

—: આમાર પ્રદર્શન :—

આમાર

॥૩॥

પરમપૂજ્ય શાંતમૃત્તિ આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય મદ્રસ્ટ્રીધરજી મહારાજના પ્રશિષ્ય મુનિરાજ શ્રીમદ્ ચરણવિજયજી મહારાજના સદુપદેશથી આ પુસ્તક પ્રકાશનમાં આર્થિક સહાય કરનાર સદ્ગૃહસ્થોની નામાવલી

૫૦૦) સ્વર્ગસ્થ જ્ઞવેરી પ્રેમચંદ કલ્યાણચંદનાં ધર્મપત્ની રતનબેન સૂરત-ગોપીપુરા

૧૨૫) સ્વર્ગસ્થ જ્ઞવેરી કેશરીચંદ રેમચંદનાં ધર્મપત્ની કબલીબેનનીવતી જ્ઞવેરી નવલચંદ સ્ત્રીમચંદ સૂરત-ગોપીપુરા

૧૦૨॥ શેઠ રેમચંદ કલ્યાણચંદ જરીવાલા સૂરત-ગોપીપુરા

૫૧) શેઠ હીરાભાઈ નગીનદાસ સૂરત-ગોપીપુરા

૭૭૮॥

આ ગ્રંથ પ્રકાશનમાં ઉપર્યુક્ત ગૃહસ્થોની મદદ માટે તેઓનો અને મુનિરાજ શ્રીમદ્ ચરણવિજયજી મહારાજ સાહેબનો આમાર માનીએ છીએ, અને આ ગ્રંથના વેચાણમાં જો કાંઈ વધારો પડશે તો તે નવા પ્રકાશનમાં યોજાશે

પ્રકાશક—

જયનન્દ

॥૩॥

पथयद्ध-श्रीजयानन्दकेवलचरित्रस्य संक्षिप्त-रहस्यगर्भिताविषयानुक्रमणिका
विषया

जयानन्द
॥४॥

प्रथमः सर्गः ।

पत्राङ्काः

मद्रलाचरणम् । श्रीजयानन्द चक्रायुधयो पूर्वभववृत्तान्तः ।
चक्रायुध प्राग्भवे रतिवर्धनपुरे नरवीरनृप । श्रीजयानन्द-
जीवः प्राग्भवे तस्य नृपतेर्मतिसुन्दरमधियो मन्त्री । मन्त्रिणो
रति-प्रीती पत्न्यौ । नृपतेर्वसुसारो नास्तिकः पुरोधाः ।
अ । तवलराजपिसमीपे मन्त्रिणा पत्नीभ्यां सह सम्पत्त्व-
ग्रहणम् । राजर्षेः केवलज्ञानम् ... १-८
द्वितीयः सर्गः ।

सपरिवारनृप-मन्त्रिणोः केवलिवन्दनार्थं गमनम् ।
नृपस्य गृहिधर्मग्रहणम् । सभाया नृपेण मुनीना प्रशंसाकरणम् ।
नास्तिकपुरोहितेन नास्तिकमतस्थापनम् । मन्त्रिणा युक्ति-
पुरस्सर तत्त्वण्डनम् । पुरोहितस्याऽपमानम् । तस्य नृप-
सभाया नष्टिकारः ... ८-१०

विषयाः

पत्राङ्काः

नृपशीर्षवेदनाया दूरीकरणेन पुरोहितस्य पुनः
सम्मानम् । पुरोहितेन नृपसमीपे मन्त्रिणव्योः सौन्दर्य-
प्रशंसनम् । भूषस्याऽऽसक्तिः ... १०-१२
पुरोहितकृतकूटलेखेन निर्दोषमन्त्रिणः सदोपता ।
तस्य चारुके क्षेपः । नृपेण तत्प्रिययोरन्तःपुरे स्थापनम् ।
शासनदेव्या तयोः शीलरक्षणम् । प्रकाशितरूपटस्य
पुरोहितस्य नृपेण स्वदेशान्निर्वासनम्, मन्त्रिणश्च सम्मान-
करणम्

अतिवलकेवलिन आगमनम् । मन्त्रिणः प्राग्भवः । १२-१५
नृप-मन्त्रि मन्त्रिपत्नीनां शुक्रदेवलोके उत्पत्तिः १५-१९
तृतीयः सर्गः ।

नरवीरनृपजीवस्य शुक्रदेवलोकाद् गगनवह्मपुरे जन्म ।
तस्य 'चक्रायुध' इति नामस्थापनम् । चक्रायुधस्य
चरित्रम् १९-२३

अनुक्रम-
मणिरा

॥४॥

विषयाः
चतुर्थः सर्गः ।

पत्राङ्काः

विजयपुरे जयो नाम राजा । तद्भाता विजयनामा
युवराजः । जयदृपस्य विमलाराज्ञ्यां सिंहसाराभिधपुनस्य
जन्म २३-२४

विजययुवराजस्य कमलापत्न्याः कुक्षौ मन्त्रिजीवस्य
शुक्रदेवलोकात् च्यवनम् । समये पुत्रस्य जन्म ।
पुत्रस्य 'श्रीजयानन्द' इति नामस्थापनम् । सिंहसारो दुर्गुणी,
श्रीजयानन्दो गुणी । तयोर्मन्त्री । तयोः केवलिसमीपे
देशान्तरवणम् । प्रथमव्रतपालना-ऽपालनसूचकभीम-
सोमदृष्टान्तः । श्रीजयानन्दस्य प्रतिबोधः ... २४-२७

पञ्चमः सर्गः ।
उद्धतसिंहसारस्य नगरेऽन्यायकरणाद् नृपेण शिक्षा-
प्रदानम् । मायाविसिंहसारस्य ऋजुश्रीजयानन्देन सह रहो

विषयाः

पत्राङ्काः

नगराधिर्गमनम् । द्वितीयव्रतपालना-ऽपालनविषये हंस-
काकनिर्देशनम्, आनन्दराजस्य च दृष्टान्तः । २७-३१

तयोर्विशालपुरे गमनम् । तदुद्याने विद्याविलास-
कलाचार्यसमीपे कलाग्रहणम् । नृपेण गजतोलनपरीक्षा-
करणम् । श्रीजयानन्दस्य जयः । नृपकन्याया मणि-
मञ्जर्याः प्राणिग्रहणम् । विशालजयशब्दोः सूरराजस्य
पराजयकरणम् । ३१-३३

पष्ठः सर्गः ।

श्रीजयानन्दसमृद्ध्या सिंहसारस्य खेदः । तयोर्विशाल-
पुराद् रहः प्रस्थानम् । पल्लीशेन चण्डवेगेन बद्धस्य सिंह-
सारस्य मोचनम् । चण्डवेगेन सह पट्टपां गमनम् ।
चण्डवेगशत्रोर्महासेनस्य पराजयकरणम् । आयुःक्षयाद्
मृतचण्डवेगस्य राज्ये सिंहसारस्य स्थापनम् । गिरिमालिनी-

विषयाः पत्राङ्काः
देवीगृहे सुप्तश्रीजयानन्दस्य सिंहसारेण नेत्रोत्पादनम् ।
फायोत्सर्गेण कम्पितासनाया देव्या आगमनम् । तुष्ट-
देवीदत्तौपध्या सनेनृत्वम् । देव्याः प्रतिबोधः । तदर्पितम-
होपधीद्वयलाभः । हेमपुरे सौभाग्यमञ्जर्याः करग्रहणम् ।
रेड्ढणीदेवीप्रतिबोधः । तदर्पितकामितरूपकारिमहोपधी-
प्राप्तिः । हेममभ्रूपादीनां बोधिलाभः ३३-४१

सप्तमः सर्गः
श्रीजयानन्देन हेमपुरोद्यानगतदुर्जयकोलपराजय-
करणम् । कुमारस्य तापसाश्रमे गमनम् । तत्र तापस-
सेवितव्याघ्रदर्शनम् । व्याघ्रसेवनस्य कारणपृच्छा । हरि-
वीरतापसेन व्याघ्रसेवनकारणकथनम् । हरिवीरस्य
चरित्रम् । स्वर्णजटकुलपत्यादितापसपञ्चशत्या सह गिरि-
चूडयस्तस्य प्रतिबोधः । कुलपतिषुञ्ज्यास्तापससुन्दर्याः
पाणिग्रहणम् । कुलपतिदत्तगगनगामिपल्यङ्गेन नाना-
तीर्थेषु भ्रमणम् । ४१-५३

विषयाः पत्राङ्काः
अष्टमः सर्गः

गङ्गदत्तपरित्राजकस्य कुमारसमीपे आगमनम् ।
परित्राजकेन मलयकूटगिरौ महोपधीसाधनायै कुमार-
सहायमार्गणम् । कुमारस्य पल्यङ्गेन तत्र गमनम् । उप-
सर्गकर्तुर्मलयमालक्षेत्रपालस्य पराजयकरणम् । गङ्गदत्तस्य
स्वार्थसिद्धिः । कुमारस्य क्षेत्रपालाद् महोपधीपञ्चक-
प्राप्तिः । क्षेत्रपालस्य माग्भव सम्यक्त्वप्राप्तिश्च । ५३-५९
कुमारस्य रत्नपुरे गमनम् । तत्र चैत्ये प्राप्तमहोपधीम-
न्त्रसाधना । रत्नपुरस्वामिनो रत्नरथद्वयस्य रत्तिमाला-
गणिकाकुक्षिसमृद्धतायाः कन्याया रतिसुन्दर्याः पाणि-
ग्रहणम् ।

साधनासिद्धमहोपधीदत्तेन रत्नराशिना कुमारविलासं
दृष्ट्वा रत्तिमालाया लोभः । छलेन रत्नदात्र्या महोपध्या
हरणम् । कुमारेण दक्षत्वात् तस्याः प्रत्याहरणम्, गणि-

विपयाः पत्राङ्काः
कायाथ शिक्षाप्रदानम् । तृतीयव्रतपालनविषये लक्ष्मी-
पुत्रदृष्टान्तकथनम् ... ६३-७५
कुमारस्य पद्मपुरे गमनम् । तत्र कुत्सितभिल्लरूपेण
तेन पद्मरथपुत्र्या विजयमुन्दर्याः पाणिग्रहणम् । कौल-
मतानुयायिपद्मरथमागदत्तविषेण विजयमुन्दर्या आन्यम् ।
भिल्लरूपेण कुमारेण गिरिमालिनीदेवीदत्तपत्न्या तस्या
नेत्रयोः सज्जनम् । कुमारेण पत्नीप्रार्थनया स्वस्य स्वा-
भाविकरूपकरणम् । कमलमुन्दरीकरग्रहणप्रस्तावः । ७५-८२

नवमः सर्गः ।
विजयमुन्दर्या सह कमलपुरे गमनम् । तत्र ब्रह्म-
वैद्यत्वं स्थापयतस्तस्य 'ब्रह्मवैश्रवण' इति ख्यातिः ।
ब्रह्मवैश्रवणेन व्याधिग्रस्तस्य कमलप्रभपुत्रस्य सज्जी-
करणम् । ... ८३-८५
पद्मपुरे पद्मरथस्य ज्यायस्याः पुत्र्या जयमुन्दर्या

विपयाः पत्राङ्काः
नरकुञ्जरेण सह पाणिग्रहणम् । विजयमुन्दरीमातुः
कमलायाः स्वभ्रातुः कमलप्रभस्य गृहे आगमनम् ।
नाटयविधौ पण्डितम्भन्यस्य नटस्य ब्रह्मवैश्रवणेन परा-
जयकरणम् । स्वपुत्र्याः कमलमुन्दर्याः पाणिग्रहाय
कमलप्रभेण प्रार्थनाकरणम्, अनेकपत्नीपरिग्रहे ब्रह्म-
वैश्रवणेन दुःखविषयत्वख्यापनम् । तद्विषये मदन-
धनदेवयोः कथा ८५-९६

पद्मपुराद् दूतागमनम् । पद्मरथपुत्रपद्मदत्ताय कमल-
मुन्दर्या मार्गणम् । कमलप्रभस्य तद्वचोऽस्वीकारः ।
पद्मरथस्य युद्धायाऽऽगमनम् । ब्रह्मवैश्रवणेन स्वभ्रशुर-
पद्मरथस्य पराजयकरणम् । पद्मरथस्य प्रतियोधः ब्रह्म-
वैश्रवणेन कमलमुन्दर्याः पाणिग्रहणम् । तस्य 'क्षत्रवै-
श्रवण' इति ख्यातिः ९६-१०७

विषयाः पत्राङ्काः

दशमः सर्गः ।

कुमारस्य लक्ष्मीपुरे गमनम् । तत्र श्रीपतिनृपस्य
नाट्य-गीत-नादकलादक्षास्तिः कन्याः । तत्कलासु
पणपूर्वकं तासां पाणिग्रहणार्थं राजकुमाराणां पुरोधाने
कलाविलासाङ्ककलाचार्यसमीपे कलाग्रहणम् । श्रीजयानन्द-
स्य वामनीभूय कलाचार्यसमीपे गमनम् । तत्र स्वस्य कुङ्कु-
णकनाम्ना ख्यापनम् । परीक्षासमये वामनेन नाट्य गीत-
नादकलासु कन्यानां पराजयकरणम् । वामनस्य जयः ।
नाट्यसुन्दरी-गीतसुन्दरी-नादसुन्दरीणां परिणयनम् ।
राजकुमारैः सह युद्धम् । वामनरूपेण श्रीजयानन्देन तेषां
पराजयकरणम् । श्रीपतिभूप्रार्थनया वामनेन स्वस्वामा-
विकरूपमकृतम् ।

एकादशः सर्गः ।

लक्ष्मीपुरे सिंहसारस्य दस्युत्वेन बन्धः । श्रीजया-

१०८-११९

विषयाः पत्राङ्काः

नन्देन तस्य मोचनम् । सिंहसारस्य कपटजालम् ।
कापट्योद्धाटः । कुमारारहानाय जयराजेन विजयपुरात्
प्रधानपुरुषाणां प्रेषणम् । श्रीजयानन्देन विजयपुरे
सिंहस्य प्रेषणम् । तस्य विजयपुरराज्यावाप्तिः । जयनृपेण
महाजटपार्थे तापसव्रतग्रहणम् ११९-१३१

लक्ष्मीपुरोधाने धर्ममधुरैरागमनम् । सूरेदेशना ।
वैराग्येण श्रीपतिनृपस्य दीक्षाग्रहणम् । श्रीजयानन्दस्य
लक्ष्मीपुरराज्यावाप्तिः । विविधदेशसाधनम् । पित्रोरागम-
नम् । सिंहसारस्याऽन्यायकथनम् । बद्धस्वजनानां मोचनम् ।
पद्मरादीनां विजयसुन्दर्यादिस्वस्वपुत्रीभिः सह श्रीजया-
नन्दसमीपे आगमनम् ।

१३१-१३६

पद्मरास्य ज्यायस्याः पुत्र्या जयसुन्दर्याः सुकण्ठ-
नाम्नो गायनकर्तुः समीपाद् मोचनम् । तस्या जामातु-
नरकुञ्जररयाऽर्पणम् । उद्याने श्रीजयानन्दस्य वसन्तक्रीडा ।

पत्राङ्काः

विषयाः

त्रयोदशः सर्गः ।

रथनूपुरनगरे श्रीजयानन्दपार्श्वे भोगरत्यादीना-
मष्टानां खेचरेश्वराणामागमनम् । तैः स्वद्व्यष्टिशतकन्यानां
ज्ञानिवचसा श्रीजयानन्देन सह भाविपाणिग्रहणकथनम् ।
गगनचल्लभपुरात् चक्रायुधदत्तस्यागमनम् । वज्रसुन्दर्या
मार्गणम् । पवनवेगेन तस्याः श्रीजयानन्देन सह भूत-
पूर्वलग्नकथनम् । वज्रसुन्दरीरूपधारिणः श्रीजयानन्दस्य
चक्रायुधपुत्र्याथचक्रसुन्दर्या नाटयकलाशिक्षार्थं गमनम् ।
चक्रसुन्दर्या हरणम् । ... १५२-१५५

श्रीजयानन्दभूपाल-चक्रायुधखेचरेश्वरयोः सप्त दि-
नानि यावद् युद्धम् । ... १५५-१८१

श्रीजयानन्दनृपेन्द्रस्य जयः, चक्रायुधखेचरेश्वरस्य च
पराजयः । श्रीजयानन्देन चक्रसुन्दर्यादिवहुसहस्रकन्यानां
पाणिग्रहणम् । ... १८१-१८६

पत्राङ्काः

विषयाः

नृप पवनवेगविधाथरागमनम् । श्रीनेने विद्यासिद्धिः ।
योगिनीरुतप्रतिरक्षा-ऽनूहलोपसर्गाः । योगिनीनां वजी-
कारः । पवनवेगपृष्ठवचनस्य मोचनम् । दिव्यास्त्रादि-
समृद्धिमाप्तिः १३६-१४४

द्वादशः सर्गः ।
हेमदृष्टाद्री श्रीजयानन्दसमीपे चन्द्रगतिविधाथरस्या-
ऽऽगमनम् । रघुजान्तकथनम् । पञ्चमप्रतनिरतिचार-
सातिचारपालनविषये कौशल्य-देशलक्षणाः १४४-१४९

चन्द्रगतिपत्रीमस्याहरणार्थं वज्रदृष्टाद्री गमनम् ।
तत्र वज्रमुत्स्य पराभक्षरणम् । चन्द्रगतिपत्न्याश्चन्द्र-
मालाया मोचनम् । कुमारसत्त्वतुष्टेन वज्रमुखेण कुमाराय
चिन्तामणिप्रदानम् । पवनवेगाद्यैः सह वैताड्यमूर्ध्नि चैत्य-
गन्दनम् । पवनवेगनगरे रथनूपुरे गमनम् । तत्र
वत्सुन्दरी-चन्द्रसुन्दर्योः पाणिग्रहणम् । वत्सुमदधीविधा-
साधनम् । ... १४९-१५२

विषयाः

चतुर्दशः सर्गः ।

पत्राङ्काः

गगनचलप्रपुरे चक्रवलराजर्परागमनम् । सपरिच-
रयोः श्रीजयानन्द-चक्रायुधयोगमनम् । गुरोर्देशना
चक्रायुधेन स्वराज्ये श्रीजयानन्दस्याऽभिपेक्षरूपम् ।
चक्रायुधस्य दीक्षाग्रहणम् । ... १८६-१८९

श्रीजयानन्दपार्श्वे गिरिचूडैवस्याऽऽगमनम् । तेन
सह तापसाश्रमेषु गमनम् हेमजटादितापसानां दीक्षा-
ग्रहणम् । तापसपतिपुत्र्या तापसमुन्दर्या सह लक्ष्मीपुरे
गमनम् । पुनसमृद्धया पित्रोर्हर्षः त्रिलण्डसाधनम् ।
श्रीजयानन्दस्याऽर्धचक्रित्वेऽभिपेक्षः ... १८९-१९१

रतिसुन्दर्याः शीलं परीक्षितुं सुरदत्ताभिधमित्रस्य
रत्नपुरे प्रेषणम् । रतिसुन्दर्याः शीलदाढर्यम् । स्वयं
रत्नपुरे गत्वा रतिसुन्दर्या आनयनम् । विजयपुरात्
प्रधानपुरुषाणामागमनम् । सिंहसारस्याऽन्यायकथा ।

विषयाः

पत्राङ्काः

सिंहसारं निग्रहीतुं विजयपुरराज्यं चाऽऽत्मसात्कर्तुं तेषां
विज्ञप्तिः । श्रीजयानन्दस्य विजयपुरं मति प्रयाणम् ।
सिंहसारस्य निग्रहः । तद्राज्ये स्वपितुः श्रीविजयस्य
स्थापनम् । श्रीजयानन्दस्य स्वपुरे लक्ष्मीपुरे गमनम् । १९१-२०२

विजयनृपस्य दीक्षाग्रहणम् । लक्ष्मीपुरोद्याने पितृ-
व्यश्रीजयतापसस्याऽऽगमनम् । तस्य श्रीजयानन्देन
प्रतिबोधरूपम् । आगमसागरसूरेरागमनम् । तत्पार्श्वे
श्रीजयतापसस्य जैनदीक्षाग्रहणम् २०२-२०७

श्रीजयानन्देन स्वराज्ये न्यायमवर्तनम् । उद्याने
चक्रायुधराजर्पेरागमनम् । पूर्वभचपृच्छा स्वसूतवे कुला-
नन्दाय राज्यं दत्त्वा श्रीचक्रायुधपार्श्वे श्रीजयानन्देन
दीक्षाग्रहणम् । श्रीजयानन्दस्य केवळज्ञानम् । अनेक भव्य-
प्रतिबोधः मोक्षगमनम् । प्रशस्तिः ... २०७-२१६

आथर्षकरं हृदयंगमं भव्यजनप्रसत्तिसंपादनपुरस्सरेण सम्पक्त्वादिधर्मप्रतिपादनप्रवणं सुप्रसिद्धमेवेदं जयश्रयिङ्कितं जयानन्द-
चारित्र्यं, एतत्कर्त्तारश्च मुनिसुन्दरस्वरिवराः जन्म-जरा-मरणाद्यनेकदुःखदग्धजगज्जन्तूपकारपरायणजीवातुसदृशानेकग्रन्थसन्दर्भेण
तथा च जनाथर्ष्यरसहस्तामधान-मन्त्र-तन्त्राद्यनेकशक्तिप्रभावेण जैनधर्मप्रासादस्तम्भसदृशाः प्रसिद्धा एव अपि च ग्रन्थकारेणैव प्रत्येक-
सर्गान्ते स्वगुर्मादिनामनिर्देशपुरस्सरं स्वनामनिर्देशं श्लोकमानं च दर्शितं.

स्वरुनप्रमिद्धपट्टारल्यां एते ग्रन्थकर्तारः स्वरिवराः द्विपञ्चाशत्तमे पट्टे प्रतिष्ठिताः तद्यथा-पञ्चाशत्तमे पट्टे देवसुन्दरस्वरिवराः
अभुवन् तेषां वि. १३९६ वर्षे जन्म १४०४ वर्षे व्रतं १४२० वर्षे स्वरिपदं, श्रीदेवसुन्दरस्वरीणां च ज्ञानसागरस्वरयः, श्रीकुलमंडनस्वरयः,
श्रीगुणरत्नस्वरयः शिष्यास्तेषां मध्ये ज्ञानसागरस्वरीणां शिष्याः सोमसुन्दरस्वरयः जातास्ते एकपञ्चात्तमे पट्टे प्रतिष्ठिताः तेषां वि० १४३०
वर्षे जन्म वि० १४३७ वर्षे व्रतं, वि० १४५० वर्षे वाचकपदं १४५७ वर्षे स्वरिपदं । तेषां च श्रीमुनिसुन्दरस्वरिवराः १ श्रीजयसुन्दर-
स्वरिवराः २ श्रीभुवनसुन्दरस्वरिवराः ३ श्रीजिनसुन्दरस्वरिवरा ४ एते चत्वारः शिष्याः आसन् तेषां मध्ये द्विपञ्चाशत्तमे पट्टे मुनिसुन्दर-
स्वरिवराः प्रतिष्ठिताः, मुनिसुन्दरस्वरोर्विक्रम० पद्मत्रिशदधिके चतुर्दशशत १४३६ वर्षे जन्म, त्रिचत्वारिंशदधिके चतुर्दशशत १४४३ वर्षे व्रतं.
पद्मपृथधिके चतुर्दशशत १४६६ वर्षे वाचकपदं, अष्टसप्तत्यधिके चतुर्दशशत १४७८ वर्षे व्रतं, ३२००० टंक्ययेन वृद्धनगरीयदेवराजेन
तेषां स्वरिपदं कारितं, १५०३ वर्षे का०शुक्ल प्रतिपद् दिने स्वर्गभारु । अष्टोत्तरशतहस्तमितलेखे प्रेषणप्रसिद्धाः अष्टोत्तरशतवर्चुलिकानादो-
पलधाराः चालयेज्पि सहस्रावधानधारकाः, सप्रभावं संतिकरामितिस्तवकरणेन योगिनीकृतमार्थुपद्रवनिवारकाः मुनिसुन्दरस्वरिवराः अस्य

ग्रन्थस्य कर्तारः प्रसिद्धा एव, एतेषां च एतत्कृतिः न समान्या नातिकाठिन्या नाऽतिसरला यतोऽद्भूतविषयस्थापनरचनया वैराग्य-
पराक्रम-शृङ्गाराद्यनेकसदभितकथानकप्राचूर्यतया श्रोतॄणां तादात्म्यभावजनकत्वेन सम्यक्त्वमूलद्वादशव्रताराधननिराधनफलप्रकट-
करणेनाराधनायां भव्यजनशक्तिप्रदा

एतत् ग्रन्थमुद्रेणे तिस्रः प्रतयः उपयुक्ता एका पं. हीरालाल हंसराजसत्का मुद्रिता, अन्या पं. वीरविजयोपाश्रयसत्का अमुद्रिता
अपरा च पूज्यपादशान्तमूर्त्तिसिद्धिस्त्रीधराणां सत्का अमुद्रिता नवीना, आद्या मुद्रिताऽप्यशुद्धा क्वचिच्च द्वादशपद्यादिरहिता क्वचि-
च्चासंगतश्लोककदर्थिता च, द्वितीया पूर्णाप्यशुद्धप्राया किन्तु कठिनशब्दटिप्पणोपेता, तृतीया अशुद्धा संदिग्धा च किन्तु पूर्णप्राया
एतन्मुद्रणे तिस्रोऽपि प्रतयो योजिताः, पाठान्तराणि टिप्पणानि विषमशब्दपर्यायस्थापनानि च यथास्थले नियुक्तानि, किन्तु
यत्र स्थले सन्दिग्ध-विरोध-न्यूनभावः तत्र मुद्रितगद्यजयानंदकेगलिग्रन्थानुसारेण [] एतच्चिन्हेन पूरितोऽपि विद्वद्भिर्विचार्य
स्फुटीकरणीयः ।

अस्य ग्रन्थप्रकाशने चारित्रचूडामणि-शांतमूर्त्ति विजयभद्रस्त्रीधरप्रशिष्य मुनिवर्यचरणविजयाः आर्थिकसाहाय्यार्पणोपदेशतः
यथामसरे समीचीनसूचनद्वारेण च उपकृतवन्तस्ते न विस्मरणीयाः

एतन्मुद्रणे अस्माभिर्विहितप्रचुरपरिश्रमेऽपि यन्त्रदोष-भ्रमाऽल्पज्ञानादिप्रचुरकारणेन जनितश्रुत्यः परंपकारपरायणैर्धिवुधर्वाचकैः
क्षन्तव्याः ।

१९९३ श्रावण कृष्णैकादशी
अमदावाद

विदुषां वंशवदः

म फ त ला ल झ वे र चं द गां धी

॥ श्रीपार्श्वनाथाय नमः ॥

सूरिपुरन्दरश्रीमन्मुनिसुन्दरसूरिविरचितम् श्रीजयानन्दकेवलचरित्रम्.

जयश्रीद्विविधारीणां । यदाज्ञानुष्ठितेर्भवेत् ॥ सर्वज्ञाय नमस्तस्यै । सर्वतत्त्वोपदेशिने ॥ १ ॥ येनैवाऽष्टादशाम्भोधि-
कोटिकोटोस्तिरोहितः ॥ धर्मः प्रादुरकारि श्री-ऋषभोऽहंमुदेस्तु सः ॥ २ ॥ तं श्रीशान्तिजिनं वंदे । यन्नामोच्चारितं सतां ॥
आवेदयति शब्दार्थ-सादात्म्यं शान्तिदानतः ॥ ३ ॥ स श्रीनेमिजिनो जीया-द्योऽजैपीत्तं मनोभवं ॥ सर्वेऽपि सेवका यस्य ।
सुराऽमुरनरेश्वराः ॥ ४ ॥ श्रीपार्श्वः श्रेयसे सोऽस्तु । नागेन्द्रो यं निषेवते ॥ सप्तभीतिच्छिदे सप्त-मूर्तिः सप्तस्फटाछलात् ॥ ५ ॥
अजिष्मगप्रियं धर्म । भजन् यस्य जयत्यरीन् ॥ द्विविधानपि धीरस्तं । श्रीवीरस्वामिनं भजे ॥ ६ ॥ येषां कल्याणकाहेषु ।
प्रोप्तेर्देवाप्सरोगणैः ॥ भिद्यते स्वर्गेश्वरोर्भेदः । सर्वेऽहन्तो जयंतुं ते ॥ ७ ॥ मातेव पदविन्यासं । कवीन् बालानिवाऽऽश्रितान् ॥ या
शास्त्राध्वगतौ शास्त्रि । सा ब्राम्ही रातु मेऽर्थितम् ॥ ८ ॥

अहो यत्सर्ववैद्यान्त्रिं । गाहमानाः सतां धियः ॥ अजडाः स्युः स्तुवे तान् श्री-देवमुन्दरसदगुरुन् ॥ ९ ॥ यैर्वाङ्म-
यस्तासारा-त्स्थुधांभोदैरिवोन्नतैः ॥ चक्रेऽम्भामेऽपि गर्जन्निर्भयि विद्यालतोद्भवः ॥ १० ॥ जगत्तापहरान् स्फुर्ज-द्विद्युतः
मुयनागमान् ॥ श्रीज्ञानसागराहांस्तान् । स्तुवे स्त्रीन् जगद्गुरुन् ॥ ११ ॥ युग्मं ॥ ज्ञानार्काणां पुरो येपा-मुल्मूकंति प्रवादिनः ॥
विश्वार्च्यस्ते जयंतु श्री-सोममुन्दरमूरयः ॥ १२ ॥ इति स्तुत्यगणं स्तुत्वा । मुनिसुन्दरसूरिणा ॥ जैनधर्मोपदेशेन । क्रियते वाक्
फलेग्रहिः ॥ १३ ॥ यतः—भवदुःखोद्विजां कुर्या-द्यः सत्त्वानामनुग्रहं ॥ शिवोपायोपदेशेन । नोपकारीह तत्समः ॥ १४ ॥
नोपकारात् पुरो धर्मो । धर्मदानात्परो न सः ॥ उपदेशाच्चिदं तत्तत् । कर्तृश्रोत्रोः शिवं क्रमात् ॥ १५ ॥ जीवाः पुनस्त्रिधा
भव्या १ । दूरभव्या २ अभव्यकाः ३ ॥ भव्या दुःखोद्विजो मोक्षं । कांक्षन्ति यदि जानते ॥ १६ ॥ ज्ञानार्दौ तदुपाये ते ।
प्रवर्तन्ते गुरोर्गिरा ॥ कर्मक्षयोपशमत-स्तत्त्वानि श्रद्दहत्यपि ॥ १७ ॥ शिवार्थं दूरभव्यास्तु । नोत्सहन्ते क्रियादिषु ॥ मिथ्यात्वा-
रम्भमाध । सम्यक्तत्त्वेण्वनाहताः ॥ १८ ॥ येऽहंद्धर्मद्विपो मिथ्या-क्रियाभिः स्वपरायः ॥ आम्यन्त्यभव्यास्तेऽनंता-नंतकालं
भवाध्वगाः ॥ १९ ॥ त्रिवेति स्थूलभेदैः स्यु-र्भवस्थाः सर्वजन्तवः ॥ तत्राऽभव्यास्तु नाऽष्टष्टं । श्रद्दध्युर्ध्वं शिवादिकम् ॥ २० ॥
प्रायः क्रूरा इमे सर्व-धर्मद्विष्टा गुणोज्ज्विताः ॥ सम्यग्दर्शनमोक्षाप्ति-र्न त्वेषां स्यात्कदाचन ॥ २१ ॥ दृष्टुरादिसुखे दृष्टे ।
तदुपायं कथंचन ॥ अधिगत्य प्रवर्तते । केचित्सम्यक्क्रियास्वपि । २२ ॥ तद्वलाच्च लभन्ते ते । यावद् ग्रैवेयकं गतिं ॥ लब्धीः
काश्चिद्वचक्रयाद्या । आमौपध्यादिका अपि ॥ २३ ॥ सर्वेऽप्येतेऽप्यनाद्यंते । भवे गोचरवच्चिरं ॥ चेहस्तथा चरिष्यंति । चरंति
च गवीयवत् ॥ २४ ॥ अनंतान् पुद्गलपरा-वर्त्तीश्च कृतदुष्कृतैः ॥ सदा सहन्ते दुःखानि । दृष्टिर्यद्गारकेष्वमी ॥ २५ ॥

क्रियाऽनन्ताप्ययो धर्म-धियैराक्षैः क्रियेत ये ॥ ते पुद्गलपरावर्त्तो-तर्भव्याः शिवगाः स्मृताः ॥ २६ ॥ तथा चोक्तं—

‘ नो अङ्गियावाङ् सो भविओ अमविओ वा नियमा कण्हपक्खिओ, फिरियावाङ् नियमा भविओ नियमा सुक्कपक्खिओ अतो पुग्गल-परिअगग्य नियमा त्तिरुद्ध सम्मन्दिओ वा भिच्छादिद्वी वा हुत्ता ’ [इति श्रीदशाचूर्णो रूपासकप्रतिमाधिकारे ॥] सुहर्त्तमपि ये सम्यग्-दर्शन तु सृजन्यपि ॥ ते पुद्गलपरावर्त्तो-र्द्धान्तर्निर्गतिमाप्नुयु ॥ २७ ॥ दृष्टादृष्टसुखेप्ते । सर्वेऽपि स्पृहयालवः ॥ तदुपायार्थिनो धर्मो-पदेशाहो यथात्रिपि ॥ २८ ॥ यतः-भव्या अपि न सिद्ध्यति । सामग्याः केऽप्यनाम्रितः ॥ ये तु सिद्ध्यति तेऽप्येता । प्राप्तेर नितिलामपि ॥ २९ ॥ सा तु मानुष्यसदेश-श्रुतिश्रद्धादिलक्षणा ॥ अस्यामपि सुदुष्प्राया । धर्मश्रद्धा विशेषत ॥ ३० ॥ रिता गुरुवर प्रायः । रुद्धिदर्म न वेत्ति यत् ॥ न श्रद्धास्मिन्नर्द्धेऽन्ने । नालिकेरशुजामिव ॥ ३१ ॥ सम्यत्त्व-स्यानयं रीजं । श्रद्धेर प्रथिता श्रुते ॥ चतुर्व्यपि हि मुख्येयु । धर्मोद्देश्ययमुत्तमा ॥ ३२ ॥ श्रद्धैव ततः सिद्ध्य । जायते धर्मनिर्मिति ॥ न हि न्यूनेऽपि कस्मिंश्चि-देश्चे कार्योद्भवः क्वचित् ॥ ३३ ॥ धर्मश्च बहुधा लोके । ख्यातस्तत्रापि दुःखदः ॥ सर्वोऽप्यसर्विरन्मूलः । काम हिंसादिदूषितः ॥ ३४ ॥ सम्यक्त्वाननुगत-स्त्याज्यः सद्भिर्हितैपिभिः ॥ उपादेयश्चतुःशुद्धि-शुद्धः पनररत्तरयम् ॥ ३५ ॥ युग्म ॥ तदुक्तं—

यथा चतुर्भिः कनक परिरुयते । निघर्षण-ध्वनतापताडनैः ॥ तथैव धर्मो चिद्रुपा परीक्ष्यते । श्रुतेन शीलेन तपोदयागुणैः ॥ ३६ ॥ ततः परिसाधुदोऽह-धर्म एव जिनोदितः ॥ हिंसादिदूषणैर्मुक्त । सेव्यो मुक्त्यै तदर्थिभि ॥ ३७ ॥ दानशीलतपो

भाव-भेदात्स च चतुर्विधः ॥ द्विधा वा गृह्यत्यर्थ-भेदाभ्यां भाषितो जिनैः ॥ ३८ ॥ आद्यः सम्यक्तत्त्वसंयुक्त-व्रतद्वादशका-
त्मकः ॥ आद्वादशदेवं दत्ते । सौख्यं मोक्षमपि क्रमात् ॥ ३९ ॥ परः शांत्यादिभेदैस्तु । दशधा परिशीलितः ॥ तद्भवेऽपि शिवं
दत्ते । शुद्धः पञ्चमहाव्रतैः ॥ ४० ॥ अद्वां स्वस्मिन् समग्रोऽयं । जनयेत्फलदर्शनात् ॥ तच्च दृष्टान्ततः प्रायः प्रतिभाति हृदि स्फुटम्
॥ ४१ ॥ श्रीजयानन्दराजैर्षेः केवलज्ञानिनस्ततः ॥ भव्यानां प्रतिबोधाय । चरित्रं किञ्चिदुच्यते ॥ ४२ ॥ यथा पूर्वभवे आद्-
धर्ममेव प्रियान्वितः ॥ दानशीलादिसंयुक्तं । सिषेवे दर्शनादिकम् ॥ ४३ ॥ स्वर्गश्रीमौदराज्यादि । देवसाहायकादि च ॥
अविपत्तसंपदधास्मा-द्यथा प्राप तयोच्यते ॥ ४४ ॥

अस्ति विस्तारशस्तश्री-जम्बूद्वीपः सुपुण्यभूः ॥ सुदृढः आद्भवत्सप्त-क्षेत्रो पुष्पाति यः श्रिया ॥ ४५ ॥ यस्य द्वीपेषु
मुख्यस्य । तारामौक्तिकमण्डितम् ॥ मेरुदण्डं विधिर्धत्ते । गगनातपवारणम् ॥ ४६ ॥ द्वीपान् यः स्वश्रियाऽजैपी-च्छेपान् पटिति विभक्तुम्
॥ यत्र रेखा व्यधाद्वर्ष-धराचलमयीनु पट ॥ ४७ ॥ यस्य प्रशस्यपुण्यश्री-मतः किल विधिविषयात् ॥ रसायै जगतीदुर्गे ।
लवणार्णवखातिकम् ॥ ४८ ॥ न यो द्वीपो भवेत्किन्तु । ध्रुवं लवणचारिणौ ॥ विन्धितः स्वर्ग एवेह । श्रीरीदृक्कथमन्यथा ॥ ४९ ॥
तत्रास्ति भरतक्षेत्रं । पवित्रं पुण्यसंपदा ॥ धत्ते वैताड्यदण्डं य-न्निषेधार्थमिवापदाम् ॥ ५० ॥ यत्खण्डानां कलिमार्भू-न्मिथः श्रीमि-
श्रणादिति ॥ जाह्नवीसिन्धुवैताड्य-भिचीर्धाताऽन्तरेष्वयात् ॥ ५१ ॥ यस्मिन्मध्यम एव स्यात् । खण्डे जन्मार्हतामपि ॥ चैत्याली-
पुष्पमालाभि-स्तदेव विधिनार्चितम् ॥ ५२ ॥ पुण्यश्रीसंविभक्त्यै य-न्मिथः प्रीत्या गतागते ॥ विदेहैरावतेज्विन्दु-सूर्यदूतैर्न कारयेत्
॥ ५३ ॥ तस्य मध्यमखण्डं य-त्पुनन्ति स्वोद्भवादिभिः ॥ त्रिषष्टिर्जिनराजाद्याः । शलाकापुरुषाः खलु ॥ ५४ ॥

तत्रास्ति नगरं रम्यं । रतिवर्द्धननामकं ॥ श्रीभिर्धर्मार्थकामानां । धत्ते यत्सान्वयाहताम् ॥ ५५ ॥ यत्र चैत्यशिरःसंस्थैः ।
कुम्भैः स्फटिकरत्नैः ॥ लक्ष्यतेऽतीन्दुभिर्भाभि-र्न गिज्योत्तनातमिस्रयोः ॥ ५६ ॥ केदारेष्विव राजन्ते । शस्यथ्रीणां वदावदाः ॥
यत्रेभ्यश्चक्षुर्येषु । सुवर्णरुलशान्द्रयः ॥ ५७ ॥ उग्रं शतगुणं क्षेत्रे । भस्मसादनले हुतं ॥ वीजं स्यादिति लोकानां । प्रवादं
श्रद्धयित कः ॥ ५८ ॥ रुद्राक्षिद्रुतशुकुण्डे । यत्कामस्य हुतं वपुः ॥ जज्ञे कोटिगुणं यत्र । खेलद्युववपुच्छलात् ॥ ५९ ॥ युग्मं ॥ नरवीरो
नृपस्तत्र । मृत्रामप्रतिमोऽभवत् ॥ तैस्तैरेभ्यसौन्दर्य-धैर्यवीर्यादिभिर्गुणैः ॥ ६० ॥ यात्रासु कटकोद्धृत-रजोभिस्त्वगितै र्वर्षैः ॥
यस्य प्रताप एवाति-भानुल्लोतमातनोत् ॥ ६१ ॥ वने यदरिभूषणा-मातिथ्यात्सुकृतासितः ॥ ददिरे तापसाः प्रीता । यस्मै
सततमाश्रयः ॥ ६२ ॥ कपिलोऽङ्गीचकारैकां । प्रकृतिं त्रिगुणाश्रयां ॥ यस्त्वधात्मकृतीर्बह्वी-रसंख्यगुणसंश्रयाः ॥ ६३ ॥
विश्वे यत्कीर्त्तितेजोभि-र्घोषिते यदुदीयते ॥ चन्द्रार्कैस्तद् ध्रुवं ज्योतिः-शास्त्रसंवोधेतवे ॥ ६४ ॥ बह्व्यः सौभाग्यशालिन्यो ।
यरेण्यगुणसंपदः ॥ प्रियास्तस्याभवत् कीर्त्ति-सुन्दर्याद्या मनःप्रियाः ॥ ६५ ॥

मंत्री मंत्रविदां धुर्यो । वर्यचातुर्यमन्दिरं ॥ विदुरः सर्वशास्त्राणां । वभूव मतिसागरः ॥ ६६ ॥ वीक्ष्य यस्यांगसौन्दर्यं ।
कामोऽकामो निजाङ्गके ॥ तत्त्यक्तवान्न एवाभू रुद्रास्यमिद्रुतच्छलात् ॥ ६७ ॥ विद्यासौन्दर्यतो येन गुरुर्जित्वा लघूकृतः ॥
यत्तस्थौ जीवमात्रः किं । तेन जीव इति स्मृत ॥ ६८ ॥ समी दाता गुणग्राही । शक्तो भक्तो नृपेऽभवत् ॥ ज्ञाता यो व्यवहा-
राणा-मुपायी विनयी नयी ॥ ६९ ॥ राजव्यापारभारं स्वं । यस्मिन्त्यस्याऽखिलं नृपः ॥ निश्चिन्तो निर्भयः स्वैरं । रेमे भोगेज्वह-
निशम् ॥ ७० ॥ कामस्येव रतिप्रीती । तस्याभूतासुमे प्रिये ॥ प्रीतिसुन्दर्यभिरुयाद्या । द्वितीया गुणसुन्दरी ॥ ७१ ॥ देवीनां

रूपसर्वस्व-माच्छिद्येमे व्यधाद्विधिः । देवास्तद्दुःखतोऽस्वापा-दस्वमास्तत्किलाऽभवन् ॥ ७२ ॥ जस्ता स्वस्य वैरलव्य-प्रवादापग-
मेच्छया ॥ तयोः सृष्ट्यात्मविज्ञान-शक्तिं घाता त्वदीदृशत् ॥ ७३ ॥ सौभाग्यान्त परं पत्यु-रहाष्टौ चित्तमेव ते ॥ किन्तु
देवाङ्गनानाम-प्यग्निसुन्दरतामदम् ॥ ७४ ॥ तद्रूपं श्लाघयतां त्रिपु-दीनशीलादयो गुणाः ॥ भास्वराणीत्र प्राणिव्या-न्यलङ्कारं
धिरण्मयम् ॥ ७५ ॥ पुरोधा वसुसारोऽभू-त्तस्य राज्ञः प्रसादभू ॥ निमित्तादिवलेः किंचि-दतीतानागतादिवित् ॥ ७६ ॥
राजमन्यादयः सर्वे । धर्मार्हा अपि सदगुणैः ॥ बोधिसामग्यभावेन । पूर्वं मिथ्यादृशोऽभवन् ॥ ७७ ॥ गुणशुक्तः पुरोधास्तु ।
कौलाचारानुगोऽभवत् ॥ भोगसौख्यमयस्तेषां । समयश्च कियानगात् ॥ ७८ ॥ अन्यदा मन्त्रिणो मेहे । ज्ञानत्रितयभासुरः ॥ अटन्
गोचरचर्यायां । सुभगो नवयौवनः ॥ ७९ ॥ राजर्षिस्तपसा दीप्तः । पुण्यराशिरिवाद्रवान् ॥ भिक्षार्थमागमत् कश्चि-न्मासक्षप-
णपारणे ॥ ८० ॥ युग्मं ॥ मन्त्री शुनिं तमालोक्य । सुरूपं शुभलक्षणं ॥ अतिथिं समये प्राग्याद् । ज्ञात्वा प्राप्तममोदत् ॥ ८१ ॥
यदाहुर्लौकिकाः—

कोविदो वाऽथवा मूर्खो । मित्रं वा यदि वा रिपुः ॥ मध्याह्नसमये प्राप्तो । वैश्वदेवसमो मत ॥ ८२ ॥ मुनये सोऽथ
दानार्थ-मादिदेशादिमा मित्रां ॥ दानं ह्यतिमित्रं तस्य । त्रिशिव्याऽतिथये पुनः ॥ ८३ ॥ सायि दानमिया हृष्टा । परमान्नं
महर्षये ॥ महाभाजनतो दातुं । डुढौके सन्निमन्त्रणम् ॥ ८४ ॥ लीलया छर्दयन्तीं तत्किञ्चित्किञ्चिद्विरीक्ष्य तां ॥ मुनिरूचे व्रतस्यस्य
भगिनीदं न शून्यति ॥ ८५ ॥ तद्विमुच्य ततो दातुं । कूरमग्रिस्थभाजनं ॥ यावत्सोपस्थिता ताव-त्स स्मार्हेष न शून्यति ॥ ८६ ॥
सचित्तस्यगितां दालि । ततः सा दातुमुद्यता ॥ शुनितः शून्यतोत्सुक्त्वा । निषिषेच च तामपि ॥ ८७ ॥ ततः कणस्थितं सर्पिः ।

कणमिश्रां च शर्करां ॥ दधि चाहर्दयातीतं । स न्यषेधोचया गिरा ॥ ८८ ॥ आनिनाय ततो दातुं । मोदकान् ह्यःकृतानियं ॥
एतेऽपि न हि शुद्धयंती-त्युचे साधुः सहेतुकम् ॥ ८९ ॥

अथामात्येन भार्याभ्यां । त्रिभिः संभूय भक्तिः ॥ तदाश्रयमविज्ञाय । निर्वन्धेऽपि कुतवहौ ॥ ९० ॥ अनाददानं
क्रियति । मन्त्री स्विन्नो निरीक्ष्य तं ॥ विचिन्त्याऽमङ्गलं रोषा-ज्जगदैवं महाशुनिम् ॥ ९१ ॥ युग्मं ॥ एते शुद्ध्यति नाहारा-स्तत्र
यद्यमृतोपमाः ॥ विषं शुध्यति तर्हि ते । किं वा नेत्रे गते तत्र ॥ ९२ ॥ रोषाद्भवे प्रियाप्याद्या । निर्दोक्षिण्या जिनर्पयः ॥ दाक्षिण्यं
हि कुले शुद्धे । तत्त्वेपां नैव बुध्यते ॥ ९३ ॥ द्वितीयापि प्रियाऽऽचख्यौ । स्फुटालोकेऽपि साम्प्रतं ॥ वदन् न शुध्यतीत्यन्यो ।
भिच्छेभ्यो दीयतामयम् ॥ ९४ ॥ पुरेऽस्मिन् सन्ति पात्राणि पराण्यपि बहून्पि ॥ तेभ्यो दानं प्रदास्यामः । करिण्यामश्च मङ्गलम् ॥ ९५ ॥
यत्र तत्रापि यदत्तं । दानं स्यात्तन्न निष्फलम् ॥ मङ्गलं च भवेत्तस्मा-त्स्यान्ने पुण्यं च पुष्कलम् ॥ ९६ ॥ दुर्वावैरिति दुष्कर्म ।
तैरवन्धि ददं त्रिभिः ॥ तोपरोपावसंभ्रातो । निरगात्तदृशान्मुनिः ॥ ९७ ॥

मन्त्रिणोऽथ गृहे मित्रं । श्राद्धो धर्मरुचिस्तदा ॥ आगात्कार्यंविशेषेण । दृष्ट्वा चैनं जहर्प सः ॥ ९८ ॥ मन्त्र्युवाचाऽऽसनासीनं ।
तमर्हालापतोपितं ॥ भ्रातर्गृहेऽद्यमे कश्चि-द्विभुर्भिसार्थमागमत् ॥ ९९ ॥ जैनायाऽतियये तस्मै । प्रियवाग्भिः प्रियाथ मे ॥ भक्त्या निम-
न्त्रणापूर्वं । दानार्थमुपचक्रमे ॥ १०० ॥ तदा च दीयमानेषु । सर्निर्बन्धं बहुष्वपि ॥ परमान्नादिभोज्येषु । न किञ्चिदपि सोऽग्रहीत् ॥ ११ ॥
स एव प्रथमं दान-पात्रमागाद् गृहेऽद्य मे ॥ विधायाऽमङ्गलं तन्मे-ऽधुनैव त्वद्गुर्लतः ॥ २ ॥ निर्दोक्षिण्यस्ततः कोऽयं । त्वया

मित्रोपलक्ष्यते ॥ जगाद श्रावको मन्त्रिन् । संश्रुत्वा मिलितः स मे ॥ ३ ॥ प्रणतश्च मया भक्त्या । स वाढमुपलक्षितः ॥ आरुर्णय
सकर्णाऽस्य । चरित्रं चातिचित्रकृत् ॥४॥ तथाहि सिंधुदेशेऽभू-त्सौवीराहपुरे नृपः ॥ महानतिबलो नाम्ना । सुत्रामेव महर्द्धिभिः ॥५॥
सपक्षः प्रतिपक्षोऽथ । सदक्षोऽस्य न कोऽप्यश्रुत् ॥ महाग्रहस्तदन्यो वा । किं कोऽप्यर्कस्य सन्निभः ॥ ६ ॥ सोऽन्यदा स्वसभा-
सीनो । नैर्देशान्तरागतैः ॥ नाट्ये विधीयमानेऽभि-नये सगरचक्रिण ॥ ७ ॥ दृष्ट्वा पुत्रत्रियोगार्त्तचक्रिणोऽपि तथाविधां ॥
भवं दुःखमयं ध्यायन् । मातुङ्गाऽऽसन्नसिद्धिक ॥ ८ ॥ युग्मं ॥ बालं न्यस्य मुतं राज्ये । सद्यः साहसिकाग्रणी ॥ धर्माकरगुरुरूपान्ते
मानाजीत्सोऽद्भुतैककृत् ॥ ९ ॥ सोऽभ्यसन् द्विविधां शिक्षा-मधीयानः श्रुतं बहु ॥ जगद्भूतवैराग्य-स्तप्यते द्विविधं तपः
॥ १० ॥ महातपःप्रभावाच्च । सोऽममत्ततया सदा ॥ अवाप विविधा लब्धीः । किं दुरापं हि तादृशम् ॥ ११ ॥ तं विभाव्या-
न्यदा योग्यं । तादृगभ्यानश्रुतादिभिः ॥ एकाकिन्त्रविहाराय । दुःसाध्यायाऽद्विज्ञदगुरुः ॥ १२ ॥ परिपहोपसर्गादि-मृगेभ्यो निर्भयोऽथ
सः ॥ सिंहवद्विहरन् वीरो-ऽगमद्गजपुरेऽन्यदा ॥ १३ ॥ तपोध्यानपरस्तस्यौ । तत्रोद्यानेऽर्चितः सुरैः ॥ विविधातिशयैः सर्वान् ।
सुखाकुर्वन्तदृष्टतः ॥ १४ ॥ भीमस्तत्रान्ति भूजानिर्भीमः काल इवारिण ॥ सर्वराजगुणाधारः । सर्वधर्मेषु साम्यदृक् ॥ १५ ॥
समस्ति मतिसारोऽस्य । सचिवः शुचिधीनिधिः ॥ राज्यधरैरुधौरेयो । राज्ञो मूर्त्तिरिवापरा ॥ १६ ॥

तत्र स्वल्पागसं कचि-द्राजा चौरमघातयत् ॥ अकामनिर्जरायोगात् । प्राप व्यन्तरतां च सः ॥ १७ ॥ विभङ्गज्ञानतो
मत्ता । प्राग्भव स महीभुजे ॥ चुकोपाऽमभवंस्तस्मिन् गजमारिं ततो व्यधात् ॥ १८ ॥ नृपः खिन्नोऽथ तच्छान्त्यै । गजवैद्यादि-
भिर्मृशं ॥ अचीकरद्गहूपायां-स्त्वैवभूव न सा पुनः ॥ १९ ॥ आदिदेश ततो राजा । मन्त्रिणं चातुरीचणं ॥ तदुपायावबोधाय ।

सोऽपि चिन्तादुरोऽभवत् ॥ २० ॥ उद्याने सोऽन्यत्र प्राप्तो । गीतातोयध्वनिश्रुतः ॥ विस्मितोऽगान्धुनेत्ये । देवीनां नाटयमैक्षत
 ॥ २१ ॥ ततो महाप्रभावं तं । मत्वा नत्वा स मौनिनं ॥ गृहीत्वावसरेऽस्यांघ्रि-सृष्टां धूलिं गृहेऽगमत् ॥ २२ ॥ तिलकं स तयाकार्पी-
 त्सर्वेषामपि दन्तिनां ॥ जाताश्चनीरुजः सद्यो । विशिष्य पट्वश्च ते ॥ २३ ॥ तं वृत्तान्तं ततो मन्त्री । द्रुतं राज्ञे न्यवेदयत् ॥ अस्तवी
 त्सोऽपि तं हर्ष-विस्मयद्वयवान्मुनिम् ॥ २४ ॥ कारयित्वात्सयान् भूप-मन्त्रिणौ स्वपुरे ततः ॥ उद्याने सपरीवारौ । गत्वा प्राणमतौ
 मुनिम् ॥ २५ ॥ पारयित्वाथ स उद्यानं । धर्मलाभाशिया मुनिः ॥ अमीणात्तौ यथास्यानं । सर्वे चोपाविशन्मुदा ॥ २६ ॥ आदिदेश
 ततो धर्मं । तदनुग्रहकाम्यया ॥ यतीनां गृहेणां चेति । द्विविधं विस्तरान्मुनि ॥ २७ ॥ संजातप्रत्ययौ धर्मौ । मुनेर्माहात्म्यदर्श-
 नात् ॥ श्राद्धधर्मं प्रपेदाते । प्रमुद्धौ भूपमन्त्रिणौ ॥ २८ ॥ तौ चान्येऽपि जनाः सर्वे । यथाशक्ति यथारुचि ॥ धर्मान् प्रपद्य नत्वा
 तं । स्तुवन्तः स्वगृहान् ययौ ॥ २९ ॥ सर्वत्राऽप्रतिवद्धोऽथ । विहरन्नन्यदा मुनिः ॥ अगादीरपुरे तत्र । नरमारिस्तदाऽस्ति च
 ॥ ३० ॥ बलसारो नृपो दृष्ट्वा । प्रजा प्रपीडितास्तया ॥ चक्रे तच्छर्ङ्गात्पुषायौघां-स्तद्विदुक्तान् न सा त्वगात् ॥ ३१ ॥ अन्यदा
 भीमभूपस्य । दूतस्तत्रागत-पुरे ॥ उग्रानस्थं मुनिं दृष्ट्वा-पलभ्य प्राणमनुदा ॥ ३२ ॥ प्राप्तो राजसभायां स । नत्वा भूमौ
 निविष्टवान् ॥ कार्यं स्वस्वामिनादिष्टं । पृष्टो राज्ञे न्यवेदयत् ॥ ३३ ॥ सोऽथ वार्त्ताप्रसंगेऽवक् । गजमारिनिवर्त्तनं ॥ माहात्म्यं
 च मुनेस्तादृक् । तत्र चाऽगमनं तदा ॥ ३४ ॥ वृत्तान्तमिममार्कुर्यं । विस्मयानंदमेदुरः ॥ दत्त्वाहमुत्तरं दूतं । सत्कृत्य व्यसृजन्पुः
 ॥ ३५ ॥ मुनेरुद्घोष्य माहात्म्यं । सर्वं लोकैरचीकत् ॥ भालेषु तिलकान् भूप-स्तत्पदस्पृष्टधूलिभिः ॥ ३६ ॥ सर्वैस्तथा कृते
 सद्यो-मारिर्व्यपगताऽखिला ॥ अचिन्त्यमहिमा कोऽपि । विशुद्धतपसां यतः ॥ ३७ ॥ मुनयश्चक्रिणः सैन्य-मपि क्रुद्धा दहन्यहो ॥

तपः प्रभावतस्तस्य । समृद्धिं दर्शयन्ति च ॥ ३८ ॥ गत्वोद्याने च भूषाद्या । मुनिं नत्वा विनुत्य च ॥ गृहिधर्मं तदादिष्टं । यथा-
शक्तिं प्रवेदिरे ॥ ३९ ॥ मुनिरप्रतिवृद्धात्मा । क्षेमपुर्णो स्थितोऽन्यदा ॥ तदंतः प्रविवेशायं । मासक्षणपारणे ॥ ४० ॥ भ्राम्यन्
गोचरचर्यायां । सन्नुनाथ पुरोधसः ॥ गवासस्येन सोऽदर्शि । तत्रासत्विमुषागतः ॥ ४१ ॥ तेन मिथ्यादृगग्रन्था । जिनधर्मद्विषा
रुपा ॥ धनयौवनमत्तेन । क्षीर्षं सोऽघात्पुनहा ॥ ४२ ॥ तथापि न चुकोषाऽयं । भगवान्मेरुधीरिमा ॥ तस्मिन्नपि कृपां विभ्र-
न्मौनैर्नैवाप्रतोऽगमत् ॥ ४३ ॥ तत्तपोमहिमारुष्टा । सद्यः शासनदेवता ॥ अदृश्याऽप्यच्छिदत्पाणी । क्रुधा सूनोः पुरोधसः
॥ ४४ ॥ आक्रंदन् स ततस्तीव्र-व्यथया क्रन्दयन् दिशः ॥ मातापितादयः सद्यः । संभ्रान्तास्तत्र चागमन् ॥ ४५ ॥
अनुतापी स तेभ्योऽवक् । स्वदृष्टान्तं यथातथं ॥ खिन्नास्तेऽपि ततस्तं । धिक्चक्रिरे बहुधा क्रुधा ॥ ४६ ॥ उपायान्त-
रमप्य । ते चानर्थोपशान्तये ॥ आगत्याथ मुनिं नत्वा । तं कृताञ्जलयोऽवदन् ॥ ४७ ॥ मुने ! महाप्रभावोऽसि । भगवन् ! जगदर्वितः ॥
तेजोमयोऽपि दुर्लभ्यो । बालैर्धूर्धुरैरिवांशुमान् ॥ ४८ ॥ ततो बालेन मूढेन । यदज्ञानान्धचेतसा ॥ पूजार्होऽप्यपराद्धोऽसि । तत्क्षमस्व
कृपानिधे ! ॥ ४९ ॥ महतां न चिरं रोपो । विशिष्य प्रणतेषु यन् ॥ उदैम शरणं तत्त्वा-मेवातो नोऽनुकम्पय ॥ ५० ॥ बाल-
स्याऽस्य कर्तुं सज्जी । कुरुषायेन केनचित् ॥ यतः प्रमुत्स्वमेवान् । नान्यस्य महिमा ह्ययम् ॥ ५१ ॥ मुनिरुत्वे न मे रोपो । भूतो
भवति भाव्यपि । अस्य शिष्यामिषां चक्रे । किन्तु शासनदेवता ॥ ५२ ॥ आक्रान्ते प्रकटीभूय । तदा शासनदेव्यवक् ॥ पापं न
सज्जयाम्येनं । जगत्पूज्यावहीलकम् ॥ ५३ ॥ ततः पूजोपचाराद्यै-स्तोषिता तैरुवाच सा ॥ यत्रसौ प्रजन्त्येत-त्पार्श्वे तत्सज्जया-
म्यमुम् ॥ ५४ ॥ इत्यपि प्रतिपन्ने तै-रनाप्यौपायिकान्तरं ॥ देवो नवीचकारास्या-ऽचिन्त्यशक्तिसिं करी ॥ ५५ ॥ ततः

मनुदिताः गर्भे । पुण्यदृष्टिरभ्युन्नौ ॥ अत्यन्तानुभयात्सोऽपि । मुनिं क्षमय, तस्मै तम् ॥ ५६ ॥ मुनिना बोधितश्चायं । पित्राद्यनुमतो
 दुर्मे ॥ पात्रानोदर्यितः निशा-रेतोः स्य चिररुत्पिनाम् ॥ ५७ ॥ तौ नत्वा च प्रशंसन्तः । सर्वेऽयुः स्वस्वधामसु ॥ चमत्कृताश्च
 भूराया । नेनपर्यममुदात्तयन् ॥ ५८ ॥

तत्र पारणके कृता । सोऽन्यदा विहरन् मुनि ॥ रतिवर्द्धननाम्नीह । नगरे मुनिरागमत् ॥ ५९ ॥
 मनिमां प्रतिपयात्रो-ग्याने निश्चलरीः स्थितः ॥ प्राप ध्यानतपोगै-रवधिशानमन्यदा ॥ ६० ॥ मन्त्रिभुनिः स एवाऽयं ।
 भाग्याररुदृष्टमागतः ॥ उशोप्यानन्तरं मासं । शुद्धाहारं गवेपयन् ॥ ६१ ॥ साक्षात्कल्पद्रुमश्चायं महामहिमवारिभिः ॥
 कृत्तिऽन्य गुणमीताः । प्रातिहार्ये मुरा यतः ॥ ६२ ॥ सर्वसास्यानुत्सयायं । न तुल्यति न रूप्यति ॥ पूजा निन्दा फले दत्ते । तथापीह
 परत्र च ॥ ६३ ॥ इति आदमुवाच शुत्याऽ-नुभानभयचिद्धः ॥ प्रिये अपि तथा पश्यन् । विस्मितः सचिवो जगौ ॥ ६४ ॥
 एता ! मित्र मुनीन्द्रोऽय-मज्ञानान्धितमानतेः ॥ रोगान्मया प्रियाभ्याम-प्याक्रोशयैर्विराधितः ॥ ६५ ॥ आचारादि जिनपीणां ।
 रिनिप्याऽस्य च नो वयं ॥ विप्रः क्रियन्मयभ्यासाद् । विप्रैः शपतोऽधुना ॥ ६६ ॥ जगौ यर्मरुचिः कश्चि-ल्लुपलुर्न शपत्ययं ॥
 एतस्मैराकृतो देवा । अपि भाग्यन्न योऽग्रयन् ॥ ६७ ॥ परमस्याचहेला स्याद् । दुःखदात्र परत्र च ॥ तदयं क्षम्यतां गत्वा ।
 पापाऽमत्रलज्जान्तये ॥ ६८ ॥ मंत्रयमादीत्करिष्यामः । सर्वं मित्र ! तवोदितं ॥ स तु किं दीयमानानि । क्षैरेय्यादीनि नाऽग्रहीत्
 ॥ ६९ ॥ आद्वोऽयदययागन्मे । तानि दर्शयताधुना ॥ तैस्तथा विहिते सोऽय । क्षैरेय्याः पतितान् लब्धान् ॥ ७० ॥
 भ्रामताः कीटिका चङ्गरी-रागच्छन्तीथ तेषु तु ॥ मर्धमाना जनैर्वोस्य-दर्शयंस्तानभांपत ॥ ७१ ॥ युग्मं ॥ छर्दनं

तदनादान-हेतुर्हि साधनार्थं कृत् ॥ कूरादेश्च हेत्वग्नि-कायादीनां विराधना ॥ ७२ ॥ आतपेऽय घृते दधि । मुक्त्वाऽलक्तकपोतिकां ॥ कुंथून् सोऽदीदृशतत्र । श्वेतान् हेतुं तदग्रे ॥ ७३ ॥ द्विचत्वारिंशतादोष-र्षुक्तान् वीक्ष्य स मोदकान् ॥ स्माहेपामग्रहे हेतुं । न जाने प्रेक्षते मुनिः ॥ ७४ ॥

एतत् श्रुत्वा च दृष्ट्वा च । दध्यौ मंत्री सविस्मयः ॥ सुमृत्स्मतार्हदर्मस्या-ऽनीहता च मुनेरहो ॥ ७५ ॥ पात्रेभ्योऽहं विचित्रेभ्यो । दानानि बहुधाऽप्यशं ॥ अथैपि नैकशास्त्राणि । नाद्राक्षं त्वीदृशं क्वचित् ॥ ७६ ॥ आढो-
ऽजादीन्मुनिं नन्तु । यामो दध्मः कृतार्थतां ॥ मन्थुवाचाऽपरादस्य । दर्शयामोऽस्य किं सुखम् ॥ ७७ ॥ वभापे आचको नैष । दोषदर्शीह का वपा ॥ गत्वोद्यानेऽय ते सर्वे । भक्त्या तं प्राणमनुनिम् ॥ ७८ ॥ धर्मशामाऽऽश्रितं सोऽदा-भ्यंयूचेऽय कृताञ्जलिः ॥ भगवन्नपरादोऽसि । यदज्ञानैः क्षमस्व तत् ॥ ७९ ॥ तेजसा मुनयः क्रुद्धा । नरकोटोर्दहन्ति हि ॥ मूढेष्वस्मासु दीनेषु । कृपां कुरु कृपानिधे ! ॥ ८० ॥ तत्प्रिये अपि तं नत्वा-ऽत्यनुतापमयाकुले ॥ क्षमयामासतुर्धक्त्या । स्वस्वगर्हापरे मुनिम् ॥ ८१ ॥ मुनिरूचे न मे कोपो-ऽस्तीति मन्न हि वो भयं ॥ स्वरूपं तु न जानीय । दृष्टोः शुद्धे च तात्त्विकम् ॥ ८२ ॥ मन्थुवाचाऽऽदिशेत्तन्नः । साधुः प्राह दृष्टौ द्विधा ॥ बाह्ये चर्योऽस्मिन्के स्थूलाऽऽ-सन्नाल्यार्थप्रकाशिके ॥ ८३ ॥ आभ्यंतरीयं च सर्वार्थ-दृश्यैर्ज्ञानदर्शने ॥ शुद्धि-
र्वाद्या पदार्थानां । चोक्षताभ्यन्तरी पुनः ॥ ८४ ॥ द्विचत्वारिंशता दोष-र्षुक्तानां विमुक्तता ॥ ततोऽस्माभिर्द्विधा हृग्न्यां । द्विधा शुद्धिर्बिलोप्यते ॥ ८५ ॥ द्विचत्वारिंशतोपाश्रयं—

“आहारकम्पु १ देसिअ २ । पूइकम्मे ३ ॥ अमीसजाए अ ४ । ठवणा ५ पाहुडिआए ६ । पाउअर ७ कीय ८ पामिन्वे ९ ॥ ८६ ॥ परिअट्टिए १० अभिहइ ११ । भिन्ने १२ मालाहडे अ १३ अचेउजे १४ ॥ अणिसिठ्ठ १५ ज्झोअए १६ । सोल्लस पिट्ठगमे दोसा ॥ ८७ ॥ धाई १ दूइ २ निमित्ते ३ । आजीव ४ वणीमगे ५ तिगिच्छा य ६ ॥ कोहे ७ माणे ८ माया ९ । लोमे अ १० हंति दस एए ॥ ८८ ॥ पुर्विं पच्छा संयव ११ १२ । बिज्जा १३ मंते अ १४ वुन्न १५ जोगे अ १६ ॥ उपायणाउदोसा । सोल्लसपे मूलकम्मे अ ॥ ८९ ॥ संक्रिअ १ मक्खिअ २ निक्खिअ ३ । पिहिअ ४ साहरिअ ५ दायगु ६ म्मासे ७ ॥ अपरिणय ८ लित्त ९ छड्डिअ १० । एत्तणदोसा दस हंति ॥ ९० ॥ एवं ४२. संजोअणा १ पमाणे २ इंगाले ३ ३ धूम ४ कारणे ५ इति पंच ग्रसैपणादोपाध ॥

युष्माभिस्तत्स्वरूपाः । क्रोधाक्रोशीं मुधा कुतौ ॥ तच्च क्षान्तं मया सर्वं । सर्वत्र समदर्शिना ॥ ९१ ॥ अथोचै श्राद्धमंत्रिभ्यां । ज्ञातं सर्वमिदं मुने ॥ मोदकानामनादाने । परं हेतुमुदाहर ॥ ९२ ॥ मुनिर्जगाद दासीभिर्निशायां द्रविणैर्वरैः ॥ तेषु निर्मयमाणेषु । शुश्रीस्ये धृततापके ॥ ९३ ॥ धूमव्याकुलितस्याऽऽस्या-दुपरिस्थस्य भोगिनः ॥ पपात गरलं तीव्र-मुल्लोचादेरभाचतः ॥ ९४ ॥ ततो विपमया जाता न ज्ञाताः केनचिच्च ते ॥ स्वसंयमोपयातित्वा-न्नाग्रहीषमिमानीति ॥ ९५ ॥ मंत्रीत्यारुण्य दास्याऽस्मि-स्तत्रैवाऽऽनायिते द्रुतं ॥ एरुस्मिन् मक्षिका वीक्ष्य । त्रियमाणा व्यचिन्तयत् ॥ ९६ ॥ अहो ज्ञानं मुनेरस्य । विपमोदकजग्धिजात् ॥ अनेन सकुटुम्बोऽद्य । रसितो मरणादहम् ॥ ९७ ॥ अतुणः कयमस्य स्या-द्युपकारशतैरपि ॥ को वा स्यादुपकारोऽस्य । स्वयं बिभ्वोपकारिणः ॥ ९८ ॥

मित्रवाचा यथा जीव-धाताभावमुपायतः ॥ दासीभिर्भोदकान् सोऽथ । तथा तान् व्युदसीसृजत् ॥ ९९ ॥ भक्त्या नत्वा मुनिं चाल्पद् । भगवन् ! प्राणदोऽसि यत् ॥ त्वमेव शरणं तन्नः । सर्वेषामपि चांगिनाम् ॥ १०० ॥ उपकारः कृतोऽस्माक-मेको यः परमस्त्वया ॥ सम्यग्धर्ममयाऽऽदिश्य । मोहान्धेतमसं हर ॥ १ ॥ वभापेऽय मुनिर्मीत्रिन् ! सर्वधर्मेष्वनुत्तरः ॥ जैन एवेष्टो धर्मः । श्रुतशीलदयागुणैः ॥ २ ॥ तस्य मूलं च सम्यक्त्वं । तत्त्वश्रद्धानलक्षणं ॥ तत्त्वं च त्रिविधं देव-गुरुधर्मात्मकं मतम् ॥ ३ ॥ सम्यक्त्वे सति भाग्यात्स्या-द्विरतिः सा पुनर्द्विधा ॥ सर्वतो देशतश्चाद्या । क्षान्त्यादिर्दशधा मता ॥ ४ ॥ स्थूलाऽर्हिसादिका प्रोक्ता-ऽपरा-द्वादशधा जिनैः ॥ आदिमा यत्तिनां योग्या । द्वितीया गृहिणां तथा ॥ ५ ॥ इत्यादि मुनिना प्रोक्तं । स्वरूपफलसाधनैः ॥ चिस्त-राद्धर्ममाकर्ण्य । प्रबुद्धः सचिवोऽब्रवीत् ॥ ६ ॥ धीरसाध्यं मुनेर्धर्म । धर्तुं नैवादिमं क्षमः ॥ देहि मे गृहिधर्मं त-द्भगवन् ! मोक्षसाधनम् ॥ ७ ॥

सम्यक्त्वं द्वादशाध्याऽस्य । व्रतानि च मुनिर्देदौ ॥ आवश्यकानि दानादीन् । गुणांश्च तमशिक्षयत् ॥ ८ ॥ स कल्पद्रुमि-वाऽच्चाप्य ! साहं धर्मं प्रहर्षुलः ॥ मन्वानः कृतकृत्यं स्वं । मुनिं नत्वा गृहं ययौ ॥ ९ ॥ तथैव प्रतियुद्धे ते । संवेगात्तत्प्रिये अपि ॥ गृहिधर्मं प्रपद्यि । नत्वा स्वं सप्त जगत्तुः ॥ १० ॥ मुन्यवज्ञोद्भवं निदा-गर्हणाऽऽलोचनादिभिः ॥ मायस्ते चिक्षिपुः पाप-मृत्युलपं त्वचक्षिप्यते ॥ ११ ॥ तथा धर्मरुचिश्चादोऽप्यऽन्येऽप्यानम्य तं मुनिं ॥ ययाशक्त्याऽऽत्तयर्माणो । मुदिताः स्वगृहान् ययुः ॥ १२ ॥ मन्त्री तत्र स्थितस्योप-वासैर्मांसं मुनेरभूत् ॥ उपास्या श्राद्धसद्भाच्च । सप्रियः श्रावकाग्रणीः ॥ १३ ॥ जीवादितत्त्वानि विदन् क्रमेणा-भ्यस्तागमः प्रागपि शास्त्रवेदी ॥ क्रियासु सर्वास्वपि जैनधर्मा-नुगास्तु सोऽभूत्कुशलः समार्यः ॥ १४ ॥ अर्थेषु मूर्खमेवपि

सोऽस्वल्पमतिः । प्रपन्नयमोदचलः सुरैरपि ॥ अदीदिपच्छासनमर्हतः परं । प्रवादिनां मंत्रिवरो जयश्रिया ॥ १५ ॥ अथ मन्त्री
मुनेर्मांसं । पर्णपास्त्या निमुध्य सः ॥ पारणाहे स्वयं गत्वा । न्यमन्त्रयत तं गृहे ॥ १६ ॥

रूपयाप मुनीन्द्रोऽपि । त्रिधिना तद्गृहागतः ॥ मंत्रिणा तत्प्रियाभ्यां च । शुद्धभावोल्लसन्मुदा ॥ १७ ॥ दीयमानं महा-
भरत्या । सर्वदोषविरजितं ॥ सोऽग्रहीत्परमान्नादि । पंचदिव्यानि चाभवन् ॥ १८ ॥ युग्मं ॥ गन्धाम्बुषुष्पहेमानि । वर्षतो
मर्तोऽम्बरे ॥ दुन्दुभीन् वादयंतो द्रा-गहो दानं मुदाऽधुपन् ॥ १९ ॥ दानस्याऽस्य प्रभावात्ते । त्रयोऽपि समुपार्जितम् ॥ महाभोगफलं
यर्म । को हि धर्मस्ततः परः ॥ २० ॥ स मुनिः पारणं कृत्वो-द्याने विश्वेरुताम्यदृक् ॥ तथैवास्यात्तपोलीनो । महाध्यानासना-
दिभिः ॥ २१ ॥ दृषोऽथ दुन्दुभिध्यानं । निशम्य सचिवौकसि ॥ किमेतदिति संभ्रातः । पप्रच्छ स्वानुगांस्तदा ॥ २२ ॥ मुनि-
दानादिदृष्टांतं । ज्ञात्वास्मिस्तैर्निवेदिते ॥ स दध्यौ धिह्रमया ज्ञातो-ऽप्येव नेहगुणो मुनिः ॥ २३ ॥ तद्गत्वा सपरीवारः ।
प्रातर्नस्यामि तं मुनिं ॥ इति चिन्तापवित्रात्मा । व्यतीयाय दिनं तृणः ॥ २४ ॥ अथ रात्रौ मुनिर्ध्यायन् । सर्वोद्भिभ्यो हितं परं ॥
शुक्लध्यानाञ्जुभावेन । केवलज्ञानमासदत् ॥ २५ ॥ ॥ घातिर्कर्मद्विपतां जयश्रिया । समस्तवेदी सकलार्थदर्शनः ॥ दधत्पुराऽप्यदृष्टु-
तल्लब्धिसंपदा । वसुत शुद्धाचरणात्समुसेवितात् ॥ २६ ॥ चारित्र्यधर्मस्तदयं सुखदुःखा-दिभिः कथं यात्युपमां मितमदैः ॥ यथावदे-
काहमपीह सेवितः । शिवाय यः कर्मजयश्रिया भवेत् ॥ २७ ॥

इति तपावृहद्गच्छाधिपराजपूज्यश्रीदेवसुंदरस्वरिशिष्यश्रीज्ञानसागरस्वरिशिष्यश्रीसोमसुंदरस्वरिपट्टभृद्भिर्गच्छाधिराजश्रीमुनि-
सुंदरस्वरिभिर्विरचिते श्रीजयानंदराजपिंकेवलचरित्रे जयश्रृंगे तत्प्राग्भवमंत्रिजीववोधिबीजलाभातिवलराजपिंकेवलदृष्टांतसूचित-
यतिधर्मफलवर्णननामा ।

॥ प्रथमः सर्गः समाप्तः ॥

॥ अथ द्वितीयः सर्गः प्रारभ्यते ॥

देयाज्जयत्रियं मे श्री-पार्श्वः प्रहादभूजितः ॥ दत्ते मूर्ख्यां महिम्ना च । प्रहादं यो जगन्वृणाम् ॥ १ ॥ जायमाने
प्रभातैऽप्य ॥ नेदुर्दुन्दुभयो दिवि ॥ तत्राऽऽजगमुष्म सुत्रामादयो देवाश्चतुर्विधाः ॥ २ ॥ नृत्यगर्जितगीतादि-पुष्पवृष्टीश्च ते व्यधुः ॥
कृते स्वर्णमये तैश्च । पद्म मुनिरुषाविशत् ॥ ३ ॥ श्रुत्वा दुन्दुभिनादादि । दृष्ट्वेयोतं च दैवतं ॥ यावन्मृषोऽथ संभ्रान्तः । किमेतदिति
पृच्छति ॥ ४ ॥ तावन्मन्त्री नरैर्ज्ञात्वा । तं वृत्तान्तं सुदाकुलः ॥ द्रुतभागत्य भूपालं । प्रणम्यैवं व्यजिज्ञपत् ॥ ५ ॥ देव ! ज्ञानं
समुत्पेदे । मुनेः सर्वज्ञतास्पदं ॥ गत्वा चन्दाग्रहे तं च । कृतार्थाश्च भवाग्रहे ॥ ६ ॥ निशम्यैतत्कृतमातः-कृत्यो भूषोऽथ तत्क्षणं ॥
अज्ञातजिनसर्पोऽपि । भक्त्याऽऽश्रयादिनोदितः ॥ ७ ॥ गजारूढः सितच्छत्र-चामराद्युपशोभितः ॥ सामंतमंत्रिसेनान्या-ग्रशेषपरि-

चारयुक् ॥ ८ ॥ वंदुदुष्टनयारावो । वाद्यौघध्वनिताम्बरः ॥ गत्वोद्याने मुनिं नत्वा । विधिनाऽध्यास्त्वं तत्पुरः ॥ ९ ॥
त्रिधित्वचोपकं ॥

धर्मलाभाऽऽप्तिपं दत्त्वा । मुनिर्धर्ममुपादिशत् ॥ आसीनेषु यथास्थानं । सुरासुरनरादिषु ॥ १० ॥ संसारेऽस्मिन्नहो भव्या
दुःखैरेकार्णवे सदा ॥ उपायो धर्म एवाऽस्ति । दुःखहान्या सुखाप्तये ॥ ११ ॥ सम्यक्त्वमूलः स द्वेधा । गृह्यित्यभिभेदतः ॥ सम्यक्त्वं
दुर्लभं चाऽत्र । चिन्तारत्नमिवेष्टदम् ॥ १२ ॥ तदुक्तं-मूलं १ वारं २ पर्यट्टण ३ । आहारो ४ भायणं ५ निही ६ ॥ दुष्कृत्स्न वि धम्मत्स ।
सम्पत्तं तं विआहिज्ज ॥ १३ ॥ अस्याः किंचिद्गमनिका-तरेवगुरुधर्माणां ज्ञानश्रद्धोनलक्षणं ॥ देवोऽष्टादशदोषैश्च । मुक्तः स्वान्मुक्तये
यतः ॥ १८ ॥ हास्यादिपदकं चतुरः कृपायान् । पंचाश्रवान् प्रेममदौ च केळि ॥ तत्याज यस्त्याजयते च दोषान् । देवः स सेव्यः
कृतिभिः शिवाय ॥ १५ ॥ स चार्हन्नेव संसार-दुःखामयभियम्बरः ॥ ज्ञानदर्शनचारित्र-पवित्रात्मा शुक्लमतः ॥ १६ ॥ अथवा-
श्रव्यापात्रांशुकाहारा-नरुप्याऽन्नाऽऽददीत यः ॥ गृहणानस्तांश्च निर्दोषान् । महाव्रतधरो मुनिः ॥ १७ ॥ तपःश्रुतमनःशुद्धः । सम्य-
ग्यमोपदेशकः ॥ तरन् भवान्नि भव्यांश्च । तारयंस्तत्त्वविद्वद्वक्त्रः ॥ १८ ॥ धर्मस्तु यतिनां पंच-महाव्रतमयो भवेत् ॥ सर्वहिंसावृत्त-
स्तेयाऽ-व्रसमूर्छाविवर्जनात् ॥ १९ ॥ गृहधर्मः स्थूलहिंसा-वृत्तस्तेयाऽन्ययोषितां ॥ त्यागो मितिर्धनदीना-मित्यणुव्रतपञ्चकम् ॥ २० ॥
परिमाणं गतेर्दिक्षु । तथा भोगोपभोगयोः ॥ त्यागश्चानर्थदब्धानां । स्यादिति त्रिगुणव्रती ॥ २१ ॥ यौषधः पर्वयस्त्रेऽथाऽ-विधिभ्यो
दानमुत्तमं ॥ चतुःशिक्षाव्रती चैवं । सर्वा स्याद् द्वादशव्रती ॥ २३ ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥ व्रतानि द्वादशाऽमूनि । षड्विधाऽऽवश्यकं
तथा ॥ दानगीकृतपोभावात् । गृहधर्मोऽयमुत्तमः ॥ २४ ॥ अयं चाराधितोऽप्राऽपि । दत्तेऽभीष्टमुत्तमश्रियः ॥ परत्र नृपचक्रित्वः-

शिवशर्माणि च क्रमात् ॥२५॥ स्यादुत्कृष्टा गतिः साधु-धर्मस्याराधनाच्छिवे ॥ द्वादशे स्वर्द्धितीयस्य । जयन्या चादिमे द्वयोः ॥२६॥ यथाशक्ति तदाराध्योऽन्यतरोऽयं प्रयत्नतः ॥ मनुजत्वादिसामग्री । दुर्लभा हस्य साधिका ॥ २७ ॥ इत्यादिविस्तरादुक्ते । धर्मतत्त्वे महर्षिणा ॥ आद्यधर्ममयादत्त । राजा तत्त्वदशा तदा ॥ ३८ ॥ बहवोऽपि भवोद्विग्नाः । कुलजाः प्राव्रजन् परे ॥ केऽपि श्रावकधर्मं चाऽऽ-ददिरे केऽपि दर्शनम् ॥२९॥ प्रागप्यात्तमहाश्राद्ध-धर्ममञ्ज्यादिसंयुतः ॥ नृपोऽन्येऽपि मुनिं नत्वा । मृदिताः स्वान् गृहान् ययुः ॥ ३० ॥

विजैहूडयाऽन्यतो ज्ञानी । जातधूरिपरिच्छदः ॥ न बिभ्रोपचिकीः कुर्यात् । स्थितिं लोकत्र भानुवत् ॥ ३१ ॥ वसुसारः पुरोधास्तु । प्राप्तोऽप्यत्र नृपाज्ञया ॥ जहौ नास्तिकतां नैवा-ऽसाध्ये रोगे हि किं भिषग् ॥ ३२ ॥ जैनशास्त्रेण्वधीती स । स्वान्य-दर्शनतत्त्वचित् ॥ भूपतिर्मन्त्रिणः संगदौ । दृढधर्मः क्रमादभूत् ॥ ३३ ॥ अन्येद्युर्मन्त्रिसामन्त-श्रेष्ठिसेनेभ्यरादियुक् ॥ श्रिया जित-मुधर्मायां । सभायां धरणीधवः ॥ ३४ ॥ मणिसिंहासने तारा-लंकारः शक्रजित्प्रभः ॥ अध्यास्त विशदच्छत्र-चलच्चामरसोभित ॥३५॥ युग्मं । प्रसृतास्तु विचित्रास्तु । तत वाचां कथास्वय ॥ प्रशंसत नराधीशः । साधुश्राद्धगुणान् यया ॥३६॥ अहो धन्या मुनीन्द्राद्या । स्वदेहेऽपि निर्ममाः ॥ परलोकहितायैव । कुर्युर्द्वादशधा तपः ॥ ३७ ॥ इत्यादिनृपगीर्य-द्वययो दृष्टिकदष्टवत् ॥ मन्वानोऽवसरं स्मर । वसुसार पुरोहितः ॥ ३८ ॥ स्वामिन् श्वेताम्बरैर्धृतैरिन्द्रजालकलादिभिः ॥ मुग्धोऽयं वच्यते लोकः । कुशास्त्रैर्विद्वितैः स्वयम् ॥ ३९ ॥ त्याज्यन्ते संगता भोगाः । कार्यन्ते विविधं तपः ॥ मुधाऽभिमानमात्रेण । लोकात्पूजादिवाञ्छया ॥ ४० ॥

यतो न जीव एवाऽस्ति । पुण्यपापे पुनः कथं ॥ अभावात्परलोकस्य । तत्फलं क्व शुभाशुभम् ॥ ४१ ॥ तद्विभेति मुधा

श्रोतुः । पापजायेत्यदुःखतः ॥ क्रियते पुण्यतोऽमुत्र । शर्मणे च-दृक्कांघ्रिम् ॥ ४२ ॥ तथा चाहुर्नास्ति काः—एतावानेव लोकोऽयं ।
यावानिन्द्रियगोचरः ॥ भद्रे ! वृक्षपदं पश्य । यद्वदन्ति चतुष्टुताः ॥ ४३ ॥ पिव साद च चारुलोचने ! । यदतीतं वरगात्रि ! तन्न ते ॥ न हि
भीरु ! गतं निवर्तते । समुदयमात्रमिदं कलेवरम् ॥ ४४ ॥ इति तदैहिकसुखं हित्वा । पारत्रिकसुखाश्रया ॥ स्याज्जनस्तपसः-
कर्तो-भयभ्रष्टः शृगालचक्र ॥ ४५ ॥ यदुक्तं—मासं तदाते परिमुष्य जंबुको । मीनोपलभाय लघु प्रधावितः ॥ मीनो जलान्तः
प्रविशेय सत्वरं । मासं च गृध्रो हरतिस्म तपथा ॥ ४६ ॥ हित्वैहिकं वैषयिकं सुखं तथा । येऽमुत्रसौख्यप्रसराय धाविताः ॥ ते वञ्चयन्ते
स्वमहो सदोभय-भ्रष्टा नरास्वीव्रतपोव्रतादिभिः ॥ ४९ ॥

कर्णमृचि निशान्यैवं । दृषो वच पुरोधसः । गांभीर्याद्गोपयन् रोपम् । मन्त्रिणो मुखमैसत ॥ ४८ ॥ ततो मंत्री वभाषेऽमुं ।
सर्वविद्याविदप्रणीः ॥ स्वसंवेदनसिद्धं किं । जीवं रे मूढ ! निहनुये ॥ ४९ ॥ को भुङ्क्ते दुःखितेऽप्यंगे । पुत्रजन्मादिना सुखं ॥ दुःखं
च सुखितेऽप्यस्मिन् । पुत्रमृत्वादिना हि कः ॥ ५० ॥ स्थूलं मेऽङ्गं कृशं वाऽपी-त्यादि स्वस्वामिता मतिः ॥ जीवांगयोर्व्यनक्तयेव ।
भेदं भूपभुवोरिव ॥ ५१ ॥ सिद्ध एव परलोक । सिद्धे जीवे च श्नाभते ॥ सिध्यतः पुण्यपापे च । सुखदुःखफलेक्षणात् ॥ ५२ ॥
ततः स्वर्गापवर्गादि-दानात् स्यात्सफलं तपः ॥ हिंसादिपदयोगादि । नरकादेश्च दानतः ॥ ५३ ॥ इत्यादिशास्त्रवचनै-र्मन्त्रिणा
हेतुर्गर्भितैः ॥ महत्प्रतिभश्चक्रे । वसुसारो निरुत्तरः ॥ ५४ ॥ सदस्यैर्धिवक्तुः सद्यो । राज्ञाऽप्येषोऽपमानितः ॥ निर्गतो ब्रीहया
भूप-सदस्येति न तदिनात् ॥ ५५ ॥ सचिवः सत्कृतो राज्ञा । सभ्याद्यैश्च सुसंस्तुतः ॥ जगाम मुदितो धाम । परेऽपि स्वमृहाण्यगुः
॥ ५६ ॥ एवं विमृज्य भूपोऽपि । सर्वां कालनिवेदिना ॥ विज्ञेऽवसरे चक्रे । स्नानाऽर्वाभोजनादिकम् ॥ ४७ ॥

गुर्वादिभ्योऽय विज्ञाय । मन्त्री धर्मानुगान् सदा ॥ यथावसरमाऽऽख्याति । विचारान् भृशुजे बहून् ॥ ५८ ॥
धर्मपरमये काले । तेषामित्यतिगच्छति ॥ अन्यदा नृपतेरासीत् । प्रगाढा शीर्षवेदना ॥ ५९ ॥ औषधादिवहूपार्यैः ।
सयो वैधादिभिः कृतैः ॥ तस्यामनुपशान्तायां । भूषोऽस्मार्षोत्पुरोधसः ॥ ६० ॥ स हि जानाति तं मन्त्रं । येन सा शाम्यति द्रुतां ।
एवं विदितपूर्वो तं । नरैराजह्वन्नुपः ॥ ६१ ॥ आगत्य वसुसारस्तां । सद्यो मन्त्रादपानयत् ॥ मणिमन्त्रमहीषध्यो । अर्चित्यमहि-
मश्रियः ॥ ६२ ॥ सच्चकार नरेन्द्रस्तं । विविधैर्भूषणादिभिः ॥ महान्तो हि कृतज्ञाः स्युः । सफलाश्रोपकारिणाम् ॥ ६३ ॥ तदादि
नृपतेरेव । समामेति पुनर्मुदा ॥ प्रविष्टां च जनेज्वाप । ते हि प्रायो नृपानुगाः ॥ ६४ ॥ नीतिकामार्थनाट्यादि-ज्ञानैर्धर्मोक्ति-
मिश्रितैः ॥ विनोदयत्ययं भूप-चितं विभासहेतवे ॥ ६५ ॥ नृपस्याप्रेऽन्यदा मान्यं । तं वीक्ष्य सचिवो जगौ ॥ स्वामिश्रावाक-
चांढान्न-स्यास्य नो संगमर्हसि ॥ ६६ ॥

इति मन्त्रिगिरं श्रुत्वा । नृपे मीनेन तस्युचि ॥ पुरोया दुर्दरक्रोधा-वध्यौ दुर्धौधुरंगरः ॥ ६७ ॥ शुद्धविमकुलोद्भूतो-ऽप्य-
हमेतेन मन्त्रिणा ॥ राजमानोन्मदेनाऽस्मि । नीतश्लाघालता हहा ! ॥ ६८ ॥ पराभूतोऽस्मि भूपादि-समस्तं रंकवत्पुरा ॥ गरीयान्
मारकृतो मेऽपि-भवबोञ्जीवितोऽयुना ॥ ६९ ॥ तदेवं सहमानोऽहं । पुरुषाऽवमतो लभे ॥ मानिनो जहति प्राणान् । संहतेऽभिभवं
न तु ॥ ७० ॥ यतः-वरं प्राणपरित्यागो । न मानपरिखंडनं ॥ प्राणनाशाल्पं दुःखं । मानभंगादिने दिने ॥ ७१ ॥ यदुक्तं-
पादाहतं यदुपाय । मूर्धानमपिरोहति ॥ समानादपमानेऽपि । देहिनस्तद्वरं रजः ॥ ७२ ॥ अवध्यक्रोषस्य निहंतुरापदां । भवंति
यस्याः स्वयमेव देहिनः ॥ अमर्योऽन्येव जनस्य जंतुना । न जातहादं न च विदिषादरः ॥ ७३ ॥ इति ॥ दर्शनीयं ततस्तेजो ।

न सखोऽभिभवः पुनः ॥ पङ्क्तौ हि मर्धते पादै-स्तेजस्वी नाऽनलः पुनः ॥ ७२ ॥ तेजस्विनोऽपराधेऽपि । सर्वं हि मुखमीक्ष्यते ॥
 शुद्धदाहे कूर्तेऽपि स्यान्दादेयः कस्य नोऽनलः ॥ ७३ ॥ तस्माद्यान्तु सुखं यांतु । श्रियः प्राणा अपि स्फुटं ॥ करिष्ये मन्त्रिणोऽनर्थं
 त्वस्योपायेन केनचित् ॥ ७४ ॥ उपायात्तैर्यते वाङ्मि-र्भयेते च हरिद्विपौ ॥ उपायादगिरिच्छुद्धयः । किमुपायान्न सिध्यति ॥ ७५ ॥

इति ध्यायन्नयं धाम । यात्रीशानुमतोऽगमत् ॥ तदादि तु छलं नित्य-मन्वेपयति मन्त्रिणः ॥ ७६ ॥ दुरापाऽवनिभृत्सेवा । नास्ति-
 कृते मया ध्रुवं ॥ तां विना न क्षमे त्वस्याऽ-नर्थयेति विचिन्त्य गाः ॥ ७७ ॥ शिक्षां कस्यचित्पार्थ ॥ गुरोर्जैनीः क्रियास्ततः ॥
 कपटभावकीभूय । निःशङ्कं सेवते नृपम् ॥ ७८ ॥ युग्मं ॥ मन्त्रिवत् श्रावकाचारान् । दर्शयन् कपटादयं ॥ अपीभिणन्तुपं को हि ।
 धर्मदम्भान्न वञ्चयते ॥ ७९ ॥ जानन्नपि धिया मन्त्री । मायिनं तमुपेक्षते ॥ नाऽपाकर्तुं विनोपायं । शक्यो हि नृपसंमतः ॥ ८० ॥
 धर्मशालं पुरोधास्तू-पदिशन्नंतरांतरा ॥ कामशालोपदेशेन । सम्येनृपतेर्मनः ॥ ८१ ॥ धर्मरागो दुराधानः । पापरागस्तु नाग्निनि ॥
 सुरच्छया हि यथा नीली । मञ्जिष्ठा न तथांशुके ॥ ८२ ॥ कामरागं क्रमात्सोऽय । तथा चित्ते न्यवीविशत् ॥ यथाऽहीयत भूपस्य ।
 धर्मरागः शनैः शनैः ॥ ८३ ॥ विनश्यति हि माञ्जिष्ठो । रागः कज्जलसंगतः ॥ लम्बनादिकदुर्गधा-दृगन्धश्चाऽधुरुसंभवः ॥ ८४ ॥ पापो-
 पवेक्षमप्यस्य । स सेहे धर्ममिश्रितं ॥ न जीर्यति विषं कस्य । यत्तांबूलादिमिश्रितम् ॥ ८५ ॥ अन्येद्युर्मन्त्रिणो गेहे । पुरोधाः काय-
 तोऽगमत् ॥ आसनाऽऽलापदानाद्यै-स्तेनापि बहुमानितः ॥ ८६ ॥ कुतरीर्थेऽपि यदौचित्यं । श्राद्धः कुर्यादृष्टहागते ॥ किं पुनर्नृप-
 पूज्येऽस्मिन् । श्रुते श्राद्धतया जने ॥ ८७ ॥ यदुक्तं-गेहागयाण उचियं । वसणपडिआण तह समुद्धरणं ॥ दुहिआण दया एसो ।
 सन्वेसिं समज्जो धम्मो ॥ ८८ ॥ स वज्रेतस्ततः पश्य-न्नद्राक्षीन्मन्त्रिणः प्रिये ॥ रूपेणातिरतिमीती । स्रैणचूडापणी गुणैः ॥ ८९ ॥

सोऽचिन्तयदहो रूप-मनयोर्जगदुत्तरं ॥ ध्रुवं रूपानुमानेन । संभवन्ति गुणा अपि ॥ ९० ॥ तदहो मन्यये धन्यो । यस्ये-
हभोगसंगमः ॥ अथवेप्सितकार्यस्य । सिध्युपायमवानम् ॥ ९१ ॥ यतत्कार्यं निवेद्यासौ । मंत्रिणाऽथोत्तरेऽर्पिते ॥ जगाम स्वगृहं
सिद्ध-पित्र कार्यं निजं विदन् ॥ ९२ ॥ स लमादिवलात्किञ्चि-न्निवेद्याऽनागतादिकं ॥ सदा रंजयति ह्मापं । शुद्धा विद्या हि कामधुकु
॥ ९३ ॥ पृष्ठो भूषेन सोऽन्येषु-र्विश्वासाद्दसि स्थितः ॥ किञ्चिन्मूलं ममाऽप्यस्ति राज्ये । वद विदांवर ! ॥ ९४ ॥ उवाच मन्त्रिणि
क्षेपा-स्तुरोथाः स्वेष्टसिद्धये ॥ अस्ति स्वामिन् ! गजान्वादि । सर्वमन्यदृषाधिकम् ॥ ९४ ॥ परं सारं पुमर्थेषु । काम एवात्मशर्मकृत् ॥
प्रमर्षयोर्हि यत्तस्य । कामः फलमनन्तरम् ॥ ९६ ॥ साधनेषु च कामस्य । मुख्यं भार्येव साधनं ॥ सा च ते नास्त्यतो मन्ये ।
सर्वं राज्यादि निष्फलम् ॥ ९७ ॥ विस्मितोऽथाऽब्रवीद्राजा । विप्र ! किं भाषसेऽनृतं ॥ संति बहव्योऽपि मे भार्याः । सुरूपा गुणमधुराः
॥ ९८ ॥ विप्रोऽब्रुव संति बहव्योऽपि । परमेकाऽपि तासु न ॥ तत्र रूपानुरूपाऽस्ति । सत्त्वामात्रेण किं ततः ॥ ९९ ॥ कौद्रवाद्यैर्हि
भक्तिः स्यात् । काचौघैरप्यलंकृति ॥ वृहच्छेद क्षारनीराद्यै-र्वल्कलैर्वपुःपराहृतेः ॥ १०० ॥ परं घृतवरस्वर्ण-द्राक्षाम्बुसुरवाससां ॥
क्षुध्युःकार्याणि नो तानि । न स्त्रीकार्यं च तेऽङ्गनाः ॥ १०१ ॥ राजोवे मत्प्रियाभ्योऽपि । काऽपि त्वाऽपि किमङ्गना ॥ अधिका रूपसौभा-
ग्य-गुणैर्दृष्टा श्रुताऽयथा ॥ १०२ ॥ विप्रोऽवादीन्यया स्वामिन् ! ॥ दृष्टे साक्षादुभे स्त्रियौ ॥ यद्रूपं चिन्तयन्मन्य । न तृणायाऽपि ते प्रियाः
॥ ३ ॥ याभ्यामुद्यौवनाभ्यां हि । रूपेण चिजितां रमां ॥ हरिर्न बहुमन्येता-ऽस्तया साऽभूत्ततोऽप्यिहा ॥ ४ ॥ अनेह स्वस्य
मन्नाते । अतिरूपे मुलोऽने ॥ विस्वाप्तो रति-लयां चक्रे ह्योचित्यवित्सुधीः ॥ ५ ॥

निशम्यैवं नृपोऽवादीत् । कस्याऽप्यन्ते क ते द्विज ! ॥ वन्ये वा परिणीते वा । वञ्चते इति मे चद ॥ ६ ॥ सोऽप्यभाषिष्टदुष्टात्मा ।

पृष्टेनानेन किं तव ॥ अज्ञातं हि वरं तेऽद्रो-ऽशक्तस्याऽनुद्यमस्य च ॥७॥ भुंक्ते वदन्नामत्रं य-स्तस्यैवोपाजने क्षमः ॥ मोदकादि-
 गुणज्ञानं । तस्य शल्यायते हृदि ॥ ८ ॥ किमेवं भापसे विप्र ! । काऽप्यशक्तिं ममैक्षयाः ॥ स्वेष्टेऽर्थेऽनुद्यमं चेति । राज्ञोक्ते स
 मुदाऽवदत् ॥ ९ ॥ यद्येवं शृणु तत्ते स्वः । स्वायत्ते एव ते स्त्रियौ ॥ यतस्त्वत्सचिवस्यैव । वल्लभे वल्लभे इमे ॥ १० ॥
 तत्रैव किङ्कराश्च । तत्कस्तत्र पराक्रमः ॥ उद्यमं तु विधायैते । स्वामिन् ! स्वांतःपुरे नय ॥ ११ ॥ ह्येनेऽनुपमरूपे ते ।
 पेनेऽनुपमरूपिणः ॥ तवैवाहं परं भ्रंतो । धवयुक्तौ विधिर्जरी ॥ १२ ॥ यतः—लीलं भाति नाऽस्थाने । स्थाने भाति च
 योजितं ॥ पेने कण्ठे मणिघण्टा । भ्राजते न तु गार्दभे ॥ १३ ॥ तवेदं परमं रूप-मैश्वर्यं सपराक्रमं ॥ राज्यादि निष्फलं सर्वं । यदि
 स्यातां न ते म्रिये ॥ १४ ॥ नाऽधिक्यं सः शूरः । पृथ्व्यामप्यधिकश्रिया ॥ किङ्करेऽपि म्रियाऽधिक्यं । सहन् किं त्वं
 न लज्जसे ! ॥ १४ ॥

स्वामितः साविशायिस्त्री-भोगं नर्हन्त सेवकाः ॥ करोति स्वामितो न्यूनं ॥ स हि वेपथुहाद्यं पि ॥ १६ ॥ न चेदं वेत्ति
 चेन्मन्त्री । स्वामिभक्तिनयोऽक्षितः ॥ तत्पियोदालनात्तस्य । शिखां त्वं दातुमर्हसि ॥ १७ ॥ इति विप्रगिरं श्रुत्वा-दीप्तकामोऽपि
 भूपतिः ॥ परस्त्रीपरिहाराख्यं । व्रतं लोप्स्यामि नो निजम् ॥ १८ ॥ ते तु द्रक्ष्याम्युपायेन । येन केनेति चिन्तयन् ॥ सर्वं साधु
 करिष्यामी-त्युदित्वा विसर्जयन् ॥ १९ ॥ युग्मं ॥ अथ मंत्री नृपस्यानु-भत्त्या चैत्यमचीकृत् ॥ तत्रोत्सवैश्च विम्बानि । जैनानि
 प्रत्यतिष्ठित् ॥ २० ॥ सार्धमिकाणां चात्सव्यं । कुर्वन्तस्मिन् महोत्सवे ॥ सचिवः स्वगृहे भूषं । न्यमन्त्रयत् भुक्तये ॥ २१ ॥ ततः
 प्रागपि तत्पत्न्यौ । दण्डमुत्काशुलो नृपः ॥ इष्टं वैद्योपदिष्टं च । मन्वानस्तदगृहेऽगमत् ॥ २२ ॥ तस्मै सपरिगाराय । सचिवः सप्रि-

यस्तदा ॥ आरभ्याऽऽचमनात्सर्व-प्रातिथ्यसुचितं व्यधात् ॥ २३ ॥ कृतस्नानादिमांगल्यो-ऽध्यास्त स्वर्णासनं नृपः ॥ पृथावय
मणिस्याले । रत्नकबोलकान्विते ॥ २४ ॥

विभासान्मत्रिपल्याद्या । द्वितीयाऽप्यंतरान्तरा ॥ नानास्वाद्यादिमोल्यानि । व्यंजनानि घृतादि च ॥ २४ ॥ स्वादन्यमृतव-
त्मीता । क्रमतः पर्यवीचिपत् ॥ मन्त्री वीजयितुं ताल-दृन्तेनाऽर्दीकृत स्वयं ॥ २६ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ अथ भूपः समीक्ष्यते ।
रूपेणप्रतिमे उमे ॥ अभूत्कामवशो वाचं । श्रद्धानः पुरोधसः ॥ २७ ॥ तथाऽपि संहृताकार-स्तदेकगतमानसः ॥ अभुक्त भोजन-
स्वादं । भ्रात्रीशोऽसंविदन्पि ॥ २८ ॥ ततः सुरभिर्तांबूलं । स्वादु चास्वादयन्नयं ॥ चंदनागुरुकपूरा-धंगरागोपशोभितः ॥ २९ ॥
मन्त्रिणा सत्कृतो दिव्य-दुह्लभाभरणादिभिः ॥ आजगाम निजं धाम । जातकामस्तयोः स्त्रियोः ॥ ३० ॥ युग्मं ॥

सोऽन्यदावसरेऽवादी-द्रहः प्राप्तं पुरोधसं ॥ बंधो ! मन्त्रिप्रियारूपं । त्वदुक्तं सत्यमैक्षिषम् ॥ ३१ ॥ द्विजोऽवक् किं प्रभुं भक्ता ।
बन्धयन्तेऽनुनीविनः ॥ ते तु स्वांतःपुरे नीत्वा । स्वं मां ते च कृतार्थय ॥ ३२ ॥ जगाद मेदिनीनायः । कुर्वे कथमिदं यतः ॥ परस्त्री-
परिहाराख्य-त्रतर्भने हि दुर्गतिः ॥ ३३ ॥ अयशः परमं च स्या-न्मालिन्यं स्वकुलस्य च ॥ स्फुटं तद्ग्रहणे लोका-पवादश्च प्रवर्द्धते
॥ ३४ ॥ रश्तद्ग्रहणे शुद्धो । नैवोपायोऽस्ति कश्चन ॥ मन्त्री तु स्वामिभक्तो मे । मित्रं सुश्रावकाग्रणीः ॥ ३५ ॥ धर्मसाहाय्यदानेनो-
पकारी विनयी नयी ॥ पराक्रमी च सर्वत्रा-ङ्गकर्मिणश्च बुद्धिभिः ॥ ३६ ॥ युग्मं ॥ कथमीदृश्यऽदोषेऽपि । दोषारोपादि युज्यते ॥
विषस्ते चात्र विन्वास-घातपापं करोति कः ॥ ३७ ॥ तदलं पापमृत्तेन । परस्त्रीग्रहणेन मे ॥ इहाऽन्यत्र विरुद्धं हि । शुद्धबुद्धिः
करोति कः ॥ ३८ ॥

इत्यामागर्ण्य भूयोक्तं । पुरोधा धाम द्रुधिंयां ॥ अंतर्दुष्टो बहिः शिष्टः ॥ खिन्नः पुनरयं जगौ ॥ ३९ ॥ अवादीर्युक्तियुक्
 स्मामिन् । नीतिगायं तु नेससे ॥ स्वसेचकैक्यात्सत्या-दंतर्हितविचारदृक् ॥ ४० ॥ नीतिशास्त्रानुसारीदं । सकर्णकण्यतां ततः
 ॥ हितगादी हि भक्तः स्यात् । हितश्रायी मुधीः पुन ॥ ४१ ॥ जायते यत्र तत्रापि । यानि रत्नानि ते भुवि ॥ तदधान्यादि-
 यत्तेषां । तमेव यन्निरुः प्रभो ' ॥ ४२ ॥ आचारः सर्वभूषणां । मतोऽयं नीतिशास्त्रगः ॥ ततस्त्वद्भूषणानां स्त्री-रत्नानां त्वमसि
 प्रभुः ॥ ४३ ॥ तत्रैवेति त्रियः सर्वाः । परस्मै क्वापि नास्ति ते ॥ मन्त्रिपत्नीग्रहे तेन । प्रतर्भंगः कथं भवेत् ॥ ४४ ॥ मन्त्री तु
 स्मामिभक्तो मे । इत्यादि श्रवणे न हि ॥ स चेत्स्यात्स्वामिभक्तस्तत् । स्वमिये किं न तेऽर्पयेत् ॥ ४५ ॥ किञ्चावेदं कुतोऽपीदं ।
 भेरिष्टयोऽस्ति मन्त्र्यसौ ॥ काले त्वमपि बोद्धासे । स्वामिभक्तः कथं ततः ॥ ४६ ॥ तन्मैत्री मायिनाऽनेन । ऋजोस्तव न युज्यते ॥
 ध्यायंस्त्वयि प्रभो ! द्रोहं । कथं सुश्रावकाग्रणीः ॥ ४७ ॥ धर्मसाहायकाद्येव । विश्वासायैव ते सृजेत् ॥ बुद्ध्यादिशक्तिरप्यस्य ।
 ज्ञाने तत्ते गुणाय न ॥ ४८ ॥ सदापोऽयं न विश्वस्तो । विश्वस्तोऽस्मिस्त्वमेव तु ॥ एतत्प्रादुःकरिष्यामि सर्वं तेऽवसरे प्रभो ॥ ४९ ॥

इति श्रुत्वा नृपो दध्यौ । विस्मयानंदलेदभृत् ॥ इत्येतत्किमु सत्यं स्यात् । काले वा ज्ञास्यतेऽखिलम् ॥ ५० ॥ त्वदुक्तं मित्र !
 कर्त्ताऽस्मि । काले ज्ञात्वा यथायथं ॥ इत्युदित्वा नृपः प्रीतं । विसर्जनं पुरोहितं ॥ ५१ ॥ तदादि सचिवे भूयो । भक्ताऽभक्तत्वसंशयात् ॥
 तस्मिन्माकाम्यया चाथा-दूर्गद्विर्तुत्यैव सौहृदम् ॥ ५२ ॥ यतो युधि न येषां हृद् । भिद्यतेऽरिभटायुधैः ॥ शूराणामपि तेषां द्राग् ।
 खलवाच्यैः प्रभिद्यते ॥ ५३ ॥ मैत्रीं विनाशयत्येव । प्रविष्टोऽन्तः खलः सर्वां ॥ हंसचञ्चुर्न किं भेदं । विद्यते क्षीरनीरयोः ॥ ५४ ॥
 दुष्टः कष्टाय शिष्टानां । सर्वः किं नु नृपोन्यदः ॥ केवलोऽपि दहत्यग्निः । किं पुनर्वायुसंगतः ॥ ५५ ॥ सतामपि मनः सद्यो ।

विनाशयति दुर्जनः ॥ दुग्धं नकुलसंचारा-दिनाशं नोपयाति किम् ! ॥ ५६ ॥

अयो समरवीरोऽस्ति । नगरे गिरिसंगमे ॥ भूपः प्रचंडदोर्दण्ड-खंडितोदण्डशात्रवः ॥ ५७ ॥ तेनाञ्ज्यदा सहैतस्य । नरवीरस्य
भूपतेः ॥ विरोधोऽभूदभूतं देश-सीमग्रामनिमित्तकः ॥ ५८ ॥ शोधयन्ते तन्नुपादेशा-स्पतोल्यादौ स्थितैर्नरैः ॥ गतागतकृतो लेख-
हारकाः मायशस्तदा ॥ ५९ ॥ शाकिनीवच्छलान्वेपी । मन्त्रिणोऽपचिकीस्तदा ॥ लिखेत्वाऽवसरं ज्ञात्वा । कूटलेखं पुरोहितः ॥ ६० ॥
मलोभ्य बहुद्रव्येण । निःस्वं कश्चिद् द्विजं ततः ॥ शिक्षयित्वा मृषामाये । तस्मै तं स समर्पयत् ॥ ६१ ॥ हेम्नः पलचतुष्कं
च । सोऽदाचस्यै प्रपञ्चयित् ॥ आदाय स्वर्णलेखौ तौ । सोऽपि ग्रामान्तरेऽगमत् ॥ ६२ ॥ तत्र स्थित्वा कियत्काल-मागात्सोऽस्मिन्
पुरे पुनः ॥ दूरदेगांतरागामि-वेपथुदूधलिधूसरः ॥ ६३ ॥ स विशन् गोपुरे रुद्धो । नियुक्तैः राजपुरुषैः ॥ शोधने दृष्टो तस्य ।
पाशे लेखः सकाञ्चनः ॥ ६४ ॥ तत्स्वरूपं च पृष्टस्तेनैव कश्चित्स भापते ॥ ततस्तैर्नृपतेरापि । लेखो विप्रश्च हेमयुक् ॥ ६५ ॥
रात्रा कोऽसीति पृष्टोऽसौ । जगौ विप्रोऽस्मि निर्धनः ॥ लिखन् द्रव्यार्जनोपायै-रत्रैव नगरे वसन् ॥ ६६ ॥ लोकादन्येद्युरश्रौषं ।
पुरेऽस्ति गिरिसंगमे ॥ राजा समरवीरादो । दानी विप्रेषु भक्तिभृत् ॥ ६७ ॥ दत्ते सोऽपूर्वविप्राय । हेम्नः पलचतुष्टयं ॥ ततोऽहं
स्वर्णलोभेन । तत्राङ्गां कतिभिर्दिनैः ॥ ६८ ॥ आश्रियं च नृपायाऽदां । पृष्टस्तेनाऽऽगतः कुतः ॥ अत्रोचं नगरादागां । रतिवर्द्धननामकात्
॥ ६९ ॥ ततः स राजा स्वर्णं मे । दत्त्वैतलेखमर्पयत् ॥ उवाच च पुरे तत्र । मतिसागरमन्त्रिणः ॥ ७० ॥ वंघो ! लेखस्त्वयाऽप्योऽयं ।
दूर्यो नाऽन्यस्य कस्यचित् ॥ ततस्तं लेखमादाय । समागामत्र हेमयुक् ॥ ७१ ॥ युग्मं ॥ न वेत्ति लेखमध्यस्थं । स्वरूपमिति चादिनं ॥
नं रिपुञ्जय नृपो ज्ञेय-मुन्मत्ताऽमानययथा ॥ ७२ ॥

स्यास्ति श्रीगिरिसंगमनगराद्राजधिराजः श्रीसमरवीरनामा श्रीमति रतिवर्द्धनगरे निजमांतरभिन्नं महामन्त्रिणं श्रीमन्तं
 मतिसागरनामकं सस्नेहमालिङ्ग्य समीतिसमसरं समादिशति यथा—त्रयं सर्वदा कुशलकमलासमालिङ्गनमुभगा विजेजीयामहे,
 भूपाला भरतापि सततं निजरूपानोदन्तनिवेदनेन प्रमोदयद्वीं प्राणीया त्रयं, कार्यमय यद्भवता ज्ञापितं तं अहं विश्वास्यमानं
 राजानमरसरं लब्ध्वा गच्छता तत्र राज्यं प्रदास्यामि, तदरसरे भवता सर्वसैन्यपरिवारेण बलसारेण समागम्यं, परिकरं भिन्दा-
 नोऽस्मीत्यादि, भवता च तत्कार्यमिषये सर्वदाऽचहिततया वर्त्तितव्यं, तद्दिनं च ज्ञाप्यं, येन तद्दिनस्योपर्यहं सर्वाभिसारेण समाग-
 न्नामि, कृतार्थश्च भवामि, यच्छुभवति भवते राज्याद्भ्यः नितं तन्निषेधेन प्रदास्यामीति नाऽत्र संदेहः कार्यः, सर्वदा समाधानमत्रास्ति,
 सरसमाधानं विशेषकार्यादिप्रधानं सर्वदा निवेदनीयमिति मंगलम् ॥

इति लेखार्थमाम्नाय । प्रस्फुरत्क्रोधस्त्रिभुवः ॥ ७३ ॥ किमेतदसंभाव्यं । यन्न दृष्टं श्रुतं ब्रुवन्ति ॥ ७३ ॥ संभवेदीदृशे श्राद्धे ।
 मन्त्रिण्यपि क्रुमीदृशं ॥ अकारणरिषोः कस्याऽप्यस्फुटं कपटं किमु ॥ ७४ ॥ किं वा मेऽत्र विचारेण । जिघृक्षोर्मन्त्रिणः
 मिये ॥ मया लब्धमिदं द्वारं । क्षुधिनेनैव भोजनम् ॥ ७५ ॥ तत्प्रादुर्भूतं लोकेऽमुं । मन्दं गृह्णामि तत्प्रिये ॥ भवितुं
 ममेष्टासि—नापवादश्च भाग्यतः ॥ ७६ ॥ त्रिविध्यैव चिरं लेखं । मन्त्रिणस्तददर्शयत् ॥ पुरोधःरूपं सोऽपि । स्वधिया
 समभाषयत् ॥ ७७ ॥ पंचगिः कुलकं ॥ न खलु चञ्चलबुद्धीनां । खलानां स्वलना क्वचित् ॥ यत कपटपाण्डित्यं । सुघटं नाटयन्ति
 ते ॥ ७८ ॥ यदुक्तं—अतिमलिनं कर्त्तव्ये । भवति खलानामतीव निपुणा धी ॥ तिमिरे हि कौशिकाना । रूपं प्रतिपद्यते दृष्टिः
 ॥ ७९ ॥ नृपं स स्माह दुष्टस्य । नायेदं विद्धि चेष्टितं ॥ ततो भूपोऽप्यभाषिष्ट । क्रोधान्धोऽतीवचिन्तुरम् ॥ ८० ॥ दृष्टागा

अप्यहो घृष्ट ! । किं रे दुष्टस्त्वमेव न ॥ य एवं चेष्टसे लुब्धो । विश्रब्धेऽपि मयि प्रभौ ॥ ८१ ॥ स्वमन्यस्मिन् क्षिपन् दोषं ।
रे मां वचयसे किमु ? ॥ असभ्यं च ततो लेखं । नृपः सभ्यानदीदृशत् ॥ ८२ ॥

इदं मंत्रिण्यसंभाव्यं । मन्यानास्तेऽप्यमन्यवः ॥ गर्ति कामप्यजानानाः । श्यामास्या मौनमादधुः ॥ ८३ ॥ राजा ततः
स्मरक्रोध-विधुरो मंत्रिणं निजैः ॥ नरैर्निगडितं कृत्वा । चारकेऽचित्क्षिपत्तदा ॥ ८४ ॥ आनाय्यांतःपुरेऽक्षेप्सीत् । मिये चाऽस्य
मनःमिये ॥ नष्टे परिकरे चैप । गृहे मुद्रामदीदपत् ॥ ८५ ॥ कृतार्थं मन्यमानः स्वं । विसृज्याऽय नृपः सर्मां ॥ उदस्यादर्हकृत्येभ्य-
स्वत्कांतागतमानसः ॥ ८६ ॥ ततः खिन्नो महामंत्री । दूयौ विगधमं नृपं ॥ न गृह्यतेस्म यः कृतै-रुपकारैः सहस्रशः ॥ ८७ ॥
सर्पाः खलो नृपो बहि-रर्थी नारी यमो विधिः ॥ शस्त्रापथ्यांभोविपाश्च, कस्यापि स्वा भवन्ति न ॥ ८८ ॥ प्रपञ्चस्तु नृपस्याऽयं ।
सर्वो हर्तुं मम मिये ॥ भोजनावसरेऽप्येतद् । ज्ञातं तद्दृष्ट्वेचेष्टितैः ॥ ८९ ॥ नीतिज्ञोऽपि कुलीनोऽपि । जैनधर्म्यपि भूषतिः ॥
निर्दोषेऽपि मयि स्निग्धे-ऽचेष्टितैव हृदा स्मरात् ॥ ९१ यदुक्तं—

विश्रमयति कलाकुशलं । हसति शुचि पंडितं विडम्बयति ॥ अधरयति धीपुरुषं । क्षणेन मकरध्वजो देवः ॥ ९२ ॥ तावदेवो
यमति हृदये धर्मरुमापि तावत्तावन्माता गुह्यपि कुलं वंधुवर्गोऽपि तावत् ॥ यावन्नातः प्रतनितनयाः काममाजामजलं । दुर्वारास्ते
मुनजयिनः कामवागाः पतन्ति ॥ ९३ ॥ अहिल्यायां जारः मुरपतिमूढाल्मनयां । प्रजानाथोऽध्यासोदमजत गुरोर्हिन्दुरबला ॥
इति प्रायः को वा न पदमपदेऽकारि न मया । श्रमो मर्त्वाणानां क इव भुवनोन्मादविधिषु ॥ ९४ ॥ इति प्रबोधचंद्रोदये काम-
स्योक्तिः ॥ पुरोपमोऽयं दोषः । सर्वोऽयं कौलधर्मिणः ॥ यो मुग्धं नृपतिं नाना-कुपपञ्चैरबिभ्रमत् ॥ ९५ ॥ यत् उक्तं

दुः प्रष्टव्यमोऽपि । विषययति निष्ठन् ॥ सौवर्गेऽन्तर्गते क्षीरं । विशीर्येत सहस्रशः ॥ ९६ ॥ दोषो रोपोऽथवाऽन्यस्मिन् ॥ युक्तो
 धर्मरिदो न मे ॥ र्मम स्वकृतं येन । सर्वस्य मुग्धदुःखकृत् ॥ ९७ ॥ ततः—किं कृपायकलुषं कुरुषे स्वं । केपुचिन्ननु मनोऽरिधि-
 यान्मन् ! ॥ कर्मतोऽधिरुममी न ददंते । तत्र मूढ ! विहितं भवतैर ॥ ९८ ॥ विपरीतेऽधुना भूषे । न त्राणं मम किञ्चन ॥ प्रिययो-
 धापि नीलस्य । रसोपायोऽस्मि कोऽपि न ॥ ९९ ॥ आराद्धस्त्वचिरं जैनः । शरणं धर्म एव नः ॥ शरणं तं प्रपन्नानां । सुरा हि
 प्रार्थितमदाः ॥ २०० ॥ व्यसथं न चेतिरुञ्चिद् । कदाप्यामतिपस्यहात् ॥ हृदापि शीलसम्यक्त्वे । तद् द्राग्नशयतु मे विपत् ॥ १ ॥
 इति ध्यान्वा स मन्त्राढ्यः । कायोत्सर्गेण तस्थिवान् । तदाऽऽकृष्टाऽभवत्साक्षात् । सद्यः शासनदेवता ॥ २ ॥ साऽवोचत्पारयोत्सर्गं ।
 गतास्ते रिपद भयं ॥ मातङ्गांताऽसि भूवेन । सत्कारे विहिते स्वयम् ॥ ३ ॥ ऽप्युदित्वा गता साऽपि । मन्थुत्सर्गमपारयत् ॥ चित्त-
 यन् धर्ममाहात्म्यं । विस्मयानन्दमेदुरः ॥ ४ ॥

इत्थं मन्त्रिणः पत्न्या-प्यन्तःपुरमस्थिते ॥ चक्रुः शीलभंगस्या-शंक्या परिदेवनम् ॥ ५ ॥ अनुनेतुं तयोः पार्श्वे दासीः
 प्रेमीन्महीपतिः ॥ ताश्चाटुक्तिपटुः कोपा-टोपाद् धिरुकुलः स्म ते ॥ ६ ॥ स्वर्चिमानोपमावास । चित्रशालामपि स्थिते ॥ दुत्वात्ते स्वमम-
 न्येतां । कारागार इव न्यितम् ॥ ७ ॥ दृश्यन्नुस्ते धरस्याऽऽपन् रजनदिवियोगिता ॥ तथा दुःखाय नौ नैव । शीलभ्रंशभयं यथा
 ॥ ८ ॥ रिशस्यति यदि क्ष्मापः । शीलमालिन्यमावयोः ॥ मरिष्यावो द्रुतं चूनं । तदोपायेन केनचिन् ॥ ९ ॥ वरं प्राणपरित्यागो ।
 न तु नीलस्य खगडनं ॥ प्राणत्यागे क्षणं दुःखं । नरकः शीलखंडने ॥ १० ॥ अनर्थः [अनर्थः] परिभूतानां । सर्वेषां शरणं त्रयः ॥ स एव
 यथमर्यादः । किं त्राणं नौ ततोऽधुना ॥ ११ ॥ अथवा धर्म एवाऽस्ति । त्राणं नौ जगतामपि ॥ विरुटे संकटे प्राप्ते । रक्षताचत्स

एव नौ ॥ १२ ॥ धर्मः सम्यक्त्वशीलादिर्मनसाऽप्यविराधितः । यथाऽऽस्ते नौ तदा, रक्ष्याच्छीलं शासनदेवता ॥ १३ ॥ तावन्न
 पारयिष्यावः कायोत्सर्गं मुनिश्चलं । यावन्नौ भविता नैव । शीलभङ्गभयक्षयः ॥ १४ ॥ ध्यात्वैवं कृतसंज्ञे ते । कायोत्सर्गेण तस्यतुः ॥
 सैव देवी तदाऽऽकृष्टा । मृत्युसाऽभूत्तयोरपि ॥ १५ ॥ करिष्येऽहं तथा शील-भङ्गो भावी यया न वां ॥ उत्सर्गः पार्यतामित्य-
 मुक्त्वा सा च तिरोदधौ ॥ १६ ॥ स्मराचोऽथ नृपो घस्र-प्रतिवाह कथञ्चन ॥ तयोः संगमुखं लिप्सु-निर्दयतः पुरमाययौ ॥ १७ ॥
 शय्यास्थोऽथ नृपो दासी-स्ते आनेतुं समादिसत् ॥ आनीते पारितोत्सर्गे । ताभिरेते तदन्तिकम् ॥ १८ ॥ सोत्कण्ठं
 ते नृपः पश्य-न्नद्राक्षीदादिमां तयोः ॥ मुक्त्वा पादमुखं कुट्ट-ग्रस्तां देव्यनुभावतः ॥ १९ ॥ अपृच्छतां नृपो भद्रे ! ।
 कुष्ठोऽभूत्ते कदा कथं ॥ साऽप्यवादीचिरत्नोऽयं । वैद्याऽसाध्यः स्वकर्मणा ॥ २० ॥ द्वितीयां यावदासन्नो । करोत्यालिङ्गितुं नृपः ॥
 तावत्तरेहदुर्गथा-दुर्दुराद्विधुरोऽभवत् ॥ २१ ॥ पप्रच्छ च नृपो भद्रे ! । दुर्मयस्ते किमद्रके ॥ साऽवोचत्कर्मणा वैद्या-ऽसाध्यो
 जातश्चिरादयम् ॥ २२ ॥ विरक्तश्चित्रशालायां । प्रेण्वेमे स व्यचिन्तयत् ॥ धिग् देवं दूषितं येन । स्त्रीरत्नद्वयमीदृशम्
 ॥ २३ ॥ भोजनावसरे नैवं । ज्ञातो दोषो मयाऽनयोः ॥ दुक्कलाच्छादितांगत्वा-दूरस्थत्वाच्च किं किल ॥ २४ ॥ ज्ञातः
 पुरोधसा नैषोऽनयोर्दोषो मुधा ततः, कारितोऽऽहमग्रं धिक् त-प्रपरीक्षितवादिनम् ॥ २५ ॥ एतदर्थं मया निन्ये ।
 मन्त्री सर्वगुणोऽपि हि ॥ कष्टं तथा च मालिन्यं । धर्मः कीर्त्तिः कुलं यज्ञः ॥ २६ ॥ सचिवे वैरिगृह्यत्वा-दिकं मन्येत कोऽपि न ॥
 मन्येत निखिलो विद्वान् । कपटं तु पुरोधसः ॥ २७ ॥ स स्वधर्मा सदम्भश्च । मन्त्रिणा धिक्कृतः पुरा ॥ पापे कर्मणि सर्वत्राऽपोदृशा हि
 स्वर्गलंति न ॥ २८ ॥ प्रार्तन्निश्चित्य तत्सर्व-मुपायैर्बुद्धिसंभवैः ॥ निर्दोषत्वे न्यसिष्येऽहं । मन्त्रिणं प्राक्तने पदे ॥ २९ ॥ प्रिये

तस्याऽर्पयिष्यामि । शिशयिष्यामि दुर्जनान् ॥ विचिन्त्यैव नृपोऽजैषीत् । खेदाश्रयमयीं निशाम् ॥ ३० ॥

अथो मार्तनृपोऽध्यास्त । सभां राजन्यमण्डितां ॥ नरैराहूय पप्रच्छ । तं नरं लेखहारकम् ॥ ३१ ॥ रे ! सत्यं वद लेखोऽयं ।
कयं केन तत्राऽर्पितः ॥ अवदन्तं भिया तं च । स नरैर्वहचाढयत् ॥ ३२ ॥ ताड्यमानोऽब्रवीद्विभो । रोरस्ताड्ये शुधा किमु ॥
यदुद्देम्ना प्रलोभ्येत-स्कारितोऽस्मि पुरोधसा ॥ ३३ ॥ पुरोधोऽक्षरसंवादं । लेखे दृष्ट्वा महीपतिः ॥ प्रसरत्प्रतिमः सर्वं ।
निधिक्षये तथयास्थितम् ॥ ३४ ॥ ततो निगदभगेन । नरैराहूय मन्त्रिणं ॥ क्षमयित्वा नृपो गाढं । सचक्रे भूषणादिभिः ॥ ३५ ॥
समिपं तं गजारूढं । राजन्याऽऽबलिसंयुतं ॥ नृपः प्रैषीदृष्टुहे वाद्या-डम्बरेण पुरस्सरम् ॥ ३६ ॥ मन्त्रीप्रिये च वृत्तान्तं ।
देवताभाषणादिकं ॥ मिथः पृष्ट्वा च बुध्वा च । धर्ममाहात्म्यमस्तुवन् ॥ ३७ ॥ धिक्कृत्य बहुया क्रोधा-दंढयित्वा पुरोधसं ॥ स-
लेखहारकं भूषः । स्वदेशान्निवासयत् ॥ ३८ ॥ नृपस्त्यक्त्वा कुसंसर्गं । प्राग्वन्मन्त्रिण्यवर्त्तत ॥ राजद्वयविरोधोऽपि । भग्नस्तेन
स्वयुद्धितः ॥ ३९ ॥

अन्येषुः सदसि क्ष्माभृत् । प्रीत्याऽभाषत धीसत्वं ॥ सदोषे ते मिये मन्त्रि-न्नन्यां किं नोपयच्छसे ॥ ४० ॥ मन्यवादीन्महापापं ।
यस्य तस्याऽपि चञ्चने ॥ किं पुनः स्वाभिनस्तेन । वच्मि राजन् ! यथास्थितम् ॥ ४१ ॥ सदोषे नैव ते किंतु । सर्वांगसुभगे परं ॥
तदा तच्छीलरसायै । देव्या ते दर्शिते तथा ॥ ४२ ॥ कथमेवमिति प्रोक्ते । राज्ञा मन्त्रीचरो जगौ ॥ कायोत्सर्गोदिकं सर्वं । पूर्ववृत्ता-
न्तमादितः ॥ ४३ ॥ भूषो दध्याचहो देव्या । भाग्यादस्म्यनुकंपितः ॥ यदेवं बोधितो दुष्टो-ऽप्यहं भस्मीकृतो न तु ॥ ४४ ॥ प्रशंसस
तवस्तेषां । धर्ममाहात्म्यमदभुतं ॥ अकृत्यकारिणं मन्त्रि-समक्षं स्वं जगर्ह च ॥ ४५ ॥ ज्ञात्वा सम्यक्त्वस्त्रीलादि-माहात्म्यं तत्पुरेऽपि च ॥

सर्वशक्त्याऽर्हतं धर्मं । सर्वं प्रायः प्रपेदिरे ॥ ४५ ॥ गुरुष्वर्धेऽन्यदाऽल्लोच्य । परस्त्रीकामनादिजं ॥ अक्षिपत्पातकं भूपः । प्रायश्चित्तादिभिर्वहु ॥ ४७ ॥ संजातद्रष्टा धर्मं । पुण्यराशीनिर्वागिनः ॥ नृपः प्रति पुरग्राभं । विहारान्निरमापयत् ॥ ४८ ॥ अपूपुजद्गुरुन् भवत्या । द्वेधा मुनिजनैः सह ॥ करमुक्तीष्टदानाद्यैः । सुखाचक्रे सधर्मिणः ॥ ४९ ॥ तीर्थयात्रादिपुण्यानि । दीनदानानि च व्यधात् ॥ प्रावीष्टदमारिं च । दयालुर्निजनीवृति ॥ ४९ ॥ नित्यमित्यखिलैः पुण्यैर्यथोपाचैर्यथोचितैः ॥ समयं गमयन् राजा-ऽपूरयद्यशसा जगत् ॥ ५० ॥ चतुर्भिः कलापरम् ॥ सचिवोऽप्येवमेवैता-न्यखिलानि विशेषतः ॥ सर्वशक्त्या व्यधात्पुण्यान्युग्रभावः प्रियान्वितः ॥ ५१ ॥ आर्चतां त्रिःसमं भूषा-मात्यौ तौ प्रत्यहं जिनान् ॥ द्विः प्रत्यक्रामतां प्रत्या-ख्यानोत्सर्गादिकारिणौ ॥ ५२ ॥ अपुषोपधतां पर्य-स्वत्तिथ्यादिषु दापिनौ ॥ विदधाते बहुन्येवं । पुण्यान्येतौ पराण्यपि ॥ ५३ ॥ पुण्यान्येवमकार्षौ ते । भावान्मन्त्रिप्रिये अपि ॥ ५४ ॥ कियतीस्तेऽजयन् वर्ष-क्रोटीर्धर्ममयीरिति ॥ ५४ ॥

अन्येद्युः केवली तत्रो-द्याने सोऽतिबलो गुरुः ॥ भगवान् समवासार्षोद् । भूयो भूरिपरिच्छदः ॥ ५५ ॥ ततो वर्द्धापितो राजा । सद्योऽप्युद्यानपालकैः ॥ ददौ तेभ्यो महादानं । मुदितः पारितोषिकम् ॥ ५६ ॥ ततः सचिवसामन्त-सेनान्यादिदृतो नृपः ॥ आगात्केवलिनं नन्तु । सर्वद्वर्था सह नागरैः ॥ ५७ ॥ स त्रिःप्रदक्षिणीकृत्य । नत्वा स्तुत्वा च तं गुरुं ॥ परिवारादिभिः साकं । यथास्थानमुपाविशत् ॥ ५८ ॥ धर्मलाभाक्षिपं दत्त्वा-ऽनुग्रहणंस्तांस्ततो गुरुः ॥ भवांभोधितरीतुल्यां । प्रास्तावीद्धर्मदेशनाम् ॥ ५९ ॥ तथाहि-

सृष्ट्वां मुखेज्वेव सृजंति देहिनो । ददाति तान्यार्हतधर्म एव तु ॥ तमेव सेवन्वमतो बुधा यतः । सुखश्रियः प्राप्नुत शान्धतीरपि

॥६०॥ भोगा भ्रन्तिषा नृपुण्यनित्यं । राज्यश्रियो गत्वरंक्तिमृल्याः ॥ अगत्वरं धर्ममतो भगध्व-भगत्वरानंदपदाय सम्यक् ॥६१॥
सम्यग्भिन्नयेति नृपादयस्ते । विद्रिष्य संविग्नहृदो वधूवुः ॥ अयो अपृच्छत्सचिवो मुनीन्द्र ! । भवांतरे कीदृगहं बभूव ॥ ६२ ॥
नतः सदःप्रवोषाय । जिनाचांमहिमोक्तये ॥ उवाच केचनो मन्त्रिपार्षधं भगवानिति ॥ ६३ ॥ तथाहि-

यभूद भरतेऽधैय । नगरे रत्नसंचये ॥ नृपतिर्नरदत्ताख्यः । ख्यातो विप्रस्तशात्रवः ॥ ६४ ॥ तस्यासीन्नुपतेर्मान्यो । नंदनो
नाम मात्तिकः ॥ अभूतां च प्रिये तस्य । सुनंदासुभगाभिन्ने ॥६५॥ मालतीयूथिराकुंद-चंपकादिद्रुमान्वितात् ॥ नृपदत्तान्महारामात् ।
मृदुदि प्रापितात्स्वयम् ॥६६॥ नित्ययुचित्यपुष्पाणि । ग्रथिताग्रथितान्ययं ॥ देवपूजांगभोगादौ । पूरयत्यवनीशितुः ॥६७॥ युग्मं ॥
उत्तंसादीनलंकारान् । पौष्पान् पुष्पशय्यादि । नृपतिं रञ्जयत्ययम् ॥६८॥ तत्रोद्याने महाचैत्य-प्रतने-
भ्रन्तिहेऽन्यदा ॥ पूज्यमानं युगादीशं । पौरैः प्रौढतर्मद्विभिः ॥ ६९ ॥ स वीक्ष्याऽचितयत्कश्चि-दयं देवो महानहो ॥ य एवं पू-
जयेतेऽस्याऽर्चा । सफला भविता ततः ॥ ७० ॥ विचिन्त्येत्यहंतोऽग्रेऽयं । बीजपूरमदौक्यत् ॥ दौक्यमानानि लोकैस्ता-न्यवेक्ष्यो-
त्तमभाचतः ॥ ७१ ॥ दिने तस्मिन् भूपोऽस्मै । पौष्पालंकाररञ्जितः ॥ प्रसादमधिकं चक्रे । मेने सोऽर्चाफलं ततः ॥ ७२ ॥
तदादि रुमुमैः पत्रैः । फलैश्च विशेषतः ॥ आनर्वांनहर्महन्तं । तद्गुणायविदन्तपि ॥ ७३ ॥ अधिकं राजमानादि । दृष्ट्वा तस्य
प्रिये अपि ॥ जिनमानचर्तुष्टुफले कार्येऽलसो हि कः ॥ ७४ ॥ तस्य चैको भुजिय्योऽभू-त्सुकुण्डः कठिनाशयः ॥ उद्वहत्ययमा-
रामा-त्पुष्पभारं पुरागमे ॥ ७४ ॥ अन्यदाऽयं शिरोन्यस्त-पुष्पभारः पुरं व्रजन् ॥ अमिलन्मालिकेनोक्तः । पुरोगेणाऽष्टलुः क्रुधा
॥ ७६ ॥ त्वरितं नैपि किं मूढ ! । किंवा निगडितोऽस्य रे ॥ अतिक्रामति भूपस्य-देवार्चाऽवसरो यतः ॥७७॥ अनेन वचसा क्रुद्धः ।

पुष्पभारं विमुच्य सः ॥ गत्वा देशांतरे तादृक्-संसर्गाचापसोऽभवत् ॥ ७८ ॥ मालिकोऽप्यतिक्रोपित्वा-तत्पुष्पेभ्य दुराश्रयं ॥ तमु-
त्पादय स्वयं गत्वा । भूभुजे समदौक्यत् ॥ ७९ ॥ प्रभावाज्जिनपूजाया-स्तस्य च श्रीरवर्द्धत् ॥ इहाऽपि विहिता भावात् । सा हि
कल्पलतायते ॥ ८० ॥ वृद्धया च श्रीसुखादीनां । विन्निष्योत्पन्नभावनाः ॥ प्रत्यहं विदधुः पूजा-मार्हतो तेऽधिकाधिकाम् ॥ ८१ ॥

मालिकः स प्रपूर्यायु-र्मन्त्रिस्त्वमुदपद्यत ॥ ते च प्राग्भवत्पत्न्यौ ते-ऽत्राऽपि पत्न्यौ बभूवतुः ॥ ८२ ॥ तापसः सोऽपि
चाऽज्ञान-तपस्तप्त्वाऽऽयुषः क्षये ॥ पुरोधाः समभूते प्राग्-भवसंस्कारतो द्विपन् ॥ ८३ ॥ त्वया निगडितोऽसीति-गिराऽयं धि-
क्कृतः पुरा ॥ राज्ञा निगडयामास । तत्त्वां कूटपञ्चतः ॥ ८४ ॥ यद्गिराऽप्यर्ज्यते कर्म । तत्सासादेव शुज्यते ॥ एवं विज्ञाय भो
विज्ञा । कुरुध्वं योगसंहतिम् ॥ ८५ ॥ इति श्रुत्वा जगौ मन्त्री । मुने ! यद्गदितं त्वया ॥ जातनातिस्मृतिः सर्व । पश्यन्स्मि तथैव
तत् ॥ ८६ ॥ अव्यक्ताया अपि श्रीम-ज्जिनार्चायाः फलं यदि ॥ एवं नृभवभोगादि । व्यक्ताया भावि तत्क्रियत् ॥ ८७ ॥ इत्यादि
चिन्तयत प्राग्-भवं श्रुत्वा स्वमंत्रिणः ॥ नृपादयोऽधिकं प्रापुः । संवेगं भवभीरवः ॥ ८८ ॥ प्रतिपद्य यथाशक्ति । धर्मं शर्मकरं
ततः ॥ नत्वा केवलिनं जग्मु-र्नृपमंत्र्यादयो गृहान् ॥ ८९ ॥ जातनातिस्मृती वाचा । गुरोर्मंत्रिमिये अपि ॥ संवेगं परमं प्राप्ते । नत्वा तं
प्रापगृहम् ॥ ९० ॥ बभूवुर्वहवः पुत्राः । क्रमान्नृपतिमन्त्रिणोः ॥ कलायौवनरूपाद्व्याः कन्यास्ते परिणिन्यरे ॥ ९१ ॥ अन्येद्युर्भवैवैराग्या-
द्राजा मन्त्री च नंदने ॥ राज्यं व्यापारभारं च । न्यास्यद् ज्येष्ठे निजे निजे ॥ ९२ ॥ ब्रह्मचर्यं प्रपद्याऽय । सचित्तपरिहारिणौ ॥
अरंभाद्विरतौ प्रायो । जज्ञाते नृपधीसत्त्वौ ॥ ९३ ॥ नित्यमर्हद्गुरूपास्ति-सुसमाहितमानसौ ॥ तादृक्पुण्यपरीवारौ । स्वाध्यायध्यानतत्परौ
॥ ९४ ॥ समयं गमयंतौ ता-वन्येयुः पौषधौरुसि ॥ प्रपन्नपौषधौ रात्रौ । कायोत्सर्गेण तस्थुः ॥ ९४ ॥ युगं ॥ तावत्तत्राग्निरु-

जम्भो । प्रनष्टपद्मेतिः ॥ ज्वलपद्मं सर्वतो मेहान् । हाहाकारपरे पुरे ॥ ९६ ॥ बहु विधाप्यमानोऽपि । भटधूलिजलादीभिः ॥
 रद्दिप्लुः पौष्पभागरं । सोऽभ्यायन् ददृशे जनैः ॥ ९७ ॥ ततो नृपरीवारः । पौष्पवी पौष्पस्थितः ॥ कभापे भयसंभ्रान्त-मानसः
 प्राणमंगुयी ॥ ९८ ॥ स्वायिन्नायात पुराग्नि-रभित पौष्पशलयं ॥ इतो नियोहि नियोहि । सहसा सह मन्त्रिणा ॥ ९९ ॥

इति धुरसापि दृष्ट्वाग्निं । दृश्यन्नुर्ध्वमन्त्रिणौ ॥ अयोत्सर्गः प्रतिज्ञात-स्वद्वज्रः क्रियते कथम् ॥ ३०० ॥ मृत्युर्वा जीवितं वास्तु ।
 न नु पौष्पथलहनं ॥ युक्तं चक्रमणाद्रात्रौ । धर्मो यज्जीविताधिकः ॥ १ ॥ सर्वत्र छुलभाः प्राणाः । शुद्धो धर्मस्तु दुर्लभ ॥ प्राणा-
 नेऽपि ततो रक्ष्यो । धर्मो यः क्षिरसर्गमर्हन् ॥ २ ॥ गृह्णेतोऽप्यथ नियोतौ । न यावन्मृषधीसखौ ॥ तावत्पौष्पधिकाः सर्वे । परेऽपि
 ऋतु निर्ययुः ॥ ३ ॥ ततोऽग्निं प्रसृतं वीक्ष्य । समं जनभयारवैः ॥ निश्चित्य मरणं याव-देतावनक्षनीयत ॥ ४ ॥ तावन्नाऽग्निं क्व-
 नित्कोण-हन् न न जनोद्भवं ॥ सर्वं तौ परिचारादि । स्वभारस्थं त्वपश्यताम् ॥ ४ ॥ अस्मत्सोभाय देवेन । केनापीदं तु दर्शितं ॥
 इति तौ रिस्मयापन्नौ । यावच्चिन्तयतः क्षणं ॥ ६ ॥ तामत्कश्चित्सुरः पुष्प-वृष्टिं तदुपरि व्यधात् ॥ प्रणम्य तौ कभापे च । सर्वतो
 द्योतयन् दिशुः ॥ ७ ॥ निश्चलत्रतयोरथ । सौधमोधिपतिः स्वयं ॥ पौष्पधत्रतदारुण्यं । वां प्रांसंस्तमौहपर्पदि ॥ ८ ॥ एतदश्रद्धानो-
 ऽनाऽऽ-गत्य पर्यक्षिपीत्यहं ॥ परीक्षायां तु निर्व्यूढौ । युगमेव नमोऽस्तु वाम् ॥ ९ ॥ इत्युक्त्वा दुन्दुभिञ्चान-रत्नस्वर्णोदिवर्पणैः ॥
 कृत्वा विभज्यमत्कारं । प्रणम्येतावगात्सुरः ॥ १० ॥

उत्सर्गं पौष्पं चेतौ । प्रपूर्वात्रसरे ततः ॥ शृण्वानौ धर्ममाहात्म्य-प्रशंसां जनतामुत्वात् ॥ ११ ॥ पारणं चक्रतुः पाप-चारणं
 मृनिदानतः ॥ व्यथतामन्यदा सर्वाः । श्रापक्रमतिमा अपि ॥ १२ ॥ युगं ॥ प्रतिमाश्चैवं-दंसण १ वेय २ सामाइय ३ । पोसह ४

पडिमा ५ अवंभ ६ सचि ते ७ ॥ आरंभ ८ पेस ९ उदिह-वज्जए १० समणगए अ ११ ॥ १२ ॥ तपः कृत्वाऽतनुकाळे । मत्वाऽऽयुः
 प्रांतमात्मनः ॥ विद्यायाराधनां शुद्धाऽ-नशनं च समाहितौ ॥ १४ ॥ परमेष्ठिस्त्रिरध्याना । विहाय नृत्तन्मिमौ ॥ उत्पन्नौ त्रिदिवे
 शुक्रे । शक्रसामानिकौ सुरौ ॥ १५ ॥ तथैव मन्त्रिणः पत्न्या-वपि धर्मात्सुसेवितात् ॥ तत्रैव मन्त्रिदेवस्या-ऽनायेतां मुहदौ सुरौ
 ॥ १६ ॥ ततो जयजयाराव-सुखरैः सेवकारैः ॥ अप्सरोभिश्च सस्नेहं । स्तूयमानगुणा इमे ॥ १७ ॥ नवीनोत्पन्नकृत्यानि । पूर्वं
 कृत्वा ययाविधि ॥ भुञ्जते यानि सौख्यानि । तानि चाचामगोचरः ॥ १८ ॥ नंदीश्वरादितीर्थेषु । यात्रा पुण्यानि कुर्वते ॥ शृण्वन्ति
 तीर्थकृत्यार्थे । धर्मं ते शुद्धदर्शनाः ॥ १९ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ अमेयसुखलीनानामेवं तेषां क्षणादिवत् ॥ वर्षकोटयोऽप्यसंख्याता ।
 याति ते नो चिदत्यपि ॥ २० ॥ प्राग्भवे मुनिदानादौ । हार्दश्रद्धाविशेषतः ॥ मन्त्रिजीवोऽधिकं किंचि-त्सुरसौख्यमभ्युङ्क्त सः ॥ २१ ॥

पुरोथा वसुसारोऽय । राज्ञा निर्वासितस्तदा ॥ भ्राम्यंश्चित्रेषु देशेषु । न क्वापि स्थानमासदत् ॥ २२ ॥ सुगन् दुर्वासनाभिः
 स । वासयन् दुष्टचेष्टितः ॥ रौद्रार्त्तध्यानयुग् मृत्वाऽऽ-दिमं नरकमासदत् ॥ २३ ॥ क्षेत्रज्ञं विविधं तत्र । परमाथार्मिकैः कृतं ॥ मियथ
 चिहितं दुःखं । स सेहे माच्यकर्मणा ॥ २४ ॥ उद्धृत्य नरकात्तस्मा-द्भवांस्तिर्यक्षसंख्यशः ॥ प्रपूर्य क्वाऽपि विमोऽभू-न्निःस्वो
 दुःखी स दुर्भगः ॥ २४ ॥ दौस्थ्यदिदुःखनिर्विणः । संगमात्तादृशो गुरोः ॥ पारित्राज्यं प्रपेदेऽसौ । तपस्तेपे च दुस्तपम् ॥ २६ ॥
 ततो ज्योतिष्कदेवोऽभू-धूमकेतुरिति श्रुतः ॥ मुहक्ते स बहुधा सौख्यं । मिथ्यादृष्टिर्महर्दिकः ॥ २७ ॥ अय सोऽतिबलो नाम्ना ।
 वृषमन्यादिवोधकृत् ॥ राजर्षिः केवलज्ञानी । विजहार चिरं भुवि ॥ २८ ॥ दानदिधर्मस्य फलं निशम्य । चारित्र्यमस्य च तत्त-

देव निद्रम्य । तत्राभियोगं भविनः कुरु ॥ जयधियं कर्मरिपोर्भगध्वम् ॥ ३० ॥

इति तपागच्छनायकश्रीशुनिशुन्दरसूरिविरचिते राजाधिराजश्रीजयानन्दराजर्षिचरित्रे जयन्त्यंके तत्प्राग्भवत्रयनरवीरनृपभवद्वय-
यमुत्सारपूरोदितस्वरूपाऽतिवज्रानर्षिदंष्ट्रांतचारित्रधर्मभावादिवर्णननामा द्वितीयः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ तृतीय सर्गः ॥

॥ अथ तृतीय सर्गः ॥

जयश्रीदोऽस्तु मे स श्री-नेमिर्नल्यांजुदप्रभः ॥ श्रेयोबल्लीप्ररोहाय । यः स्मृतोऽपि सदा भवेत् ॥ १ ॥ अथाऽस्ति जंबूद्वीपेऽस्मिन् ।
भरतक्षेत्रमध्यगः ॥ वैतादयः प्रौढशोभाद्वयः । शैलः पूर्वापरायतः ॥ २ ॥ नानाशस्यफलोपेत-क्षेत्रेऽस्मिन् भरते विधिः ॥ विप-
त्स्थुनिपेयार्थं । पत्ते दण्डं तु यं सदा ॥ ३ ॥ पृथु पंचाशतं मूले । योजनानि दशोपरि ॥ पंचविंशत्तिमुच्चो यो । व्याप पूर्वापरांबुधौ
॥ ४ ॥ क्रीडतिरुन्नरयुग्माणां । यत्राऽईदृशगुणायाणि ॥ गीतैः कृतप्रतिश्रुद्धि-गोयंतोव गुहा अपि ॥ ५ ॥ यत्रादिमे श्रेणियुग्मे ।
पंचाशत् पष्ठिरेव च ॥ पुराणि भाति खेटानां । स्वर्णरत्नमयैर्गृहैः ॥ ६ ॥ सौधैर्मन्दलोकपालाऽ-भियोगिरुसुरालयाः ॥ द्वितीये तु
श्रेणियुग्मे । नानाविधमणीमयाः ॥ ७ ॥ सिद्धायतनयुहसिद्ध-कूटादिनवकूटभूत ॥ शिरो विभ्राजते यस्य । क्रीडद्देवाप्सरोगणैः ॥ ८ ॥

समस्त्यत्रोत्तरश्रेण्यां । मणिस्वर्णमयान्धैः ॥ नित्योद्योतमयं रम्यं । पुरं गगनवल्लभम् ॥ ९ ॥ अतिमानुषभैर्यस्मि-न्नित्यालोके

मणीगृहेः ॥ विभागं जानते कोका । न तु लोका दिनोपयोः ॥ १० ॥ यस्मिन् प्रोष्ठोसिनीर्धमो-द्वीप्यार्थस्मरसंपदः ॥ तेषां
कारणकार्यत्वं । जनैः साक्षात्प्रतीयते ॥ ११ ॥ सहस्रायुधनामाऽभूत्तस्य विद्याधराग्रणीः ॥ अघीशः शश्वदानंद-मयी. कुर्वन्निजाः
प्रजाः ॥ १२ ॥ यत्प्रतापस्य भानोश्च । विभे घोतिघृतोऽप्ययं ॥ भेदः सदोदितो ह्याद्यः । परस्त्वपरया यतः ॥ १३ ॥ तस्या-
भून्मालिनी नाम्ना । शीलादिगुणमालिनी ॥ कांता कांतानुरक्तांतः-करणा कल्पांन्विता ॥ १४ ॥ साऽन्यदा चक्रिणं स्वप्ने-ऽद्रा-
क्षीदाल्यच्च भूसुजे ॥ चक्रघाभं भाचिने पुत्रं । सोऽप्युचेऽथ जहर्ष सा ॥ १५ ॥ नरवीरनृपस्याऽयो । जीवः शुक्रदिवश्च्युतः ॥ सुरः
कुक्षाववातारी-तस्याः पूर्णे सुरायुषि ॥ १६ ॥ सद्दिने सुमुहूर्ते च । तस्याः पुत्रस्ततोऽजनि ॥ सर्वलक्षणरम्यांग-तेजोभिर्भासयन्
दिश ॥ १७ ॥ पिता जन्मोत्सवं चक्रे । वर्द्धापनरुसंकुलं ॥ वाद्यनादमयं दाना-ध्यानंदितजननम् ॥ १८ ॥

पिताऽथ सुभगाकारं । तं नेत्रानंदिनं सुतं ॥ चक्रे चक्रायुधं नाम्ना । मातृस्वमानुसारतः ॥ १९ ॥ वट्टधे पाल्यमानोऽयं ।
धात्रीभिः प्रियदर्शनः ॥ प्रजामनोरथै सार्द्ध-मिव कल्पद्रुमाङ्कुरः ॥ २० ॥ उचिते समये कष्टं । विनैवाऽचैष्ट शिष्टीः ॥ सकलाः स
कलाचार्यो-च्छास्त्रश्चानुगाः कलाः ॥ २१ ॥ समयेऽथ पिता तस्मै । सौभाग्यनिधये ददौ ॥ प्रज्ञप्त्याद्या महाविद्या । विनीताय
सहस्रशः ॥ २२ ॥ लीलयाऽसाधयत्सोऽपि । समग्रास्ता यथाविधि ॥ सिद्धाथ भाग्यसत्त्वाभ्यां । तत्सिद्धिस्तद्वशा यतः ॥ २३ ॥
सिद्धयंति स्म ततश्चाऽस्य । दिव्यास्त्राण्यप्यनेकशः ॥ पूर्वपुण्यानुभावेन । किं दुःसाध्यं हि तादृशम् ॥ २४ ॥ अप्सरोजित्वरीरूपैः ।
कनीर्विद्याभृता क्रमात् ॥ स्वयंवराः पिता तेन । शतशः पर्यणाययत् ॥ २५ ॥ ताभिः स्नेहार्द्रचित्ताभिः । सर्वधूर्भिर्जनयंतवत् ॥
सर्वगीणमभुंक्तैप । चिरं भोगसुखाद्ययम् ॥ २६ ॥

अन्येद्युरागमत्तत्र । चारणश्रमणो गुरुः ॥ भुवनानन्दनो नाम्ना । ज्ञानवान् सपरिच्छदः ॥ २७ ॥ सहस्रायुधभूषोऽथ । विद्या-
धरगणान्वितः ॥ सर्वदयां तं गुरुं नत्वा-ऽश्रौषीद्धर्मं सुतादियुक् ॥ २८ ॥ प्रबुद्धो लघुर्मत्वा-द्राज्ये चक्रायुधं सुतं ॥ विन्यस्य
तदगुरुरूपते । स प्रात्राजीशयाविधि ॥ २९ ॥ चक्रायुधनेर्दोऽपि । सम्यक्त्वादि प्रपद्य सः ॥ गुरुं प्रणम्य पित्रादीन् । महर्षींश्च
गृहेऽगमत् ॥ ३० ॥ प्रपन्नं ययान्क्ति । धर्मानन्येऽपि भूरिशः ॥ व्याहारीचाऽन्यतो गुरुः ॥ ३१ ॥ सहस्रा-
युधरानपि-र्हि हन गुरुरा सह ॥ अभ्यस्य द्विविधां शिक्षां । संवेगरसवारिधिः ॥ ३२ ॥ अधीत्यांगान्ययं पूर्वा-प्यपि नानातपोरत ॥
प्रमादूपुरुषदं भेजे । क्रियत्तादृगुणे हि तत् ॥ ३३ ॥ युग्मं ॥

अथ चक्रायुधः स्मार्ध-न्महादोर्दद्विक्रम ॥ विद्यादेव्यास्तचक्रेण । समभूत्सान्वयाभिधः ॥ ३४ ॥ कृत्वान्यान्यपि रत्नानि ।
ठत्रिमाणि स विद्यया ॥ चक्रित्वं ख्यापयामास । स्वस्य सर्वान् जयन्तृषान् ॥ ३५ ॥ अन्यदा समियो नंदोभ्वरे गत्वाऽर्चयज्जिनान्
भक्त्यार्हतां पुरः सम्यक् । सोऽजर्त्तित्सुमनोहरम् ॥ ३६ ॥ अवीवदन् विचित्राणि । सम्यग् वाधानि तत्प्रियाः ॥ जगुश्च जिनगीतानि ।
तैर्नाटयश्रीरवर्द्धत ॥ ३७ ॥ नाटयभक्तिं च तां वीक्ष्य । कश्चित्तस्मै सुरोऽनुपत् ॥ स कामितकरो विद्या-महद्भक्तिवशाद्ददौ ॥ ३९ ॥
ससाधनविधिं चक्री । गृहित्वा विनयेन तां ॥ जिनान् देवं च तं नत्वा । सम्रियः स्वपुरे ययौ ॥ ४० ॥

अन्यदा सुरदर्शां तां । विद्यां साधयितुं कश्चित् ॥ स शास्त्रलवने झेले । तपोध्यानाः प्रचक्रमे ॥ ४१ ॥ लंकेशः शतकंडोऽथ ।
भैरो नत्वा जिनेश्वरान् ॥ आगमत्सम्रियस्तत्र । व्योम्ना लंकां प्रति ऋजन् ॥ ४२ ॥ विद्यां साधयतस्तस्य । सप्तमेऽहनि मूर्द्धनि ॥
खेटेद्रमतकण्ठस्य । विमानं गच्छतोऽस्त्वलत ॥ ४३ ॥ विलोक्याऽथः स तं ज्ञात्वा । ध्यानस्थं तस्मात् साह ॥ विद्याविकुर्वितैर्नागै-र्व-

ध्वगादंघितः क्रुधा ॥४४॥ एवमप्यचलध्यान-स्याऽस्य खेदपतेस्तदा ॥ विधा सिषेध सा नागान् । चित्रास्य विलसद्द्रुतिः ॥३४॥
वत्स ! सत्वेन तेऽतुल्यं । मत्प्रसादाज्जगज्जय ॥ स्पर्त्तव्याऽहं त्वया कार्यं । प्रोच्येति च तिरोदधौ ॥४६॥ सुमं ॥ प्रज्ञप्त्या खेतराजो-
ऽपि । शतलंकेन्द्रचेष्टितः ॥ प्राविशत्स्वपुरे तुष्टो । दृढस्त्रीकृतमद्गलः ॥ ४७ ॥

पत्तिखेदयुगं तस्य । तमन्येद्युर्व्यजिज्ञपत् ॥ संत्यनन्यसमाः कन्या । अष्टायोध्यापतेः प्रभो ! ॥४८॥ सप्तद्वीपीभुवां स्त्रीणां ।
समप्राऽप्सरसामपि ॥ आच्छिन्नै रूपसारैर्नु । विहिता या जगत्कृता ॥ ४९ ॥ स्त्रीषु सर्वोत्तमास्वास्त्वं । पुंस्तु सर्वोत्तमोऽर्हसि ॥
पाणौ कुर्विति यदेवे । योज्यंते शतपत्रकाः ॥ ५० ॥ निशम्येति पुराप्येष । दिग्यात्रायाधिकीर्त्तिशं ॥ प्रत्ययोध्यापुरीं चक्रे । प्राचल-
त्प्रौढसेनया ॥ ५१ ॥ उद्यानं प्राप्तवांस्तत्र । पश्यन्नासाकुलां पुरीं ॥ श्रीचंद्रस्य तदीशस्य । दूतेनेदमजिज्ञपत् ॥५२॥ कन्याष्टस्युतं
दण्डं, देहि द्रागेहि वा युधे ॥ न्याय्ये पथि स्थिता भूषा-च्छलान्न ग्रहरति यत् ॥ ५३ ॥ तत् श्रुत्वा विक्रमाक्रान्त-दिक्चक्रः सोऽ-
भिमानवान् ॥ कन्याप्रदानं दूरेऽस्तु । न दंडमपि दित्सति ॥ ५४ ॥ मेलयित्वा महानीकं । ततो युद्धाय निर्ययौ । भीष्मधानीकयो-
रासी-द्रणो यमकुलोत्सवः ॥ ५५ ॥ अभांक्षीद्वीरहीरोऽथ । श्रीचंद्रः खेतराद्वलं ॥ सह तेन ततश्चक्री । युयुधे दुर्यधरक्रुधः ॥ ५६ ॥
धनुर्वर्मशिरस्त्राण-च्छेदार्थेऽथक्रिणा नृपः ॥ धृष्टं व्याकुलितः पूर्वा-रादं सस्मार नाकिम् ॥५७॥ श्रीचंद्रः स्माह तं प्राप्तं । कथञ्चा
खेटेन्द्रमर्पय ॥ सोऽचादीन्नात्र भाग्यादथे । प्रभवाम्यन्यदर्थ्यताम् ॥ ५८ ॥ नृपोऽवक्त् तद्गुरोः पार्थ । मुंच मां प्रवजामि यत् ॥
इहाऽमुत्र च पश्यमि । येन नाऽन्यपराभवम् ॥५९॥ स्वशक्त्या चक्रिणोऽज्ञाणि । स्तंभयित्वा ततः सुरः ॥ तमुत्पाटय गुरोः पार्थ ।
तत्पुरोपवनेऽमुचत् ॥ ६० ॥ संविद्यः प्रागपि स्माष्ट-द्विशिष्य च गुरोर्गिरा ॥ मात्राजीत्सर्वनिस्संगो । धीरस्त्वद्भवसिद्धिकः ॥ ६१ ॥

स्वन्नितामस्तनभक्ती । तपदद्या पुरः स्थितं ॥ प्राहिपीद्विस्मितः खेदां-स्तत्स्वरूपमुत्सया ॥६२॥ तैस्तथा तत्स्वरूपोक्तौ ।
विस्मितभक्ती सैन्यपुरु ॥ गत्या तत्र गुरुं तं च । स राजर्षियं दत्त ॥ ६३ ॥ वीस्याथ भूभुजः सत्त्वं । मंत्र्याद्या भोगनिःस्पृहाः ॥
योगिता मुख्य्या पंच-शतानि मात्रमनुदा ॥ ६४ ॥ वृत्तं श्रुत्वेदमस्यांतः-पुर्यस्तत्र समागताः ॥ गुरुप्रबोधिताः पंच-शतसंख्याः
मात्रतुः ॥ ६५ ॥ रात्रिर्नि क्षमपित्ताऽप । राज्ये न्यस्य च तत्सुतं ॥ तद्गणितोदाद्य ताः कन्या-श्चक्री निजपुरीमगात् ॥ ६६ ॥

भूवरैष्यपमेयाऽऽसीत् । श्रीचंद्र मयलो नृपः ॥ जिनेऽत्र ते जिताः सर्व । मुया र्हि कीटकुट्टनैः ॥ ६७ ॥ जेयास्तु प्रबलाः
येडा । नृपो ऽपादेति सोऽन्यदा ॥ स्मृत्वागः शतकंडस्याऽचलछेकां प्रति क्रुग ॥ ६८ ॥ तमायांतं चरैर्ज्ञात्वा । बहुनिदुर्गं समंततः ॥
स्वपुर्पां योजनेः पट्टया । लंकेद्यो विद्यया व्यथान् ॥ ६९ ॥ अथ विप्रमहनाया-ऽदृश्येऽस्मिन्नग्रसैनिकैः ॥ आस्फाल्य दहमानैस्तद् ।
वृत्तं व्यापृट्त्र चक्रिणे ॥ ७० ॥ ज्वालिनीविद्यया खेट-राजो विध्यापितार्विपः ॥ मृत्तिरूपांश्चबद्ध-मुदूगरेण यमञ्ज तम् ॥ ७१ ॥
भंजरा दूर्गं समायांतं । मत्वा चक्रायुधं नृपं ॥ शतकंडोऽतिदंष्ट्रो । महासैन्योऽभिनिर्ययो ॥ ७२ ॥ घोरस्तसैन्ययोर्जने । रणो विध-
भयंरुतः ॥ भृशं भुजमशोभत-भटानामुत्तरोपमः ॥ ७३ ॥ क्षणाच्च भटशस्त्रौघ-यातितेषाऽचपत्तिभिः ॥ क्रीडोर्चीव कृतांतस्य ।
रणभूमिरभूत्तदा ॥ ७४ ॥ एवं जते रणे घोरं । भग्ने लंकापतेर्मले ॥ स एव स्वयमुत्तस्थी । निजं संधीरयन् बलम् ॥ ७५ ॥ विदधाने
गरासारं । वीरेऽस्मिन्नुन्ननेऽन्दवत् ॥ भटानामगलन् जं-फलानीव मनोमदाः ॥ ७६ ॥ अयांसीत्स द्विपत्सैन्यं । रंभावन-
मिनेभराट् ॥ ततः स्वयं समुत्तस्ये । क्रुधा चक्रायुधो युधि ॥ ७७ ॥ अन्वभानि तत्र स्थाप । ध्यानस्येन मया पुरा ॥ वृद्धयुद्धेऽयुना
वीर ! । पुनस्तत्प्ररुहीकुरु ॥ ७८ ॥

इत्यादिवचनान्यस्य । मर्मवेधीनि जल्पतः ॥ सह श्रीशतकंठेन । घोरं रणमजायत ॥ ७९ ॥ तयोः सैन्ये च तद्युद्ध-चित्रे-
 साविस्तृताहवे ॥ तद्वाणमंडपच्छन्ना-क्रीतेषु शर्मणा स्थिते ॥ ८० ॥ अथ लंकापतेर्थापं । शरैश्चक्रायुधोऽच्छिदत् ॥ युयुये तं नवं
 लात्वा । सोऽच्छेत्सीच तमप्ययम् ॥ ८१ ॥ एवं सप्ताच्छिनचापान् । शतकंठस्य चक्रभृत् ॥ ततोऽसौ शरसंधाना-ग्रक्षमोऽजनि विह्वलः
 ॥ ८२ ॥ ततश्चक्रायुधेऽमुञ्च-द्विधासर्पान् सहस्रशः ॥ स तानतिव्रसत्सग्रा । भीष्मान् गरुडविद्यया ॥ ८३ ॥ आप्रेय्यादीनि विद्यास्त्रा-
 ण्यमुंचत्स क्रुधा ततः ॥ चक्रो प्रतिजयनैता-न्यपि प्रत्यायुधैः रयात् ॥ ८४ ॥ लोहभारसहस्रात्म-मुद्गरेण ततः क्रुधा ॥ मौलावता-
 दयश्चक्रा-युध लंकापतिर्वली ॥ ८५ ॥ न तथा प्राभवत् सोऽपि । चक्रिणे क्रितु तत्क्रुवा ॥ एष मूर्च्छां क्षणं भुंक्त्वा-ऽमुंचन्नारीमि-
 वाऽमियाम् ॥ ८६ ॥ स्ववज्रमुद्गरेणाऽयं । लंकानाय जघान च ॥ तद्घातव्यथाऽयाऽऽस्पात् । स्रवद्रक्तः स मूर्च्छितः ॥ ८७ ॥ तथा-
 भूतमिमं विद्या-निगडैर्वटपादये ॥ दीनं पथुमिवाऽवघ्रा-च्चक्रो शक्रपराक्रमः ॥ ८८ ॥ सुक्त्वाऽनाऽऽरक्षकान् रात्रौ । सैन्यमाभास्य
 तस्य च ॥ निःशंकः सोऽभजन्निद्रा सुखमंतःस्ववाहिनीम् ॥ ८९ ॥

निदध्यौ शतयंठोऽय । स्वकृतैरेव कर्मभिः ॥ अहो जीवाः सहस्येय । दुःखान्यत्र परत्र च ॥ ९० ॥ पराभवित्यं चेन्नेमं ।
 मूढो न्यानस्थित तदा ॥ नाभविष्यत्तदेम मे । दुःखं दोषो ममैव तत् ॥ ९१ ॥ ययैतदुष्कृतं कर्म । सग्नो जज्ञे फलेग्रहि । आरंभा-
 दीनि कर्मणि । भविष्यति तयैव हि ॥ ९२ ॥ महारंभात्मकं राज्यं । त्यक्त्वा दीक्षामुपादे ॥ ध्यात्वेति घोरधीर्लोचं । पंचमुष्टिं
 चकार सः ॥ ९३ ॥ ततो भावमुनेस्तस्य । सग्नः शासनदेवता ॥ वं गच्छित्वा ददुर्वैवं । ततोऽयं यत्यभूद् द्विधा ॥ ९४ ॥ कायो-
 त्स्मरेण तत्रैव । स तस्यौ सर्वसाम्यङ्क ॥ सत्त्ववृत्तिर्बसावेव । घोरैवात्मनसिद्धिषु ॥ ९५ ॥

आरक्षक्रेभ्यस्तद्वृत्तं । श्रत्वा चक्रो सुविस्मितः ॥ सेनाद्वययुतः प्रातः-स्तत्राऽगत्य ननाम तम् ॥ ९६ ॥ तं स्तुत्वा क्षमयित्वा
 च । लंकांतः स प्रविश्य च ॥ श्रीकृतं तत्सुतं राज्ञे । प्रपन्नाहं न्ववीचिश्च ॥ ९७ ॥ परिणिन्ये स तद्वत्ताः । शतं सर्वगुणाः कनीः
 ॥ अन्यानपि ततो द्रोप-नायकान् लीलयाऽजयत् ॥ ९८ ॥ ततः सर्वा वधूर्लत्वा । वैतद्वे चक्रुश्चर्या ॥ स तत्र दक्षिणश्रेणौ ।
 महासरसि तस्थिरान् ॥ ९९ ॥ सहस्रं खेचरेन्द्राणां । केत्ये तत्रागताः कर्नीः ॥ सुलभाः स्वानुरक्ताश्च । निबुध्योपजहार सः ॥ १०० ॥
 तद्वृत्ते सौविदैश्चक्री । तत्पितृणां निवेदिते ॥ तत्रैत्य युध्यमानांस्तान् । काकनाशमनाशयत् ॥ १ ॥ तदा च दक्षिणश्रेणोः ।
 सेव्यो निखिललेचरैः ॥ अधिपो वह्निवेगोऽस्ति । नगरे रयनूरे ॥ २ ॥ तैर्मत्वा स्वरुनीवृत्तं । प्रभवेऽस्मै निवेदितं ॥ चक्रिणो-
 ऽप्रापयत्क्रोधा-दिति दूतमुखेन सः ॥ ३ ॥ कर्नीर्हृद्वता मुञ्च । सज्जो भव रणाय वा ॥ सोऽप्यदो ज्ञापनं मेने । क्षुधितस्य निमंत्रणम्
 ॥ ४ ॥ ततश्चाऽसौ ससैन्योऽगा-न्नगरे रयनूरे ॥ वह्निवेगोऽपि तं सद्यो-ऽभ्यपियेगद्वलोन्मदः ॥ ५ ॥ तद्दिने दारुणो जातः ।
 संग्रामस्तदनीकयोः ॥ वह्निवेगो ददद्वांश्च । पत्नीभादीन्मृतान् वहन् ॥ ६ ॥ कृपालुश्चक्रिणं सोऽवक्र । किमावां परमार्हतौ ॥ पत्नी-
 भादीन्मुषा हन्व-स्तदलं सैन्ययोधैः ॥ ७ ॥ युध्यावहे द्रुमुदे-नैवाऽवां वीरपुंगवौ ॥ संविभागं न कांक्षन्ति । जयस्य हि जिगीषवः
 ॥ ८ ॥ प्रपेदे चक्रमृतगा-ऽयुध्येतां तौ शराशरि ॥ खड्गाखड्गि चिरं वीरी । दंडादंडि गदागदि ॥ ९ ॥ नाऽजीयत परं कश्चि-त्केनापि
 समविक्रमः ॥ उभयोः सिंहयोर्युदे । सद्यः कः केन जीयते ॥ १० ॥ खिचश्चक्री ततोऽस्मार्यो-च्चक्रं तचागमज्ज्वलत् । तेन सर्वो-
 जसा वह्नि-चैवं दद्याऽऽजयान सः ॥ ११ ॥ ततोऽपतन्मूर्च्छितोऽयं । वातोऽधूतजरद्वृत्तः ॥ सार्धमैकधिया चक्री । चलेन तमवी
 जयत् ॥ १२ ॥ वह्निवेगः समुत्तस्यौ । लब्धसंग्रस्ततो बली ॥ वज्रकायश्चिरं मूर्च्छी । न भजेच्छुद्धश्राद्धवत् ॥ १३ ॥ चक्रिणं स

तथा वीक्ष्य । दध्यौ पित्रा समं यदि ॥ प्रात्रजिष्यं ततोऽद्रक्ष्यं । नाग्निभूतिमिमा रणे ॥१४॥ चक्राहतोऽमरिष्यं वा । यदि तद्दुर्गतौ ध्रुवं ॥ प्रायास्य पुण्यहीनानां । राज्ञा स्यात्किमु सद्गतिः ॥१५॥ चेष्टया चानया चक्री । कृपालुर्जनवत्सलः ॥ संतोष्यैनं प्रणामाद्यै-
स्तत्कुर्वेऽवसरोचितम् ॥ १६ ॥

ध्यात्वेति तमय स्माह । राजंस्तव कृपादृशुता ॥ स्फुटं कृतापराधेऽपि । याऽहीयत न मय्यपि ॥ १७ ॥ न युध्ये बंधुना सद्धि । ततो राज्यं गृहाण मे ॥ व्रतमेव चरिष्यामि । नमामि त्वां महाबलम् ॥ १८ ॥ चक्री स्माह न मे कार्यं । तव राज्येण भुंक्ष्व तत् ॥ प्रणाममेकमिच्छामि । स च राजन् ! कृतस्त्वया ॥१९॥ ततोऽसौ चक्रिणं नत्वा-भ्यर्थ्य च स्वपुरेऽनयत् ॥ स्वान्य-
खेटकुलोद्भूताः । कन्याः पंचशतान्यदात् ॥ २० ॥ पूर्वं हठहतास्ताश्च । मुदा तत्पितरो ददुः ॥ दक्षिणश्रेणिगाः सर्वे । त प्रणेमुश्च
खेचराः ॥ २१ ॥ हस्त्यश्वाद्युपदा मौढां । चक्रुश्चाज्ञावशं वदाः ॥ कन्याश्चादुः सहस्राणि । रूपयौवनशालिनीः ॥ २२ ॥ ददौ मुह्य-
पुराण्यष्टौ । वह्निवैगाय चकभृत् ॥ शेषाणि शेषखेटेभ्यो । राजरीतिरियं यतः ॥ २३ ॥

अथ गत्वोत्तरश्रेण्यां । तत्खेटान् लीलयाऽजयत् ॥ उपयेमे च तैर्दत्ताः । सहस्रं सोपदाः कनीः ॥२४॥ षोडशास्य सहस्राणि । सर्वा स्वयं वराश्च ताः ॥ नित्ययौवनरूपाः । पत्न्योऽभूवन् गुणैर्वराः ॥ २५॥ या कामितरुरी विद्या । पूर्वभाराधिताऽमुना ॥ तद्बलेन जिगायाऽसौ । विपमानपि वैरिणः ॥ २६ ॥ एवं सर्वशृणान् जित्वा । निजे गत्वोत्सवैः पुरे ॥ पूर्णौ राज्यरमायेप । बुभुजे चक्रवर्त्तिवत् ॥ २७ ॥

तदादिवह्निवैगोऽय । संविद्रो विरतो भवात् ॥ प्रव्रज्यार्यो प्रतीक्षेत । परं गुर्वागमं सुधीः ॥ २८ ॥ पितरं स्वं महावेगं ।

चनुग्रान्तरं गुहं ॥ आगतं स्वपुरोयाने-ऽन्यदा श्रुत्वा जहर्ष साः ॥ २९ ॥ तत्र गत्वा मुदा नत्वा । तं पार्श्वं तस्य 'धीनिधिः ॥
 मात्रतस्तप्तया स । पुंसां स्त्रीणां च संयुतः ॥ ३० ॥ श्रीचंद्रश्रीवह्निवेग-श्रीसहस्रायुधास्त्रयः ॥ राजर्षयः शिवं प्राप्नु-श्रारिनात्त-
 द्रोऽप्यहो ॥ ३१ ॥ लंकेगोऽपि शिवं यातः । संयमात्पंचभिर्भैः ॥ एवं चारित्र्यधर्मस्य । महिमा बुध्यतां बुधाः ॥ ३२ ॥ निष्कलं-
 पट्टशिर्षमपालनात् । खेटराह निरुपमाः प्रयोयसीः ॥ एवमत्र बुभुजे त्रियोऽयवा । शुद्धधर्ममहिमा प्रमातिगः ॥ ३३ ३ मितप्रमाणाः
 खड्ग ते जन्मदयो । मितप्रभावा सुरपादपादयः ॥ फलैर्मितैरेव फलंति च द्रुमास्त्रियाऽपि नो धर्मजयश्रियो मितिः ॥ ३४ ॥

इति तपागच्छाधिराजश्रीमुनिमुंदरमूरिचिरचिते श्रीजयानंदराजर्षिकेवलचरित्रे जयभ्यङ्गे सहस्रायुधादिराजर्षिचतुष्टयचरित्रेण
 चारित्र्यधर्ममहिमरणनामा श्राद्धधर्मकलितश्रीचक्रायुचरित्रवर्णननामा च तृतीयः सर्गः समाप्तः ॥ अं १५० ॥

॥ अथ चतुर्थः सर्गः प्रारभ्यते ॥

देवकुलपाटमणिः, श्रीऋषभः श्रेयसां ततिस्तन्यात् । मूर्त्तेरपि यस्यादेः महिमाद्यैर्वेत्ति नो कश्चित् ॥ १ ॥

अयास्ति भरतेऽत्रैव । मिजयादिपुरं पुरं ॥ श्रिया सर्वपुराणां य-द्विजयात्सान्वयाह्वयम् ॥ १ ॥ वर्णिकाभिव नाकस्य । त्रिधि-
 र्यदुष्यदीदृशात् ॥ तदर्थिकानां दानादि-पुण्यागदरष्टदये ॥ २ ॥ यत्र चैत्याहकोट्यैकः-केलिवापीवनश्रियः ॥ पश्यंतः प्रशशंसुः

स्वां । देवा नेत्राऽनिषेपताम् ॥३॥ यत्र प्रत्यक्षमीक्षित्वा । धर्मार्थफलान्यपि ॥ नास्तिको नास्ति कोऽपि स्म । तत्त्वश्रद्धानतो ध्रुवम् ॥ ४ ॥ जयस्तत्राऽभवद्राजा । राजमानो जयश्रिया ॥ भ्राताऽस्य युवराजश्च । विजयो विजिताऽमुद्दत् ॥ ५ ॥ सन्न्यायरुचिभिः पृथ्वीं । सूर्यचंद्रमसोस्त्वि ॥ तयोर्द्योतयतो नैव । काप्यनीतितमोऽभवत् ॥ ६ ॥ सुहृदां द्विपतां चापि । ददतुः क्षितिमेव यौ ॥ तुष्टौ रूष्टौ च विलयातौ । सविवेकौ तयाऽप्यहो ॥७॥ सर्वमीतिगदान् हर्तुं । भुवि पादगुण्यभेयजैः ॥ आश्विनाविव यौ धातु-नियोगादव-
तेरतुः ॥ ८ ॥ तयोर्वभूवतुः पत्न्या । विमलाकमलाभिधे ॥ भर्त्रोः सर्वार्थहृत्त्वर्थौ । राज्यलक्ष्मीदृशाविव ॥ ९ ॥ हरदग्धं स्मरे त्यत्त्वा । रतिमीती किल श्रितो । निःसपत्नसुखार्थं य-च्छलात्कांतं पृथक् ॥१०॥ सुखसुप्ताऽन्यदा रात्रौ । विमला स्वममैसता ॥ तद्यथा शूकरः सिंह-युतः स्वांतिक्रमागमत् ॥११॥ उत्संगं शूकरोऽध्यास्ता-न्यत्र काऽपि हरिस्त्वगात् ॥ मयुद्धा भर्तुराचख्यौ । स्वमं तं सा यथावयम् ॥१२॥ जयो राजाऽप्यवादीतां । शूकराभः सुतस्त्व ॥ गुणैः कस्याश्चिदन्यस्या । भावो सिंहोपमः पुनः ॥ १३ ॥ तयोः पुनर्मियः प्रीत्या । भविता सहचारिता ॥ इति स्वमार्थमाकर्ण्य । साप्यभूद्वर्षत्वेदमाक्रु ॥ १४ ॥ जीवोऽप्य वसुसारस्य । भूमकेतुसुरस्तदा ॥ ज्योतिष्कायुः प्रपूर्वाऽस्याः । कुक्षौ रात्राववातरत् ॥१५॥ हिसाद्रोहादिभावेषु । मातुरासंश्च दोहदाः ॥ 'क्रूरतानय-
नैष्ठुर्या-दयो दोषाश्च गर्भजा ॥ १६ ॥ समयेऽमृतं पुत्रं सा । दास्या वद्धोपितो नृपः ॥ तस्यै दत्त्वा महादानं । सुतजन्मोत्सवं व्यधात् ॥ १७ ॥ हरेर्दर्शनमात्रेण । मातुः स्वप्ने नृपो व्यधात् ॥ सिंहसारेति नामाऽस्य । मृतोः सिंहगुणाश्रया ॥ १८ ॥

कमलाप्यन्यदा रात्रौ । श्रयिता सुखसंगता ॥ सिंहकोलाबुपेतौ प्राग् । कोलः काऽप्यन्यतोऽग्रामत् ॥ १९ ॥ सिंहस्तूत्संगम-
ध्यास्त । सौम्यदृग् बलवानिति ॥ स्वमं वीक्ष्य 'मयुद्धाऽऽजक । पत्ये हर्षोच्छवसत्तनुः ॥२०॥ युग्मं ॥ युवराजोऽप्यवक् भावी ।

१ क्रौर्याविनयनै° ख । २ मयुद्धाऽऽजक ख ।

पुत्रः निहसमस्तर ॥ अभूत्तस्याधिदन्यस्याः । कोलाभो भविनाऽयत्रा ॥ २१ ॥ स्वमार्थमिति संश्रुत्य । मुमुदेऽतितरामियं ॥ अथ
सप्त दशांभोपिः । मपूर्वापुर्महाभुवैः ॥ २२ ॥ मतिसागरमंत्रीश-जीवः शुक्राच्युतः सुरः ॥ तस्यामेव तमस्विन्या-मस्याः
शुसाववातत् ॥ २३ ॥ युग्मं ॥ वर्द्धमाने च गर्भेऽस्या । येऽभून् दोहदाः शुभाः ॥ धर्मशौर्यानुगास्तेऽपि । युवराजेन पूरिताः
॥ २४ ॥ समये सा च मृगमे । पुत्रं प्रायत भागुरं ॥ नन्दनोर्वीच कल्पद्रुं । दिग्द्रीच च भास्करम् ॥ २५ ॥

अथ शंखपुराणीयो । मानवीरोऽस्ति भूपतिः ॥ जयाय द्विपतस्तस्य । यातं जयमहोपतिम् ॥ २६ ॥ विनयाद्विनिवार्यांशु ।
युरारजमृदुवतः ॥ गत्वा युदेन तं बध्वा-ऽनैषोद्भूपातिके भट्टः ॥ २७ ॥ तावद्वैर्दोपितौ भूप-युवरजौ भुजिष्यया ॥ मुदा तदा
च संपन्न-रुमन्त्रापुत्रजनमना ॥ २८ ॥ तावदन्यागमहासौ । तया चर्दोपितौ नृपौ ॥ क्षेपार्थं नाभिनालस्य । सूनोर्जातस्य साम्प्रतम्
॥ २९ ॥ धरित्र्यां त्वन्यमानायां निधिकुम्भः स्फुटोऽभवत् ॥ भुत्वेति दृष्ट्वा तौ सौत्रे । तमनीनयतां नरैः ॥ ३० ॥ युग्मं ॥ पितृनामां-
स्मिन् रत्न-पूर्णं वीक्ष्य च तं नृपौ ॥ ऊचतुः सुतपुण्येन । निर्धिल्लभो गतोऽप्यहो ॥ ३१ ॥ ततोऽरिजयपुत्रश्री-प्राप्तिहेतुवयी मुदा ॥
दासीभ्यां प्रददाते तौ । यमेष्टं पारितोषिकम् ॥ ३२ ॥ समंतादमितागच्छद्र्दोपनकन्धुरां ॥ वन्दिमोक्तजयारावां । गीतनाट्य-
मनोराराम् ॥ ३३ ॥ युगपद्वादितानेरु-चायनाद्वचनदिशं ॥ दीयमानमहादान-नयमानाऽखिलप्रज्ञाम् ॥ ३४ ॥ यथेष्टार्थो-
गमभीतो-दूर्गीयमाणसदाशिवं ॥ तौ व्ययतां मुदा पुत्र-जत्पोत्सवसंपराम् ॥ ३५ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ दत्तदंडं प्रपन्नाज्ञा-सेवं
मुमुग्नुश्रु तौ ॥ मानवीरं नृपं साकं । चारकस्यैः परैरपि ॥ ३६ ॥ अरेर्विजयकारित्वा-त्सर्वानंदस्य दानतः ॥ दानमानादिभिः
प्रीत-सर्वस्वनसंमतम् ॥ ३७ ॥ श्रीजयानंद इत्यस्य । सर्वलक्षणशालिनः ॥ मूनोस्तौ चक्रतुर्नाम । भाग्यसैभाग्यमालिनः

॥ ३८ ॥ युग्मं ॥ अवर्द्धतामयो भूप-युवराजतद्भ्रवौ ॥ धात्रीभिः पाल्यमानौ तौ । सह पित्रोर्मनोरथैः ॥ ३९ ॥ क्रीडन्तौ पांशु-
भिर्धित्रैः । क्रमात्क्रीडनकैरपि ॥ प्रायः सहचरौ जातौ । तौ कलाग्रहणोचितौ ॥ ४० ॥ ततस्त्वावार्पयद्भूषः । कलाचार्याय धीमते ॥
शास्त्रशस्त्रानुगा. सोऽपि । कमादध्यापिपत्कलाः ॥ ४१ ॥ यथाचार्यं यथाभाग्यं । जातौ तौ च कलाविदा ॥ सत्त्वरार कलाचार्यौ ।
ततो भूपो धनादिभिः ॥ ४२ ॥

अथाप्तयौवनौ कीडा-सरोवापीवनादिषु ॥ चिक्रीडतुः समं मित्रै-स्तौ यथर्तुं यथोचितम् ॥ ४३ ॥ एवं कलादिसामग्री-सम-
त्वेऽपि तयोः पुनः ॥ भेदोऽभूत्प्रकृतेः सा हि । कर्मभेदेन भिद्यते ॥ ४४ ॥ तथाहि-आद्यः क्रौर्यरतो लोक-द्वेजको दुर्नयादि-
भिः ॥ निर्धर्मा दुर्भगः किञ्चि-द्विनीतोऽप्रियंवदः ॥ ४५ ॥ युवराजसुतस्वासी-द्रुपन्यक्कृतमन्यथः ॥ लीलाललितलावण्य-सुभगः
शुद्धधर्मधीः ॥ ४६ ॥ विनीतः सत्यगीः शूरो-ऽन्योपकारी प्रियंवदः ॥ उदारप्रकृतिः सौम्यः । कृतज्ञो जनताप्रियः ॥ ४७ ॥ युग्मं ॥
निशाम्यन् श्रीजयानन्द-स्याऽयं लोकसुखाद्गुणान् ॥ सिद्धान्तः खिद्यमानोऽस्मिन् । प्रीतिं घत्तेस्म कृत्रिमाम् ॥ ४८ ॥ कुमार श्रीजयानन्द
। ऋजुप्रज्ञः स्वभावतः ॥ दयावकृत्रिमां प्रीतिं । तस्मिन्नपि गुणैकदृक् ॥ ४९ ॥ सर्वो हि स्वानुमानेन । गुणान् दोषांश्च पश्यति ॥
ईक्षते गुणिनं गुण्यः । सर्वं पापं पापकम् ॥ ५० ॥

अन्यदा तौ वसन्तौ । क्रीडयोपवने स्थितौ ॥ निशि शुश्रुवतुर्दिव्य-गीतवाद्यध्वनिं क्वचित् ॥ ५१ ॥ ततः साहसिकावेतौ ।
तन्निनादानुसारतः ॥ प्रयातो कैतुकादूरम् । प्राप्तौ केलिगिरेः शिरः ॥ ५२ ॥ तत्रोत्सर्गेण लीनस्य । ध्याने कस्याप्युपेः पुरः ॥
अपश्यतां सुरं देवी-युतं तेजोऽस्तभास्करम् ॥ ५३ ॥ पटहं वादयत्येष । नृत्यत्येका सुरी पुनः ॥ ताः घोषवतीं वंशं । तिस्रोऽन्या

तादयंति ७ ॥ ५४ ॥ गायंति च गुणान् साधो । सर्वेऽपि गृह्यभक्तितः ॥ इत्येतौ नाटकं तत्राऽ-पश्यतां विश्वमोहनम् ॥ ५५ ॥
 अग्रास्य समतास्यस्य । शुक-यानानुभासतः ॥ उत्पेदे केवलज्ञानं । सुराद्याऽऽयुधतुर्भिधाः ॥ ५६ ॥ कृत्वा ते केवलज्ञानो-
 त्मांस्तूर्परसाकृन् ॥ नररा चोपादिनन् देमां-नुज्ञासीनमुनेः पुरः ॥ ५७ ॥ धर्मलाभाशिवं दत्त्वा । मुनिस्तेषां तयोरेपि ॥
 भारग्यो रिस्तरादर्भे । सम्यक्तचाऽणुप्रतादिकम् ॥ ५८ ॥ प्रबुद्धः श्रीजयानन्द- स्ततः सम्यस्तत्वग्रहीत् ॥ पप्रच्छ च सुरः कोऽयं । नाथ

नाटकं चकार यः ॥ ५९ ॥

मुनिराग्न्यजयंतोऽहं । नैतादृशे रेचराग्रणी ॥ उपरागं खेदं दृष्ट्वा । प्रबुद्धः प्रात्रजं जगत् ॥ ६० ॥ गुर्मादिष्टोऽन्यदैकाकी । निहरन्
 ध्रुतपारगः ॥ चतुर्मास्यामुपोग्याऽव्यां । गुहायां विंध्यभूभृतः ॥ ६१ ॥ अस्ति तस्या गुहायास्तु । योजनद्वितयांतरे ॥ नगरं गिरिदु-
 र्गाहं । गुनन्दस्तत्र भूषतिः ॥ ६२ ॥ अभूता सेमकी तस्य । भूमिस्तोमाह्वयी भटौ ॥ दर्याः क्रोशांतरे चाऽस्य । राज्ञस्तिष्ठति गोकुलम्
 ॥ ६३ ॥ तद्रक्षायं नृपादोग्रा-त्प्रायस्ती तत्र तस्यतुः ॥ अन्यदा मृगयार्थं च । गुहासन्नमुपागतौ ॥ ६४ ॥ मृगयूथं च तौ दृष्ट्वा ।
 यत्नं यागानमुञ्जतां ॥ नृणस्तेनोऽप्यदूरेऽपि । कस्याऽप्येणस्य नाऽलगत् ॥ ६५ ॥ त्रिस्मिती तौ तथा दृष्ट्वा । ततोऽम्मत्पार्श्व-
 मार्गतं ॥ मृगयूथं दृगोतिस्म । प्रमदाद्धर्मेदेशनाम् ॥ ६६ ॥ प्राप्ती तानपि तत्पृष्टा-नुगी नः प्रेक्ष्य दध्यतुः ॥ महिम्नाऽस्य मुनेर्ननं ।
 मृगाणां नाऽलगन् शराः ॥ ६७ ॥ तपस्विनो हि त्रिधेषां । निग्रहानुग्रहधमाः ॥ ततो त्रिस्मितभीतांत-रुणौ नः प्रणेमतुः ॥ ६८ ॥
 ऊनतुथ धमव्याऽग-स्तपस्विनिदमानयोः ॥ आनां मा मससात्कार्पी-र्हनिष्यागे न ते मृगान् ॥ ६९ ॥ धर्मलाभाशिपाऽनंघ्र ।
 प्रोक्तौ तौ रूपया मया ॥ युवाभ्यामभयं किंतु । धर्मतत्त्वं निश्चम्यताम् ॥ ७० ॥

जीवाः सुखप्रिया नित्यं । सर्वेऽपीच्छन्ति जीवितं ॥ तेषां तदपहारेण तन्मास्तं नरकातिथी ॥७१॥ मांसाहारेण जीवानां ।
परस्त्रीगमनेन च ॥ पंचेन्द्रियवधेनापि । घृवं स्यान्नरके गतिः ॥७२॥ तथा हिंसानिषेधेनाऽऽरोग्यमायुर्वलं यशः ॥ रूपं नित्यसुखं
श्रेयः । परमं देहिनां भजेत् ॥७३॥ धर्मं श्रुत्वेति तौ बुद्धौ । सददर्शनमणुव्रतं ॥ प्रपद्याद्यं पलाहार-नियमं च विदांवरौ ॥७४॥
मुदाऽस्मान् भक्तितो नत्वा-ऽगच्छतामाश्रयं निजं ॥ प्रतिपन्नं च तं धर्मं । परिपालयतोऽनिशम् ॥७५॥

तयोर्वृत्तांतमन्येद्यु-र्विदित्वा च कुतश्चन ॥ मिथ्यादृग् हिंसकः क्षमापः । कोपात्तावेवमादिशत् ॥७६॥ मृगमांसादने
वाञ्छा । ममाऽद्यास्तीति हे भटौ ॥ मृगान् मृगयया हत्या । पृथगानयतं द्रुतम् ॥७७॥ प्रपद्येमं नृपादेशं । मृगा नैवाऽद्य लेभिरे ॥
इत्थमुत्तरायिष्यावो । ध्यात्वेत्येतौ गतौ वने ॥७८॥ दैराद् दृष्ट्वा मृगान् भीमो-ऽर्चितयद्यदि हन्म्यमून् ॥ तदा व्रतक्षतिर्नो
चेत् । ग्रभोः कोपो दुरायतिः ॥७९॥ परतंत्रस्य वा दोषो । न मे कोऽपि व्रतक्षतौ ॥ व्रतं फलिष्यति प्रेत्य । कोपस्त्वयैव हि
ग्रभोः ॥८०॥ ततो निषिध्यमानोऽपि । सोमेन बहुधाऽप्यसौ ॥ हत्वा वार्ष्णेगृहित्वा च । मृगान् राज्ञे समर्पयत् ॥८१॥

प्राणप्राणकृते स्वस्य । परप्राणान् कथं हरे ॥ ममेन हि प्रियाः प्राणाः । परेषामपि देहिनाम् ॥८२॥ कुप्यतु क्षमापतिर्मा
वा । प्राणान् वा हरतां मम ॥ मृगव्यापादनेनाऽहं । भनज्मि न पुनर्व्रतम् ॥८३॥ तदुक्तं-निन्दन्तु नीतिनिपुणा यदि वा
स्तुवन्तु । लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टं ॥ अथैव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा । न्यायात्पथः प्रविचलंति
पदं न धीराः ॥८४॥ निमित्तमासाद्य जवेन किंचन । स्वधर्ममार्गं विसृजंति वालिशाः ॥ तपःश्रुतज्ञानधनास्तु साधनो । न
यांति कृच्छ्रे परमेऽपि विक्रियाम् ॥८५॥ इति ध्यात्वा मृगान्मुक्त्वा । सोमोऽप्यागत्य सत्त्वान् ॥ नरेशस्य मृगाऽलामो-त्तरं कृत्वा

गृहं यया ॥ ८६ ॥ अकंठं पुभुजे राजा । भीमानीतं मृगामिषं ॥ अवृथुजन्व तं तुष्टः । सौवाज्ञापालनोद्यतम् ॥ ८७ ॥
 अयाऽप्राधीत् द्वितीशस्तं । सोमः किं नाऽऽनयन्मृगान् ॥ ईर्ष्या स यथाभूतं । जगौ रुष्टो नृपोऽप्यवक् ॥ ८८ ॥ याहि रे
 मद्भटान् लात्वा । मदाज्ञालोपिनं द्रुतं ॥ सोमं जमहि दास्यामि । ग्राममेकं वरं तव ॥ ८९ ॥ ततस्तद्ग्रामलोभेन । राजादिष्टैर्भटैः
 सह ॥ सोमं द्रुतं गृहं तस्य । यावदभ्येत्युदायुधः ॥ ९० ॥ तावत्प्रागपि शंकात्तो । मत्वाऽऽयातं कुतोऽपि तं ॥ नष्ट्वा सोमो गिरौ
 गंतु-मयासीन्नगराव्हविः ॥ ९१ ॥ भीमोऽप्यनुपदं तस्य । धावमानो भटैर्द्यूतः ॥ ददर्शान्जनिदूरे तं । नश्यतं भयविह्वलम् ॥ ९२ ॥
 रे दुष्ट ! तिष्ठ भूपाले । काले क्रुद्धे कियद्भुवं ॥ याताऽसि हव एवाऽसि । मीलित एव यद्वयम् ॥ ९३ ॥ इत्यादि भटवृन्दस्य ।
 भुत्वा धुतिकटूगिरः ॥ विशिष्य त्वरया नश्यन् । साध्वमाऽऽकुलमानसः ॥ ९४ ॥ अकसात् पथि मंहूकीः । सर्वतोऽपि चलाचलाः ॥
 सुदृक्त्मा लक्षशोऽद्राक्षी-त्सोमः स विगतांतराः ॥ ९५ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ दयालुः स ततो दृष्यौ । त्वरया यामि चैवगिरौ ॥
 तद्भवाभि भटाऽप्राद्यः । स्थपुटो निकटे ह्ययम् ॥ ९६ ॥ परमेता विनश्यति । भव्यः पद्भिर्द्रुतं गतौ ॥ प्रपन्नं तु त्यजाम्येष । प्राण-
 त्यागेऽपि न व्रतम् ॥ ९७ ॥ इत्यादि सन्मवान् ध्यात्वा । साकारानशनं श्रितः ॥ कायोत्सर्गेण तस्यौ स । ध्यानेन परमेष्ठिनाम् ॥ ९८ ॥
 ततो भीमादयः क्रूराः । शूरास्ते तमुपागताः ॥ विदधुर्विविधान् शस्त्र-धातांस्तस्मिन् जिघांसवः ॥ ९९ ॥ परं नैकोऽपि तस्यांगे ।
 शस्त्रघातोऽलगत्किल ॥ व्योम्नोऽभृत्पुष्पद्विस्तु । प्रसरद्द्रुदुभिध्वनिः ॥ १०० ॥ द्रुतांतमिममालोक्य । यावत्ते विसिता हृदि ॥
 तामभिपेतुः पापाणा-स्तच्छीर्षेषु समंततः ॥ १०१ ॥ ततस्तैर्हन्यमानास्ते । क्रंदतो भयविह्वलाः ॥ पश्चाद्गत्वा जगू राज्ञे । दृत्तान्तं तं
 यथास्थितम् ॥ २ ॥

सोमपाश्वेऽथ दीप्रागी । देवी काचित्समागमत् ॥ मङ्गकीरपहृत्यैषा । तुष्टा तद्धर्मतो जगौ ॥ ३ ॥ धीर ! हे पारयोत्सर्ग !
मङ्गकीदर्शनान्मया ॥ प्रतिपन्नप्रतस्थैर्य-परीक्षा विहिता तव ॥४॥ प्रातस्ते भविता राज्यं । संग्रत्युपमुनिं त्रज ॥ निशि स्थेयं त्वया
तत्रेत्युदित्वा सा तिरोदधौ ॥ ५ ॥ पारयित्वा ततः सोमः । कायोत्सर्गं मुदाकुलः ॥ ज्ञातोपसर्गवृत्तान्तो । ननमागत्य मामिह ॥६॥
निशायामथ जाताया । सोऽपृच्छन्मा सविस्मयः ॥ भगवन् ! देवता केयं । मम जीवितदायिनी ॥७॥ अबोचमहमेहेपैत-द्गुहाधि-
ष्ठायिका सुरी ॥ मद्गिरा प्राप्तधर्मत्वा-द्भक्तिं धत्ते भृशं मयि ॥ ८ ॥ धर्मस्य प्रतिपत्तिं वा । मत्वा पप्रच्छ मामिमं ॥ प्रपन्नं
भगवन्नेतौ । नतं किं पालयिष्यतः ॥९॥ मयाऽऽख्ययि विराडाऽऽद्य । आरद्धा त्वपरो नतं ॥ ततोऽद्यावत्सरे देवी । परीक्ष्य त्वां तुतोप
सा ॥ १० ॥ ततो हृष्टः स जीवादि-विचारान् निनिधान् हृदि ॥ श्रुत्वा धरन्मयाख्याता-स्त्रियामामत्यचिक्रमत् ॥११॥

अथ सोमस्य रक्षादि । विमृशन् देवताकृतं ॥ भीतो भूपः पलाजीर्ण-जातगूढनिष्ठचिह्नः ॥ १२ ॥ तस्यामेव मृतस्तम्बां ।
द्वितीये नरकेऽगमत् ॥ अत्युग्रं हि हृदित्येव । पापं फलति पुण्यवत् ॥ १३ ॥ भीमोऽपि स्वाभिभवस्येव । तथैव मृतवान्निशि ॥
तत्रैव चागमद्द्वयोरं नतमंगादिषामभिः ॥ १४॥ प्रातस्तन्मृतिकृत्यानि । कृत्वाऽथ सचिवादयः ॥ अपुत्रत्वान्मृतपुत्राऽस्य । राजायोग्यं
व्यलोकयन् ॥ १५ ॥ अविदन्तश्च तं पञ्च । ते दिव्यान्यध्यवासयन् ॥ पुरान्निर्गत्य तान्यद्रि-प्रति यावच्चलं त्यहो ॥१६॥ ताव-
त्कुटुम्भसारार्थं । सोमोऽम्यायान् पुरं प्रति ॥ निमाल्य गजराजेनाऽ-भिषिक्तः कुम्भवारिणा ॥१७॥ आरोपितः स्वपृष्टेऽथ । चलच्छा-
मरयोभितः । छत्रमस्य शिरसस्थाद् । हेपा च तुरगो व्यधात् ॥ १८ ॥ अथोचे व्योम्नि सा देवी । भो लोकाः शृणुताऽलि-
लाः ॥ राजाऽसौ वो मयाऽदायि । सोमः सर्वगुणान्वितः ॥१९॥ संदयिष्यति योऽस्याऽऽज्जा । करित्ये तं यमाऽतिथिं ॥ इत्युक्त्वा-

गहिना देवी । दृष्टाः सर्वेऽनमंश्च तम् ॥ २० ॥

चंद्रधुगुप्तजयारामं । राघप्यानघ्नन्नन्ममः ॥ प्रमिश्य पुंरं सोऽय । महद्वर्था नृपयेऽम च ॥ २१ ॥ ततः सिंहासनासनिनो-ऽभि-
निक्तः गनिरादिभिः ॥ प्रशान्ताय प्रजाः सोऽय । नयधर्मसुगाकृताः ॥ २२ ॥ एवं मोमो दृढाराद्ध-दयाधर्मादिहाऽप्यभूत् ॥
गज्यमागं भूपर्मीमां च । हिमया नररूतिथी ॥ २३ ॥ मां नर्त्येय सदा शुद्धं । गुहास्थं सोमभूपतिः ॥ देवीप्रभावतो युद्धं ।
रिक्ताऽप्यसजयद्रिपत् ॥ २४ ॥ प्रायत्तयदमारिं स्वे । देवो दृष्टदयाफलः ॥ मिषे च यथायोगं । गुरुन् सुश्राद्धधर्मकृत् ॥ २५ ॥
परं धर्ममयं गज्यं । चिरं मुक्त्वायुषः धये ॥ सौधमे त्रिदशो जज्ञे । शक्रमामानिरुः श्रिया ॥ २६ ॥ विहरन् सुचिरं देशे-ऽप्यह-
मत्रागमं पुनः ॥ देवः सोऽग्रधिना मत्वाऽऽ-गत्य मां प्राणमन्मुदा ॥ २७ ॥ स्मृत्वा पूर्वोपकारं च । चक्रे नाटयादि भक्तिः ॥
मन्त्रं गुरुरेवाया । दयायाश्च फलं बुधाः ॥ २८ ॥ नित्यं कुलं ते धर्म-मूले श्रेष्ठसुखप्रदे ॥ श्रुत्वा धीजयानंदो-ऽवादीदधि-
रुपर्मधीः ॥ २९ ॥ युग्मं ॥ मम्यस्त्वं भूषयिष्यामि । निना युद्धादिकारणं ॥ स्थूलहिंसानृतस्तेया-न्यस्त्रीत्यागादिभिः प्रभो ! ॥ ३० ॥
ज्ञान्ते पालयेः मम्य-गिमं धर्मसुरदुर्गं ॥ यदस्मात्ते भविष्योऽत्राऽ-भुत्र चेष्टसुखश्रियः ॥ ३१ ॥ तथेति श्रीजयानंदः । प्रति-
पद्य गिरं मुनेः ॥ कृतार्थं मन्यमानः स्वं । तं नत्वाऽगाद् गृहे प्रगे ॥ ३२ ॥ गुरुकर्म तु साधोस्त-त्योक्तमथ्रदधानकः ॥ सिंह-
मारः प्रणम्यामुं । आत्रा मह गृहेऽजामत् ॥ ३३ ॥ सम्यक्त्वादिगुगान् प्राप्य । मुनिं नत्वा सुरादयः ॥ प्राप्नुनिजं निजं स्थानं
व्योम्नाऽन्यत्र च सोऽप्यगात् ॥ ३४ ॥ प्रपन्नधर्मानय पालयन् परान् । गुगान् अयन् श्रीगुरुदेवभक्तिभृत् द्विपज्ज-
यश्रीप्रदप्रिमोऽभय-ज्जगज्जनेयो युवराजन्दनः ॥ ३५ ॥

इति श्रीतपागच्छाधिराजश्रीशुनिर्मुदरधरिविरचिते श्रीजयानन्दकेवलचित्रे प्रथमव्रतपालनापालनमहात्म्यसूचकभीमसोमदृष्टा-
तश्रीजयानन्दप्रतिबोधादिवर्णननामा चतुर्थः सर्गः ॥ श्रीरस्तु ॥ ग्रंथाग्र १३८ ॥

अथ पंचमः सर्गः प्रारभ्यते

त्रिध्रुवनविभवस्तर्था—प्रभवो वः संतु शश्वतश्रीदाः ॥ यैर्धर्मतीर्थपतैः । सुतरश्चक्रे भवांभोधिः ॥ १ ॥ अन्येद्युर्जयर्राजेन
राज्ययोग्यं बुधत्सुना ॥ कश्चित्ताम्रद्रिकोऽपृच्छ । लक्षणानि कुमारयोः ॥ २ ॥ तौ सर्वाङ्गं समालोक्य । सोऽपि भूपं रहोऽवदत् ॥
लक्षणानि नराधीश ! । निरणैपं कुमारयोः ॥ ३ ॥ संति तादृशि तान्यगे । सिंहसारस्य सर्वतः ॥ यैर्भावी लोकविद्वेष्यः । स्वजनाऽ-
नर्थकारणम् ॥ कृन्धः क्रुरधीः स्यान्—भाषदां च पदे पदे ॥ प्रेत्यदुर्गतिगामी च । धर्मद्वेयात्स पाप्मभिः ॥ ५ ॥ युग्मं ॥
भावी च श्रीजयानन्दः सर्वाङ्गीणैः सुलक्षणैः ॥ विश्वस्याऽपि सुखाकर्त्ता । त्रिखंडपृथिवीपतिः ॥ ६ ॥ सेव्यः सर्वधराधीश—र्धहनामु-
पकारकृत् ॥ नयधर्मप्रतापश्री—यशोऽम्भोधिः शिवंगमी ॥ ७ ॥ युग्मं ॥ तदुक्तं हृदि कृत्वा तं । सत्कृत्य व्यसृज्जन्तृपः ॥ अन्यदा
विजनं कृत्वा । विजयायाऽनुजन्मने ॥ ८ ॥ नैमित्तिकोक्तं तत्सर्वं । प्रेम्णाऽख्यद्रोप्यमप्यसौ ॥ तच्च तांबूलदासी च । विश्वासात्स्थायि-
ताऽश्रुणोत् ॥ ९ ॥ यथावसरमुर्वीश—स्ततो नैमित्तिकोदितं ॥ नानापरीक्षणोपायै—निश्चित्य समवीवदत् ॥ १० ॥ अथ क्रीडन् पुरि
सिंह—सारो निःशंकमुन्मदः ॥ खैरं गृह्णाति हृद्वादे—र्ननारीभूषणादिकम् ॥ ११ ॥ घटान् स्फोटयति स्त्रीणां । नर्त्तयंस्तुरगान् पथि ॥

सुरूपा हरते नारीः शुक्रदान् लुण्ठयत्यपि ॥ १२ ॥ असेत्याद्यनयात्पौराः । क्रुद्धा भूयं व्यजिज्ञप्नु ॥ स तानाऽऽधास्य सत्कृत्य ।
 प्रीतिं धिक्चकार च ॥ १३ ॥ एवं द्वित्रिःकृतेऽन्येद्यु-र्याती दातुं महीभुजे ॥ तांबूलदासी तांबूलं । मुषिता तेन तद्वलात्
 ॥ १४ ॥ कुपिता सावददृष्टा । सत्यं नैमित्तिकोदितं ॥ धनैः प्रलोभ्य पृष्टाऽथ । तेन व्यक्त्या जगाद तत् ॥ १५ ॥ यतः—
 न तन्नुत्तिनिनिदे चिरं । न खले प्रीतिरघात्मनीन्दिरा ॥ न च धमरसोऽतिलोभके । न च गूढं हृदि तिष्ठति
 नित्रियाः ॥ १६ ॥ एतन्मनसि कृत्यैव । दास्युक्तं दुर्मना गतः ॥ साऽपि तस्य तमन्यायं । भ्रूते प्राग् न्यवेदयत् ॥ १६ ॥

भूयोऽपि द्राक् तमाकार्य । गाढक्रोधादभापत ॥ पाप रे दुर्नयैः पौरा-नुद्वेजयसि नित्यशः ॥ १८ ॥ निर्मलेऽपि कुले
 जातः । कलंकयसि दुष्ट ! तत् ॥ गृहेऽपि चेष्टसे दुष्टं । निषिद्धोऽपि न तिष्ठसि ॥ १९ ॥ दूरं निर्याहि चैत्क्वाऽपि । यदि स्थास्य-
 स्यत्यतः परं ॥ छेत्स्ये तत्ते श्रुती नासां । न पुत्रेऽप्यनयं सह ॥ २० ॥ मय्येकाकीनि भूपादि-द्वेष्ये देशांतरे गते ॥ राजा स्यात्
 श्रीजयानंदो । भूपलोकाऽनुरागतः ॥ २१ ॥ नयामि सह यद्येनं । राज्यस्याऽवसरे तदा ॥ देशांतरेऽपि संतं मा-माकारयति भू-
 पतिः ॥ २२ ॥ आवाभ्यां हि परो नास्ति । राज्ययोगोऽस्य भूपतेः ॥ पूर्वजाचारतश्चाति-यौवनोऽयं तपस्यता ॥ २३ ॥
 ध्यात्वैवं श्रीजयानंदं । सोऽन्यदा स्माह मायया ॥ आतर्देशांतरं यावः । स्वस्य व्युत्पत्तिहेतुना ॥ २४ ॥ तत्राऽद्भुतानि दृश्यन्ते ।
 शिष्यन्ते हतुलाः कलाः ॥ परीक्ष्यन्ते च भाग्यानि । सुजना दुर्जनास्तथा ॥ २५ ॥ नानातीर्थानि बंधन्ते । भवेत्क्लेशसहं वपुः ॥
 ज्ञात्वा धूर्त्तादिदृष्टांतान् । नैपुण्यं चाप्यतेऽद्भुतं ॥ २६ ॥ एवं देशांतरे प्राप्या । गुणा नैकत्र तु स्थितौ ॥ एकाकी न यियासा-
 मि । त्वद्वियोगाऽसहस्त्वहम् ॥ २७ ॥ आतस्तदेहि सत्रैव । यावो देशांतरे क्वचित् ॥ प्रस्रवित्राद्यनापृच्छय । तत्पृच्छा स्व-

तयेयतः ॥ २८ ॥

अथ तस्य विदन् स्नेहं । स्वगोचरमकृत्रिमं ॥ सरलप्रकृतिः सौम्या-कृतिः सुकृतिनां वरः ॥ २९ ॥ प्रपेदे श्रीजयानन्द-स्तदिगरे तां ततोऽन्यदा ॥ सरदङ्गी तौ विनिर्यतौ । निशि केनाऽप्यलक्षितौ ॥ ३० ॥ युग्मं ॥ कियत्यध्वन्यतिक्रांते । कथानुकथनागते ॥ धर्माधर्मनिरचारेऽय । युवराजाऽङ्गजो जगौ ॥ ३१ ॥ स्फुरति वेगमन्यभितः त्रियोऽर्थिता । मुखे गिरः श्लाघ्यतमा धियो हृदि ॥ तनौ च सौभाग्यरसांऽसयोर्नलं । यशसि दिग्गहर्तवधर्मतः सताम् ॥ ३२ ॥ सुरानि दत्ते हरते विपत्तती-स्तनोति भद्राण्यश्विनि नाशयन् ॥ सहाऽधिभिर्व्याधिगणान्निहन्ति यो । धर्म भजंत्याहर्तमेव तं बुधाः ॥ ३३ ॥ वस्त्रनि पृच्छ्यः खनयो मर्णन् दुमाः । फलानि मुक्ताः किल ताम्रपर्णिकाः ॥ लताः प्रवृत्तानि गजांश्च विध्यभूः । पुण्यात्मनां विभ्रति मुक्तयेऽङ्गिनाम् ॥ ३४ ॥

सिंहसारो जजल्पाऽय । आतः सत्यं वचस्तव ॥ समीक्ष्यते परं संप्र-त्यधर्मादेव संपदः ॥ ३५ ॥ यदन्यायपुपां लक्ष्म्या । वीक्ष्यते कुरकर्मणां ॥ विपदो धर्मभाजां च । यौग्राजस्ततोऽवदत् ॥ ३६ ॥ पुण्यं पापानुबंधि स्यात् । पापं पुण्यानुबंधि च ॥ तयोर्विद्धि क्रमादेत-त्फलं प्राग्भनसृष्टयोः ॥ ३७ ॥ एतद्भवकृते पुण्य-पापे भोग्ये भवन्तरे ॥ आम्रव्रीह्यादिदृष्टांता-त्तत्फलं हि तदैव न ॥ ३८ ॥

अथाऽभाषिष्ट दुष्टात्मा । भूपभूः प्रेम दर्शयन् ॥ आत्रोः किं नौ विवादेन । मिथः प्रेमहरो हि सः ॥ ३९ ॥ पृच्छ्यते कोऽपि निवृत्तत्तदुक्तं च प्रमाण्यते ॥ आजनात् श्रीजयानन्दो-ऽप्येवमस्त्वित्यभाषत ॥ ४० ॥ भूप्रजाजानुरागाद्यै-स्तस्य राज्याहतां विदन् ॥ अपहर्तुं पणोदतां । तल्लोचननिघृलकः ॥ ४१ ॥ पारिशेष्यात्तथा स्वस्य । राज्यप्राप्तिं विभावयन् ॥ ततोऽभाषिष्ट पापैक-निष्टो

दुष्टो नृपात्ममजः ॥ ४२ ॥ युग्मं ॥ विना पणेन कः स्येय-स्ताज्जितेन निजाक्षिणी ॥ देये इत्येव नौ सोऽस्तु । प्रपेदे श्रीजयोऽपि तत् ॥ ४३ ॥

अथ ग्रामटके गत्वा । तद्ग्रामे ग्रामठक्कुरं ॥ निविष्टं ग्राम्यसंयुक्तं । दृष्ट्वा सिंहो ननाम तम् ॥ ४४ ॥ प्रोचे चाहं शुभं वक्ष्मि । पापाद्वर्मदयं पुनः ॥ तद्भोः सत्यवचाः कोऽत्र । संतो वदत धीवनाः ॥ ४५ ॥ तस्य सद्रूपेवस्य । मायानत्या-दिराजितः ॥ अलपहक्कुरो ग्राम्याऽ-नुमत्या सत्यवान् भवान् ॥ ४६ ॥ ततस्तं मुदितो नत्वा । सिंहो आत्रा सहाऽचलत् ॥ किय-दूदरे गतो नेत्रे । ययाचे श्रीजयं कुधीः ॥ ४७ ॥ सोऽप्यजल्पज्जडा ग्राम्या । निर्धर्माणो विंदति किं ॥ कूटससाक्ष्ये हि तेषां धी-र्गर्वा न स्सलति कमचित् ॥ ४८ ॥ ग्राम्योक्तौ विश्वसीस्तन्मा । हंसकाकनिदर्शनात् ॥ सिंहोऽवक् हंसकाकौ कौ । श्रीजयः

स्माह तौ शृणु ॥ ४९ ॥ तथाहि—

ग्रामे धन्यपुरेऽस्त्येको । निन्नागाघजलो हृदः ॥ तत्राऽन्तधारिणं मीनं । दृष्ट्वा लातुं द्विकोऽपतत् ॥ ५० ॥ मीनोऽथातर्नि-लिन्ये द्राक् । किलन्नपक्षस्ततो द्विकः ॥ तरणोऽयनाऽशक्तो । यावन्मज्जति वारिणि ॥ ५१ ॥ हंसो हंसीगिरा तावदागत्य तद-धोऽमूनि ॥ निजपृष्ठे तमारोप्य । बहिः कलणयाऽकृपत् ॥ ५२ ॥ स्वस्थीभूतस्ततो हंसं । सहंसीकं मुदाऽनयत् ॥ द्विको वटे निजावासे ग्रीत्या चावर्जयत्क्षणम् ॥ ५३ ॥ आत्राचञ्च्वा समानीय । फलान्युपचिकीर्द्विकः ॥ अब्रूजत्सहंसीकं हंसं प्रीतेः फलं हृदः ॥ ५४ ॥ अथ हंस्या समं हंसो । यावदुडुयते ततः ॥ प्रिये! यासि किमित्युक्त्वा । हंसी तावद् द्विकोऽरुणत् ॥ ५५ ॥ हंसोऽब्रवीत्प्रियेयं मे । न च ते त्वद्विलक्षणा ॥ द्विकोऽल्पत्सरूपा स्यात् । स्वसा नाऽन्यकुला प्रिया ॥ ५६ ॥ न चेत्प्रत्येपि तत्पृच्छा-ऽस्मत्कग्रहदृश्वनः ॥

ग्राम्यांस्ते हि प्रमाणं नौ । चादं धिगुपकारिणाः ॥५७॥ ग्रपन्नैतद्दिगं हंसं । पित्राद्याज्ञाप्रदानतः ॥ द्विकोऽवबुध्य तत्रव । ग्रामान्तः
 स्वयभागमन् ॥५८॥ ज्ञापयित्वा निवादं स्वं । स ग्राम्यान्तुगिराऽब्रवीत् ॥ कूटेनाऽप्यत्र साक्ष्येण । सत्यकार्योऽहमेव भोः ॥५९॥ नो
 नेदनुचयिष्यामि घटान् स्त्रीणां शिरःस्थितान् । यशश्च व्यथयिष्यामि । व्रणक्षोदादिभिर्मृशम् ॥६०॥ नुनारीणां शिरस्सुयविश्य यास्यामि
 च द्रुतं । भक्षयिष्यामि धान्यादीन् न्यातपादिगतानि च ॥६१॥ बालादिभ्यो ग्रहीष्यामि । चञ्च्वाऽऽहत्याशनादिकं । लोकानुद्वेजयिष्यामि
 पररप्यनयैर्मृशम् ॥६२॥ नृगिरा विस्मिता ग्राम्या-स्ततो भीतास्तदुक्तिभिः ॥ धर्माधर्माद्यवेदित्वा । कूटसाक्ष्यं प्रपेदिरे ॥६३॥ ततस्तौ
 सममागत्य । तान् न्यायं समपृच्छतां ॥ ऊचुस्तेऽद्राक्ष्म काकस्या-ऽनया सह करग्रहम् ॥६४॥ काकोऽवगू दुःखिनं हंसं ।
 गृहाण स्वां प्रियां सुहृत् ॥ न कुर्वे प्राणदे द्रोहं । ग्राम्या ह्येवं परीक्षिताः ॥६५॥ ग्राम्यानप्यथ स स्माह । भो भोः स्वल्पेऽपि
 कारणे ॥ कूटसाक्ष्यभृतां भावि । दुःखं वोऽत्र परत्र च ॥६६॥ कूटसाक्ष्यसमं पापं । जगत्यपि न विद्यते ॥ हिंसादीनां हि
 सैन्यां । भवेत्तस्मात्समुद्भवः ॥६७॥ सहस्रोऽथ द्विकः क्रोधात् । कुतोऽप्यानीय चञ्चुभिः ॥ वर्षित्वांगाराशिशि तद् । ग्राम्यगेहान-
 जिज्वलत् ॥६८॥ मृताश्च दुर्गतां ग्राम्याः । कूटसाक्ष्येन तेऽगमन् ॥ इति ग्राम्यकथां श्रुत्वा । आतर्मा तेषु विश्वसीः ॥६९॥
 इति श्रुत्वोचिमान् सिंहः । किं मां कूटकथानकैः ॥ प्रतारयसि यन्नैव । चेष्टते पशवो नृवत् ॥७०॥ जगाद् श्रीजयानन्दः । सत्य-
 मेतत्परं तथा ॥ हंसकाकाचेष्टतां । यतस्तत्कारणं शृणु ॥७१॥ तथाहि—

ग्रामेऽग्निन् श्रीमुखो यक्षोऽर्च्यते देवकुले जनैः ॥ नंदीयक्षश्च तस्याऽस्ति । मित्रं नंदिपुरे वसन् ॥७२॥ तद्गृहे श्रीमुखोऽ-
 न्येद्युः । प्रातः प्रीत्या जगाद् तं ॥ वंधो ! नैपि मे स्थाने । सोऽवगं ग्राम्यस्य दृग्भिषा ॥७३॥ अदृष्टव्या ह्यमी धर्म-विधेक-

ज्ञानार्थिमुनः ॥ श्रीमदः ग्राह न प्रत्येयेतद्विना परीक्षणम् ॥ ७४ ॥ ततस्त्वौ तत्परीक्षार्थं । ग्रामे गत्वाऽध्यतिष्ठतां ॥ हंसकाको
स्थितौ भूभेजेष्टनां न तथाऽखिलम् ॥ ७५ ॥ हंसकारुण्यमेवं । आतस्तद्विद्धि संगतां ॥ नोचमास्तु वंदयेनाऽनृतमानंद-
गजम् ॥ ७६ ॥

सोऽयमानंदराट् मिह-नेत्युक्ते श्रीजयोऽनन्दत् ॥ अभून्नंदिपुरे भूभृ-दानंदाहो यथार्थवाक् ॥ ७७ ॥ उत्तमोऽयं प्रकृत्याऽपि ।
मिश्रिष्यार्हतरमभृन् ॥ पापभीस्तरपि प्रादो । बलभाग्यपरक्रमैः ॥ ७८ ॥ द्वात्रिंशच्छणो भूरि-भूपैः सेव्यः सुखिप्रजः ॥ धत्ते
चांगे महर्दित्यात् । कोटिमूल्यमलंकृतिम् ॥ ७९ ॥ सालंकारोऽन्वदा केल्यै । ससैन्योऽगात्पुराद्वहः ॥ यावत्कारयते चैप ।
याजिनां निरिधा गतिः ॥ ८० ॥ तानदुत्पत्य रे वाजी । निन्येऽटव्यां तमेककं ॥ दुष्टं ज्ञात्वा तमुत्प्लुत्य । मुक्त्वा भूपोऽपतवूभुवि
॥ ८१ ॥ याजिन्यंतर्हिते राजा । यावद्भ्राम्यति मिसितः ॥ चत्वारो दस्यगस्ताव-चमन्यगुल्दयुधाः ॥ ८२ ॥ तथाप्यभुभितो
धैर्या-भरेन्द्रस्तैर्यगाधहो ॥ प्राप्तोऽस्यलंकृतो भाग्यात् । भृशु नश्वरितं पुनः ॥ ८३ ॥ वयं स्वरपुरेशस्य । सेवकाः सत्रपुंगवाः ॥
राना निर्गमिताः केनाऽ-प्यागसाऽस्थाम भूधरे ॥ ८४ ॥ ज्ञात्वाऽपि गुरुतो धर्ममन्यथा वृत्त्यभावतः ॥ सर्वस्तेयोज्ज्वनाऽशक्त्या-
गृहीम नियमायति ॥ ८५ ॥ भूपादन्यस्य न ग्राहं । धनं स्तेयेन तद्ग्रहे ॥ अल्पद्वयो हि पीड्यते । न भूयस्तु महर्दिकः ॥ ८६ ॥
मदा लघुलघुस्तैर्य-र्द्धुर्ध्यानं घृत्यभावतः ॥ चिरवृत्तीच्छया कार्यो । लक्षस्याधश्चुरा न तत् ॥ ८७ ॥ ततः सुलक्षणः कस्त्वं ।
किंमूल्याऽलंकृतिथ ते ॥ सत्यं वद महान्तो हि । न कदापि मृषा गिरः ॥ ८८ ॥ मम गृहंतलंकार-मेते स्याऽऽजीविकाकृते ॥ वक्ष्ये
कोटिम्यमानार्थं । पापमूलं तु नाऽनृतम् ॥ ८९ ॥ गत्वरं हि धनं सर्वं । सत्यधर्मस्त्वगत्वरः ॥ घनात्प्राप्यं मितं शर्म । सत्यधर्मोदन्त-

कम् ॥ ९० इति ध्यात्वानृपोऽदी-न्नृपोऽहं हयकर्षणात् ॥ अटन्याभागं कोटि—मूल्या चालंकृतिर्मम ॥ ९१ ॥ उक्त्वैत्येभ्यो
त्रिष्टुभ्यो—ऽलंकृतिं स्वयमार्पयत् ॥ मुदितास्तेऽगमन् क्वाऽपि । भूयालोऽपि वनेऽग्रमत् ॥ ९२ ॥

तापसाश्रममासाद्या—ऽनंसीत्कुलपतिं ततः ॥ सोऽवक् कस्त्वं किमत्रागाः, खट्वत्तान्तं जगावयम् ॥ ९३ ॥ ततः कुलपतिः
ग्रोचे । वनेऽस्मिन्नस्ति राक्षसः ॥ तापसेभ्योऽपरं लब्धं । मनुष्यं भक्षयत्यसौ ॥ ९४ ॥ ततस्तापसेपयं त्वं । गृहाणेति नृपोऽग्रहीत् ॥
तदन्तं तं ततः कृत्वा । फलाहारं सरस्यगात् ॥ ९५ ॥ यावत्सज्जति स स्नातुं । राक्षसस्तावदागमत् ॥ ग्राह चागाः कुतो भिक्षो ! ।
ननोऽन नृणु मत्कथाम् ॥ ९६ ॥ एकैकं प्रत्यहं प्तामि । मानुषं दिनतृप्तये ॥ ॥ वर्षं तृप्यामि जग्ध्वा तु । द्वात्रिंशद्वृक्षणं नृपम्
॥ ९७ ॥ ज्ञात्वेदं ग्लक्ष्णं प्तातु—मीहे नंदिपुराधिपं ॥ पुरस्थे सपरीचारे । न तस्मिन् प्रभवामि तु ॥ ९८ ॥ कुतोऽप्यश्रावि स
त्यद्याऽ—नीतोऽरण्येऽत्र वाजिना ॥ वद जानासि चेत्क्वाऽपि । तं मुनिर्हि यथास्यवाग् ॥ १०० ॥ इत्याकर्ण्य नृपो दध्यौ । यदि
वद्धिम ययातयं ॥ तदा मां भक्षयत्येव । नो चेत्पापं नृपोक्तिजम् ॥ १ ॥ अथवा प्राणमात्रार्थं । न वक्ष्याम्यनृतं वचः ॥ प्राणे-
भ्योऽपि गरीयान् य—द्वर्मः स्वर्गादिदानतः ॥ २ ॥ भक्षयित्वैव मामिष्टं न परान् भक्षयिष्यति ॥ पुण्यमेतद् द्वितीयं मे । भावि दि-
ष्ट्या दयोद्भवम् ॥ ३ ॥ निश्चित्यैवं नृपोऽवोच—द्वर्मवर्गशिरोमणिः ॥ अहमेव स भूपोऽसि । कुरु क्रव्याद्यथारुचि ॥ ४ ॥ प्रोचेऽसृक्पो
मुनिं नाऽद्विम । ततः सत्यनिधे ! वद ॥ तवेदं कृत्रिमं मौनं । किं वा धीमन्नकृत्रिमम् ॥ ५ ॥ नृपोऽवादीन्मुनिर्नाऽसि ॥ आर्त्यतद्वल्कलादि
तु ॥ अथां मुनिगिरा संग्र—त्येवाऽथोवाच कौण्डिनः ॥ ६ ॥ क्षुधा तद्भक्षयिष्यामि । त्वामिष्टं स्मर दैवतं ॥ व्युत्सृज्यांगं नृपोऽप्यस्था-
धिन्तयन् परमेष्ठिनः ॥ ७ ॥ रक्षो घोरादृहामाद्यै—भीषणं स्फोटयन्नमः ॥ स्फुटीकृत्य रटान् स्थूलान् । जिघत्सुस्तमधावत ॥ ८ ॥

तथाप्यक्षोभवान् भूयः । पुरावत्स्वपुराद्वहिः ॥ क्रीडंतं वाजिनाऽद्राक्षीत् । स्वं ससैन्यं सभूषणम् ॥ ९ ॥ रक्षोऽरण्याद्यपश्यन् पश्यन्
रात्पुष्पवर्षणम् ॥ किमेतदिन्द्रजालाभ-मित्यध्यायत्साविसयः ॥ १० ॥

ततो व्योमगतौ देवौ । ददर्शान्त्यंतमास्क्रौ ॥ एकोऽवादीत्सुरस्तत्र । नृपाकर्णय नौ कथाम् ॥ ११ ॥ उद्यानेऽत्रैव चैत्येऽ-
व्यौ । नंदीयक्षो जनेरहं ॥ ग्रामे श्रीशुसयक्षेण । मित्रेणाऽऽस्कारितोऽगमम् ॥ १२ ॥ परीक्षिताश्च तद्ग्राभ्याः । कूटसाक्ष्याद्यथास्पदं ॥
ततोऽवादीदयं बंधो ! । त्वत्पुरे संति कीदृशाः ॥ १३ ॥ मयाऽख्यारयुत्तमाः संति ॥ नृपाद्याः सत्यवादिनः ॥ आख्यदेप कथं
सत्यं । चिंताचक्राकुले नृपे ॥ १४ ॥ ततस्तव परीक्षार्थं । समित्रोऽत्राऽहमागमं ॥ आवामद्राक्षन् चाऽध्वेन । क्रीडंतं त्वां नराधिप !
॥ १५ ॥ ततस्ते सत्यवादित्वं । पर्येक्षिष्यहि सात्विक ! ॥ हयोत्पाताऽटवीचौर-मृनिकौणपदर्शनैः ॥ १६ ॥ ततो धन्यस्त्वमेवाऽसि । प्राणां-
तेऽपीति सत्यवाक् ॥ इहाऽमुत्र च ते राजन् ! । भविष्योऽभीष्टसंपदः ॥ १७ ॥ सर्वारिजयकृत्स्वद्वगं । निःशेषामयहन्मणिं ॥ नरद्रो-
याऽर्पयित्वा तौ । मुदागतां निजं पदम् ॥ १८ ॥ वृत्तान्तं वीक्ष्य तं सर्वाः । प्रजा भूषं मुदाऽस्तुवन् ॥ राजा चानुत्तरं राज्यं । सुदृक्ते
पुण्यानुभावतः ॥ १९ ॥ वक्षितैस्तेन खट्वेन । सेव्यमानः स राजकैः ॥ श्रवीणोऽन्योपकारेषु । मणिनोऽह्यावयन् प्रजाः ॥ २० ॥
सम्बत्स्याणुव्रतासक्तः । सप्तक्षेत्र्यां वपन् धनं ॥ धर्मकर्ममयं चायु-धिरं भुक्त्वाऽगमदिवम् ॥ २१ ॥

श्रीजयः पुनरप्याह । सत्तमाः सत्यवादिनः ॥ ततः क्वाऽपि पुरे गत्वा । प्रक्ष्यावो नरमुत्तमम् ॥ २२ ॥ भग्रे तेन विवादे नौ ।
प्रमाणीकृत्य तद्गिरम् ॥ पणं सत्यापयिष्यावः । सिंहोऽप्योमित्यभाषत ॥ २३ ॥ चलंतौ तौ ततोऽगतां । श्रीविशालं पुरं क्रमात् ॥
तत्रोद्याने निरक्षेताम् । कलाचायं महाशम् ॥ २४ ॥ स च विद्याविलासाहो । धनुर्वेदादिकाः कलाः ॥ पाठयेन्नृपपुत्रादी-

श्रद्धावान् पंचदशीमितान् ॥ २५ ॥ मत्वा तं श्रीजयानंदः । सर्वशास्त्रविशारदम् ॥ नत्वा सिंहयुतोऽपृच्छ-द्विवादविषयं नयम् ॥ २६ ॥ कलाचार्योऽब्रवीत्सर्व-शास्त्रलोकमतं ह्रदः ॥ शुभं धर्मादधर्माच्चा-ऽशुभमत्र परत्र च ॥ २७ ॥ श्रुत्वा श्रीजयानंदो-ऽनुप्यन्मम्लौ परः पुनः ॥ ग्रामर्चेतां कलाचार्यान्तिकेऽध्येतुम् कलाश्च तौ ॥ २८ ॥ आवर्जयन् कलाचार्यं । छात्रांश्च विनया-दिभिः ॥ श्रीजयो वासरैरल्यै-रप्यध्यैष्टाऽरिलाः कलाः ॥ २९ ॥ क्रमात्पाठयति छात्रान् । कलाचार्यनिदेशतः ॥ एवं जज्ञे च सर्वेषाम् । मौऽमीष्टः सुभगाग्रणीः ॥ ३० ॥ ग्रास्पद्वत्तेन सिंहोऽयं । शिक्ष्यमाणोऽनिशं कलाः ॥ अल्पा अध्यैष्ट यद्विद्या । गुण-भाग्यानुसारिणी ॥ ३१ ॥ निशालजयनामाऽत्र । धात्रीशस्त्रस्तथात्रयः ॥ छात्राणां कुलेते मासे । षष्ठे षष्ठे परीक्षणम् ॥ ३२ ॥

अन्यदावमरे प्राप्ते । तत्रोद्याने धराधिपः ॥ स्नेहात्पुत्रादिकांश्छात्रान् । परिचिक्षिपुरागमत् ॥ ३३ ॥ कलाचार्योऽपि भु-पाऽग्रे । छात्रान् कृत्वा यथास्थिति ॥ न्यस्य तालतरोर्मूर्ध्नि । शिखिपिच्छं जगाविमान् ॥ ३४ ॥ किं किं पश्यत तेऽप्युचू-स्ताल-पिच्छतरुजान् ॥ पश्याम इति तत् श्रुत्वा । स च किंचिदखिद्यत ॥ ३५ ॥ तन्निर्देशात्ततस्तेऽपि । शिखिपिच्छादि विव्यधुः ॥ न च केऽपि यथादिष्ट-पिच्छतर्तून् धनुर्धराः ॥ ३६ ॥ ततोऽयं भीजयं स्माह । किं किं हे वत्स ! वीक्षसे ॥ सोऽवादीत्यिच्छमेवैकं । वीक्षेऽमोदत तद्गुरुः ॥ ३७ ॥ अथ यापतिथं तन्तुं । विधुं पिच्छेऽदिशद्गुरुः ॥ इषुणा श्रीजयानंदो-ऽविध्यत्तावतिथं द्रुतम् ॥ ३८ ॥ अमुक्तैः पाणिमुक्तैश्च । यंत्रमुक्तैस्तथाऽऽयुधैः ॥ पयैधिष्ट नृपश्छात्रान् । पद्मपत्रच्छिदादिभिः ॥ ४० ॥ पद्मपत्रशते याव-तिथं गुरुरभिच्छिदत् ॥ विच्छेद श्रीजयस्ताव-तिथं खड्गेन नाऽपरम् ॥ ४१ ॥ चक्रेण कस्मुक्तेन । सप्ततालांश्च सोऽच्छिदत् ॥ श्रुत्वा च गिरिशीर्षिणां । शिलां दूरादचूर्णयत् ॥ ४२ ॥ ततस्तुरगयुद्धेन । योधयन्नजयद्भटान् ॥ नानाशस्त्रैर्महावीर्यो । युगपच्च

सहस्रशः ॥ ४३ ॥ ततोऽथं कारयन् घारा-गतिं पवनरंहसं ॥ विलम्ब्य वटशाखायां । पद्भ्यां तमुदपाटयत् ॥ ४४ ॥ प्रपात्य गजपुद्गेन । वीरानाऽऽघोरणादिकान् ॥ लीलयोदक्षिपत्पद्भ्यां । श्रीजयः प्रतिदंतिनः ॥ ४५ ॥ ततो भूपादयः सर्वे । विस्मिता मुदिताथ तं ॥ तुष्टुद्विविधं मौलीन् । धुन्वानाः सिंहमंतरा ॥ ४६ ॥ इत्यनन्यसमान् दृष्ट्वा । तस्य वीर्यकलागुणान् ॥ कोऽयमि-
त्यवनीनेता । चित्रात्पग्रच्छ पाठकम् ॥ ४७ ॥ स जगाद विदेशीयः । कोऽयि क्षत्रियपुंगवः ॥ सवन्धुर्मत्कलापाठं । कुरुते वेदमि-
नाऽधिकम् ॥ ४८ ॥ ततः सर्वेषु तं ज्ञात्वा । निःसमानं कलागुणैः ॥ राज्याहं राजपुत्रं च । निश्चिन्त्ये लक्षणैर्नृपः ॥ ४९ ॥
सत्कृत्याऽऽदिश्य छात्राणा-मध्येतुं विविधाः कलाः ॥ प्रपूज्य च कलाचार्यं । नृपः प्राप स्वमंदिरम् ॥ ५० ॥

श्रीजयोऽथ गुरोस्तस्मा-द्गीतनाट्यादिका अपि ॥ द्वासप्ततिमपि प्राप । कला विद्योत्तराः क्रमात् ॥ ५१ ॥ नैपुण्यात्पाठयं-
दछात्रान् । प्रयासं दलयन् गुरोः ॥ प्रीतात्मा प्रणियामास । समस्तं पुरमप्यसौ ॥ ५२ ॥ परीक्षायै धियोऽप्यस्य ॥ नृपोऽथेत्युदघो-
पयत् ॥ तस्मै ददेऽर्थितं देशं । यो मे तोलयति द्विषम् ॥ ५३ ॥ श्रीजयोऽथ नृपं साह । तोलयिष्याम्यहं गजं ॥ आरोपितगजां-
नायं । ततोऽमुञ्चत्सरोजले ॥ ५४ ॥ मज्जनावधिरेखाङ्कं । कृत्विनामानयद्बहिः ॥ गजमुत्चार्य नीरे तां । पुनः प्रक्षिप्य तारकैः ॥ ५५ ॥
ररावोद्य झुडधाव-तावह्योष्ठैरवीभरत् ॥ बहिर्नीत्वा पुनस्तांस्तान् लोष्टान् विज्रैस्तुलत् ॥ ५६ ॥ युग्मं ॥ तद्भारसंख्यया हस्ति-
भारं चाख्यत्स भूभुजे ॥ तं बुद्धिविस्मितो भूपो । बहुमानाद् गृहेऽनयत् ॥ ५७ ॥

स्तानादि कारयित्वाऽथ । भोजयित्वा महाशयं ॥ गुरुणा गौरवेणैतं । स्वसौधेऽतिष्ठिपन्नृपः ॥ ५८ ॥ अनिच्छंतमपि क्षमा-
भृद्-ज्ञात्वा सर्वगुणोत्तरं ॥ साक्षाद्विशारदं दृष्ट्वा । कलासु निखिलास्त्रिमम् ॥ ५९ ॥ रूपेणाऽतिश्रियोऽथाऽस्या-—ऽनुरूपायाः कला-

गुणः ॥ सुताया मणिमंजरीः पाणिग्रहमकारयत् ॥ ६० ॥ देशमेकं ददौ युक्तं । पत्न्यश्वेभरथव्रजैः ॥ सभोगोपस्करप्रौढं । सौधं
चाम्पे नरेधरः ॥ ६१ ॥ सौधे तत्र लसन्नेप-स्तया पत्न्या नमोढया ॥ सर्वांगीणसुखान् भोगान् भुञ्जानः सेवते नृपम् ॥ ६२ ॥
जित्वाऽनेकनृपादेशान् । वशीकृत्य च भूपतीन ॥ स ग्रापयन्तृपं स्वं च । प्रतिष्ठां परमां क्रमात् ॥ ६३ ॥

प्रयातं नृपमन्येषु-जैतुं खरनृपं द्विपं ॥ निषिध्य निनयैनेप । चचाल सह सेनया ॥ ६४ ॥ मत्वा स्वरस्तमायांत-मभ्यागादभिमानतः ॥
रणस्तत्सैन्ययोश्चाऽभू-ज्जगतीक्षोभकारकः ॥ ६५ ॥ भग्नो स्वकटकैः क्रुद्धः-स्वेनोत्तले कुमारराट् ॥ तथा च युयुधे वीर-सेनाऽनेशद्यथाभितः
॥ ६६ ॥ युध्युत्तम्ये ततः स्वर-स्तयोश्चाभुद्रणो महान् ॥ वभूयुः शरमयथ । भूव्योमहरितोऽखिलाः ॥ ६७ ॥ चिच्छेदाऽथ कुमारोन्द्रः ।
सप्तचापान् द्विपः क्रमात् ॥ वमज्ज च रथं वर्म-शीर्षाणि चाच्छिनच्छरैः ॥ ६८ ॥ ततोऽसौ खड्गमुद्यम्य । कुमारं प्रत्यधावत ॥ कुमारोऽपि
स्वसहर्णेन । तत्सहर्गं खड्गो व्यधात् ॥ ६९ ॥ कुमारो मुद्गरैर्णवं । मुद्गरं गदया गदां ॥ चूर्णीकृत्य द्विपं चक्रे । व्याकुलं
निगताऽऽयुधम् ॥ ७० ॥ किमेभिरनलैः शस्त्रैः । ग्रवलाः संति मे भुजाः ॥ इत्यागान्महद्युदेन । योद्धुं स्मरोऽभिमानतः ॥ ७१ ॥
नीतिवेदी कुमारोऽपि । तथैन युयुधे चिरं ॥ तं मुप्यथा हृदि चाहत्याऽ-पातयन्मूर्च्छितं भूवि ॥ ७२ ॥ बध्वा निगडबंधेन । सज्जयि-
त्वा च वारिणा ॥ तत्सैन्याऽभयदः पथा-दग्त्वा राज्ञे समर्पयत् ॥ ७३ ॥ दत्तदंडं च तं राजा । कुमारवचसाऽमुचत् ॥ रीतिर्ह्येषा
रुपात्नो । प्रणतेषु हितैपिणाम् ॥ ७४ ॥ बालेनापि जितोऽसीति-चैराग्यादगुरुसन्निधौ ॥ राजन्यस्तसुतः स्वरः । प्रात्राजीञ्छिवमाप
च ॥ ७५ ॥ आतृस्नेहयथातेन । दीयमाना अपि त्रियः ॥ सिंहस्त्वप्यीर्ष्याभिमानाभ्या-मगृह्णंस्ते निपेयते ॥ ७६ ॥

एवं नराः पुण्यपशङ्कवन्त्यहो । अतर्कितोपस्थितभोगमाजनं ॥ भजंति च द्वेपिजयाश्रिया समं । कलागुणानुत्तरभाग्यसंपदः
॥७७॥ इति श्रीतपागच्छाधिराजश्रीमुनिसुंदरस्वरिविरचिते श्रीजयानन्दराजपिकेवालचरित्रे जयश्रयङ्के हंसकाकनिदर्शनेन श्रीमदानं-
दराजदद्यान्तेन द्वितीयत्रतपालनाऽपालनफलदर्शनेन—श्रीजयानन्दकुमारकलाग्रहणमञ्जरीप्रथमपत्रेपरिणयनव्यावर्णननामा पञ्चमः
सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ ग्रन्थाग्रं १९५

॥ अथ षष्ठः सर्गः प्रारभ्यते ॥

श्रेयःश्रीवृषभस्तनोतु भगवान् गां प्राप्य यः केवलाचस्थायां समजीजनद् गुरुतरंतं कश्चनैकं वृषम् ॥
विश्याधाररुरः शिवाच्चपथिकान् ससारधोराऽटवी-पारं प्रापयतिस्म यश्चिरमहो भव्यानसंख्यानपि ॥१॥
अथोर्जितेन भाग्येन । गुणैर्वरिजयैर्मुदं ॥ राज्यद्विदिकतो भूपं । पौरांश्च श्रीजयोऽनयत् ॥२॥ याति चैवं सुखात्काले । श्रीजयस्य समृद्धिभिः ॥
सिद्यते सततं सिंहो । घूकवद्भानुभानुभिः ॥३॥ यतः-खलः खिद्यत एवान्य-ऋद्धिभिः सत्कृतोऽप्यलं ॥ पश्यन् शस्याश्रियः
शुप्येत् । सिक्तोऽपि हि यवासकः ॥४॥ ततो देशांतरे नीत्वा । तं वियोजयितुं श्रिया ॥ इच्छन्मायामयोऽन्येद्यूरहस्येव जगाद सः
॥५॥ आतः । सरसि भो देशे-ध्वाश्रयालोकेहेतवे ॥ निर्गतौ स्वस्तदा नूनं । सहेवाऽवां निजात्पुरात् ॥६॥ तद्यावः कौतुकं यन्मे ।
विचित्राश्चर्यदर्शने ॥ विना देशांतरे भ्रान्ति । तच्चैकत्र न पूर्यते ॥ प्राप्तौ तदाश्रयो हयजा पितरथेद्विदन्ति नौ ॥ चालयंति तदा पथात् ॥ कौतुकं

तत्र पूर्यते॥८॥ नायासि सुरगृध्रुध्रे-द्यास्याम्येकाक्यहं तदा॥ केवलं त्वद्वियोगेन । भावि दुःखमनुचरम्॥९॥ प्राप्तं मदाशयैवेनं । ग्रहिणोभ्ये-
कं कथम्॥ ध्यात्वेवं श्रीजयोऽवादीत् । प्रयास्यावः सहैव भोः ॥१०॥ ततः प्रस्थानसामग्रीं । रहसि श्रीजयोऽकरोत् ॥ वासौकोद्वार-
शारायां । श्लोकमेकं लिलेख च ॥११॥ तद्यथा-रत्वा जलाशयेष्वष्टौ । मासांश्चित्रेषु कौतुकात् ॥ वर्षासु कुरुते हंसः । स्वपदे
मानसे रतिम् ॥१२॥ चञ्चयित्वा परिवारं । पत्नीं च निशि सायुधः ॥ निरगादथ सिंहेन । सहैव श्रीजयः पुरात् ॥१३॥ पुरागमा-
करादींश्च । आम्यन्ती तौ यदृच्छया ॥ विलोकेते महाबाहू । आथर्यादीन्यनेकशः ॥१४॥

इतश्च स्वपतिं प्रात-रदृष्ट्वा मणिमञ्जरी ॥ विलक्षद्दयाऽप्राक्षी-दक्षा सा स्वपरिच्छदम् ॥१५॥ सोऽप्यनाप्यैव तच्छुद्धिं । भूपायेदं
न्यवेदयत् ॥ अशुशुभ्ररैः सोऽपि । तं पुश्र्मिवनादिषु ॥१६॥ अलामेऽभूच्च शोकार्चः । तावचं मणिमञ्जरी ॥ वीक्ष्य श्लोकं
विभाव्याऽर्थं । भूपादीन्निपुणाऽभणत् ॥१७॥ देशेषु कौतुकाद् भ्रान्त्या । वर्षास्वेप्यति मत्प्रियः ॥ ततश्चिचे धृतिं कृत्वा । तेऽस्युः
सर्वे यथास्थिति ॥१८॥

अथाऽरण्येऽन्यदा सिंह-श्रीजयौ प्रापतुः क्रमात् ॥ सिंहश्चाऽऽल्यदधर्मेण । सहे कष्टमहं वने ॥१९॥ त्वं तु धर्मपरः किं तत्सहसे
श्रीजयोऽयदत् । पापिनस्ते सहे संगान्तसंगो हि विपत्परः॥२०॥ यतः-तेजोमयोऽपि पूज्योऽपि पापिना नीचधातुना अयसा
संगतो वह्निः सहते घनताढनम् ॥२१॥ महतोऽपि कुसंसर्गा-न्महिमा हीयते किला॥ कियन्नन्दति कर्पूर-गन्धो
लगुनसंज्ञतौ॥२२॥ ततः पापरतिः क्रोध-स्फुरदोऽष्टुटः स्फुटम्॥ सिंहोऽवादीद्विवादो ना-वद्याप्येवं भृशायते॥२३॥ अहं पापाच्छुभं वन्मि
। त्वं तु धर्मादिशस्पदः॥ नाऽत्र स्थेयाः प्रमाणीस्युस्तेषां वाचो हानेकधा ॥२४॥ किंतु द्रव्यं विना नौ यः । प्रदास्यत्यद्य भोजनं ॥ प्रमाणं

तस्य पक्षोऽत्र पणस्तत्पूर्वं एव तु ॥२५॥ आमेवं श्रीजयेनोक्ते । सिंहः प्रसुदितो जगौ ॥ अद्य तावत्पुरो ग्रामे । यामि शक्तिं परीक्षितुम् ॥२६॥ त्वं तु किञ्चिद्विलम्बेन । भोक्तुं भ्रातरिहापतेः ॥ मया सिद्धयति चेन्नैव । भोज्यं तत्त्वं प्रसाधयेः ॥२७॥ तस्मिन्मयाऽद्य सिद्धे तु । सः स्वां शक्तिं प्रदर्शयेः ॥ इत्युक्त्वा श्रीजयं मुक्त्वा । द्रुतं सिंहः पुरोऽगमत् ॥२८॥ स 'यान् भ्रान्त्या महाराण्ये । पापीव नरकेऽप-
तत् ॥ नारैकस्मिन् भ्रिष्टे ॥ यद्वोऽलङ्कारलोभतः ॥२९॥

पक्षीशब्दं चण्डसेनोऽथ । द्रुतकूटगिरिप्रभुः ॥ अवस्कंदाय निर्यातो । नन्दिशालपुरं प्रति ॥३०॥ भिल्लैः सिंहश्च तस्यापि । ते हि तत्क-
टकाग्रगाः ॥ ज्ञात्वा कोलाहलध्वन्या-द्युक्तिभिः श्रीजयोऽपि तत् ॥३१॥ सिंहं खेहादयानुत्वा-द्वीरो द्रुतमधावत ॥ मिलित्वाऽवक्
भ्रातरं मे । लत्वा भिल्लाः क्व याथ रे ! ॥३२॥ तस्याप्यलङ्कृतौ लुब्धा । भिल्ला ववलिरे ततः ॥ भटाग्रण्याः सहाऽनेन । युद्धेऽदौकन्त
च द्रुतम् ॥३३॥ ते हतप्रहतास्तेन चक्रिरे चाणवर्षिणा ॥ इष्ट्वं चण्डसेनोऽथ । क्रुधा योऽधुमदौकत ॥३४॥ तेन संधीरिता भिल्लाः
शृंगनार्दिनदहरि ॥ उपास्थिपन्त युद्धाय । क्रुद्धाः सर्वेऽधिकं पुनः ॥३५॥ दुर्वारैर्युगपद्धारैः । समन्तात्प्रसरैः शरैः ॥ ततोऽघ्नन् श्रीजयो ।
भिल्लान् । कालवचैर्व्यभाव्यत ॥३६॥ 'स्वभटैस्तमजग्र्यं द्राग् । मर्त्यं मत्वाऽद्भुतजसं ॥ चण्डसेनः समीरुचे । कस्त्वं किं हंसि मे भटान्
॥३७॥ सोऽप्यवादीद्भवद्भिर्यो । वद्धोऽस्त्यस्याऽनुजोऽस्म्यहं ॥ मुक्त्वेमं यात निर्भीका । हतैः किं मे हवैरिभिः ॥३८॥ व्याहारपीचं चण्डसेनो-
ऽथ । गृहाण भ्रातरं निजं ॥ विमुञ्च रणसंरम्भं । प्रीतिरस्त्वावयोश्चिरम् ॥३९॥ ओमित्युक्त्वा रणस्तन । मुमुचे विपुलैजसा ॥ पल्लीशे-
नाऽपि सिंहस्त-द्वगुणविसितचेतसा ॥४०॥

पक्षीशोऽथ स्वकार्यायाऽभ्यर्थ्य तौ विनयाद्वहु ॥ निजपक्षीमनेनारी—दग्रामे कारितभोजनौ ॥४१॥ तत्र तस्योपरोधेन ।
तिष्ठतः सुरितनाविमौ ॥ श्रीजयाच्छिद्धते काञ्चिन्द्धनुर्विधां च भिछराद् ॥४२॥ मृगयाचौर्यधाद्यादौ । सिंहो यात्यमुना सह ॥ कुरुते
नीचकर्माणि । श्रीजयस्तु कदापि न ॥४३॥

अथ महस्रहृदाद्रौ । महासेनोऽस्ति पक्षीराट् ॥ चण्डसेनस्य सह तेन । वैरमस्ति भृशं तदा ॥४४॥ चण्डसेनोऽन्यदा सिंह-
युक्तस्तमभिषेणयन् ॥ श्रीजयं व्याजहारैहि । सहायो भव मे युधि ॥४५॥ स्वार्थसिद्धयै स्थापितोऽसि । पक्ष्यामस्यां मयोत्तम ! ॥ प्रार्थना-
भङ्गमीरुस्त—तत्रपेदे श्रीजयो वचः ॥४६॥ ततः सर्वाभिसरेण । सोऽभ्यमित्रीयतामगात् ॥ गिरिं सहस्रकूटाख्यं शृङ्गध्वानैः प्रपूरयन्
॥४७॥ महासेनोऽथ तं ज्ञात्वा । प्राप्तं भिछचमूढतः ॥ संघोऽपि निर्ययौ पक्ष्या भटमन्यः समन्युधीः ॥४८॥ वसानाश्चित्रकव्याघ्र-
गजणादिपशुतचः ॥ नानानिघलतारुकि—पिच्छत्रेष्टितमौलयः ॥४९॥ नाहलाः काहलानादै—मिलिताः कलिताः कुधा ॥ बाढं डुढौ-
किरे योढुं । सनद्धा विविधायुधैः ॥५०॥ गर्वादूर्जलवैस्तेषां । भुजास्फोटैः कटृक्तिभिः ॥ वाघनादैर्धनुर्ध्वानै—जगजुर्गिरयोऽभितः
॥५१॥ स्वामिभक्ता मदोन्मत्ताः । पुवमानाः पुवङ्गवत् ॥ क्रोधाद्युधिरयोधा । आहूयाऽऽहूय विद्विपः ॥५२॥ कुतैः केचिच्छैरन्ये । शस्त्रैः
सङ्गादिभिः परे ॥ जेजीयांचकिरे शत्रू—नुत्पुत्योत्पुत्य सर्वतः ॥५३॥ एवं घोरे रणे जाते । महासेनभटैः स्फुटं ॥ चण्डसेनबले
भग्ने । मदकोलाहलः कृतः ॥५४॥ समीक्ष्य स्वचमूं भग्नां । सिंहो योद्धुमुपास्थित ॥ धैर्यात्संधीरयन् भिछान् । ववर्ष च शिलीमुखान्
॥५५॥ तेन धीरेण भिछौघ—सहितेनपुवर्षणैः ॥ उपद्रुता द्वियो नेशू—रजांसीव पयोमुचा ॥५६॥ दृष्ट्वा स्वकटकं भग्नं । महासेनो भटो-
त्पटः ॥ प्रचंडोदण्डोदण्ड—संहिताऽऽण्डशायः ॥५७॥ सिंहं निहन्तुमुत्तस्यौ । द्रुतं शरमवद्युधि ॥ वर्पन् शिलीमुखांस्तर्पा—दिवाऽसृक्

पितृतो द्विषाम् ॥५८॥ युग्मं ॥ सिंहस्य सोऽच्छिद्वज्रपाणान् ! काणान् भिक्षान् शरैर्व्यधात् ॥ हरन् वीरगणप्राणा-नव्रणां त्वासयन्
 रिपून् ॥ ५९ ॥ सिंहं स द्राघयुश्छित्त्वा । भित्त्वा च कवचं शरैः ॥ व्याकुलीकृत्य बध्वा च । स्वसैन्येऽनीनयद्भटैः ॥ ६० ॥
 चण्डसेनस्तथा दृष्ट्वा । सन्नद्धो योद्धुमुद्यतः ॥ द्रागाह्वास्त महासेनं । योधाग्रण्यं क्रुधोद्धरः ॥ ६१ ॥ उभावपि ततो धीरौ । सिंघु-
 राखिव दुर्धरौ ॥ स्पृद्धाद्योष्णं हुढौकाते । दधानौ मदमत्तताम् ॥ ६२ ॥ गर्जन्तौ गर्जयन्तौ च । गर्वाद्गिरिगुहागणं ॥ शराणां धोर-
 णीस्तिर्यग् । धीरौ धाराधराखिव ॥ ६३ ॥ वर्पन्तौ मपिणं रोषा-द्विदधाते चिरं रणं ॥ घोरं युयुधिरे वीराः । परेऽप्युभयपक्षगाः ॥ ६४ ॥
 युग्मं ॥ महासेनो महौजस्वी । चण्डसेनमथाऽकरोत् ॥ विधुरं तद्वनुश्छेद-चर्मभेदादिकृच्छरैः ॥ ६५ ॥ अभञ्जि तस्य सेनाऽपि । महासेन-
 स्य सैनिकैः ॥ शरकुन्तकृपाणादि-शस्त्रैर्धिरालो रणे ॥ ६६ ॥ आदायान्यदनुर्धर्या-ञ्चण्डसेनोऽथ सायकैः ॥ महासेनस्य चिच्छेद ॥
 चापं पापमिव व्रती ॥ ६७ ॥ महासेनः शिलाखण्डे-नैतं हन्तिस्म मूर्धनि ॥ तवृवातव्यथया चण्ड-सेनोऽपतच्च मूर्च्छितः ॥ ६८ ॥

महासेनश्च तं याव-द्वबदुमेति मुदोन्मदः ॥ कुतोऽप्यापत्य तं ताव-दाह्वास्त श्रीजयो रयात् ॥ ६९ ॥ महासेनोऽप्यमर्षेण ।
 चापमास्फाल्य कोपतः ॥ सह तेन महःशाली । योद्धुं क्रोधादधावत ॥ ७० ॥ श्रीजयस्तमभाषिष्ट । नाहं हन्मि निरागसं ॥ भिक्षुं
 विशिष्य च धत्रं । कुलं ह्रवं कलङ्कयते ॥ ७१ ॥ भ्रातृबन्धापराधेऽपि । कियत्कालमुपेक्षितं ॥ हनिष्याम्यधुना तु त्वां । नो चेत्कुरु
 ममोदितम् ॥ ७२ ॥ सन्धेहि चण्डसेनेन । सिंहं मुञ्च च मेऽग्रजं ॥ पक्षीराज्यं चिरं मुहस्व । राजन् ! निःशंकमानसः ॥ ७३ ॥ महासेनो-
 ऽप्यवगृ मानी । क्षत्रत्यं ज्ञास्यते युधि ॥ को मृगेण हरेः सन्धिः । कः सिंहान्मोचयेन्मृगम् ॥ ७४ ॥ एवं नैवोद्विजे युद्धा-द्वीर ! यु-
 द्यस्व किं गिरा ॥ फलेन ब्रुवते सन्तो । न गिरा हि निजान् गुणान् ॥ ७५ ॥ पादाक्रान्तैरिव व्यालः । फूत्कारादिव हव्यभुक् ॥

नीचाह्वानादिवेभारिः। श्रीजयोऽदीप्यत क्रुधा ॥७६॥ स्पद्धोद्धुरमधुघ्येतां । ततो द्वावपि तौ भटौ ॥ महोत्साहौ महौजस्कौ । महामानौ
महायुधौ ॥७७॥ द्वयोरपि भटाग्रण्यो-स्तयोर्पुद्गे शराशरि ॥ भीरभूत्सर्ववीराणां । सुराणामपि पश्यताम् ॥७८॥ तदा सन्नह्य सर्वेऽपि ।
चलयोरुभयोरपि ॥ स्वामिभ्रोत्साहिताः शूराः । क्रूरा योद्धुं डुढौकिरे ॥७९॥ श्रीजयो बाणजालेन । सर्वदिक्षु प्रसारिणा सर्वतोऽपातयद्वीरान् ।
वज्रेण हरिर्गिरीन् ॥८०॥ न रोद्धुं वा न सोद्धुं वा । तद्वबाणान् कोऽप्यशशकीत् ॥ त्यक्त्वाऽऽह्वं च हेतीश्च । केऽप्यस्थुर्निर्भयाः
परम् ॥८१॥ युध्यमानो न कोऽप्यासी-स्महासेनबले भटः ॥ अङ्कितो यो न तद्वबाणै-र्न हतः कृपया यदि ॥ ८२ ॥ ततो भ-
न्नं बलं सर्वं । स्वामालोक्याऽधिकक्रुधा ॥ सर्वशक्त्याऽमुचद्वबाणान् । महासेनो निरन्तरान् ॥८३॥ श्रीजयो लीलयाऽप्येतां-श्चिच्छेदा-
र्द्धपथे शैरः ॥ धनुर्वर्मादि च छित्वा । व्याकुलीकृतवानिमम् ॥८४॥ धैर्योत्ततोऽसिमुद्यम्य । वीरस्तं सोऽभ्यधावत ॥ श्रीजयः स्वासि-
नाऽच्छेत्सी-त्तस्याऽसिमपि खंडशः ॥८५॥ निरायुधं च तं दृष्ट्वा । मुक्त्वाऽसिं श्रीजयो हृदि ॥ मुष्ट्याऽऽहत्य भ्रमन्नेत्रं । मूच्छीलं शु-
व्यपातयत् ॥८६॥ बन्धयित्वा स्वभिह्रितं । प्रगुणीकृत्य चांबुनः ॥ पानेन बहुमान्याय । चण्डसेनाय चार्पयत् ॥८७॥ महासेनस्य
सैन्यान् स । नश्यतः समधीरयत् ॥ सिंहमानाय्य तैर्वन्धा-श्छित्त्वा प्रागुणयत्पुनः ॥८८॥ अहो जागरितं भाग्यै-रहो तुष्टाश्च देवताः ॥
यन्नाथः प्रापिपेऽस्माभिः । प्राणा नः क्वाऽन्यथाऽधुना ॥८९॥ इत्यादि श्रीजयं स्तुत्वा । महासेनं प्रगृह्य च ॥ निजीकृत्य च तत्पल्लीं ।
तस्यां न्यस्य च कञ्चना ॥९०॥ श्रीजयं सेवमानोऽथ । ससिंहः सह सेनया ॥ चण्डसेनो निजां पल्ली-भागमत्सोत्सवं मुदा ॥९१॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥
चंडसेनस्य सेवां च । प्रपन्नं दण्डदायिनं ॥ अमृशुचमहासेनं । श्रीजयो नतवत्सलः ॥९२॥ तदादि चण्डसेनोऽथ । राज्यजीवितदायिनं ॥
मन्यमानः कृतज्ञत्वात् । श्रीजयं स्वप्रभूयति ॥९३॥ दध्यौ सिंहस्तु धिग्मां यं । श्रीजयो द्विरमोचयत् ॥ बन्धतोऽपि प्रतिस्पद्धि-कृतो

मोक्षोऽतिदुःसकृत् ॥९४॥ मत्तैवं तस्य वैलक्ष्यं । हर्तुं तत् श्रीजयोऽवदत् ॥ मा विपादं कृथा वन्द्यो ! । स्वस्मिन् पराभवं स्मरन् ॥९५॥ यतः-जयः पराजयो वा । यद्गणे कालाद्यपेक्षया । जयं पराजयं चाऽपि युद्धे यो धै स्तु चाऽश्रुते ॥९६॥ गहने यद्यपि क्वाऽपि हरिः फालच्युतो भवेत् । तथापि दलयत्येव कुम्भानुन्मत्तहस्तिनाम् ॥९७॥ इत्यादि श्रीजयेनोक्तं । तस्यैष्यमेव निर्ममे ॥ असाध्ये ह्यामये जायुः । प्रायः स्यादपेहेतवे ॥९८॥ श्रीजयो निभृतं तिष्ठ-त्येवमद्भुतकार्यपि ॥ नाऽसाध्येऽपि कृते कार्ये । सर्वा हि सप्तविस्मर्यौ ॥ ९९ अथवानुधुरः कार्ये । महत्यपि कृते महान् ॥ पीताम्बिरपि पीताम्बिः । प्रयत्नाहृष्यतेऽपि खे ॥ १०० ॥ द्विपति प्राणदानोप-कारिणेऽपि खलाग्रणीः ॥ तस्मै द्रुहति सिंहस्तु । नात्मीयो हि खलोऽग्निवत् ॥११॥ यियासन्नपि सदेशे । क्वाऽपि म्लेच्छेष्वरक्तिः ॥ चण्डसेनस्य दाक्षिण्या-देवाऽस्थात् श्रीजयोऽत्र तु ॥ २ ॥

कियत्यथ गते काले-ऽन्यदाकस्मिकशूलतः ॥ परासुथण्डसेनोऽभू-दीदृशी हि भवे स्थितिः ॥३॥ ततस्तस्याऽनपत्यत्वान्मत्वाहं विक्रमादिभिः ॥ भिक्षास्तं प्रार्थयन्ते स्म । पक्षीराज्योरीकृते ॥४॥ स तु नैपीत् कुराज्यं त-त्तोऽन्याहाविभावनात् ॥ सिंहसारं तदिच्छन्तं । भिक्षुराज्ये न्यवीविशत् ॥५॥ ततो गवं प्रमोदं च । धारयन् मनसि स्फुटं ॥ असावऽपालयत्पल्लीं । निःशंकः क्रूरकर्मकृत् ॥६॥ राज्याधारममुं मुञ्च-न्न दुष्यामीति चिन्तयन् ॥ देशान्तरे स्वयियासां । सोऽन्येद्युः ग्राह तत्पुरः ॥७॥ नूनं देशान्तरे यातो । ज्ञातः पित्रादिभिः क्वचित् ॥ आकार्याऽवसरे सौव-राज्येऽसौ स्थापयिष्यते ॥८॥ विमृश्येत्यलपत् सिंहो । दर्शयन् प्रेम मायया ॥ त्वत्स्ने-हाच्यक्तपित्रादि-वियोगं ते कथं सहे ॥९॥ ततोऽस्थात् श्रीजयः स्निहन् । कियतो वासरानृजुः ॥ ऊचे सिंहोऽन्यदा गर्वा-दधर्मा-द्राज्यमाप्नुवम् ॥ १० ॥ हसित्वा श्रीजयोऽवादी-द्गर्वितोऽसीयताऽप्यहो ॥ अथवा खलखण्डेऽपि । लब्धे रङ्गः प्रमोदते ॥११॥

ततो जातोऽग्रकोपोऽपि । सिंहोऽभूत्संवृताकृतिः ॥ आकारं संवृणोत्योतु-जिघत्सुर्मूपकं न किम् ॥ १२ ॥

सिंहः कृत्वा स्थितं प्रेम-दर्शनाचमरज्जयत् ॥ कियद्दक्षानतिक्रम्याऽ-न्येद्युश्च निजगाद तम् ॥ १३ ॥ आतरत्र गिरौ क्रोशां-
तरे कूटेऽस्ति देवता ॥ पृथ्वीशैरर्चनीयोरु-ग्रभावा गिरिमालिनी ॥ १४ ॥ अद्य कृष्णचतुर्दश्यां । सिसाधयिपुरस्म्यहं ॥ मन्त्रमेकं
पुनस्तस्या-स्तद्भूचोचरसाधकः ॥ १५ ॥ ओमेवं श्रीजयेनोक्ते । तेन खड्गमृता समं ॥ सपूजोपस्करः सिंहः । सायं देवीगृहेऽगमत्
॥ १६ ॥ देवीं सोऽभ्यर्च्य निश्यस्या । दंभान्मंत्रं पुरोज्जयत् ॥ श्रीजयः खड्गमुद्यम्या-ऽभवच्चूत्तरसाधकः ॥ १७ ॥ निःशंकं
सात्त्विको ब्राम्हणः । परितो देवतालं ॥ त्रासयन् श्रेतभूवादीन्युपसर्गान्निवारयन् ॥ १८ ॥ युग्मं ॥ निशीथानन्तरं सिंह-स्त्यक्त्वा
प्यानं जगाद तं ॥ मन्त्रो यामद्वयेनाऽपि । सिद्धो मे त्वत्प्रभावतः ॥ १९ ॥ अतः श्रान्तोऽधुनाऽशङ्कं । स्वपिबेयोऽसि रक्षकः ॥
मंत्रजागरिकां जाग-र्म्यत्र मंत्रे ह्ययं विधिः ॥ २० ॥ तदाशयमजानानः । स्वसदृक्स्नेहचिन्तया ॥ आर्जवात् श्रीजयोऽस्वाप्सी-ब्रिदद्रौ
च द्रुतं ततः ॥ २१ ॥ मन्वानोऽवसरं सिंहः । क्रूरः प्राप्य छलं ततः ॥ लब्धलशो द्रुतं शस्त्र्या । नेत्रे तस्योदपाटयत् ॥ २२ ॥
दुष्ट ! निन्दसि मे पक्षं । राज्यं चाऽपि मदोद्धुरः ॥ न दत्से हारिते नेत्रे । गृहीते तद्बलान्मया ॥ २३ ॥ अन्धो धर्मफलं भुङ्क्ष्व । धर्मादेव
अत्रियस्य वा ॥ इत्युक्त्वासावगात्पल्यां । प्रस्थान इव दुर्गतेः ॥ २४ ॥

पुरा मंत्रिभवे साधो-नेत्रे किं ते गते इति ॥ तेनाऽऽक्रोशेन यत्पापं । कर्माज्यज्ञानतः क्रुधा ॥ २५ ॥ क्षपितं तत्तदा निंदा-
गर्हणालोचनादिभिः ॥ लेशस्त्ववाशिषत्तस्य । स तस्याऽदाचदा फलम् ॥ २६ ॥ ततस्तीव्रव्यथाक्रान्तः । श्रीजयो ध्यातवांस्तदा ॥
धिर्मां यद् व्यस्यसं शेषं । खलेऽस्मिन् शास्त्रेद्यपि ॥ २७ ॥

जीर्णं भोजनमात्रेयः । कपिलः प्राणिनां दया ॥ बृहस्पतिरचिश्वासः । पञ्चालः स्त्रीषु मार्दवम् ॥ २८ ॥
 भोज्यमात्रप्रदानेऽपि । धानः स्निहति भर्त्तरि ॥ सिंहो जीवितदानेऽपि । मायि त्वेवमवर्त्तत ॥ २९ ॥ यद्वा ममैव दोषोऽयं ।
 निजप्राक्कृतकर्मणः ॥ नाऽकृतं भुज्यते कर्म । कृतं भुज्यते एव हि ॥ ३० ॥ क्षेत्रकालसहायादि-सामग्रीं हि शुभाशुभं ॥ कर्म स्वफलदानाय ।
 संयोजयति देहिनम् ॥ ३१ ॥ क्षेत्रकालादिसामग्र्या । पक्वं कर्म शुभाशुभं ॥ सुज्ञानस्त्वं क्षणमपि । मा प्राणिन्नक्षमां कुरु
 ॥ ३२ ॥ उक्तं यतः—गुनरपि सहर्नीयो दुःखपाकस्तवाऽयं । न खलु भवति नाशः कर्मणां सञ्चितानां ॥ इति
 सह गणयित्वा यद्यदायाति सम्यक् । सदसदिति विवेकोऽन्यत्र भूयः कुतस्ते ॥ ३३ ॥ आपद्यपि मया धार्यं । धैर्यं
 चिन्हं हि तत्सतां ॥ कम्पन्ते वायुना वृक्षा । न तु शैला मनागपि ॥ ३४ ॥ क्षय्यं कर्म च धर्मेण । तृणकूटमिवाऽग्निना ॥ सद्बयानेनैव
 साध्योऽयं । दधे हृदि तेदेव तत् ॥ ३५ ॥ सम्यक्त्वं निश्चलं मेऽस्ति । मनोवाञ्छितदायकं ॥ तेदेवास्त्वधुना प्राणं मापञ्ज्यर
 रसायनम् ॥ ३६ ॥ सोढव्या च व्यथा कर्म-द्विपज्जयचमूनिभा ॥ इति ध्यात्वाऽथ सत्त्वात्स । कार्योत्सर्गमधारयत् ॥ ३७ ॥
 परमेष्ठिमहामन्त्रं । ध्यायन्नेकाग्रमानसः ॥ शत्रौ मित्रेऽद्वास्ताम्यं । समयज्ञा हि कोविदाः ॥ ३८ ॥

तस्य सम्यक्त्वसद्बयान-प्रभावत्कंपितासना ॥ जगाद द्रुतमागत्य । देवी सा गिरिमालिनी ॥ ३९ ॥ दुरवस्थामिमां हर्तुं ।
 भद्र ! सत्पुरुषस्य ते ॥ प्रादुरासमहं देवी । स्वस्य पूजां तु कामये ॥ ४० ॥ शुनैकेन च मे पूजां । त्वं प्रपद्यस्व यत्तव ॥ अक्षिणी
 प्रगुणीकुर्वे । पूर्णोत्सर्गोऽथ सोऽवदत् ॥ ४१ ॥ अधिवधांतु मे प्राणा । जातु हन्मि तु नान्निनं ॥ बलिभोज्यं प्रणामं च । सा ययाचे

ततः क्रमात् ॥ ४२ ॥ सम्यक्त्वम्लानिमीरुत-त्तुर्वे मिथ्यादृशे न ते ॥ गदिते श्रीजयैर्नैवं ॥ क्रोधाविष्टा जजल्प सा ॥ ४३ ॥
यदि प्रणाममात्रं मे । न कर्त्ताऽसि सुदुर्मते ! ॥ तदा मदीयावज्ञायाः । फलं पश्यदुराशय ! ॥ ४४ ॥

त्रिकुर्वितवती साऽथ । त्रातमुदधुरफूत्कृतिं ॥ पतच्छैलशिलाघोर-घोषभापितद्वैतम् ॥ ४५ ॥ तेनोत्पाट्य नमस्येष । आभि-
तोऽपि महाव्यथः ॥ असुब्धहृदयः पाणि-पुटे द्रेत्रे तथा पतन् ॥ ४६ ॥ साथोऽवादीन्महाभाग ! । तुष्टाऽहं तव सत्त्वतः ॥ गृहाण चौ-
पथीमस्या रसात्प्रगुणयाऽक्षिणी ॥ ४७ ॥ तद्दृष्ट्वा च वारिणा ॥ नेत्रयुग्मे प्रचिक्षेप । क्षिप्रं मुदितमानसः
॥ ४८ ॥ दिव्यनेत्रो बभूवपो-ऽपश्यदीप्रां सुरीं पुरः ॥ मणिमन्त्रोपधीनां हि । महिमा वचनातिगः ॥ ४९ ॥

देव्यथोवाच रक्षार्थं । यस्यैवं क्लिश्यसेऽनिशं ॥ सम्यक्त्वं किं नु तद्वद्बृहि । श्रीजयोऽथ मुदाऽब्रुवत् ॥ ५० ॥ तत्स्वरूपं तु
सम्यक्त्वं । तत्त्वं देवादयस्त्रयः ॥ इत्यादि गदिते तेन । आद्रुधर्मे सविस्तरम् ॥ ५१ ॥ श्रवणात् आद्रुधर्मस्य । यदुसंस्कारजागरात् ॥
अवधिज्ञानविज्ञात-प्राग्भवा सा सुरी जगौ ॥ ५२ ॥ प्राग्भवे आविकाऽभूवं । सम्यक्त्वव्रतधारिणी ॥ पुत्रमान्द्येऽन्यदाऽप्राक्षं । लिङ्गिन
तत्प्रतिक्रियाम् ॥ ५३ ॥ परित्याद् सोऽपि भूतादि-दोषमुक्त्वा मदर्थितः ॥ मन्त्रचूर्णादिभिर्भाग्य-वशेन तमसज्जयत् ॥ ५४ ॥ ततः
प्रीत्याऽर्धितां भिक्षां । तस्मै नित्यं ददाम्यहं ॥ सोऽपि स्वयं धर्ममाख्याति । शौचमूलं यदा तदा ॥ ५५ ॥ अस्य शौचमयो धर्मो ।
जैर्नो मलमयः पुनः ॥ सत्यः कोऽत्रेत्याभागेनाऽकार्पं संदेहमन्यदा ॥ ५६ ॥ एवं शंकातिचाराद्यै-स्तदाऽनालोचितैर्गुरोः ॥ चिरं
विराध्य सम्यक्त्वं । देव्यहं गिरिमालिनी ॥ ५७ ॥ बहुदेवीपरीवारा । महर्द्धिगिरिनायिका ॥ जाता मिथ्यादृशां मौलिः । ऋक्कर्मवि-
धायिनी ॥ ५८ ॥ त्वद्गिरा त्वधुना मेऽभू-त्सम्यक्त्वेन समं स्मृतिः ॥ मतिश्रुतावधीनां द्राक् । तदज्ञाननिवृत्तितः ॥ ५९ ॥

ततः सम्यग् निजग्राह्य-भगवत्तन्निवेदनात् ॥ त्वदायत्तं विधामि स्वं । शिक्षया ते^१ कृतार्थितम् ॥ ६० ॥ त्वत्साक्ष्यं ते गुरोः पार्श्वे ।
 बुद्धा^२ सम्यक्त्वमद्यतः ॥ अतः परं करिष्यामि । न हिंसादि कदाचन ॥ ६१ ॥ तथा प्राक्कृतहिंसोत्थं^३ । कथं पापं क्षिपाम्यहं ॥
 कुमारो^४ऽवगथो देवि ! । कुर्वेवं निजशुद्धिद्विष्टम् ॥ ६२ ॥ अहंचैत्ये^५ ध्वयो कुर्या । नानार्चादिप्रभावनाः ॥ संघे च धर्मसाहाय्यं । दुरंतदु-
 रितापहम् ॥ ६३ ॥ ओमित्युक्त्वाऽवदेद्वी । क्व त्वां मुञ्चाम्ययं जगौ ॥ धन्याऽसि त्वं प्रबुद्धा य-न्मुञ्च हेमपुरे तु माम् ॥ ६४ ॥

साथ धर्मगुरोस्तस्यौ-पथीं विघ्नापहारिणीं ॥ सर्वांगीणमलंकारं । दिव्यनेपथ्यमप्यदात् ॥ ६५ ॥ औपथीद्वयसंयुक्तं ।
 प्रातरुत्पाटय साऽमुचत् ॥ इमं हेमपुरोद्याने । प्रणम्य च तिरोदधौ ॥ ६६ ॥ स प्राविशत्पुरस्यांत-दिव्यनेपथ्यमंडनः ॥ मोहयन्
 जनतां सर्वां । श्रियं तस्य विलोकयन् ॥ ६७ ॥ अद्राक्षीद् द्यूतपट्टं चो-पविष्टस्तत्र कौतुकात् ॥ भूषणं स पणं कृत्यां । रेमे राजसु-
 तादिभिः ॥ ६८ ॥ अजेपीदृशभिर्दयै-र्दशलक्षीमहारयन् ॥ सर्वस्वाऽपहृतेर्भीत्या । दिदिवुर्नाग्रतस्तु ते ॥ ६९ ॥ सोऽथाहवृगुरुगी-
 तानि । गान्धर्वेभ्योऽभृणोत्ततः ॥ लीलया दशलक्षीं तां । याचकेभ्योऽददात्पुनः ॥ ७० ॥

अथोदारचरित्रं तं । श्रुत्वा हेमग्रंभो नृपः ॥ अङ्कारयत्स्वपार्श्वे सो-ऽप्यागमत्तत्र साहसी ॥ ७१ ॥ अद्भुताकारलावण्यं ।
 दिव्यालंकारवाससं ॥ शुचप्रष्टमिमं सभ्याः । समीक्ष्या^६ चिन्तयंश्च ते ॥ ७२ ॥ यद्येप दत्तः किमथाऽद्वितीयो । यदि स्मरः किं न हि

^१ यद्वृत्तार्थय २ त्वत्साक्षि ३ सम्यक्त्वमादिषि तथा हिंसा निषेध च निरागस्तस्य देहिनाम् । ४ दिश ५^०ऽवगं न देवानां तपो भवति शुद्धिद्विष्ट ६^०पु तत्कुर्व्यात्
 ७^०स्यौहिपता॥खिला ८ किमिदं ।

मीनमेतुः ॥ सुधाकरश्चेत्किमलाञ्छनस्ततः । ग्रभापतिश्चेत्किमतापकारी ॥७३॥ ऊर्णैव सूर्वा यदि मानवोऽयं । धृंदारकश्चेत्प्रणुमस्ततो
 द्यां ॥ चेन्नागलोकं जनुया पुनाति । वभूव नीचोऽपि तदा स उच्चः ॥७४॥ कुमारोऽथाऽनमद्भूषं । सोऽप्यालिङ्ग्य सविस्मयः ॥
 अर्द्धासनोपवेशाय । न्यमन्त्रयत तं मुदा ॥७५॥ विनयेन कुमारोऽथ । भूषाऽग्रे नीचमासनं ॥ अध्यासीनो नृपेणोक्तः । कच्चित्कुश-
 लानसि ॥७६॥ सोऽप्यवादीन्महाराज ! । ममाऽद्य सफलं जनुः ॥ सफले लोचने चाऽपि । यत्त्वं नयनगोचरः ॥७७॥ यतः-
 तीर्थानां प्रथमं तीर्थं । भूपतिर्नयपावनः ॥ प्रणतो यश्च तत्कालं । दत्तेऽभीष्टाऽदृशुतश्चित्रः ॥७८॥ राजाऽवादीन्महाभाग !
 । दिव्या काचित्त्वाकृतिः ॥ निनयाद्या गुणाश्चाऽपि । मिथः सुभगयन्त्यहो ॥७९॥ आदेया हि विनाकारं । सन्तोऽपि न तथा गु-
 णाः ॥ पेयं शुच्यपि नो नीरं । विषमस्थानसंगतम् ॥८०॥ नैव मूर्तिस्तव काऽपि धात्रा । लावण्यपीयूषसरस्यकारि ॥ मज्जंति यस्यां
 जगदंशकानि । विराममिच्छन्ति न चैकदाऽपि ॥८१॥ कुमारोऽवक्त्रमो ! सौम्य-दृशा वः सुभगोऽभवं ॥ चन्द्रश्चन्द्रिकया किं न । प्रापये-
 त्कुमुदश्रियम् ॥८२॥ एवं सप्रीतिवार्त्ताभिः । कियद्वेलाव्यतिक्रमे ॥ पषाठाऽवसरावेदी । तत्र मङ्गलपाठकः ॥८३॥

क्षमामृतां मौलिविलासिपादः । सृजन् दिशः सौवमहःप्रदीप्राः ॥ धत्ते नृप द्वेपितमोऽपहारी । मध्याह्नभानुस्त्वमिव प्रतापम्
 ॥८४॥ ततो मध्याह्नकृत्याय । विसृज्य नृपतिः समां ॥ चक्रे स्नानादिकं सत्रा । कुमारेण यथाविधि ॥८५॥
 मुक्त्वा तल्पगतो राजा । मिष्टरासीनमाह तं ॥ कारणेनाऽव्येन त्व-माहूतो वत्स ! तत् शृणु ॥८६॥ संति सौभाग्यशालिन्यो ।
 राश्यः पंचशतानि मे ॥^१ललिता^२विमला^३लीलावती^४केलिकलादयः ॥८७॥ तासां पुत्राः शतं संति । भानु^५भानुधर^६स्तथा । भानुवीरः

१ मुभानुश्रु ॥ वरदच १ सदचकौ १ ॥ ८८ ॥ सुषेणो ० रवितेजाश्रु ० सुभीम ० सुमुखादयः १० ॥ तेषामुपरि चैकैव । पुत्री सौभाग्यमञ्जरी ॥ ८९ ॥ ललितापट्टराजीभू-दिव्यरूपा धियो निधिः ॥ चतुःपष्टिकलाभिज्ञा । सर्वाङ्गीणगुणोत्तरा ॥ ९० ॥ लावण्यैकानिर्विश्व-हृदयाह्लादिनी सदा ॥ चित्तविश्रामभूरस्ति । मदादीनां प्रियंवदा ॥ ९१ ॥ सा वाञ्छति वरं दान-युद्धवीरमथेदृशं ॥ प्राप्तुकामस्तभारात्स । 'शुभदां कुलदेवताम् ॥ ९२ ॥ उपवासत्रयब्रह्म-ध्यानमौनजपादिभिः ॥ संतुष्टा सा तृतीयस्यां । निशि स्वप्ने जगाद माम् ॥ ९३ ॥ युग्मं ॥ युवराजगृहद्वारा-सन्ने यो द्यूतपट्टके ॥ दिव्यालंकारनेपथ्यः । खड्गमृत्सुभगाकृतिः ॥ ९४ ॥ दशलक्षीं जयत्याशु । दत्तेऽर्थम्यश्च लीलया ॥ पतिः सौभाग्यमञ्जर्याः । स भावी भुवनोत्तरः ॥ ९५ ॥ युग्मं ॥ मुदाऽथाऽहं प्रगेऽभ्यर्च्य । देवीं पारणकं व्यधां ॥ तदादि द्यूतपट्टेऽर्क्षदेवये चाङ्गजादिभिः ॥ ९६ ॥ पुमानीदृग् यदायाति । निवेद्यो मे द्रुतं तदा ॥ इत्युक्त्वा प्रत्यहं स्थास्मन् । पदार्तीस्तत्र चाऽमुचम् ॥ ९७ ॥ निवेदिते च तैरथ । द्राक् त्वामाचीकरं मुदा ॥ उपयच्छस्व मे पुत्री । स्वानुरूपगुणां ततः ॥ ९८ ॥

व्याजहार कुमारोऽथ । राजन् ! दत्से कथं सुतां ॥ गुणान् वंशादि चाऽज्ञात्वा । मह्यं यच्छास्त्रवागियम् ॥ ९९ ॥ कुलं क्षीलं चपुर्विभ्या । वयो वित्तं सनाथता ॥ वरे सप्त गुणा मृग्या-स्ततो भाग्यवशा कनी ॥ १०० ॥ राजाऽजल्पत्तवाकार-विवेकाद्यैः सुरीगिरा ॥ ज्ञातमेव कुलादीति । प्रार्थनां मा कृथा घृथा ॥ १०१ ॥ जोषं स्थिते कुमारोऽथ । नृपो ज्योतिषिकापिते ॥ सुलभेऽचीकरत्नेन । तस्याः पाणिग्रहोत्सवम् ॥ १०२ ॥ अदात्तस्मै पुरग्राम-पत्न्यश्चरथदन्तिनः ॥ दासान् दासीस्तथा सर्व-भोगाङ्गोपस्करं मुदा ॥ १०३ ॥ नृपदत्ते ततः सौधे । सार्द्धं पत्न्या नवोढया ॥ कुमारोऽपि यथाकामं । विलसन् भजते नृपम् ॥ १०४ ॥ तदादि तु नृपस्याऽस्य । सर्वाङ्गीरवद्वृत ॥

तेन श्रीवर्द्धनेत्याहुं । तस्य चक्रे धराधवः ॥२०५॥

भूयोऽन्येद्युर्धभापे तं । वत्साचारोऽस्ति नः कुले ॥ उद्धाहाऽनन्तरं वद्ध्या सह ग्रीढोत्सर्वैर्वः ॥२०६॥ अर्चते पशुनैकेन । मासान्तः
कुलदेवतां ॥ तद्युवां श्वथतुर्दयां । तामर्चेत मुदा निशि ॥२०७॥ कुमारो व्याहरद्भूपं । न कुर्वे नैव कारये ॥ जात्वहं नाऽनुमन्येऽपि । घातं
जन्तोर्निरागसः ॥२०८॥ नास्ति हिंसासमं पापं । नरकादिप्रदानतः ॥ न चाऽहिंसासमं पुण्यं । दानात्स्वर्गापवर्गयोः ॥२०९॥ अमृतं नो-
रगाद्वक्त्रा-भैवापथ्यावृगदक्षयः ॥ साधुवादो विवादान्न । न शान्तिः प्राणिनां यथात् ॥२१०॥ अभ्यधाच्च धवो धात्र्या । भोज्यखाद्या-
दिभिस्तदा ॥ अर्चेतं निविर्धस्तां सा-ऽनर्थं दत्ते ह्यनर्चिता ॥२११॥ अभ्यघच कुमारोऽपि । मिथ्याद्वन्द्वेवताय यः ॥ तत्तज्ञो नुतिमात्रं
नो । कुर्वे सोऽर्चामि तां कथम् ॥२१२॥ देवोऽर्हन् यस्य तु त्राता । गुरुर्यमश्च तार्त्तिकः ॥ तस्याऽनर्थाय नेन्द्रोऽपि । ग्रभुः केयं व-
राकिम् ॥२१३॥ ग्रहाः प्रसन्ना वशवर्त्तिनः सुरा । न दुष्टभूयाः प्रभवन्ति नो खलाः ॥ नश्यन्ति विन्ना विलसन्ति संपदो । हृदि स्थिते
यत्र जिनः स पूज्यते ॥२१४॥

जामातुरधिकं वक्तु-मग्रभूण्डुर्नृपोऽथ तं ॥ गृहे ग्रेष्य गतो देव्या । गेहे तामब्रवीन्नृपः ॥२१५॥ जामाता यस्त्वयाऽदायि । सैव
त्वां देवि ! नाऽर्चति ॥ ततः स त्वं च जानीथस्त्वद्भक्तोऽपि करोमि किम् ॥२१६॥ नत्वा देवी गृहेऽयासी-द्वभूपः स्वीचितकृत्यकृत् ॥
तमस्मिन्यां कुमारोऽपि । देवीं सप्रत्ययां विदन् ॥२१७॥ शङ्कमानो मनाजैनी-मर्चा पट्टे निवेशितां ॥ अभ्यर्च्योत्तमपुण्याद्यैर्दहन् धूपं
मुगन्धि च ॥२१८॥ जिनध्यानैकलीनात्मा । तस्यो निष्कंपमानसः ॥ द्वितीये ग्रहरेऽद्राक्षी-द्वधूम्यां व्याप्नुवतीं दिशः ॥२१९॥ तया व्या-
कुलितः कोला-हली परिकरोऽनशत् ॥ संभाव्येमां कृतां देव्या । कुमारो दधियवान् सुधीः ॥२२०॥ न मे मीधर्यायतोऽर्हन्तं । सम्य-

मन्त्रस्यिरपेतनः ॥ स्रयोत्सर्गं तवस्तस्यौ । ध्यायन् पञ्चनमस्क्रियाम् ॥ २२ ॥ धूम्यापगमे ज्वालाः । प्रसस्रुस्तत्र सर्वतः ॥ ततः प्रादुरभू-
 र्देवी । रौद्ररीरूपधारिणी ॥ २२ ॥ मूढकामगिरस्ताल-मानाग्निः कन्दरोदरी ॥ घोरा कीलनिर्मदन्त-रग्रिस्थानोपमेक्षणा ॥ २३ ॥ चक्र-
 त्रिगुलनिर्मिग्र-लम्पमरुक्षान्वितः ॥ उडुभरशुजादण्ड-धनुर्भिभृशमीपणा ॥ २४ ॥ उडुमरुकोदंड-स्फुरद्भुमडमारुवः ॥ विस्पष्टमडुहा-
 र्माऽऽम्भोदपन्ती नमस्तदम् ॥ २५ ॥ माय ग्राह कडुध्यानं । रे रे दुष्ट ! परां श्रियं ॥ मयैव ग्रापितोऽस्येतां । मामेव च विगर्हसे ॥ २६ ॥
 मंत्रप्यपि परां पूजां । प्रणतिं च कुरु मे ॥ न चेन्मरिष्यमि ज्ञाता । न सुत्रामासपि मत्कुधि ॥ २७ ॥ तथाप्यशुभिते मौनि-न्यस्मिन्
 मा प्रोन्मिषद्रुपा ॥ परमं ज्वलनं मौला-यस्य ज्वालाकरालितम् ॥ २८ ॥ जिनध्यानानुसंधान-धाराधरपराहतः ॥ विलीनस्तत्क्षणादेष ।
 हर्म्यं मामनुव्रतः ॥ २९ ॥ पोरं गर्जन् घरित्रीं न । पुच्छाच्छौटैः प्रकंपयन् ॥ ससज्ज भक्षितुं यावद्दाहत्य नररायुधैः ॥ ३० ॥ तावत्त-
 स्याज्जन्तुं दंष्ट्रा । मन्त्राश्च नरराः सराः ॥ जिनध्यानानुभावेन । ततो द्राक् सोऽप्यपासता ॥ ३१ ॥ दर्पात्साथाऽमुचत्सर्पान् । फूत्कारै-
 र्भर्तितांपरां ॥ प्राष्टुपेयनवांमोद-सोदराभगपुष्पतः ॥ ३२ ॥ श्रतशो मणिभिर्दीप्रा । यमदोर्दण्डसोदराः ॥ तैऽपि स्फुटस्फटाटोपाः । को-
 र्भर्तितांपरां ॥ ३३ ॥ अदशन् दर्शनमौगी-र्यं वेष्टमपीडयन् ॥ स्फटाच्छटभिर्जघ्नुध । गदाभिरिव सर्वतः ॥ ३४ ॥ दन्ताः
 पादु द्राक् तमवेष्टयन् ॥ ३५ ॥ तस्य तु ग्राभवन्न ते ॥ ३५ ॥ ततो नष्टपु तेज्वेपा । देवी दध्यौ सवि-
 पेत्स्तुतस्तेषां । स्फुटाग्न्योमणयोऽष्टुटन् ॥ भद्रान्यस्थीनि निःश्रेयं । तस्य तु ग्राभवन्न ते ॥ ३५ ॥ ततो नष्टपु तेज्वेपा । देवी दध्यौ सवि-
 स्मया ॥ ध्यानस्यैवानुभावेन । नैरास्मिन् प्रमगम्यहम् ॥ ३६ ॥ वाधिष्ये ध्यानमेवास्या-ऽनुकूलाचरणैरहं ॥ ततोऽहं प्रभविष्यामि ।
 ध्यात्वेनं दिव्यरूपभृत् ॥ ३७ ॥ अक्कालङ्कारतेजोभिस्तमोहृत्कमलेक्षणा ॥ कामक्रीडावनी चन्द्र-सुरी सवाङ्गसुंदरी ॥ ३८ ॥ सलीलग-
 तिरभ्येत्य । रणन्मञ्जीरचारिमा ॥ साऽगोचनमधुरं स्वामिन् ! । क्षमस्वाऽगो ममाऽखिलम् ॥ ३९ ॥ सुभगं सात्त्विकं त्वां च । पती

यंती स्मरातुता ॥ सौभाग्यं वीक्ष्यमाधात्ते । सत्त्वं पर्यैक्षिपि त्विति ॥३८॥ प्रपद्य दयितां तन्मां । स्निग्धां मुग्धां तवाऽनुगां ॥ नृ-
भवेऽपि मुदा भुदह्य । भोगान् दिव्यान् सुदुर्लभान् ॥३९॥ तव दास्यं विधास्यामि । लास्यं दिव्यं च नित्यशः ॥ गास्याम्यग्रे च ते
गीतं । यथा प्रीतं भवेन्मनः ॥४०॥ स एवं विविधैः काम—जागरुर्लक्ष्मणैर्भरैः ॥ चाल्यमानोऽपि न ध्याना—च्छेकं चालयितुं
तथा ॥ ४१ ॥ विस्मिता मा ततोऽभाणीत् । संवृत्त्याकारमात्मनः ॥ सम्यग् तुष्टाऽस्मि ते सत्त्वा—न्नोपसर्गं सृजाम्यतः ॥४२॥ वद
प्यायसि मन्त्रादि । किं न यत्प्रभवाम्यहं ॥ कस्ते धर्मोऽर्चसे येन । न मामप्युपकारिणीम् ॥ ४३ ॥

इति तद्वचनं श्रुत्वा । कायोत्सर्गं प्रपार्य च ॥ कुमारोऽवगं जगत्पूज्यान् । ध्यायामि परमेष्ठिनः ॥४४॥ ध्यानाद्विलीयते ये-
षां । दुःखं त्रैधमपि ध्रुवं ॥ क्षणादाध्यात्मिकं चाऽर्धैर्विक्रमं चाधि—दैहिकं ॥४५॥ धर्मधार्हत्प्रणीतो मे । दयामूलो जगद्धितः ॥
त्याज्यं मिथ्याहगर्चादि । यस्मिन् सम्यक्त्वधारिभिः ॥ ४६ ॥ भद्रे ! काय मा हिंसां । यदीच्छस्यात्मनो हितं ॥ अमरा अपि
हिंसातः । प्राप्नुयुर्नरकं क्रमात् ॥ ४७ ॥ भृच्छन्त्यै स ततस्तस्यै ॥ शुद्धं श्रीधर्ममार्हतं ॥ आचक्षे दया हिंसा—फलव्यक्ती-
मिनिव्य च ॥ ४८ ॥

प्रबुद्धा सा प्रपेदेऽथ । सम्यक्त्वं विरता वधात् ॥ कुमारवचनात्पूर्व—कृतहिंसोत्थपापहृत् ॥४९॥ अर्हत्पूजादि संघे च ।
धर्ममाहात्म्यकादि च ॥ ५० ॥ प्रतिपद्य मुभावेन । जैनधर्मकधीरभूत् ॥५०॥ युग्मं ॥ ददौ च गुरुभक्त्यास्मै । सा दिव्यामौपधीं यथा ॥

श्रिगमि न्यमनया रूपं । यथेच्छं स्वान्ययोर्भवेत् ॥५३॥ दत्त्वाऽलंकारनेपथ्ये । वर्पित्वा पुष्परमणीन् ॥ दुन्दुभि वादयित्वा तं । नत्वा चान्दये १ मुरी ॥५४॥ गत्वा रागो गृहे तं सा । शेपे जागर्षि वेत्यवरु ॥ स स्मार्हीकसि जामातुः । पश्यन् धूम्यादि किं श्रये ॥५५॥ माऽमणरप्रतिहलानु-हर्लः मात्स्विमत्तमः ॥ उपसर्गर्न सोऽक्षोभि । धर्मं मां ग्रत्यपीपदत् ॥५६॥ राजन् ! जीवदयामूलं । तत्पार्श्वो-दर्ममाह्वं ॥ त्वमपि प्रतिपद्यथा । देसीत्युक्त्वा तिरोदये ॥ ५७ ॥

प्रातर्भूपादयः मयं । निशाद्युचं उभुत्सवः ॥ मुदिता दुन्दुभेर्नादिः । कुमारगारमागमन् ॥५८॥ कुमारं वीक्ष्य ते नव्य-दिव्या-नङ्कारामगं ॥ तत्र रत्नादिपुञ्जाधाऽऽधर्यानिन्दाऽद्वय ययुः ॥५९॥ अमृत्यानादिनिनी । पृच्छत्यथ महीभुजे ॥ कुमारोऽपि निशावृत्तं । यथातथमगोत ॥ ६० ॥ ततः सत्तं कुमारस्या-ऽस्तामिभुर्भृदादयः ॥ जिनधर्मानुभावं च । चमत्कृतहृदो भृशम् ॥ ६१ ॥ धर्मं यानत्रपित्यन्ते । कुमारोक्त्या नृपादयः ॥ व्यजिज्ञपद्वराधीशं । तावदुद्यानपालकः ॥ ६२ ॥ आगादिव ! तवोद्याने । नाम्ना धर्मयशा गुरुः ॥ ज्ञानी चट्टपरीमारः । श्रीधर्म इव मूर्तिमान् ॥ ६३ ॥ कुमारवचनात्तत्र । भूमिपालादयो मुदा ॥ गत्वा गुरुमवन्दता-ऽऽशृण्वन् धर्मं च त-न्मुरात् ॥ ६४ ॥ उरुघ्ना सतिस्तरं धर्मं । तत्प्रभावं विभाव्य च ॥ सम्यक्त्वाद्यं प्रपद्याऽमी । अगमन् स्वस्वधामसु ॥ ६५ ॥ नृपोऽस्य पुत्रा अपि राजनर्याः । पौराथ दूरात्कुमतानि मुक्त्वा ॥ तदादि संवीक्ष्य कुमारवृत्तं । जिनैकधर्मप्रवणा बभूवुः ॥ ६६ ॥ एवमत्र गम-यन् गमयं श्री-धर्मकर्ममयमिद्वजयश्रीः ॥ सर्वलोकमहितो विदितः श्रीवर्द्धनेति स कुमारवरोऽभूत् ॥ ६७ ॥

इति तपागच्छाधिराज-श्रीशुनिमुंदरधरिनिरचिते श्रीजयानन्दराजपिकेनलिचरित्रे जयश्र्यूङ्गे श्रीजयानंदकुमारस्य महासेनपल्लीश-

विजय-गिरिमालिनीदेवीप्रतिबोध-तदपितमहौषधीद्वयलाम-हेमपुराऽऽगमन-सौभाग्यमञ्जरीद्वितीयपत्नीपरिणयन-रेल्लणीदेवीप्रतिबोध-
तदपितकामितरूपकारिमहौषधीप्राप्ति-हेमग्रभृपादिबोधिलाभादिवर्णननाभा पटः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ ग्रन्थाग्र० २७५ ॥

॥ अथ सप्तमः सर्गः ॥

मा त्याक्षीर्जिन नस्त्वदेकशरणान् गीर्वाणसञ्चारित-स्वर्णाम्भोजमिपान्नवापि निधयो विज्ञप्तिमित्याहताः
मन्ये यस्य सुभक्तितश्चरणयोः सेवां वितन्वान्ति य-त्ते सेवाप्रवणाय।वाञ्छितरमादत्तः स शान्तिः श्रिये ॥१॥
अथाऽरिविजयादीनि । कुर्वन् कार्याणि नित्यशः । कुमारोऽपि त्रिणद्वभूषं । गुणैश्चाऽशेषतः प्रजाः ॥२॥ नरेन्द्रोऽन्येद्युरास्थानी ।
सुधर्माभामुपाविशत् ॥ युक्त्या पुत्रशतं चाऽग्रे । श्रीवर्द्धनकुमारयुक् ॥३॥ भृषमुद्यानपालोऽथाऽऽ-गत्यैतुस्याद्वयजिज्ञपत् ॥ देव !
क्रीडावनं तेऽद्य । कोलेनैकेन भज्यते ॥४॥ स धोरैर्धुरारवै-स्त्रासयश्रिज्जरानपि ॥ कालो रूपान्तरेणैव । भापयेत भटानपि ॥५॥
शुत्वं तं नृपः क्रुद्धो । हन्तुं यावद् यियासति ॥ तावन्निषेध्य तं पुत्राः । शतं विनययुक्तिभिः ॥ ६ ॥ सन्नह्य गजवाज्याद्यै-र्दधुस्त-
स्याऽभ्यमैज्यतां ॥ कुमारस्तु पशुत्वेनो-जस्वयपि तमुपैक्षत ॥ ७ ॥ अयुयुत्सुरपि ह्येव । कौतुकायान्वगाञ्च तान् ॥ पुत्रा राज्ञो वने
दृष्ट्वा । कोलमाहृत दुर्दरम् ॥ ८ ॥ त्रिभिर्विशेषकमर्थतः ॥ अम्यापतन्तं तं कोप-करालाक्षमपि स्फुटं ॥ वट्टपुर्गुगपद्वबाण-श्रेणीभू-
जानिस्त्रनवः ॥९॥ दंष्ट्राभ्यां खण्डशश्चक्रे । सोऽपि ता उत्पतन् पतन् ॥ पश्यतामेव तेषां च । हस्त्यश्वादीनपातयत् ॥१०॥ गदामुद्गरः खद्व

गादि-घातानप्यवधीरयन् ॥ आहत्य नखरैर्वीर-हृदयानि व्यदारयत् ॥११॥ क्षणं भुवि क्षणं व्योम्नि । कोलः फालाकुलो बली ॥

पुरि मध्ये तथाऽन्तेषु । बलंगथाऽर्द्धांश्च योधभिः ॥ १२ ॥

एवं व्याकुलीतान् राज-कुमारान् भयविह्वलान् ॥ श्रीजयः शूरकोटीर-स्नातुं तं प्रत्यधावत ॥ १३ ॥ दृष्ट्वा निरायुधं भूस्थं । कुमारो रणनीतिवित् ॥ मुक्त्वाऽभ्यं खड्गमावध्य । कट्यां दंष्ट्रिणमाह्वत ॥ १४ ॥ दत्त्वा फालं कुमारस्यो-परि यावत्पत-त्ययं ॥ स तावन्मुष्टिनाऽऽहत्य । तदंष्ट्रे खण्डशो व्यधात् ॥ १५ ॥ तथाऽप्यूर्जस्वलत्वेन । कोलमात्मनि पापति ॥ कुमारशरणे धृत्वा । चक्रभ्रममविभ्रमत् ॥ १६ ॥ तथा चोत्तिष्य तं दूरा-दौज्ज्वलकिरिबं बली ॥ यथासौ सप्ततालान्ते क्रूराक्रन्दोऽपतव्भुवि ॥ १७ ॥ भ्रमास्थिनखरो 'मंद-स्ततोऽसौ गहनेऽविशत् ॥ दूरात्प्रासयितुं तं च । कुमारोऽप्यन्वधावत ॥ १८ ॥ प्रविष्टो गहनेऽसौ च । कोलं तं नेक्षते क्वचित् ॥ ऐक्षिष्टाऽभ्यापतन्तं च । गजं श्वेतं चतूरदं ॥ १९ ॥ वीक्ष्य कैलासशैलानं । कुमारस्तममोदत ॥ अमिमुष्टि-

प्रद्वाराद्यै-र्चशीकृत्याऽऽरूरोह च ॥ २० ॥

आरुह्याऽचालयत् स । मुष्ट्या हेमपुरं प्रति ॥ अधावद्गजराजश्च । बलाद् दूरं वनं प्रति ॥ २१ ॥ कियद् भुवमतिक्रम्य । वेगेन जितवायुना ॥ उत्पत्य गगनेऽचाली-त्स सपक्ष इवाचलः ॥ २२ ॥ कुमारस्तस्य पृष्टस्यो । 'वामल्लूरानिवाऽचलान् ॥ सरांसि गोष्प-दानीव । सरितः सारिणीरिव ॥ २३ ॥ बालक्रीडापुराकारान् । पुराग्रामाकरादिकान् ॥ दूर्वास्तंबानिवाक्रीडान् । याति पश्यन् समं-ततः ॥ २४ ॥ युग्मं ॥ वैरी कोऽप्येव चाद्धर्यादौ । माक्षेप्सीदपहत्य मां ॥ विचिन्त्यैवं जघानेभं । वज्रेणेव स मुष्टिना ॥ २५ ॥

अप्रभृत्पुनर्लं तस्य । सोढुं घातात्तिविह्वलः ॥ गतः स क्वाऽप्यनाधारं । तं विहाय विहायसि ॥२६॥ कुमारस्तु पतन् विघ्न-वा-
रिणीमौषधीं स्मरन् ॥ अपतत्सरसि क्वाऽपि । तीर्त्वा तच्च तटेऽगमत् ॥२७॥ मार्गग्रामादिवीक्षार्थं-मारोह महावंटं ॥ अपश्य-
धिरुटे ग्राम-मेकं तन्मार्गमप्ययम् ॥ २८ ॥ यावद्वियासया तत्र । वटात्सोऽवरुलक्षति ॥ उत्पत्य व्योमन्यगात्ताव-न्न्यग्रोधोऽपि
तदन्वितः ॥ २९ ॥ द्रुतं गत्वा महारण्ये । गिरेः कस्याऽपि निष्कुटे ॥ वटस्तस्थौ कुमारोऽस्मा-दवरुल्लाऽभ्रमद्गने ॥३०॥ कृताल-
वालसेकादि-दृष्टाद्यङ्कैर्निबुध्य सः ॥ जगाम तापसैः पंच-श्रत्याकर्णोस्तदाश्रमान् ॥ ३१ ॥

तत्राऽऽसीनं महातल्पे सेव्यमानं स तापसैः ॥ व्याघ्रमेकं समालोक्य । विस्मितस्तैरथोच्यत ॥३२॥ एहोहि स्वागतं तेऽक्षि-सुधावृष्टे! नरर्पभ!
॥ एवं संसंभ्रमं तं चाऽ-भ्युत्थायाऽऽलिङ्ग्य तापसाः ॥३३॥ समुपावेशयन् प्रीत-हृदया उचितासने ॥ कोऽयं व्याघ्रः किमासेव्यः ।
इत्यग्राक्षीचतः स तान् ॥ ३४ ॥ युग्मं ॥ कथंयं महती तां तु । वक्ष्यामो भोजनं कुरु ॥ इत्युक्त्वा गौरवात् प्रीता । इममस्नपय-
न्निमे ॥ ३५ ॥ अवृष्टुर्जस्ततो मिष्टैः । फलाद्यैः पायसेन ते ॥ नीवाराऽरण्यमाहिपी-पयोनिष्पादितेन तम् ॥३६॥ ततो वर्यासना-
सीनं । कुमारं तापसो युवा ॥ हरिवीराह्वयः सर्वं । व्याघ्रादिचरितं जगौ ॥ ३७ ॥

अभून्महापुरे भूपः । स्वर्गधिकारिवैभवे ॥ रूपैश्चर्यादिभिः शक्र-विजयी नरसुन्दरः ॥ ३८ ॥ पुत्रादिभ्योऽप्यतिस्नेह-पात्रं
क्षत्रियपुङ्गवः ॥ हरिवीराभिधो बाल-मित्रं सेनाधिपोऽस्य च ॥ ३९ ॥ इतश्च भूभुजः प्रीति-पात्र^१मस्यस्य मातुलः ॥ भोगराजो
नृपो भोग-पुरेशः स्वजनाऽग्रिमः ॥ ४० ॥ सोऽन्येद्युर्गणिणा सूर-पालेन पृथिवीभुजा ॥ गत्वा भोगपुरे सूर-पुराधीशेन दो-

प्यता ॥४१॥ मानी युद्धार्थमाहूतोऽभिगम्य युयुधे चिरं ॥ भयो न्यूनबलत्वेन । पुरस्यान्तस्ततोऽविशत् ॥४२॥ ततो गूढं प्रधानैः स ।
 माग्निनेयं चलोत्तरं ॥ त्राणायाञ्जहवत्तस्य । नृपेन्द्रं नरसुन्दरम् ॥४३॥ धीरवीराग्रणीरेष । घन्यमन्यो व्यचिन्तयत् ॥ उपतस्थेऽद्य
 भ्रात्रेण । स्वजनोपकृतिमणः ॥ ४४ ॥

किं तद्राज्यं रमा सा किं । यतो नोपकृतिः परे ॥ सर्वेपूपचिकीर्षन्ति । महान्तः किं पुनर्निजे ॥ ४५ ॥
 ध्यात्वैवं मातुलं शत्रुं । यावद्भूषो यियासति ॥ सेनानीस्तावदूचे को । भेके तार्क्ष्यस्य विक्रमः ॥ ४६ ॥ अहं सूरपुरे ग-
 त्वा । सूरपालं विजित्य च ॥ भवतो मातुलं त्रास्ये । ददस्वाऽऽदेशमीश्वर ! ॥ ४७ ॥ अनुमत्य ततः प्रीत-स्तस्मै बलमदान्मृपः
 ॥ गजान् रथाद् सहस्रे द्वे । पंचलक्षीं च वाजिनाम् ॥ ४८ ॥ कोटीः यञ्च च पत्नीना-मेवं सेनान्वितस्ततः ॥ हरिवीरो नृपं
 नत्वा-ऽचालीद् भोगपुरं प्रति ॥४९॥ ततो गत्वा महायोधी ॥ महामानी महाबलः ॥ वीरग्रामणीमुखींशं । सूरपालं स आहूत ॥५०॥
 ज्ञात्वा तं भोगराजोऽपि । दृत्तान्तं दृतनायुतः ॥ अमिलत्तस्य सेनान्यः । सौत्कण्ठं संमुखं गतः ॥ ५१ ॥

सूरपालबलेनाऽथ । समगस्त तयोर्वलं ॥ सौत्कुव्यमपराम्भोधि-रिव पूर्वाम्युराशिना ॥५२॥ दह्मनिस्वाननिःस्वानैः यदुभिः
 पटहस्वनैः ॥ काहलाभेरिनदैश्च । जगजुः ककुभोऽखिलाः ॥५३॥ हास्तिकं हास्तिकेनाऽश्व-नाऽश्वं रथ्या च रथ्यया ॥ पादातेन च पादातं ।
 डुढौके रणकर्मणि ॥५४॥ खड्गाखड्गौ क्वचित्कुंता-कुंति क्वाऽपि शराशरि ॥ चिरं युयुधिरे योधा । विविधं सैन्ययोर्द्वयोः ॥५५॥ क्षीणेज्वस्त्रेषु
 केचिच्च । तेषामसारतो मिथः ॥ बाहुबाहव्ययुध्यन्त । मुष्टामुष्टि पदापदि ॥ ५६ ॥ दंतादंति तथा केशा-केशि केचिन्नखानखि ॥
 शूरा विदधिरे युद्धं । शीर्पाशीपि च केचन ॥ ५७ ॥ अमाह्नुर्मुद्गुरैः केचि-द्रथान् दारु पर्यटानिव ॥ अपीपतन् गदाघातैः । शृ-

ज्ञानी गिरेर्गजान् ॥ ५७ ॥ हयानुत्पाद्य पादैः खे । ग्रीज्जन् क्षुद्रोपलानिव ॥ केऽपि चक्रभ्रमं धृत्वा । पदोर्योधानविभ्रमन्
 ॥ ५८ ॥ मूर्च्छिताः पतिताः केचिद्दृष्टप्रक्षानिर्लेभटाः ॥ सज्जिताः पुनरप्युच्चैर्युध्यन्ते स्म नवा इव ॥ ५९ ॥ पतितैः पत्तिह-
 स्त्यश्च-गणैर्भग्नै रथायुधः ॥ रणभृदुश्चरा जज्ञे । नृत्यत्येतव्रजैश्च स्वम् ॥ ६० ॥ एवं घोरे रणे जाते । सूरपालस्य सैनिकैः ॥ भ-
 ग्नं रिपुबलं वीरैर्भक्तं किञ्चिदपासरत् ॥ ६१ ॥ गजद्रवोदुरं सूर-पालसैन्यं तमोदत ॥ दृष्ट्वैवं भोगराजोऽपि । धीरयन् सुभटा-
 न्निजान् ॥ ६२ ॥ दुर्द्धरं रथमारूढः । क्रुद्धो योद्धुमधावत ॥ अभिमानधनो धीरान् । गणयंस्तुणवद् द्विषः ॥ ६३ ॥ युग्मं ॥
 तस्य तत्सुभटानां च । सततापातिभिर्वर्जितैः ॥ मर्मोविद्भिः स्वरचारैर्दुर्मुखैर्निष्ठुरैरितैः ॥ ६४ ॥ युगपन्मार्गणैः स्फुर्ज-त्प्रधाना ध-
 र्मधारिणः ॥ अभज्यन्त परेन्माद-दानवीरा अपि द्रुतम् ॥ ६५ ॥ युग्मं ॥ भज्यमानाञ्चिरीक्ष्याऽथ । सूरपालो निजान् भटान् ॥ अढौ-
 कत रथारूढः । प्रौढमानः क्रुधा युधे ॥ ६६ ॥ नंष्ट्वा सकृदगा दूर्ग-मधुना तु क्व यासिरे ॥ परादासादितोष्मा हि । कियत्तपति
 चालुका ॥ ६७ ॥ भोगराजं निगद्वैवं । समाह्वास्ताऽऽह्वाय सः ॥ तदवज्ञागिरा सोऽथ । कोपेनाऽग्निरिवाऽज्ज्वलत् ॥ ६८ ॥ सकृत्फाल-
 व्युतोऽप्याऽऽशु । द्वीपी हन्ति कपीन् किं ॥ परतोऽपि प्रतप्तं किं । तृणौघं न दहत्ययः ॥ ६९ ॥ उदित्वैवं समं तेन । युद्धेऽढौकत
 भोगराट् ॥ तेजस्वी ननु तेजस्वि-कृतावज्ञां सहेत कः ॥ ७० ॥ एकसंख्योऽप्यसंख्यानां । तयोरासीद्भयावहः ॥ तदा भीतिव
 श्रूणां । तन्द्राऽनेशद्रणार्थिनाम् ॥ ७१ ॥ शूरेण सूरपालेन । चिच्छेदेऽथ धनुः शरैः ॥ श्रान्तस्य भोगराजस्य । रथोऽभञ्जि च भाण्ड-
 वत् ॥ ७२ ॥ विभिदे च शिरस्त्राणं । नर्म निर्माय वर्म च ॥ भोगराजो भयाभोग-व्याकुलो यावदित्यभूत् ॥ ७३ ॥ स्वं रथं
 तावदक्षेप्सी-द्वरिवीरस्तदंतरा ॥ इढौके सूरपालेन । सह योद्धुं च दुर्धरः ॥ ७४ ॥ त्रियसे परस्कार्ये किं । मूढ ! क्षरो जगाद तं ॥

सेनानीरुचिवान् स्वाऽन्य-कार्याणां न भिदा सताम् ॥७५॥ मृतिस्तु न तवेच्छातः । किन्तु दैवान्भवत्यतः ॥ युध्यतामावयोर्येन ।
 प्रायते तत् शुभाशुभम् ॥ ७६ ॥ इदोकाते ततो योष्युः । सस्पर्द्ध तावमर्पणौ ॥ वाणैस्तयोः समन्ताच्च । चक्रे गगनमण्डपः ॥७७॥
 तदा भटभुजास्फोटै-र्गजगर्जाऽध्वहेपितैः ॥ घोरान्जितूर्यनिर्घोषैः पुस्फोटे च नभोऽभितः ॥ ७८ ॥ सेनान्या युगपन्मुक्तैः । परितः
 प्रसरैः शरैः ॥ ह्यस्य चतुरङ्गापि । व्यङ्गा प्रायोऽभवच्चमूः ॥ ७९ ॥ सरथा विरथास्त्रेसुः । सादिनः क्लीबवादिनः ॥ तदस्त्रैः पत्तय-
 ध्वाऽपि । संभावितविपत्तयः ॥ ८० ॥ एवं सैन्येन सेनान्यः । ह्यरपालपताकिनी ॥ तथाऽभज्यत सङ्ग्रामाघरज्यत

यथाभवम् ॥ ८१ ॥

अथैवं ह्यरसेनान्योः । सुचिरं युध्यमानयोः ॥ जयश्रीरन्तरेऽथाऽस्थाद् । वरणार्थमजानती ॥ ८२ ॥ मिथश्चिच्छेदतुर्हेती- स्तौ
 हेतूनिव वादिनौ ॥ गृणन्तावपि मुञ्चतौ । न तौ कैरपि लक्षितौ ॥ ८३ ॥ चापान् सप्त क्रमेणाचान् सेनानीस्तस्य चिच्छिदे ॥
 ततः सविधुरो दध्यौ । वेपमानवपुर्भिया ॥ ८४ ॥ यद्यद्गृह्णाम्यहं शस्त्रं । द्रुतं तत्तच्छिनस्ययं ॥ श्रान्तोऽहं भाति चाऽद्याऽपि ।
 नव्योरिथत इव त्वयम् ॥ ८५ ॥ चमूर्धग्रा च मे भावी । मृत्युस्तत्तिष्ठतो ध्रुवं ॥ जयभद्राणि चाऽप्नोति । जीवन्नेव पुनः पुमान्
 ॥ ८६ ॥ शौर्यस्यैवं संप्रयोगो-ऽस्थाने श्वापदचेष्टितं ॥ न चातुलबलादस्मा-ल्लज्जापसरतोऽपि मे ॥ ८७ ॥ विमृश्यैवं भटान्
 कांश्चि-द्भक्तान् क्षिप्त्वाऽन्तरे नृपः ॥ वालयित्वा रथं पथा-त्सुरपालोऽनशब्द द्रुतम् ॥ ८८ ॥ चमूरप्यन्वगार्देनं । सा हि राजानु-
 यायिनी ॥ अन्वेत्य भोगराजोऽपि । ससैन्यस्तामलुण्टयत् ॥ ८९ ॥ अमृमुचद्रजानध्वान् । वर्मास्त्रालङ्कृतीरपि ॥ अयोद्धन्
 जीवतोऽमुश्च-न्नश्यतां सुकरं हृदः ॥ ९० ॥ ततो जयजयाराव-मुखैर्बन्दिभिः स्तुतौ ॥ ह्यनन्मङ्गलतूर्यै-र्ददानार्वाथितं मुदा

॥ ९१ ॥ सेनानीर्भोगराजश्च । पुरे नृत्यत्पताकिरे ॥ प्राविशतां महैश्वित्रै-द्वंद्वस्त्रीकृतमङ्गलौ ॥ ९२ ॥ युग्मं ॥

भोगराजोऽय सेनान्यं । राज्यजीवितदायिनं ॥ स्तुवन्नप्रीणयत्प्रीत्यो-पचारैर्विविधैः सुधीः ॥ ९३ ॥ इयेप च कृतज्ञत्वा
दातुं सर्वोत्तमां कर्त्री ॥ महोपकारिणे तस्मै । सम्यान् पप्रच्छ चाऽन्यदा ॥ ९४ ॥ अहो कस्याऽपि कन्याऽस्ति । सेनानीः प्रीयते
यया ॥ दूरदत्तो यभापेऽय । नृपतिर्दण्डनायकः ॥ ९५ ॥ राजन् ! कन्या ममाऽस्त्यस्याऽ-नुरूपा सुभगाभिधा ॥ तामानाय्य रही
दृष्ट्वा मुरूपां मुमुदे नृपः ॥ ९६ ॥ अदाञ्च हरिवीराय । तां स्वयं बहुमानतः ॥ समानकुलशीलानां । योगो हि श्लाघ्य-
तेऽधिकम् ॥ ९७ ॥

लभे देवव्रदत्तेऽय । नृपादेशादचीकरत् ॥ दूरदत्तस्तयोः पाणि-ग्रहणं विविधोत्सवैः ॥ ९८ ॥ ददौ च हरिवीराय । जामा-
त्रेऽध्वरथादिकं ॥ दूरदत्तो यथाशक्ति । धनं च करमोचने ॥ ९९ ॥ भोगराजनृपोऽप्यस्मै । पुरग्रामहयादिकं ॥ वत्सालङ्कारदासाद्य
-मप्यदाद् बहुमानतः ॥ १०० ॥ तत्र स्थित्वा कियत्कालं । तया सह नवोढया ॥ स्वपुरं प्रति दण्डेशो । यावत्प्रस्थातुमुद्यतः ॥ १०१ ॥
मन्दाऽभूत्सुभगा ताव-त्साद्वं तेन यियासया ॥ शिक्षां नापेक्षते च्छद्म । स्त्रीणां नैसर्गिकं हि तत् ॥ १०२ ॥ सा तुन्दं दुष्यती-
त्येवं-यादिनी मञ्चकेऽप्यतः ॥ पित्राधास्तत्प्रतीकारान् । बहुधाऽचीकरंस्ततः ॥ १०३ ॥ तथापि च्छद्मनैवोच्चैः । क्रन्दत्येपाधिकाधिकं ॥
दर्शयन्ती मृगं स्नेहं । पत्यौ दम्भाच्च वक्ति तम् ॥ १०४ ॥ अहो मे भाग्ययोगेन । पतिः सर्वोत्तमोऽभवः ॥ धिगत्राऽत्रसरे त्वासी-
न्मानधं पापेन केनचित् ॥ १०५ ॥ औत्सुक्यं चैवमेवाऽस्थात् । श्वशुरादिनतौ मम ॥ श्रुत्वेति तद्वचस्तस्याः । स्नेहं स्वास्मिन् विभाव्य
च ॥ १०६ ॥ गन्तुं पुरे स्वस्वामि-दर्शनायोत्सुकोऽप्ययं ॥ प्रत्यैक्षिष्ट पुनःकृत्य-प्यहानि तडपेक्षया ॥ १०७ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ ना-

भूतथापि सोऽद्या-ऽनिच्छन्ती भोजनाद्यपि ॥ जाग्रत् स्वयिति यः श्रव्यः । किमुत्थापयितुं हि सः ॥ १०८ ॥ ग्लानायाश्चालने
मार्गे-ऽनर्थो माभूत् श्रमादिभिः ॥ आरोग्यं ज्ञापयिष्यामो । ग्रहीतुं पुनरापतेः ॥ १०९ ॥ शशुरादिभिरित्युक्त्वा । गन्तुकामस्ततोऽ
न्यदा ॥ जामाता स तथा युक्ति-दर्शी तैः सत्कृतस्तदा ॥ ११० ॥ भूपमापृच्छय तद्वचं । नरसुन्दरभूभुजे ॥ गजाद्यादाय सोऽचाली
-त्ससैन्यः स्वपुरं प्रति ॥ १११ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ तं च दूरगतं ज्ञात्वाऽऽश्रित्य काञ्चित्प्रतिक्रियां ॥ सुभगा प्रगुणीभूता । स्वैरिणी
हृद्यमोदत ॥ ११२ ॥ गीतैः सा मधुकण्ठस्य । रज्यन्त्युपचरत्यमुं ॥ नानाकामोपचाराद्यैः । सोऽपि तां तद्वशंवदः ॥ ११३ ॥ नैपुण्या-
चेन चासक्ता । सा क्रीडन्त्यपि नित्यशः ॥ कैश्चिन्नाऽलक्षि घाताऽपि । स्त्रीचरित्रे हि मुह्यति ॥ ११४ ॥

अथ तामृशुरुद्धारां । जामात्रेऽजिज्ञपत् पिता ॥ तद्रूपमोहितः सोऽपि । तामानेतुमुपागमत् ॥ ११५ ॥ मुदितः सुरदत्तस्तं ।
सेनान्यं सपरिच्छदं ॥ प्रतिपत्त्युपचाराद्यै-र्हरिवीरमपिप्रिणत् ॥ ११६ ॥ दृष्ट्वा तं सुभगा मम्लौ । भोगीन्द्रमिव दीपिका ॥
अदीदृशदृषद्विदृष्ट्या । मुदं स्नेहं च सा यतः ॥ ११७ ॥ चेतसा हसति रोदिति चाऽक्ष्णा । व्यत्ययं च कुरुते निजकार्यात् ॥ दुर्व-
शानपि वशीकुरुते नन् ॥ कस्यचिन्न हि वक्षा । तु वक्षा स्यात् ॥ ११८ ॥ स्नेहकामोपचारैश्च । पतिं साऽरञ्जयत्तथा ॥ न कोऽप्य-
भ्येति कस्याऽपि । दुर्विकल्पो यथा हृदि ॥ ११९ ॥ प्रतिष्ठासुरभूधाव-द्धरिवीरस्तथा सह ॥ दम्भग्राहिलतां ताव-दुमृशमुरीचकार सा
॥ १२० ॥ कम्पयन्ती शिरो यत्तत् । प्रलयन्त्यदृहासकृत् ॥ अधिभ्यां भापयत्यन्यान् । भाजनानि भनक्ति च ॥ १२१ ॥ हन्ति बालादिका-
न्निव । संवृणोत्यङ्गवाससी ॥ सम्याऽसम्याश्च दत्ते च । गालीः स्वान्याऽविभागतः ॥ १२२ ॥ मुहुर्मुहुर्विना हेतुं । भृशं हसति रोदिति ॥ कर-

तालं ददाना च । नृत्यत्युच्चैश्च गायति ॥१२३॥ भाषते जातु च प्राप्त-धैतन्येवान्तरान्तरा ॥ क्रीडन्त्या दीर्घिकायां मे-ऽवस्थेयं
ही द्रभृदिति ॥१२४॥ ततः पित्रादयस्तस्याः । सिन्धु दोषादिशङ्कया ॥ अचीकरन् प्रतीकारान् । विविधान् मान्त्रिकादिभिः ॥१२५॥
दोषान् देवीप्रहरेत-शक्तिनीव्यन्तरादिकान् ॥ वदन्तो बहवः स्वस्या-म्नायैस्तां प्रतिचक्रिरे ॥१२६॥ उन्मादसान्निपातादीन् । विचि-
रित्स्य महोपयः ॥ प्रयोगश्च व्यचिकित्मन् । बहून् घसांश्चिकित्स्काः ॥१२७॥ कुलदेव्यादिपूजादी-न्यकार्णां पितरावपि ॥ हरि-
रीरोगि देवेभ्यो । मेने नानोपयाचितम् ॥१२८॥ तथापि न गुणस्तस्याः । कर्तुं कैरप्यशक्यत ॥ किमज्ञातनिदाने हि । दोषे कुटु-
म्बप्रक्रियाः ॥१२९॥

निलक्षो हरिर्वीरोऽथ । व्यमृक्षत् श्वसुरौकमि ॥ लज्जे चिरं स्थितो मा मां । हसिषुः शालकादयः ॥१३०॥ अतिरूपां
मनीं स्निग्धां । प्रियां चेतोऽनुगां कथं ॥ संजातेदृग्दशां द्रष्टुं । क्षमे च कठिनोऽपि ही ॥१३१॥ लज्जे मित्रादिषु . स्वौके-ऽपी-
दृश्याऽऽनीतयाऽनया ॥ मुक्तेमेमां यामि तल्लोक-ऽजीशो दर्शयितुं मुमुक्षुः ॥१३२॥ द्विरस्या हवमापत्तेः । कर्म मे हास्यभूर्जने ॥
तन्नालदध्यं गुराणाम-प्यथ किं मादृशाङ्गिनाम् ॥१३३॥ तदुक्तं-

नमस्यामो देवान् ननु हतविधेस्तेऽपि वशगाः । विधिर्वन्द्यः सोऽपि प्रतिनियतकर्मफलदः ॥

फलं कर्मायत्तं यदि किममरैः किं च विधिना । नमस्तत्कर्मभ्यः प्रभवति न घेभ्यो रिपुरपि ॥ १३४ ॥

स्वकर्मोपप्लुतस्याऽथ । गन्तुं मे संगतं गृहे ॥ ध्यात्वेत्ययं तथा कर्तु-मापृच्छत् श्वशुरादिकान् ॥१३५॥ आनेतुं शीघ्रमा-
गच्छे-श्रौतानां प्रगुणां पुनः ॥ इत्युक्त्वा तेऽप्यभ्यन्यन्त । तं यान्तं ममयेक्षिणः ॥१३६॥ ततोऽसौ चलितः प्राप-त्कियद्विर्वासैः

पुरं ॥ स्वजनेभ्योऽजीहि तच्च । तस्या मान्द्यमनागमे ॥१३७॥ तां च जानन् सर्वां स्निग्धां । चक्रेऽस्या रूपमोहितः ॥ कुदेवब-
लिपूजादी-नुपायान् संगमेच्छया ॥१३८॥ बहून्पृच्छद्वैवज्ञांस्तथा शकुनिकानपि ॥ मेनेऽतिशयायिदेवेभ्यः । उपयाचितकान्यपि
॥१३९॥ तत्संगमासिवादिभ्यो । ददौ हृष्यन् घनादि च ॥ विचारं स्त्रीषु रक्तानां । तिरोघते स्मग्रहः ॥१४०॥ स्वस्थाऽभूत्सुमगा
ग्रामद् । ज्ञात्वा प्राप्तं च तत्र तं ॥ स्वायत्तं मान्द्यमानेतुं । सुशकं प्रेषितुं च यत् ॥१४१॥ द्रढिमानं विनिर्णीय । तद्वपुष्पाटवस्य
ते ॥ पिनाद्या मुदितास्तस्याः । कियत्कालप्रतीक्षणात् ॥१४२॥ आजूहवन्नैस्तामा-नेतुं जामातरं ततः ॥ मुदाऽऽगात्स च मूर्खो
हि । [नितं प्रत्येति भट्टकम्] ॥१४३॥ युग्मं ॥ अग्रीणन् प्रतिपत्त्याद्यैः । स्मरदत्तादयश्चिरं ॥ तं वीक्ष्य सुभगाऽप्यासी-द्धर्पलज्जाकुला
भृशम् ॥१४४॥ स्मरस्नेहोपचाराद्यैः । सा तथोपाचरच्च तं ॥ यथाभूत्तद्वशः सोऽलं । जगद्वाऽवश्यन् स्त्रियः ॥१४५॥

मान्येद्युस्तं रहोऽभाणीत् । समये चलता प्रिय ! ॥ मधुरुण्ठस्त्वया मार्ग्यः सहायः पितुरन्तिके ॥१४६॥ यदेप सर्वमार्गज्ञः । शक्तो भक्तश्च
नेतरि ॥ वेत्त्येकं मार्गमासन्नं । येनाप्यं द्रागमहापुरम् ॥१४७॥ प्रपेदे तद्वचोऽयं यज्जडाः स्त्रीषुद्विजीविनः ॥ श्वशुरावापप्रच्छे च ।
प्रतिष्ठासुस्ततोऽन्यदा ॥१४८॥ वस्त्रालंकारमाल्याद्यै-स्तं सत्कृत्य सगौरवं ॥ प्रस्थातुमन्वमन्येतां । तावाशीमुखराननौ ॥१४९॥
ताभ्यां दास्ताडिदाने स । मधुरुण्ठमयाचत ॥ दत्तमाकार्यं चाऽचाली-चौ नत्वा सपरिच्छदः ॥१५०॥ चाल्यमानामथो दत्ता-नर्ह्याऽ-
त्कुरारवाममं ॥ सुमगां तौ पदा नम्रां । मुदाऽन्वशिष्यतामिति ॥१५१॥ वत्से पत्यौ भवेर्भक्ता । स्त्रीणां सैव हि दैवतं ॥ यतोऽ
ज्ञाञ्मुत्र च प्राप्यं । अमिष्टं भोगपुण्यजं ॥१५२॥ सदाचारः सदा पाल्यः । सर्वेषां स हि जीवितं ॥ भूष्यते येन रूपादि-गुणौघो
नानिन्ने राः [मणिना वपुः] ॥१५३॥ तथा चोक्तं-

अयानन्द
केवल
चरित्रम्

॥४६॥

अभ्युत्थानमुपागते गृहपतौ तद्भाषणे नम्रता, तत्पादार्पितदृष्टिरासनविधिस्तस्योपचर्या स्वयम् ॥
सुप्ते तत्र शयीत तत्प्रथमतो मुखे त शय्यामिति, प्राच्यैः पुत्रि ! निवेदिताः कुलवधू^१ शुद्धांतधर्मा ह्यमी ॥१५४॥
निर्व्याजा दयिते ननान्दु नता, स्वश्रूषु भक्ता भवेः । स्निग्धा बन्धुषु वत्सला परिजने स्मेरा सपत्नीष्वपि ॥
पत्युर्मित्रजने सनर्मवचना खिन्ना च तद्द्वेषिषु, स्त्रीणां संवननं नतश्रु ! तदिदं वीतौषधं भर्तृषु ॥ १५५ ॥ इत्यादि ॥
॥ स्नेहच्छिक्षामदातां तौ । तादृक्पुत्र्या अपीदृशी ॥ नैवाऽप्यभ्युद्यतो ह्यन्दो । वर्पन् स्थानं विलोकयेत् ॥ १५६ ॥ शिक्षामेतां प्रपेदे
सा । नम्रमौलिमुहुर्मुहुः ॥ स्त्रीणां जगद्विद्विक्तानां । नाऽवज्ज्यौ पितरावपि ॥ १५७ ॥ नत्वा तौ प्राचलत्साश्रुः । पत्या सह
सतीव सा ॥ पित्राद्या वलितस्तौ च । संग्रह्य कियतीं भुवम् ॥ १५८ ॥ सेनानीर्मधुकण्ठोक्ते । मार्गे पत्न्याऽन्वितथलन् ॥ देवता-
चादिताफल्यं । मेने तरसंगमान्मुदा ॥ १५९ ॥ अर्द्धमार्गे व्यतिक्रान्ते । तदस्थवनगह्वरां ॥ वीक्ष्य रम्यां नदीं तस्थौ । भुक्त्यै
भूरिपरिच्छदः ॥ १६० ॥ भुक्तः सुमगयाऽग्निः । स्वामिन् ! रम्या नदी ह्यसौ ॥ सुदराश्च वने वृक्षाः । क्रीडावोऽत्र क्षणं ततः
॥ १६१ ॥ शूराग्रण्यामुदत्ते च । मधुकण्ठाऽङ्गरक्षके ॥ आन्तरे सेवके रक्षान्परे लज्जाभये तु न ॥ १६२ ॥ ततोऽसौ प्राविशत्केल्यै ।
मुदा नद्यां तया सह ॥ स्मरक्रीडा प्रियानुन्ना । रागिणां ह्युत्सवायते ॥ १६३ ॥ रत्ना चाद्भिः कियद्वेलं । सोऽविशद्वनगह्वरे ॥ रमे
तत्राऽपि च स्वैरं । विविधं रमणीरतः ॥ १६४ ॥ क्रीडन्तं तं सपत्नीक-मरक्षन् दूरतो भटाः ॥ रक्षामिपाद्रथारूढो । मधुकण्ठोऽ
प्युपाऽभ्रमत् ॥ १६५ ॥

^१ अन्तःपुरस्य धर्मा २ सुन्दरश्च वनोद्देशः ।

अथ याऽमेप्यतिक्रान्ते । भटास्तस्मिन्ननिर्गते ॥ दध्युर्धोरेऽप्यरण्येऽयं । शुग्धः खेलति किं चिरम् ॥१६६॥ विलम्ब्याऽथ
 कियञ्जात-शङ्कास्ते तमशब्दयन् ॥ शब्दाऽदाने प्रविश्यान्त-र्वणं विष्वग् व्यलोकयन् ॥१६७॥ सेनान्यं सुभगां चाऽपि । क्वाऽपि
 नैक्षन्त ते पुनः । खड्गं ग्राप्य क्वचित्तस्याऽनिष्टं खिन्नाः शशङ्किरे ॥१६८॥ पिपृक्षवोऽथ तच्छुद्धिं । मधुकण्ठं व्यलोकयन् ॥^१ तमप्य-
 नाप्य शोकार्ता । विकल्पान् विविधान् व्यधुः ॥१६९॥ तत्पदाद्यप्यपश्यन्त-स्ते किं कर्त्तव्यताजडाः ॥ जातायामथ यामिन्या-
 मशोचन् केवलं बहु ॥१७०॥ त्रियामी शतयामाभां । व्यतिक्रम्य कथञ्चन ॥ सर्वेऽप्यनाप्य तच्छुद्धिं । तेऽनन्यगतयोऽचलन्
 ॥१७१॥ क्रमान्महापुरं प्राप्ता । भूपालाय यथेक्षितं ॥^२ उदत्ताक्षाश्च सेनान्यः । स्वरूपं तन्न्यवेदयन् ॥१७२॥ भूपस्ततः
 शुचाक्रान्तः । शैलपुरवनादिषु ॥ सुचिरं लक्षशः श्रैः । सर्वतस्तमशोधयत् ॥१७३॥ तथाप्यनाप्य तच्छुद्धिं । तस्मिन् बालसखे
 नृपः ॥ पुत्रादिभ्योऽप्यतिस्नेहा-द्विललाप चिरं शुचा ॥१७४॥ कुटुम्बमपि सेनान्यो । रोदं रोदं चिरं स्थितं ॥ एकाक्येव
 सहस्रङ्गी । दुःखं प्राप्तं हि कर्मणः ॥१७५॥ मन्याद्यैर्बोधितोऽथाऽन्यं । सेनान्यं न्यस्य भूपतिः । क्रमात् शोकोज्झितो रेमे ।
 सर्वङ्गीणसुखीश्रया ॥ १७६ ॥

व्यतिक्रामति कालेऽथाऽन्येद्युर्गजजिघृक्षया ॥ प्रापत्तदर्हसामग्रा । विन्ध्योर्न्यां सैन्ययुग् नृपः ॥१७७॥ गृह्णतोऽस्य
 गजांस्तथाऽन्येद्यु रम्ये पटौकसि ॥ सुखासीनस्य भूपस्य । परीवारयुजः पुरः ॥१७८॥ शबरः कश्चिदागत्य । कपिनाट्यमदी-
 दशत् ॥ नृत्यन्ति वानरास्तत्र ॥ वानर्यथातिचित्रकृत् ॥१७९॥ वादयन्ति च वाद्यानि । धृत्कुर्वन्त्यन्तरान्तरा ॥ मिथो वल्गन्ति

युध्यन्ते । तुम्बन्त्याऽलिङ्गयन्ति च ॥१८०॥ उच्छलन्ति विचित्राणि । ददते करणान्यपि ॥ एवं चित्रीययन्तिस्म । ते जनान् सकला-
 नपि ॥१८१॥ रञ्जितोऽथ नृपोऽमीष्टं । श्वरायाऽददाद्धनं ॥ अथ मुख्यक्रपितत्रो-न्तुल्लाक्षो वीक्ष्य भूपतिम् ॥१८२॥ अश्रुधाराः
 किरन् धात्री-धवाऽग्रे सोऽपतद् द्रुतं ॥ एवं मुहुर्मुहुः कुर्वन् । व्यसिष्मयत भूपतिम् ॥१८३॥ युग्मम् ॥ अशक्तो नृगिरा वक्तुं ।
 चेष्टाभिस्तु वदन्नपि ॥ नाऽब्रूवुधत् स्वाशयं स । कांश्चिद्विक्क प्रश्रुतामिति ॥१८४॥ तं साकूतं हृदा ज्ञात्वा । नाटयाश्चर्याय तद्युतं ॥
 श्वरायाऽर्धितं दत्त्वा । कपिद्वन्दं नृपोऽग्रहीत् ॥१८५॥ 'ददौ स केलिवीराय । शिखारक्षादिहेतवे ॥ [आनन्दा] पुराप्यनेकनमार्थं पशुरक्षा-
 धिकारिणे ॥१८६॥ गजान् बहून् गृहीत्वाऽथ । कियद्भुभिर्वासरेनृपः ॥ आजगाम निजं धाम । रमते चाऽनिशं सुखम् ॥१८७॥
 वीक्ष्य चाऽयसरं केलि-वीरो नृत्तयते, कपीन् ॥ रज्यन् दत्तेऽधिकं ग्रासं । तस्मै तेभ्यश्च भूपतिः ॥१८८॥ लिखन्नज्ञाततत्त्वोऽपि ।
 तद् दृष्ट्वा भूभुगन्यदा ॥ कृष्यग्रण्ये मणिस्वर्णाऽ-लंकृवीर्निर्गामीपत् ॥१८९॥ रस्या विधाय ताश्चान्तः सदसं भूभुजे मुदा । कपिनृ-
 चादनुस्वर्णकारोऽन्ये दुरदौकयत् ॥१९०॥ गृहीत्वा ताः स्वहस्तेन । दत्त्वाऽस्मै पारितोषिकं । परिधापयितुं लग्नः सर्वाङ्गे पु कपेनृपः ॥१९१॥
 कण्ठे ग्रैवेयकं क्षेप्तुं । ग्राच्यं वलयमायसं ॥ तस्य यावन्तृपोऽभाङ्क्षीत् । कपिस्तावद्भूत्सुमान् ॥१९२॥ हरिवीरो नमतीत्यु-त्तैष
 राक्षे नमोऽकरोत् ॥ किमेतदितिसम्भ्रान्ता । नृपाद्या च समाऽभवत् ॥१९३॥ रुदन्तं तं समुत्थाप्या-ललिङ्ग प्रीतिमान् नृपः ॥
 आधास्या संभ्रमस्नेह-चाग्भिरासयदासने ॥१९४॥ अवीवदन् नृपादेशा-द्बहुवाद्यानि वादकाः ॥ अगायन् गायकाः, मेढु-र्मङ्गलानि
 च वन्दिनः ॥१९५॥ ज्ञात्वा वृत्तान्तमस्य द्राग् । मुदाऽऽगत्य कृदुःखकम् ॥ कण्ठे लग्नं रुदित्वा च । विदधे मङ्गलावलीम् ॥१९६॥

१ तथादात् २ नमस्तेवं योत्केऽग्नेर्भूभुजोऽपतत् ॥

अथ पप्रच्छ तं भूपः । किमिदं चरितं तव ॥ असंभाव्यमहो मित्र ! । यत्र दृष्टं श्रुतं क्वचित् ॥ १९७ ॥ हरिवीरोऽभजत्
स्वामिन् ॥ कर्मणां किं नु दुर्लभं ॥ क्षिप्तोऽहं येन तिर्यक्त्वे । नृस्माञ्चाऽद्य त्वयोद्धतः ॥ १९८ ॥ शौर्ये च धैर्ये च धने च पूर्णे-
ऽप्यैश्वर्ययोगेऽप्यखिले बले च ॥ मित्रे च भूपेऽपि हरिः कश्चित् । नृत्यत्यहो कर्मगतिर्विचित्रा ॥ १९९ ॥ तदुक्तं—यन्मनोरथ-
शनैरगोचरो । यत्स्पृशन्ति न गिरः कवेरपि ॥ स्वप्नवृत्तिरपि यत्र दुर्लभा । हेलयैव विवधाति कर्म तत् ॥ २०० ॥
ततो यथान्वभूवं त-तथा वच्मि शृणु प्रभो ! ॥ केल्यै मेऽन्तर्वर्णं प्राप्तं । यावद्भावि श्रुतं त्वया ॥ २०१ ॥ अग्रतः शृणु
भूपाल ! । प्रविष्टो गहने तदा ॥ जानानस्तां सतीं स्निग्धां । करे धृत्वा नवां प्रियाम् ॥ २०२ ॥ स्मरचेष्टाप्रियालापै-मोहयन्तीं
सुहृदुहः ॥ चंदनामोदसुभगै-र्मधुरैर्मलयानिलैः ॥ २०३ ॥ नृत्यत्पल्लवमालाभि-लताभिश्च मनोरमान् ॥ बन्धुरान् कोकिलारवि-स्तरून्
पश्यन् स्मरातुरः ॥ २०४ ॥ यावद्भ्रमामि सा ताव-दभजन्मण्डपे रम्ये । प्रियाऽस्मिन् रम्यते क्षणम् ॥ २०५ ॥
पंचभिः कुलकं ॥ ततस्तदनुवृत्त्याहं । पृष्ठवैः स्रस्तरे कृते ॥ स्रक्केलिसुखं भजे । प्रेमसारं तया सह ॥ २०६ ॥

अथ वीक्ष्य कर्पीस्तत्र । अभतः सा जगाद मां ॥ स्वामिन् ! पापां यदा मांघा-त्स्वं मां मुक्त्वा यदा गतः ॥ २०७ ॥ तदा
दैवात्पट्टभूता । त्वत्सगसुखवञ्चिता ॥ विलिन्नाऽन्येद्युद्राक्ष-महं भिक्षार्थमागताम् ॥ २०८ ॥ परिग्राजिक्रिक्रामेका-मौपधीग्रन्थिवन्धुरां
॥ विज्ञां विज्ञाय तामिष्ट-दानादिभिरुपाचरम् ॥ २०९ ॥ युग्मं ॥ तुष्टा सान्येद्युरूचे मां ! किमाराधोपि मामिति ॥ ब्रह्म प्रयोजनं
किञ्चित् । क्षमाऽहं सर्वकर्मसु ॥ २१० ॥ ततोऽभाणि मया मात-गदि मे व्यथयत्यथ ॥ कामजः प्रियसद्भो मे । यथा स्यात्तत्तथा

कुरु ॥२११॥ ततः सा बलयं लोह-मौषधीर्गर्भितं ददौ ॥ ऊचे चाऽस्मिन् समीपस्थे । न स्युर्विघ्ना गदा अपि ॥२१२॥ प्रभवन्ति न दुष्टाश्च । तिर्यग्रसुरादयः ॥ ततः प्रपूज्य नत्वा च । व्यमृजं तां मुदाकुला ॥२१३॥ बलयस्य महिम्नाऽऽप-मारोग्यं संगमं च ते ॥ परं त्वमेव मे 'नाथ-स्त्वच्छिवं च विलोकये ॥ २१४॥ तत्तत्क्षेपस्यामि ते कण्ठे । समये साम्प्रतं पुनः ॥ मुञ्चाम्युच्छीर्षिके रत्या । खेदितोऽसि चिरं मया ॥ २१५ ॥ ततः स्वयिहि निःशंकः । कप्यादिभ्यः क्षणं सुखं ॥ इत्युक्त्वा दर्शयित्वा च । तन्ममोच्छीर्षिके-ऽमुचत् ॥२१६॥ ततोऽस्याः लेहवागमूढो । विथ्रब्धोऽश्रयि निद्रया ॥ साक्षेप्सीत्तच्च मत्कण्ठे । प्रायो निद्रा हि वैरिणी ॥२१७॥ यावज्जागर्मि तावत्स्वं । कपीभूतं निभालये ॥ तामदृष्ट्वा च खिन्नोऽस्या धावन्ननुपदं द्रुतम् ॥२१८॥ व्रजन्ती मधुकण्ठेन । रथारूढां सहेक्षिपि ॥ पश्यन् ससंभ्रमं स्निग्धं । दीनोऽप्यादयि चानया ॥२१९॥ युग्मं ॥ एकाङ्गो मूढ ! रे स्नेहः । कियन्निर्वहते चिरं ॥ त्वद्विवाहाद्यन्वमसि । पित्रादिवशगैव हि ॥२२०॥ अहं बाल्यादपि स्वीर-चारा दुःशीलतापदं ॥ मधुकण्ठे भृशं गीत-कलाढ्य मधुरस्वरे ॥१२१॥ निजे गृहजने रक्ता । पतीयन्ती तमेव च ॥ पाणिग्रहमन्येऽहं । स्वैराचारार्थमेव नो ॥१२२॥ रूपं मेऽत्य-दूषृतं वीक्ष्या-ऽज्ञात्वैवं चरितं पुनः ॥ पाणिग्रहादिकार्येषु । स्वजनैर्विह्वमानिषि ॥२२३॥ आबाल्यान्मधुकण्ठानु-रागादिचरितं ततः ॥ विस्तरात्स्वं समाख्याय । पुनरप्यथ साऽभणत् ॥२२४॥ विश्वासायैव सर्वेषां । त्वयि स्नेहाद्यदीदृशं ॥ विफलः प्रेषितोऽपि द्वि-रायान् यन्नैव तिष्ठसि ॥२२५॥ तत्परित्राजकादत्त-बलयेन कपीकृतः ॥ तिर्यक्तं भुङ्क्ष्व यच्छिक्षां । विना प्रत्येति नो जडः ॥२२६॥ न वेत्सि चेन्मदाकृतं । द्विर्देशितमपि स्फुटं ॥ अनन्यगतिक्वायास्त-दोषो मे नेतिचेष्टने ॥२२७॥ क्वचिद्रत्ना घनैः

स्वर-मानीतैः पितृवंचनात् । क्रीडिष्यावस्त्वमप्यीत्थं । खेच्छं क्रीड कपित्रजैः ॥२२८॥ निगद्यैवं मम तथा । प्रेरितो मधुकण्ठकः ॥
 ॥ अचीचलदिशीष्टायां । रथं यवनरहसा ॥ २२९ ॥ ततः क्रोधान्वितः फालै-दूरं गत्वा पुनः पुनः ॥ नखैर्व्यदारयं द्राक् तौ
 'प्रतोदेनाऽहृतोऽप्यहम् ॥२३०॥ सप्रतीकारसद्गेन । मूर्ध्नि तेनाहतः क्रुधा ॥ ततोऽहं मूर्च्छितोऽप्यमसजं चानिलैर्निशि ॥२३१॥
 प्रातः कुङ्कुमविभागाऽङ्गः । कपियूथं निरीक्ष्य च ॥ युधा निर्घाट्य यूथेशं । कपिभिररमे चिरम् ॥२३२॥ अन्येद्युः श्वरः काञ्चित् ।
 सयूथं मां प्रमादिनं ॥ गृहीत्वा कूटपाशेन । चिरं नृत्ताद्यशिक्षयत् ॥२३३॥ तेन चाऽऽपि तव स्वामि-स्त्वया चाऽद्य नरीकृतः ॥
 इति मे चरितं मत्वा । मा काञ्चित्स्त्रीषु विधसीत् ॥२३४॥ अथवा विपयासक्तः । कां नाम्नोति विडम्बनां ॥ प्रायो विषयसंसक्ताः १ ।
 स्त्रियोऽपि प्रभवन्ति यत् ॥ २३५॥ यतो हि नष्टशास्त्रादि-दृष्टिमत्तान्धमूढवत् ॥ सर्वस्वं स्त्रियमेवैकां । पश्यन् प्राणी विचेष्टते ॥२३६॥
 इति श्रुत्वा नृपोऽवादी-न्मा विपीद सुहृद् ॥ २३७॥ मुशीलिताः प्रियाः कृत्वा । शुद्धस्व भोगानशङ्कितः ॥ २३७॥ सोऽप्या-

ल्यदुर्दुर्लभं किञ्चि-न्न मे त्वयि सति प्रभो ! । भोगानां साधनं मुख्यं । स्त्रियस्ताभ्यो बिभेमि तु ॥२३८॥ ततः सर्वाः स्त्रियस्त्य-
 स्या । चरिष्यामि वने तपः ॥ इहाऽमुत्र च सौख्यायाऽ-नुसन्त्यस्व तदत्र माम् ॥२३९॥ निश्चयैवं नृपो दध्यौ । हा विरक्तः
 सुहृन्मम ॥ अथवेद्यं न को दृष्टा । विरज्येत सचेतनः ॥२४०॥ मया धनैर्गजैश्चैः । पत्तिभिः सबलोऽप्ययं ॥ यथा न शक्ति-
 स्त्वातुं । स्त्रीमात्रकृतदुःखतः ॥२४१॥ जीवाः सर्वेऽपि निस्त्राणा-स्तथैवाऽस्मिन्नहो मवे ॥ दुःखैरार्त्ताः कदर्थ्यन्ते । विविधैः कर्मवै-
 रिभिः ॥२४२॥ इन्द्रोऽपि कीदृतां याति । नरकं चक्रवर्त्त्यपि ॥ पृथ्वीनाथोऽपि पतित्वं । घनाढ्योऽपि दरिद्रताम् ॥२४३॥

नीरोगोऽपि सरोगत्यं । दौर्भाग्यं सुभगोऽपि च ॥ सर्वसुख्यपि दुःखित्वां समर्थोऽप्यसमर्थताम् ॥ २४४ ॥ तदेवमत्राऽमुत्रा
 ऽपि । तत्कर्मविवर्ततः ॥ अवश्यगतत्वेष्टास्या । 'का सुखेषु विवेकिनाम् ॥ २४५ ॥ विषयग्रामसेवां हि । मन्यन्ते सुखमङ्गिनः ॥ तदप्राप्तिं च ते
 दुःख-मित्यहो जन्मिनां स्थितिः ॥ २४६ ॥ तन्मुष्ठा विषयेष्वाशा । दुःखमूलं हि साऽङ्गिनां ॥ तामेव वागुरां कृत्वा । स्त्रीव्याधा घ्नन्ति
 तान्मुगान् ॥ २४७ ॥ पित्रादीन् वञ्चयित्वाऽयं । यथा तिर्यक् कृतोऽनया ॥ कुर्यात्काचिचथा मां चे-न्नृत्यं घर्मादि वा क्व तत् ॥
 ॥ २४८ ॥ एकस्यामपि चेन्नायां । रक्तोऽयं दुःखभागभृत् ॥ तज्जगद्विष्कास्वासु । रमे बह्वीष्वहं कथम् ॥ २४९ ॥

एवं भवसुखोद्विग्नो । यावद्धथायति भूविश्रुः ॥ तावद्वद्वापितः कैश्चिन्नियुक्तपुरुषैरिति ॥ २५० ॥ स्वामिन् ! हेमजटो नाम्ना ।
 तापसः सपरिच्छदः ॥ प्राप्तोऽस्ति पुरसीमायां । ज्ञानध्यानगुरुर्युः ॥ २५१ ॥ नृपः श्रुत्वेति मन्वानो । घृतपूरे सितान्वयं ॥ नन्तुं तं
 सपरिवारो-ऽचलचापसधर्मभाग् ॥ २५२ ॥ गत्वा सीन्नि तरोर्मले । निषण्णं तं नृपोऽनमत् ॥ दत्त्वा सोऽप्याशिषं स्माह । धर्मं तस्मै
 निषेदुषे ॥ २५३ ॥ नायं क्षेयः कोविदैर्मन्यदेहः । कामैः कष्टैर्विद्वज्जां ये किलार्हाः ॥ नेयः श्लाघां सत्तपोभिर्विशुद्धै-
 र्यैरात्माऽयं शर्म सुक्तेर्लभेत ॥ २५४ ॥ चपलं धनमायुरल्पकां स्वजनाः स्वार्थपरा चपुः क्षयि ॥ ललनाः कुटिलाः कुतः परा-
 भवभीविघ्नभृते भवे सुखम् ॥ २५५ ॥ श्रुत्वेत्यधिकसंवेगान्न्यस्य राज्ये सुतं नृपः ॥ हरिवीरादियुज्जैन-धर्माऽज्ञस्तापसोऽभवत् ॥ २५६ ॥

तदा स्वर्णजटेत्येत-दारूण्यां प्रादाद्गुरुर्भुदा ॥ पट्टराश्यपि राज्ञोऽस्य । प्रतिबुद्धा पतिव्रता ॥ २५७ ॥ तपोविघ्नभिया गर्भ-
 ममुत्तवा सुसुन्दरी ॥ तापसी सह तेनैव । बभूव भवभीरूधीः ॥ २५८ ॥ युग्मं ॥ ततो हेमजटः स्वर्ण-जटाद्यैस्तापसैवृतः ॥ वने

पञ्चशतिसंख्यै-रनाऽऽगत्य तपस्यति ॥२५९॥ गर्भेऽन्येद्युः स्फुटीभूते । पृथा साऽवग् यथास्थितं ॥ समये शुभलग्ने च । दिव्या
पुत्रीमजीजनत् ॥२६०॥ बभूवे पाल्यमाना सा । तापसीभिः सुलक्षणा ॥ पुण्यलावण्यवह्नीव । नाम्ना तापससुन्दरी ॥२६१॥
समये तरिपता स्नेहा-त्तां ग्रज्ञाजितशरदां ॥ सद्गुणाढ्यां चतुःषष्टि-मप्यथाऽपीपठकलाः ॥ २६२ ॥

काले हेमजटः स्वर्ण-जटायाऽथ निजं पदं ॥ दत्त्वा पल्यङ्कविद्यां च । व्योमगां साधनान्विताम् ॥२६३॥ लेभे सुरतनू [नु]योग-
विधेस्तत्तनाऽऽत्मनस्तनू [नु] ॥ ततः कुलपतिः स्वर्ण-जटस्तान् शास्ति तापसान् ॥२६४॥ युग्मं ॥ अन्येद्युस्तद्विरेर्मूर्ध्नि । चैत्ये तापसर-
स्थितुः ॥ गिरिचूडस्य यक्षस्य । पुरो ध्यानासनादिभिः ॥२६५॥ विद्यामारादुमारेभे । विधिवचाष्टुषोष्य सः ॥ तस्या लक्षजपे पूर्णे-
ऽहन्धेकविंशे सुरोऽतुपत् ॥ २६६ ॥ अदात्पल्यङ्कमसौ स । यथेच्छं व्योमगामिनं ॥ नत्वा स्तुत्वा च यक्षेशं । तापसः पारणं
व्यधात् ॥ २६७ ॥ स तं पल्यङ्कमध्यास्य । दूरेऽप्यद्रिवनादिषु ॥ तीर्थानि वन्दते स्वरं । विमानारूढखेटवत् ॥ २६८ ॥

प्राप्तसौभाग्यसीमाऽथ । तनया तस्य यौवनं ॥ यद्रूपन्यक्कृता दुःखात् । कमला चपलाऽभवत् ॥२६९॥ गुणरूपकलास्तस्या । एवं
चेद् द्विद्विरूपतां ॥ प्रत्येकं दधते तर्हि । सोपमाः स्युर्नचाऽन्यथा ॥२७०॥ तस्याथ व्याकुलो वत्सा-ऽनुरूपवरीचिन्तया ॥ आम्बन् पल्य-
ङ्कगौ नाना-भूषणान् विलोकते ॥२७१॥ क्वाऽपि राजकुलेऽन्येद्युर्दष्टुं कमपि भूषजं ॥ गतः प्रत्यागतश्चाऽयं । व्याघ्ररूपेण तल्पगः
॥२७२॥ तं दृष्ट्वा तापसा भीत्या । नश्यन्तस्तेन संब्रया ॥ सन्धीरिताः स्थिताः सोऽपि । भूमाचित्यलिखन्नखैः ॥२७३॥ शप्त्वा

व्याघ्रीकृतः स्वर्ण-जटो देवेन केनचित् ॥ नरोऽहं धर्मतत्त्वज्ञा-द्भावीत्याऽऽनयताऽत्र तम् ॥२७४॥ तापसेभ्यः परो धर्म-तत्त्वज्ञः को
भवेदिति ॥ प्रायुक्षत स्वमन्त्राद्यां-स्तेऽतः कार्यं तुनाऽसिधत् ॥ २७५ ॥ सांख्यौलूक्याऽक्षपादादि-मतस्यैरपि कारिताः ॥ एवमेव

प्रतीकाराः प्राणुर्विफलतामिह ॥२७६॥ ततश्चिन्ताकुलाः सर्वे-ज्ज्ञासाधौपयिकान्तरं ॥ मदाद्यास्तापसाः जग्मु-र्गिरिचूडस्य मन्दिरम् ॥२७७॥ शुचयस्तत्पुरो दर्भ-संस्तरस्था उपोषिताः ॥ जपध्यानासनाचाद्यै-स्तमारात्सुः प्रयत्नतः ॥ २७८ ॥ तुष्टः सोऽष्टोपवासान्ते ऽप्राक्षीदेवः प्रयोजनं ॥ तेऽप्यवोचन् स्वरूपस्थ-मसत्कुलपतिं कुरु ॥ २७९ ॥ देवः प्रोचे न चेयं मे । शक्तिर्व्याघ्रीकृतो ह्ययं ॥ मरुता महता तस्माद् । झूत भोः किं करोमि वः ॥ २८० ॥ तेऽवदन्निष्टसिद्धयै तद्धर्मतत्त्वज्ञमानय ॥ जगौ देवस्तमानेभ्ये । विज्ञाय ज्ञानिनो गिरा ॥ २८१ ॥ ततः काऽपि क्षणं गत्वा । पुनरागत्य सोऽवदत् ॥ संगन्ता वः स्वयं तुर्ये । सोऽहनीत्युक्त्वा च खेजगमत् ॥२८२॥ पारणाहाचुरीयेऽह्नि । तापसेषु मदादिषु ॥ मार्गं विलोकयत्स्वद्य । त्वं दिष्टयाऽऽगाः कुतश्चन ॥ २८३ ॥ स्वरूपस्थं कुलपतिं कर्तुं शक्नोषि भद्र ! चेत् ॥ तदा कुरु सतां कृत्यं । परोपकृतिरेव हि ॥ २८४ ॥

व्याघ्रस्य चरितं चित्रं । हरिर्वीरमुखादिति ॥ श्रुत्वा स विस्मयं सर्व-मयं तान् प्रत्यथाऽवदत् ॥२८५॥ विधास्ये वोऽर्थितं सर्वं । यदि सर्वज्ञदेशितं ॥ धर्मतत्त्वं प्रपत्स्यध्वे । सम्यक् संग्रति मन्मुखात् ॥२८६॥ तेऽप्युचुर्यदि नः कार्यं । करिष्यसि कृतिस्ततः ॥ भावी त्वमेव देवोत्पत्त्या । तत्त्वज्ञः सुगुरुश्च नः ॥२८७॥ कुमारः स्नाह तदह्नि-फलाद्यानयत द्रुतं ॥ तदुक्तं तेऽपि चानिन्यु-र्धह्नि कुण्डाद्यपि व्यधुः ॥२८८॥ एते ग्राह्याः प्रवोच्याध्याऽऽ-डम्बरेणेति चिन्तयन् ॥ कुमारोऽप्यकरोत् ^१ स्नात्वा । मुद्राध्यानासनादिकम् ॥२८९॥

ॐ नमोऽर्हद्भ्यः ॐ ह्रीं सर्वसंपदशीकरेभ्यः, ॐ ह्रीं नमः सर्वसिद्धेभ्यः सिद्धानन्तचतुष्टयेभ्यः, श्रीं नम आचार्येभ्यः पञ्चाचार-धरेभ्यः, ॐ नम उपाध्यायेभ्यः सर्वविघ्नभयापहारिभ्यः, ॐ नमः सर्वसाधुभ्यः सर्वदुष्टगणोच्चाटनेभ्यः, सर्वाभीष्टार्थान् साधय

साधय, सर्वविघ्नान् स्फोटय स्फोटय उचाटय, एनं खं रूपमानय हूँ फुट् फुट् स्वाहा ॥
 इत्यादिमन्त्रानुचार्य । हुत्वा पुष्पफलादि च ॥ तं पुरःस्थापितं व्याघ्र-मसकृत् पाणिना स्पृशन् ॥२९०॥ औपधीं रेल्लणी-
 दत्तां । यथेच्छं रूपकारिणीं ॥ नैपुण्यान्यस्य तच्छिष्ये । तं प्राग्रूपं नरं व्यधात् ॥२९१॥ दृष्ट्वा कुलपतिं पूर्व-रूपं सर्वेऽपि तापसाः॥
 नेमुः प्रमुदितास्तार-कुमारस्तुतिकारिणः ॥२९२॥ सोऽपि सोत्कण्ठमालिङ्ग्य । कुमारमवदन्मुदा ॥ नमो हारितमानुष्य-चिन्तारत्न-
 प्रदाय ते ॥ २९३ ॥

अथाऽपृच्छन् कुलपतिं । कुमारस्तापसाश्च ते ॥ कथं ते व्याघ्रतैषाऽभू-दित्याद्योऽभ्यधात्ततः ॥ २९४ ॥ कन्याया
 वरवीक्षार्थं । आम्यन् पर्यङ्कगोऽन्यदा ॥ गगनाद्भ्रष्टपर्यङ्को । न्यपतं गिरिमूर्धनि ॥२९५॥ तत्राऽद्राक्षं तत्क्षणे खं । व्याघ्रीभूत-
 मथो मुनिं ॥ शिलास्थं ध्यानगं जैनं । तदग्रे चाग्रिमं सुरम् ॥२९६॥ देवीचतुष्टयीकृत-गीतवाद्यलयानुगं ॥ मोहनं विश्वनेत्राणां ।
 नृत्यन्तं दिव्यभङ्गिभिः ॥२९७॥ युग्मं ॥ अयमेव ममाकर्ष-दागता केनचिन्मुनिः ॥ विचिन्त्येति प्रणम्याऽऽख्यं । रुदन् दुःस्वात्स्वभा-
 पया ॥२९८॥ भगवन्नपराद्धं किं । मया यन्मामपीपतः ॥ त्वं व्याघ्रत्वमनैपीध ॥ प्रसीदाऽथ नृतां नय ॥२९९॥ मुनिर्जलप-
 संकल्प-मात्रमप्यत्र नैव मे ॥ किं चैतत्त्रिदशोऽकार्णी-देय रोपात्कुतश्चन ॥३००॥ नाट्यं कृत्वा स्थिते देवे । विदित्वा समयं ततः ॥
 पुनस्तं मुनिमप्राक्षं । कोऽयं कस्माच्चुकोप मे ॥ ३०१ ॥ आरणत्करुणासारः । सुरवृत्तं मुनिर्यथा ॥ खेटैश्चर्यं परित्यज्य । प्रव्रज्या-
 महमाददे ॥३०२॥ क्रमादधीतसिद्धान्तो । 'द्विविधोऽस्तपः परः ॥ विहरे बोधयन् भव्या-नेकाकी गुर्वनुज्ञया ॥३०३॥ अन्यदा गगने

गच्छन् । गिरैरस्यैव मूर्धनि।महन्तमिममद्राक्षं । हन्यमानं मृगारिणा ॥३०४॥ तत संजातकारुण्योऽवतीर्य द्रुतमम्बरात् ॥तपःप्रभावतः सिंहे । नटे स्वस्यस्य हस्तिनः॥३०५॥सर्वाङ्घ्रिक्षमणात्सर्व-पापव्युत्सर्जनादिकांकारयित्वाऽऽददे पञ्च-परमेष्टिनमस्कृतिम्॥३०६॥ ॥ युगं ॥ शुभध्यानान्मृतः सोऽभू-त्सौधर्मे त्रिदशोत्तमः ॥ मणिचूडाभिधः पञ्च-परमेष्ठयनुभावतः ॥ ३०७ ॥

यदुक्तं-नाणाविहपावपराणो वि, जं पाविऊण अवसाणे । जीवो लहइ सुरत्तं तं सरसु मणे नमोष्कारम् ॥१॥ देवीकृतजयारावः । स प्राक्पुण्यं विचिन्तयन् ॥ ज्ञानाद् ज्ञात्वोपकारं मे । द्रागाऽऽगत्याऽत्र भक्तितः॥३०८॥ तेजोभिर्मसिय-ब्राक्षाः । प्रशान्तं मां शिलास्थितं ॥ नत्वाऽऽख्याय स्ववृत्तान्तं । मुदाऽनृत्यपुरो मम ॥३०९॥ युगं ॥ पर्यङ्कच्छायामालोक्य । त्वामायान्तं ममोपरि ॥ मत्वाऽऽशातनया क्रुद्धः । शप्त्वाऽनैपीदशामिमाम् ॥३१०॥ एवं मुनिगिरं श्रुत्वा । नत्वा तं विनयात्सुरं ॥ वर्षभश्रूणि दीनोक्तिः । श्यापमोक्षमयाचियि ॥ ३११ ॥ अलपत्कृपया स्वर्गी । राज्यभोगादि मूढ रे ॥ त्यत्त्वाऽपि त्वं न जानासि तत्त्वान्याशातयन्त्युपिम् ॥३१२॥ निष्फलं मा तपः कार्पी-र्भद्र 'व्रजाऽऽश्रमं निजं ॥ प्राग्वत्पर्यङ्कमारुह्य । मत्प्रभावेण सञ्जितम् ॥३१३॥ मासान्ते तत्त्ववेदी त्वां । स्वभावस्थं करिष्यति ॥ तस्माच्चत्त्वानि विज्ञाय । दद्यात्तस्यै निजां कनीम् ॥३१४॥ ततस्तथाऽहमव्राऽऽगां । सर्वं वो ज्ञातमग्रतः ॥ इत्याकर्ण्य चमचक्रुः । कुमारस्तापसाश्च ते ॥३१५॥ ततः कृत्वोत्सवान् हर्षा-त्तापसीगीतमङ्गलान् ॥ कुमारं धर्ममग्राहुः । सर्वे संभूय तापसाः ॥३१६॥ दिदेश विस्तरात्सोऽपि । द्विविधं धर्ममार्हतं ॥ ऊरीचक्रुश्च ते बुद्धाः । सम्यक्त्वाणुव्रतादिकम् ॥ ३१७ ॥

अथ कुलपतिः प्रोचे । कुमरोक्तोऽसि नाकिना ॥ मत्कन्यायाः पतिर्मावी । तचां परिणय द्रुतम् ॥३१८॥ इत्याकर्ण्य
कुमरोऽपि । यावद्वक्ति न किञ्चन ॥ तावत्सुमनसां दृष्टि-स्तन्मूर्ध्नि व्योमतोऽभवत् ॥३१९॥ तां वीक्ष्य तापसा याव-त्समीक्षन्ते
चमत्कृताः ॥ गिरिचूडसुरस्तावत् । प्रादुर्भूयेत्यभाषत् ॥३२०॥ भो भो मुनिर्मयाऽपृच्छ । ज्ञानी तत्र गिरौ स्थितः । कथमेव नरो
मावी । सोऽवक् तत्त्वज्ञसंगमात् ॥३२१॥ ततोऽप्राधं कथं ज्ञानी । मया ज्ञेयः स तत्त्ववित् ॥ स स्नाह कोलरूपं त्वां । यो जेष्यति
नरेन्द्रभूः ॥३२२॥ ततोऽहं राजधानीषु । भञ्जन्नुपवनावलीः ॥ कोलरूपेण वभ्राम । कोऽप्यजैपीव मां पुनः ॥३२३॥ ततो हेम-
पुरेऽजैपीद्वभूपारामप्रमर्दिनं द्वाग्मां दोर्मात्रशस्त्रोऽयं । नटे भूषधुवां शते ॥३२४॥ अपहृत्येभरूपादि-माययाऽयं ततो मया ॥ आनिन्ये
सर्वदो व्योम्ना । कृच्छ्राद्धो हितकाम्यया ॥३२५॥ सौन्दर्योदार्यशौर्योप-कारसद्धर्मतादिभिः ॥ गुणैर्नान्योऽस्य तुल्योऽस्ती-त्यनुभूतमिभिदं
मया ॥३२६॥ अहदयः कौतुकादत्राऽऽ-गतः कुलपतेरहं । स्वभावापादनाद्येत-दद्राक्षमखिलं समुत् ॥३२७॥ अथौपं च भवद्व्योऽहं-
द्धर्ममेतेन देशितं ॥ ततः प्रबुद्धसंस्कारः । प्राग्जन्माऽचिन्तयं मुदा ॥३२८॥ तथाहि—

पुरे धन्यपुरे धन्या-भिधानो धनवान् पुरा ॥ अजनीह जनी तस्य । नाम्ना वसुमती सती ॥३२९॥ सुहृत् श्रावकसंसर्गा-
दन्यदा संगमे गुरोः ॥ ततः श्रुत्वा स सम्यक्तव-मूलं धर्ममुपाददे ॥३३०॥ अन्यदा तस्य जायाया । देहे प्रादुरभूद्रूजा ॥ तस्याः
शान्त्यै स सदैवै-श्रिकित्सामप्यचीकरत् ॥३३१॥ भिषग्भिर्मापितैर्वीर्य-वद्विर्विविधभेषजैः ॥ तदेहे ददृशे नैव । गुणः कोऽपि कथं-
चन ॥३३२॥ तथापि तद्दृढप्रेम्णा । सोऽपृच्छन्मान्त्रिकादिकान् ॥ स्वस्वाम्नायाः कृतास्तैश्च । न त्वेभ्यः कोऽप्यभूदगुणः ॥३३३॥
ततः स गाढं तत्स्नेह-ग्रहिलात्मा यदे यदे ॥ पुरे परिभ्रमन्नाख्य-जटिकार्पटिकानपि ॥३३४॥ उज्जागरोजितैर्जातु । प्रयोगैर्जे-

जयीति यः ॥ मञ्जायाया रुजं न्यक्षां । लक्षं तस्मै ददाम्यहम् ॥३३५॥ इति श्रुत्वा ततः कश्चित् । स्फुटीभूय जटी तदा ॥ तमव्रवीत्क्षणाद्दीतामयां कुर्वे तव प्रियाम् ॥३३६॥ परं सत्यप्रतिज्ञः स्याः । सोपचारश्च चेन्मयि ॥ तदाकर्ण्योऽऽदरात्सोऽपि । तथेति प्रत्यपद्यत ॥३३७॥ विनयेन गृहं नीत्वा । तं स्वजायामदर्शयत् ॥ सन्तोष्य तं च ममया तत्-ग्रतीकारमकारयत् ॥३३८॥ तेन प्रयुक्तरौद-स्तदद्गादगमद्गदः ॥ संहृष्टः प्रेक्ष्य सक्षां तां । केकी कादम्बिनीमिव ॥३३९॥ क्रमाच्चद्वपुराप्यायि । तैर्वनं वारिदैरिव ॥ तस्यायुवदैवदग्ध्य-दर्शनाच्च चमत्कृतः ॥३४०॥ स्थापयामास तं मास-माग्रहादत्र जय्यपि ॥ स्वधर्ममुत्तुन्वाऽहहर्द्धमे निर्ममे श्रेष्ठिनं श्लथम् ॥ ३४१ ॥ युग्मं ॥ ततोऽनालोच्य पापं त-त्प्रान्तेऽसौ सन्मतिमृतः ॥ गिरिचूडसुरः सोऽहं । जातस्तत्पुण्य-योगतः ॥३४२॥ युष्माभिः सह बुद्धश्च । ग्रपेदे शुद्धदर्शनं ॥ ग्रादुरासं गुरोः शीर्षे । पुष्पवृष्टिं विधाय च ॥३४३॥ देवोक्ताय वरा-याऽसौ । दद्वचं तापससुन्दरीं ॥ कृतार्थः स्याद्यथोद्गाहः । स्वोपकारिणमुत्सवैः ॥ ३४४ ॥

श्रुत्वेति कुलपत्याद्याः । कन्यां तां ग्रत्यपीपदत् ॥ मुदाऽभ्यर्च्य कुमारं द्राक् । सामग्रीं च सुरोऽकरोत् ॥३४५॥ रत्नस्तम्भ-स्यमुक्तासक्-तोरणे स्वर्णमण्डपे । देवीभिस्तापसीभिश्च । गीयमानोरुमङ्गलम् ॥३४६॥ अथान्तदुन्दुभिध्वान-सुरवन्दिजयारवं ॥ चित्रा-न्मलितगीर्वाण-विद्यामृद्गणसंस्तुतम् ॥३४७॥ कुर्वत्युत्सवमस्वप्ने । तापसाः पर्यणीनयन् ॥ कुमारेण कर्णी दिव्यवस्त्राभरण-भूषिताम् ॥ ३४८ ॥ ददौ देवः कुमाराय । वस्त्राकल्पादि दैवतं ॥ तुष्टः कुलपतिश्चाऽपि । पल्यङ्कं व्योमगामिनम् ॥३४९॥

अथ तत्र वने रम्ये । गिरिचूडेन निर्मिते ॥ स्वर्विमानोपमे हर्म्ये । सप्तभौमे हिरण्मये ॥३५०॥ स्वाद्यखाद्यादिसामग्या । सर्वाङ्गीणसुखाकरे ॥ तदेवपरिचारेण । सेव्यश्चिन्तितदायिना ॥३५१॥ रूपात्यप्सरसा पत्न्या । तथा स्निग्धनवोढया ॥ कुमारे

विलसन् दिव्य-भोगसौल्यानि देववत् ॥ ३५२ ॥ उवास तापसग्राप्त-धर्मवृद्धिविधित्तया ॥ नानातीर्थानि पत्न्यङ्क-चलान्निन्यं च यन्दते ॥ ३५३ ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥ युतो वा रहितो वाऽपि । पत्न्या स्वरं कदाचन ॥ क्रीडत्यमरवन्नाना-नदीवार्द्धिवनादिषु ॥ ३५४ ॥ जैनधर्मविधिं सम्यक् । स शिक्षयति तापसान् ॥ दीक्षां जैनीं फलं चास्या-स्तेषामुपदिशत्यपि ॥ ३५५ ॥ क्रमादधीत-सिद्धान्ताः । सर्वानुष्ठानवेदिनः ॥ तेऽप्यर्हच्छासने दक्षाः । प्रविब्रजिष्वोऽभवन् ॥ ३५६ ॥ एवं नरा धर्ममहामहिम्ना । 'सदा समाप्त-स्थितिभोगयोगाः ॥ सेव्याः सुरैरप्युरीक्रियन्ते । स्वयं सुखैः स्वर्गिजयश्रियैर्द्वैः ॥ ३५७ ॥ इति श्रीतपागच्छाधिराजश्रीमुनिसुन्दर-द्विरविरचिते श्रीज्ञयानन्दराजार्पिकेवल्लिचरित्रे जयश्रूङ्के श्रीजयानन्दकुमारस्य देशान्तरचर्यायां हेमपुरपुरोद्यानगदुर्जयकोलविजय-तापसाश्रमगमन-स्वर्णजटकुलपत्यादितापसपञ्चशतीसहितगिरिचूडयक्षप्रतिबोध-कुलपतिपुत्रीवापससुन्दरीवृतीयपत्नीपरिणयन-कुल-पतिदत्तपत्न्यङ्कविद्याऽन्वितगगनगामिपत्न्यङ्कचलनानातीर्थनमस्करणादिवर्णननामा सप्तमः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ ग्रन्थाग्रं ३६५ ॥

॥ अथाष्टमः सर्गः प्रारभ्यते ॥

यो देवान्तरधृन्दवर्त्तिविचिधाजनेकप्रभावप्रभा-प्रस्थानप्रतिपन्थितां प्रथयति ग्रीष्मोऽत्र भीष्मः कलिः ॥
यन्माहात्म्यभरः स्फुरत्यपभयं तत्राऽप्यहो सर्वगः । सर्वं शीतलयन् जगत् सुखयतादस्मान् स पार्श्वप्रभुः ॥ १ ॥
अथाऽन्येद्युरिहावासे । सप्तमीं भूमिमास्थितः ॥ यावद्भद्रासनासीनः । कुमारोऽग्रं विलोक्ते ॥ २ ॥ तावदेकं परिव्राजं ।

सुरूपं यौवनोद्धरं ॥ ददर्शाऽवतरन्तं खात् ॥ स्वसमीपं प्रति द्रुतम् ॥ ३ ॥ तत्राऽऽगत्य मुनिस्तस्यै । दत्ताशीर्दीपितासने ॥ निविष्टः
 सस्यूहं तस्य । मुखाम्भोजं विलोकयन् ॥ ४ ॥ कुमारः साह कस्त्वं भो ! । कुत आगाः ! किमिच्छसि ! ॥ ब्रूहि प्रयोजनं येन ।
 तद्वैमि कृतार्थताम् ॥ ५ ॥ अधुध्ये ह्यर्थितामात्रं । व्यक्त्याऽज्ञात्वा न त्वाऽर्थ्यमिद्वितैः ॥ तस्य ज्ञानेऽप्यदानेन । दानिवादः कलङ्कयते ॥ ६ ॥
 याञ्चालजां प्रापितेनाऽ-थिना यदधमज्यते ॥ विलम्ब्य ददतोऽप्येत-न्नाऽपैति सुकृतं कुतः ॥ यदुक्तं-प्रापितेन चटुकाकुविडम्ब्यं
 लम्बितेन बहुयाचनलज्जां ॥ अर्थिना यदधमज्यते दाता । तन्न लुम्पति विलम्ब्य ददानः ॥ ७ ॥ याचमानजनमा-
 नसदृष्टेः । पूरणाय बत जन्म न यस्य ॥ तेन भूमिरिह भारवतीयं । न द्रुमैर्न गिरिभिर्न समुद्रैः ॥ ८ ॥ मीयतां
 कथमभीप्सितमेपां । दीयतां द्रुतमयाचित एव ॥ तं धिगस्तु कलयन्नापि वाञ्छामर्थिवागवसरं सहते यः ॥ ९ ॥ कथमस्याऽर्धितं
 बुध्ये । ददे च द्रागयाचितं ॥ कुमारे चिन्तयत्येवं । तस्मिन् त्रिधो गीरशिरोमणौ ॥ १० ॥ परिव्राट् स मुदाऽवादी-नैवाऽसाध्यं न किञ्चन ॥
 शूरः परोपकारी च । न त्वक्तः परमः परः ॥ ११ ॥ गृणु वन्मि स्ववृत्तान्त-मभूद्भ्रातटे गुरुः ॥ भद्रदत्ताभिधस्तस्य । गङ्गोदतोऽसि
 शिष्यकः ॥ १२ ॥ गुरुदत्तौपधीकल्पा-ल्लुक्ष्याम्यौपधीरहं ॥ गिरौ मलयकूटाहवे । सन्ति ता विविधाः पुनः ॥ १३ ॥ लक्ष्याः
 स्युर्विधिना सम्यग् । साधिता एव ताः परं ॥ ततस्तत्राऽसकृद्भत्वा । प्रारेमे साधना मया ॥ १४ ॥ परं मलयमालोऽस्य । क्षेत्रपालो
 निरेः प्रशुः ॥ भापयत्युपसर्गेर्मां । न ताः साधयितुं क्षमे ॥ १५ ॥ गुर्वाम्नायकृतस्वाद्भि-लेपाद्योजनमम्बरे ॥ एकैकोत्पाततो याऽमी
 त्युर्व्यां बन्ध्रमाम्यहम् ॥ १६ ॥ प्राप्तोऽद्याऽस्मिन् वने वीक्ष्या-ऽसम्भवं स्वर्णमन्दिरं ॥ अवेदं तापसप्रश्नाद् धृतं लोकोत्तरं तव ॥ १७ ॥
 अपि देवैरजग्र्यं त्वां । निबुध्य तदुपागमं ॥ याचितुं स्वार्थसिद्धं य-द्याञ्चामर्हति न हिये ॥ १८ ॥ भद्र ! शक्नोपि चेज्जेतुं ।

क्षेत्रपं तद्भूवर्षधीः ॥ मम साधयतो विमान् । हर्षुषुचरसाधकः ॥ १९ ॥ कुमारः स्माह विश्वोप-चिकीर्षोरेतदल्पकं ॥ तत्त्वार्थ-
 भेद्विजित्येन्द्र-मपि तत्साधयामि तम् ॥ २० ॥ सोऽभ्यधात्साधु साध्वेत-त्संभवत्यखिलं त्वयि ॥ योजनानां शते दूर-मितो
 भवति सोऽद्विराद् ॥ २१ ॥ साधना चाऽसितद्वाद-श्यहन्यारब्धा त्रिभिर्दिनैः ॥ सिद्धिं चतुर्दशीरात्रौ । याति निर्विघ्नता यदि
 ॥ २२ ॥ अद्य चाऽस्तेऽष्टमी कृष्णा । तत्सज्जीमिव सन्मते ! ॥ प्रातः स्कन्धेऽधिरोप्य त्वां । यामि व्योम्ना दिनैस्त्रिभिः ॥ २३ ॥

स्मित्वाऽवदत्कुमारोऽथ । याहि स्वार्थं प्रसाधय ॥ स्वशक्त्यैव समेष्यामि । द्वादश्यामुदये रवेः ॥ २४ ॥ नाऽत्राऽर्थे संशयः
 कार्यो । न चलत्येव यत्सतां ॥ प्रतिपन्नं युगान्तेऽपि । भूमेर्वादिनिदर्शनात् ॥ २५ ॥ श्रुत्वेति मुदितः सोऽगात् । खगलोपस्कराऽ-
 न्वितः ॥ तत्राऽऽप्स्यै मिलनस्थानं । सुविज्ञाप्य नृपाङ्गजम् ॥ २६ ॥ प्रिये ! मलयकूटाद्रौ । गत्वा स्थित्वा दिनत्रयं ॥ विद्यासाधक-
 सान्निध्यं । कृत्येष्यामि रयादिह ॥ २७ ॥ परोपकारपुण्यस्य । त्वमप्यंशमवाप्नुयाः ॥ पित्राद्यैः पाल्यमानाऽत्र । तावत्सिष्टेः समाहिता ॥ २८ ॥

इति प्रज्ञाप्य पत्नीं स्वा-भगादेकादशीनिशि ॥ कुमारोऽप्यथ तत्राऽद्रौ । पल्येङ्केनाऽकुतोभयः ॥ २९ ॥ संगोप्य क्वाऽपि
 पल्यङ्कं । साधकं सोऽमिलत्रगे ॥ आख्यच्च साधयेष्टं भोः । श्रीजये मयि रसके ॥ ३० ॥ आरेभे मुदितः सोऽपि । स्तुवंस्तत्स-
 त्यसाहसे ॥ विधिना साधनां विमान् । श्रीजये मति सायुधे ॥ ३१ ॥ तृतीयेऽहन्यथ भूतेष्टा-निशि प्राच्यामुदैक्षत ॥ कुमारोऽ-
 भ्यायतीं घोरां । धूम्यामन्धितादिद्मुखाम् ॥ ३२ ॥ स प्राग्देव्यर्पितौषध्याः । सांनिध्यादकुतोभयः ॥ नमस्कारजपात्तां द्राग् । धीरः
 ग्रत्यवधीद् द्रुतम् ॥ ३३ ॥ ततः सोऽवहितः पश्य-न्नाग्निं धूम्यानुगं क्षणात् ॥ प्राग्वत्प्रत्यक्षिषद् भीष्म-मड्डहासमथाऽशृणोत् ॥ ३४ ॥
 यावत्तेनाऽपि न क्षुभ्य-त्येष धीरितसाधकः ॥ तावद्व्योम्नीत्यभूद्वाणी । प्राणिनां च हृदेकभिन् ॥ ३५ ॥

किमग्नि साधकं पूर्व-मथवोत्तरसाधकं ॥ श्रीजयः स्माह प्रापाणा-नद्धि नाऽऽवां वशे तव ॥ ३६ ॥ कथमग्नि मृगः सिंह ।
मृगं वा सिंहरक्षितं ॥ जयामि शक्रमप्येष । त्वज्जये का पुनः कथा ॥ ३७ ॥ पुनर्गीः खेऽभवत्किं रे-ऽन्यार्थं मूर्ख ! सुमूर्पसि ॥
किं न वेत्ति न मौख्यं-जग्याः स्युर्निर्जराः क्वचित् ॥ ३८ ॥ त्रज दूरं त्यज स्थैर्यं । यन्न त्वां हन्म्यनागसं ॥ साधकं तु
हनिष्यामि । सागसं त्वग्यवत्यपि ॥ ३९ ॥ अयं हि मद्विरेच्छु-रादातुं विविधौषधीः ॥ न मेऽर्चाद्यक्रोद्विधां । साधयन्निति हन्यते ॥ ४० ॥

हसित्वाऽह कुमारोऽपि । किमदृश्यो भवस्यथ ॥ वीरधेद्भव दृश्यस्त्वं । यथा ते वेद्मि वीरताम् ॥ ४१ ॥ तर्जितः
श्रीजयैर्नैव-ममरः सोऽपि कोपिहृद् ॥ दृश्योऽभूत्कोलरूपेण । कम्पिताद्भिः पदाहृतैः ॥ ४२ ॥ कुमारोऽभ्यापतन्तं त-मञ्जन-
गिरिगोत्रिणं ॥ पोत्रिणं वीक्ष्य दुर्द्वयं । सतपं समरं समम् ॥ ४३ ॥ समं तेन चिकीर्षुः सन् । देवीदत्तौषधीमलात् ॥ विधाय शौकरं
रूपं । युगे क्रुद्धोऽभ्यधावत् ॥ ४४ ॥ युग्मं ॥ ततो द्वावप्ययुध्येतां । मिलितौ तौ मदोद्धुरौ ॥ सुधोरैर्घुर्घुरारौ-र्गर्जयन्तौ गिरेर्दरीः
॥ ४५ ॥ दंष्ट्राभ्यां तौ मिथो म्रन्तौ । दारयन्तौ नखैः खरैः ॥ बलमन्तौ त्रिचटन्तौ च सस्पद्धौ जयगर्वितौ ॥ ४६ ॥
कम्पयन्तौ गिरेर्धात्री-मुत्प्लुत्योत्प्लुत्य पाततः ॥ महाकायौ महौजस्कौ । चक्रते दारुणं रणम् ॥ ४७ ॥ युग्मं ॥ 'घला-
द्भमदत्त्वाऽथ दंष्ट्राभ्यां । द्रुतं दैवतदंष्ट्रिणं ॥ अजैपीत् श्रीजयो दंष्ट्री । नष्टः कष्टात्त्वसौ रसन् ॥ ४८ ॥ ततः सुरः स 'करदी-भूय
प्रादुरभूत्पुरः ॥ तथैव करिरूपेण । कुमारस्तमयोधयत् ॥ ४९ ॥ 'अचलाप्यचलद्वयोम । पुस्फोटे च तयोर्युधि ॥ अपतन् गिरि-
नृज्जाणि । गर्जितादिभिरूर्जितैः ॥ ५० ॥ मग्नदन्तं तुटच्छुण्डं । सर्गाद्भिस्फुरितनयथं ॥ अनीनश्चकुमारेभः । प्रतीभं भाग्यवान् क्षणात्

॥ ५१ ॥ ततस्तौ सिंहरूपेण । पुच्छच्छोटस्फुटद्विरि । विविधं युयुधाते द्राक् । सुरसिंहस्त्वभज्यत ॥ ५२ ॥

सर्वयुद्धेष्वजय्यं तं । दृष्ट्वाऽय क्रोधमृदुभृशं ॥ प्रादुरासीत्सुरः कृत्वा । रूपं विश्वभयावहम् ॥ ५३ ॥ तथाहि—तालोचस्थूल-
जङ्घाभृन्महीमृत्कन्दरोदरः ॥ पृथ्वायतशिलोरस्को । लम्बातिकृशकन्धरः ॥ ५४ ॥ स्फुटं कटाहयुग्माऽऽस्यः । कीलकाभरदावलिः ॥
अग्निस्थानेक्षणः स्थूल-तुच्छचिर्पटनासिकः ॥ ५५ ॥ वटशाखाभदोर्दण्ड-रूप्यस्रमूटकमुण्डकः ॥ पिशङ्गस्थूलकेशौघो । निम्नगण्डो
विलथुतिः ॥ ५६ ॥ स्थूलरज्जूपमस्नायु-लेंटिकाङ्गुलिसन्ततिः ॥ पात्रयुग्मांजनश्यामो । रौद्रबीभत्सदर्शनः ॥ ५७ ॥ नादयन्तं
गूहाः स्वीय-नार्दैर्दमरुकं मणिं ॥ नागान् स्फारस्फटाटोपान् । फूत्कर्नै रोदसीमृतः ॥ ५८ ॥ मुद्गरं करबालं च । चतुर्भिः पाणिभिर्दधन् ॥
स दिशः पद्भुजाघाताऽ-दृहासैर्गर्जयन् जगौ ॥ ५९ ॥ अहं मलयमालोऽस्य । क्षेत्रपालो गिरेर्विशुः ॥ त्वया सार्द्धं व्यधां युद्ध-कैर्ल
कोलादिरूपभाक् ॥ ६० ॥ अदीदृशं च यत्स्वाभि-भवं तत्केलिदृद्धये ॥ ततस्तैर्जित्वरमन्यो । मास्मभूमूढ ! रे मुधा ॥ ६१ ॥ न
विनष्टं किमप्यद्या-प्ययेथाधेजिजीविषुः ॥ परार्थं हि शुशुपुं त्वां । न बालं मे व्रतो यशः ॥ ६२ ॥

उवाच श्रीजयो युद्धान्न्येवं ते केलयेऽभवन् ॥ मम त्वन्योपकाराय । पूर्यते न त्वया तु सा ॥ ६३ ॥ यतः—दैत्यारिर्वा
हरो वा सुरपतिरपि वा सम्भृतः स्वास्त्रपङ्क्त्या । विश्वस्याऽप्यन्तकृद्वा समहिपगमनोऽन्योऽपि वा लोकपालः ॥
निष्ठेचेत्सङ्ख्यसङ्ख्याविदतुलबलतां ख्यापयन् मदृहगत्रे । किञ्चित्तत्पूर्यते भो मम मुजयुगलस्योर्जितस्फुर्त्ति-
केली ॥ ६४ ॥ न वपुर्वयसोः स्फात्या । जीयते किन्तु तेजसः ॥ बालस्याऽपि रवेः पादा । मूर्ध्ना धार्या हि भूधरैः ॥ ६५ ॥ यदुक्तं—

हस्ती स्थूलशिराः स चाङ्गुशवशः किं वज्रमात्रो गिरि-दीपे प्रज्ज्वलिते प्रणश्यति तमः किं दीपमात्रं तमः ॥
कल्लोलोल्ललितो द्रुतं हि गलितो वार्द्धिश्च कुम्भोद्भुवा । तेजो यस्य विराजते स बलवान् स्थूलेषु कः प्रत्ययः ॥६६॥
मृत्युरप्यर्थ्यते धीरैः । परोपकृतये यतः ॥ स्थिरधर्मयशःप्राणाः । प्राणन्त्येव मृता अपि ॥ ६७ ॥ जयो वा मरणं वा मे । युद्धेव
ज्ञास्यते परं ॥ स्वौजः प्रत्येयि चेन्न प्राग्-युद्धैर्युध्यस्व तत्पुनः ॥ ६८ ॥

स एवं तजितोऽनेन । समुत्पाटयाऽसिमुद्रौ ॥ क्रोधान्धः क्षेत्रपो हन्तुं । कुमारं प्रत्यधावत ॥६९॥ तद्रूपसदृशं रूपं । कृत्वौ-
पध्याऽसिमृत्करः ॥ उपतस्थौ कुमारोऽपि । योद्धुं स्मृतनमस्कृतिः ॥ ७० ॥ दाक्ष्याद्वञ्चयमानौ तौ । यातान् दत्तान् मिथः क्रुधा ॥
रज्ज्वागन्नि चिरं वीरौ । युयुधाते मदोद्धुरौ ॥ ७१ ॥ दुर्जयं श्रीजयं मत्वा । क्षेत्रपस्तु छली बली ॥ वाद्यध्वनैः श्रुती विष्पन् ।
नागीरङ्गानि दंशयन् ॥ ७२ ॥ आम्रन्मुद्गरखड्गाभ्यां । चतुर्भिर्युगपद्भुजैः ॥ युयुधे सर्वशक्त्यैवं । भापयंस्त्रिदशानपि ॥ ७३ ॥
अथौजसा विम्वहरो-पध्या । धर्माजसाऽपि च ॥ कुमारः करवालेनाऽ-भेत्सीङ्गमलकं द्रुतम् ॥७४॥ नागांश्च खण्डशङ्क्रे । मुद्रं चाप्य-
चूर्णयत् ॥ शतखण्डं व्यधात् खड्गं । किं हि पुण्यैर्न साध्यते ॥ ७५ ॥ निरस्त्रमथ वीक्ष्येमं । कुमारोऽप्यसिमत्प्रजत् ॥ इति तल्ली-
लया कुन्दो-ऽशस्त्रयत्क्षेत्रपस्तम् ॥ ७६ ॥ कुमारोऽप्याचवृक्षेण । तद्दृष्ट्वां द्रागचूर्णयत् ॥ एवं नवनैवरातै-र्वृक्षयुद्धमभूच्चिरम् ॥ ७७ ॥
ततः स्थूलशिलाभिस्ता-चयुत्सातां समत्सरी ॥ दैवतैर्विस्मितस्वान्तैः । स्तूयमानौ मुहुर्मुहुः ॥ ७८ ॥ सोल्लासौ मल्लयुद्धेन । डुढौकते

१ हस्ती स्थूलतमः स चाङ्गुशवशः किं हस्तिमानोऽङ्गुशो । वज्रेणाऽपि हृत्ताः पतन्ति गिरयः किं वज्रमात्रो गिरिः ॥ दीपे प्रज्ज्वलिते प्रणश्यति
तमः किं दीपमात्रं तमस्तेजो यस्य विराजते स बलवान् स्थूलेषु कः प्रत्ययः ॥६६॥ एतत्पद्ये प्रलनरे

दृढं ततः ॥ स्कन्धौ भुजाभिरास्फोट्य । स्फोटयन्तौ पदैर्ध्रुवम् ॥ ७९ ॥ कुक्कुटोत्पातमुत्पत्यो-त्पत्य मुष्टिप्रहारिणौ ॥ पतन्तावुत्प-
 तन्तौ द्राग् । लक्षितौ तौ न कैरपि ॥ ८० ॥ मिथः समभिहारेण । लुठन्तौ भुव्युपर्यधः ॥ युद्धेऽप्याश्लेषविश्लेषा-द्यन्वभूतां रताविव
 ॥ ८१ ॥ भुजास्फोटपरस्कन्धा-घातमुष्टिप्रहारजैः ॥ निनादैः सिंहनादोत्थै-श्चाऽपि विश्वभयङ्करैः ॥ ८२ ॥ जगर्जुगिरयः क्षमा चाऽ-
 चलद्वधिरिता दिशः ॥ उद्वेला वार्द्धयोऽभूवन् । सरितश्च विसंस्थुलाः ॥ ८३ ॥ पेतुः फलानि वृक्षेभ्यः । शैलानां शृङ्गतः शिलाः
 ॥ प्रेताश्च नटतुः प्रीता । नेशुर्भीताश्च तद्युधि ॥ ८४ ॥ घातं घातं कुमारोऽय । मुष्ट्याद्यैः श्रान्तनिस्सहं ॥ क्षेत्रपं गगने दूरा-
 छीलयाप्युद[लीलयत्]लालयत् ॥ ८५ ॥ पतितो घोरनिर्घोष-चूर्णितोरुशिलश्च सः ॥ जाततीव्रव्यथश्वासी-देवत्यान्न तु खण्डशः ॥ ८६ ॥

ततः सुरः कुमारस्ये-त्यवेक्ष्य महिमौजसी ॥ चमत्कृतः स्वरूपस्यो । जितमन्यस्तमभ्यधात् ॥ ८७ ॥ अयि वीर ! त्वमेवाऽसि
 । भुव्यजय्यः सुरैरपि ॥ सुरासुरनरेषु प्राक् । न केनाऽपि जितोऽस्मि यत् ॥ ८८ ॥ जिते मयि जगत्सर्वं । जितं मन्ये त्वया ततः ॥
 धर्मो मन्त्रोऽथवा कस्ते । यद्वलाद्वलवानिति ॥ ८९ ॥ मत्वा मुक्तकलं शान्तं । ग्रीतं धर्माधिपं च तं ॥ जगाद श्रीजयः सम्यग् ।
 धर्मं स्वाभाविकाऽऽकृतिः ॥ ९० ॥ देवो मे वीतरागोऽस्ति । गुरुधारित्रयुक् पुनः ॥ सम्यक्त्वादिर्दयाढ्योऽहं हृद्-धर्मस्तस्माज्जयाम्यहम्
 ॥ ९१ ॥ ततोऽसौ धर्ममाकर्ण्योऽ-दिष्टं तेन सविस्तरं ॥ मुदितः क्षेत्रयोऽभाषीत् । साधुसाध्वसि बोधितः ॥ ९२ ॥ अभूवं प्राग्भवे
 श्राद्धो । धर्मदत्तोऽहमृद्धिमान् ॥ निरीक्ष्याऽन्येद्युरुधाने । मासक्षपणकारिणम् ॥ ९३ ॥ चतुःकोटिधनत्यागा-दात्तदीक्षं धनेश्वरं ॥
 ध्यानलीनं परिव्राजं । निशंकं निश्चलासनम् ॥ ९४ ॥ नत्यर्थागतलोकानां । पुरो गार्हस्थ्यसौहृदात् ॥ अहो त्यागी तपस्व्येप ।
 ध्यानी चेति तमस्तवम् ॥ ९५ ॥ मत्वा श्राद्धैरपि स्तुत्यं । तमार्चस्तन्नुपादयः ॥ इति तुर्यातिचारेण । मिथ्यात्वस्य प्रवर्तनात्

॥ ९६ ॥ सम्यक्त्वं स्वं विराच्याऽहं । मिथ्यादृग् क्षेत्रपोऽभवं ॥ सम्यगाराधिते ह्यसिन् । जीवो वैमानिको भवेत् ॥९७॥ यदुक्तं-
 सम्मदिष्टी जीवो । विमाणवज्जं न वंघए आउं ॥ जइ नवि सम्मत्तजढो । अहव न वद्धाउओ पुब्बि ॥ ९८ ॥
 विरोधिते च सम्य-क्त्वे । नीचं देवत्वमश्नुते ॥ दुर्लभा चास्य बोधिः स्या-दनन्तश्च भवभ्रमः ॥९९॥ तेनाऽतिचारमात्रेण । धर्मो
 ह्याराधितो मया ॥ नापतं दुर्गतौ तेन । बोधित्वं चाधुनाऽऽप्नवम् ॥१००॥ त्वदुक्तं धर्ममाकर्ण्य । जातात्संस्कारजागरात् ॥ अवेदं
 संनिदा सर्व-मेतदारब्धं च तेऽधुना ॥ १ ॥ तत् त्वमेवोपकारी मे । सुहृद् बन्धुगुरुश्च मे ॥ मह्यं प्रयच्छ सम्यक्त्वं । नियमांश्च
 यथोचितान् ॥२॥ देवेनेत्युदितं श्रुत्वा । प्राशंसत् श्रीजयोऽपि तं । धन्यस्त्वं यत्प्रबुद्धोऽसि ॥ सुमनाश्चाऽपि सान्वयाः[यः] ॥३॥ ददेऽस्मै
 स च सम्यक्त्वं । हिंसादिनियमानपि ॥ तान्याश्रुत्य सुरोऽवक् स्यां । धर्मदातुर्न तेऽनृणः ॥ ४ ॥ वरं वृणु तथापि त्वं । तं दत्त्वाऽ-
 र्चामि यद्गुरुं ॥ अभापत कुमारोऽथ । याच्यं किञ्चिन्न मेऽस्ति भोः ॥ ५ ॥ तथापि साधकायाऽस्मै । वाञ्छिता वितरौपधीः ॥
 यदेतदर्थ एवाऽस्य । मम चाऽयमुपक्रमः ॥६॥ देवोऽजल्पत्प्रदास्येऽहं । नाऽस्य स्थास्यन्ति ताः परं ॥ न हि भाग्यं विना देवै-र्दत्त-
 मप्यवतिष्ठते ॥ ७ ॥ तास्ततोऽस्यनुजानामि । सङ्गृह्णतु स्वयं त्वयं ॥ उपलभ्य यथाभाग्य-मौपधीकल्पपण्डितः ॥८॥ इमाः
 परं गृहीत्वा प्राक् । त्वमप्यनुगृहाण मां ॥ साराभिर्मित्रैराभि-र्यतः स्यादचित्तो गुरुः ॥ ९ ॥ इत्युक्त्वा स कुमाराय । ददौ
 पञ्च वरीपधीः ॥ अग्रहीत्सोऽपि सन्तो हि । प्रार्थनाभङ्गभीरवः ॥१०॥ देवोऽवादीत् कुमारसां । महिमाद्यद्भुतं शृणु ॥ या पीता
 द्रव्यङ्गुलस्पृष्टा । चतुरङ्गुलमायता ॥११॥ द्वादशसहस्रजप-सिद्धैतन्मन्त्रयोगतः ॥ रत्नपञ्चशतीं सैपाऽ-चिता दत्ते दिने दिने ॥१२॥
 तन्महामन्त्राऽयं—३० महाभैरवि क्षौ क्षौ क्षः श्रियं चितर चितर स्वाहा ॥

नत्प्रमाणा पत्ता शोणा । तर्थागव्याति किं ददे ? ॥ उक्तेऽर्घ्ये द्विगुणं लाहि । त्रिगुणं वेति भाषते ॥ १३ ॥ मन्त्रभाष्य-
 ॐ मन्त्रायादिनि श्रौं श्रौं श्रौं मन्त्राश्रियं यद चद स्वाहा ॥ दत्ते तु न किमप्येषा । कौतुकादिप्रयोजना ॥ मन्त्रस्य
 सापत्तामिष्या-पस्याः मयं च पूर्वम् [२] ॥ १४ ॥ शुभ्रा तदर्धमानाऽन्या । सर्वरोगापहारिणी ॥ विपं च निखिलं हन्ति । स्वावरं
 जग्नं तथा ॥ १५ ॥ पातत्रणादिहृत्तयः । स्वांयुसेकेन देहिनां ॥ गते चाप्यक्षिणी दत्ते । नैराऽस्याः काऽपि साधना [३] ॥ १६ ॥
 पुष्पं ॥ तदर्धमाना नीलाऽन्या । स्वमन्त्रेणाऽभिनित्रता ॥ चेतनस्येतरस्याऽपि । न्यस्यते यस्य मस्तके ॥ १७ ॥ पुत्रकादि यथाष्ट-
 मतीतानागतायपि ॥ स वक्ति ज्ञानिवत्सम्यग् । मन्त्रे प्राग्गच साधना ॥ १८ ॥ मन्त्राऽयं-ॐ महृष्यष्टे चण्डेशास्सने
 प्रभाषं यदयदं ॥ १९ ॥ स्वाहा [४] पञ्चमी स्वाभ्युना हन्ति दोषान् श्यामरुचिर्दुर्तं दुष्टकार्मणदुर्मन्त्र-चूणोपध्यादिसंभयान् [५] ॥ १९ ॥
 पुनं विधिप्रमाणादि । कुमारो हृदि धारयन् ॥ क्षेत्रपालाऽन्वितो हृष्टः । साधकस्याऽन्तिकेऽगमत् ॥ २० ॥

देवीनार्दारुमागतु-मानुशोऽस्मि भद्र ! तोऽध्यानं मुक्त्वा ममादेशाद् । गृहाण स्वैरमौषधीः ॥ २१ ॥ मुदाऽस्मै [स्य] साधकोऽप्यर्चा ।
 नैकग्याष्टुत्त भूपजं ॥ मरंः कायै वदनेनं । नत्वा चान्तर्दधे सुरः ॥ २२ ॥ साधकोऽपि गिरौ तस्मिन् । भ्रान्त्वा भ्रान्त्वा यथा-
 विधि ॥ यथाभाग्यमत्रापाज्य-माहिमाः कियतीरिमाः ॥ २३ ॥ ततः कुमारमेत्याऽऽल्यत् । सोऽपि सिद्धं ममेप्सितं ॥ त्वत्प्रभावादयो
 यामि । मं पदं तदनुजया ॥ २४ ॥ सहयं तं कुमारोऽपि । प्रेष्यान्योपकृतेः समुत् ॥ आगात्पत्यङ्कगो रत्न-पुरस्योपवनेऽम्बरे ॥ २५ ॥
 तत्राऽद्राधीन् नैत्यं त-हंषनाशातनाभिया ॥ अवतीर्योऽविशत्तस्मिन् । विधिना चाऽज्जमज्जिनम् ॥ २६ ॥ विभाव्य योग्यतां तत्र ।
 पत्न्यङ्कं विपट्ग्य सः ॥ यत्वात् संगोप्य च काऽपि । शुचिः सर्वं विधिं विदन् ॥ २७ ॥ श्रीयुगादिजिनस्याऽग्रे । मन्त्रांस्त्रीनप्यसाध-

यत् ॥ उपोषितक्षित्राणेन । जिनघ्यानैकतत्परः ॥ २८ ॥ मुदाऽहन्तं ततोऽभ्यर्च्यो-ऽकार्पीत्पारणकं फलैः ॥ रत्नपञ्चशतीं चाप-
दाघौपध्या यथाविधि ॥ २९ ॥

कृत्वाऽथाऽष्टाह्निरापूर्जो-त्सवं तस्मिन् पुरेऽविशत् ॥ निःस्वश्राद्धगृहेऽवात्सीद् । गृहीते माटकादयं ॥ ३० ॥ गोशीर्षचन्दन-
स्याऽह-न्त्रतिमा सुलधीयसीं ॥ कारयित्वा प्रतिष्ठाप्य । गुरुणा नित्यमर्चते ॥ ३१ ॥ तदर्चानन्तरं चाघौ-पधी दत्तेऽर्चिताऽन्वहं ॥
रत्नपञ्चशतीं सारा । पुमर्थत्रयसाधिकाम् ॥ ३२ ॥ हैमे समुद्रके न्यस्याऽ-भ्यर्च्य तामौपधीयुतां ॥ स सुरक्षे पदे गर्भ-गेहगे तं च
मुञ्चति ॥ ३३ ॥ स च श्राद्धकुटुम्बेन । नित्यं भक्त्योपचर्यते ॥ वशितेनेप्सितेर्दानै-स्तैस्तथा हि वशं जगत् ॥ ३४ ॥ कृत्वा भूरि-
परीनार-मर्धभ्योऽपीप्सितं ददन् ॥ स स्वरं गीतनाट्याद्यै । रमते श्रीपथादिषु ॥ ३५ ॥ श्रीविलासेति तस्यार्थि-गृहेषु श्रीविला-
सनात् ॥ नाममौलमजानानै-र्जनेः सान्वयमौच्यत ॥ ३६ ॥

अथ तत्राऽस्ति पुरतनं । नाम्ना रत्नरथो नृपः ॥ दत्ते 'नाकस्थितिर्[मुष्टुः]सौव-प्रजाना द्विपतां च यः ॥ ३७ ॥ यस्यैश्वर्याङ्गसौन्दर्यं
। गाम्भीर्यं शौर्यमुत्तमं ॥ अद्यापि पठितुं मन्ये । विडौजा भजते गुरुम् ॥ ३८ ॥ अभूत् क्ष्मा कंपमानाऽस्मि-^१न्नभिषेणयति
द्विपः ॥ सर्वोप्यनुनृता तेषा । स्वाऽन्यव्यक्तिर्हि न स्त्रियः ॥ ३९ ॥ प्रतापाचिष्मतो यस्य । रजोभिश्च चमूद्रतैः ॥ गङ्गायां ^२घोप
इत्यासी-ल्लक्षणा निष्प्रयोजना ॥ ४० ॥ खोजसो यद्द्विपद्भूषा । यावत्स्वाह्मपावृणन् ॥ द्राम्गौर्वाहिक इत्येत-ल्लक्षणेदाहतीर्युधि
॥ ४१ ॥ तस्मिन् विजययात्रासु । चलिते सह सेनया ॥ द्वये पिदधते नाम । रूढमेवाऽचला ध्रुवम् ॥ ४२ ॥ गणिका रति-

१ प्रजाना पदे न अत्रस्थिति एक दुःख पदे स्वर्गस्थिति । २ रिवो सेनया सह गमन ३ घोपस्त्वामीरपरिचका

माताऽग्नि । नत्र रूप्यनिपाप्ताः ॥ चतुर्धनुमनोहंसा । न या सौभाग्यवाहिनीम् ॥ ४३ ॥ कलाभिर्यो चतुःपट्टया । विशुद्धाभिः
 कन्यामृगं ॥ चित्ताऽग्निः कृतवत्स्रं । नरदम्मादपीपतत् ॥ ४४ ॥ सातिरूपकलावत्त्वा-दनुरक्तेन भूशुजा ॥ सतीवान्तःपुरेऽन्यासि
 । मराणनरप्रदा ॥ ४५ ॥ नित्रैः कामोपचरैः मा । विनयादिगुणैरपि ॥ कलादास्यौचितीभिश्च । नृपं भृशमरञ्जयत् ॥ ४६ ॥
 कलादनीचनमस्यो । भूषः पुत्रीं मुलभूषणा ॥ शुक्तौ मुक्तामिव स्वाति-ज्वलमुग् भास्वरद्युतिः ॥ ४७ ॥ पुत्र्याः पुराप्यभावेन ।
 तामामन्मृदिनो हृदि । व्यदीयपन्मेदिनीन्दु-स्तज्जन्मोत्सममादरात् ॥ ४८ ॥ यतः—दृष्टावातपमस्तं । मधुराहारे महार्थतां
 हर्षं ॥ ज्ञांतरसे तस्य रुथा-मिच्छंति च पुत्रिणः पुत्रीम् ॥ ४९ ॥ ततः स र्गौत्रासुत्रामा । सुदिने सुक्षणे क्षणात् ॥
 मयनान् भोजयित्वाऽऽलप्यत् । ता नाम्ना रतिसुन्दरीम् ॥ ५० ॥ धात्रीभिः पाल्यमानाय । वष्टुधे स्वर्लतेव सा ॥ अत्यन्तं
 भूषणैरिष्टा । ननतायनोत्सगा ॥ ५१ ॥ वयसा स्पन्दयेवाऽस्याः क्रमाद्वृद्धिरे गुणाः ॥ रूपसौन्दर्यलावण्य-दाक्षिण्यविनयादयः
 ॥ ५२ ॥ कन्याग्रहणयोग्यं सा । प्रपेदे चतुरं वयः ॥ सर्वोत्तमकलाचार्यो-याऽपि पत्ता नृपस्ततः ॥ ५३ ॥ कलाः साऽपीपठत्सर्वाः ।
 स्वर्नरपि दिनेरिमां ॥ भारत्याः प्रज्ञया जैत्री । पात्रीं विनयसंपदः ॥ ५४ ॥ चतुःपष्टिकलाभिज्ञा । त्रिवर्गानुगशास्त्रवित् ॥
 विज्ञाऽग्निलिगाना । नीतिरीतिविशारदा ॥ ५५ ॥ १ सम्यग्दर्शनी तत्त्वाना । निदुरेन्दुमुखी क्रमात् ॥ द्वित्वं वभार भारत्या ।
 न गर्वादिन्तु लेगुशः ॥ ५६ ॥ ता प्राच्यभयसस्कारा-जैनेनाध्यापनादपि ॥ जिनधर्मेऽधिकं सक्ता । भक्ताऽभूत्परमेष्ठिपु ॥ ५७ ॥
 ईदृगरूपगुणाऽप्यन्या । काप्यभून्नमिताऽथगा ॥ इति ज्ञातुं तु वाग्देवी । धारयेत्पुस्तकं करे ॥ ५८ ॥ ततः सर्वांग्यरूपाया-स्तस्या

दृष्टुं वरं नृपः ॥ प्रैपीद्विशो दिशं दूतान् । न त्वाऽऽपुस्तेऽपि तत्समम् ॥ ५९ ॥

अथान्यदाऽन्यराज्ञीनां । दृष्ट्वेष्यामिमुचन्त्यः ॥ रतिमालामदूरे च । बाह्यावासेष्ववासयत् ॥ ६० ॥ प्रागधीतकलाभ्यास-
स्वैर्यथं रतिमुन्दरीं ॥ भूमानुपतदं तन्मातुः पार्श्वे सो] न्यास्यत् । पूरयन्नेतयोर्धनम् ॥ ६१ ॥

अथ चन्द्रेध्वरी तस्य । भूपतेः कुलदेवता ॥ सप्रत्ययाऽर्च्यते लोकैः-स्तत्पुरोधानचैत्यगा ॥ ६२ ॥ तत्प्रासादेऽन्यदा कश्चि-
द्यातुर्मसीमुपोषितः ॥ स्वाध्यायध्यानलीनोऽस्था-द्रमत्तो महाशुनिः ॥ ६३ ॥ रज्यमाना गुणैस्तस्य । स्वाध्यायार्थविभावनात् ॥
संविदा प्राग्भवं साऽवेत् । संस्कारोज्जागरादिति ॥ ६४ ॥ तथाहि—

अभून्नन्दिपुरे पुत्री । देवशर्मद्विजन्मनः ॥ सुरूपा नन्दिनी नाम्ना । सोपयेमे सुशर्मणा ॥ ६५ ॥ गतेऽब्देऽग्निर्यतैषोऽपि ।
दैवादीहग्भवस्थितिः ॥ दुःखिता बोधिता पित्रा । तस्यौ सा तद्गृहे ततः ॥ ६६ ॥ अतिष्टस्तद्गृहासन्नो-पाश्रये गुरवोऽन्यदा ॥
धर्मगुप्ताभिधातैः स । प्रबोध्य श्रावकीकृतः ॥ ६७ ॥ तत्सुताप्यात्तस्यत्त्वाऽ-शुव्रता शीलशालिनी ॥ साध्वीभ्योऽनुष्ठितेर्ज्ञात्री
। पित्रादेशात्तपस्यति ॥ ६८ ॥ साधीतकियदाप्तोक्तिः । पोढावश्यकतत्परा ॥ भक्ता देवे गुरौ चाल्पा-रम्भाऽभूत् श्राविकोत्तमा
॥ ६९ ॥ अधीत्यादिपरां वीक्ष्य । तद्विघ्नाऽऽशङ्कया पिता ॥ निषेध्य गृहकर्मदि । धर्मेणैव न्ययुङ्क्त ताम् ॥ ७० ॥ कालाद्
गुर्वाघसामग्या-ऽध्ययनादिक्रियां विना ॥ आसन्नमठवासिन्या । परिव्राजिकया सह ॥ ७१ ॥ प्रियालापादिभी रज्य-माना
गोष्ठ्यादि कुर्मती ॥ मातिचरेः स्वसम्यक्त्वं । पुत्रि ! पाखण्डिसंस्तवात् ॥ ७२ ॥ इति पित्रा निषिद्धाऽपि । गाढप्रीतिप्रतारिता ॥

नामुश्रममगतिं तस्याः स्वभावो हि श्रियामयम् ॥ ७३ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥

अयाजस्ति तस्याः सावित्री । ब्राह्मणी प्रातिवेशिकी ॥ तत्पुत्रो यज्ञदत्तश्च । तत्पुत्रियाऽऽस्तेऽज्ञनाह्वया ॥ ७४ ॥ परं न रोचतेऽस्मै
मा-न्येष्टुर्धाममगत् पिता ॥ नन्दिन्यास्तां सदा पश्यन् । स तस्यामन्वरज्यत ॥ ७५ ॥ विषीदंस्तदनाप्त्या च । कृशांगः समभू-
तशृङ्गं ॥ मात्रा पृष्टोऽन्यदा चग्न्यौ । श्रुत्वा लज्जां स्वमाश्रयम् ॥ ७६ ॥ साऽवादीन्मा विषीद त्वं । पूरयिष्ये त्वदीहितां ॥ ततो-
ऽन्येष्टुगयादीत् मा । विस्रग्धां नन्दिनीं रहः ॥ ७७ ॥ वत्से ! घन्याऽसि मत्पुत्रो । यच्चां कामयते युवा ॥ सररूपमिमं श्रित्या ।
यौनं न्वं कृतार्थम् ॥ ७८ ॥ रूपमेतत्सलावण्यं । यौवनं विभवोन्मदं ॥ निष्फलं हि विना कान्तं । भोगाश्च सुलभा न तु ॥ ७९ ॥
तपोभिस्तज्जगदयोग्यै-भोगाहं किं वयो मुधा ॥ मुग्धे ! क्षिपसि दोषस्तु । न बाल्ये त्वत्पतेर्मतेः ॥ ८० ॥ यदुक्तं-पत्यौ प्रव्रजिते ह्यीवे
। प्रणष्टे प्रतिते मृते ॥ पंनस्यापत्सु नारीणां । पतिरन्यो विधीयते ॥ ८१ ॥ निशम्येत्यवदत्कुद्धा । नन्दिनी श्राविकोत्तमा ॥ ही
र्षिकं मापते मृदे ! । वचः श्रमणदुःश्रवम् ॥ ८२ ॥ प्राणान्तेऽपि हि किं सत्यः । शीलं लुम्पति मुक्तिदं ॥ लोकद्वयविरुद्धेऽर्थे । को
रमेत त्रिविक्तयीः ॥ ८३ ॥ तदुक्तं-चरं प्रविष्टं ज्वलितं हुताशनं । न चाऽपि भग्नं चिरसञ्चितं व्रतं ॥ वरं हि मृत्युः सुचिशुद्ध-
कर्मणा । न चाऽपि शीलस्यलितस्य जीवितम् ॥ ८४ ॥ न कामशास्त्रानुष्ठानै-र्नरको विनिवार्यते ॥ शीलभ्रंशेन जीवानां तत्र पात-
स्तु निश्चितः ॥ ८५ ॥ इति प्रतिहता मौनं । कृत्वा सावित्र्यगात्ततः ॥ उक्तिप्रत्युक्तयश्चाऽऽसन् । पुनर्द्विस्त्रिस्तयोरिति ॥ ८६ ॥
तत् स्वाऽन्याभ्यमिदं कार्यं । मत्वा सावित्र्युपाचरत् ॥ तां परिव्राजिकामस्या । जानाना नन्दिनीं वशम् ॥ ८७ ॥ तुष्टाऽप्राक्षीदियं
कार्यं । सा मोहग्रहिलाऽगृणात् ॥ प्रतिपादय नन्दिन्या । मातः ! कन्तं मदङ्गजम् ॥ ८८ ॥ ओमित्युक्त्वा विसृज्येमा-मथ सा स्ववशां

शुनीं ॥ कृत्वेष्टाः पादपातादि-चेष्टाः स्पष्टमशिक्षयत् ॥ ८९ ॥

अथाऽन्यदा सा नन्दिन्याः । स्वान्तिकागमनक्षणे ॥ तां दृक्क्षिप्तौषधां साश्रुं । शुनी स्वाऽद्ध्योरोपपातयत् ॥ ९० ॥
नन्दिनी तां तथा वीक्ष्याऽ-ग्राक्षीद्रोदिति किं शुनी ॥ ततस्तपस्विनी स्माह । ममाऽस्याश्च कथां शृणु ॥ ९१ ॥ अभूतां द्वे सुते
पृथ्वी-पुरे दत्तद्विजन्मनः ॥ ऊढार्द्यकाऽग्निदत्तेन । पुत्रास्तस्यास्त्रयोऽभवन् ॥ ९२ ॥ पत्न्यौ मृते च निर्वेदात् । सा परित्राजिकाऽभवत्
॥ अथास्या भगिनी लम्बी । परिणिन्येऽग्निशर्मणा ॥ ९३ ॥ पण्मास्या विधया साभू-दैवं को लङ्घितुं ह्यलं ॥ अतिरूपाऽन्यदा
यूना । हरिदत्तेन रागिणा ॥ ९४ ॥ प्रार्थ्यमानाऽपि नैच्छत् । भिया शीलत्रतक्षतेः ॥ नाऽवेद् धूर्त्तौक्तिभिर्मूढा । पापं भोगा
न्तरायजम् ॥ ९५ ॥ ज्यायसीं भगिनी वीक्ष्य । नैवाऽपुत्रा तपोऽर्हति ॥ तथेति वारिताप्यालात् । पारित्राज्यं स्वरथिनी ॥ ९६ ॥
पदे पदेऽर्ध्यमानाऽपि । तर्णैर्मोहितैश्चिरं ॥ नैच्छत्कदाग्रहाद्भोगान् । भाग्यैरुपनतांश्च सा ॥ ९७ ॥ तपः कृत्वा कियत्काल-
मिति सा स्वायुषः क्षये ॥ शुनी जज्ञेऽत्र मां जामिं । वीक्ष्य प्राग्भग्नमस्मरत् ॥ ९८ ॥ ततो हारितमानुष्यं । कर्म भोगान्तरायजं ॥
शोचन्ती पतिता मेऽद्ध्यो-र्दुःसाद्रोदित्यनारतम् ॥ ९९ ॥ ततस्तमपि केनाऽपि । प्रार्थ्यसे यदि सुन्दरि ! ॥ तदा भोगान्तराय
मा । कार्पीः शास्त्रनिवारितम् ॥ १०० ॥

इत्यादिकल्पितान्यस्याः । कपटिन्या निशम्य सा ॥ अचालीदचिराद्भर्मात् कियत्सत्त्वं हि योषिताम् ॥ ११ ॥ दुष्पालं पालयंत्येषा
। नक्ष चेदभग्न्युनी ॥ ज्ञानदृष्टं हि नो मिथ्या । तन्मे का भविता गतिः ॥ २ ॥ इह लोके महाकष्टं । तपोब्रह्मादिनिर्मितौ ॥
परत्र गतिरेषा चेद् । शुद्धे भोगांस्ततो न किम् ॥ ३ ॥ चिन्तयन्तीति सन्देह-शल्या नन्दिन्यगादृष्टे ॥ तच्चित्तमिद्वितैर्ज्ञात्वा

। सावित्री च त्रितन्यवरू ॥ ४ ॥ सावित्री तन्मुदाऽन्येष्टुः । प्राग्वत्प्रोवाच नन्दिनीं ॥ मुक्तधर्माऽभ्यधात्साऽपि । चन्धवादिभ्यां
 विभेम्यहम् ॥ ५ ॥ सावित्र्यै प्रयास्याव-स्तीर्थयात्राच्छलाचथा ॥ यथा शङ्खिष्यते नैव । विशुद्धिं [विरुद्धं] तव कथन ॥ ६ ॥ ततो
 देशान्तरे गत्वा । भुङ्क्ष्व भोगान् सुदुर्लभान् ॥ परं पित्रर्षितं द्रव्यं । निजहस्तगतं कुरु ॥ ७ ॥
 तयैवं प्रतिपन्नेऽथ । सावित्री स्वार्जनच्छलात् ॥ पुत्रं देशान्तरेऽप्री-चद्वधूं च पितुर्गृहे ॥ ८ ॥ नन्दिन्या ग्रहणार्थं च ।
 यावन्निष्ठति सा गृहे ॥ सा च द्रव्यकृते तावत् । तत्राऽगात्सुव्रतार्थिका ॥ ९ ॥ तात्पार्थोशिधिताऽधीताऽ-हर्द्रमोनुष्ठितिश्रिता ॥
 नन्दिन्यनंसीत्तां पूर्व-प्रीत्याऽऽगत्याशु भाग्यतः ॥ १० ॥ अप्राक्षीद्धर्मनिर्वाहं । दत्त्वा धर्मशिष्यं च सा ॥ साऽपि वार्त्ताप्रसङ्गेना
 -ऽऽगूढहृत् स्वाशयं जगौ ॥ ११ ॥ कर्णौ पिधाय साध्व्याख्य-दाः किं मुग्धे ! विमुह्यसि ॥ श्रुताऽधीताऽहर्द्रुक्ताऽपि । पाप्मभिः
 कल्पितोक्तिभिः ॥ १२ ॥ रक्ता द्विष्टा विमूढाश्च । चक्रुः शास्त्राणि कानि न ॥ नैतेषां प्राग्भवज्ञानं । कपटे पटिमाऽस्ति तु ॥ १३ ॥
 यदि पुत्रैर्भवेत्स्वर्ग-स्तन्वागी शूकरी शुनी ॥ कुक्कुटी खर्यजाद्याश्च । जीवाः प्राग्यान्ति घाममी ॥ १४ ॥ ततः श्रद्धेहि सार्वोक्तं ।
 धेहि शीले दृढं मनः ॥ न मिथ्या कारणाऽभावा-द्वीतरागो हि भाषते ॥ १५ ॥ यदुक्तं—रागाद्वा द्वेषाद्वा । मोहाद्वा
 घात्रयमुच्यते ह्यनृतं ॥ यस्य तु नैते दोषा-स्तस्याऽनृतकारणं किं स्यात् ॥ १६ ॥ जिनश्चोवाच दौःशील्या-न्मृनारी-
 णामिहापदः ॥ नृस्यग्रिरूपसंगाधै-र्दुःखं प्रेत्य च नारके ॥ १७ ॥ स्त्री स्यात्तिर्यह्यु दुःशीला । खर्युष्टी तुरगी मृगी ॥ शूक्य-
 जापि वा भार-चहनाद्युग्रदुःखमाक् ॥ १८ ॥ कथञ्चिन्नृभवेऽप्याप्ते । चन्ध्या निन्दुर्गराद्भता ॥ चालरण्डा कुरण्डा वा । दुर्गन्धा
 दुर्भगाऽथवा ॥ १९ ॥ कुरूपा कडुवाग् योनि-रोगा कुष्मादिरोगिणी ॥ हीनाङ्गी निष्कलाऽवीरा । दुष्कुलाभिभवाऽऽस्पदम् ॥ २० ॥

दुर्जीगाऽल्पायुरिष्टैः स्वैः । पुत्राद्यैश्च वियोगिनी ॥ स्त्री दौःशील्यादिभिर्दार्ढ्य-दुःखान्यनुभवोदति ॥ २१ ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥
निन्द्यं स्त्रीजन्म तत्राऽपि । वैधव्यमतिदुःखकृत् ॥ तत्र बाल्यमपुत्रत्वं । नैःस्वयं निर्धर्मता क्रमात् ॥ २२ ॥ चतसृष्वेवमापत्सु ।
पातितं पापरुर्मणा ॥ तच्छीलिनोद्धरात्मानं । नावेवाब्धौ पतापतम् ॥ २३ ॥ श्रुत्वेत्यादि यतिन्युक्तं । भीता सा नरकाद्भृशं ॥
आसीद्धर्मं च शीले च । स्थिरचिन्ता ततः परम् ॥ २४ ॥ साऽभाषीद्भगवत्यस्मि । रक्षिता साधु दुर्गतेः ॥ उपदेशसुधादानैः ।
बुधोऽधगरनाशनात् ॥ २५ ॥ तां नत्वा च गता गेहं । सावित्रीमन्यदाऽभणत् ॥ नीचाचारं न घासे । न वाव्याऽस्मिस्त्वया पुनः ॥ २६ ॥
धेत् ब्रूये तत्तवाऽनर्थं । कारयिष्ये स्वबन्धुभिः ॥ सावित्र्यथ विलक्षास्या । विभ्यती सुतमन्यगात् ॥ २७ ॥ विहृतास्वपि साध्वीषुः नन्दिनी
धर्मतत्परा ॥ प्राग्वन्मुक्तावलीरत्ना-चल्यादि कुर्वते तपः ॥ २८ ॥ पाखण्डिन्या इदं रूढ-प्रीत्या संगं तु नाऽत्यजत् ॥ दौःशील्य-
प्रेरणां ज्ञात-तद्भावा साऽपि नाऽकरोत् ॥ २९ ॥ एवं विराध्य सम्यक्त्वं । परपाखण्डसंस्तवात् ॥ पालितश्राद्धधर्मोऽपि । सहस्रं
शरदामियं ॥ ३० ॥ मृत्वा चन्द्रेश्वरी देवी । बभूवाऽल्पसमृद्धिका ॥ वञ्चिता कल्पसौख्येभ्यः । सम्यक्तत्वादिविराधनात् ॥ ३१ ॥
युग्मं ॥ इति सा प्राग्भवं मत्वा । देवी नत्वा च तं मुनि ॥ तस्मै स्वदृष्टमाल्याय । बुद्धा सम्यक्तत्त्वमग्रहीत् ॥ ३२ ॥ उपासिते
चतुर्मासी । विहृते चान्यतो मुनौ ॥ सहस्ररक्षादिभिस्तीर्थं । प्रभावयति सार्हती ॥ ३३ ॥

अथ सप्रत्ययां श्रुत्वा । जनाचां रतिसुन्दरी ॥ अनुरूपं वरं लिप्सु-स्तावचिन्ताच्छिदेऽर्चति ॥ ३४ ॥ तुष्टा साऽप्यन्यदा
स्वप्ने । ताममादीदिति स्फुटं ॥ भूपाज्ञे त्वयि नृत्यन्त्या । स्तम्भादुचीर्यं पुत्रिके ॥ ३५ ॥ चामराभ्यां यकं वीणा-वादकं वीजयि-
प्यतः ॥ अर्द्धचक्रिममो भर्त्ता । स भावी प्राग्भवस्य ते ॥ ३६ ॥ प्रबुद्धा प्रातरहन्तं । देवीं च मुदिताऽर्चयत् ॥ नेश्वतेऽन्यं

तदोधेपा । विना पूर्वभवप्रियम् ॥३७॥ प्रेष्यादिरपि चाऽस्मोति । प्रवेशं नैव तद्गृहे ॥ दासीभिरपसार्यन्ते । तद्रतागतयोर्नराः ॥३८॥
 क्रियत्येवं गते काले । तत्राऽगाद्विजया नदी ॥ नाट्यदक्षा महाराष्ट्रत् ॥ स्वाऽर्हभूरिपरिच्छदा ॥ ३९ ॥ चारिं नीरं च
 साऽमुञ्चत् । प्रतोल्यां राजवेश्मनि ॥ यो मां जयति नाट्येन । तस्य दासी भवाम्यहम् ॥ ४० ॥ दासीं कुर्वे जितं चेति । प्रतिज्ञा-
 युञ्जुयोप सा ॥ तत्तन्थां च पुरे राजा । पटहेनोदघोषयत् ॥ ४१ ॥ परं नाऽऽविरभूत्कश्चि-चां जिगीपुस्ततो नृपः ॥ विपसाद
 कलाभिः स्वं । न्यूनं संभावयन् पुरम् ॥ ४२ ॥ मत्वेति पितृवैलक्ष्यं । विनेतुं रतिसुन्दरी ॥ आगत्य व्याहरत्तात ! । लीलयाऽपि
 जयाम्यमम् ॥४३॥[नृसभायां परं]परं नरसभे नैव । नृत्याम्यथ नृपो जगौ ॥ ससम्पस्य पितुर्मोऽग्रे । नृत्येर्दूरस्थितौ नृणाम् ॥४४॥
 प्रतिपद्येति नृत्याऽहं । सा निर्णीय गृहेऽगमत् ॥ उक्ते नृत्यदिने राजा-ऽऽजहवद्विजयां ततः ॥ ४५ ॥ रतिसुन्दर्यपि सुखा-सना-
 ऽरूढा नृपाज्ञया ॥ सनाट्योपस्करा तत्र । याति सात्परिच्छदा ॥४६॥ न मे नाट्यानुरूपाऽस्ते । वीणाया वादिका परं ॥ इति
 चिन्तातुरा किञ्चित् प्रतीहारीभिरघ्ननि ॥ ४७ ॥ पुनः पुनः पुरो दूरो-त्सार्यमाणनरांश्चिरात् ॥ श्रीविलासोऽथ तत्तादृगू । दृष्ट्वा
 मध्ये चतुष्पथम् ॥ ४८ ॥ किमेतदिति चित्रेणाऽप्राक्षीत्कञ्चित्स्वपार्श्वगं ॥ सोऽप्याख्यद्रतिसुन्दर्या । वृत्तान्तं तद्दिनावधि ॥ ४९ ॥

चतुर्भिः फलापकं ॥

अथ सर्वकलावित् स । तन्नाट्याऽऽलोककौतुकी ॥ प्रवेशाऽसंभवात्पुंसः । स्त्रीरूपं विजनेऽसृजत् ॥ ५० ॥ कुतोऽप्यभिमतो
 वीणां । नीत्वा तत्पेटकेऽमिलत् ॥ आगाच रतिसुन्दर्या । सह भूपसभे सुधीः ॥ ५१ ॥ कृतायां नाट्यसामग्र्यां । कियत्सम्पद्युतो
 नृपः ॥ अतिष्ठिपन्नान् किञ्चिद् । दूरे नाट्यादिद्वन्द्वनः ॥५२॥ विजयां सपरीवारो-पस्करामथ भूपतिः ॥ प्रागादिदेश नाट्याय ।

साऽपि नान्दीमचीकरत् ॥ ५३ ॥ 'सावय मंशम० । प्रारेभे नर्चितुं नाना-करणादिमनोहरं ॥ यथानुरूपमारब्ध-गीतवाद्यल-
याऽनुगम् ॥ ५४ ॥ रञ्जयन्ती सभां सर्वां । सा चित्रैकरसात्मिकां ॥ अनर्त्तींद्रशमल्लाऽसि-क्षुरिकाग्रादिषु क्रमात् ॥ ५५ ॥ ततस्त-
ण्डुलपुञ्जस्थ-द्वचीपुण्ये ननर्त्त सा ॥ प्रतिनाट्यं नृपादिभ्यो । लेभे दानं महादृष्टतम् ॥ ५६ ॥ श्रूनखाङ्गुलिभङ्गान् सा । नृत्यन्ती
रनितयान् व्यधात् ॥ तद्वैतथ्यं सदस्यांथाजिज्ञप्द्रतिसुन्दरी ॥ ५७ ॥

भूपादेशान्ननर्त्ताऽथ । लीलया रतिसुन्दरी ॥ सर्वात्राव्यविधींस्तांस्तान् । मोहनान्मरुतामपि ॥ ५८ ॥ कुमारस्त्री च नृत्य-
न्त्यां । तस्यां वीणामवीवदत् ॥ तद्वध्वनिश्च सकर्णानां । श्रवणेव्यसुधायत ॥ ५९ ॥ स कोऽप्यत्राऽभवन्नादो । दुरापो यः
सुरैरपि ॥ पशवोऽपि गजाश्वाद्याः । स्तब्धास्तेन नरास्तु किम् ? ॥ ६० ॥ नाट्यं च रतिसुन्दर्या-स्तेनाऽभूत्तादृगदृष्टुतं ॥ रम्भामपि
जयत्येषा । येन किं विजयां पुनः ! ॥ ६१ ॥ देवीप्रभावात्ते स्तम्भा-दुत्तीर्य मणिपुत्रिके ॥ चामराभ्यामुभे व्याज-स्त्रीमवीजयतां तदा
॥ ६२ ॥ तद् दृष्ट्वा विस्मिताः सर्वे । दध्यौ च रतिसुन्दरी ॥ अहो देव्युक्तिसंवादो । जातः स्त्री तु पतिः कथम् ! ॥ ६३ ॥ मायेयं
काऽपि वा यद्वा । यद्वाव्यं ज्ञास्यते स्वयं ॥ कार्येयं सुगृहीता तु । स्थाप्या च स्वान्तिके मया ॥ ६४ ॥

अनृत्यदध नैपुण्या-द्विजया पश्यतन्तुषु ॥ *ल्लतातन्तुषु नर्चित्या-ऽजैपीचां रतिसुन्दरी ॥ ६५ ॥ अभूजथजयारावो । जगदानन्दनस्ततः ॥
तस्यै महाप्रसादं च । ददौ हर्षमयो नृपः ॥ ६६ ॥ रतिमाला नृपादेशात् । कुर्वाणा विविधोत्सवान् ॥ आनन्दैकमयी निन्ये । स्वाऽवासे
रतिसुन्दरीम् ॥ ६७ ॥ तदादिष्टाः प्रतिहार्यः । सभक्तिवद्गुमानतः ॥ सहैवाऽऽजृहवन्माया-नारीं तां सुखराः स्तवैः ॥ ६८ ॥ स्त्रीरूपेण

१ एतन्तान्दीसूचकं पद्यमितिदिष्टं सर्वप्रतिषु २ नृत्य हस्तचालनविशेष ३ अशुभान् ४ लता-उर्णनाभ-मर्कटकेति

कुमारोऽथ । गत्वा ताभिः समं कियत् ॥ वित्रास्य नागरूपेण । ताः स्वरूपः स्वधाम्न्यगात् ॥ ६९ ॥ दासीत्वं प्रतिपद्याऽग्रे ।
 चारिणीं दण्डधारिणीं ॥ विजयां रतिमालाऽथा-मुञ्चन्तीत्वा गृहावधि ॥ ७० ॥ सर्वतोऽपि विलोक्याऽथ । मायानारीमनाप्य तां ॥
 दास्यस्ता रतिमुन्दर्यै । तत्स्वरूपं न्यवेदयन् ॥ ७१ ॥

तत् श्रुत्वा साऽथ दुःखार्ता । प्रतिज्ञामिति चक्रुषी ॥ तामदृष्ट्वा न मोक्षयेद्दं । व्याकुलास्तास्ततोऽभवन् ॥ ७२ ॥ साथोप-
 रुध्यमानाऽपि । रतिमालादिभिर्भृशं ॥ मुदंते नैव यदा दास्य-स्तदा रात्रे न्यवेदयन् ॥ ७३ ॥ व्याकुलस्तां पुरे सोऽपि । सर्वतोऽ-
 शोधयन्मरैः ॥ ज्येहेणाऽपि च न प्राप-दसद्रूपं किमाप्यते ॥ ७४ ॥ निराहारां चतुर्येऽहनि । स्वसिन्नेकान्तरागिणीं ॥ सन्दिग्ध-
 जीवितां श्रुत्वा । तां कुमारः कृपापरः ॥ ७५ ॥ प्राग्भवस्नेहरागाच्च । तदुज्जीवनकाम्यया ॥ प्राग्बन्धारीतनुर्भूत्वा । तस्थिवानुपत-

दूगृहम् ॥ ७६ ॥ युग्मं ॥

वीक्ष्य दास्योऽथ तां माया-नारीं द्रागुपलक्ष्य च ॥ आहूय रतिमुन्दर्याः । सौघं मानादुपानयन् ॥ ७७ ॥ काचित्प्रागेव
 गत्वाऽऽशु । तामवदार्पयन्मुदा ॥ साप्यानन्दमयीभूय । ददेऽस्यै स्वामलङ्कृतिम् ॥ ७८ ॥ तां सा सोत्कण्ठमभ्यागा-द्वर्षस्नेहा-
 कुला हृदि ॥ वीक्ष्य द्वारागतामङ्गुयोः । [पतितोत्थाय चाज्वदत् ॥ ७९ ॥ सखि । स्वागतमेहोहि । मम जीवितदा-
 यिनि । ॥ भाग्यैर्जागरितं ह्यद्य । यत्वर्यैपाऽन्वकाम्भिपि ॥ ८० ॥ ततः सान्तर्गृहं नीत्वा । पल्यङ्गे तां मुदाऽऽसयत् ॥ अपिप्रिणाद्विनोदय ।
 धर्मशास्त्रकलानुगैः ॥ ८१ ॥ स्नपयित्वा स्वहस्तेन । तामाहारान् सुघोषमान् ॥ भोजयित्वा च सा भक्ति-नैपुण्याद् बुभुजे स्वयम्
 ॥ ८२ ॥ ततः साऽभ्यर्च्य भक्त्या तां । मायानारीं स्वसन्नि ॥ अतिष्ठिपदथैषाऽपि । स्थिता प्राग्भवमोहतः ॥ ८३ ॥ ततः

साऽपि नान्दीमचीकरत् ॥ ५३ ॥ 'सावय मंगम० । प्रारेमे नर्चितुं नाना-करणादिमनोहरं ॥ यथानुरूपमारब्ध-गीतवाद्यल-
याऽनुगम् ॥ ५४ ॥ रञ्जयन्ती सभां सर्वो । सा चित्रैकरसात्मिकां ॥ अनर्चीद्विशमल्लासि-शुरिकाग्रादिषु क्रमात् ॥ ५५ ॥ ततस्त-
ण्डुलपुञ्जस्थ-सूचीपुण्ये ननर्त्त सा ॥ प्रतिनाट्यं नृपादिभ्यो । लेमे दानं महादुश्रुतम् ॥ ५६ ॥ अूनखाङ्गुलिमङ्गान् सा । नृत्यन्ती
भवितयान् व्यधात् ॥ तद्वैतध्यं सदस्यांश्चाजिज्ञप्द्रतिसुन्दरी ॥ ५७ ॥

भूपादेशाच्चनर्त्ताऽथ । लीलया रतिसुन्दरी ॥ सर्वाभाद्यविधीस्तांस्तान् । मोहनान्मरुतामपि ॥ ५८ ॥ कुमारस्त्री च नृत्य-
न्त्यां । तस्यां वीणामवीवदत् ॥ तद्वच्चनिश्च सकर्णानां । श्रवणेष्वसुधायात ॥ ५९ ॥ स कोऽप्यत्राऽभवन्नादो । दुरापो यः
सुरैरपि ॥ पशवोऽपि गजाश्चाद्याः । स्तब्धास्तेन नरास्तु किम् ? ॥ ६० ॥ नाट्यं च रतिसुन्दर्या-स्तेनाऽभूत्तादृगदुभूतं ॥ रम्भामपि
जयत्येषा । येन किं विजयां पुनः ! ॥ ६१ ॥ देवीप्रभावात्ते स्तम्भा-दुत्तीर्य मणिपुत्रिके ॥ चामराभ्यामुभे व्याज-स्त्रीमवीजयतां तदा
॥ ६२ ॥ तद् दृष्ट्वा विस्मिताः सर्वे । दध्यौ च रतिसुन्दरी ॥ अहो देव्युक्तिसंवादो । जातः स्त्री तु पतिः कथम् ! ॥ ६३ ॥ मायेयं
काऽपि वा यद्वा । यद्भावं ज्ञास्यते स्वयं ॥ कार्येयं सुगृहीता तु । स्थाप्या च स्वान्तिके मया ॥ ६४ ॥

अनृत्यदथ नैपुण्या-द्विजया पश्यतन्तुषु ॥ *लृतातन्तुषु नर्चित्वा-ऽज्यैपीचां रतिसुन्दरी ॥ ६५ ॥ अभूज्जयजयारावो । जगदानन्दनस्ततः ॥
तस्यै महाप्रसादं च । ददौ हर्षमयो नृपः ॥ ६६ ॥ रतिमाला नृपादेशात् । कुर्वाणा विविधोत्सवान् ॥ आनन्दैकमयी निन्ये । स्वाऽऽवासे
रतिसुन्दरीम् ॥ ६७ ॥ तदादिष्टाः प्रतिहार्यः । सभक्तिवद्गुमानतः ॥ सहैवाऽऽज्जहवन्माया-नारीं तां मुखराः स्तवैः ॥ ६८ ॥ स्त्रीरूपेण

१ एतन्नान्दीसूचकं पद्यमनिर्दिष्टं सर्वप्रतिषु २ नृत्ये हस्ताचालनविशेषः ३ अशुब्धान् ४ लृता-उर्णनाम-मर्कटकेति

कुमारोऽथ । गत्वा ताभिः समं कियत् ॥ विरास्य नागरूपेण । ताः स्वरूपः स्वधाम्न्यगात् ॥ ६९ ॥ दासीत्वं प्रतिपद्याऽग्रे ।
चारिणीं दण्डधारिणीं ॥ विजयां रतिमालाऽथाऽ-मुञ्चन्नीत्वा गृहावधि ॥ ७० ॥ सर्वतोऽपि विलोक्याऽथ । मायानारीमनाप्य तां ॥
दास्यस्ता रतिसुन्दर्यै । तत्स्वरूपं न्यवेदयन् ॥ ७१ ॥

तत् श्रुत्वा साऽथ दुःखार्त्ता । प्रतिज्ञामिति चक्रुषी ॥ तामदृष्ट्वा न मोक्ष्येऽहं । व्याकुलास्तास्त्वतोऽभवन् ॥ ७२ ॥ साथोप-
रुध्यमानाऽपि । रतिमालादिभिर्मृगं ॥ भुङ्क्ते नैव यदा दास्य-स्तदा राशे न्यवेदयन् ॥ ७३ ॥ व्याकुलस्तां पुरे सोऽपि । सर्वतोऽ-
शोधयन्नरैः ॥ ज्येहेणाऽपि च न प्राप-दत्तद्रूपं किमाप्यते ॥ ७४ ॥ निराहारां चतुर्थेऽङ्गनि । स्वसिन्नेकान्तरागिणीं ॥ सन्दिग्ध-
जीवितां श्रुत्वा । तां कुमारः कृपापरः ॥ ७५ ॥ प्राग्भवस्नेहरागाच्च । तदुज्जीवनकाम्यया ॥ प्राग्भवारीतनुर्भूत्वा । तस्थिवायुपत-
द्वगृहम् ॥ ७६ ॥ युग्मं ॥

वीक्ष्य दास्योऽथ ता माया-नारीं द्रागुपलक्ष्य च ॥ आहूय रतिसुन्दर्याः । सौधं मानादुपानयन् ॥ ७७ ॥ काचित्प्रागेव
गत्वाऽऽशु । तामवद्वार्पयन्मुदा ॥ साप्यानन्दमयीभूय । ददेऽस्यै स्वामलङ्कृतिम् ॥ ७८ ॥ तां सा सौत्कण्ठमभ्यागा-द्धर्पस्नेहा-
कुला हृदि ॥ वीक्ष्य द्वारागतामद्भ्योः । [पतितोत्थाय चाऽवदत्] पतित्वा च मुदाऽवदत् ॥ ७९ ॥ सखि ! स्वागतमेवेहि । मम जीवितदा-
यिनि ! ॥ भाग्यैर्जागरितं ह्यद्य । यत्वर्यैषाऽन्वक्राम्पि ॥ ८० ॥ ततः सान्तर्गृहं नीत्वा । पत्न्यङ्गे तां मुदाऽऽसयत् ॥ अपिप्रिणद्विनोदैश्च ।
धर्मशास्त्रकलानुगैः ॥ ८१ ॥ स्नपयित्वा स्वहस्तेन । तामाहारान् सुधोषमान् ॥ भोजयित्वा च सा भक्ति-नैपुण्याद् बुभुजे स्वयम्
॥ ८२ ॥ ततः साऽभ्यर्थ्य भक्त्या तां । मायानारीं स्वसन्ननि ॥ अतिष्ठिपदर्थैषाऽपि । स्थिता प्राग्भवमोहतः ॥ ८३ ॥ ततः

प्रीतिप्रवृद्धया ते । कृत्रिमाऽकृत्रिमस्त्रियौ ॥ विनोदैर्धर्मकामार्थ-शास्त्राद्यनुगतैर्मियः ॥ ८४ ॥ प्रीयमाणे बहून् घस्रान् । सौख्यैक्येन व्यतीयतुः ॥ सामुद्रिकविदन्येषु-र्दृष्ट्यौ च रतिमुन्दरी ॥ ८५ ॥ युग्मं ॥ सर्वेष्वेदेषु तान्यस्या । लक्ष्यन्ते लक्षणान्यहो ॥ भवित्री चभिराज्यश्री-यंः सा स्त्रीत्वे त्वसंभवा ॥ ८६ ॥ विभाव्यन्ते पुमर्हाश्च । गतिचेष्टास्वरादयः ॥ तदत्र कृत्रिमं स्त्रीत्वं । जाने केनाऽपि हेतुना ॥ ८७ ॥ इति निश्चित्य सा स्नेह-स्मेरा स्मितमुखी जगौ ॥ स्वामिन् ! देवीगिरा ज्ञातः । प्राग्भवीयोऽसि मे पतिः ॥ ८८ ॥ यथा प्रादुरकार्षीस्त्वं । कलास्नेहाद्यकृत्रिमं ॥ तथा स्वाभाविकं रूपं । दर्शयाऽनुगृहाण माम् ॥ ८९ ॥

इत्यन्यर्थनयाऽऽरूढ-प्रौढस्नेहवशादयं ॥ चक्रे स्वाभाविकं रूप-मनुरूपं गुणाश्रियः ॥ ९० ॥ जितेन्द्रस्मरदत्तत्रि । तस्य रूपं निरूप्य सा ॥ आनन्दैकमयीभूता । रोमाञ्चिततनुर्जगौ ॥ ९१ ॥ अद्य पुण्यविभवः फलितो मे । देवताश्च तुलुपू रचितार्चाः ॥ लोरुलोचनचक्रोरैकचन्द्रो । नेत्रयोरमृतद्वयदर्भूमौ ॥ ९२ ॥ श्रीजयोऽपि निजगाद मृगाक्षि ! । त्वग्ययं सुभगिमाऽमृतवाप्यां ॥ व्यथमन्मम मनःकलहंसः । पङ्क्तिलाऽम्भसि भ्रमंभ्रममुच्चैः ॥ ९३ ॥

एतदासीमुराव् ज्ञात्वा । रतिमालाप्यवेक्ष्य तं ॥ न्युच्छनानि तयोः कृत्वा । विदधे विविधोत्सवान् ॥ ९४ ॥ बद्धार्पितोऽथ दामीभि-भूषः संमदमेदुरं ॥ देव्याऽऽदिष्टोऽद्य ते पुत्र्याः । पतिः प्रादुरभूदिति ॥ ९५ ॥ ताम्यो दत्वाऽर्थितं मत्वा । स्वरूपं चाऽखिलं मुदा ॥ नैराजह्वव् भूषः । सोत्कण्ठः सादरं च तम् ॥ ९६ ॥

राज्ञाऽऽहूतः कुमारोऽथ । यावद्भ्रत्ना निनंसति ॥ तावद्विश्वोत्तराकारं । नृपः प्रीत्याऽऽलिलिङ्ग तम् ॥ ९७ ॥ प्रणयप्रमदोत्साहान् हृद्यमाव द्नाऽखिलान् ॥ कियतोऽथ बहिश्चक्रे । नरनाथो वचच्छलात् ॥ ९८ ॥ अद्य नः फलवती क्षणसृष्टि-वीक्षितोऽसि यदनु-

चररूपः ॥ किं तवाऽद्य सुभग ! प्रतिपत्तिं । कुर्महे हृत्हृदः सुभगिन्ना ॥ ९९ ॥ प्रश्नमर्हति न ते कुलादि मे । यत्सुरी न विपरीत-
वाग्भवेत् ॥ जन्मना त्वमपुनाः पुनः पुन-र्यत्पुनं वद विदग्ध किं हि तत् ॥ १०० ॥

सोऽप्युवाच विजयादिपुत्रीयो । देशदर्शनकुतूहलकाङ्क्षी ॥ चंभ्रमन् बहुसमृद्धिसमेतं । प्राप्नुवं तव पुरं नृपशक्र ! ॥ १ ॥
इत्याद्यालापपीथूप-यानगोष्ठीं विधाय तं ॥ भूपस्तेन सह स्नान-भोजनाद्यैरपिप्रिणत् ॥ २ ॥ जगादावसरे चैता-द्युपयच्छस्य
मे कर्णी ॥ एपोऽप्याऽऽख्यत्किमज्ञात-कुलाय ददसे सुताम् ॥ ३ ॥ देव्या गीश्च गुणाश्चैते । प्रकृतिश्चाकृतिश्च ते ॥ कुलं तव
जगुस्तत्र । प्रार्थनां भद्वत्तुमर्हसि ॥ ४ ॥ इत्याकर्ण्येयुषा जोषं ॥ कुमारेण नराधिपः ॥ सुलग्ने तनयां नानो-त्सवैर्धैः पर्यणीनयत्
॥ ५ ॥ ददौ भूपो गजान्धादि । कुमारो नाऽग्रहीद्बहु ॥ निर्वन्धादाऽऽददे चाऽष्टौ । सर्वसारपुराणि सः ॥ ६ ॥ तान्यकार्षीत् प्रिया-
साद्य । साप्यभ्यां तेषु चिन्तिकां ॥ सप्रियो नृपदत्ते स । सौधे सोपस्क्रेऽवसत् ॥ ७ ॥ स्निग्धया प्राग्भवाऽऽभ्यासात् । स रूपा-
द्यतिरम्भया ॥ सर्वकामगुणोपेतो । रेमे पत्न्या नवोढया ॥ ८ ॥ पञ्चधा बुभुजे शर्म । नाकीव विपयाऽनुगं ॥ सर्वोत्तमं यथाकामं ।
क्रीडन् वापीवनादिषु ॥ ९ ॥ कदाचिन्नर्चयन् पत्नीं । स्वयं वाद्यानि वादयन् ॥ गायन् देवगुरून् भक्त्या । मोदते मोदितप्रियः
॥ १० ॥ अर्धिम्यो गीतनृत्तादौ । दीनादिभ्योऽपि चेप्सितं ॥ यच्छन् यथेच्छं लेभेऽसौ । धर्मकीर्तिरनुत्तराः ॥ ११ ॥ दानवत् [श्राद्धेव]
प्रत्यहं देव-भूजागुरुनमस्कृतीः ॥ सुकृती कृत्यविनैवा-ऽकृत्वाऽभ्युजीत कर्हिचित् ॥ १२ ॥

देवतावसरं कृत्वा । गुप्ताऽपवरकेऽथ तत् ॥ सङ्क्षोप्य तालकं दत्त्वा । दत्ते पत्न्याश्च कुञ्चिकाम् ॥ १३ ॥ गोपायति स्वत-
न्यादौ । तां सा जीवितवद् दृढं ॥ स च प्राग् विधिनाऽऽज्ञानि । रत्नानि च यथारुचि ॥ १४ ॥ व्यापारयति पत्न्यै वा । समर्प-

यति कर्हिचित् ॥ सा हि दक्षाऽनुकूलाऽस्य । वपुर्मात्रेण भिद्यते ॥ १५ ॥ सुतास्नेहाद्गृहासत्ते-
 श्चाप्यभ्येति मुदा सदा ॥ रतिमाला तदावासे । विनोदैथाज्यतिष्ठते ॥ १६ ॥ मत्स्या जाभारं ग्रीणा-
 त्यपि विश्रब्धमानसं ॥ उद्गृहीतं पुरद्वयं । दत्ते पुत्र्यै त्वलेल्यकम् ॥ १७ ॥

कियत्येवं गते काले । दध्यौ सा विस्मिताऽन्यदा ॥ भूषदत्तं न गृह्णाति । नैपोऽर्जति घनं स्वयम् ॥ १८ ॥ पुराऽऽष्टकस्य नादत्ते । नामाऽपि क स्वमार्गणं ॥ नित्यं विलसति स्वरं । दानभोगैश्च देववत् ॥ १९ ॥ तदभ्येति कुतोऽप्यस्याऽऽ-
 श्रयं धनम-नर्गलं ॥ ततस्तं साऽन्यदाऽग्राहीत् । कोऽस्त्यध्वा ते घनागमे ॥ २० ॥ सोऽप्यूचेऽस्त्यमितं पित्रा । दत्तं स्वं स्वाजितं च मे ॥ ततोऽन्यदाऽऽल्यदूर्त्ता सा । तदश्रद्दयती मुताम् ॥ २१ ॥ पतिं पृष्ट्वा घनोपायं । वद यन्मेऽस्ति कौतुकं ॥ साऽल्यत् प्रश्नेन किं यन्मौ । सर्वमिदं हि पूर्यते ॥ २२ ॥ क्रुद्धा व्याचष्ट दुष्टे ! किं । कुक्षौ धृत्वाऽसि वदिता ॥ एतावदपि यन्मातु-
 र्न पूरयसि कौतुकम् ॥ २३ ॥ दाक्षिण्यादाह सरला । कुतज्ञा रतिमुन्दरी ॥ यावदभ्यासतो मात-
 र्वैचि तावद्दाम्यहम् ॥ २४ ॥ तथाहि—

देवतावसरं कृत्वा । मत्पतिर्गुप्तवेश्मनि ॥ सङ्गोप्याऽस्माच्च रत्नानि । बहून्यादाय निस्सरन् ॥ २५ ॥ तालं दत्त्वाऽथ संमाल्याऽ-
 र्पयते मम कुञ्चिकां ॥ गोपायितुं भोग्यशेष-रत्नान्यपि च कर्हिचित् ॥ २६ ॥ कदाचिच्च गृहीत्वा ता-
 न्येति व्यापार-यत्यपि ॥ यद्येच्छं दानमोज्याद्यै-
 र्नाधिकं वेद्म्यतः परम् ॥ २७ ॥ देवतावसरे किञ्चि-
 द्दनोपायं विभाव्य तत् ॥ ऊचेऽम्बा दर्शयै-
 तन्मे । देवतावसरं सकृत् ॥ २८ ॥ आख्यत्पुत्री न जीवन्ती । करोम्येवं कथंचन ॥ माताऽवक् कुञ्चिकां तर्हि । सकृद्वत्से ! ममाऽर्पय ॥ २९ ॥ साऽऽल्यन्मपि न जीवन्त्यां । सेधिताऽयं मनोरथः । रहस्यं न हि कस्याऽपि । भेद्यं किं प्रेयसः पुनः ॥ ३० ॥

रुप्यत्वम्बाऽथवा तुप्य-स्वेपा प्राणात्ययेऽप्यहं ॥ यतिद्रोहं न कुर्वे यत् । प्राणाः पत्ये मयाऽपिताः ॥ ३१ ॥

ज्ञात्वेति रतिमाला त-न्निर्णयं कपटे षट्ः ॥ तां सुतात्वेन विश्वस्तां । स्वसुतामृजुमन्यदा ॥ ३२ ॥ चन्द्रहाससुरासिक्त^१-
मस्यै भोज्यमवृभुजत् ॥ तयाऽऽच्छादितचैतन्यां । क्षुत्प्रेक्ष्येऽशाशयिष्ट ताम् ॥ ३३ ॥ युग्मं ॥ तद्वपुःशोधनाल्लब्ध्वा । रतिमालाऽथ
कुञ्चिकां ॥ तया तालकमुद्धाट्य । देवतास्थानमैक्षेत ॥ ३४ ॥ वीक्ष्य तत्रौषधीं दिव्यां । तां संभाव्य च रत्नदां ॥ गृहीत्वा
पूर्ववचने । सर्वे तद्रोपनादिकम् ॥ ३५ ॥ मुदिता कुञ्चिकां प्राग्वत् । पुत्र्यास्तन्वां जुगोप सा ॥ अथोत्तस्थौ विनिद्रा सा । समये
लब्धचेतना ॥ ३६ ॥ कुञ्चिकातालकाद्यं च । प्रागवस्थं समीक्ष्य सा ॥ किञ्चिच्छङ्कान्तरं नाऽऽपत् । को हि धूर्तैर्न वञ्च्यते ॥ ३७ ॥

द्वितीयेऽह्नि कुमारेऽपि । देवतावसरक्षणे ॥ अर्चित्वा प्रतिमां जैनी-मैक्षताऽच्चतुर्भौषधीम् ॥ ३८ ॥ तामलब्ध्वा
सशङ्कोऽय-मप्राक्षीत्प्रेयसी ततः ॥ चकिता चतुराचख्यौ । मातृकर्म विभाव्य सा ॥ ३९ ॥ प्रवेशो नाऽत्र कस्याऽपि । न मुञ्चे
क्वाऽपि कुञ्चिकां ॥ अचेतनापराह्णस्थ्यां । मातृदत्तसुरावशात् ॥ ४० ॥ तदा किञ्चिच्छलं मात्रा । कृतं यदि भविष्यति ॥
तत्र वैभीक्ष्णितान्यस्या-स्तादृशानि हवैक्षिपि ॥ ४१ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥

सा वृत्तान्तं धनोपाय-प्रश्नाद्यमखिलं जगौ ॥ तत् श्रुत्वा सोऽपि मेने ता-भौषधीं तत्प्रदुहताम् ॥ ४२ ॥ अप्राक्षी-
दौषधीशुद्धि । श्वश्रूमवसरेऽथ सः ॥ सापि कर्णो पिघायाऽऽख्य-दाः शान्तं पापमुच्चैः ॥ ४३ ॥ पर्याप्तं तव दानेन । मानेन च मनोरम ! ॥
मा योजय ममात्मान-मनेनाऽनयवर्त्मना ॥ ४४ ॥ राज्ञि त्वयि च सर्वेष्ट-करे स्तैन्यं करोमि किं ॥ स्तैन्यनामाऽपि नो वेत्ति ।

कथित्परिकरेऽपि मे ॥ ४५ ॥ नैराऽन्यो देवतागार-स्याऽऽसन्नेऽप्येति कश्चन ॥ पत्नीं तु चिन्तिकां तस्य ! पृच्छ स्वां यदि
शङ्कसे ॥ ४६ ॥ श्रुत्वेवं श्रीजयो दध्यौ । धिगिमां दृष्टचेष्टितां ॥ यदेया दोषमाख्याति । स्वसुताया अपि क्रुधा ॥ ४७ ॥ न
दास्यति विनोपाय-मौपधीं तामियं कुधीः । उपायातु गृहीत्वा तां । रत्नदां शिक्षयाम्यमूमू ॥ ४८ ॥ ध्यात्वेत्यूचे ततोऽन्यत्रा
-ऽऽल्लोक्रिये मातरौपधीं ॥ विसृज्य मुदितां तां च । स्वार्हकृत्यानि सोऽकरोत् ॥ ४९ ॥

अन्यदा देवतासन्न-न्यौपधीं चाक्षुपटुं रहः ॥ क्षिप्त्वा सह सहस्रेण । रत्नानां स ततः परम् ॥ ५० ॥ आर्हतीं प्रतिमां भक्त्याऽ-
चिन्त्वा तामौपधीं तथा ॥ वत्सयं देहि रत्नानां । देवि ! पंचशतानि मे ॥ ५१ ॥ साऽप्युच्चैराह किं वत्स ! । नादत्से तत्सहस्रकं ॥
देहीत्सुक्त्वा तदादाय । नियुक्ते च यथोचितम् ॥ ५२ ॥ देवताज्वसरं प्रागत् । तालकादिग्रदानतः ॥ संयम्य सोऽन्वहं स्थाने ।
स्फुटदृत्त्वा न मुञ्चति ॥ ५३ ॥ रहोऽन्येद्युः प्रियां सोऽवक् । गोपायेः कुञ्चिकां तथा ॥ यथाग्भा वेत्ति तद्योगा-दीक्षते देवसन्न
चेत् ॥ ५४ ॥ तदोपेक्ष्य स्वयं तिष्ठे-रजानानेव दूरागा ॥ पतिचेतोऽनुगा साऽपि । तत् श्रुत्वा कुरुते तथा ॥ ५५ ॥ युग्मं ॥
रत्नान्यादाय निर्यान्तं । नित्यं निध्याय दध्युषी ॥ रतिमाला कथं त्वस्य । रत्नसिद्धिगुणा बहो ॥ ५६ ॥ ततः सा विस्मिता-
ऽन्येद्यु-देवतासन्नक्षणे ॥ रहः स्थित्वाऽगृणोद्भूत्वा । तस्यौपध्याय भाषितम् ॥ ५७ ॥ सा प्राग् स्वाचौपधीं वीक्ष्य । विफलं साधनां
निना ॥ दध्यौ प्राग् युग्ममौपधयो-देवतावसरं ह्यभूत् ॥ ५८ ॥ तत्राऽदात्र्येव दुर्दैवाद् । दृष्टत्वा च मयादितः ॥ दात्री सत्या
च वाचाऽन्या । भयौत्सुक्यान्न चेक्षिता ॥ ५९ ॥ ततः साऽसौ ददात्यर्चा-विशेषादधुनाधिकं ॥ अत एव गतौपध्य-न्वेपणेऽस्याऽऽ-
दतिर्गता ॥ ६० ॥ कथमप्यनयोः कार्यः । परावर्चोऽधुनाऽपि तत् ॥ चिन्तामणेरलोभयोगे । को हि तुष्यति कर्करात् ॥ ६१ ॥

साऽन्यदावसरं प्राप्य । परावस्योपैष्यौ च ते ॥ देवतावसरं प्राग्व-द्रक्षोपायादि-चक्रुषी ॥ ६२ ॥
 मुमुदेऽथ कुमरोऽपि । प्राग्वद्रत्नागमात्तया ॥ वाक्पट्वीं चालयिष्यामि । क्षणे तामिति चिन्तयन् ॥ ६३ ॥ गणिकाप्यर्च-
 यित्वा ता-मौषधीं याचते घनं ॥ न वक्ति न ददात्येषा । साधनादिविधिं विना ॥ ६४ ॥ गिरा^१ प्रत्ययितां तां सा । तथापि
 न मुमुक्षति ॥ मन्यमाना विधिं न्यूनं । तदज्ञानार्थं च ताम्यति ॥ ६५ ॥ अभिन्नमुखरागा सा । श्वश्रूजामातरं पुनः ॥ गोष्ठ्यां
 प्रीणयति प्रायो । धूर्त्तो धौर्त्येन धृष्यते ॥ ६६ ॥ वार्चालापे मिथः प्रीत्या । विविधे प्रस्तुते सति ॥ विज्ञानादि कियद्वेत्सी-
 त्यप्राक्षीत्सा तमन्यदा ॥ ६७ ॥ सोवादीदौषधीर्नैकाः । कलाश्च सकलाः कलाः ॥ मन्त्रांश्चित्रांश्च विज्ञाना-न्यन्यूनान्यप्यवैम्यदम्
 ॥ ६८ ॥ एको मन्त्रोऽस्ति मे येन । सम्यक् संपादने विधेः ॥ अतिरूपा भवेन्नारी । सुमगा नित्ययौवना ॥ ६९ ॥ साऽऽल्यत्कु-
 रीदृशीं तन्मां । मान्या स्यां येन भूभुजः ॥ सपत्नीनां हरे मानं । प्रौढिर्न स्त्रीवतः परा ॥ ७० ॥ कुमारोऽप्यवदचर्हि । भद्रयित्वा शिरः
 ग्रणे ॥ लिप्त्वा मण्या मुखं चैनं । जप मन्त्रमुपोषिता ॥ ७१ ॥ मंत्रश्चाज्यं-रुद्र रुद्र रुद्र रुद्र रुद्र स्वाहा-

मुदा साऽथ तथा कृत्वा । सायमागागदन्तिके । बाह्याडम्बरकृतसोऽप्यौ-पध्या तां शूलरीं व्यधात् ॥ ७२ ॥ बद्ध्वा गृह्ण-
 लया स्तम्भे । पापे ! लात्वा मदौषधीं ॥ दोषं दत्से पुनः पुनः पुनः ॥ ७३ ॥ इत्याऽऽकुक्ष्य क्रुधा तां स,
 दण्डेनाऽताडयद्भृशं ॥ रुदती दीनचेष्टाभि-र्जनयन्ती भृशं कृणाम् ॥ ७४ ॥ प्रतिपाद्यौषधीदानं । पुनश्चौष्यस्य चाऽक्रियां ॥
 पत्नीगिरा जातकृपः । स्वरूपस्थां द्वयहाद्वयधात् ॥ ७५ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ दत्तौषधीं क्षमयित्वा । सुतां जामातरं च सा ॥

क्षमिताऽनुमता ताम्यां । ध्यधाद्भुत्स्यादि तद्गृहे ॥ ७६ ॥

सोऽन्यदावसरे तस्या । हितोदकमुपादिशत् ॥ मातः क्षमस्व पूज्याऽपि । यन्मयाऽसि विडम्बिता ॥ ७७ ॥ प्रतिबोधकृते
शेन-मकारं ते दुरापदं ॥ अदत्तात्तफलं विद्धि । दुर्लभमिहाऽपि तत् ॥ ७८ ॥ परत्र नरकं घोरं । दौर्भाग्यं निःस्वतादि च ॥
अदत्तात्तफलं मत्वा । कः सुधीस्तादपीच्छति ॥ ७९ ॥ अदत्तं नैव गृह्णन्ति । प्राणनाशेऽपि येऽप्यपि ॥ तान् लक्ष्मीपुञ्चवह्नि-
धृणोत्यत्र परत्र च ॥ ८० ॥ तथाहि—

पुरन्दरपुरस्पर्द्धि-^१श्रीमद्वस्तिपुरं पुरं ॥ रूपेण नाम्ना धाम्ना च । राजा तत्र पुरन्दरः ॥ ८१ ॥ तस्याऽस्ति राज्ञी पौलोमी ।
पौलोमीव वपुष्मती ॥ चतुर्योदायसंपन्ना । शालिनी शीललीलया ॥ ८२ ॥ श्रेष्ठी सुधर्मा सान्वर्य-नामा तत्र पवित्रधीः ॥
अर्हवृभक्तः कृपासक्तः । सद्गुरौ चाऽनुरक्तहृत् ॥ ८३ ॥ धन्याऽस्ति गेहिनी तस्य । गेहे नीतिविचक्षणा ॥ तया समं समाङ्गल्यं । समयं
गमयत्ययम् ॥ ८४ ॥ क्रमात्क्षीणधनः श्रेष्ठी । सोऽभूच्छाभान्तरायतः ॥ न तत्याज तथाप्यार्ह-द्रुमं सुलिग्धवन्धुवत् ॥ ८५ ॥ किन्तु
स्वसात्कृतं सत् । मुकृतं स्याद्यथा यथा ॥ पडावश्यकदेवार्चा-दिके स यतते तथा ॥ ८६ ॥ युग्मं—

अन्यदानन्यसामान्य-पुण्याढ्याऽपत्यसूचके ॥ स्वप्ने तदयिता पद्म-हृदं सत्पद्ममैक्षत ॥ ८७ ॥ तं स्वप्नमलपत्पत्ये । सा
ग्रमोदेन मेदुरा ॥ सम्यग् विमृश्य तस्याऽर्थं । पत्न्यै सोऽपि मुदा जगौ ॥ ८८ ॥ अधीणलक्ष्मीलावण्य-पुण्यसन्निधिसन्निधिः २ ॥
समये स मयेह त्व-त्प्रसूतः प्राप्स्यते सुतः ॥ ८९ ॥ तस्योक्तमित्युभाऽऽकर्ण्याऽऽ-कर्ण्य कर्णाभृतं ततः ॥ साऽत्यन्तं मुदिता जज्ञे ।

१ धीप्य इति प्रत्यन्तरे भिया हृष्ये श्रीप्य २ एतानि सन्निधौ-समीपे यस्य

निजैर्ज्ञेयाऽर्थनिश्चयात् ॥ ९० ॥ गर्भं गर्भाशये वस्त्रे । द्वेधा रत्नं खनीव सा ॥ ततश्च तस्याः सर्वाङ्ग-शोभा काऽप्यमिताऽभवत् ॥ ९१ ॥ कान्तिः कान्ततमा ताव-ह्लावण्येन सहोद्रता ॥ सौभाग्यमस्फुरद्भाग्य-मप्यस्या मेधया समम् ॥ ९२ ॥ इत्यङ्गेऽस्याः शुभा भावाः । आसंस्तस्याऽनुभावतः ॥ फलपुष्पश्रियोपेताः । सश्रीकाः स्युर्न किं लताः ॥ ९३ ॥ अर्थतः त्रिभिर्विधेषकम् । 'इत्य-ङ्गस्य तस्याऽऽशु । प्रस्फुरच्छुभभाग्यतः । अनेशत् क्षुद्रदारिद्र्यं । दूरतः श्रेष्ठिसन्धनः ॥ ९४ ॥ प्रत्यहं प्रतिपण्यं च । क्रये वा विक्र-येऽपि वा ॥ लाभं सोऽलभत श्रेष्ठी । व्यवसायपरायणः ॥ ९५ ॥ गर्भवृद्ध्या समं पित्रो-रासीत्सीमातिगं सुखं ॥ स्वाजन्यं सज्जनैः सज्जां-गतासन्मानताद्यपि ॥ ९६ ॥

पूर्णेऽथ समये सौम्ये । मासि विवासिताऽश्विने ॥ पक्षे चलक्षे कल्याण-योगानामतिथौ तिथौ ॥ ९७ ॥ वारे सारे पवित्रे च । नक्षत्रे शोभनेऽहनि ॥ करणे शरणे श्रीणां । शुभयोगोपयोगयोः ॥ ९८ ॥ निर्दोषे सबले शुद्धे । लगे सर्वगुणे शुभे ॥ मुदितोदित-सुस्थान-स्वोच्चस्यनिखिलग्रहे ॥ ९९ ॥ राजन्वति सति प्राप्त-भयविग्रहविह्वरे ॥ श्वाथार्थोत्पत्तिभिः प्रीत-जने जनपदेऽसिले ॥ १०० ॥ सुगन्धिशीतलमृदु-स्पर्शे वाति समीरणे ॥ सुलक्षणे क्षणे प्रात-र्मुखे प्राप्त सा सुतम् ॥ १ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥ तन्मातुः क्वाऽपि नो बाधा । पुत्रपुण्यानुभावतः ॥ तज्जन्मना समं हर्षो-त्कर्षः किन्तु तदोदितः ॥ २ ॥ भास्वता तेन पूर्वैव । दिदीपे साधिकाऽधिकं ॥ रत्नेनेव रानिदीपे-नेव वेदमगतावनिः ॥ ३ ॥

केनाऽप्यानन्दितः श्रेष्ठी । सुतजन्मप्रकाशनात् ॥ स्थितः स्थाने कचिद्देह-बाह्यांगणगवादिके ॥ ४ ॥ सुतजन्मप्रकाशनेन । तुष्टः

क्षमिताऽनुमता ताभ्यां । व्यथाद्भुक्त्यादि तद्गृहे ॥ ७६ ॥

सोऽन्यदावसरे तस्या । हितोदकमुपादिशत् ॥ मातः क्षमस्व पूज्याऽपि । यन्मयाऽसि विडम्बिता ॥ ७७ ॥ प्रतिबोधकृते
क्षेत्र-मकार्यं ते दुरापदं ॥ अदत्तात्तफलं विद्धि । दुस्तर्कमिहाऽपि तव ॥ ७८ ॥ परत्र नरकं घोरं । दौर्भाग्यं निःस्वतादि च ॥
अदत्तात्तफलं मत्वा । कः सुधीस्तदपीच्छति ॥ ७९ ॥ अदत्तं नैव गृह्णन्ति । प्राणनाशेऽपि येऽप्यपि ॥ तान् लक्ष्मीपुञ्चवह्नि-
वृणोत्यत्र परत्र च ॥ ८० ॥ तथाहि—

पुरन्दरपुरस्पर्द्धिं—^१श्रीमद्वस्तिपुरं पुरं ॥ रूपेण नाम्ना घाम्ना च । राजा तत्र पुरन्दरः ॥ ८१ ॥ तस्याऽस्ति राज्ञी पौलोमी ।
पौलोमीव वपुष्मती ॥ चतुर्यौदार्यसंपन्ना । शालिनी शीललीलया ॥ ८२ ॥ श्रेष्ठी सुधर्मा सान्वर्थ-नामा तत्र पवित्रधीः ॥
अर्हद्वभक्तः कृपासक्तः । सद्गुरौ चाऽनुरक्तहृत् ॥ ८३ ॥ धन्याऽस्ति गेहिनी तस्य । गेहे नीतिविचक्षणा ॥ तथा समं समाह्वलयं । समयं
गमयत्ययम् ॥ ८४ ॥ क्रमात्क्षीणधनः श्रेष्ठी । सोऽभूच्छामान्तरायतः ॥ न तत्याज तथाप्यार्ह-द्धर्मं सुतिग्धनन्धुवत् ॥ ८५ ॥ किन्तु
स्वसात्कृतं सर्वं । मुकुतं स्याद्यथा यथा ॥ पडावश्यकदेवार्च-दिके स यतते तथा ॥ ८६ ॥ युग्मं—

अन्यदानन्यसामान्य-पुण्याढ्याऽपत्यक्षचके ॥ स्वप्ने तदयिता पद्म-हृदं सत्यव्रमैक्षत ॥ ८७ ॥ तं स्वप्नमलपत्पत्ये । सा
प्रमोदेन मेदुरा ॥ सम्यग् विमृश्य तस्याऽर्थं । पत्न्यै सोऽपि मुदा जगौ ॥ ८८ ॥ अक्षीणलक्ष्मीलावण्य-पुण्यसन्निधिसन्निधिः २ ॥
समये स मयेह त्व-स्त्रक्षतः प्राप्स्यते सुतः ॥ ८९ ॥ तस्योक्तमित्युभाऽऽकर्ण्योऽऽ-कर्ण्य कर्णामृतं ततः ॥ साऽत्यन्तं मुदिता जज्ञे ।

निजज्ञेयाऽर्थनिश्चयात् ॥ ९० ॥ गर्भं गर्भाशये वज्रे । द्वेधा रत्नं खनीव सा ॥ ततश्च तस्याः सर्वाङ्ग-शोभा काऽप्यमिताऽभवत् ॥ ९१ ॥ कान्तिः कान्ततमा ताव-ल्लावण्येन सहोदृता ॥ सौभाग्यमस्फुरद्भाग्य-मप्यस्या मेघया समम् ॥ ९२ ॥ इत्यङ्गेऽस्या-शुभा भावाः । आसंस्तस्याऽनुभावतः ॥ फलपुष्पत्रियोपेताः । सश्रीकाः स्युर्न किं लताः ॥ ९३ ॥ अर्थतः त्रिभिर्विदोषकम् । 'इत्य-ङ्गजस्य तस्याऽऽशु । प्रस्फुरच्छुभभाग्यतः । अनेनश्च क्षुद्रदारिद्र्यं । दूरतः श्रेष्टिसम्पन्नः ॥ ९४ ॥ प्रत्यहं प्रतिपण्यं च । क्रये वा विक्र-येऽपि वा ॥ लाभं सोऽलभत श्रेष्ठी । व्यवसायपरायणः ॥ ९५ ॥ गर्भवद्वद्या समं पित्रो-रासीत्सीमातिगं सुखं ॥ स्वाजन्यं सज्जनैः

सज्जा-गतासन्मानताद्यपि ॥ ९६ ॥

पूर्णेऽथ समये सौम्ये । मासि विघ्रासिताऽशिवे ॥ पक्षे श्वलक्षे कल्याण-योगानामतिथौ तिथौ ॥ ९७ ॥ वारे सारे पवित्रे च । नक्षत्रे शोभनेऽहनि ॥ करणे शरणे श्रीणां । शुभयोगोपयोगयोः ॥ ९८ ॥ निर्दोषे सखले बुद्धे । लगे सर्वगुणे शुभे ॥ शुद्धितोदित-सुस्थान-स्वोच्चस्थनिखिलग्रहे ॥ ९९ ॥ राजन्वति सति प्राप्त-भयविग्रहविद्वरे ॥ शस्यार्थोत्पत्तिभिः प्रीत-जने जनपदेऽखिले ॥ १०० ॥ दुर्गन्धिशीतलमृदु-स्पर्शे वाति समीरणे ॥ सुलक्षणे क्षणे प्रात-र्मुखे प्राप्त सा सुतम् ॥ १ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥ तन्मातुः क्वाऽपि नो बाधा । पुत्रपुण्यानुभावतः ॥ तजन्मना समं हर्षो-त्कर्षः किन्तु तदोदितः ॥ २ ॥ भास्वता तेन पूर्वेव । दिदीपे साधिकाऽधिकं ॥ रत्नेनेव खनिर्दीपे-नेव वेदमगतावनिः ॥ ३ ॥

केनाऽप्यानन्दितः श्रेष्ठी । सुतजन्मप्रकाशनात् ॥ स्थितः स्थाने कचिद्देह-बाह्यांगगवादिके ॥ ४ ॥ सुतजन्मप्रकाशनेन । तुष्टः

श्रेष्ठी स तरुणं ॥ तस्मै बहुधनं दातु-कामः कामं सुदं दधत् ॥ ५ ॥ यावता स्वान्तिके स्वार्थ-स्थानं पश्येन्सुहृद्भिः ॥ तावता स स्वदानेच्छा-मात्रं तत्राऽऽप नो धनम् ॥ ६ ॥ धनं यस्य न दानेच्छा । प्रायस्तस्याऽत्र दृश्यते ॥ दानेच्छा यस्य च प्राय-स्तस्य तत्रायत्राऽस्ति चेत् ॥ ७ ॥ दानस्यऽवसरे दातु-र्देययोगः सुदुर्लभः ॥ स तु चेत्प्राप्यते तत्राक्-पुण्यैरेव परैः परम् ॥ ८ ॥ इत्या-मृश्य स देयार्थो-ऽप्राप्त्याभूद्विमना मनाक् ॥ न्यग्नसुखं मुहुर्भूमिम् । व्यलिखत्स्वाङ्गुलीनखैः ॥ ९ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ तत्कालं तत्सुताऽनल्प-पूर्वपुण्यप्रमानतः ॥ कीटिकानगरद्वार-निभं लेभे विलं ततः ॥ १० ॥ पुनर्विलेखनाञ्जले । पृथुद्वारमिदं क्षणात् ॥ तत्राऽद्राक्षीदयं स्वर्ण-द्रव्यं नव्यं प्रमातिगम् ॥ ११ ॥ ततः स्वपुत्रानिःसीम-भाग्याकृष्टमवेत्य तत् ॥ प्रकटविसयादृष्ट-मनाः श्रेष्ठी व्यचिन्तयत् ॥ १२ ॥ निस्सीमोत्तमपुण्यानां । सीमाऽऽसीन्मानवेष्वयं ॥ ममाऽऽत्मज मा तज्जन्म-महेन महताऽमुना ॥ १३ ॥ निर्मातुमुचितेनाऽद्य । महिमाऽस्य महात्मनः ॥ प्रकाशनीयः सपदी-स्यूचे तं तिष्ठ भो बहिः ॥ १४ ॥ अनाययिष्ये वस्त्रादी-त्याद्युत्सवा तं निवृज्य च ॥ ततः स्थानात्तदाद्य लक्षाद्यप्रमितं धनम् ॥ १५ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ चारु चीवरभूषाद्यं । स्वाद्यं सर्पिर्गुडौदि च ॥ आनाग्याऽमितमेतस्मै । परेभ्यश्च यथोचितम् ॥ १६ ॥ यथेष्टं स ददौ सर्वत्राऽपि त्रापितवानपि ॥ तस्मै तूर्यनिर्घोष-द्वैतं च प्रास्फुरच्चिरम् ॥ १७ ॥ पित्रादीनां मनस्युच्चै-र्नृणान्दो हनुत्तरः ॥ एहि याहीति वाचश्च । स्वजनानां हनुत्तरः ॥ १८ ॥ सन्तुष्टः सधनस्त्रीणां । मधुरो धवलघनिः ॥ नाटकप्रेक्षणादीनि । जायन्ते च दिने दिने ॥ १९ ॥ महेभ्यानां ण्यश्चाऽऽ-यान्ति वृद्धा-पनान्यपि ॥ एवं दशदिनीं चक्रे । पित्रा तज्जननोत्सवः ॥ २० ॥ अर्थतो-
लोत्सवान् ॥ नय्य जन्मानुगांस्तान् यथाकालं पित्वाऽभ्युत्तरेव ॥ २१ ॥

अन्यदा स सुधीर्दध्या-चञ्जामलवपुःश्रियः ॥ ममाऽऽत्मजस्य जन्माद्य-दिनादारभ्य तद्विलात् ॥ २२ ॥ प्रत्यहं स्वहया
 लक्ष्मी-गृह्यते भुज्यते सदा ॥ नियुज्यते च सत्पात्रे । दीनादिषु विसृज्यते ॥ २३ ॥ एवमादीयमानाऽपि । लक्ष्मीर्न हीयते मनाक्
 ॥ महोदधेरिवादच-मुदकं हि सुबह्वपि ॥ २४ ॥ स्थित्या गत्याथवोत्पत्त्या । यत्पृच्छ्यां वस्तु विद्यते ॥ स्वामी हि पार्थिवस्तस्य ।
 तदेतस्याऽप्यसंशयम् ॥ २५ ॥ इदं च पार्थिवायोक्त-मेव मे सौख्यदं भवेत् ॥ अन्यथा तददत्तत्वा-दत्राऽमुत्राऽपि दुःखदम् ॥ २६ ॥
 सुश्रावकत्वात् स श्रेष्ठी । सदुपायनपूर्वकं ॥ नृपं विज्ञापयामास । यथास्थितनिवेदनात् ॥ २७ ॥ नृपोऽपि न्यायवत्त्वेन । तस्य
 तच्च दृढव्रतं ॥ अदचपरिहाराख्यं । दृष्ट्वा हृष्टस्तम्यधात् ॥ २८ ॥ भाग्यैकधाम्नः सन्नाम्न-स्त्व पुत्रस्य पुण्यतः ॥ प्रादुर्भूता
 प्रभृता चेत् । श्रीरित्थं साऽस्तु ते ततः ॥ २९ ॥ नृपप्रसादं निःसाद-भासाद्य निरवधधीः ॥ सोत्सवाऽडम्बरं सोऽपि । स्ववेदम
 मुदितोऽविशत् ॥ ३० ॥

ततश्च सुमुहूर्त्तेऽह्नि । स्वजनान् भोजनादिभिः ॥ उपचर्योपवेशयाऽथ । सुधर्मश्रेष्ठपुवाच तान् ॥ ३१ ॥ यस्मादिनात्प्रभृत्येपो-
 ऽवतीर्णो मत्कुले सुतः ॥ अक्षीण एव मे लक्ष्मी-पुञ्जः स्फुरति तदिनात् ॥ ३२ ॥ तदस्य धर्मसाम्राज्य-भाजः सौभाग्यसेवधेः ॥
 मत्पुत्रस्याऽस्तु वः साक्षा-ल्लक्ष्मीपुञ्जंति नाम तत् ॥ ३३ ॥ पितृमनोरथशतैरुचितैः स साकं । 'माकन्दकन्दविशदाङ्कुरवत्कुमारः ॥
 प्राप्नोति सुन्दरतराऽवयवः प्रवृद्धि । लोकमृष्टणप्रगुणसद्गुणसंगतात्मा ॥ ३४ ॥ तस्याङ्गसौन्दर्यमपि क्रमेण । स्पृद्धीदिवाऽवर्द्धत
 सार्द्धमङ्गै-स्तदङ्गसौन्दर्यमिवाऽऽर्यलोक-दृग्मानसेव्यप्रतिमः प्रमोदः ॥ ३५ ॥ दन्तोद्गमाऽङ्घ्रिन्न्यसनाशनादौ । पितृप्रयुक्तोत्सवः स्वव-

णाभिः ॥ प्रशंसनीयं स्वजनप्रमोद-प्रदायि तस्य प्रथमं वयोऽभात् ॥ ३६ ॥ सवयोभिः समं बाल्य-वयः क्रीडामनोहरं ॥ हरन्
सतां मनांस्येप । क्रियदप्यत्यवाहयत् ॥ ३७ ॥ पिताऽध्यापयितुं विद्या-स्तदोग्यमवगत्य तं ॥ अनैपील्लेखशालाया-मुपोपाध्याय-
मुत्सवैः ॥ ३८ ॥ विनयेन नयेनाऽय-मुपाध्यायमुपाचरत् ॥ तथा यथा स तुष्टोऽस्मै । विद्याः सर्वा ददौ मुदा ॥ ३९ ॥ न तच्छास्त्रं
न सा विद्या । विद्यते न च तद्धनं ॥ भयन्नाऽविन्दत बुद्धयाऽयं । सर्वविद्याविशारदः ॥ ४० ॥ उपाध्यायोऽस्य साक्ष्यासीत् । सर्व-
विद्यासु केवलं ॥ यतः स्वयंवरास्तास्तं । दत्तवाच इवाऽगमन् ॥ ४१ ॥ लीलया कलयाभास । सकलाः सकलाः कलाः ॥ शिश्नाय
स्पृद्धयेवाऽऽतां । जिनधर्मकलाप्यमुम् ॥ ४२ ॥

संप्राप्तसर्वविद्याब्धि-पारः सारसुखस्मधीः ॥ स्वैरं सुखेन वेदमाट्टा-दिषु क्रीडत्यनारतम् ॥ ४३ ॥ प्रभ्रम्रहेलिकाकाव्य-तर्क-
गोष्ठिपुरस्सरैः ॥ तैस्तैर्वहुविधैर्विद्या-रसैः स्वं सरसं सृजन् ॥ ४४ ॥ कलाभ्यासैरनेकैश्च । गीतनाट्यानुगैरपि ॥ विनोदैर्मोदयन्
मित्र-मनांसि च कदाचन ॥ ४५ ॥ मित्रैः सह सहर्षं स । तत्पुरोपवनादिषु ॥ क्रीडन्नन्येद्युरेकत्र । दृष्ट्वा वन्दितवान्मुनिम् ॥ ४६ ॥
त्रिभिर्विशेषकं ॥ मुनिना तेन धर्माशी-र्देदस्मै भद्रकात्मने ॥ गृहिधर्मस्य शास्त्रिश्च । बाल्येऽप्यादत्त चैप तम् ॥ ४७ ॥ ततश्चा-
ऽस्य परा भक्ति-र्नीतिरागे गुरोरपि ॥ पित्रोश्च तद्वचस्यास्या । सम्यक्त्वे च स्थिरा स्थितिः ॥ ४८ ॥ देदीप्यमाना देहश्री-स्तस्याऽ-
भूयोवनागमे ॥ प्रभाप्रभासिभागा किं । न नमःश्रीर्दिनागमे ॥ ४९ ॥ रूपश्रीकलितं लीला-ललितं सौम्यदर्शनं ॥ तं विवाहयितुं
वत्सा । चित्ते यावदचिन्तयत् ॥ ५० ॥

सर्वाङ्गीणगुणागारं । तं कन्यावरमिच्छवः ॥ तावदष्टमेहेभ्यास्त-द्रुहेयुगपदाजगमन् ॥ ५१ ॥ धनेश्वरस्तथा पृथ्वी-
 धरः २ साधुर्यशोधरः ३ ॥ श्रीघरः ४ श्रीपतिः ५ श्रेष्ठी । घनदश्च ६ घनावहः ७ ॥ ५२ ॥ जिनदासः ८ श्रियां वास । इत्येते
 द्यवहारिणः ॥ जगति यथार्थारख्याता । विख्यातास्त्यागलीलया ॥ ५३ ॥ विपुलाया अलंकारा । उदारा दिग्गजा इव ॥ चातुर्या-
 दिगुणाधाराः । श्रेष्ठिनं तं मुदाजनमन् ॥ ५४ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ जगुश्च कर्तुकामाः स्मः । पाणिग्रहमहोत्सवं ॥ त्वत्सुतस्य सुरू-
 पाभिः । कन्याभिः समं समं ॥ ५५ ॥ रूपश्री १ रूपरेखा २ च । यथा ३ यन्नावती ४ तथा ॥ घनश्री ५ मर्दनश्रीश्च ६ । लक्ष्मी
 ७ लक्ष्मीवतीत्यपि ८ ॥ ५६ ॥ इत्येता नामतः सर्व-सम्भूताः सन्ति नः सुताः ॥ सुशीलाः सारसौभाग्य-भाग्यप्रभृतिसद्गुणाः
 ॥ ५७ ॥ रूपसौन्दर्यशालिन्यः । सलीलाः सत्कलोज्ज्वलाः ॥ तदासां स्वसुतेनाऽऽशु । पाणिं ग्राहय सोत्सवम् ॥ ५८ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥
 ततः स्वोद्वहमुद्राह-योग्यं तांश्चेभ्यकुञ्जरान् ॥ स्वाजन्यस्थानमालोक्य । श्रेष्ठीमवदत् स तान् ॥ ५९ ॥ भवदागमनं मान्यं । हेतु-
 नाजनेन हर्षदं ॥ क्षुधितस्याऽध्वनीनस्य । भोक्तुमामन्त्रणं यथा ॥ ६० ॥ पुत्राम्बप्रश्नकन्येक्षा-माङ्गल्यविहगादिभिः ॥ निधाय
 धार्यं यद्युक्तं । तद्विधित्साम्यमत्सरम् ॥ ६१ ॥

अथ तेऽपि तथा सर्वं । कारयित्वा शुभेऽहनि ॥ तं तत्सुतेन कन्यानां । विवाहं प्रत्यपीपदन् ॥ ६२ ॥ अथ ते मुदिताः
 सर्वे । सम्यघट्टतां मियः ॥ प्रथमं प्रथयामासुः । सर्वस्वजनसाधिकम् ॥ ६३ ॥ ततश्चैतेऽपि सर्वेषु । स्वस्वावासेषु सर्वतः ॥ शोभां
 विचित्रचित्रार्धैर्मण्डपैस्तोरणैरपि ॥ ६४ ॥ अन्यामपि विवाहाहो । कारयामासुरादरात् ॥ सारां समग्रां सामग्री-मिति ज्ञाः प्राग्
 यदूचिरे ॥ ६५ ॥ युगं ॥ संवधदृढिमा^१ सुलघघटना^२ सस्पर्शनं^३ भर्मणि^४ । गेहालंकृति^५ शाक^६ पर्पट^७ वटी^८ पक्वान्नपाक-

क्रियाः८ ॥ वासः९ काञ्चनपत्रपूगरचना१०-११ वीवाहसंवाहनं१२ । समयकृत्संगं१३ जवार१४ मंडप१५ कुसुभादिक्रियाऽऽ१६ मंत्रणं१७ ॥६६॥ वेदीमण्डपतोरणादिरचना१८ वर्ण१९ स्तयोद्वर्णकः२० । शृङ्गारश्च चतुर्विधो२१ वरवधूयुग्मस्य लग्नक्षणे ॥ व्युच्छेदं वरागमो२२ ऽर्थमहिमा२३ मातुर्गृहवेशनम्२४ । हस्ते कंकणहस्तलेप२५ समयव्याधोप२६ पाणिग्रहाः२७ ॥ ६७ ॥ एवं च विज्ञदैवज्ञदत्तलग्ने शुभे दिने ॥ सधवा धवलध्वानैर्दिवीकण्ठो]नैकतयोजितारवैः॥६८॥ स्थाने स्थाने महादानप्रीणिताऽशेषमार्गैः ॥ महेभ्यमुल्या सख्यातलोकोचनलोभनैः ॥ ६९ ॥ गीतसंगीतविस्तार-सुभगरैर्दुभुतोस्तवैः ॥ सर्वस्वजनसत्कार-सर्वाचारपुरस्सरम् ॥ ७० ॥ कन्याभिस्ताभिरष्टाभिः । समं समभवन्महान् ॥ लक्ष्मीपुञ्जस्य तत्पित्राऽऽ-ह्लादकारी करग्रहः ॥ ७१ ॥ सुवर्णमणिमाणिक्या-ऽदूप्यदूप्यादिकं बहु ॥ लक्ष्मीपुञ्जकुमाराय । धमुरा ददिरे मुदा ॥ ७२ ॥

युवतीमोहन कामो-जीवनं यौवनं वनं ॥ प्राप्य मत्तेभवत्ताभि-र्धन्याभिः सह खेलति ॥७३॥ ताभिः प्रियाभिरष्टाभि-रभिराम-गुणार्द्धभिः ॥ शचीपतिरिवोपेतः । शचीभिः सोऽप्यदीप्यत ॥ ७४ ॥ तरुण्योपचिताङ्गीभिः । सुधामधुरगीतिभिः ॥ पतित्रताभिः स्वप्रेय-ध्विचचौरीभिरप्ययम् ॥७५॥ प्रेयसीभिः समं ताभि-र्धुङ्क्ते भोगान् यथासुरं ॥ दत्तदुःखग्रवासेषु । दिव्यावासेषु देववत् ॥७६॥ युग्मं ॥ पितृप्रासादात्प्राक् पुण्या-नुभावात्परमाच्च सः ॥ चिन्ताविमुक्तचित्तः सन् । दिव्यं सुखमविन्दत ॥७७॥ सुखेन लक्ष्मी-पुञ्जस्य । जायमानेऽप्यभेहसः ॥ सुबहवतिक्रमेऽप्यस्य । न धर्मः कोऽप्यहीयत ॥७८॥ यतः-सामग्निग अभवे चि ह । चस-जे वि सुहे वि तह कुसंगे वि ॥ जस्स न हायइ धम्मो । निच्छयओ जाण तं सङ्गं ॥ ७९ ॥ प्राक्पुण्यवित्तसंपत्तिः ।

१ समयन्वेदि २ सुखेनोजायमानेन प्रत्यन्तरे उजायमानेन-देदीयमानेन ३ काञ्चन

गर्तः मुग्गमन्निः ॥ तस्याऽमपत्नस्युष्यैः । समं समलिता द्रुतम् ॥ ८० ॥ तं तादृक्सुखिनं भाग्य-सौभाग्यादिगुणावहं ॥
 अहदं रं दृष्ट्वा । मर्त्ये गन्मानयन्ति तम् ॥ ८१ ॥ तस्माद्धर्मधराः कर्म-कराद्या अपि जज्ञिरे ॥ लोकेऽपि व्यवहारो यत्-सर्वे
 मुग्यानुयायिनः ॥ ८२ ॥ प्राग्जन्मपूर्णपुण्यदि-प्रभावत्यभवन्ति न ॥ प्रवेष्टुं हि कदाप्यस्य । देहे मेहेऽपि चाऽऽपदः ॥ ८३ ॥
 मंपदः प्रत्युताऽऽयान्ति । समग्रास्तं स्वयंभवाः ॥ चल्लयो द्रुमिव नद्योऽन्धि-मिव घामित्र तारकाः ॥ ८४ ॥ लक्ष्मीरप्यनुरक्तेव ।
 प्रमत्तं श्रितं वा ॥ मणिमन्त्रोपधीचूर्ण-योगैस्तं वधितेव वा ॥ ८५ ॥ भृशं रसानुविदेवाऽ यथा सुदृढवागिव ॥ रश्मिबद्धेव
 वा लब्धा-म्यादेव मुरितेव वा ॥ ८६ ॥ क्रियु वा हृतसंकेता । किं वा कर्मणिता किल ॥ नियंत्रिता वा निगडै-र्धृता वा कीलि-
 ताऽप्य रिम् ॥ ८७ ॥ दत्तदक्षिणहस्तेव । प्रीत्या पाणौ कृतेव वा ॥ तदीयवेषम नाऽत्याक्षी-दक्षीणा पुण्ययोगतः ॥ ८८ ॥ सुपात्र
 मिश्रदीनार्थि-स्यान्नभोगनिजादिषु ॥ सा नित्यं दीयमानाऽपि । त्वेषत ह्यधिकाधिकम् ॥ ८९ ॥ मा मंस्या क्षीयते लक्ष्मीः ॥
 तरङ्गिणीर तल्लक्ष्मी-र्जाता सर्वोपकारिणी ॥ सर्वसौख्यान्नाहा(तर्क्ति)मुक्त-वियर्यमद्वचयत् ॥ ९० ॥ तत्त्वत्तं चेदं-गृहकूपी कृपणानां
 । लक्ष्मीर्न्यवहारिणां नगरवापी ॥ चिदुधगणैः किल कथिता । तरङ्गिणीव क्षितीशानाम् ॥ ९१ ॥ सज्जनाः स्वजनाश्चापि ।
 वगिरुप्राग्य कीटिग्रः ॥ तल्लक्ष्म्या सुरनिर्गहा । धर्मादिप्राप्तिताः परम् ॥ ९२ ॥ लक्ष्मीः सैव हि या स्वाऽन्य-जनेभ्यः शर्मधर्मदा ॥
 निरुपाधिभर्तुर्वर्ग-समृद्धिस्तद्वताऽऽप्यते ॥ ९३ ॥ तथोक्तं-सा लक्ष्मीर्या धर्मकर्मोपयुक्ता । सा लक्ष्मीर्या बन्धुवर्गोपयुक्ता
 ॥ सा लक्ष्मीर्या स्वांगभोगप्रसक्ता । याऽन्या मान्या सा तु लक्ष्मीरलक्ष्मीः ॥ ९४ ॥

पुत्रप्राग्भवधर्मस्य । फलमेवमवेक्ष्य सः ॥ श्रेष्ठी सुधर्मा निर्माति । चतुर्धा धर्ममादरात् ॥ ९५ ॥ नित्यं धर्ममिवानन्दा-
द्वयवसायमनेकधा ॥ करोति कारयत्यन्यै-र्मन्यैरपि स कोटिशः ॥ ९६ ॥ कोटिकोटीः पुनर्वह्नी-रुपार्जयदयं स्वयं ॥ तमात्मजं
परं प्रेम्णा । तच्चिन्तायां न्ययुक्क न ॥ ९७ ॥ सुखितः पुत्रपुण्येन । चिन्तां धर्मार्थयोश्चिरं ॥ निर्माय कृतनिर्माय-धर्मः सौधर्ममाप
सः ॥ ९८ ॥ तदेकपुत्रसन्तुष्टा । तन्माता शीलशालिनी ॥ गार्हस्थ्यमनुपाल्याऽह-द्वर्मात् स्वःशर्मभागभूत् ॥ ९९ ॥ तयोरुपरमे-
ऽप्यस्य । न चिन्ता क्वाप्यभूत्कश्चित् ॥ सतां हि पुण्यं सर्वत्र । पितृभ्रातृसुहृत्समम् ॥ १०० ॥ लक्ष्मीस्त्रीसुतसन्ताना-दुपाधिसकलं
सुखं ॥ यशःकीर्त्तिमहत्वाद्य-प्यस्य सर्वातिशाय्यभूत् ॥ १ ॥

अन्यदा पश्चिमे यामे । यामिन्या जाग्रतः सतः । धर्मध्यानपरस्याऽपि । चिन्ता तस्येत्यजायत ॥ २ ॥ जन्मादिमदिना-
दप्याऽऽ-रम्याऽलभ्यावयन्तुभिः ॥ कुतः स्वयमियं साक्षाद् । भूयोऽभूत् श्रीरिहाऽक्षया ॥ ३ ॥ तस्येति ध्यायतः कश्चित् ।
तरक्षणं दिव्यदेहभृत् ॥ ज्ञानीव सद्योच्छेद-पटुः प्रादुरभूत्पुरः ॥ ४ ॥ प्राप्त किमेव देवर्षि-र्देवो वा दानवोऽथवा ॥ योगीन्द्रो
वाऽन्यरूपस्थः । किं वाऽयं स्वचरेश्वरः ॥ ५ ॥ यः स कोऽप्यस्तु किन्तु स्या-त्तेजस्वी निस्समाकृतिः ॥ उदारः सद्गुणः कश्चि-
देयामेकतरो ह्ययम् ॥ ६ ॥ स्वसन्नयागतः शत्रु-रपि पूज्यः सतां मतः ॥ किं पुनर्थैव वाऽज्ञात-गुणोऽप्यर्च्यो मणिर्न किम् ॥ ७ ॥
क्षणं ध्यात्वेति विनयात् । स नत्वा तं कृताञ्जलिः ॥ आख्यत्के यूयमर्थः कः । कुतः स्थानादिहागताः ॥ ८ ॥ तस्येति विनया-
कीर्णा । वाणीमाकर्ण्य तं प्रति ॥ प्रतिनम्य ग्रमुदितः । स व्यक्तं व्याहरत्ततः ॥ ९ ॥ सुरः सुरंगः प्राग्जन्म-जन्मत्वत्स्नेहरज्जुभिः ॥ अत्राऽहं
भिन्नताऽऽकृष्टः । समागां स्वास्पदान्मुदा ॥ १० ॥ स्वान्ते ते संशयः शब्दकु-रिव दुःखाकरोति यः ॥ ततश्चैतं समुद्भूतौघचनं मेऽद्य वैद्यति ॥ ११ ॥

अतस्त्वमवधानेन । मदुक्तमधुना शृणु ॥ तथाहि जंबूद्वीपेऽत्र । भरतार्द्धे च दक्षिणे ॥ १२ ॥ मध्ये मध्यमखण्डस्य । मणि-
 पूरपुरं पुरा ॥ अभूत्तत्र च भूपालः । श्रीपालः कालवद् द्विपाम् ॥ १३ ॥ धन्योऽवदान्यमूर्धन्यो । मान्यो धनपतिर्द्विधा ॥ नाम्ना-
 ऽर्थेन च सार्थेश-स्तत्राऽऽस्ते वासकृत्कृती ॥ १४ ॥ प्राणेभ्योऽपि प्रिया तस्य । प्रिया प्रीतिमती सती ॥ सम्यग्नामाढ्यमुत्रामा
 । तयोर्गुणधरः सुतः ॥ १५ ॥ द्वासप्ततिः कलास्तस्य । सोमस्याऽप्यमलाः सदा ॥ स्फुरन्तिस्माऽखिला विधा । इव हृद्या गुरोरेव
 ॥ १६ ॥ क्रमात्स यौवनं प्राप्तः । पित्राऽऽशु परिणायितः ॥ महोत्सर्वैर्हेम्यानां । धन्याः कन्या गुणोत्तराः ॥ १७ ॥ प्रेयसीभिः
 समं ताभिः । समन्तादप्युपासितः ॥ भोगान् स स्वेच्छया भुङ्क्ते । नित्यमर्जति च श्रियः ॥ १८ ॥ क्रीडाकृतेऽन्यदा सोऽपि ।
 समित्रादिपरिच्छदः । गच्छन् स्वच्छमतिः ह्ररिं । विशदं विशदाशयम् ॥ १९ ॥ न्वाणश्रमणं ज्ञान-चतुष्टयविराजितं ॥ दिष्टया
 दृष्टयाऽभिगम्याऽऽशु । सादरः सन्नवन्दत ॥ २० ॥ युग्मं ॥ तस्यै धर्माशिपं दत्त्वा । विदित्वा भद्रकं च तं ॥ गुरुदयाऽनृताचार्यै-
 ब्रह्मचर्यापरिग्रहान् ॥ २१ ॥ पञ्चाऽपीमान् यमान् देश-सर्वभेदान् सविस्तरं ॥ नानानिदर्शनाऽऽख्यात-फलं चाख्यत तं प्रति
 ॥ २२ ॥ स धर्मोपनिषद्भूतां । तदीयां धर्मदेशनां ॥ सम्यक् श्रद्धाय सन्ध्याय । स्वबुद्धौ स्वे हृदि न्यधात् ॥ २३ ॥ ततः सम्य-
 त्वमादत्त । व्रतानि च यथारुचि ॥ अभस्याऽनन्तकायादि-नियमांश्चोचितान् स तु ॥ २४ ॥ अदत्तादानरूपं च । स तेज्यप्यग्र-
 हीद् व्रतं ॥ विशिष्य निरतीचारं । रुच्या परमयाऽऽत्मनः ॥ २५ ॥ सोऽपृच्छत्तत्स्वरूपं श्री-गुरुंस्तस्य तितिक्षया ॥ तेऽप्युचुः शृणु
 वत्स ! त्वं । तार्त्तीयिकमणुव्रतम् ॥ २६ ॥ मणिवृणादिमात्रस्या-ऽप्यन्यसम्बन्धिनः सतः ॥ तन्नाथेनाऽवितीर्णस्या-ऽज्ञादानं यत्तदेव
 तत् ॥ २७ ॥ त्रिविधेन त्रिधाऽपि स्या-चत्केपाश्चित्कथञ्चन ॥ द्विधाऽपि त्रिविधेनैत-दिति वा देशतस्त्विदम् ॥ २८ ॥ अन्येऽपि

बहवो भेदाः । संभवन्त्यत्र ते परं ॥ अर्हास्तेषामसत्त्वाना-मित्यथो शृणु तत्फलम् ॥ २९ ॥ एषु भेदेषु ये येन । प्रपन्ना यादृशा यदा ॥ 'आराद्धाश्च विराद्धाश्च । तेऽनुरूपफलप्रदाः ॥ ३० ॥ तथाहि—

पतितविस्मृतनष्टहृताहित-स्थितमदचमिहाऽन्यघनाद्यपि ॥ अणुतमं यदिवाऽनणु लाति यः । स पतिता नरके नरकेसरी ॥ ३१ ॥ विविचयन्धवैधैश्च स पीड्यते । बहुविधाऽसुखदौःस्थ्यदरिद्रताः ॥ बहुभवारतिमीतविदुर्गति-प्रपतनाऽहितसंहतिसंगमाः ॥ ३२ ॥ द्वितयलोकविनाशकलङ्किता-सुकृतमूलविमूलनमूर्खताः ॥ धृतिमतिप्रभृतिक्षतयः क्षणात् । तमनुयान्ति तथा ३ च विप-
त्तयः ॥ ३३ ॥ त्रिभिर्विदोषकं ॥ इति विमृश्य हितं परकीयकं । सकलवस्तु तृणाद्यपि ये मुदा ॥ परिहरन्ति विवेकदृशः सदा । नियमतोऽभिमता जगतोऽपि ते ॥ ३४ ॥ यथौचित्याचाराद्वेऽस्मिन् । द्वेधाऽपि शिवसंपदः ॥ पुंसां लोकद्वयीसिद्धि-श्चाऽपि सर्व-
शुभावहा ॥ ३५ ॥ अनर्थसार्थाः पृथवोऽप्यपार्थाः ३ । एव ग्रथन्तेऽत्र विवर्णवान् ॥ अर्थाः समर्थोत्त्रिषुमर्थसिद्धयै । सिन्धूदभारा इव न क्षयन्ति ॥ ३६ ॥ स्थिताः स्थिरा एवं जगत्यदत्त-स्यागं प्रतिज्ञाय कुलाद्रिवधे ॥ अनन्तवन्नित्यमनन्तमेकं । यशो जग-
द्व्यापि जयत्यमीषाम् ॥ ३७ ॥ तेजस्विना^१ महिमरश्मिवदादिमास्ते । सौम्यात्मनां^२ तुहिनरश्मिवदग्निमास्ते ॥ सर्वोपकारकरणोद्य-
तजीवितानां । धुर्येव वारिदवरा इव ते भवन्ति ॥ ३८ ॥ तृतीयाणुव्रतस्येति । पालनाऽपालनोद्भवे ॥ शुभाशुभे फले श्रुत्वा । तत्सम्यक् पालयेद्भिरम् ॥ ३९ ॥ तथेति प्रतिपधाय-ममायं सपरिच्छदः ॥ तान् वन्दित्वाऽगमद्वेष्टम् । स्र स्वं तद्भावभावितः ॥ ४० ॥ विधायाऽवाधया धर्मो-द्यर्थोऽस्तीन् सफलान् स च ॥ लक्ष्म्यानन्त्येऽपि भाग्यं स्वं । परीचिक्षिपुर्न्यदा ॥ ४१ ॥ माता-

१ तेषां विराट्प्राप्तयानां । फलं शृणु शुभाशुभं-इति पाठान्तरं २ विपदोऽद्विष्टाः प्र० ३ निष्फला ४ आकाशवत् ५ सूर्यः ६ चन्द्रः

पितृनथाऽऽपृच्छय । प्रियाः स्वाः खजनानपि ॥ ग्रणितान्यगणेयानि । पणित्वा लाभदान्यपि ॥ ४२ ॥ असादेशान्तरे दूरे । पुरं
 पृथ्वीप्रतिष्ठितं ॥ प्राश्रुतैः प्रभुमानन्द्य । पुरान्तस्तदनुज्ञया ॥ ४३ ॥ भाटकात्तगृहे पण्या-न्यानाय्य सपरिच्छदः ॥ नित्यं देवान्
 गुरुंश्चाऽर्चन् । धर्मनिष्ठः स विद्यति ॥ ४४ ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥ वणिक्पुत्रान् श्रियां पात्री-कुर्वन्मधुरया गिरा ॥ मित्रीकुर्वन्
 बद्धन् लोकात् । धर्मशास्त्रा पवित्रयन् ॥ ४५ ॥ करोति कारयत्येतै-र्व्यवसायाननेकशः ॥ व्यवहारस्य शुद्धयैव । साधर्म्यस्य हि
 जीवितम् ॥ ४६ ॥ युग्मं ॥ ततः साऽपि प्रयत्नेन । साध्या हि गृहमेधिनां ॥ तृतीयव्रतसम्बन्धाऽ-तिचाराणां विवर्जनात् ॥ ४७ ॥
 न्यूनाधिकतुलामाने १ । स्तेनाऽऽनीतादिसंग्रहः २ ॥ प्रतिरूपक्रिया ३ स्तेना-ऽनुज्ञाऽ ४ रितृपभूगमः ५ ॥ ४८ ॥ इति पञ्चाप्य-
 मून् व्यस्तान् । समस्तांश्चाऽपि वर्जयन् ॥ पूर्णप्रसिद्धिमाहात्म्यः । सुखेन श्रियमर्जति ॥ ४९ ॥ युग्मम् ॥ अमेयां श्रियमर्जित्वा ।
 जित्वा भाग्येन दुर्दशाः ॥ विशांपतिं वशीकृत्य । तत्र धर्मोन्नतीर्व्यधात् ॥ ५० ॥ नरेन्द्राऽनुमतः पित्रा-द्याहूतश्च स सार्थपः ॥ पूर्वं
 प्रस्थाप्य सार्थं स्वं । सर्वं पश्चात्ततोऽचलत् ॥ ५१ ॥

अथो वाजिनमारुह्य । जवेनाऽध्वनि स व्रजन् ॥ ग्रामाकरपुराऽऽण्णा-द्यतिक्रामन् यथाक्रमम् ॥ ५२ ॥ प्रातः कुतश्चिन्नगरा-
 १ निर्गल्यानन्दिनि वने ॥ दूरान्तरावधि प्राप्तुं । जवाद्यावत्प्रयात्ययम् ॥ ५३ ॥ युग्मम् ॥ तावत्पथि पुरः पश्य-त्यश्वारूढः स
 कुण्डले ॥ रम्ये मणिमये दिव्य-देव्याः कर्णन्युते इव ॥ ५४ ॥ ते तारतेजसी सारे । अपि वीक्ष्य तदा ततः ॥ अर्कलोकादिव दृशौ ।
 निरीहोऽयं न्यवर्तयत् ॥ ५५ ॥ मणिमालामयं हारं । सारं चाऽग्रे स दृष्टवान् ॥ मणिरत्नसुवर्णैर्धैः । पूर्णं कुम्भमपि क्रमात् ॥ ५६ ॥

स्वात्तत्रास्थां मनसि । कृत्वैतां निःस्पृहाऽग्रणीः ॥ दृष्टपूर्णनिधिं रज्जु-मालामिव च सोऽत्यजत् ॥५७॥ सोऽचिन्तयच्च किमिदं । कथं चाऽगात्पुरो मम ॥ एतत्त्रयमिति ज्ञातु-मीहे किं वेति चिन्तया ॥ ५८ ॥ सोऽथ विस्मयविस्मेर-मना मार्गमतिव्रजन् ॥ अकस्मात् श्रान्तमद्राक्षीत् । सवेगमपि तं हयम् ॥ ५९ ॥ अद्यादुचीर्य तस्यौ स । यावच्चिन्ताऽऽकुलः किल ॥ तावत्तत्क्षणमेवैतं । गतप्राणमिवैक्षत ॥ ६० ॥

स विच्छादयमुखः खेद-मेदुरो हृदि दध्यिवान् ॥ किमश्नोऽयं तृपाद्यर्था । मूर्च्छितो वा मृतोऽथवा ॥ ६१ ॥ अचेतनीकृतः किं वा । क्षुद्रदेवेन केनचित् ॥ इत्यादि क्षणमामृश्य । दैवं प्रत्यवदत्तदा ॥ ६२ ॥ युष्मं ॥ रे दैव ! किमकार्षीस्त्व-मकाले संहार-भृशं ॥ जात्यं तेजस्विनं सर्व-लक्षणाढ्यं तुरङ्गमम् ॥ ६३ ॥ वक्रवक्त्रमपि स्वामि-भक्तं चित्तप्रियङ्करं ॥ रङ्गाद्रतिकरं मार्ग-सहायं बलवत्तरम् ॥ ६४ ॥ कृशकर्णं मृदुमध्य-संस्थानं विपुलासनं ॥ ऋद्धिदं मांसलं सर्व-गुणोपेतं सुखावहम् ॥ ६५ ॥ त्रिभिर्विंशैकं । मदपेक्षानिमुक्तथेत् । त्वमेवमकृथास्तदा ॥ कुर्वीथाः स्वेप्सितं किन्तु । मा म्लानिं सुकृतस्य मे ॥ ६६ ॥ इत्यात्मसाक्षिकं प्रोच्य । विनाऽद्यं स्वस्य दुष्करं ॥ मार्गोच्छेधनमित्यत्रा-ध्वन्यः क्रोऽपि भिषग्वरः ॥ ६७ ॥ यद्येत्योपकृतिप्रह्व-श्चिकित्सत्यौषधैर्हयं ॥ जीनयत्यपि चाऽसौ त-ददामीयन्मितं धनम् ॥ ६८ ॥ युष्मं ॥ प्रतिज्ञापूर्वमालोच्ये-त्येतद्भ्राम्यन्नितस्ततः ॥ आलोकयति सर्वा अ-प्याशा आशावशो भृशम् ॥ ६९ ॥ वेला बह्वच्यप्यतिक्रान्ता । तस्यैवं कुर्वतः सतः ॥ नाऽऽयासीत् पथिकस्तत्र । पथि कश्चि-जनस्तदा ॥ ७० ॥ परं चिरं प्रयासोत्था । तया तस्याऽपिबत्सुखं [भवत्भृशं]।तयादितः स सार्थेशः । श्रान्तोऽपि वनमश्रमत् ॥ ७१ ॥ पथः शुद्धिं प्रथयितुं । परं नोपतस्ततः ॥ न चाऽलमत तच्छुद्धिं । न मर्मज्ञं विना हि सा ॥ ७२ ॥ ततः खिन्नः क्वचित्सान्द्र-

च्छायोच्छाये तरोस्तले ॥ तिष्ठत्यागत्य यावत्स । तावदम्भोभृतं द्रुतिम् ॥ ७३ ॥ तच्छाखालम्बिनं पश्य-स्यूर्ध्वाऽऽलोकी गल-
 झलं ॥ कस्याऽयं केन वा पूर्णः । पायसाऽस्य पतिः पुनः ॥ ७४ ॥ क्व गतः स च चेद् दृग्भ्यां । दृश्यते प्रार्थ्यते तदा ॥ निपी-
 यते च पानीयं । वृद्धुःखं चाऽपनीयते ॥ ७५ ॥ इत्यन्तःकरणस्याऽन्त-र्ध्यात्वा सत्वाधिकः स तु ॥ यावत्तत्रोपविष्टस्तद्-द्रुमशा-
 राग्रगः शुरुः ॥ ७६ ॥

नृमापयैव सुव्यक्तं । १ तावत्तत्र च तं प्रति ॥ उवाच वृषितोऽत्यन्तं । दृश्यते तादृगिद्भिः ॥ ७७ ॥ ऊर्ध्वं द्रुतौ च
 दृष्ट्वाऽम्भः । पिपासुरपि नाऽपिबः ॥ किन्वेवमेवासीनश्च । २ यत्तस्याऽऽचक्ष्व कारणम् ॥ ७८ ॥ अन्यच्चाऽत्र द्रुमे मेऽस्ति । कुलाय
 स्वकुलापकृद् [यासो नित्यं स्वीयैः सह] ॥ वसामि तत्र स्वैरं चातवस्त्वमातिथिर्मम ॥ ७९ ॥ पुन्यैरेवाऽऽप्यते सद्भि-र्यादृशस्तादृशोऽतिथिः ॥
 भनादृशस्तु सर्वाऽय-गुणः किमिति कथ्यते ॥ ८० ॥ महानुभाग भोः पुण्य-ज्योत्स्नाज्योत्स्नापते ततः ॥ यत्तत्सत्कमपि ह्येत-दम्बुस्त्वं
 पिव सत्वरम् ॥ ८१ ॥ एकाश्रयत्वसम्बन्धा-दनुशाप्युचिताऽस्य मे ॥ अतो मयि कृपां कृत्वा । तृपां हत्वा सुखी भव ॥ ८२ ॥
 तृपायामधृतिर्गाढा । तस्यां सत्यां न धर्मधीः ॥ ततश्च धृतिमान् भूत्वा । पुनः पुण्यं समाचरेः ॥ ८३ ॥ तदुक्तं—सञ्चत्थ
 संजमं । संजमाओ अप्पाणमेव रक्खिज्जा ॥ सुच्चइ अइवायाओ । पुणो विसोही नयाऽविरइ ॥ ८४ ॥

हे कीरकुलकोटीर । ३ यदुक्तं किल कोविदैः ॥ नृणु तत् त्वं न जानासि । तत्त्वं धर्मगतं यतः ॥ ८५ ॥ यत्तया मे हितं प्रोचे ।
 न तत्तत्त्वविदां हितं ॥ यतस्त्वं न हतेर्नोपि । तज्जलस्याऽधिपत्यभाक् ॥ ८६ ॥ यश्च यस्याधिपस्तेन । यद्दत्तं श्रद्धया सतां ॥

स्यामिदत्तवया तत्रा-ऽदत्तदोषो न विद्यते ॥ ८७ ॥ अदत्तं नाददेऽनेति-प्रतिज्ञातवतां सतां ॥ लोकद्वयेऽपि सर्वाः स्युः । संपदस्त-
त्पदाश्रयाः ॥ ८८ ॥ अदत्तग्राहिणां नृणां । न गुणः कोऽपि गण्यते ॥ न सुखं न यशो न श्री-र्न धर्मः किन्तु दुर्गतिः ॥ ८९ ॥
अदगादानदोषस्त्या-रूढः सकृदपि ध्रुवं ॥ आजन्मार्जितसत्कीर्तिं । तत्क्षणादेव लुम्पति ॥ ९० ॥ ततश्च तत्ते सम्बन्धि । न जलं
नाददे च तत् ॥ त्वद्वचसाप्यथो नैव । प्राणान्तेऽपि पिबाम्यहम् ॥ ९१ ॥ मरणं सकृदेव स्या-ञ्जलापाने तृपोदयात् ॥ सकृदप्य-
विचारेऽस्य । तत्कर्त्ता तदनन्तभाग् ॥ ९२ ॥ त्रिधापीत्यस्य तद्दार्ढ्य-वतः सार्थपतेस्तथा ॥ कथां कथयतस्तथ्यां । साकं शुक-
मञ्जुन्तिना ॥ ९३ ॥ क्षणाददृश्यीभूतेऽस्मिन् । विस्मितस्य पुरः पुमान् ॥ कुतोऽप्याविरभूत्कश्चि-दकस्मादप्यचिन्तितः ॥ ९४ ॥ युग्मं ॥

आगत्य सत्यसन्धाय । नमस्तस्यै विधाय सः ॥ तमभ्यधात्तमेवैकः । सात्विकः स्वव्रते दृढः ॥ ९५ ॥ इत्यादितत्कृतां श्लाघां । स्वां श्रुत्वा
सार्थपोऽलपद् ॥ त्वमप्यसि गुणीहाऽन्य-गुणान् दृष्ट्वा च मोदसे ॥ ९६ ॥ परं भवते पृच्छामि । चरित्रं चित्रकृत्तव ॥ वद कस्त्वं
किमयं च । तवाऽत्रागमनं कुतः ॥ ९७ ॥ सोऽप्याख्यत् गृणु भो भद्र-प्रकृतेऽनिकृते कृतिन् ! ॥ तथाहि भरतेऽत्रैव । वैताढ्यो
घरणीधरः ॥ ९८ ॥ तत्राऽस्ते दक्षिणश्रेण्यां । यथार्था विपुला पुरी ॥ चन्द्रविधाधरेन्द्रस्य । राजधानी सुविश्रुता ॥ ९९ ॥ तस्यां
विश्रदनामाऽभूद्विधाधरनरोत्तमः ॥ विमला मणिमालेव । मणिमाला च तत्प्रिया ॥ १०० ॥ तयोस्तनूजः सूर्योऽहं । समये ग्राहितः
कलाः ॥ अध्यापितश्च सर्वाणि । शास्त्राण्यध्यापकाऽन्तिके ॥ १ ॥ भित्त्यतीताः प्रतीताश्च । प्रज्ञसिप्रमुखाः सुखात् ॥ पित्रादिदत्ता-
श्रितार्थ-दात्रीर्विद्या असाधयम् ॥ २ ॥ तद्गलाल्लीलया शैला-द्यास्पदेष्वीप्सितेष्वहं ॥ विचरन् स्वेच्छया नित्यं । विलसामि वसामि
च ॥ ३ ॥ शक्तित्रयाढ्यः कस्याऽपि । किमपि स्थाम धाम वा ॥ प्रायो न मन्ये प्रौढोढ-यामाभिश्च समं रमे ॥ ४ ॥

अन्यदा विमलाचार्य-साक्षिधौ धर्मदेशनां ॥ श्रुत्वा प्रमुदस्त्यक्तर्द्धि-दीक्षामादत्त मे पिता ॥ ५ ॥ स्वात्मानि द्विविधामाधाद्-
 ग्रहणासेवनादिकां ॥ यथाज्ञायमयं शिक्षां । सद्गुरुन्नास्वराध च ॥ ६ ॥ तपःसंयमसंपन्नाऽ-नेकलब्धिगुणोदधिः ॥ गुरुप्रसादसम्प्राप्त-
 सर्वसातिशयश्रुतः ॥ ७ ॥ विनयार्द्रिसमृद्धः स्वोत्कृष्टानुष्ठाननिष्ठधीः ॥ धीरः परीपहाऽधोभ्यः । प्रमादमदमुक्तहृत् ॥ ८ ॥ क्रमेण
 स्वगुरुरूपान्ते । प्राप्ताचार्यपदः क्रमात् ॥ चारुचारित्रिवैशद्या-ऽव्याप्तज्ञानचतुष्टयः ॥ ९ ॥ भव्यप्राणिप्रबोधार्थं । पृथिव्यां विहरंश्चिरं

स्वगुरुरूपान्ते । प्राप्ताचार्यपदः क्रमात् ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥

स्वव्याहारैः सुधासारै-रिव तां सरसां सृजेत् ॥ १० ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥
 अथाऽहं गृहवासान्त-र्वसन् पितृधूरां धरन् ॥ कुर्मतः कुसंगाच्च । कुतश्चिचौरतां दधौ ॥ ११ ॥ विद्याबलैरनेकैश्च । स्वयं
 धनमनर्गलं ॥ भूपादीनां भूचराणां । निरन्तरमपाहरम् ॥ १२ ॥ चौर्ययुद्धया च मे क्रौर्य-महायं मानसेऽवसत् ॥ दोषाश्चाऽन्येऽपि
 तरलेहा-दिव तत्र स्थितिं व्ययुः ॥ १३ ॥ सत्यसन्मतिसन्तोष-धमादमदयादयः ॥ गुणाः सर्वेऽप्यतो भीताः । प्रोपिता मुपिता इव ॥ १४ ॥

अस्मिन्नवसरे सार-मव्भाग्याऽऽकारिता इव ॥ महर्षयो मञ्जनकाः । पूज्या विशदग्नयः ॥ १५ ॥ प्राप्नुवन् विपुलापुर्या-
 मार्याणां निकरैः सह ॥ निशम्यागममुद्धान-पालादः समहोत्सवम् ॥ १६ ॥ खेटेन्द्रार्चैर्मयाऽन्यैश्च । सर्वैः सह परिच्छदः ॥
 गत्वाऽग्नी वन्दिता भक्त्या । प्रमुदा संस्तुतास्तथा ॥ १७ ॥ युग्मम् ॥ तद्धर्मदेशनायुद्धा । बहवोऽपि प्रपेदिरे ॥ सम्यक्तत्त्वदेश-
 चारिणा-युचितं स्वरुचेरि मे ॥ १८ ॥ गतेषु तेषु स्वस्थान-भयो मरां महाहितं ॥ धर्मोपदेशमादिश्य । अन्यशिक्षापुरस्सरं ॥ १९ ॥
 सरङ्गं ग्राहितः स्तैन्य-नियमं नयमञ्जुलं ॥ तैर्द्वेधा पितृभिः पूज्यैः । सोऽहं मोहं च मोचितः ॥ २० ॥ युग्मम् ॥ अदत्तपरिहारस्य

पालने ते निदर्शनं ॥ ते महं दर्शयामासु-र्मद्वत्रत्यैर्यसिद्धये ॥ २१ ॥ लोकद्वयहितां न्यथां । गुरोः शिक्षां समीक्ष्य च ॥ स्वचि-
चेऽहं वहन् भक्तिं । प्रपदे तन्निदेशतः ॥ २२ ॥ किंचेदं चेतसि स्वीये । चिन्तयांचकृवानहं ॥ सकृत्परीक्षे तं तात-निदर्शित-
निदर्शनम् ॥ २३ ॥ किमाकारः किमाचारः । कीदृग्दार्ढ्यं स व्रते ॥ महर्षयोऽप्यमी श्लाघां । कुर्युर्यस्य निदर्शनात् ॥ २४ ॥
निमृश्येति वने यान्तं । भवन्तं समुपस्थितः ॥ अदीदृशं पथि भ्रष्टान् । मणिकुण्डलसेवधीन् ॥ २५ ॥ तान् दृष्ट्वाऽपि तदादाने ।
न मनारु ते मनोऽभवत् ॥ त्वद्दुःखाय च जात्याऽश्व-मपि तेऽदर्शयं मृतम् ॥ २६ ॥ सम्पत्त्येतं च जीवन्तं । दर्शयामि स्वविधया ॥
तन्मुदाश्चं तमारुह्य । बन्धो ! व्रज निर्जं पुरम् ॥ २७ ॥ तथा तव वृषार्चस्य । जलापूर्णद्वौ दृशं ॥ दापयित्वा शुकीभूय । मुदाऽहं
त्वां न्यमन्त्रयम् ॥ २८ ॥ तथाऽपि न त्वयाऽप्यायि । परादत्ततया पयः ॥ मर्पितेपा तृपा किन्तु । दुर्द्धर्पाऽपीति कौतुकम् ॥ २९ ॥

कर्यं वा न भवान् भद्र ! । भविनां ह्युचि भद्रभूः ॥ सत्यप्रतिज्ञ एवं यः । स्वव्रतं निरवाहयत् ॥ ३० ॥ जात्य^१जांबूनद-
स्येव । परीक्षितं मया कृता ॥ स्वसिन्नेवाऽनया श्लाघ्या-ऽनर्घ्यता च त्वया दधे ॥ ३१ ॥ गुरोर्गिरां प्रतिष्ठाऽऽप्सीत् । सन्धया
सिद्धयाऽनया ॥ अथेदानीं ददे तुभ्यं । मिथ्यादुष्कृतमात्मना ॥ ३२ ॥ तृतीयाऽणुव्रतस्येति । दार्ढ्यमाढ्यतमं तव ॥ दृष्ट्वा तुष्टोऽ-
स्मि तत्किञ्चि-दादायाऽनुगृहाण माम् ॥ ३३ ॥ इत्युक्त्वाऽहं नभोगाभि-विद्यां पठितसिद्धिदां ॥ सद्यः[प्रादां]प्रादान्मुदा भक्तिं । कर्तुं
तुभ्यं सधर्मणे ॥ ३४ ॥ अन्यदप्युचितं विद्या-मंत्रौषध्याद्यनेकधा ॥ भक्त्या दत्त्वा धनं भूरि । दातुं तु त्वामयाचिषं ॥ ३५ ॥
विद्यामादाय तत्सर्वं । मां सन्तोष्य त्वमप्यथ ॥ अपृच्छः स्वच्छधीर्मां भोः । कस्येदं निखिलं धनम् ॥ ३६ ॥ श्रुत्वेति त्वां प्रति

श्रोत्रे । ममैवेदं हि सम्प्रति ॥ परं पुरा ममाऽन्येषा-मप्यत्र गृहितं कियत् ॥ ३७ ॥

इत्यारुण्य ग्राह सार्ध-चाहः साहसिकाग्रणीः ॥ हे१ खेचराचरन्नेव-मश्रुये वचनीयताम् ॥ ३८ ॥ एकतः कौतुकं धर्म-तत्त्वं
तं निन्दसेऽन्यतः ॥ रूपेव कुरुपे तस्मा-द्विपर्ययमपर्ययम् ॥ ३९ ॥ चौर्यागताश्रया सार्द्ध । संगतं शुद्धमप्यदः ॥ अशुद्धं ते धनं
जले । मयेनेगऽखिलं पयः ॥ ४० ॥ प्रतिपन्नोऽसि चेद्धर्म-मन्तिके स्वपितुगुरोः ॥ तं च प्रतिष्ठां नेतुं चेद् । वाञ्छा स्वच्छात्मनो-
ऽस्ति ते ४१ ॥ यदि चौर्यान्निवृत्तोऽसि । सद्ब्रूतो भविताऽसि चेत् ॥ तदा लोप्त्रमिदं सर्वं । स्थाने स्थापय सत्वरम् ॥ ४२ ॥ यद्य-
दीयं धनं किञ्चिद् । ज्ञायते स्मर्यतेऽथवा ॥ अधुक्तं वाऽय शुक्तं वा । तत्तत्र प्रापयाऽखिलम् ॥ ४३ ॥ इत्थंकारं त्रिधा शुद्धया ।

कृते तस्मिन्स्तवाऽधुना ॥ निपुलः पुण्यसंभारः । ल्यातिः प्रीतिश्च सर्वतः ॥ ४४ ॥

गिराऽय सार्धया सार्ध-चाहस्यैवं प्रज्ञस्यया ॥ ग्राप्तप्रीतिरहं सर्वं । तथैवाऽकरवं क्षणात् ॥ ४५ ॥ ततः सुकृतिनां सर्व-कृतिनां
चाग्रणीर्भवान् ॥ स्वचित्तकल्पितसार्ध-स्याऽध्वजीवितदातरि ॥ ४६ ॥ विमृश्याऽऽवश्यदेयत्व-मन्यथा तु व्रतव्यथां ॥ मयि तावदियं
निश्चं । दातुं मम पुरोऽकरोत् ॥ ४७ ॥ बह्वाग्रहेऽपि नाचं त-न्मया कियदपीत्यदः ॥ त्वया मत्साक्षिकं धर्म-स्थानेषु व्ययितं
मुदा ॥ ४८ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ संकथाः प्रथयित्वैव-भावां मुदितमानसौ ॥ स्वस्थाने प्रापतां पाप-तापहृद्धर्मचिन्तकौ ॥ ४९ ॥
स्वस्थानसंस्योऽपि तथा तथा भवा-नवाप्य घर्मावसरान् परःशतान् ॥ अर्हद्विहारप्रतिमादिमानि सत्-पात्राणि सप्ताऽपि सदाप्यपू-
षुपत् ॥ ५० ॥ दीनादिदानान्यपि सर्वदाप्यदाः । सम्यग्व्रताऽभिग्रहपालनं व्यधाः ॥ पुरः पुनर्भद्रं यथा यथा वृथा । भवन्त्यनर्था

धनसार्धमोषिणः ॥ ५१ ॥ नन्दीधरद्वीपसुराद्रिशत्रुं-जयोजयंतादिसमग्रतीर्थान् ॥ कृताऽकृतान् व्योमगविधयाऽथ । पूजोत्सवैः
सुप्रथितानरूपीः ॥ ५२ ॥ मन्त्रौषधिप्रभृतिसर्वमयो नभोग-विद्यादिविचमखिलं च कृतार्थयित्वा ॥ तत्तत्परोपकृतिभिः कृतिनां
मदापि । स्वं जीवितं सुचरितैर्भरितं व्यधास्त्वम् ॥ ५३ ॥

भानात्समाराध्य चिरं स दान-शीले तपो भावनयाऽन्वितं च ॥ निधाय धर्मे धनमुज्ज्वलं स्व-मायुः प्रपूर्य त्वमभूरि-
हैयः ॥ ५४ ॥ सेटः पुनः सद्गुरुदेक्षितं तं । धर्मं विशुद्धं विधिवद्विधाय ॥ स्वायुःक्षयेऽभूवमहं महर्द्धिः । पल्यायुवान् व्यन्तरनि-
जैरिन्द्रः ॥ ५५ ॥ त्वया पुरा जन्मनि सार्धवाह-भवे स्वरुच्या सुकृतं कृतं यत् ॥ तस्माद्भवेऽस्मिन्नवतारयस्नात् । प्रभृत्यभूते सक-
लार्थमम्पत् ॥ ५६ ॥ अहं पुनः प्राग्भवरूढधर्म-स्नेहादिहाऽऽगत्य गृहे त्वदीये ॥ अधीणलक्ष्मीः परमादरेणाऽऽ-विर्भावयामास
सुखाय शश्वत् ॥ ५७ ॥ इत्युक्त्वा व्यन्तराधीश-स्तत्सन्देहं निरस्तवान् ॥ दिव्यनेपथ्यहारादि-दानैश्च तमतोपयत् ॥ ५८ ॥ ततो
गवस्तमापृच्छय । स्वस्थानं व्यन्तरामरः ॥ लक्ष्मीपुञ्जमहेभ्योऽपि । मुदितः प्राग्भवथुतेः ॥ ५९ ॥ विमृशंश्च क्षणं तत्र । लेभे जाति-
सृतिं ततः ॥ सर्वं सुरोक्तं निश्चित्या-ऽर्द्धद्वर्मेऽतिदृढोऽभवत् ॥ ६० ॥ युग्मं ॥ अमुञ्चन् सततं धर्म-मकुर्वन् गहिता क्रियाः ॥
अनर्गलं दददानं । शिष्टानां सद्गतिं सृजन् ॥ ६१ ॥ स तु सातोदयाद्भोग-फलकर्माऽनुभावतः ॥ समग्रां भोगसामग्रीं । चिरं
प्राप्याऽकृतार्थयत् ॥ ६२ ॥ युग्मम् ॥

अन्यदा तु गिरः प्राप्य । 'गुरोर्मानोरेखि प्रभाः ॥ प्रभात इव तच्चित्तेऽ-भूद्विवेकः प्रकाशवत् ॥ ६३ ॥ ततः सरङ्गसंवेग-

१ मानोर्मानमिदं गुरोर्गिरं त्वन्येऽनुगम्ये इति प्रत्यन्तरे

जलक्षालितकमलः ॥ लघुकर्मा महेभ्यः स । महेभ्यः सप्रथां मुदा ॥ ६४ ॥ तपस्यामाददे तस्याऽ-म्यर्णे चेभ्यजनैः समं ॥ अध्ये-
 ष्टेकादशाङ्ग्यादि । तपश्च बहुधा व्यधात् ॥ ६५ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ प्रपाल्य शुद्धचारित्रं । मृत्वाऽन्तेऽनशनादिना ॥ द्वादशे त्रि-
 दिवे देव-धियं सम्प्रापदुत्तमाम् ॥ ६६ ॥ अब्धीन् द्वाविंशतिमायु-भुक्त्वा देवभवे ततः ॥ नृपीभूय यथाख्यात-चारित्र्याऽवाप्त-
 केवलः ॥ ६७ ॥ पृथ्व्यां विहृत्य सम्बोध्य । भव्यान् सेत्स्यत्ययं ततः ॥ भविताऽष्टगुणः सिद्धः । सिद्धानन्तचतुष्टयः ॥ ६८ ॥
 भो भो भव्याः पूर्ववृत्तान्तकान्तं । लक्ष्मीपुञ्जस्येति वृत्तं विदित्वा ॥ तत्त्वाम्यासान्निर्मिमीध्वं प्रयत्नं । तार्त्तीयिकाऽणुव्रताराध-
 नाय ॥ ६९ ॥ ग्रहणत्यागयोरेव-मदत्तस्य निदर्शनात् ॥ प्रबुद्धा निषिधैषाऽ-प्यदत्तादानमाभवम् ॥ ७० ॥ प्रपेदेऽन्यदपि श्राद्ध-
 योग्यं धर्ममियं मुदा ॥ तदा गिरा कुमारस्य । सत्सद्भो हि सुरदुमः ॥ ७१ ॥ एषा वधूवरौ तौ च । धर्मसाधर्म्यतस्ततः अवर्तन्त
 मिथः प्रीत्या । सुखसर्वस्वसङ्गताः ॥ ७२ ॥

धर्मसौख्यमये काले । व्यतिक्रान्ते कियत्यथ ॥ कुमारोऽन्येष्टुरद्राक्षी-न्निशि स्वप्ने क्वचित्तुरे ॥ ७३ ॥ गिरेः कस्यचिदा-
 सन्ने । बुरूपं भिक्षुरूपिणं ॥ आत्मानं दधत् मूढं । काष्ठभारं चतुष्पथे ॥ ७४ ॥ युग्मम् ॥ ॥ प्रबुद्धस्ततो दध्यौ । मनोवागो-
 चरातिगः ॥ अहो असंभवी स्वप्नो । न जाने किंफलो ह्ययम् ॥ ७५ ॥ दक्षिणाऽक्षि क्षणं तस्य । तत्साक्षीव तदाऽस्फुरत् ॥ तन्नि-
 मिचां स निश्चिक्ये । स्तोपायाऽव्यभिचारिताम् ॥ ७६ ॥ कारयित्वा ततः प्रौढं । पटं तत्र च नैपुणात् ॥ [दक्षेरा] कारुणालीलिखत्सर्वं ।
 यथाष्टं पुरादिकम् ॥ ७७ ॥ नगक्रीडासरोवापी-चतुष्काट्टगृहादिभिः ॥ लिखितैर्वर्णैर्वर्णैः स पटोऽभून्मनोहरः ॥ ७८ ॥
 अथास्ति तत्पुरोधाने । चैत्यं श्रीऋषभप्रभोः ॥ स तद्द्वारमिल्द्वारं । सत्रागारमचीकत् ॥ ७९ ॥ तत्पुरः पीठमेकं स ।

धृतराष्ट्रसूत्रयत् ॥ सममप्यसमं श्रेष्ठं । वृत्तं सज्जनचित्तवत् ॥ ८० ॥ नानास्थानाऽऽगतान् सार्व-दिकान् दीनादिकानपि ॥ नित्यं भोजयितुं सत्रे-ऽध्याऽदिशत्स स्वाकिङ्करान् ॥ ८१ ॥ तं चित्रितपटं पीठे । विस्तारयितुमन्वहं ॥ तान् दर्शयितुमादिक्ष-दयं दक्षान् स्वसेवकान् ॥ ८२ ॥ एवंकृते च यः कोऽपि । स्थिरदृष्टिर्निरीक्ष्य तं ॥ तत्पुण्यभिधां ब्रूते । मेलनीयः स मे जनः ॥ ८३ ॥ उपद्रवेभ्यः सर्वेभ्यः । प्रयत्नेन निशास्वपि ॥ रक्षानियुक्तैर्युष्माभिः । पालनीयः पटः स तु ॥ ८४ ॥ इत्यादि शिक्षिता दक्षा-स्ते कुमारस्य सेवकाः ॥ यथादेशमिदं सर्व-मन्वतिष्ठन् मुदा सदा ॥ ८५ ॥ ततश्च चैत्ये सत्रे च । गतागतकृतो जनाः ॥ तं विलोक्योच्छ्रितसचित्रा-धिप्ररूपाण्यवर्णयन् ॥ ८६ ॥

अन्यदा पथिकाः केचि-द्वल्लिधूसरवाससः ॥ दूरागतास्तमीक्षित्वा-ऽवोचन् विस्मेरविस्मया ॥ ८७ ॥ अहो निवासस्थानं नः । केनाऽप्येतदध्यास्थितं ॥ श्रीपद्मपुरमालेखि । ज्ञानविज्ञानधीमता ॥ ८८ ॥ पटस्य पालकाः प्रोचुः । के यूयं कुत आगताः ॥ साहुस्ते पद्मपुरतः । केनाऽप्याऽऽलिलिखेज्ज यत् ॥ ८९ ॥ नृभिर्नियुक्तैः द्राक् चोप-कुमारं तेऽथ निन्यरे ॥ तद्विस्मयादिदृष्टान्तः । समुत्तस्यै न्यवेदि च ॥ ९० ॥

पान्थान् सन्तोष्य पद्मच्छ । कुमारोऽथ प्रभोदमाक् ॥ व्यक्त्या पद्मपुरादीनां । स्वरूपं तेऽप्यथो जगुः ॥ ९१ ॥ योजनानां शतेऽस्त्यसात् । पुरातनपुरं पुरं ॥ आलेखिताऽनुसारीश्रि । पद्मकूटाऽद्विसन्निधौ ॥ ९२ ॥ तस्मिन्निधौ त्रैलोक्ये । राजा पद्मरथाह्वयः ॥ जयतीन्द्रं प्रतापश्री-रूपैश्वर्यादिभिर्गुणैः ॥ ९३ ॥ सर्वोच्चलगुणस्याऽपि । परं तस्य विधोरिव ॥ अस्ति नास्तिकधर्मित्व-कलङ्कः कर्मणां वशात् ॥ ९४ ॥ इत्याद्याकर्ण्य दत्त्वाऽहं । दानं तान् विसमर्ज सः ॥ अन्येद्युश्च प्रियां साह । तस्मिन् जिगमिषुः पुरे ॥ ९५ ॥

प्रियेऽमुकं नमस्कृत्य । तीर्थं यावदुपैम्यहं ॥ तावत्तिष्ठेः प्रवृत्तार्थे । कलाभ्यासं वितन्वती ॥ ९६ ॥ दानादीनि च कुर्वीथाः । पुरा-
ष्टकमर्चयन्नैः ॥ विपण्णापि हि सा मेने । पत्युराज्ञां पतिव्रता ॥ ९७ ॥ रहः पत्यङ्कमारुह्य । कुमारोऽथाऽन्यदा निशि ॥ अगमन्न-
भसा तस्मिन् । पद्मकूटगिरौ द्रुतम् ॥ ९८ ॥ पत्यङ्कं क्वाऽपि सज्जोष्य । भिन्नरूपं स कुत्सितं ॥ कृत्वा मेलितकाष्ठानां । मूर्ध्नि न्यस्य
च भारकम् ॥ ९९ ॥ प्रातः पद्मपुरस्यान्तः । प्राविशदुर्दशाग्रणीः ॥ गत्वा चतुष्पथे चाऽस्या-द्विक्रेतुं दारुभारकम् ॥ १०० ॥

अथ तत्राऽऽगताः केचिद् । ददृशू राजपुरुषाः ॥ तं कुरूपेण सीमानं । स्थूलपिङ्गलकुन्तलम् ॥ १ ॥ कटाहकतलामाऽऽस्यं ।
पृथुस्फुटमस्तकं ॥ पिङ्गाक्षं [तत् विलग्न] कननं चिच्छ-भवनाटं पिचण्डिलम् ॥ २ ॥ दन्तुरं श्यामलम्बोष्ठं । पृथुस्थूलपदद्वयं ॥ धारितोष्टगतिं
श्यामं । वीभत्सं फटुदुःखरम् ॥ ३ ॥ दृश्यस्थूलस्नसाजालं । स्फुटकङ्कालभैरवं ॥ कुलक्षणसमग्राङ्गं । मूर्त्तं पापनिवोत्थितम् ॥ ४ ॥
पिशाचमिव दुग्धेक्ष्यं । दौर्भाग्यमिव पिण्डितं ॥ लतावेष्टितमूर्द्धनं । शीर्णकौपीनवाससम् ॥ ५ ॥ तमवेक्ष्य सधूत्कार-मपि ते
जगदुर्नराः ॥ त्वामाऽऽह्वयति सो भूय-स्तदेहि नृपसंसदम् ॥ ६ ॥ स जगौ क नृपः क्राज्जं । क मे भूयसभाऽऽगतिः ॥ अर्थ-
श्रेदारुभिस्तानि । गृहीत्वा मां विमुञ्चत ॥ ७ ॥ ते जगुर्भद्र मा भैयी-स्त्वयैवार्थस्तदेहि भोः ॥ प्रसादं ते नृपः कर्त्ता । ततस्तैः
स सहाऽगमत् ॥ ८ ॥ नीत्वा सदसि सद्यस्तै-र्दर्शितः स महीभुजः ॥ तस्यौ सोऽप्युपदीकृत्य । भूपाऽग्रे दारुभारकम् ॥ ९ ॥

जगादाऽवनिभृत्कस्त्वं । किं नामा वससि क्व च ॥ सोऽवदत्पिठराभिख्यो । भिल्लोऽहं दुर्विधाऽग्रणीः ॥ १० ॥ वसामि
पद्मकूटाद्रे-र्दर्यां गेहाद्यभावतः ॥ जीवामि च पुरस्याऽन्तः । प्रत्यहं काष्ठविक्रयात् ॥ ११ ॥ राज्ञाऽभाण्यथ किं भद्र ! पुरे मेऽप्यसि

दुःखितः ॥ नाऽहं सहे हि कस्याऽपि । दौःस्थ्यं स्वपुरवासिनः ॥ १३ ॥ सोऽद्यादीत्स्वनिभेऽप्यसिन् । पुरे दुःख्यसि कर्मभिः ॥
 तदाकं जलपूर्णोऽपि । चातकस्तृपितो न किम् ॥ १४ ॥ नृपतिः साह याचस्व । यत्किञ्चित्ते हि रुच्यते ॥ स साहोदरपूरं स्व-
 मर्जामि दारुविक्रयात् ॥ १५ ॥ न हि भाग्याधिकं नृणां । तिष्ठत्यजितमप्यदः ॥ चातकैः पीतमप्यम्यु । गलरन्ध्रेण नैति किम् ॥ १६ ॥
 तस्य तुष्टेऽपि तद्भूष ! । याचे किञ्चिद्धनादि न ॥ परं ममाऽस्ति नो धान्य-रन्धनी तत्प्रदेहि ताम् ॥ १७ ॥ ददामीत्युक्त्वा
 भूमर्चा । पुत्रीं निजयसुन्दरीं ॥ आहूयोवाच हे पुत्रि ! । जिनयमोत्सुखं यदि ॥ १८ ॥ ततस्ते [ग्रथुरेपोऽ]प्रचुरः सौऽस्ति । तत्सुखं भुङ्क्ष्व
 तत्सुरं ॥ इमं वृणु वरं भिक्षु-मीदृग् प्राप्यः पुरेऽत्र नः ॥ १९ ॥ अस्मादपि सुखं भावि । धर्मं तद्दायिनि स्थिते ॥ साधनान्तर-
 योगेऽस्या-नुभवे ह्येति संशयम् ॥ २० ॥ अविपण्णा सुता ग्राह । यदादिशति मे पिता ॥ करिष्येऽहं तदेवैष । धर्मो हि कुलयो-
 पिताम् ॥ २१ ॥ कुरूपमपि तं वीक्ष्य । प्राग्भवस्नेहजागरात् ॥ अलिहत्सा भृशं तस्मिन् । सोऽपि तस्यां तथैव च ॥ २२ ॥ ततः
 सा महसा गत्वा । भिक्षुस्याऽस्याऽतिकर्कशं ॥ जग्राह पाणिना पाणिं । वृत्तोऽयमिति वादिनी ॥ २३ ॥ तदा मौहूर्तिकः कश्चि-
 निग्राहस्त्वेपथिवाढ्यो । न जानेऽस्य फलं ततः ॥ २५ ॥ युग्मम् ॥ ततः प्रवद्धमानेर्ष्या-कोपः स्वाऽपत्यसाहसात् ॥ सविस्मया-
 दुले सर्व-राजन्यांघ्रे नृपोऽवदत् ॥ २६ ॥ वरवेपानुसारेण । यद्वर्ध्वेपमर्हति ॥ तदस्यै श्वाटिकां काचि-दुःस्याहां दत्त भो भटाः ॥ २७ ॥
 अर्धव्यानवोघाय । वलये च कथीरले ॥ आनिन्युस्तत्त्रयं तेऽपि । कुतश्चिन्नीचगेहतः ॥ २८ ॥ राजाऽऽज्ञया ततः सा तां । श्वाटिकां
 वलये च ते ॥ परिधायाऽनुचत्पूर्व-वेपालङ्कारदम्बरम् ॥ २९ ॥ जगाद स ततो राज-आहमर्होभि ते सुतां ॥ किं खरस्य गले

केशि-द्रध्यते मणिघण्टिका ॥ ३० ॥ काणां कुब्जां तथा इयामां । दासीं काञ्चिन्ममादर्षय ॥ प्रिया काकस्य काक्यर्हो । शस्यते
 न तु हंसिका ॥ ३१ ॥ रूपसाराण्युपादायाऽ-प्सरसां या विधिर्व्यधात् ॥ तत्ताः क्षिता लघूभूता-स्तृणवद्वायुना तु खे ॥ ३२ ॥
 पूर्णचन्द्रमुखी पद्म-नेत्राऽखिलसुलक्षणा ॥ सर्वाङ्गसुभगाऽऽकारा । लावण्यरसकूपिका ॥ ३३ ॥ राजहंसगतिः प्राज्ञा । पिकवन्मधुर-
 ह्वनिः ॥ चतुःपष्टिकलादक्षा । धर्मज्ञा धर्मचारिणी ॥ ३४ ॥ जयन्ती निजरूपेण । रतिप्रीतिरमा अपि ॥ क्वाऽसौ तव नरेन्द्रस्य ।
 तनया यिनयादिभूः ॥ ३५ ॥ दुर्भगः क्व च भिल्लोऽहं । दारुमारपरिग्रहः ॥ सीमा सर्वरूपेषु । निर्लक्षणाशिरोमणिः ॥ ३६ ॥

मन्त्रिणोऽप्यवदन् खिन्ना । हाहारवपरे जने ॥ राजन्नहंसि नाऽपत्ये । दुर्विनीतेऽप्यतिक्रुधम् ॥ ३७ ॥ परिणामद्वितं चैत-
 नैव भावि कुकर्म ते ॥ लोकधर्मविरुद्धं हि । विपदे स्यात्प्रभोरपि ॥ ३८ ॥ राजा प्रोचे न मे दोषः । खल्योऽप्यस्तीह मन्त्रिणः ॥
 भिल्लोऽयं जैनधर्मिण्या । स्वयमेवाऽनया धृतः ॥ ३९ ॥ भूपानां रीतिरैव । यत्कन्याः स्युः स्वयंवराः ॥ भाग्यजे कर्मणि त्वत्र ।
 साक्षिमात्रं भवान्यहम् ॥ ४० ॥ साह भिल्लं च भूमृद्भोः ! । प्रदुक्तं नाऽन्यथा भवेत् । भृङ्क्ष्व सौख्यं यथाभाग्यं । भजन् सर्वकला-
 मिमाम् ॥ ४१ ॥ पुत्रीमप्यभ्यधाद् भूपो । भद्रे ! पण्डितमानिनि ॥ पित्रवज्ञाकुलाचार-विनयाऽतिक्रमादिजम् ॥ ४२ ॥ फलं भृङ्क्ष्व
 भजन्तीमम् । पतिं भिल्लं स्वयं धृतं ॥ इति दृष्टफलं कुर्या । धर्मं च स्वैरमार्हतम् ॥ ४३ ॥ युगम् ॥ जगौ सा सर्वथा तात ! । न त्वं
 कार्येऽत्र दुष्यसि ॥ विधाता सुखदुःखानां । कर्मभ्योऽस्ति परो न हि ॥ ४४ ॥ कुलमुद्योतयिष्ये तत् । पितुरादेशकारिणी ॥ पितृ-
 दत्तं सुरीयन्ति । पतिं सत्यो हि कुत्सितम् ॥ ४५ ॥ तद्विराड्य धृताऽऽहुत्या । क्रुधा सोऽग्निरिव ज्वलन् ॥ यामत्रयेण नेत्रोप-धात-
 कृद्भरभावितम् ॥ ४६ ॥ ताम्बूलं भोजनान्तेऽदाचस्यै शुद्धवराय च ॥ अभाषिष्ट च त्वं याहि । सवधूको निजं पदम् ॥ ४७ ॥ युगम्

राजात्रां स प्रपद्याऽथ । प्राचलत्स्वपदं प्रति ॥ तस्याऽनुगामिनी जज्ञे । छायेव नृपनिन्दिनी ॥४८॥ भृशदुर्चैर्जगौ भो भोः ।
स वध्यथौरवन्मम ॥ योऽनुगन्ताऽन्योः किञ्चित् । प्रदाता चा घनादिकम् ॥४९॥ ततः क्रुद्धनृपाङ्गीत्या । सचिवादिषु मौनिषु ॥
आक्रोशन्तु रहः सर्व-पौरैषु च नृपाऽऽधमम् ॥५०॥ ददन्तु विविधं दैवा-नृपालम्भाथ सर्वतः ॥ सोऽस्थादैवकुले गत्वा । सवधूकः
पुरादहिः ॥५१॥ सती साऽथ निजोत्संगे । तस्य न्यस्य पदौ मुदा ॥ कराभ्यां जितपद्माभ्यां । पस्पर्श स्मेरितस्सरम् ॥५२॥
तथा दृष्ट्वा जनाः सर्वे । दूरस्था भृशतो भयात् ॥ सतीत्वं तुष्टुवृत्तस्या । निनिन्दुश्च नृपाऽधमम् ॥५३॥

अथ पप्रच्छ भिक्षुतां । भद्रे ! देवाङ्गनोपमां ॥ मह्यं सर्वाऽपकृष्टाय । भूषः किं भवतीमदात् ॥५४॥ सा जजल्प शृणु स्वा-
मिन् ! । सम्यन्धोऽस्ति महानयं ॥ अस्मिन् पद्मपुरे राज्यं । भुञ्जन् पद्मरथोऽस्स्ययम् ॥५५॥ गुणैर्नयप्रतापाद्यैः । सुखाकुर्वन्नपि
प्रजाः ॥ जहाति कौलधर्मं तु । न कथञ्चित्कुलागतम् ॥५६॥ उभे रमयताञ्चितं । पत्न्यौ तस्य गुणोत्तरे ॥ पद्मा सौभाग्यस-
न्नाभा । कमला चाऽमलाशया ॥५७॥ प्रत्युर्धर्मं सृजत्याद्या । कमला चाऽहर्त रहः ॥ सुश्राद्धकुलजातत्वा-दुपदेशाच्च सद्गुरोः ॥५८॥
पद्मायाः पद्मदत्ताख्यो । निनयादिगुणोत्तरः ॥ पुत्रोऽभूत्तनया चाऽस्याः । सुरूपा जयसुन्दरी ॥५९॥ कमलायाः सुतेवाऽभूत् ।
क्रमाद्विजयसुन्दरी ॥ घात्रीभिः पाल्यमाने ते । पाठार्हं प्रापतुर्ययः ॥६०॥ निजात्मजाऽथ पाठार्थ-मुपाध्यायस्य पद्मया ॥ आपि
मिथ्यादृगग्रण्ये । इदृशां हीदृशो रतिः ॥६१॥ पुनर्जैनकलाचार्या-याऽध्यापयितुमापिपत् । स्वां सुतां कमला ते चाऽध्येपात्तां शा-
स्त्रमादरात् ॥६२॥ मातुः संसर्गतो मुख्यो-पदेशात्पाठकस्य च ॥ कौलधर्मरताद्याऽभू-त्तथैवाऽन्याऽर्हती परा ॥६३॥ पाठका-
भ्यां ततो मानो-रपिपत् प्राप्तयौवने ॥ तावपिप्रिणतामम्ने । यथेच्छं ग्रीतिदानतः ॥६४॥

अथालङ्कृत्य ते पाठ-परीक्षायै सपाठके ॥ चिन्तायै च वरस्याऽम्बे । प्रेषिष्टासुप्रभूपतिम् ॥ ६५ ॥ प्राप्ते च प्रेक्ष्य ते स्नेहा-
दुत्सङ्गेऽध्यासयन्नुपः ॥ पाठस्वरूपमग्राक्षी-दर्हमालाप्य पाठकौ ॥ ६६ ॥ सर्वशास्त्रकलापाठे । ताभ्यां निगदिते नृपः ॥ परीक्षायै
कनीयोग्यं । समस्यापदमार्पित् ॥ ६७ ॥ पिबुवइ सुखलसयाइं । इत्याकर्णार्थादिमा द्रुतं ॥ समस्यां तामपूरिष्ट । पितुर्भक्ता-
ऽस्य धर्मगा ॥ ६८ ॥ तथाहि—

तुह संकरु तुह बंभ निव । तुह पुरिसुत्तम ताय ॥ तुज्झ पसाइणे सञ्चपया । पिबुवइ सुखलसयाइं ॥ ६९ ॥
इत्याकर्ण्य नृपः सर्वे । सदस्याद्याश्च सर्वतः ॥ तुष्टुवुस्तां समस्यां च । पाठकं च प्रमोदिनः ॥ ७० ॥ परं जहास कन्याऽन्या ।
तया दृष्ट्वा च भूपतिः ॥ प्रपच्छ कारणं हास्ये । साऽवक् तात ! न किञ्चन ॥ ७१ ॥ निर्बन्धे च कृते पित्रा । साऽवदत्तात ! कौतुकं ॥
नीतिशास्त्राऽऽद्यभिज्ञोऽपि । प्रज्ञाविवितवाक्पतिः ॥ ७२ ॥ त्वादृशो विदुरोऽप्येव । मत्स्वत्वा चाद्रुमात्रतः ॥ समस्यापूरणादेवं ।
मोघते चेत्किमुच्यते ? ॥ ७३ ॥ प्रशंसन्ति सदस्याऽऽद्या । अपि तत्प्रपराद्बुद्धिः ॥ एवं जगत्यतत्त्वज्ञे । तद्वैर्वर्त्तिष्यते कथम् ? ॥ ७४ ॥
असमञ्जसमालोक्य ततो नर्मगतं मम ॥ राज्ञोचे तर्हि तत्त्वोक्त्या । समस्या पूर्णतां त्वया ॥ ७५ ॥ पित्रादेशं समासाद्य । हृष्टा
तां साऽप्यपूरयत् ॥ आर्हताध्यापकाऽन्वाप्त-जिनधर्मैकतत्त्वधीः ॥ ७६ ॥ तथाहि—

जिणवर जसु हीयढे वसे । जिणमुणिजिणतत्ताइं ॥ तं पंडियजण उभयभवि । पिबुवइ सुखलसयाइं ॥ ७७ ॥
श्रुत्वा च पाठरुस्तस्याः सदस्याश्चापि केचन । नृपमीत्या स्थिता जोंपं । दधतोऽपि चमत्कृतिम् ॥ ७८ ॥ भूपोऽग्राक्षी-
त्कयाऽपूरि । तात्त्विकी भोः समासदः ॥ नृपचिचाऽनुरोधेन । ते प्रोचुः प्राच्यया यतः ॥ ७९ ॥ अनुमतिं तदुक्तेऽर्थे । नृपो लब्ध्वा

ततोऽनदत् ॥ समालोकमिच्छं किं । रे रे वदसि कद्वदे ! ॥ ८० ॥ न्यगदत्सा मया प्राग-प्यूचे तत्त्वपराङ्मुखाः ॥ ऐहिकार्थाय
 सौंजपि । चादुमात्रकृतो जनाः ॥ ८१ ॥ ततः स्वाऽन्यया धर्म-पक्षपातेन च कुधा ॥ सोऽवादीत्त्वं प्रसादेन । कस्यैवं सुखिताऽसि
 रे ! ॥ ८२ ॥ अव्रवीत्साऽप्यहं तात ! । जनतायाऽसिला अपि ॥ स्वस्वकर्माऽनुभावेन । सुखदुःखान्यवाप्नुमः ॥ ८३ ॥ त्वत्प्रसादा-
 त्सुखं चेत्स्या-त्तत्किं स्युः केऽपि दुःखिताः ॥ सर्वत्र ह्येकरूपोऽय-मिति तात ! निबुध्यताम् ॥ ८४ ॥ ततोऽधिकं नृपः क्रुद्धो-ऽवद-
 देनं यदि स्थितिः ॥ वरिष्यसि वरं तत्कं । त्वदत्तमिति साऽब्रवीत् ॥ ८५ ॥ नृपोऽवोचदिहाऽहं किं । प्रभवामि सुताऽधमे ! ॥
 साऽनू त्वमपि तं कर्म-चशदेव प्रदास्यसि ॥ ८६ ॥ अभाणीत् क्रोधतो भूभृ-त्तर्हि याहि निजं पदं ॥ आहूताहं वरे प्राप्ते । तद्वि-
 याहार्यमापतेः ॥ ८७ ॥ प्रमाणं मे त्वदादेशः । सा विनीता जगाविति ॥ ततो राज्ञा विसृष्टे ते । स्वं पदं प्राप्य खेलतः ॥ ८८ ॥

अथाऽदिशद्भटान् भूयो । भो भो भ्रान्त्वा पुरादिषु ॥ दुःस्थः सर्वाऽप्यकृष्टो द्राक् । कश्चिदानीयतां नरः ॥ ८९ ॥ ततस्ते
 त्वां यथा निन्यु-र्यथा विजयसुन्दरी ॥ दत्ताऽहं तुभ्यमाकार्य । विदितं ते तयाऽखिलम् ॥ ९० ॥ इत्याकर्ण्यऽवदद्ब्रह्मो । विस्मया-
 दिरमातुलः ॥ एवं पितुरपि क्रोधः । सदपत्येऽग्नौ कथम् ! ॥ ९१ ॥ अथवा किमकृत्यं स्यात् । कूराणां कौलधर्मिणां ॥ जैनं धर्म-
 निना क्वाऽस्ति । विवेको विध्वपावनः ॥ ९२ ॥ स दध्यौ च परीक्षेऽस्या । दृढतां स्नेहशीलयोः ॥ करिष्यामि ततः प्रीतिं । रीति-
 ह्येषा निवेकिनाम् ॥ ९३ ॥ अथ तस्यास्तादा तादृग्-विपताम्बूलभक्षणात् ॥ व्यथाः प्रादुरभूदक्ष्णो-स्तीव्रा भिच्छं जगौ च सा ॥ ९४ ॥
 स्वाभिन्नस्य नृपस्याऽस्ति । गरस्तादृग् निहन्ति यत् ॥ जग्धो नेत्रे त्रिभिर्यमै-र्देयो विश्वस्तवैरिणाम् ॥ ९५ ॥ ताम्बूलान्तः स
 तं मेऽदाद् । ज्ञातस्तद्भक्षणे च सः ॥ भृशुलः कोपचेष्टाभि-स्तथा च वदनाकृतेः ॥ ९६ ॥ पितुः प्रसादं मन्वाना । तथापि तद-

भक्षयं ॥ दत्ते शुभाशुभे बुद्धी । कर्मैव हि शुभाशुभम् ॥ ९७ ॥

अथ तस्य प्रभावान्मे । व्यथेते लोचने तथा ॥ यास्यतस्ते तथा मन्ये । धिग्मे देवं पराङ्मुखम् ॥ ९८ ॥ कथं पूर्य्यते हाहा ! त्वच्छुश्रूषामनोरथः ॥ जाता ते भारभूताऽस्मि । जीवितं किं विनाक्षिणी ॥ ९९ ॥ निगद्वैवं भृशं नेत्र-व्यथावृद्धयाति-दुःखिता ॥ मन्दं मन्दमरोदीत्सा । रोदयन्ती पशूनपि ॥ १०० ॥ प्राग्भवे मन्त्रिपत्नीत्वे । मुनिभिक्षागतोऽवदत् ॥ नाहरोऽयं सदो-पत्वात् । शुद्धयतीति पुनः पुनः ॥ १ ॥ दिवालोके विशुद्धेऽपि । वदनो शुद्धयतीत्ययं ॥ भिल्लेभ्यो दीयतामन्ध । इत्याकुश्यत यत्तया ॥ २ ॥ ततोऽर्जितं यदुष्कर्म । तद्भवेऽक्षपि तत्तया ॥ तत्तत्तपोऽनुतापार्थः । शिष्टकस्त्वस्य कोऽप्यणुः ॥ ३ ॥ तद्विपाका-त्तदा तस्या । दुष्टादुदयमीयुषः ॥ पत्नीभावोऽपि पत्युस्त-द्भिल्लस्याऽभूत्सुदुःखदः ॥ ४ ॥ पितृदत्तगरादप्यु-दभून्नेत्रव्यथाऽपि च ॥ गिराऽपि यतिनामाशा-त्तना स्यादिति दुःखदा ॥ ५ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥

ज्ञानार्थं तत्स्वरूपस्य । राज्ञाऽथ प्रेषिता नराः ॥ रहःस्थास्तत्तथा मत्वा । गत्वा राज्ञे व्यजिज्ञपन् ॥ ६ ॥ क्रोधान्धो निर्घृणः सोऽपि । श्रुत्वा तन्मुमुदे मनाक् ॥ अनुतापो हि पापानां । दुरापः पापनिर्मितो ॥ ७ ॥ अथ स्वेष्टक्रियाविम-करणाऽऽशङ्कया क्वचित् कन्याभ्या कमला राज्ञा । प्रैपि प्राकार्यदग्भतः ॥ ८ ॥ सा स्वधामागता पुत्री-दृत्तान्तं सर्वमादितः । व्यक्तं दास्यास्तमाकर्ण्य । दुःखतो मूर्च्छिताऽपतत् ॥ ९ ॥ दासीभिर्विहितैरहो-पचारैरुज्जिजीव च ॥ विलप्य च महोत्कण्ठा । दासीद्वययुताऽथ सा ॥ १० ॥ पुत्रीं द्रष्टुं रहस्तासि-न्नेव देवगृहेऽगमत् ॥ दूरस्थाऽपि ततो मत्वा । तत्स्वरूपं तथाविधम् ॥ ११ ॥ दुःखक्रोधद्वयं प्राप्याऽऽ-गत्य राज्ञान्तिकेऽवदत् ॥ धिक् त्वां दुर्मतिकं सर्व-विरुद्धाऽकृत्यकारिणम् ॥ १२ ॥ ईदृशैव निजेऽपत्ये । बण्डाला अपि कुर्वते ॥ विड-

भित्तैवं मत्पुत्री । किं राजन्नन्धिताऽथ किम् ॥ १३ ॥ यथास्थिताऽर्थवादिन्या । कोऽनयाऽकारि दुर्नयः ॥ कर्मणा सर्वान्द्वेनाऽ-
नेन श्रेष्ठे पतिष्यसि ॥ १४ ॥ उदरे धुरिकां क्षिप्त्वा । मरिष्यामि त्वहं द्रुतं ॥ इत्युक्त्वा धुरिकां यावत् । क्षिपति सा निजोदरे ॥ १५ ॥
तावदुदाल्य तां भूयो । जगाद नृणु सुन्दरि ! ॥ क्रोधान्धेन मया तादृक् । कुकर्म विहितं तदा ॥ १६ ॥ सचिवोक्तैर्जनोक्तैश्च ।
निन्दाक्रोदीः पदे पदे ॥ अनुतप्तोऽधुना त्वस्मि । विशिष्य तु तवेरितैः ॥ १७ ॥ संशोष्य प्रातरानेग्ये । सुतां स्वां बहुमानतः ॥
सज्जयिष्यामि तन्नेत्रे । द्विधाप्यस्त्यौषधं हि मे ॥ १८ ॥ तां दास्यामि च कस्मैचि-द्वराय नृपसूत्रवे ॥ स्यात्प्रमाणं न यत्कार्यं ।
कोपरामस्य निर्मितम् ॥ १९ ॥ राज्ञेत्याश्वासिताऽज्ञेत् । राज्ञी किञ्चित्समाहिता ॥ कथंचिन्निद्रया रात्रि-दुःखितायाः प्रयात्यिति ॥ २० ॥

अथ सा ध्यामलीभूत-लोचना नृपनन्दना ॥ निन्दन्ती स्वाजितं कर्म । विललापेति दुःखिता ॥ २१ ॥ विराधितः किं
मयका जिनाधिपो । जितेन्द्रियो वा किमु गार्हितो गुरुः ॥ उपाद्रवं सङ्गमवज्ञयाऽथ किं । यदित्यभूवं घनदुःखभाजनम् ॥ २२ ॥ हहा पितः !
किं जनिताऽथ पालिता । त्वयाम्य ! किं किञ्च मृता न शैशवे ॥ यदित्यवापं सुखधर्मवजितां । दशमिमां पूर्वकुतैः कृकर्मभिः ॥ २३ ॥
मदा महान्तो भरतादयोऽप्यहो ! त्वयाभिभूत्यादिसुदुःखिताः कृताः ! न तैर्विधैः तृप्यसि यत्कृपोचिते । विडम्बनामित्यबलाजने न्यथाः ॥ २४ ॥

विलपन्ती विभाव्यैवं । भिद्यस्तामुल्लसत्कृपः ॥ गिरिमालिन्यवाप्तौ प-ध्यम्बुनाऽसञ्जयद् दृशौ ॥ २५ ॥ ततः सा जातनि-
र्बाध-दिव्यनेत्रा मुदाऽबदत् ॥ अहो महाप्रभावोऽसि । कर्मणाऽनेन बल्लभ ! ॥ २६ ॥ दुःसाध्यमीदृशं यत्ता-दाराद्वैहिं सुरैरपि ॥
दामीयं सौवशुश्रूषा-क्षमाऽकारि यदाभवम् ॥ २७ ॥ भिद्यो बभाण काष्ठार्थं । अमता गिरिमुद्गसु ॥ ज्यायःशबरवैद्यस्यो-पदेशेन
महौषधी ॥ २८ ॥ अथ बुद्ध्यामावेयं । लतागुल्मेषु कुत्रचित् ॥ प्राप्तोपलक्षिता चिह्नै-र्गृहीता च यथाविधि ॥ २९ ॥ गोपायिता

बहुकालं । फलवत्यधुना त्वभूत् ॥ विश्वाङ्मयगुणशालिन्या-स्तव लोचनदानतः ॥ ३० ॥ परं निःस्वः कुरुषोऽहं । कुलजातिगुणो-
 ज्जितः ॥ महाभूपाङ्गजायास्ते । भद्रे नाऽहमि मर्तृताम् ॥ ३१ ॥ भिष्ठो विटालयामि त्वां । रूपात्यप्सरसं कथं ॥ कथं पापमुपा-
 र्जामि । मुधा कृत्वा च जन्म ते ॥ ३२ ॥ शिरीषसुकुमाराङ्गी न स्पृष्टाऽसि रवेः करैः ॥ त्वं वहसि कथं दारु-भारं दुर्गाद्रिमूर्द्धतः ॥ ३३ ॥
 याहि तद्भूषणैः पार्श्वे । रोषः शान्तोऽस्य सम्भवी ॥ स हि तिष्ठति नाऽपत्ये । चिरं पित्रोरिति श्रुतिः ॥ ३४ ॥ जनापवादसंतप्तः ।
 शमितश्च त्वदम्बया ॥ स गन्ता त्वद्वियोगार्तः । प्रमोदं तव दर्शनात् ॥ ३५ ॥ सखेहं क्षमयित्वा त्वां । कस्मैचिद् भूपसूतवे ॥
 वराय चाऽनुरूपाय । दास्यति प्रथितोत्सवम् ॥ ३६ ॥ कर्तग्रहणमात्रेण । परिणीतं पतिं तु मां ॥ मदाज्ञया 'चलन्त्यास्ते । न तु
 दोषोऽस्ति कश्चन ॥ ३७ ॥ तदेहि नृपसन्तान्त-सुञ्चामि त्वां रहोऽधुना ॥ विजने राजमार्गे न । लज्जा केनाऽप्यदर्शनात् ॥ ३८ ॥
 अहं च तत्र यास्यामि । यत्र कोऽपि न भोत्स्यते ॥ इति श्रुत्वा विखिन्ना सा । जगौ गद्गदया गिरा ॥ ३९ ॥

एवं किं भापसे स्वामिन् ! । वज्राघातनिर्भगिरः ॥ श्रूयन्तेऽपि सतीत्वप्रतिलोमगाः ॥ ४० ॥ सकृदेव प्रदीयन्ते कन्याः
 सत्कुलसंभवाः ॥ पितृदत्तं न मुञ्चन्ति प्राणान्तेऽपि पतिं च ताः ॥ ४१ ॥ पतिस्त्वं मे गतिस्त्वं मे यादृशस्तादृशोऽपि तत् । शरणं
 त्वद्वियुक्ताया यमो संयमोऽथवा ॥ ४२ ॥ एवामकर्ण्य तच्छीलस्नेहद्रिडिमभूद्विरः । मायाभिष्ठो जगौ स्निहन् । विस्मयानन्दमेदुरः ॥ ४३ ॥
 यदि तत्त्वमिदं भद्रे ! खलु तन्मातुराशिषः । तुतुपुः कुलदेव्यश्च । पुण्यानि च जजागरुः ॥ ४४ ॥ कृत्रिमं भिष्ठरूपं मे कारणेन कृतं
 ह्यदः । पश्य स्वाभाविकं रूपं । दर्शयाम्यधुना तव ॥ ४५ ॥ इत्युक्त्वा स व्यधाद्रूप । दिव्यं स्वाभाविकं निजं ॥ मुह्यन्ते येन देव्योऽपि

किं पुनर्मानुषस्त्रियः ॥ ४६ ॥ रत्नोद्योतेन तद्दीक्ष्य । सानन्दं यमवेदयत् ॥ कुमाररूपवत्तस्य नोपमानं जगत्त्यपि ॥ ४७ ॥ हर्ष-
गद्गदमुचे सा किमतेन्नाटकं त्रिय ! ॥ विमोहयसि यन्मात्रं । नानारूपैः सुपर्ववत् ॥ ४८ ॥

अभाषिष्ट कुमारोऽथ । क्षत्रियस्याऽङ्गजोऽस्म्यहं ॥ कलाविज्ञानविद्यादि-पाठार्थं कौतुकादपि ॥ ४९ ॥ भ्राम्यन् विविधदेशेषु ।
क्लाप्यस्यैपि कलागणं ॥ अथापमौषधीथापि । विचित्रमहिमान्विताः ॥ ५० ॥ आराद्धदेवतादत्त-पल्पङ्केन स्वगामिना ॥ पश्यन्
गिरिधुरादीनि । प्रापं रत्नपुरेऽन्यदा ॥ ५१ ॥ पर्यणैपं पुरे तत्र । भूषजां रतिसुन्दरीं ॥ वसन् भूषापितावासे । नानाभोगसुखे-
ज्जमे ॥ ५२ ॥ तदक्स्वमोपलम्भाच्च । तद्विधावाय तादृशं ॥ भोग्यं चेशितुमौषध्या । कृत्वा रूपमिहागमम् ॥ ५३ ॥ इत्यादिनिज-
इतान्त-माख्यन् तु यथायथं ॥ हर्षस्नेहवशादेय-स्तस्याः सर्वमजागदीत् ॥ ५४ ॥ तमाकर्ण्य नवानन्दो-ल्लसदङ्गी जगाद सा ॥
त्रिय ! सत्यं मुनेर्जज्ञे । वचस्तद् ज्ञानवारिधेः ॥ ५५ ॥ यतोऽन्येष्टुः पुरोधाने । प्राप्तं ज्ञाननिधिं गुरुं ॥ दासीनिवेदितं नन्तु । मदम्बाऽ-
गान्मया सह ॥ ५६ ॥ नत्वा च देयानां तस्य । श्रुत्वाऽपृच्छन्मम प्रब्रूः ॥ भगवन् ! कर्मणा मेऽभू-त्केनचिन्नास्तिकः पतिः ॥ ५७ ॥
अहं च मम पुत्री च । कुर्महे धर्ममार्हतं । ततः कोऽस्याः पतिर्भावी । स्नेहो ह्यस्यामणुः पितुः ॥ ५८ ॥ मुनिर्जगाद पुत्री ते ।
धर्मशीला सुलक्षणा ॥ भरताद्वपतेर्मान्या । महाराज्ञी भविष्यति ॥ ५९ ॥ पुनः पप्रच्छ माताऽथ । मेलिष्यति कथं नु सः ॥ मुनि-
राख्यदिहोधाने । चैत्यमस्त्यादिमार्हतः ॥ ६० ॥ चक्रेक्षर्याश्च तत्राऽस्ति । प्रतिमा तत्कृताऽर्चया ॥ देव्या संतुष्टया योगो । वरेणाऽस्याः
करिष्यते ॥ ६१ ॥ श्रुत्वेतन्मुदिता चाम्बा । नत्वा तं गृहमागमत् ॥ तदादि चार्चते देवीं । मत्स्या चोपस्करैर्वरैः ॥ ६२ ॥ तन्मन्ये
तुष्टयाऽद्रायि । भाग्यप्रेरितया मम ॥ स्वमोऽयं तत्तया स्वाभिन् ! । योगोऽयमभवद्यतः ॥ ६३ ॥ निशम्यैवं कुमारोऽवब्रू । जैन-

धर्माञ्जुरगतः ॥ साप्तरभूदानयोः सर्वं । तथैव च भविष्यति ॥ ६४ ॥

यास्याः साम्प्रतं स्थाने । केनाऽप्यनुपलक्षितौ ॥ ज्ञापयिष्यामि न सं च । विना ते पितृशिक्षणम् ॥ ६५ ॥ न शिक्ष-
यितुमर्हामि । मन्तोः प्राप्तिं विना हि तं ॥ नाऽधुना स स्फुटः कश्चि-ल्लभ्यते यं स मन्यते ॥ ६६ ॥ तल्लब्ध्वाऽवसरे मन्तुं ।
शिक्षयिष्यामि तं भृशं ॥ योययिष्याम्यर्हद्वर्मं । हरिष्ये चाऽस्य कौलताम् ॥ ६७ ॥ उपकारात्परं कृत्यं । नाऽऽस्ते यत्परमं सतां ॥
परमो नोपकारोऽस्ति । धर्मदानात्परः पुनः ॥ ६८ ॥ ततो विप्रनिवारिण्या । महौषध्याऽनया श्रिये । ॥ रक्ष्यमाणा क्षणं तिष्ठे-रिह
मर्ममयोऽज्झिता ॥ ६९ ॥ यावद्गोपायितं स्वस्य । पत्यङ्गाभरणाचहं ॥ आनयामि त्वदर्हाथ । दुःखलाङ्गलकृतीः पुरात् ॥ ७० ॥

ओमित्युक्ते तया सोऽय । तां समर्प्य महौषधीं ॥ गत्वा पत्यङ्गमादाय । सालङ्कारः पुरेऽगमत् ॥ ७१ ॥ चतुष्के तत्र
कस्याऽपि । महैर्म्यस्याऽऽपणे गतः ॥ अयाचतेऽमृत्युनेन । दुःखलाऽऽभरणानि तम् ॥ ७२ ॥ ततो रत्नस्वरूपेण । मूल्येन द्विगुणेन
सः ॥ यणिक् लोमाददौ तलै । दुःखलादि यथार्थितम् ॥ ७३ ॥ सर्वाङ्गालङ्कृतीश्चाऽपि । कारिताः स्वधकृते ॥ नव्याः सर्वोत्तमाः
सोऽदात् । किं हि द्रव्यान्न सिद्ध्यति ॥ ७४ ॥ ततस्तत्सर्वमादायाऽऽगत्य देवकुले द्रुतं ॥ मुदितो मुदितो पत्नीं । कुमारः पर्यधा-
पयत् ॥ ७५ ॥ पत्न्या सह क्षणां क्षिप्त्वा । पत्यङ्गैः सुखनिद्रया ॥ न्योन्ना चिचल्लिपुर्नाम्नि । मुहूर्ते स तयौच्यत ॥ ७६ ॥ यास्यावः
क्याऽधुना सोऽपि । जगौ रत्नपुरे पुरे ॥ यत्राऽस्ति त्वमिवाऽमीष्टा । पत्नी मे रतिसुन्दरी ॥ ७७ ॥

अथाऽभ्यधादियं स्वामिन् । विज्ञप्यं किञ्चिदस्ति मे ॥ अहं परोपकारक-परस्य तव तत् गृणु ॥ ७८ ॥ कमलादिपुरीभूषः ।
पुरेऽस्ति कमलप्रभः ॥ स च मे मातुलस्तस्याऽऽदिमा प्रीतिमती प्रिया ॥ ७९ ॥ जयश्वरः सुतस्तस्याः । क्रूरो दुर्नयदुर्भगः ॥ अस्ति

कर्मवशात्किञ्चि-दामयाढ्योऽग्रियंवदः ॥ ८० ॥ परा भोगवतीत्यस्ति । सुरूपा सुभगा प्रिया ॥ साऽतिभक्ताऽत्यभीष्टा च । मन्मा-
तुत्थारुभाषिणी ॥ ८१ ॥ तस्या विजयस्वरथ । पुत्रोऽस्ति सुभगोत्तमः ॥ ओजस्वी विनयी दाता । तन्मातुश्चाऽतिवल्लभः ॥ ८२ ॥
आस्ते चैकाऽनुजा तस्य । स्वसा कमलमुन्दरी ॥ वयोरूपकलाधर्मै-र्मत्समा निस्समा गुणैः ॥ ८३ ॥

अन्यदा च नृपोऽप्राधी-त्काञ्चिन्नैमित्तिकोत्तमं ॥ राज्याहं वद मे पुत्रं । सोऽवदद्गुणिनं लघुम् ॥ ८४ ॥ निशम्यैवं मुदा
राजा । सत्कृत्य विससर्ज तं ॥ श्रुत्वा कुतोऽपि तत्प्रीति-मती त्वेवमचिन्तयत् ॥ ८५ ॥ सखे भोगवतीपुत्रे । सति सर्वगुणाऽन्विते ॥
रोगिणो मम पुत्रस्य । राज्यस्याऽऽद्याप्यसंभवा ॥ ८६ ॥ अविनीते पुराऽप्यस्मि-न्नल्पस्तेहं मनः पितुः ॥ नैमित्तिकवचोऽप्यासीत् ।
क्षारक्षेपोपमं व्रणे ॥ ८७ ॥ नरेन्द्रोऽयं तु धर्मो-ऽवसरे प्रव्रजिष्यति ॥ नाऽहं प्रव्रजितुं शक्ता । तादृक्शक्त्याद्यभावतः ॥ ८८ ॥
सापत्न्यं राज्यम्रद्धीदं । दुःखं च तनयं निजं ॥ पश्यन्त्या मे तदा चित्ते । कीदृशी भविता धृतिः ॥ ८९ ॥ सपत्न्याः सुतमेतं
त-त्स्वन्नो राज्यविवर्द्धं ॥ हन्मि केनाऽप्युपायेन । विषयं व्यङ्ग्यामि वा ॥ ९० ॥ मोहान्धा सा ततः काञ्चि-दाराराध कपालिनीं ॥
पापां तदिष्टदानार्थै-श्चूर्णयोगादिवेदिनीं ॥ ९१ ॥ तुष्टा साऽन्येदुराचष्ट । सति ! मत्तः किमिच्छसि ॥ यतः प्रीणासि मामेवं ।
येनाऽर्थो वद तं ददे ॥ ९२ ॥ राज्ञी जगाद यथेवं । मत्पुत्रस्य तदोद्धर ॥ सपत्नीपुत्रशल्यं द्राक् । साऽजल्पदिदमल्पकम् ॥ ९३ ॥
जगधं यत्कुरुते स्तम्भं । 'करांघ्रीणां गृहाण तत् ॥ चूर्णं देयाथ भोज्यान्त-चैरिणः स्वार्थेसिद्धये ॥ ९४ ॥ प्रसादं साऽथ मन्वाना ।
इष्टा राज्ञी तदग्रहीत् ॥ सत्कृता च तया साऽपि । मुदिताऽगात्कपालिनी ॥ ९५ ॥ तदाद्यथ सपत्न्यां सा । माथया तत्सुतेऽपि

१ प्राणिदूराप्राणाभिन्ति प्राण्यज्ञानो समाहारेऽपि करारुद्रिभित्त्यादाऽसहृदयेषु य इत्येवमेव षष्ठीबहुवचने न करारुद्रिणीणामिति सिद्ध

च ॥ विश्वासाय तयोः स्नेहं । दर्शयत्याधिकाधिकम् ॥ ९६ ॥

अन्येद्युः पर्वणि क्वाऽपि । न्यमन्त्रि स्वगृहे तथा ॥ राक्षी भोगवती पुत्र-युता स्नेहकिरा गिरा ॥ ९७ ॥ विश्वस्ता सरला
माप्ता । तद्गृहं भोजनाय सा ॥ हैमयासनमध्यास्ते । तद्भदेव सुतोऽपि च ॥ ९८ ॥ महागौस्वभक्तिभ्यां । राक्षी प्रीतिमती तयोः ॥
विधिवत्सर्वकृत्यानि । भोजनार्हाणि कुर्वती ॥ ९९ ॥ पर्यवेपयदेतस्या । मोदकान्मोदिताशयान् ॥ कृतान् कपालिनीदत्त-चूर्णमि-
थान् सुतस्य च ॥ १०० ॥ तान् परां च सुधाखादां । भुक्त्वा रसवतीभिर्मा ॥ सत्कृतौ भक्तभूषाद्यै-र्धिविधैर्गृहमीयतुः ॥ १ ॥
ततो विजयध्वरस्य । कुमारस्य शनैः शनैः ॥ स्तम्भोऽभूत्पाणिपादस्य । तच्चूर्णस्याऽनुभावतः ॥ २ ॥ कर्तुं किञ्चिन्न पाणिभ्यां ।
पादाभ्यां चलितुं न च ॥ मनागपि स शक्नोति । कटरे कर्मणां गतिः ॥ ३ ॥ स तन्माता नरेन्द्रश्च । भेलुव्याकुलतां ततः ॥
विविधांश्च प्रतीकारान् । वैद्यादिभिरचीकरन् ॥ ४ ॥ विना प्रीतिमतीमेकां । सर्वाश्चिस्त्रिदिरे प्रजाः ॥ स्वस्वयिज्ञोदितायोप-चारायो-
पाक्रमन्त च ॥ ५ ॥ कृतैर्मन्त्रिकवैद्याद्यै-रुपचारैरनेकधा ॥ न च तस्य गुणः कोऽपि । जज्ञे कर्मवशो हि सः ॥ ६ ॥ कुमारः
पितरौ चाऽस्य । प्रीतिमत्यां च शङ्किताः ॥ तद्भोजनानुजातत्वा-चेष्टितैरपि तादृशैः ॥ ७ ॥

अथ तद्विषयेऽप्राप्ती-त्काञ्चिन्नैमिचित्तकं नृपः ॥ व्याहार्योत्स कृतं नार्यो । दोषं तं दुष्टचूर्णजम् ॥ ८ ॥ दिव्यौषध्यनुभावेन ।
भाविन्यस्य नीरोगता ॥ असाध्यता ह्यपि प्राय । इतरैरौषधादिभिः ॥ ९ ॥ युगम् ॥ तं सत्कृत्य विष्टुज्याऽथ । नृपो दासीनिवे-
दितं ॥ प्रीतिमत्याः कपालिन्या । सह सङ्गं निबुध्य च ॥ १० ॥ नरैः कपालिनीं तां चाऽऽ-कार्यं बाढमताडयत् ॥ ततः सम्यक्

तयाऽऽख्यायि । राक्ष्यै चूर्णाऽर्पणादि तत् ॥११॥ युग्मम् ॥ धिक्कृत्य स तदा प्रीति-मतीं क्रोधान्पृथस्ततः ॥ निरवासयदेयाऽपि । दुःखिताऽगात्पितृहम् ॥ १२ ॥ तत्रापि सहते लोक-धिकारान् विविधानियं ॥ भृशं कटुफलं घोरं । पापं ह्यत्र परत्र च ॥१३॥ स्पृहयन् यदधान्यऽधीः सृजे-द्धनभोगादि तदश्रुते न वा ॥ यदि वा चपलं च पापजा । इह चाऽमुत्र च यातना ध्रुवाः ॥ १४ ॥

अथो भूपतितद्वर्ग्य-पौरा निजगदुर्मिथः ॥ अहो दौष्ट्यं हृदः स्त्रीणां । साहसिक्यमहो महत् ॥१५॥ धिग्धिगैहिकसौख्याऽणु गृध्रवः पापजन्तवः ॥ कुर्वते कर्म तद्येन । लभन्ते नरकव्यथाः ॥ १६ ॥ युग्मम् ॥ अथ देशान्तरात्काधि-चाटगायाति कर्हिचित् ॥ उल्लाधयति यः पुत्रं । ममेमं पुरोत्तमः ॥१७॥ एवमालोच्य यः काधि-त्पदुयत्यङ्गजं निजं ॥ ददेऽस्मै सह देशेन । कर्नी कमल-सुन्दरीम् ॥ १८ ॥ इति भूपः प्रतिज्ञां स्वां । पटहेनोदधोपयत् ॥ बाधते सर्वतथैषः । पक्षे पक्षे त्र्यहं त्र्यहम् ॥ १९ ॥ त्रिभिर्विजे-पकं ॥ दृत्तान्तश्चाऽन्यदा प्रेम्या । मातुलाऽऽहूतया मया ॥ बुबुधे स्थितया मातु-कुलाऽऽवासेऽखिलोऽप्ययम् ॥ २० ॥

मया सहैकपत्यं च । प्रीत्या कमलसुन्दरी ॥ ऐहिष्ट भ्रातृदुःखात् ॥ न किञ्चन तदाऽनदत् ॥ २१ ॥ ततस्तत्र पुरे गत्वा । भ्रातुरुल्लाधनान्मना ॥ [सर्वलोक] सार्वलोक्ययुतं मातु-पक्षं स्वामिन् सुखाकुलाऽ२॥ सामर्थ्यमत्रापि तु निश्चिनोमि । तवैव मल्लोचन-दानशक्त्या ॥ तदस्ति विश्व किमु वस्तु किञ्चित् । कल्पद्रुमो यददितुं न शक्तः ॥२३॥ तवेहमानस्य परोपकारं । होकं स भावी परमः भ्रियैव ॥ अयं कुमारो नयधर्मशीलः । सुखी सुखं प्रापयिता प्रजा यत् ॥ २४ ॥ श्रुत्वेति पत्न्या गदितं कुमार-स्तस्मिन्पुरेऽयं गमनं प्रपेदे ॥ तथा प्रियाऽऽप्त्या स परीक्ष्य भाग्यं । निजं जयश्रीद्धमवासहर्षः ॥ २५ ॥

इतितपापक्षुज्यश्रीदेवसुन्दरश्वरि० श्रीज्ञानसागरश्वरि० शिष्य श्रीसोमसुन्दरश्वरिपट्टभृद्गच्छाधिराजश्रीमुनिसुन्दरश्वरिविरचिते श्रीजया-

नन्दराजर्षिकवलचरित्रे जयश्रयेङ्गे श्रीजयानन्दकुमारस्य देशान्तरचर्यायां गङ्गदत्तपरित्राजकोपकार-मलयमालक्षेत्रपालजय-तदपितसम-
हिममहौपधीपञ्चक्रप्राप्ति-तत्पूर्वमन्त्रिभवत्पत्नीद्वयजीवरतिसुन्दरीविजयसुन्दरीमहाज्वादातसोत्सवपाणिग्रहण-लक्ष्मीपुञ्जदृष्टान्त-चृतीयत्र-
तपालनफलदर्शन-कमलसुन्दरीकरग्रहणप्रस्तावनादिवर्णनो नामाष्टमः सर्गः समाप्तः श्रीरस्तु ॥ ग्रन्थाग्रं ९४२ ॥

॥ अथ नवमः सर्गः प्रारभ्यते ॥

यः प्रत्यूहसमूहमांहसमतिव्यूहैः सहाऽपोहति । प्रीतिं प्रापयते परामभिमतश्रेणिप्रदानैः समं ॥
सौभाग्याऽभ्युदयैश्च सार्द्धमधिकां दत्तेऽत्र नीरोगतां । विश्वे पार्श्वजिनेशितुः स महिमा निर्मातु वः संपदः ॥१॥

अथ स श्रीजयानन्द-कुमारः प्रियया सह ॥ व्योम्ना पत्न्यङ्कमारुह्याऽ-गात्पुरे कमलात्पुरे ॥ २ ॥ पत्न्यङ्कं क्वाऽपि सङ्कोप्य ।
तत्रोद्याने धियां निधिः ॥ चक्रे स शबरं रूपं । दर्शनीयं मनाग् निजम् ॥ ३ ॥ प्रियां च शबरीरूपां । दर्शनीयां चकार सः ॥
कुतश्चिन्मेलिताऽनेकौ-पधिग्रन्थि स्फुटां दधत् ॥ ४ ॥ प्राविक्षत्सदलङ्करो । दुक्कलाभरणेद्वया ॥ पुरेऽस्मिन् प्रियया सार्द्धं । तत्पुर-
द्वर्यां सविस्मयः ॥ ५ ॥ महेभ्यस्याऽथ कस्याऽपि । विशालं वीक्ष्य मन्दिरं ॥ भाटकेन स वासार्थं । ययाचे चित्रशालिकाम् ॥६॥
महेभ्यः साह कस्त्वं भोः । कुतश्चागात्पुरादथ ॥ सोऽवादीतशबरोऽस्म्येष । वैद्यः सर्वौषधादिवित् ॥ ७ ॥ कौतुकी सप्रियो आम्य-
न्नानादेशान्तरेष्वथ ॥ सश्रीकेऽस्मिन् पुरे वस्तुं । याचे जातरुचिः पदम् ॥ ८ ॥ क्रुद्धोऽवादीद्गृहेऽथ । याहि रे भिल्लपाटकं ॥
भिल्लो ह्यशुचिरज्ञातो । मद्गृहे प्राविशः कथम् ? ॥ ९ ॥ लक्षार्धं भाटकेऽथाऽदात् । तस्मै रत्नं स लीलया ॥ स्यास्यामि दिवसान्

स्वल्पा-नेवाऽऽहमिति ब्रुवन् ॥ १० ॥ ततः सविस्मयाऽऽनन्दो । गृहनाथोऽप्यचिन्तयत् ॥ किमयं धनदः साक्षा-द्विद्याभृत्किं
क्षितीश्वरः ॥ ११ ॥ ईदृशी दानलीला हि । न काऽप्यन्यत्र दृश्यते ॥ सगौरवमथाऽवादीद् । भिन्नराजं वणिग्गरः ॥ १२ ॥ गृहाण
मद्गृहे स्वीरं । चित्रशालां मनोहरां ॥ शुचयो हि शुणेष्वेव । जातौ शुब्ध्यशुची न तु ॥ १३ ॥ ततः स चित्रशालायां । सप्रियोऽ-
स्थाद्यथासुखं ॥ गृहस्योपस्करं चाऽस्मै ॥ सर्वं रत्नैर्वणिग् ददौ ॥ १४ ॥

अथ तत्र घसन् रत्नैः । पूर्यमाणमनोरथः ॥ मनोजुक्कलया पत्न्या । नव्यया स्नेहसारया ॥ १५ ॥ रूपातिरम्भया साकं ।
भुङ्क्ते भोगान् महेन्द्रवत् ॥ दिव्यौषध्यादिभिलेकि । विविधानामयान् हरन् ॥ १६ ॥ स्वस्मिन् श्रवरवैद्यत्वं । ख्यापयन् प्रियया
सह ॥ अगृह्णन् किमपि श्रौढो-पकारेषु कृतेष्वपि ॥ १७ ॥ स्वयं पत्न्या च वीणादि । वादयन् गाययन्नपि ॥ गायकेभ्योऽपि
गीतानि । शृण्वन् श्रुतिसुधामिव ॥ १८ ॥ नर्तयश्च नटीवृन्दं । दददानान्यनर्गलं ॥ श्रवरवैश्रवणेति-कृताहो मुदितैर्जनैः ॥ १९ ॥
पौराणामितरेषां च । चित्रकृच्चरितैर्निजैः ॥ तस्मात्ता ख्यातिमान् स्वीरं । सर्वत्र विलसत्यपि ॥ २० ॥ पद्भिर्यतः कुलकं ॥

अन्यदा तत्पुरोद्याने । भस्तेश्वरनिमित्तान् ॥ आर्यवेदान् बहूश्छात्रान् । पाठयन्तं द्विजोत्तमम् ॥ २१ ॥ दृष्ट्वा कञ्चिन्महाप्रज्ञ-
स्तानध्येतुमियेष सः ॥ विप्ररूपं विना वेदा-ध्ययनं नेत्यचिन्तयत् ॥ २२ ॥ युग्मम् ॥ ततोऽन्येद्युर्मिषं किञ्चित् । कृत्वाऽऽपृच्छय
गृहाधिपं ॥ दत्त्वा चोपस्करं तस्मै । सप्रियो निशि निर्ययो ॥ २३ ॥ स्थित्वोद्याने च तां रात्रिं । प्रातः स्वं विप्ररूपिणं ॥ प्रियां
च ब्राह्मणीरूपां । हेतुमुक्त्वा चकार सः ॥ २४ ॥ ततो मध्यमरूपौ तौ । सालङ्कारौ सयौवनौ ॥ प्रविश्य तत्पुरस्याऽन्तः । कस्याऽपि

वणिजो गृहे ॥ २५ ॥ पूर्ववद्रत्नदानेन । प्रीतेन मृगसुन्दरे ॥ भाटकेनाऽर्पिते तेन । सोपस्करमतिष्ठताम् ॥ २६ ॥ युग्मम् ॥ सुपरी-
 स्य 'भुजिष्यादीन् । कृत्वा निजपरिच्छदे ॥ स्थापयन् दयितां वृद्ध-विज्ञस्त्रीरक्षितां गृहे ॥ २७ ॥ सम्पूज्य रत्नदानेनोपाध्याया-
 द्विनयी ततः ॥ अर्पिते विधिना वेदा-भ्रीतिधर्मप्रकाशकान् ॥ २८ ॥ भाग्यात्पदानुसारिण्या । प्रज्ञयाऽल्पैरपि धुभिः ॥ सोऽव्यष्ट
 सकलान् वेदान् । सर्वच्छात्रप्रशंसितः ॥ २९ ॥ अर्चित्वा च महादानैर्गुरुं छात्रान् प्रमोद्य च ॥ प्राप्तो गेहे महामोगान् । प्राग्वद्-
 मुहूर्त्ते यथालुचि ॥ ३० ॥ स्थापयन् ब्रह्मवैद्यत्व-मुपकुर्वन् जनव्रजं ॥ पूर्ववद्गीतनाव्याधौ । रमते श्रीपथादिषु ॥ ३१ ॥ भजे
 ख्यातिं पुरे चाऽस्मिन् । ब्रह्मवैश्वणेति सः ॥ रत्नादिमहादान-प्रीतार्थिप्रथिताह्वयः ॥ ३२ ॥ पटहं वाद्यमानं स । गृण्वानोऽप्यु-
 पभूषति ॥ स्वस्मिन् राज्यकनीलोभा-शङ्कोत्पत्तिभिर्नैति न ॥ ३३ ॥ अयं सुरः किं स हि नैव भूस्पृक् । किमाश्विनेयः स हि
 नैकचारी ॥ किं वा नृधर्मा स पुनः कुबेरः । कोऽयं ततो ह्यद्भुतभागधेयः ॥ ३४ ॥ भैषज्यं दानलीला च । सर्वे चाऽस्मिन् कला-
 गुणाः ॥ सन्ति येऽन्यत्र ते क्वाऽपि । न दृष्टा नैव च श्रुताः ॥ ३५ ॥ पूर्वं त्वीदृग्गुणो दृष्टः । श्वबरो नैक्ष्यतेऽधुना ॥ तद्रूपान्तरमृ-
 च्छकस्या । किमन्योऽयं स एव वा ॥ ३६ ॥ एवं विकल्प्यमानोऽयं । सर्वतः सर्वनागैः कञ्चित्क्रीडापदं पीठं । श्रीपथेऽव्यास्त
 सोऽन्यदा ॥ ३७ ॥ कौतुकाद्वादयन् वीणां । गायन्मित्रैः समं हृदा ॥ पौरथुतिसुधावर्षं । कुर्वाणो यावदस्ति सः ॥ ३८ ॥ दासी-
 घृन्दगता कुब्जा । दास्येका तावदागमत् ॥ तत्र गीतरसाकृष्टा । तस्यौ नीरार्थमियूती ॥ ३९ ॥

वीक्ष्याऽप्राक्षीत्स विप्रस्तां । काऽसि त्वं साय्यरंरणीत् ॥ भोगवत्या महाराह्या । दास्यस्मि स जगावथ ॥ ४० ॥ किं रे कुब्जाऽसि

साऽराणी-द्वातदोषेण सोऽभणत् ॥ पुरेऽत्राऽपि न केनाऽपि । हले किं नु चिकित्सिता ॥ ४१ ॥ साभाणीद्बहुभिन्नै-र्बहुधाऽस्मि
चिकित्सिता ॥ परं भगवद्भक्तः कोऽपि । नाऽमिलन्मन्दभाग्यतः ॥ ४२ ॥ ततः स्वाम्यर्णमाकार्य । तां स्नसाजालभर्मसु ॥ आहत्या-
हत्य नैपुण्या-न्मुष्टिभिर्द्रागसज्जयत् ॥ ४३ ॥ ततः सा सरलीभूता । मुदिता तमवावचीत् ॥ कोऽप्यलक्ष्यस्वरूपोऽसि । पौरभाग्या-
दिहागतः ॥ ४४ ॥ मत्वेकेनाऽपि देवानां । सुसाध्यं पाटवं हरिः ॥ प्रीतिदुपचिकीः पृथ्व्या-स्त्वामिहैकं नु दत्तयोः ॥ ४५ ॥ तदेहि
नृपतेर्गेहं । तत्सुतं पटय द्रुतं ॥ अब भूपकुलाऽभ्यर्च्यः । पौरैस्त्वर्च्यः पुराऽप्यसि ॥ ४६ ॥ सोऽयदद्याहि हंजे ! त्वं । नाऽर्थो राजकुलेन
मे ॥ राश्यभ्यर्णमगात्पूर्णं । सा ततो विस्तृतोदका ॥ ४७ ॥ तां वीक्ष्याऽरंणीद्राज्ञी । काऽसि त्वं साप्यवंमणीत् । किं स्वामिनि न
जानासि । तन दास्यस्मि कुब्जिका ॥ ४८ ॥ विस्मिता साऽवद्राज्ञी । किमरे ऋजिमा ? तव ॥ साऽप्यभाणीदिमां मेऽदाद् । ब्रह्म-
वैश्रवणो भिषक् ॥ ४९ ॥ स कुत्राऽस्तीति राश्योक्ते । श्रीयथेऽस्तीति साऽनदत् ॥ राश्युवाच स शक्नोति । पुत्रं पटयितुं न वा ॥ ५० ॥
दास्यवादीन्न सामर्थ्यं तद्विश्वेऽप्यस्य यन्न हि ॥ ततो गत्वा द्रुतं राज्ञी । भूभुजे तन्न्यवेदयत् ॥ ५१ ॥

राजाऽप्याजृह्वचं द्राग् । मुदितः प्रेष्य वीसखान् ॥ सोऽपि तैर्बहुमानेनाऽऽकारितो भूपसंसदि ॥ ५२ ॥ औपधीग्रन्थियुग
यज्ञो-पवीतादिद्विजांकभृत् ॥ आगत्य नरनाथाय । ददावित्याशिषं ब्रुवा ॥ ५३ ॥ तथाहि-मुञ्जानो हितमितपक्वमेव सात्स्ययात् ।
कुर्वाणः अममुपसीह वामशायी ॥ स्त्रीसेवानिलमलमूत्रशाल्यमुज्जहन् । त्वं नेतर्गदगणवज्रयाऽरिचक्रम् ॥ ५४ ॥ आशि-
पाऽपीति मैपज्य-तत्प्रोक्त्या भिषजां वरं ॥ मत्वा तं बहुमानेना-ऽध्यासयत्कनकासनम् ॥ ५५ ॥ अग्राक्षीद्भद्र ! कोऽसि त्वं । द्रुतथागा धियां-
निधे ! ॥ स्वभासाजनताभाग्यैः । किं सुखाकुले पुरम् ॥ ५६ ॥ सोऽप्यवोचद् द्विजन्माऽस्मि । गिरियल्लयां वसन्नहं ॥ तातैव-

घोषदेशेन । जानामि त्रिनिधौपधीः ॥ ५७ ॥ सुचिरं तत्कृते आन्त्वा । नानागिरिवनादिषु ॥ उपलक्ष्य च ताः सम्यक् । नैकाः
 'संगृहिता मया ॥ ५८ ॥ ताभिरुल्लासयन् लोकान् । परोपकृतिकौतुकी ॥ पुराणमादिषु ग्राम्य-भ्रवाऽऽगां स्वर्जयिष्यि ॥ ५९ ॥
 अथोचे तं नृपः साधो ! । परोपकृतिकौतुकी ॥ इत्युक्तं यत्तयेदानीं । तद्वि सत्यापय द्रुतम् ॥ ६० ॥ अस्ति पुत्रस्य मे गात्र-
 सङ्कोचात्मा महामयः ॥ निजौपधादिसामर्थ्या-चं साधोऽपनय द्रुतम् ॥ ६१ ॥ आकृत्या च प्रकृत्या च । गिरा च त्वां महाशय ! ॥
 मन्ये त्रिशोपकारिक-निष्ठनिःशेषशक्तिरुम् ॥ ६२ ॥ व्याजहार द्विजः सोऽय । दर्शय स्वाङ्गजं नृप ! ॥ साध्यं चेदाऽऽमयं जने ।
 तदा प्रतिकरोमि तम् ॥ ६३ ॥ सह तेन ततो भूभृ-द्रत्याऽमात्यादिसंयुतः ॥ अदीदृशत पुत्रं स्वं । भिषजा तेन तादृशम् ॥ ६४ ॥
 मायानिग्नोऽवद्राज-न्नामयो विपमो ह्ययं ॥ कैलैर्नौपधैः साध्यो । [मन्त्रेणापितचूर्णजः] मन्त्रौजायितचूर्णजः ॥ ६५ ॥ व्यपनेष्ये ततो
 मन्त्रौपधैश्च प्रयत्नतः ॥ आनाययत् विचित्रं तन्मन्त्रपूजाद्युपस्करम् ॥ ६६ ॥ राज्ञाऽप्यानायिते तस्मिन् । विज्ञायाऽऽडम्बरार्हतां ॥
 ज्वन्यन्तरितो भूत्वा । दूरयित्वा मनान् जनान् ॥ ६७ ॥ मण्डलं विपुलं कृत्वा । चन्दनैर्दोषिताऽनले ॥ ७० ॥ नमो अर्हते ॐ

ही-सिद्धिम्यश्च नमो वपइ ॥ ६८ ॥
 इत्याद्युचारयन्मन्त्रान् । ध्यानमुद्रासनादियुक् ॥ कर्पूरागुरुगुप्पाद्यै-र्होमं कुर्वन् बलिं क्षिपन् ॥ ६९ ॥ संस्थाप्य मण्डलासत्तौ ।
 सोपष्टम्भं नृपाङ्गजं ॥ महौपध्यम्बुधाराभिः । सेकं सेकमसज्जयत् ॥ ७० ॥ अपनीते च नेष्ये । यावदायाति पाथिबः ॥ कुमार-
 स्तावदुत्थाय । नमश्चक्रे पितुः पदौ ॥ ७१ ॥ गाढमालिङ्ग्य सस्नेहं । सुतं तं च भिषगरं ॥ कनकासनमध्यास्त । सह ताम्भ्यां

महीपतिः ॥ ७२ ॥ सचिवादिपरीवारो-ऽप्याययौ प्रमदाऽऽकुलः ॥ आतोद्यानि विचित्राणि । निनेदुर्नादिताम्बरम् ॥ ७३ ॥ अगा-
यन् गायनाः ग्रीचैः । पेटुर्मङ्गलपाठकाः ॥ जगुर्मङ्गलगीतानि । सानन्दाः सर्वतः स्त्रियः ॥ ७४ ॥ हर्षोत्कर्षाद्व्यधान्माता । सुतस्य
न्युच्छनान्यथ ॥ अन्या अपि व्यधू राज्यो । वर्द्धापनमहोत्सवम् ॥ ७५ ॥ हर्षाद्वयमयो भूपो । मायाविप्रमथाऽवदत् ॥ अहो भाग्य-
भरोऽस्माकं । येनाऽसि मिलितोऽधुना ॥ ७६ ॥ अहो ते मन्त्रवादित्व-महो समाहिमौषधी ॥ अहो परोपकारित्व-महो सुभगता
गिराम् ॥ ७७ ॥ सर्वराज्यप्रदानेऽपि । भवामस्तव नाऽनृणाः ॥ दत्तस्तथाऽपि शक्यहं । प्रीता द्विजपते ! वयम् ॥ ७८ ॥ गृहाण दे-
शमेकं त-द्यथारुचि नरोत्तम ! ॥ इत्युक्त्वा भूपतिर्यवत् । सचिवाद्याः परेऽपि च ॥ ७९ ॥ रत्नालङ्कारवस्त्रादि । तस्मै दातुं बुद्धौ-
किरे ॥ किमप्यगृह्णन् स प्रोचे । मायाविप्रो महीपतिम् ॥ ८० ॥ उपकारे कृते सन्तः । पुण्यमेकं विहाय किं ॥ किञ्चिद्गृह्णन्ति
राजेन्द्र ! । क्वाऽपि पुण्यार्थद्वयः ॥ ८१ ॥ चिकित्साद्यजितं प्राग-प्यस्ति निर्वाहकृद्भनं ॥ कोऽर्थोऽधिकेन मेऽनेन । तद्धि लोभा-
दिद्विद्विष्टम् ॥ ८२ ॥ भूयसाऽपि हि लाभेन । नैव लोभो निरस्यते ॥ न हि मात्राऽधिको ज्ञेयो । मात्राहीनेन केनचित् ॥ ८३ ॥
आत्मानं सुखयाम्येष । सन्तोषेणैव तन्नृप ! ॥ जीयते हि सुरेन्द्रोऽपि । सन्तोषोद्भवशर्मणा ॥ ८४ ॥ वैप्रधर्मक्रियाविघ्न-कृता देशेन
किं नु मे ॥ तथापि समये राजन् ! ज्ञास्येऽहं तद्विधावपि ॥ ८५ ॥ राजतीर्थेक्षणं मेऽभू-त्सार्वभौम्यप्रमोदं ॥ धर्म्यं च विहितं कर्म ।
किमीहे तदतः परम् ॥ ८६ ॥

इत्यादि तद्विरा तादृग्-दानार्लकरणादिभिः ॥ तमनीहं भृशालं च । निबुध्य व्याहरन्नृपः ॥ ८७ ॥ पश्चादप्यस्तु देशादे-
रूरीकारो यथोचितं ॥ सम्प्रति क स्थितोऽसीति । ब्रूहि विप्रस्ततोऽवदत् ॥ ८८ ॥ भाटकाचे वणिगगेहे । तिष्ठामि प्रियया सह ॥

प्याजहार नृपो घासि । नित्यं विष्ट भ्रमेव तत् ॥ ८९ ॥ तयोरीकृते तेन । भूपः प्रेष्य सुखासनं ॥ दासीवृन्दं तया वीणां ।
 तद्विग नद्वियामपि ॥ ९० ॥ तत्प्यानात्समानाग्य । चद्रुमानाद् द्विजोत्तमं ॥ स्वावासे चित्रशालादौ । भूपतिस्तमतास्थपत् ॥ ९१ ॥
 अरीरत्नमृत्युय । तं स्नानं भोजनादि च ॥ स राजगौरमप्रीत-स्त्र चस्थाधयासुखम् ॥ ९२ ॥ अन्यदा भूपतिभोग-चत्वा
 रिनाम मन्त्रिभिः ॥ ममं व्यचारयदंशो । दास्यतेऽस्मै महानपि ॥ ९३ ॥ कन्या पुनः कथं देया । विप्राय गुणिनेऽपि च ॥ मि-
 धागगृहोद्भूतो । राजरूपां क्रिमर्हति ॥ ९४ ॥ मन्त्रिणोऽथाज्वदन्नेप । विप्रमात्रं न संभवी ॥ लक्ष्मीः शौर्यवृत्त्यादि-गुणैश्च नृपतो-
 चितः ॥ ९५ ॥ तदस्मं दीयते कन्या । स्यामिन् कमलसुन्दरी ॥ प्रतिज्ञां हातुमर्हन्ति । न ह्यमोघगिरो नृपाः ॥ ९६ ॥ ततो भाग्यं
 तु रन्यायाः । प्रमाणमथ भूपतिः ॥ राज्ञी चैषां प्रयेदाते । वाक्यं तत्सन्नयानुगं ॥ ९७ ॥

अथ पद्मपुरं पद्म-रथो राजा निजां सुतां ॥ ददौ तादृशभिष्टाय । रमसेन तथा रुपा ॥ ९८ ॥ राज्ञीमन्यादिवाम्भिः स ।
 गंजातानुद्ययः प्रगे ॥ नैरदोषयन्निष्ठा-द्यास्पदेऽप्यखिलेषु तौ ॥ ९९ ॥ स च भिष्टः सुता साऽपि । क्वाऽपि प्रापि परं न हि ॥ ततो
 नानापुत्रग्राम-गिरिपक्षीमनादिषु ॥ १०० ॥ नरान् स्वान् सर्गतः प्रैषी-च्छोधनाय तयोर्नृपः ॥ न च ते लेभिरे क्वाऽपि । तौ दूरे-
 ऽपि निरादपि ॥ ११ ॥ ततो राजा सुतास्नेहात् । शुशोच चिरदुःखमाक् ॥ स्वं कुर्म च तत्तादृक् । कालात् शोकोऽजितोऽप्यभूत् ॥ १२ ॥
 सोऽय स्वां ज्यायमीं पुत्रीं । भूपः सेवार्थमीयुषे ॥ नरसिंहस्य पुत्राय । पुरन्दरपुरेऽशितुः ॥ १३ ॥ नरकुंजरसंज्ञायाऽ-नुरक्तां जयसुन्दरीं ॥
 ददौ व्यधाग सानन्द-स्तद्विवाहमहोत्सवम् ॥ १४ ॥ सत्कृतोऽय भृशं राज्ञा । सजायः स्वपुरेऽगमत् ॥ भुङ्क्ते च स महाभोगां-
 स्तया सह नगोडया ॥ १५ ॥

अथ सा कमला राज्ञी । तयोः शुद्धयनवासितः ॥ पुत्री नियोगदुःखार्त्ता । रोदं रोदं चिरं स्थिता ॥६॥ एवं विडम्बिता पुत्री-
त्यतिक्रुद्धाऽपि भूभ्रुजि ॥ कियतोऽजीगमद् घसान् । स्यागजामेलनाऽऽश्रया ॥ ७ ॥ यदा च जयसुन्दर्याः । पाणिग्रहमहोत्सवः ॥
प्रारम्भे बहुधा गीत-वाधनाद्यादिवन्धुरः ॥ ८ ॥ तदा तं वीक्षमाणा सा । सपत्न्याश्च तथा मुदं ॥ स्मृत्वा पुत्रीं निजां तस्या-स्ता-
दृशीं च विडम्बयनाम् ॥ ९ ॥ भृशं पुनर्नवीभूतं-श्रोथेभ्यश्चोक्तदुःखतः ॥ तत्र स्यातुमशक्ता द्राग् । गृहीत्वा स्वं परिच्छदम् ॥१०॥
अनुज्ञाप्य च राजानं । चलिता शीघ्रवाहनैः ॥ संकटे शरणं स्त्रीणां । पितुरेव गृहं यतः ॥११॥ ततस्तत्राऽगमत्स्वीय-भ्रातुर्भूमि-
भुजः पुरे ॥ दास्या चाऽज्ञापयत्तस्मै । तदुद्याने निजाऽऽगमम् ॥ १२ ॥ पंचभिरथतः कुलकं ॥

ज्ञात्वा मातां च तां भूपः । सान्तःपुरपरिच्छदः ॥ तत्र सन्मुखमागत्य । प्रणनाम मुदाकुलः ॥१३॥ततो दत्वाश्रिपं भ्रातुः ।
कण्ठे लग्ना स्फोट सा ॥ तमथाऽऽश्वास भूपालो । निवार्य रुदितं च तत् ॥१४॥ उपविश्याऽऽसनं जामि-मासयित्वाऽन्ययुद्धं च ॥
तत्स्वरूपमजानानः । संभ्रान्तोऽनीदृगीक्षणात् ॥१५॥ किमस्मादनाहूताऽ-प्यागमः किञ्च रोदिति ॥ दृत्तान्तं साऽथ तं पुत्र्याः ।
सर्वमामूलतोऽवदत् ॥१६॥ तमाकर्ण्य नृपः खेदा-दुदसाक्षः स्वसुः पतिं ॥ निनिन्द कौलधर्माणं । मन्यादींश्च चट्टक्तिकान् ॥१७॥
स धैर्यमनलंभ्याऽथ । स्वसारं स्नेहतोऽवदत् ॥ मा विपीदः स्वसरिति । कर्मनाऽत्राऽपराध्यति ॥ १८ ॥ यदुक्तं-नित्यं नियत्याः
परवत्यशेषः । कः संविदानोऽप्यनुयोगयोग्यः ॥ अचेतना सा च न वाचमर्ह-द्वक्तानुवक्तश्रमकर्म मुद्धक्ते ॥ १९ ॥
तथाप्यनसरोपायौ । प्राप्याऽयं शिक्षयिष्यते ॥ दर्पान्मे स्वसु^१जामेयो-र्य एवं स्माऽपराध्यति ॥ २० ॥ सर्वतः शोधयिष्यामि ।

^१ भाग्यां भागेनो अत्र कर्मणि स्म योगे षष्ठीद्विवचनम्

चानयिष्यामि जात्रिजां ॥ मृगुणीकारयिष्यामि । ब्रह्मवैश्वणेन ताम् ॥ २१ ॥ कोऽस्ताविति तथा प्रोक्ते । तद्वृत्तान्तं नृपोऽवदत् ॥
यतोश्च मृगुणीकारे । विस्मयाऽऽनन्ददायिनम् ॥ २२ ॥ प्रागुण्यं ब्रातृजस्याऽथ । श्रुत्वा स्नेहात्सविस्मया ॥ आनन्दं प्राप हर्षोत्का ।
पुत्रीदुःखं व्यसस्मरत् ॥ २३ ॥

राश्योऽथ भोगवत्याद्याः । प्रणमुस्तां सगौरवं ॥ सापि चालिङ्गनाशीभिः । प्रेम्णा ता अप्यपिप्रिणत् ॥ २४ ॥ अथो सुखास-
नारूढां । स्वसारं सपरिच्छदां ॥ स्वावासे भूधवोऽनैपीत् । सगौरवमहोत्सवम् ॥ २५ ॥ ततो विजयसूरं सा । प्रणम्रं ब्रातृजं निजं ॥
शिरसाघ्राय सस्नेहं । नानाशीर्भिरमृमुदत् ॥ २६ ॥ चक्रे बद्धपिनं चाऽस्य । मणिमुक्ताफलादिभिः ॥ न्युञ्जन्तानि च कुर्वाणा
कुलभाग्यादि तुष्टुवे ॥ २७ ॥ ब्रह्मवैश्वणस्याऽपि । चक्रे बद्धपिनादि ता ॥ गुणैः परोपकाराद्यैः । स्तुवती तं मुहुर्मुहुः ॥ २८ ॥
संप्रीण्य स्वजनान् सर्वान् । निर्जपेन्यकुलानुगान् ॥ आलापाद्यैर्यथाहं सा । तस्यो ब्रातृगृहे सुखम् ॥ २९ ॥ ब्रह्मवैश्वणस्याऽथ ।
विप्रीरूपामियं प्रिया ॥ दर्शं दर्शं स्फुरत्स्नेहात् । पार्श्वे चाऽतिष्ठिपद्मदु ॥ ३० ॥ प्रीणाति प्रेमवार्त्ताभिः । स्वाम्या तामुपलक्ष्य सा ॥
तां चाऽन्यरूपधार्त्री सा । नोपलक्षयति प्रस्रः ॥ ३१ ॥

अथ नैमित्तिकं स्रुतोः । स्वरूपं प्रोक्तपूर्विणं ॥ जामेय्याः शुद्धिमप्राधी-द्राजाहूय सगौरवम् ॥ ३२ ॥ स निमित्तवशाच्चाख्य-
त्सधवा सा महद्भिभृत् ॥ कालेन कियताऽत्रैव । सुखिताऽऽत्मा मिलिष्यति ॥ ३३ ॥ अधिकं च न जानामि । तं सत्कृत्य विसृज्य
च ॥ राज्ञा तदुक्तमाचख्यौ । भगिन्यै साऽप्यमोदत् ॥ ३४ ॥ नरानुद्यमिनः क्षमाभृत् । प्रेष्य सर्वासु दिक्ष्वथ ॥ नानादेशपुरग्राम-

सरःशैलवनादिषु ॥ ३५ ॥ दूतांश्च सर्वगान् ग्रेष्वा^१-चरोधेष्वपि भृशुजां ॥ ग्रेष्वा सर्वप्रयत्नेन । स्वां जामेयीमशोधयत् ॥ ३६ ॥
लेभे नास्याः पुनर्भूषः । शुद्धिमात्रमपि क्वचित् ॥ तदस्थेऽपि यदज्ञानं । छद्मस्थेष्वपराध्यति ॥ ३७ ॥ ब्रह्मवैश्रवणश्चाऽपि । शोधनं
न न्ययेधयत् ॥ कोलशिक्षा विना नावि-र्भविष्यामीति सन्धया ॥ ३८ ॥

अथ वैदेशिकः कथि-स्त्वाऽहसर्वपरिच्छदः ॥ तत्राऽऽययौ नटोऽन्येष्टु-भृशं विभ्रत्कलामदम् ॥ ३९ ॥ विज्ञो जयति मां
नाट्य-कलया यो जगत्पि ॥ तस्य दासो भवाम्येष । प्रतिज्ञा ख्यापयन्निति ॥ ४० ॥ नीरचारी नृपावासद्वारे दर्पान्मुमोच सः ॥
नृपोऽवादीत्सकृन्नृत्य । ज्ञायते येन ते कला ॥ ४१ ॥ नृत्यन् स्त्र्यसिकुन्ताग्रा-दिषु विज्ञानलीलया ॥ विविधैः करणैश्चाऽयं । सर्भां
सर्वामरञ्जयत् ॥ ४२ ॥ कुर्वन्नभिनयं वीर-चरित्राणामनेकधा ॥ पुष्यन्नरसांधक्रे । सदस्यांस्तन्मयानयम् ॥ ४३ ॥ नाट्यान्ते च
महादानं । नृपाद्याः प्रीणिता ददुः ॥ विस्मिताः प्रशशसुश्रु । भृशं सर्वेऽपि तत्कलाम् ॥ ४४ ॥ मुखमोदनकं चक्रे । ब्रह्मवैश्रवणः पुनः ॥
भ्रूमङ्गादिषु वैतथ्यं । यथास्थानं प्रदर्शयन् ॥ ४५ ॥

जगाद नरनाथोऽथ । खनटादीन् विलोकयन् ॥ यो नृत्येन जयत्येनं । कोऽपि सोऽस्ति पुरेऽपि मे ॥ ४६ ॥ सन्ति राज्ञो
विचित्राऽऽस्ते । नटाद्या नाट्यवेदिनः ॥ परं जेतुमशक्तास्तं । सर्वे तस्युरधोमुखाः ॥ ४७ ॥ ब्रह्मवैश्रवणोऽथाऽवक् । राजन् काऽस्मिन्
कला नटे ॥ लीलयाऽपि जयाम्येनं । यदि दत्ते परिच्छदम् ॥ ४८ ॥ व्याहरन्तृपतिः सैर । गृहाण पुरुषस्त्रियः ॥ पेटकेभ्यो नटा-
दीनां । शिक्षयेथ मदाज्ञया ॥ ४९ ॥ कुमारोऽप्यवदत्तहि । करिष्ये सप्तमेऽहनि ॥ नाट्यं तादृग् यतः सधो । मदोऽस्य व्यपया-

स्यति ॥ ५० ॥ तत्प्रतिष्ठासिमिति श्रुत्वा । नटः सोऽप्यद्वि सप्तमे ॥ आगमादि प्रतिज्ञाय । विसृष्टो भूभुजाऽगमत् ॥ ५१ ॥ कुमारो-
ऽपि नटादीनां । पेटकंभ्यः परीक्षया ॥ गृहीत्वा कतिचिद्यूनो । युवतीश्च महामतीन् ॥ ५२ ॥ कृत्वा सद्यः कविः सौव-चरित्रस्यैव
चानकं ॥ अध्याप्य नाटकं सम्यक् । शिक्षयित्वा च तत्कलाम् ॥ ५३ ॥ मेलयित्वा च सामग्रीं । ज्ञापयित्वा च भूभुजः ॥ कर्तुं
सर्वोत्तमं नाट्य-मुपतस्येऽद्वि सप्तमे ॥ ५४ ॥ राजाप्यासनमध्यास्त । विपुले रंगमण्डपे ॥ राजवर्ग्यन्महेभ्यादीन् पौरांश्चाह्वन्यतं च
तम् ॥ ५५ ॥ सचिद्ध्रजजन्यतं-ललनाश्चाऽप्याऽतिष्ठिपत् ॥ स्वसृपत्नीकनीमुख्या-विछिन्नैर्नाट्यावलोकिनीः ॥ ५६ ॥

समायामिति पूर्णायां । कौतुकाकुलचेतसि ॥ कुमारो नाट्यमारेभेऽपूर्वरंगादिपूर्वकम् ॥ ५७ ॥ नटीस्थानस्थितां पत्नीं । पा-
त्राणि विनियानि च ॥ भूमिकासु विचित्रासु । प्रयुञ्जानो यथाविधि ॥ ५८ ॥ मृदंगवंशवीणादि-चित्रातोद्यनिनादमृदु ॥ मधुरध्व-
निगंधर्वनीताऽऽरावमनोहरम् ॥ ५९ ॥ विचित्रकरणाऽऽकीर्णं । सम्यक्ताललयानुगं ॥ कुर्वन्मायाचदुर्नाट्यं । स्वधृत्तमभिनिन्यवान् ॥ ६० ॥
तथाहि-विजयपुरे जयविजयौ । भूपौ प्रथमस्य सिंहसारोऽभूत् ॥ तनयः परस्य जज्ञे । यथागुणी श्रीजयानन्दः ॥ ६१ ॥ केवल-
पाशे धर्म-प्रतिपत्तिनिशि गिरौ यथा चाऽऽसीत् ॥ देशान्तरे च गमनं । विद्याध्ययनं विशालपुरे ॥ ६२ ॥ उद्वाहो नृपकन्यायाः ।
पत्न्यां गिरिमालिनीप्रबोधश्च ॥ कनकपुरे द्यूतं नृप-कन्यापरिणयनरेल्लणीबोधौ ॥ ६३ ॥ गीतिः ॥ शूकरयुद्धं तापसप्रति-बोधस्तत्सु-
ताकरग्रहणं ॥ युधि मलयमालविजयो । महौषधीदानरत्नपुरगमनम् ॥ ६४ ॥ नाट्यं रतिसुन्दर्याः । करग्रहो भिल्लरूपकरणादि ॥ इत्या-
द्यरिलभदीदृश-दभिनयविधिना यथास्थितं स चटुः ॥ ६५ ॥ गीतिः ॥ ततः पद्मपुरे भिल्ल-रूपेण नृपकन्यकां ॥ परिणिन्ये यथा
देव-कुले सा च यथान्विता ॥ ६६ ॥ औपध्या च यथा चक्रे । तां पुनर्नवलौचनां ॥ तथैवाऽभिनयं सर्वं । स यथास्थमदीदृशत् ॥ ६७ ॥

परं निजप्रियामातु-स्तदेकन्यस्तद्वक्तया ॥ तत्राटयं जवनीछिद्रैः । पश्यन्त्या आन्तिहेतवे ॥ ६८ ॥ चक्रे पद्मपुराद्याहु-पराव-
र्त्तमयं यथा ॥ अस्ति भोगपुरे भोग-दत्तो नास्तिकभूषतिः ॥ ६९ ॥ सुदामा सुभगा कन्ये । सुजयाविजयोद्भवे ॥ आद्याऽदायि
नरेन्द्राय । क्रुधा भिष्टाय चाऽपरा ॥ ७० ॥ परावर्त्तेऽपि चाऽऽह्वानां । यथार्थेऽभिनये सति ॥ उपभिल्लं सुतां वीक्ष्य । सम्यग्
विजयसुन्दरीम् ॥ ७१ ॥ भृशमुज्जागरत्नेहा । भाग्याद् दृष्टाऽस्यहो सुते ॥ इत्यादिवादिनी काण्ड-पटाभिर्गत्य सत्वरम् ॥ ७२ ॥
तस्याः कण्ठे विलग्नोच्चै-र्यावद्रोदिति दुःखतः ॥ औपध्या ब्राह्मणीं चक्रे । तावन्मायाबहुः प्रियाम् ॥ ७३ ॥ तां जगाद् च
किं मात-र्भ्रान्ताऽस्येपा हि मे प्रिया ॥ सुभगा भूमिकायुक्ता । न पुनस्तनया तव ॥ ७४ ॥ न हि नाट्ये कृतं रूपं । सम्य-
ग्भवति किञ्चन ॥ ततः खेदाद्भुतव्रीडा-व्याकुला तां मुमोच गा ॥ ७५ ॥ दध्यौ च तनयैषा मे । किं स्याद्रूपान्तरस्थिता ॥
मम स्नेहोऽधिको ह्यस्यां । लसत्यादर्शनादपि ॥ ७६ ॥ किं वा प्रिया द्विजस्याऽस्य । ज्ञास्यते चाऽग्रतोऽखिलं ॥ इति ध्यात्वा
तथैवैषा । पुनर्नाटयं व्यलोकत ॥ ७७ ॥ सोऽपि चक्रे देवकुले । सुभगासज्जनावधि ॥ बहुः साभिनयं नाटयं । विरराम ततस्ततः ॥ ७८ ॥
ततः सर्वसदस्यानां । विशेषाऽऽश्चर्यहेतवे ॥ भल्लग्रन्यस्तस्रच्यग्र-पुष्पोपरि ननर्त्त सः ॥ ७९ ॥ सोऽपि मायाबहुर्नाटये । यं पुष्पोष
रसं यदा ॥ तदा तन्मयतां प्राप-द्वेद्यान्तरवेदनाम् ॥ ८० ॥ भ्रूभंगादि न तत्राटये । वितथं सूक्ष्ममप्यहो ॥ अलक्षि दक्षिणैः
क्वाऽपि । निष्कलंका हि तत्कला ॥ ८१ ॥ अगृह्णाति बटौ किञ्चि-न्तृपमं त्र्यादयो ददुः ॥ घटकेभ्यो नटादीनां । महादानानि वि-
स्मिताः ॥ ८२ ॥ पुरः कलावतस्तस्य । सर्वानपि कलावतः ॥ सर्ववारिनिवेशे । कूपानिव च मेनिरे ॥ ८३ ॥

ततस्तस्य बटोर्नाटय-कलयाऽथ चमत्कृतः ॥ प्राग्नटः स्वं जितं मत्वा । पादयोः पतितोऽवदत् ॥ ८४ ॥ दासोऽस्म्येष तव ब्रह्म-भ्रात्राणा-

त्वपरिच्छदः ॥ हिमप्रभानुभिर्मर्नो-रगलन्मे कलामदः ॥ ८५ ॥ बटुर्जगाद कोऽर्थो मे । ब्रह्मणः किङ्कर्तव्यं न मे । स्थानं याहि न याद्वध-
 ऽग्निमाजधिरूढः । किमु ? ॥ ८६ ॥ ततोऽगात्स्वपदं हृष्टो । विष्टुष्टः स्माभृता नटः ॥ विष्टुज्य पर्यदं राजा-ऽप्राक्षीत् कमलान्वितः ॥ ८७ ॥
 भ्रमन्ननृपाद्गजः कोऽयं । त्वं यस्याऽभिनयं व्यधाः ॥ स च देवदुलात्प्रात-भिष्टोऽगात्सप्रियः क्व च ॥ ८८ ॥ व्याजहार बटुः
 पृच्छ्यां । मप्रियः कौतुकादहं ॥ वृषन् विचित्रनाटयानि । प्रायं भोगपुरेऽन्यदा ॥ ८९ ॥ तत्र स्थानांतराऽभावा-भिशि देवकुले
 यसन् ॥ मियो निलक्षणे पादं । वीक्ष्य तस्मिन् दम्पती ॥ ९० ॥ सचित्रो भिष्टमप्राहं । कुरूपस्याऽपि ते कथं ॥ ईदृग्देवांगना-
 रूपा । प्रियेति वद मित्र ! भोः ॥ ९१ ॥ ततः सोऽवक् चरित्रं स्वं । यादक् तत्राऽऽगमावधि ॥ तत्तादृक् स्वहृदि न्यास्यं । चित्र-
 ठन्नाद्रियेत कः ? ॥ ९२ ॥ स ब्राह्मं च ततोऽस्वाप्स्यः । सप्रियो सुखनिद्रया ॥ न जाने प्रातरुत्थाय । सपत्नीकोऽगमत् क्व सः ॥ ९३ ॥
 अहं श्रान्ततया सुप्तो । गते तस्मिन्नजागरं ॥ सप्रियश्चलितः प्रातः । क्रमाद् भ्राम्यन्निद्रागमम् ॥ ९४ ॥ चरित्रं चित्रकारित्वा-

दम्पत्यपि च संप्रति ॥ तस्यैवं विदितं याव-दग्रतो वेत्ति सैव तु ॥ ९५ ॥
 भुत्ववेति दध्यतुः स्माभृत् । कमला च सविस्मयो ॥ नाऽहो रूपानुसार्यस्य । दानलीलाधनादि तत् ॥ ९६ ॥ किमयं चित्र-
 रूपेण । दृश्यते भिष्ट एव सः ॥ किं वा सम्यग् द्विजः कोऽपि । गहनं ह्यस्य चेष्टितम् ॥ ९७ ॥ विग्रीरूपा न्वियं सैव । किं स्या-
 द्विजयसुन्दरी ॥ अन्या वा काऽपि को वेत्ति । चरित्रं हि कलावताम् ॥ ९८ ॥ एतौ वा भवतां यौ वा । तौ वा ज्ञातमिदं पुनः ॥
 केनाऽपि सत्कलाभाग्य-निधिना नृपसनुना ॥ ९९ ॥ उपयेमेऽन्यरूपेण । ध्रुवं विजयसुन्दरी ॥ सुखिता दिव्यनेत्रा चा-स्तीति हर्षो-
 ऽदुभुतो हि नौ ॥ १०० ॥ ज्ञास्यते चाग्रतोऽप्यस्मिन् । बटावत्रैव तस्थुपि ॥ कन्यादानेन तत्स्थाप्यः । प्रतिज्ञाऽपीति पूर्यते ॥ १०१ ॥

इत्यालोच्य बटुं साह । राजा ब्रह्मन् ! कला तव ॥ अपूर्वा काऽपि या पृथ्व्यां । न दृष्टा न श्रुता क्वचित् ॥२॥ एकयाऽपि त्वया
नाटय-कलया राज्यमद्य नः ॥ विज्ञानिसंपदा सर्व-राज्येज्वारोपि घ्नति ॥ ३ ॥ द्वासप्तत्या कलाभित्ते । जगद्भासयतोऽभितः ॥
शशलक्ष्मा समः किं स्यात् ? । षोडशैव कला दधत् ॥४॥ ततः स्थातव्यमत्रैव । त्वया मित्र ! मदन्तिके ॥ सर्वेदृशनेभ्योऽपि ।
दर्शनं ह्यतिशायि ते ॥ ५ ॥ ओमिति प्रतिपेदाने । तस्मिन् स्वं स्वं ग्रहपुलाः ॥ ययुर्भूपादयो धाम । मुखरास्तत्कलास्तवैः ॥ ६ ॥
तदादि वर्द्धमानेन । प्रेम्णा तां च बटुप्रियां ॥ कमलाऽस्थापयत्पुत्री-मिवोपस्वं विशेषतः ॥ ७ ॥ ग्रीत्याऽऽलापादिभिः सा च ।
तथा सह तथाऽनुपत् ॥ यथा सुधारसाऽऽस्वाद-राज्यलाभादिभिर्न तु ॥ ८ ॥ प्रोचे घात्रीमथान्येद्युः कनी कमलसुन्दरी ॥ तमेव
रमणीयन्ती । बटुं तन्माटयरञ्जिता ॥ ९ ॥ मातर्दत्ते किमस्मै मां । द्विजायाऽद्यापि नो नृपः ॥ प्रतिज्ञावार्थनिर्वाहे । संतो हि चिर-
यन्ति न ॥ १० ॥ श्रुत्वेत्याख्यत्तदम्बा भू-भुजे सोऽप्यजरीहृषीत् ॥ आशयं तनयायास्तं । विज्ञाय स्वाशयाऽनुगम् ॥ ११ ॥ अन्ये-
द्युर्मन्त्रिसामंत-श्रेष्ठिसेनेश्वराऽऽदिभि ॥ समजे भूपितेऽध्यास्त । स्वर्णसिंहासनं नृपः ॥ १२ ॥ ब्रह्मवैश्रवणश्चाऽपि । मान्यः सर्वस-
मासदां ॥ आसांचक्रे नृपासत्तौ । प्रदायाऽऽशियमासने ॥ १३ ॥ तमयोचे नृपो ब्रह्मन् ! । पाणौ कुरु मदङ्गजां ॥ रूपेणाऽप्सरसां
जैश्री । समग्रगुणशालिनीम् ॥१४॥ प्रतिजानीहि तद्दानं । सज्जयाञ्चक्रुः सुतम् ॥ भूमिमेर्वोदिवत्संधा । न चलत्येव यत्सताम् ॥१५॥
चटुरूचे पुराऽप्यस्ति । विप्री मे घान्यरन्धनी ॥ अधिका तु न सामान्य-जनानां युज्यते प्रिया ॥ १६ ॥ मदनस्य कथां श्रुत्वा ।
कः क्रियाब्रह्मभादयं ॥ कोऽसाविति नृपेणोक्ते । विप्रः प्रोचे च तत्कथाम् ॥ १७ ॥

शुद्धज्ञानक्रियाभ्यां यः प्राप्य मोहजयश्रियं ॥ परां ज्ञानरमां लेभे । तस्मै सर्वविदे नमः ॥ १८ ॥

अर्धयन्त्रेऽग्निः शर्मा-भ्यर्घ्यमधयमेव तत् ॥ परमेकांतिकात्यन्तं । निरुपाख्याऽनुपाधिजं ॥ १९ ॥ कामजे विपरीतेऽस्मा-
 द्रमन्ते दुर्धियः गुणे ॥ न मतं कृतिनामेतच्छि स्त्रीमुरयसाधनम् ॥ २० ॥ स्त्रियश्च कुटिलाः क्रूराः । परिणामेऽतिदुःखदाः ॥ मदनो-
 धनंदश्च । दृष्टान्तोऽत्र निश्चयताम् ॥ २१ ॥ स्त्रीणां दुश्चरितं दृष्ट्वा । भोगेभ्यो विरमंति ये ॥ ते स्युः श्रेयःश्रियां पात्रं । तावे-
 याऽत्र निदर्शनं ॥ २२ ॥ तथाहि भरतेऽत्रैव । सन्निवेशे कुशस्थले ॥ समभून्मदनो नाम । श्रेष्ठी मदनरूपभाक् ॥ २३ ॥ तस्य
 चण्डाप्रचण्डाक्षे । यथार्यारये स्वयान्तः ॥ अभूतां मदनस्येव । रतिप्रीती इव प्रिये ॥ २४ ॥ क्रमाचण्डाप्रचण्डाहे । पत्युः प्रेमा-
 स्यदं भृशं ॥ मिथश्च कलहायंते । ते यैस्तेरपि कारणीः ॥ २५ ॥ भृशं कोपाभिमानाभ्यां । निषिद्धे च न तिष्ठतः ॥ प्रचण्डां
 निरुद्रप्रामा-न्तरे सोऽस्थापयत्ततः ॥ २६ ॥

कृत्याऽऽक्षां नियमं चर्कै-कस्यास्तिगुह्ययं गुहे ॥ अन्यदा तु प्रचण्डाया । गुहे केनाऽपि हेतुना ॥ २७ ॥ स्थित्वैकमधिकं
 पत्नं । चण्डायाः स गुहेऽगमत् ॥ खण्डयन्ती कणान् साऽपि । तमागच्छन्तमैक्षत ॥ २८ ॥ युग्मं ॥ ततः सा मुशलं तस्या-भिसुखं
 प्राक्षिपरकुधा ॥ इष्टा दुष्टा प्रचण्डा ते । किमत्रैपीति चादिनी ॥ २९ ॥ तद्वीक्ष्य व्याकुलो भीत्या । स नष्ट्वा कियतीं शुबं ॥
 यावदिलोक्ते पश्चा-त्तावत्तरत्सर्पमैक्षत ॥ ३० ॥ धावमानं च तं दृष्ट्वा । स्फटाऽऽटोपभयङ्करं ॥ द्रुतं विशिष्य नष्ट्वा स । प्रचण्डाया
 गुहेऽगमत् ॥ ३१ ॥ तं तथा वीक्ष्य साऽप्यास्यद् । भीतिश्चासाकुलः कथं ॥ प्रिय ! सत्वरमवागा-श्चण्डावृत्तं च सोऽप्यवक् ॥ ३२ ॥
 सायदद्भव तत्स्वस्यो । नैतकिश्चिद्भ्रयावहम् ॥ तानद्भुजङ्गमो रौद्र-स्तद्गृहांगणमागमत् ॥ ३३ ॥ तं च वीक्ष्य कुधा साऽपि ।

शरीरोदत्तनोद्भूतान् ॥ पिण्डानभ्यक्षिपत्सद्य । भवभूतैश्च तैरहिः ॥ ३४ ॥ न्यधाति खण्डशः कृत्वा । मदनश्च चमत्कृतः ॥ गतेषु
चभ्रुषु काऽपि । दध्यौ नानारसाकुलः ॥ ३५ ॥ युग्मं ॥ चण्डाकोपात्प्रणष्टस्य । मचण्डा मे शरण्यभूत् ॥ कोपिष्यति यदैषाऽपि ।
तदा कः शरणं पुनः ॥ ३६ ॥

प्रियकारिण्यपि प्रायो । न कुप्यति कदापि यः ॥ दुर्लभोऽसौ भुवीदृक्कु-योषा क्रोरस्यति नो कथम् ? ॥ ३७ ॥ राक्षस्यौ
तदिमे त्यक्त्वा । यामि देशांतरे क्वचित् ॥ त्याज्यं सोपद्रवं राज्य-मप्यात्मकुशलाय यत् ॥ ३८ ॥ इति ध्यात्वा रहोऽन्येष्टु-र्गृ-
हीत्वा स्वं धनं बहु ॥ निर्ययौ मदनो देशा-न्तरे भ्रमति चेच्छया ॥ ३९ ॥ कियद्विवासरैः सोऽथ । दिवो जैत्रं निजश्रिया ॥ सं-
काशपुरमागत्यो-द्यानेऽद्योके व्यशंश्रमीत् ॥ ४० ॥ तावत्तत्रैयुषा भातु-दत्तेन श्रेष्ठिनौच्यत ॥ मदन ! स्वागतं ते भो । एहि यावो
निजं गृहम् ॥ ४१ ॥ स्वनामग्रहणाऽऽह्वाना-दिभिरेव चमत्कृतः ॥ सह तेनाऽगमत्तस्य । मन्दिरं सुन्दरं श्रिया ॥ ४२ ॥ श्रेष्ठी विधाप्य
तं त्वान-भोजनादि मगौरवं ॥ पुरस्कृत्याऽङ्गजां पाणौ । कुरुत्वेमां जगाविति ॥ ४३ ॥ सोऽपि तां पक्वविभ्योष्ठीं । चन्द्रास्यां पद्म-
लोकनां ॥ रूपेणाऽतिरति वीक्ष्य । श्रेष्ठिनं विस्मितोऽबदत् ॥ ४४ ॥ कथं जानासि मे नाम ? । किं करोषि च गौरवं ? ॥ अज्ञातकुल-
शीलस्य । किं च दत्ते सुतां निजाम् ? ॥ ४५ ॥ श्रेष्ठयवोचच्चतुर्णां मे । पुत्राणामुपरीप्सिता ॥ सुता विद्युल्लताह्वया । जज्ञे नानोपया-
चितः ॥ ४६ ॥ प्राणेभ्योऽपि ममाऽभीष्टा । पाठिताः सकलाः कलाः ॥ यौवनस्था यदा साऽभूत् । तदैवं हृद्यचिन्तयम् ॥ ४७ ॥
देया मया कस्मैचित् । पुत्रीयं लोकरीतितः ॥ न वियोगमहं चाऽस्याः । सोढुं क्षणमपि क्षमे ॥ ४८ ॥

ष्वं चिन्तातुरं शो मां । निर्निद्रं शयितं निद्रि ॥ आगत्य कुलदेव्यूचे । वत्स ! चिन्तां करोपि किम् ? ॥ ४९ ॥ प्रातरतत्पुरोधाने ।
 सिद्धिर्दिशमाग्रहस्तले ॥ मदनं प्राच्ययामान्ते । कन्याहं लप्स्यसे वरम् ॥ ५० ॥ विशुद्धकुलजाताय । तस्मै सर्वगुणाऽऽत्मने ॥ देयाः
 रुन्यां म न स्याप्यः । सौकस्येयाऽपियुक्तये ॥ ५१ ॥ इत्युक्त्वा देव्यगादद्य । तद्वचःकारकोऽप्यहं ॥ तदादेशाद्दे पुत्री-मिमां
 पणियस्य तव ॥ ५२ ॥ त्यक्तपूर्वकलेणे । कियन्ते समयं मया ॥ वण्टेनेव क्व च स्थेय-मेकमेन त्रियां विना ॥ ५३ ॥ इदम् च
 देवताऽऽदिष्टा । दुष्टप्रापाऽपि ममाऽभवत् ॥ सुप्रापा भाग्ययोगेन । मनोविश्रामभूः कनी ॥ ५४ ॥ तदेतां परिणीयाऽत्र । तिष्ठामि धन-
 भोगयुक् ॥ इति प्यात्वा प्रपेदे तन्मदनः श्रेष्ठिनो वचः ॥ ५५ ॥ ततः श्रेष्ठी विवाहतां । तेन हर्षोत्सवाद्वायात् ॥ ददे तस्मै धनं
 मेहो-पस्कृतं च प्रमातिगम् ॥ ५६ ॥ आवासे श्रेष्ठिना दत्ते । मदनोऽपि नवोदया ॥ तया सखेहया साकं । भुङ्क्ते भोगान् यथा-
 रुचि ॥ ५७ ॥ भोगा यद् यत्र तत्रापि । भवन्त्याऽऽस्मिका नृणां ॥ पुण्यस्यैव प्रभावोऽयं । ततः कुलत तज्जनाः ! ॥ ५८ ॥

एवं मुरमये याते । समयेऽस्य कियत्यथ ॥ आगाद्वियोगिर्निकालो । वर्षाकालोऽन्यदा क्रमात् ॥ ५९ ॥ तस्मिन्नित्यन्यदा
 क्रान्तं । स्मृत्या स्मरवशां वशां ॥ वियुक्तां रुदतीं काञ्चित् । स गवाक्षस्थितोऽगृणीत् ॥ ६० ॥ दध्यौ चैषा कथा प्रत्यु-र्वियोगा-
 तस्मरपीडिता ॥ रोरुदीति तथा मन्ये । नारीभिः सोऽतिदुस्सहः ॥ ६१ ॥ ततो ये द्वे मया मुक्ते । प्रियस्नेहवशे चिरं ॥ स्मृत्वा मां
 ते स्मरार्च्यन्ते । कथमद्य भविष्यतः ॥ ६२ ॥ कथंचित्तत्सकृद्रत्वा । चिरादाश्वासयामि ते ॥ विशिष्याऽनपराधां च । प्रचण्डा-
 मुपकारिणीम् ॥ ६३ ॥ इति स्मृत्या प्रियायुग्म-वियोगभवदुःखतः ॥ अमुञ्चदशुधारां स । वाससा लोचनेऽस्पृशत् ॥ ६४ ॥ तं च
 विशुद्धताज्ज्राधीत् । धुन्ध्याज्ज्राक्षीच हे प्रिय ! ॥ उदितं रुदितं किं ते-ऽधुनैवाऽऽस्मिकं हहा ! ॥ ६५ ॥ अवदन्नपि तद्धेतुं । निर्वन्धे

तु कृतेऽवदत् ॥ सर्वं व्यतिकरं पूर्व-पत्न्योस्तत्स्मरणादि च ॥ ६६ ॥ यदेवं न हि किं तत्र । गत्वा नाऽश्वासयस्यमू ? ॥ तयेत्युक्ते-
ऽनदत्सोऽपि । यदि त्वमनुमन्यसे ॥ ६७ ॥ तदा यामीति सा श्रुत्वा । स्त्रीस्वभावाद्भृशेऽप्यिता ॥ दध्यौ कुर्वेऽस्य शुश्रूषां । सर्वा
दासीन सर्वदा ॥ ६८ ॥ विनयाऽतिक्रमात्स्नेह-प्रातिकूल्यं कदापि च ॥ नर्मणाऽपि गिरा वाऽपि । क्वाऽपि नाऽण्वप्यदीदृशम् ॥ ६९ ॥
तथाप्येव स्मरत्यद्य । प्राक्पत्न्योस्त्वादृशोरपि ॥ नाऽहं स्मरन्वथां पृथ्वीं । सोढुं क्षणमपि क्षमे ॥ ७० ॥ कालः स्मरसरसश्चाऽयं ।
निलोज्ज्वलदानलिः ॥ तवो विस्मारयाम्येनं । कालक्षेपं विधाय ते ॥ ७१ ॥ विचिन्त्येत्यवदत्साऽथ । प्रिय ! प्राद्यपि संप्रति ॥ विपमा
गिरिवाहिन्यः पन्थानः पङ्क्तदुर्गमाः ॥ ७२ ॥ ततः प्राप्ते शरत्काले । प्रवासं कर्तुमर्हसि ॥ ततस्तस्थौ तदुक्त्या सः । कामी हि स्त्री-
वचोभग्नः ॥ ७३ ॥ प्राद्यपं गमयामास । यथाभोगसुखं स च ॥ गन्तुमापृच्छतैतां तु । दृष्टुमुत्कटुलः प्रिये ॥ ७४ ॥ साऽपि किञ्चि-
द्विचिन्त्याऽऽशु । तं गन्तुं चाञ्चमन्यत ॥ करम्बं चाग्रिमं कृत्वा । शम्बलं प्रचुरं ददौ ॥ ७५ ॥

तदाऽऽदायाऽथ सोऽचालीद् । ग्राममेकमवाप्तवान् ॥ मध्याह्ने तत्सरस्तीरे । विश्राम तरोस्तले ॥ ७६ ॥ लात्वा देवगुरुन्
स्मृत्वा । भोक्तुं चेच्छन्नचिन्तयत् ॥ यदि प्रदायाऽतिथये । भुञ्जे स्याच्चद्विवेकिता ॥ ७७ ॥ यान्तं देवकुलात्तावद् । ग्रामान्तर्भक्ष्य-
हेतवे ॥ कञ्चिज्जटाधरं दृष्ट्वा । स निमन्त्रितवान्मुदा ॥ ७८ ॥ यथाश्रद्धं ददौ तस्मै । 'दानशौण्डः करम्बकं ॥ क्षुधितः सोऽपि
तत्रैव । द्राग् भोक्तुमुपचक्रमे ॥ ७९ ॥ मुहूर्त्ते च मदनो याव-चावत्कश्चिच्छ्रुतं ? व्यधात् ॥ मत्वाऽपशकुनं तच्च । प्रत्यैक्षिष्ट क्षणं
सुधीः ॥ ८० ॥ तान्दुयुक्ता करम्बं त-भूणः स तपस्व्यभूत् ॥ अचचाल च संकाश-नगराभिमुखं द्रुतम् ॥ ८१ ॥ मदनस्तं

तस्मा वीक्ष्या-ऽमोघं चेचं करम्बकं ॥ अभविष्यं ततो नून-महमप्येवमूरणः ॥ ८२ ॥ दयादानमहिम्नाऽस्या । विपदस्त्वस्मि रक्षितः ॥
मिचिन्त्य नेति यात्येष । वेत्त्याथार्यात्तमन्वात् ॥ ८३ ॥ युग्मं ॥ जवाद् द्वात्रिंशत् तौ यान्तौ । संकाशपुरमीयतुः ॥ गेहे विद्युल्ल-
तापाद्य । प्रायिष्यद् द्रुतमूरणः ॥ ८४ ॥ को घृत्तान्तो भवेदस्ये-त्तीक्षितुं गृहतो बहिः ॥ रहः क्वाऽपि स्थितः सम्यक् । पश्यतीमं
मरिच्यः ॥ ८५ ॥

विद्युल्लताज्य तं स्यौकः । प्राप्तं वीक्ष्योरणं क्रुधा ॥ पिषाय सत्वरं द्वारं । दण्डेनाऽताडयद् दृढम् ॥ ८६ ॥ त्यक्त्वा निरपराधां
मां । सापराधे अपि प्रिये ॥ रेरे रमयितुं यासि ? । न व्यरंसीचिरादपि ॥ ८७ ॥ मुशलं किमु मे नास्ति ? । परं तेन न हन्म्यहं ॥
मर्षुः प्राणापहारं किं । करोमीति घृणावशात् ॥ ८८ ॥ चण्डाया मुशलाद्रीतः । प्रचण्डां शरणं श्रितः ॥ मया नु हन्यमानस्त्वं ।
किं नु श्राणं प्रपत्स्यसे ? ॥ ८९ ॥ वादंवादमितीमं सा-ऽताडयद्य मुहुर्मुहुः ॥ आरसन्तं च तं श्रावं । श्रावं लोकोऽभिलप्सुनः ॥ ९० ॥
जलस्य किमरे मृडे ! । ताडयस्यगृणे ! पशुं । विभेपि हत्याया नाऽस्य । वणिक्कुलमवाऽपि किम् ? ॥ ९१ ॥

ततश्च साप्यसिञ्चत्-मभिमन्त्रितवारिणा ॥ उरणोऽभूद्यथारूपो । भस्माक्ताद्गो जटाधरः ॥ ९२ ॥ वीक्ष्य तं च जनोऽ
प्राधी-द्भदन्त ! किमिदं तव ॥ ततः सोऽपि स्वपृत्तान्तं । यथागद्गदमूचिवान् ॥ ९३ ॥ यः खादति करम्बं स । धकुम्बं सहती-
ति च ॥ तदाद्याभाणको लोका-देष प्रवृत्ते श्रुति ॥ ९४ ॥ तपस्वी चाऽनश्नत्सद्यो । भीत्या तरललोचनः ॥ विस्मितोऽगात्पदं लोको ।
दध्यौ विद्युल्लता ततः ॥ ९५ ॥ धिग्धिग् निरपराधोऽयं । तपस्वी पीडितो मया ॥ न जाने क्व गतो भर्ता । मिलिष्यति पुनर्न

वा ॥ ९६ ॥ शिक्षया तं वशीकृत्य । भोक्ष्ये भोगान् यथारुचि ॥ एवं मनोरथो व्यर्थो । ममाऽभूदधुना किल ॥ ९७ ॥ अभूजने ममोद्वादो । वियोगोऽपि धवेन च ॥ तज्जज्ञे हस्तयोर्दहिः । श्रौत्स्यन्त 'पूपकाश्च हा ॥ ९८ ॥

मदनोऽयं निरीक्ष्यैत-दृष्यौ नानारसाकुलः ॥ अनयाऽनेन वृत्तेन । निजिते प्राक्प्रिये मम ॥ ९९ ॥ योगिनामप्यगम्यानि । योषितां चरितान्यहो ॥ धिग् धिग् रागान्धितान् जीगान् । राज्यन्ते येऽत्र तास्वपि ॥ १०० ॥ राक्षसीः सर्पिणीर्व्याघ्रीः । क्रौर्याभ्या- योऽतिचक्रमुः ॥ विश्वसन्ति य एतासु । नरूपाः पशवो हि ते ॥ ११ ॥ ततश्चण्डां प्रचण्डां च । त्यक्त्वा विद्युल्लतामपि ॥ करिष्ये स्व- हितं येन । संकटाच्छुद्धितोऽस्म्यतः ॥ २ ॥

ध्यात्वैति मदनो आम्यन् । हसन्तीं नगरीमगात् ॥ श्रिया सर्वपुरीजित्वा । हसन्तीमिति सान्वयाम् ॥ ३ ॥ तत्रोद्याने ददर्शोऽत्र-लिहं चैत्यं हिरण्मयं ॥ प्रविश्य विधिना तत्र । भक्तिहर्षोच्छ्वसच्चतुः ॥ ४ ॥ प्रणम्य तुष्टुवे रातन-प्रतिमामादिमाऽर्हतः ॥ आतुलोकै च चैत्यस्य । स्वर्चिमानजितः श्रियम् ॥ ५ ॥ धन्यमन्यस्ततोऽध्यास्त । मुदितो रङ्गमण्डपं ॥ तावत्त्राऽगमत्काश्चि-च्चारु- वेपाङ्गयौवनः ॥ ६ ॥ नत्वा स्तुत्या च तीर्थेशं । सोऽपि तत्रैव मण्डपे ॥ दीर्घं दुःखेन निःश्वस्यो-पाविशन्मदनान्तिके ॥ ७ ॥ निः- श्वसन्तं च तं प्रेक्ष्य । मदनः स्माह हे सखे ! ॥ कस्त्वं किं निःश्वसिष्येवं । दुःखितोऽहमिमांसि किम् ? ॥ ८ ॥ स जगौ धनदेवोऽहं । वणिगैव वासभारु ॥ दुःखं तु मे कथिष्येऽहं । त्वं च कः किञ्च दुःखितः ॥ ९ ॥ अवदन्मदनो मित्र ! । दुःखं लज्जाकरं मम ॥ कथ्यमानं भवेन्नूनं । तथाप्येष वदामि ते ॥ १० ॥ यतः साधर्मिकः सिद्धान् । प्रथमेऽप्यसि दर्शने ॥ कथितं तत्प्रवोधाय । भवेच्च

ग्रायशः सताम् ॥ ११ ॥ ततः कुलस्थलग्राम-वासादारभ्य सोऽखिलं ॥ आख्यद्यथास्थितं वृत्तं । खं तत्राऽऽगमनावधि ॥ १२ ॥
 अभणद्धनदेवोऽथ । कियन्मात्रमिदं सखे ! ॥ जृणोपि मम वृत्तान्तं । यद्यत्याश्चर्यकारकम् ॥ १३ ॥ मदनः स्माह तद् ब्रूहि ।
 श्रोतुमुत्कण्ठुलोऽस्मि यत् ॥ धनदेवस्ततः सौवं [स्वीयं] । वृत्तान्तं वक्ति तद्यथा ॥ १४ ॥ अत्रैवाऽऽसीन्महापुर्वा । श्रेष्ठी धनपतिगुणी ॥ श्राद्ध-
 धर्मे रतः शुद्धे । द्वेधा लक्ष्मीश्च तत्प्रिया ॥ १५ ॥ नानोपायैरजायेता-मुभयौ तनयौ तयोः ॥ प्रथमो धनसाराहो । धनदेवाभि-
 धोऽपरः ॥ १६ ॥ पाठितौ तौ कलाः सर्वाः । कन्ये च परिणायितौ ॥ सद्धर्मसुखलीनानां । तेषां कालस्त्वगात्तिकयान् ॥ १७ ॥ ततो
 विशुद्धधर्मेण । पितरौ स्वर्गमीयतुः ॥ सशोकौ वोधितौ पुत्रौ । घृनिचन्द्रमहर्षिणा ॥ १८ ॥ प्रिये च कलहायेते । मिथः सस्नेहयो-
 स्वयोः ॥ ततो विभक्तसारौ ता-यस्थातां पृथगोक्तसोः ॥ १९ ॥ अथो लघीयसो जाया । स्वैरिणी न समाधिकृत् ॥ वीक्ष्याऽन्यदा
 तद्युद्धिगं । ज्येष्ठोऽप्राप्तीच कारणम् ॥ २० ॥ स्त्रीकृतं चाऽसमाधान-माह तस्मै ततो लघुः ॥ विज्ञाय तद्भिन्नायं । धनसारः प्रय-
 त्ततः ॥ २१ ॥ आतृस्नेहाद्विलोक्पाढ्यां । पुना रूपकलागुणैः ॥ इभ्यजां धनदेवेन । कन्यकां पर्यणीनयत् ॥ २२ ॥ युग्मम् ॥
 सोऽश्नुक्क धृतिमान् भोगां-स्तया सह नवोढया ॥ भाव्यत्वात्स्वैरिणी साऽपि । प्राक्पत्नीव क्रमादभूत् ॥ २३ ॥ यदुक्तं—प्राप्तव्यो
 नियतिबलाश्रयेण योऽर्थः । सोऽवश्यं भवति नृणां शुभोऽशुभो वा ॥ भूतानां महति कृतेऽपि हि प्रयत्ने ।
 नाभाव्यं भवति न भाविनोऽस्ति नाशः ॥ २४ ॥ अन्यदा धनदेनोऽथ । जिज्ञासुश्चितं तयोः ॥ जगौ सायं भृशं मेऽद्य ।
 म्रिये ! शीतज्वरोऽचटत् ॥ २५ ॥ आस्तृतायां ततश्चाऽऽम्भ्यां । शय्यायां सोऽस्वपद् द्रुतं ॥ माययाऽदीदृशन्निद्रां । चासोभः पिहिते-
 क्षणात् ॥ २६ ॥ यामान्तं निशि मत्वा तं । निद्राणं घोरशब्दतः ॥ कनिष्ठाभवदज्ज्येष्ठा । सामग्री कुरु हे स्वसः ! ॥ २७ ॥ ततो द्राग्गु-

हृत्पानि । कृत्वा निर्याय ते उभे ॥ आरूढे च गृहोद्यान-सहकारदुर्भोपरि ॥ २८ ॥

निरीक्ष्य धनदेवोऽथ । निर्याते ते रहोऽन्वगात् ॥ चूतस्य कोटरे तस्यौ । वस्त्रेण खं वबन्ध च ॥ २९ ॥ मन्त्रे जप्ते तत-
स्ताभ्यां । नभसोदपतत्तरुः ॥ द्रागत्वा चाम्बुधौ रत्न-द्वीपे रत्नपुरे स्थितः ॥ ३० ॥ उत्तीर्याऽस्मात्पुरस्यान्तः । प्राविशतां च
ते स्त्रियौ ॥ मिचित्राणि च चित्राणि । निरीक्ष्येते यथारुचि ॥ ३१ ॥ प्राविशद्वनदेवोऽथ । पुरेऽन्नाऽनुसरन्निमे ॥ तयोस्तादृक्चरित्रेण ।
भृशं चित्रीयमाणद्वत् ॥ ३२ ॥ अथाऽन्नाऽस्ति निधिः श्रीणां । श्रीपुञ्जः श्रेष्ठिपुङ्गवः ॥ जाता पुत्रचतुष्कोप-र्यस्य च श्रीमती
सुता ॥ ३३ ॥ यस्या रूपं निरीक्ष्यैवा-ऽऽकांक्षयाप्यनवासितः ॥ दुःखात्कामः क्षयहेहो । जज्ञेऽनङ्गः शूनैः शूनैः ॥ ३४ ॥ विद्याः
फलाश्च यां सर्गाः । तस्पर्द्धामिव शिश्रियुः ॥ सौभाग्यैकपदं तादृक् । किलाऽवीक्ष्य पदान्तरम् ॥ ३५ ॥ जायमाने तदोद्वाहे । तस्याश्च
निनिधोत्सरीः ॥ सार्धेश्वरमुदत्तस्य । पुत्रः सुत्रामलीलया ॥ ३६ ॥ ह्यारूढश्चलचारु-चामरैरुपवीजितः ॥ उत्तमाङ्गदृतस्फार-भायू-
रावपनारणः ॥ ३७ ॥ देवदूष्यनिभक्षौम-सर्गभरणभूषितः ॥ उत्सवैः परिणेतुं तां । यावदायाति तोरणे ॥ ३८ ॥ तावदुत्सववी-
धार्थं । मिलितैरमिर्तैर्जनैः ॥ पर्यस्ततोरणस्तन्मभः । पपात सहसा तिरः ॥ ३९ ॥ तदग्राच्छीर्षवलिका । निपत्याऽऽस्फोटयच्छिरः ॥
वरस्य स ततश्चाऽभू-न्मर्मघातायमातिधिः ॥ ४० ॥ पंचभिरर्थतः कुलकम् ॥ आकासिकमहाशोक-विह्वलः स्वगृहे ततः ॥ आक्रन्द-
न्नगमत्सयः । सार्यपः सपरिच्छदः ॥ ४१ ॥

तत्स्वरूपमिदं श्रेष्ठी । मित्राय मिधिनिमित्तं ॥ साकं स्वपरिवारेण । विचारमिति निर्ममे ॥ ४२ ॥ प्रारब्धमन्यथा कार्यं ।
दैवेन विदेधेऽन्यथा ॥ को वेत्ति प्राणिनां प्राच्य-कर्मणां विषमां गतिम् ॥ ४३ ॥ कन्येयं यदि नाद्यैव । लभेऽस्मिन् परिणाय्यते ॥

प्रसिद्धौ तदभाग्यस्य । जातायां सर्वतो जने ॥ ४४ ॥ सकलङ्कामिमां पुत्रीं । न कोऽपि परिणेष्यति ॥ सर्वोऽपि जीवितं प्राय-
 थिरमिच्छेन्न तु प्रियाम् ॥ ४५ ॥ युग्मम् ॥ वरेण येन केनाऽपि । यथाभाग्यं तदीयुषा ॥ उद्यौवनेन पुत्रीय-मर्धैव परिणा-
 स्यते ॥ ४६ ॥ त्रिचार्येवं ततः श्रेष्ठी । वरं कश्चिद्विलोकितुं ॥ सर्वतः स्वान् जनान् त्रैपीड् । अमन्तस्ते पुरेऽभितः ॥ ४७ ॥
 धनदेवं वराकारं । प्राप्तं तं हृष्टमुत्सवं ॥ युवानं वीक्ष्य सन्माना-दानयन् श्रेष्ठिनोऽन्तिके ॥ ४८ ॥ युग्मम् ॥ दृष्ट्वाऽनुरूपं पुत्र्यास्तं ।
 सोऽभ्यर्थ्य च भृशं मुदा ॥ तेन नां सोत्सवं यूना । विधिना पर्यणीनयत् ॥ ४९ ॥ स्वरूपमीदृशं पूर्व-पत्न्योः प्रददृशे मया ॥
 तत्ते यथा तथा त्याज्ये । वाञ्छता क्षेममात्मनः ॥ ५० ॥ विना पत्नीं न निर्वाहो-ऽतिथिपूजाद्यभावतः ॥ ततः स्वयंवराभेतां ।
 सुरूपां गुणशालिनीम् ॥ ५१ ॥ पित्राऽत्यभ्यर्थनापूर्वं । दीयमानां त्यजामि किं ॥ धनदेवो विचिन्त्यैव-मुपयेमे मुदैव ताम् ॥ ५२ ॥

इतश्च तत्प्रिये स्वैरं । क्रीडित्वाऽत्र समागते ॥ श्रुत्वा नव्यप्रकारं तं । विवाहं हृष्टमुत्सुके ॥ ५३ ॥ सुरयुग्मोपमं वीक्ष्य ।
 वधूवरयुगं च तत् ॥ तद्रूपविस्मिते दैवा-द्योगं तुष्टवतुश्च तम् ॥ ५४ ॥ आर्यपुत्र इवाऽऽभाति । वरोऽयमिति लब्धवक्
 ॥ ज्येष्ठा जजल्प रूपाद्यैः । समानाः कति नो नराः ॥ ५५ ॥ स तु शीतज्वरात्तोऽस्ति । निद्राणो नौ पतिर्गृहे ॥
 कथमत्राऽयातिस्तस्य । माऽद्यङ्किष्ठास्ततोऽत्र तम् ॥ ५६ ॥ ततस्ते प्रापतुः क्वाऽपि । क्रीडायै स्वेच्छया पुनः ॥ वास-
 धाम जगामाऽय । धनदेवो वधूयुतः ॥ ५७ ॥ तत्राऽप्यूर्ध्वगृहस्थाऽत्र-गवाक्षगत ईक्षते ॥ स तत्स्थानाद्यभिज्ञानं ।
 पत्न्योर्गमनशङ्कया ॥ ५८ ॥ क्व हसन्ती क्व वा रत्न-पुरं चूतोऽग्रगः क्व च ॥ स्रुतार्धनपतेर्भाग्या-द्वन-

देवोऽभ्यगात् प्रियं ॥५९॥ श्लोकमेतं लिलेखाऽयं । श्रीमत्या वसनाञ्चले ॥ कुङ्कुमेन ततः किञ्चि-त्कार्यमुद्दिश्य निर्ययौ ॥६०॥
गतश्च ते प्रिये वीक्ष्या-रूढे ते सोऽप्यथ द्रुत ॥ ग्राभ्वत्कोटरे भ्रातः । पत्न्योर्गमनशङ्कया ॥ ६१ ॥ ततः स्त्रीजसमन्त्रेण । न्यो-
म्रोत्पत्य द्रुतं ययौ ॥ चूतोऽपि तद्गृहोद्याने । तत्र तस्यौ च पूर्ववत् ॥६२॥ ततश्च धनदेवोऽपि । रहो निजगृहे ययौ ॥ शय्यायां
प्राग्दस्वाप्सी-न्निद्रौ च पटावृतः ॥ ६३ ॥ तत्प्रिये च गृहे प्राप्ते । निःशङ्के वीक्ष्य तं तथा ॥ शयिते शयययोर्निद्रा-मुखं च
क्षणमापतुः ॥ ६४ ॥ प्रातरुत्थाय चाऽर्हणि । गृहकर्माणि चक्रतुः ॥ धनदेवोऽस्ति चाऽद्याऽपि । निद्राणो रात्रिजागरात् ॥६५॥
अथ निद्रावशात्तस्य । पाणिः प्रावरणाद्बहिः ॥ दक्षिणो निरगाद्भाव्य-वशादावद्वकङ्कणः ॥६६॥ वीक्ष्य तं चकिता लब्ध्वी ।
प्रिया ज्येष्ठामदीदृशत् ॥ साऽपि स्माहाऽऽर्यपुत्रो नु । वरोऽयमिति यत्नया ॥ ६७ ॥

अनादि तदभूत्तस्य-मावाभ्यां कथमप्यहो ॥ रहस्ताऽयमागत्य । तामुपायंस्त कन्यकाम् ॥ ६८ ॥ तदनेनाऽवयोस्तादृग् ।
पृत्तान्तो नुनुधेऽखिलः ॥ मनागपीति मा भैषीः । करिष्येऽत्र प्रतिक्रियाम् ॥ ६९ ॥ इत्युदित्वा प्रदायाऽथ । ग्रन्थीन् सप्ताभि-
मन्य च ॥ वनन्ध धनदेवस्य । वामे दनरकं पदे ॥ ७० ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥ यावत्तत्पाणिंसंस्पर्शा-द्धनदेवः प्रबुध्यते ॥ ददर्श
तावदात्मानं । शुक्नीभूतं सविस्मयः ॥ ७१ ॥ दध्यौ चाग्रे त्रियां वीक्ष्य । कङ्कणच्छोटनं मम ॥ विस्मृतं तेन तत्पाणौ । वीक्ष्या-
ज्मौ शङ्किता ध्रुमम् ॥ ७२ ॥ कथंचिन्नैग्रवृत्तान्तं । ज्ञात्वा कीरीचकार मां ॥ नास्यामीदृगचरित्राया-भंसंभाष्यं हि किञ्चन ॥७३॥
युग्मम् ॥ धिगमया हारितं नृत्वं । पञ्चभूतः करोमि किं ॥ ध्यात्वैवं दुःखितो मीत्या । यावदुडुयते स च ॥ ७४ ॥ करेणाऽऽक्रम्य

तं तावत् । कोपाद्दुष्टा जगाद् सा ॥ रे रे ज्वरच्छलं कृत्वा । चरित्रं नौ विलोक्से ? ॥ ७५ ॥ युग्मम् ॥ न तद्भवाद्दशां गम्यं । स-
हस्रं छलजं फलं ॥ अथ तं पञ्जरे क्षिप्त्वा । गृहकार्येषु साऽलगत ॥ ७६ ॥ प्रशंसन्ती कलां तस्या-स्तथैवाऽन्याऽपि संमदात् ॥
सोऽपि शोचति पश्यन् स्वं । गृहं परिजनादि च ॥ ७७ ॥ अथ ते सच्छमत्कारं । पचन्त्यौ भजिकां तदा ॥ शुक्रं नीत्वाऽस्त्रधारायां ।
न्यस्य भापयतश्च तम् ॥ ७८ ॥ रे ! मृणोपि छमत्कारान् । निहत्यैवं त्वमप्यथ ॥ पश्यसे सच्छमत्कारं । कदापीत्यादिभाषितैः ॥ ७९ ॥
अर्थतो युग्मम् ॥ ताम्यामित्यन्वहं नीय-मानो जीवितसंशयं ॥ कथञ्चिदुःखितः कीरो । व्यतिक्रामति वासरान् ॥ ८० ॥

अथ रत्नपुरे श्रेष्ठी । श्रीपुञ्जौ निर्गतं वरं ॥ अनायातं च विज्ञाय । सर्वत्राऽप्यगवेपयत् ॥ ८१ ॥ अलङ्घ्या च प्रगे तेन ।
लिरितं श्लोकमैक्षत ॥ अजानाच्च धियां धाम । तस्य वासपदादि सः ॥ ८२ ॥ तथाहि—पुर्यां हसन्त्यभिल्यायां । स्रुधनपते-
रयं ॥ कथञ्चिद्वनदेवाहो । नाम्नाऽत्राऽगाञ्जगाम च ॥ ८३ ॥ तदुदन्तमुदित्वैवं । रुदन्ती स्थापिता सुता ॥ वरमाकारयिष्यामि ।
द्रागित्वाधासनाकृते ॥ ८४ ॥ हसन्त्यां यान्तमन्येषुः । सार्धवाहं निबुध्य सः ॥ श्रेष्ठी सागरदत्ताह्व-मर्थोपार्जनहेतवे ॥ ८५ ॥
आपिपद्वनदेवाय । तस्य रात्र्या अलङ्कृतिं ॥ सन्दिष्टं च यथा पत्नी । संभाल्या द्रागिहागतेः ॥ ८६ ॥ ततः सागरदत्तोऽपि । पोते-
नोच्छ्रद्ध्य वारिधिं ॥ हसन्त्यां प्राप्तवान् सद्यो । धनदेवगृहेऽगमत् ॥ ८७ ॥ तमदृष्ट्वा प्रिये तस्याऽप्राक्षीत्क्वाऽस्ते पतिर्नु वां ॥
ताम्यामूचे गतो देशा-न्तरे द्रव्यार्जनाय सः ॥ ८८ ॥

सोऽथाऽवादीदलङ्कारं । श्रीपुञ्जः प्राहिणोदिमं ॥ जामात्रे धनदेवाय । शीघ्रमाज्जह्वच तम् ॥ ८९ ॥ ऊचे ताम्याभिदं साधु ।
धनदेवः प्रियां हि तां ॥ दृष्टुमत्युत्सुकोऽप्याशु । देशेऽगाद्गतकार्यतः ॥ ९० ॥ गच्छतोक्तं च तेनैति । कोऽपि रत्नपुराद्यदि ॥

तद्वस्तेन शुक्रः पत्न्यै । प्रेप्यो ग्राहं तदर्पितम् ॥ ९१ ॥ इत्युदित्वा शुक्रस्ताभ्यां । तस्याऽपि स सपञ्जरः ॥ आत्ता चालङ्कृतिः
सोऽयो-त्तारके कीरगुणयौ ॥ ९२ ॥ क्रमात्क्रयाणकानां स । विधाय क्रयविक्रयौ ॥ आगाद्रत्नपुरे नावो-हृदय वारिनिधिं जवात् ॥ ९३ ॥
निवेद्य श्रेष्ठिने सर्वं । धनदेवप्रियोदितं ॥ आर्पिषत्तं शुक्रं सोऽपि । स्वपुत्र्यै मुमुदे च सा ॥ ९४ ॥ भर्तुः प्रसादं सा मन्य-माना
तं रमयत्यलं ॥ दृष्ट्वा दवरकं पादे-स्तुष्टुदक्षिस्मिताऽन्यदा ॥ ९५ ॥ धनदेवः स्वभागस्थ-स्ततोऽभूत्तं निरीक्ष्य सा ॥ विस्मिता
मुदिता चाल्य-त्स्यामिन् ! किमिदमद्भुतम् ॥ ९६ ॥ यत्पश्यसि तदेवेति । पृच्छयं न त्वधुनाऽधिकं ॥ इत्युक्तेऽनेन सा गत्वा ।
पितुरेतन्न्यवेदयत् ॥ ९७ ॥

मुदितो धनदेवाय ! सोऽय सन्मानपूर्वकं ॥ स्वविमानाभमावासं । धनं चोपस्करं ददौ ॥ ९८ ॥ तत्राऽस्थाद्धनदेवोऽथ ।
सह पत्न्या नगोढया ॥ भोगान् सस्नेहया स्वरं । भुञ्जानः पुण्यदत्तदृक् ॥ ९९ ॥ कर्मभिर्व्यगसायाद्यै-र्लक्ष्मीमर्जति चाद्भुतां ॥
उदीर्णप्राच्यपुण्यानु-भावात्पुण्यानुगा हि सा ॥ १०० ॥ काले कियत्यतिक्रान्ते । श्रीपुञ्जे स्वर्गमीयुषि ॥ आरूपां स्नेहदौर्विलयं ।
ज्ञात्वा जनकवेशमनि ॥ ११ ॥ यियासुः संगता पत्या । श्रीमतीत्यथ दध्युषी ॥ कीदृशो गृहवासोऽस्य ? । कीदृशौ च पुरात्रये ? ॥ १२ ॥
शुगमम् ॥ इति तदर्थनोत्कण्ठा-यती तं श्रीमती जगौ ॥ स्वामिन् ! स्वपितुरागतं । सकृदर्शयसे न किम् ? ॥ १३ ॥ पितृश्वसुरयोर्गोहे ।
वासः श्लाघ्यो हि नृत्त्रियोः ॥ व्याहरद्धनदेवोऽय । ज्ञास्यते समयेऽप्यदः ॥ १४ ॥ ततो धृतिमती साऽपि । तस्थौ भोगैकदत्तदृक् ॥
पुनः कालान्तरेऽन्येद्यु-र्व्याहारपीत्सा पतिं प्रति ॥ १५ ॥ स्वामिन्निवा मनुष्याः स्यु-र्जघन्योत्तममध्यमाः ॥ श्वसुरस्वपितृस्वीय-गुणेभ्यः
ख्यातिधारिणः ॥ १६ ॥ तत्राऽत्रस्यस्य तन्नाथ ! । समृद्धिः श्वसुरोद्भवा ॥ उत्तमत्वाय नैषा तु । तद्यावस्ते पितुर्गृहम् ॥ १७ ॥

पत्न्या प्रोक्तमिति श्रुत्वा । धनदेवो जगाद तां ॥ मदेऽद्यापि छमत्कारान् । भर्जिकायाः सारामि तान् ॥ ८ ॥ पत्युरित्यु-
क्तमाकर्ण्य । साऽग्राधीत्के नु ते त्रियः । आदितोऽपि स्ववृत्तान्तं । सम्यग् सोऽप्यवदत्ततः ॥ ९ ॥ श्रुत्वा तं श्रीमती हास्याऽवज्ञे
निदधती जगौ ॥ कियन्मात्रमिदं स्वामिन् । मा भैषीरीदृशात्ततः ॥ १० ॥ तत्र नूनं भलिष्येऽहं । निःशङ्कं स्वगृहं व्रज ॥ मया
सह न ते बाधा । भविषी क्वाऽपि कर्हिचित् ॥ ११ ॥ इति पत्नीगिरा दत्ता-वलम्बात्साहसं भजन् ॥ आपृच्छय स्नजान् सोऽगा
द्वसन्ती सप्रियः क्रमात् ॥ १२ ॥ विशन् स्मरुसि पत्नीभ्यां । तदवस्थोऽप्ययं कथं ॥ स्वं रूपं प्रापदित्यादि । ध्यायन्तीभ्याम-
दर्शय सः ॥ १३ ॥ ततोऽभ्युत्तस्थतुस्ते ते । दर्शयन्त्यौ मुदं बहिः ॥ कृत्वाऽऽचमनदानादि-प्रतिपत्तिं सगौरवम् ॥ १४ ॥ सप्रियं
चित्रशालायां । तं नीत्वा न्यस्य चाऽऽसने ॥ निवेश्य स्वागतप्रश्ना-धैरमूमुदतां पतिम् ॥ १५ ॥ युग्मम् ॥

ततो ज्येष्ठा गिरा लब्ध्याऽऽनीय भ्पाद्यं करोदकं ॥ सभक्तिक्षालितौ तस्य । चरणौ ताम्रभाजने ॥ १६ ॥ गृहीत्वा तज्जलं
ज्येष्ठाऽभिमन्य च ततो ध्रुवं ॥ तेनाच्छोटयदेतच्च । वष्टुधे तद्गृहेऽभितः ॥ १७ ॥ भीतोऽयं वर्द्धमानेऽस्मिन् । श्रीमत्या मुख-
मीक्षते ॥ साऽभिधत्ते च मा भैषी-रित्येवं तु मुहुर्मुहुः ॥ १८ ॥ ततो गुल्फौ क्रमाज्जानू । उरू नाभिमुखो गलं ॥ नासां च यान-
दायातं । वर्द्धमानं च तज्जलम् ॥ १९ ॥ श्रीमतीमभ्यधाद्भीत-स्ततोऽयं त्वत्प्रतिक्रिया ॥ कस्मै कार्याय मन्नायां । नासायाम-
प्यतः परम् ॥ २० ॥ ततः सा धेनुवत्सर्व । मुखेन तदपात्पयः ॥ सद्यस्तथा यथा नाऽस्य । क्वाऽपि चिन्दुरपीक्ष्यते ॥ २१ ॥
पूर्वपत्न्यौ ततस्तस्याः । पादयोर्द्रागपक्षतां ॥ त्वया जिग्यिबहे आगां । निजविद्याकलागुणैः ॥ २२ ॥ आवामारधाधियप्याव-

स्ततस्त्यां स्वामिनीमिव ॥ ततस्ताः स्वस्वकार्येषु । लभ्याः प्रीतिजुषो मिथः ॥ २३ ॥ अहो तिस्रोऽप्यमूः क्षुद्र-विद्याभिः समता
ययुः ॥ मिलिताश्च मिथः ग्रीत्या । शीलसाम्ये हि सौहृदम् ॥ २४ ॥ ततः स्वैरित्वमेवाऽस्या । अपि ज्ञात्वाऽऽद्ययोरिव ॥ आयान्ति
खलु संसर्गा-दसन्तोऽपि गुणेतरा ॥ २५ ॥ ददृशे प्राज्ययोर्भक्ति-स्तृतीयस्या अपीदृशी ॥ मयि चेद्भविता तत्कः । शरणं मे भवि-
ष्यति ॥ २६ ॥ तिस्रोऽपि तदमृत्युक्त्वा । प्रत्यक्षा राक्षसीरिव ॥ करोमि स्वहितं किञ्चि-द्येन स्यान्न पुनर्भयम् ॥ २७ ॥ विचि-
न्त्यैवं गृहात् किञ्चित् । कार्यमुद्दिश्य निर्ययौ ॥ उद्याने चाऽत्र चैत्येऽस्मिन् । धनदेवः समाययौ ॥ २८ ॥ स चाऽहं धनदेवाख्यो ।
दुःखमित्यवदं निजं ॥ शुक्त्वादौ त्वन्वभूवं । यत्तत्तदुःखतोऽधिकम् ॥ २९ ॥ उपागताऽपि यद्देवा-दुलिता पशुता तव ॥ नान्वभू-
र्वपुषा तेन । दुःखं तद्भाग्यवानसि ॥ ३० ॥ मदनोऽथ निश्चयैवं । विसितो व्याजहार तं ॥ भवं दुःखमयं मत्वा । कुर्व आत्म-
हितं सखे ! ॥ ३१ ॥ एवं चार्चयतोस्तुल्य-दृचयोः प्रीतितस्तयोः ॥ गुरुविमलबाह्याह-सत्राऽगात्सपरिच्छदः ॥ ३२ ॥ नत्वा स्तुत्वा
युगादीशं । सोऽपि तत्रैव मंडपे ॥ प्राप्तुं कम्बले शिष्यै-र्दोषकिते समुपाविशत् ॥ ३३ ॥ स भक्तिवन्दितस्ताभ्यां । धर्मलाभाशिषं
ददौ ॥ देशनां विदधे धर्म्यां । पुरथासीनयोस्तयोः ॥ ३४ ॥

“शरदन्नसमाः श्रियोऽरिला-स्तटिनीपूरसमं च जीवितं ॥ नटपेटकवत्कुटुम्बकं । ननु को मुह्यति धर्मकर्मसु ? ॥ ३५ ॥ शरण
न विपत्तु कथन । स्वजनाः स्वार्थपरा वपुः क्षयि ॥ ललनाः कुटिलाः कुतः परा-भवमीविम्रभृते भवे सुखम् ॥ ३६ ॥ अणुवैप-
यिकं मुखं भवे । तदपि स्याल्ललनाद्यसाधनं ॥ ललना त्वखिलापदां सखी । न बुधोऽस्मिन्ननुज्यते ततः ॥ ३७ ॥ परमे तदगत्वर
सदा-व्यपमर्गस्य मुखेऽनुज्यतां ॥ स च सयमसाधनो मतः । प्रतिपद्यधमतः सुसंयमम् ॥ ३८ ॥” गोभिर्गुरुविधोस्तस्य । संवेगा-

गुणरुहेः ॥ मरुत्पामने तापे । गले प्राव्रजतामिमौ ॥ ३९ ॥ संविद्यौ गुरुणा तेन । सह न्यहरतां मुनी ॥ नानावर्पांसि कुर्वाणौ ।
 द्वादशाङ्गणमर्पितानौ ॥ ४० ॥ मिदयोगी मिथः प्रीत्या । सदा सह विहारिणौ ॥ विधिना प्रतिपाद्युक्तौ । नारमत्यजतां वपुः ॥ ४१ ॥
 उद्भूतां च मीधमै । पञ्चगव्यायुषौ सुतौ ॥ भुक्त्वा मुरसुतान्येता-भुत्पन्नौ नृपु तद्यथा ॥ ४२ ॥ विजयपुराहे नगरे । पुत्रोऽभूत्स-
 मरगेनभूरस्य ॥ रिजयागव्यां जातो । मणिप्रमाहो मदनजीयः ॥ ४३ ॥ पित्रार्पितराज्यमरो । भुक्त्वा राज्यश्रियं बहुकालं ॥
 न्नानमवेस्याञ्जनं । प्रतिपुद्गे राज्यमङ्गजे न्यस्य ॥ ४४ ॥ सैय जिनेश्वरधरेः । पाञ्च दीक्षामुपाददे भूपः ॥ बहुतपसा लब्धवाधि-

दिमानाऽऽस्ताम्रगमनशक्तिरभूत् ॥ ४५ ॥

अथ वैताल्यगिरीन्द्रे । रथनूपुरचक्रवालवरनगरे ॥ घनदेवस्य च जीवः । पूर्णायुः स्वर्गतश्च्युत्वा ॥ ४६ ॥ नाम्ना महेन्द्र-
 मिहो । विपाथरचक्रवर्त्यभूत्स महान् ॥ पत्न्यस्य रत्नचूडमणिचूडौ ॥ ४७ ॥ पत्नी तस्याऽन्येष्टु-स्त्रातुम-
 नृक्ता महासपादमृत ॥ तच्छोभतौ व्यलय-न्मोहयथात् खेटचक्रवर्त्येयः ॥ ४८ ॥ ज्ञानेन तमवबुध्य च । मणिप्रभो मुनिपतिर्ग-
 गनगामी ॥ पूर्वमग्रस्नेहयद्वा-चन्नाऽगान्खेटनायकेन नतः ॥ ४९ ॥ उक्त्वा पूर्वमवक्षी-चरितमयं तेन बोधितो मुनिना ॥ प्राव्रज-
 दस्य ममीपे । राज्यभरं न्यस्य रत्नचूडमुते ॥ ५० ॥ अखिलाऽऽगमेष्वधीती । चरन् सदा बहुविधं तपोऽत्युग्रं ॥ अमवच्छन्धिनि-
 पानं । क्रमादयं खेटराजपिः ॥ ५१ ॥

द्रागपि तौ राजर्षी । मुचिरमयाऽष्टाङ्गयोगसाधनया ॥ क्षिप्ताऽखिलकर्ममलौ । शिवपदसुखमापतुः क्रमतः ॥ ५२ ॥ समदन-
 पनदेवमरु युधा ये । त्रिपयमुरां परिभाष्य दुःखहेतुं ॥ विदधति चरणं ततो विरक्ताः । शिवसुखसंपदमिप्रीति क्रमात्ते ॥ ५३ ॥ खेन्दु-

शरभृमिरेन्द्रे १५१० । मुनिसुन्दरस्वरिमिस्तपाचार्यैः प्राकृतसुमतिचरित्रा-न्मोहारजियश्रिये सतां विदधे ॥५४॥ मदनचरितमेतत्सं-
निशम्य प्रवीणो । धनपतिसुतवृत्तं चाऽपि सम्यग् विचिन्त्य । इह च परमवे चाऽत्यन्तदुःखप्रदाभिः । कलयति
रमणीभिः को नु सौख्याभिलाषम् ॥ ५५ ॥

धुत्वेवं निस्मिताः सर्वे । चातुर्यं तस्य दृष्टुः ॥ विचार्य मन्त्रिभिः साकं । राज्ञोचे स्वेष्टसिद्धये ॥ ५६ ॥ दृष्टं सम्यगिदं
स्त्रीणां । गृहस्थैस्तास्तु दुस्त्यजाः ॥ नैकान्ताबाऽखिला निन्धा । यान्ति मुक्तिं हि ता अपि ॥ ५७ ॥ गुणा दोषाश्च जीवेषु । भवन्ति
कर्मणां वशात् ॥ भवन्ति हेतवश्चैषां । मिथ्यात्वाद्याः किलाऽऽश्रवाः ॥ ५८ ॥ आकारो नैति पुंसो वा । स्त्रियो वेत्यत्र हेतुतां ॥
आश्रवा एव तन्निन्धाः । किमाकारस्य निन्दया ॥ ५९ ॥ प्रागेव तु त्वया प्रोक्तं । नाऽधिका युज्यते प्रिया ॥ सामान्यस्य जनस्येति ।
ब्रह्म'स्तस्य स्मराऽयुना ॥ ६० ॥ न सामान्यो जनो हि त्वं । स्त्रीभिर्यः शक्यतेऽर्द्धितुं ॥ पाणौ कुरु सुतां तन्मे । सन्तो भजन्ति
नार्यनाम् ॥ ६१ ॥ तवो विप्रोज्वद्राजं-स्तवादेशो यदीति मे ॥ अधुना तत्प्रतीक्षस्वाऽवसरेऽहं तु भोत्स्यते ॥ ६२ ॥ प्रतिज्ञा मम
काऽप्यस्ति । यावत्सा तु न पूर्यते ॥ तावद्वाव्योऽत्र नैवाऽहं । ज्ञास्येथाऽवसरे च ताम् ॥ ६३ ॥

इति द्विजगिरा भूप-मन्याद्या जहृषुर्मृगं ॥ उत्तस्थुरथ विज्ञप्ते-ज्वसरेऽत्राऽधिकारिणा ॥ ६४ ॥ चक्रुश्च द्युनिशोः कृत्या-न्य-
खिलानि ययोचितं ॥ द्विजेनोरीकृतं स्वं च । श्रुत्वा कन्याऽप्यमोदत ॥ ६५ ॥

अथ भूपः कुतश्चातः-कृत्यः संसद्युपाविशत् ॥ पूर्णायां राजवर्गीयैः । स्वर्णसिंहासने वरे ॥ ६६ ॥ अथ तत्र प्रतीहारः । क्षमापं

नत्वा व्यजिज्ञपत् ॥ स्वामिन् ! पद्मरथस्याऽस्ति । राज्ञो दूतः समागतः ॥ ६७ ॥ गोपुरे स्थापितं तं च । मुञ्चे मध्यसमं न वा ॥
 मुञ्चेति भूभुजा शोक्ते । सोऽपि गत्वा सुमोच तम् ॥ ६८ ॥ दूतोऽथ पर्पदि प्राप्तो । भूर्प रूपतिमन्मथं ॥ द्योतयन्तं सभां सर्वां ।
 रत्नाभरणरश्मिभिः ॥ ६९ ॥ धृतस्वर्णमणिच्छत्रं । वीज्यमानं च चामरैः ॥ सर्वतो मन्त्रिसामन्त-श्रेष्ठिसेनेश्वरादिभिः ॥ ७० ॥
 ब्रह्मवैश्रवणाद्यैश्च । सुहृद्भिः पीठमर्दकैः ॥ अन्यैरप्यमितिमान्यैः । पौरैर्वैश्रवणैः श्रिया ॥ ७१ ॥ कविभिः कथकाद्यैश्च । पण्डितैर्वि-
 विधैरपि ॥ कङ्कटैः संकटांगैश्च । विविधायुधदुर्धरैः ॥ ७२ ॥ प्रवीरैरंगरक्षैश्च । सेव्यमानं समन्ततः । ददर्शैश्वर्यलीलाभिर्जयन्तं
 पितृजित्वरम् ॥ ७३ ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥ भ्रूमेहन्द्रं ततो नत्वा । विस्मितस्त्वत्समृद्धिभिः ॥ आसामासासने राज्ञा । दापिते
 संज्ञया ध्रुवः ॥ ७४ ॥

अथौन्यत नृपेणैव । कच्चिरकुशलवानसि ? ॥ भद्रं पत्युर्मगिन्या नः ? ॥ ७५ ॥ नमयित्वा शिरः सोऽपि ।
 जगाद रचिताञ्जलिः ॥ क्षेमं मे त्वत्प्रसादेन । भद्रं ते भगिनीपतेः ॥ ७६ ॥ आकर्णय सकर्णेन्द्र ! गृणाम्यर्थमथागमे ॥ अस्मि पद्मपुरेन्द्रेण ।
 महितः सन्निधौ तव ॥ ७७ ॥ सन्दिष्टं चाऽस्ति तेनैवं । पुत्री विजयसुन्दरी ॥ दत्ता भिक्षाय कस्मैचिद् । दैवतः सहसा क्रुधा ॥ ७८ ॥
 विलोकितौ तु तौ प्रात-र्नाप्तौ खिद्ये ततोऽन्वहं ॥ ततस्त्वभयि सर्वत्र । यथाशक्ति विलोकयेः ॥ ७९ ॥ अन्यच्च तव कन्याऽस्ति । रम्या
 कमलसुन्दरी ॥ यत्सौन्दर्यजिता लक्ष्मी-रेकदृश्ययि रज्यते ॥ ८० ॥ ततः सा पद्मदत्ताय । मम पुत्राय दीयतां ॥ अनुरूपो ह्ययं योगः ।
 स्मरत्योरिवाऽनयोः ॥ ८१ ॥ कर्णाऽध्वन्यध्वगीकृत्य । दूतोदितमिदं नृपः ॥ किञ्चिद्व्यचिन्तयिष्यते । दातुं तदुचितोत्तरम् ॥ ८२ ॥

स्वसा 'कौलाय चेदत्ता । तदीदृग् प्रागपि ह्यभूत् ॥ पुनस्तस्य कुले पुत्री । ददेऽभीष्टां ततः कथम् ? ॥ ८३ ॥ भूपस्त्वेष भृशं शूरः । कोश-
सैन्यबलोत्तरः ॥ साम्रोपायेन तत्कार्यो । निषेधोऽत्र नयानुगः ॥ ८४ ॥

विमृश्यैवं नृपः साह । भद्र ! प्रागप्यशुशुभं ॥ भिल्लं विजयसुन्दर्या । युतं प्रापं न तु क्वचित् ॥ ८५ ॥ पुत्रीं पुनरिमां प्राग-
प्यदां कमलसुन्दरीं ॥ कुमारप्रगुणीकार-महोपकृतिकारिणे ॥ ८६ ॥ ब्रह्मवैश्रवणायाऽसौ । प्रतिज्ञातवशात्तथा ॥ अन्वरज्यत कन्या-
ऽपि । कौमुदीव 'कलाभृति ॥ ८७ ॥ सकर्णः सोपकर्णैवं । दूतोऽजादीत्सुतां प्रभो ! ॥ राजराजाङ्गजं मुत्त्वा । दत्से भिक्षाचराय
किम् ? ॥ ८८ ॥ राज्ञेये त्वत्प्रभुः पुत्री । दत्त्वा भिल्लाय नाजुपत् ॥ ददद्वर्णोत्तमायाऽहं । दुष्यामीत्येष को नयः ? ॥ ८९ ॥ दूतो-
ऽभापत भूपेन । कृतं क्रोधयशाददः ॥ राजाऽवोचत्प्रतिज्ञात-वशाद्भद्र ! मयाप्यहो ? ॥ ९० ॥ दूतोऽवोचद्विधिर्वाहो । बाध्यते नान्त-
रेण किं ? ॥ विप्रदानं तथा राज-मृतदानेन बाध्यताम् ॥ ९१ ॥ आन्तरोऽयं नृपस्ते यत् । श्रौढिस्त्राजान्यविक्रमैः ॥ राजंस्त्वर्जिमा
कोऽयं । यन्मोहः प्राचरेऽध्यनि ॥ ९२ ॥ विदर्पीकृतकन्दर्प-रूपो भूपसुतः क्व सः ॥ क्व चाऽयं नटाविद्याद्यै-र्द्विजातिरुदरम्भरिः ॥ ९३ ॥
बहूपकारिणोऽप्यर्हा । गोघनादिप्रदानतः ॥ दक्षिणैव हि विप्राय । न तु राजमुता क्वचित् ॥ ९४ ॥ बहुभारवहस्याऽपि । चा-
रिरेव विज्ञेयतः ॥ युक्ता 'चक्रीयतः कण्ठे । न वद्धं मणिघण्टिका ॥ ९५ ॥ नृपः साहाऽकृते कार्ये । युज्येताऽर्हादिचिन्तनं ॥ निर्वाहस्तु
प्रपन्नस्य । सतां तस्मिन् कृते सति ॥ ९६ ॥ यदुक्तं—दिग्गजकूर्मकुलाचल-फणिपतिविधृताऽपि चलति वसुधेयं ॥
प्रतिपन्नममलमनसां । न चलति पुंसां युगान्तेऽपि ॥ ९७ ॥ प्रपन्नेऽस्मिस्ततः कार्ये । विदुषां संमते मया ॥ मा विचारान्तरं

कार्पी-दूत ! कृत्यान्तरं कुरु ॥ ९८ ॥ उज्जगर ततो दूतः । स्वहितं विमृशऽऽयतौ ॥ ग्रीढेन सह यद्राजन् ! स्वाजन्यं सर्वकार्यकृत् ॥ ९९ ॥
 द्यनवे राजराजस्य । यदि दास्यसि नो कर्णी ? ॥ ततस्तां गृह्णतस्तस्य । बलाद्वारयिताऽस्ति कः ? ॥ १०० ॥ स्वयं पद्मरथः क्षमाभृ-
 द्बीरः सोऽस्ति युद्धाद्बह्वैः ॥ प्रतिवीरास्त्वणायन्ते । वृणीयन्ति च जीवितुम् ॥ १ ॥ तस्य सैन्यांबुधौ च त्वं । ससैन्यः सकथमुष्टिवत् ॥
 भविता न च ते द्राणं । तदाक्रान्तस्य कश्चन ॥ २ ॥ तद्राज्यं जीवितुं चाऽसि । स्पृहयालुः क्षितीश ! चेत् ॥ ततस्तत्त्वनेवे कन्यां ।
 दत्त्वा त्वं तिष्ठ शुभ्रणा ॥ ३ ॥

श्रुत्वेत्युज्जगरकृच्छ-सानोऽभाषिष्ट भूपतिः ॥ साधु दूत ! त्वमेवाऽसि । घुरीणः सर्ववाग्मिनाम् ॥ ४ ॥ पुरो ममाऽपि यो
 वक्तु-मेवं दृष्टः प्रगल्भसे ! ॥ परं स्वस्वामिनः किं न । स्वपदेशं ददास्यहो ! ॥ ५ ॥ नास्तिकत्वेन यः क्षत्र-कुलं मलिनयत्यलं ॥
 आन्तरः स कथं ज्ञेयः । क्षत्रपक्तेर्बहिष्कृतः ॥ ६ ॥ सप्तं तेन कुलीनानां । स्वाजन्यं ह्यास्पदं हियाः ॥ पापेऽस्मिंश्च चिरं प्रौढि-र्न
 स्यास्तुः सुखसंपदाम् ॥ ७ ॥ यतः—तत्त्वत्तद्दिनीतदोदगतः । प्रमदाहृद्गतगुह्यमन्त्रवत् ॥ जलवच्च मृदामभा-
 जने । न चिरं स्थास्यन्ति पापिपु रमा ॥ ८ ॥ शौर्यं चाऽस्य स्वधाम्न्येव । प्रभूतं न तु संगरे ॥ तत्राऽप्येव गल-
 रञ्जक्ति-स्त्वृणीयिष्यति हि स्वयम् ॥ ९ ॥ अन्ये ते तस्य सैन्यान्धौ । ससैन्याः सकथुवन्ति ये ॥ तस्य सैन्याभ्युधि पातु-महं तु बड-
 वानलः ॥ १० ॥ को विमेति ? ततः कौला-दस्मात्क्षत्रकुलोद्भवः ॥ चेद्राज्यजीवितोद्विग्नः । सन्नस्यतु स तदुधि ॥ ११ ॥ निग्रा-
 ह्योऽयं हि मे ज्ञामि-जामेयोरपमाननात् ॥ ॥ पुराऽप्यासीत् परं तत्र । स्वाजन्यं विम्वकार्यभूत् ॥ १२ ॥ ऐश्वर्यमदमत्तोऽयं । स्वयं

चेत्तद्विलुप्यति ॥ तत्राप्यं क्षुधितो भोज्यं । क्षैरेयीघृतशर्कराः ॥ १३ ॥ याहि दूत ! द्रुतं ब्रूयाः । प्रष्टुं स्वमिति मदिरा ॥ कन्यां
कौलकुले नैव । दास्ये कुर्या यथारुचि ॥ १४ ॥ इति वादिनि भूपेज्वक् । ब्रह्मवैश्रवणः क्रुधा ॥ अहो उक्तौ रसो राज्ञो । भटानां
च क्षमाज्वश्रुता ॥ १५ ॥ इत्युक्तेरपि दूतो य-आद्याऽपि गलहस्त्यते ॥ श्रुतैवं कोऽपि वीरोऽज-गलहस्तत कुघाऽऽशु तम् ॥ १६ ॥
दूतोऽपीत्यपमानोत्थ-भृशक्रोधोदुरो द्रुतं ॥ ततो गत्वाज्वदत्सर्वं । राज्ञः पद्मरथस्य तत् ॥ १७ ॥

अथ दूतगिरा तस्य । मध्वाहुत्येव हव्यश्च ॥ दिदीपे भूपतेः क्रोधो । भृशं द्रागभिमानिनः ॥ १८ ॥ द्राक् च मेलयितुं सैन्यं ।
रणभेरीमवीनदत् ॥ त्यजन्ति हि भटाः प्राणान् । सहन्तेऽभिभवं न तु ॥ १९ ॥ सुमुहूर्त्ते गजारूढः । सर्वमङ्गलपूर्वकं ॥ अत्युत्सा-
होच्छ्वसबेह-रुछत्रचामरभासुरः ॥ २० ॥ गर्जयन्नम्वरं वाद्य-नादैर्घोषैश्च सैन्यजैः ॥ शकुनिर्वार्यमाणोऽपि । प्रेर्यमाण इवाऽधिकम् ॥ २१ ॥

नृपः पद्मरथः पद्म-पुराद्भूरिचमूढतः ॥ निर्ययौ जेतुकामोऽथ । भूपालं कमलप्रभम् ॥ २२ ॥ क्रमाच्च चलतस्तस्य । कदके
सर्वतोऽमिलन् ॥ सहस्रा दन्तिनां त्रिशत् । तावन्तश्च रथा अपि ॥ २३ ॥ त्रिशल्लशास्तुरङ्गाणां । तावत्यः पत्तिकोटयः ॥ अकम्पन्त
चलत्यस्मिन् । द्वैद्या अपि च^१ भूश्रुतः ॥ २४ ॥

अथ सर्वोऽभिसारेण । समायान्तं निशम्य तं ॥ चक्रे मन्त्र्यादिभिर्मन्त्रं । भूपतिः कमलप्रभः ॥ २५ ॥ अहो बलीयसा
सार्द्ध-मस्माभिर्वरमादधे ॥ सहसा कोपमानाभ्यां । निर्वाहं तत्कथं ततः ? ॥ २६ ॥ राज्ञेत्युक्तेऽवदन्मन्त्री । कृतं स्यादकृतं न हि ॥
पराभवो हि नो सोढुं । शक्यः क्षत्रकुलोद्भवैः ॥ २७ ॥ दृष्टदोषे कथं कौल-कुले कन्या च दीयते ॥ ततो व्यतिकरेऽत्राभू-न्न

किमप्यविचारितम् ॥ २८ ॥ तत्सजीक्रियते वप्रो । अ्रियते च कणादिभिः ॥ मेलयित्वा च सैन्यानि । दुर्गस्थैरेव युध्यते ॥ २९ ॥
नृपः साह भवत्वेवं । परं निर्गत्य योत्स्यते ॥ भंस्यते शत्रुसैन्यं च । साहसार्त्तिकं न सिद्ध्यति ॥ ३० ॥ युद्धयमानं च दुर्गेण ।
वाधते मां तृपा भृशं ॥ सहते वीरमानी कः । स्वदेशाक्रमणं द्विपा ॥ ३१ ॥

ब्रह्मवैश्रवणोऽथाऽऽख्य-स्सत्यमेतवराधिप ! ॥ त्यज वैरिभयं दूरान्मा कर्षोर्दुर्गसज्जताम् ॥ ३२ ॥ अभिषेणयितुं शत्रु ।
पुरात्रिर्याहि सत्वरं ॥ जेष्याम्येकोऽहमेवाऽयं । स्थेयं सर्वैः समाहितैः ॥ ३३ ॥ यथा मे नाटकं दृष्टं । विसयानन्दमेदुरैः ॥ तथैवा-
ऽऽयोधनं दृश्यं । निःशङ्कं भवदादिभिः ॥ ३४ ॥ श्रुत्वेवं मुदितो राजा । मेलयित्वा निजं बलं ॥ विधाय मंगलाचारान् । स्तुत्वा
देवगुरु क्रमात् ॥ ३५ ॥ परमेष्ठिनमस्कारं । सर्वविघ्नहरं स्मरन् ॥ आरूढ प्रौढदन्तीन्द्रं । छत्रवित्रासिताऽऽतपः ॥ ३६ ॥ चामरैर्वी-
ज्यमानोऽन्नं । वाद्यनादैश्च पूरयन् ॥ शकुनैर्वर्द्धितोत्साहः । ससैन्यो निर्ययौ पुरात् ॥ ३७ ॥ ब्रह्मवैश्रवणोऽप्याशु । विविधाऽऽयुधदुर्द्धरः ॥
सहग्रामोचितसामग्र्या । रथारूढस्तमन्वगात् ॥ ३८ ॥

प्रागेवोचेऽथ तं यान्तं । कमला कुतमङ्गला ॥ पतिं मे मा वधीषुद्धे । त्वमलक्ष्यो हि कोऽप्यसि ॥ ३९ ॥ तत्प्रियाप्यवदद्
युद्धे । समुखीनोऽपि मे पिता ॥ न वध्यः सापराधोऽपि । तद्वचः सोऽप्यमन्यत ॥ ४० ॥ अथ पद्मरथोर्विशि-सैन्यात् शूराग्रणी-
नृपः ॥ अर्द्धसैन्योऽप्यभिद्वेषि । चचाल कमलग्रमः ॥ ४१ ॥ गत्वा स्वदेशसीमिन्नि द्राग् । तस्यौ स स्वस्थमानसः ॥ न युद्धे हि विल-
म्बन्ते । ससत्त्वोत्साहशक्तयः ॥ ४२ ॥ सरःकूपसरिद्रापीः । शोषयन्वथ मार्गगाः ॥ राजा पद्मरथोऽप्यागा-त्तदाऽऽसन्ने च तस्थिवान् ॥ ४३ ॥

उत्तवामं रणं प्राप्तं । मन्यमाना भटा निशि ॥ शस्त्रजागरिकां चक्रुः । सैन्ययोरुभयोरपि ॥ ४४ ॥

रणेक्षाकौतुकी चाऽथाऽऽ-रोहत्पूर्वाचलं रविः ॥ प्रतापोऽस्य भटानां च । मिथःस्पृद्धाच्चवर्द्धत ॥ ४५ ॥ विलुप्त^१वसवश्चण्ड-
१करश्चण्डरुचेः किल ॥ ताराः क्वाऽप्यगमन् लुब्ध-नृपस्येव पुराजनाः ॥ ४६ ॥ स्वकरैः पद्मिनीस्पर्श-दोषादोपाकरः किल ॥ शपाद्ग-
नीपतिना लुप्त-चसुम्भोर्नतमोऽभवत् ॥ ४७ ॥ कूजन्तः प्रीतितश्चक्रा । न विना^२ चान्धवं सुखं ॥ नैशस्वविप्रयोगोत्तया । वदन्ती-
तीव भास्यते ॥ ४८ ॥ प्राप्तोदये भास्वति भूधु [मि] जीवो-चमे तमोऽशेषमपि प्रजासु ॥ व्यलीयताऽनीतिसमूहवद् द्राग् । नयौघवच्च
प्रसृतः प्रकाशः ॥ ४९ ॥

अथ तृष्णा हुडुक्काश्वाऽ-नेकाः सङ्घाथ मेरयः ॥ पटहाः खरमुख्यश्च । काहलादीनि चाऽभितः ॥ ५० ॥ प्रणेदू रणतूर्याणि ।
पुगपत्सैन्ययोर्द्वयोः ॥ प्रलयाम्भोघरघ्वान-मदध्वंसि ध्वनिप्रथम् ॥ ५१ ॥ तन्नादग्रसरैस्त्वस्ता । बिलेषु फणिनोऽविद्यन् ॥ गुहासु
च वने सिंहा । गह्वरेषु च दन्तिनः ॥ ५२ ॥ अभिलन्नभसि श्रेत-भूताद्या राक्षसा अपि ॥ कौतुकेक्षणमांसासि-धिया हर्षप्रनत्तिनः ॥ ५३ ॥

अथ तूर्योत्थनादैस्ते-र्वदितोत्साहमानसाः ॥ भटाः सैन्यद्वयेऽप्याशु । ससज्जू रणकर्मणि ॥ ५४ ॥ अथाऽश्वरथपत्नीभ-पङ्क्त-
योऽत्र यथास्थिताः ॥ स्त्र् स्त्र् स्त्र् स्नानममुञ्चन्त-थलन्त्यभिमुखं मिथः ॥ ५५ ॥ मिथोऽग्रसैनिकाः शीघ्र-ममिलन् बलयोर्द्वयोः ॥
दूरादप्युपलक्ष्याङ्कै-र्धृष्वन्तः सुभटा भटान् ॥ ५६ ॥ मिथः सैन्यद्वयस्त्रेभाः । पर्वता इव जङ्गमाः ॥ रथा भूस्पृग्गविमानाभा । हयाश्च
गरुडा इव ॥ ५७ ॥ मिलित्वास्तेषु वीरोद्या । मिथो योद्धुं दुदौकिरै ॥ उत्पतन्तः पतन्तश्च । सिंहा इव च पत्तयः ॥ ५८ ॥ गजानां

१ किरणाः २ पर्वत ३ सुर्येण ४ सूर्ये ५ रात्रिनिर्घृतस्य स्वविभूतस्य यत्नेन

गर्तिभिर्गोत्रि-हंगामी रथचोत्तैः ॥ सुमदानां मुजास्फोटैः-चोधानां पटुभिः खनैः ॥ ५९ ॥ अन्योऽन्यास्फुलदस्त्राघ-निपायथ
 समन्ततः ॥ मृतादिस्तज्जहागैथ । पुस्फोटैव नमन्तदा ॥ ६० ॥ गजाः-वपुर्गताऽग्राद्धै-चीरवाणैः समन्ततः ॥ जातपक्षाः पुनः शैला ।
 द्वा-नृप्रिभ्रा वधुः ॥ ६१ ॥ पतन्वो हस्तिनः केचि-दाहता चीरमुद्गैः ॥ अन्यकार्पुः पुरा जात-पक्षच्छेदाभ्रगान् क्षणम् ॥ ६२ ॥
 मित्रा दूगर्तवाणै-र्जातच्छिद्रा गजा वधुः ॥ मदस्य-कृतनिर्याण-मार्गा इव, महाभटैः ॥ ६३ ॥ गजेन । पतता-वधः-स्थलेऽकम्प
 त मेदिनी ॥ दयती नधिरस्तेदं । पत्वेव नरकमिनी ॥ ६४ ॥ जितेषु-प्रतिवीरेषु । वीरा मुमुदिरे परे ॥ हर्षादिनिमिषा-ः-शीपै-
 र्मेघां पुष्पाण्यर्पण्युः ॥ ६५ ॥ अमज्यन्त-रथा-वीरै-र्नदाभिः-पर्पटा इव ॥ अपात्यन्त-भटाः-साऽध्या- । बालक्रीडाकृता इव ॥ ६६ ॥
 पणयथाऽप्यलोठयन्त । भ्रुमि चञ्चानरा इव ॥ उचिष्ठन्तस्त्वपात्यन्त । रथचक्रगजाब्जभिः ॥ ६७ ॥ सर्वतः-प्रसृतवीरै-वाणैः खे
 मण्डपोऽभवत् ॥ गायते प्रसतो येन । द्विषां रविरुचामपि ॥ ६८ ॥ १८५५ ॥ १८५५ ॥

जाते न मयतो ध्यान्ते । शस्त्रसंघर्षजाऽनलैः ॥ सर्वत्रोद्योत एवाऽऽसी-द्वीरास्येषु विशिष्याच ॥ ६९ ॥ एवमायोधने योधैः ।
 क्रियमाणेऽतिभरे ॥ कमलमभभूनेतु-प्रसैन्यमभज्युत ॥ ७० ॥ अपसर्पत्तदालोक्य । यावदुत्तिष्ठति स्वयं ॥ धात्रीधवो-युधे-क्रोध-
 दूद्धरो द्वाग्धनुर्धरः ॥ ७१ ॥ राजन् । समासरम्भः । कोऽयं-ते-मयि-सत्यपि ॥ एवं-निषिध्य तं-तावद्- । ब्रह्मवैश्रवणो रणो ॥ ७२ ॥
 उदस्याद्रयमारुढो । निविधाऽयुधबन्धुरं ॥ कृण्वलीकृतकोदण्ड-थण्डदोदण्डविक्रमः ॥ ७३ ॥ युग्मम् ॥ सोऽवर्पत्-सर्वतो-वाणान् ।
 शिरस्त्राणादिभेदिनः ॥ इव धाराधरो-धारा । निराधारान्-रिपूनां सृजन् ॥ ७४ ॥ विव्याधा-स-गजान्-साय-स्त्राणान्-समक्षरान्-हृयान्
 पत्नीन्-सरुवचांभाऽपि । युगपत्सर्वतः-शरैः ॥ ७५ ॥ अपीपत्तद्रजादीन् ॥ युगपत्सा-सहस्रशः ॥ अलक्षितागमैर्वाणैः- । कल्पान्ता-

ऽनिलप्रदं द्रुमान् ॥ ७६ ॥ सरथान् विरथांश्चक्रे । सगजानगजान् क्षणात् ॥ सजीवानपि निर्जीवान् । सहयानहयान् भटान् ॥ ७७ ॥
 गजादीनप्यभयोधांश्च । स जवाद्विविधायुधैः ॥ अशीर्षाऽद्भिक्रान् कांस्कांश्च । योधानपि च नाऽसृजत् ॥ ७८ ॥ यथा वैद्यकविधावित् ।
 पथ्यैः सोऽप्युपपन्नान् ॥ तथा वैरिगणप्राणैः । कृतान्तमपि सङ्गरे ॥ ७९ ॥ तस्मिन्मृगदाखङ्ग-चाणालीमुद्रादयः ॥ मुक्ताः श-
 त्रवणा वीरैः-स्तूलायन्तेस्म सर्वतः ॥ ८० ॥ घ्नन्तमेवं द्विपसैन्य-मायुधैरौषधैरिव व्याधि । युद्धं मुक्त्वाऽ-
 व्रसन् भटाः ॥ ८१ ॥ गह्वरेषु न्यलीयन्त । केचित्केचिज्जलाशये ॥ नारीरूपेण केऽप्यस्युः । केऽपि भट्टादिरूपिणः ॥ ८२ ॥ तृणं
 दत्त्वा मुखे केचित् । केऽपि मुक्तायुधाः स्थिताः ॥ तमेव शरणीचक्रुः । केचित्केऽपि जिनक्रमौ ॥ ८३ ॥ त्यक्त्वाऽस्त्राण्यक्षमालां
 च । केऽप्यलुः श्राद्धदम्भतः ॥ ८४ ॥ नमो अरिहंताण-मित्युच्चैर्घोषयोषिणः ॥ ८४ ॥

इति व्रस्तं बलं वीक्ष्य । निरिलं स्वं विसंस्थुलं ॥ युद्धे पद्मरथः क्षमाभृ-द्दधावे क्रोधदुर्द्धरः ॥ ८५ ॥ ब्रह्मवैश्रवणं प्रोचे ।
 हंमि किं रे द्विजशुभ ! ॥ उपेक्षितो द्विजत्वेना-ऽनाथामिव विरुथिनीम् ॥ ८६ ॥ अस्या नाथोऽस्म्यहं हन्मि । तत्त्वां सम्प्रति
 सागसं ॥ लज्जन्ते निपतन्तस्तु । १ भिक्षादाङ्गे शरा मम ॥ ८७ ॥ सुभिक्षं साम्प्रतं भूयः । प्राप्यन्तेऽनुगृहं कणाः ॥ ताम्रपात्रं
 गृहाणेदं । भिक्षामटं सुखं यदो ! ॥ ८८ ॥ त्रियसे परकार्येण । किं मुधा रे ! श्वदुब्रुव ! ॥ कथं गृह्णाम्यहं ब्रह्म-हत्यां राजसुनिन्दिताम् ॥ ८९ ॥

इति तद्विष्कृतिरुद्धो । जगाद कषटद्विजः ॥ क्षत्रत्वं ब्राह्मणत्वं वा । हेतुर्न हि पराक्रमे ॥ ९० ॥ यः स्यां स स्यामहं
 राज-चथमा किं कुलेन ते ॥ परनिन्दा त्वदायत्ता । मदायत्तः पराक्रमः ॥ ९१ ॥ १ यच्च सैन्यस्य नाथत्वं । तव लोप्स्यामि तद्व

१ इति व्रस्तमिति तान् २ 'क्षिप्रगते' इत्यन्तरे, भिक्षो अदतीति भिक्षादा भिक्षाचरा इत्यर्थः ३ ब्राह्मणाऽधम ! ४ यच्चाऽनाथमिवेत्याह्वयद् ध्रुव लोप्स्यामि तन् नु इति प्र०

द्रुतं ॥ मुभिर्दं च करिष्यामि । यमौकसि तवाऽमुभिः ॥ ९२ ॥ ताम्रपात्रेण मे कोऽर्थ-स्तव राज्यं गृहीष्यतः ॥ प्राणावधि च ते मर्ग-भिक्षां मे दास्यति निधिः ॥ ९३ ॥ कौले पुत्रीवधाऽमीरौ । ब्रह्महत्या भिये कुतः ॥ उषेक्षा तु द्विजत्वेन । कातर्यस्यैव स्र-
चिन्ना ॥ ९४ ॥ परकार्यार्थमेव स्यात् । सतां सर्वोऽप्युपक्रमः । स्वीन्दुद्रुममेघाद्या । दृष्टान्ताः सुलभास्त्विह ॥ ९५ ॥ ददे पुत्र्या-
स्वययाऽन्धं य-त्तत्ते चित्तेप्सितं ध्रुवं ॥ यत्कौलोऽपीहसे श्राद्ध-पुत्रीं लुप्तचिविकटक् ॥ ९६ ॥ युधा तदर्शयाऽऽत्मीयं । पौरुषं क्षत्रि-
योऽमि चेत् ॥ द्रुवते हि फलेनैव । स्वान् गुणान् निरोचमाः ॥ ९७ ॥

इति तद्वीर्यताहुत्यो-दीप्तक्रोधाऽनलो नृपः ॥ अढौकत युधे चाढं । कुण्डलीकृतकार्मुकः ॥ ९८ ॥ मर्मवर्मभिदो बाणान् ।
ब्रह्मणे शतशोऽभ्युचत् ॥ अकाण्ड एव तत्काण्डान् । काण्डैर्द्राक् सोऽप्यखण्डयत् ॥ ९९ ॥ अथ स्वस्वामिना दत्ता-वष्टम्भा नृपसै-
निकाः ॥ युद्धेऽढौकन्त सन्नह्य । युगपत्कोटिशः पुनः ॥ ६०० ॥ तावद्भूष इवैकोऽपि । ब्रह्मवैश्वणथ तान् ॥ युगपत्कोटिशो बाणै-
र्विव्याध व्याघ्रान्मृगान् ॥ ११ ॥ गृह्णन्मुञ्चन्नसौ बाणा-न्न च कैरपि लक्ष्यते ॥ लक्षयन्ति भटा द्रागाऽऽत्मानं तैर्विद्धमेव तु ॥ २ ॥
शक्तिमित्यद्भुतां तस्य । वीक्ष्य सर्वेऽसिम्भिये ॥ अहो ! भाग्यं वलं चाऽस्य । सर्वेरिति च तदुवे ॥ ३ ॥

निषिद्धा अपि तेनाऽथ । तद्युद्धोत्साहवर्द्धनात् ॥ कमलप्रभभूपाल-सैन्यान्यप्यलग्न युद्धे ॥ ४ ॥ कुमारक्षमापयोरेवं ।
पलयोद्योगयोरपि ॥ रणः प्रवृत्ते शूर-शौर्यहेमकपोपलः ॥ ५ ॥ भटैश्छिन्नानि शीर्षाणि । भटानां खे तथाऽत्रमन् ॥ यथा राहु-
मयं जज्ञे । तदुत्पातभयद्गरम् ॥ ६ ॥ भयमल्लगदाचक्र-शूलशक्तयसिमुद्रराः ॥ त्रेमुर्दलद्वयात् खे नु । वातोद्धूतवनात् खगाः ॥ ७ ॥

कुमारोऽथ चिरं युध्वा । शरै राज्ञोऽच्छिदद्धनुः ॥ छत्रं च चामरालीं च । शिरस्त्राणं च । 'वर्म च' ॥ १२ ॥ राजा पद्मरथो-
ऽप्याऽऽशु । 'गृहीत्वाऽभिनवं घनुः ॥ चिच्छेदाऽस्य बटोर्बाणं । नलिनीनालवच्छरैः ॥ १३ ॥ सोऽपि कोपोत्कटोऽभाङ्क्षी-द्रदया
भ्रभुजो रथं ॥ राजाऽपि मुद्गरेणाऽस्य । स्यन्दनं खण्डशो व्यधात् ॥ १४ ॥ गदां चाऽचूर्णयच्छूर्णं । चर्णज्येष्ठस्य निष्ठुरं ॥ उत्प्लु-
त्याऽथाऽसिना विप्र-थापं राघोऽकरोद् द्विधा ॥ १५ ॥ तस्मै राज्ञा ददे खड्ग-धातस्तेनाऽप्यवच्छि-सः ॥ कोपोत्कटश्च विप्रोऽसौ-
तं दातुं यावदुद्यतः ॥ १६ ॥ तावत्खड्गेन तत्खड्ग-भाजघान नृपस्तथा ॥ द्वावेप्यन्योन्यमास्फाट्याऽ-जायतां कणशो यथा ॥ १७ ॥
ततोऽमर्याधिकक्रोधा-त्कुमारोऽप्यधरं दशनं ॥ आह्लास्तं मल्लयुद्धाय । भूवीरं वीरमानिनम् ॥ १८ ॥ बध्वा परिकरं सोऽपि । तद्यु-
द्धार्थमुपस्थितः ॥ सिंहोऽपि हि किमाऽऽहूतो । युद्धे स्यादलसस्थितिः ॥ १९ ॥ द्वावप्येतौ भुजास्फोटैः । 'स्फोटयन्तौ नमस्तथा' ॥
'कम्पयन्तौ भुवं पादा-धातैरास्फुलतां मिथः ॥ २० ॥ उत्पतन्तौ पतन्तौ च । कुर्कुटोविब-तौ भटौ ॥ गर्जन्तौ तर्जयन्तौ च-
मिथश्चित्राय कस्य न ? ॥ २१ ॥ मिथोऽलातप्रममनु-भ्राम्यन्तौ तौ-महाभटौ ॥ लुठन्तावुत्थितौ पृथग्या-मदृश्येतामनन्तरौ ॥ २२ ॥

दुतमासिष्टमिष्टौ । पृथ्व्यां चोपर्यधो मियः ॥ पतितौ खे च तौ क्षिप्तौ । न ज्ञातौ कर्तुर्मणी ॥ २३ ॥ महौजस्कौ महावीरा-
यन्योन्यजयक्तादक्षिणौ ॥ अयुष्येतां चिरं भूप-स्ततः श्रान्तिमगाद्भृशम् ॥ २४ ॥ अविश्रमणेऽप्याप । मायाविप्रः श्रमं न तु ॥
गजेन गह युष्मा हि । मिहः श्राम्यति जातु न ? ॥ २५ ॥

प्राप्याऽयाऽनसरं वीरः । कुमारो मिप्ररुपयुत् ॥ मुष्टिनाऽताडयत्यद्य-स्थं भूपं तयोरसि ॥ २६ ॥ मूर्च्छितो भ्रान्तनेत्रोऽसौ ।
मुनेन रुधिरं यमन् ॥ अपतत्स यथा पृथ्व्यां । वातोद्भूतजरद्वुवत् ॥ २७ ॥ तं तथा पतितं वीक्ष्य । सस्त्रीकतुं जिघृक्षवः ॥
अथायन्त भटास्तस्य । भक्ताः शक्ताश्च लक्षशः ॥ २८ ॥ गृहीत्वा धनुरास्फाल्य । ब्रह्मवैश्रवणः शरान् ॥ अवर्षत्सर्वतस्तेषु । तथा-
ऽऽर्जश्च सिंहवत् ॥ २९ ॥ चक्रशक्तिनिशूलानि । गदाभस्त्रादिकानि च ॥ भित्त्वा तदायुधान्याशु । तान् विव्याध मृगानिव ॥ ३० ॥
तद्वाणैर्व्याकुलाः सर्वे । जीवितार्कपणोधताः ॥ ग्रहीतुं च विमोक्तुं च । न श्रेकुः किञ्चिदायुधम् ॥ ३१ ॥ तेनैवं क्रियमाणेऽरि-क्षय-
फाल इवाऽऽहवे ॥ रुद्धेषु स्वामिर्न नेतुं । वीरेऽप्यग्रभविष्णुषु ॥ ३२ ॥ कमलप्रभभूनेता । भूपं पदरथं बध्नाऽर्थाऽऽनाग्य
स्वरथेऽक्षिपत् ॥ ३३ ॥ गृहीतं तं भटास्तस्य । वीक्ष्य स्वाम्याश्रयोज्झिताः ॥ मुधा म्रियामहे कस्य । कार्ययेति व्यचिन्तयन् ॥ ३४ ॥

ततो मुक्त्वा रणं सर्वे । गतिमन्यामनाप्य ते ॥ तमेव शरणं भेजु-द्विजेन्द्रं जीवितार्थिनः ॥ ३५ ॥ कुमारस्तांस्तथा वीक्ष्य ।
मा भीष्ट त्रायकोऽसि वः ॥ एवमाश्वासयामास । हस्तोत्क्षेपं प्रसन्नहृक् ॥ ३६ ॥ ततो जयजयाराव-मुखरा व्यदधुः सुराः ॥ त-
च्छीपे कौसुमीं शृष्टि । नेदुर्दुन्दुभयश्च खे ॥ ३७ ॥ जयतूर्याण्यवाधन्त । शिबिरे कामलप्रभे ॥ जयसांराविणं चक्रे । सर्वतोऽपि

महामैटः ॥३८॥ यस्याजस्ति देवो हृदि मोहजेता । गुरुश्च पञ्चेन्द्रियवैरिजैत्रः ॥ धर्मश्च दुःकर्मजयैकतानः । स एव
युद्धेऽपि जयं लभेत् ॥३९॥ भक्तिर्न यस्याज्झति सदगुरौ च । जिनोक्तधर्मे च रुचिर्न काचित् ॥ भवे भवे सर्व-
पराभवाणां । सुदुस्सहानां भवनं भवेत्सः ॥ ४० ॥

अथ श्रद्धाश्च वदध्याथ । कुमारः संस्मरन् गिरः ॥ औषध्या सज्जयांचक्रे । नृपं पद्मरथं जवात् ॥ ४१ ॥ कृत्वा निगडितं
तं च । कुमारः पञ्जरेऽक्षिपत् ॥ विना नास्तिकतात्यागं । न मोक्ष्यामीति सन्धया ॥ ४२ ॥ रिपोः स्वस्य च सैन्येऽपि । शस्त्रघात-
व्यथादितान् ॥ सैन्यानसज्जयत्सर्वानौषधीजलसेकतः ॥ ४३ ॥ ततस्ते मृदिताः सर्वे । तुष्टुवुस्तं द्विजोचमं ॥ अहो स्वाऽन्याऽवि-
शेषेण । सन्तः स्युरुपकारकाः ॥ ४४ ॥

अथाऽऽनन्दमयीभूय । भूपतिः कमलप्रभः ॥ कुमारद्विजमालिङ्ग्य । तोष्टवीतिस्म चन्दिवत् ॥ ४५ ॥ अहो ! शौर्यमहो धैर्य-महो
अन्योपकारिता ॥ अहो ! गम्भीरिमा नेदृग् । त्वचोऽन्यत्रेक्ष्यते क्वचित् ? ॥ ४६ ॥ एकैवैषाऽभवत्सृष्टि-जगन्ति सृजतो विधेः ॥ मन्ये
घूणाक्षरन्यायात्त्रैलोक्येऽप्रतिमत्वतः ॥ ४७ ॥ त्वया वत्स ! कृतार्थाः स्मः । पूर्वपुण्यानुभावतः ॥ जातसङ्घटनेनैवं । तं प्रोच्याऽऽरो-
हयद्भजम् ॥ ४८ ॥ नृपोऽपि गजमारूढः । सह तेन पुरं प्रति ॥ ससैन्यः प्राचलद्वाघ-निनादैर्नादयन् दिशः ॥ ४९ ॥ कुमारब्राह्मणः
सैन्यं । तत्पद्मरथभूपतेः ॥ सहाऽकार्यं पुरासन्ने । सुस्थानेऽस्थापयत् क्वचित् ॥ ५० ॥ तस्मात्सारान्नरान् कांश्चि-न्मंत्रिसेनेश्वरादि-
कान् ॥ महाऽऽरूपीत्स्वसेनां तैः । कास्यन् निपुलाश्रयः ॥ ५१ ॥ पदे पदे तोरणधोरणीधरं । सुमौक्तिकस्वस्तिकपंक्तिभासुरं ॥
ध्वजाऽग्लिआजितमन्दिरापणं । स्फुटं नदीपेटकनायबड्कटम् ॥ ५२ ॥ वृद्धाङ्गनानिर्मितनैकमङ्गलं । पतिः पृथिव्या द्विजराजस-

द्वतः ॥ सनामरच्छत्रमिराजितोऽविद्यन् । महामहः स्वं 'पुरमादरान्वितः ॥ ५३ ॥ युग्मम् ॥

विमृष्टा भूभुजा मन्त्रि-सामन्ताद्या निजं निजं ॥ जग्धुर्धाम द्विजेन्द्रोऽपि । गृहेऽगात्सपरिच्छदः ॥ ५४ ॥ कर्मणि चक्रिरे
स्नान-भोजनादीनि तेऽरिलाः ॥ वासरं गमयामासु-र्थेनं रणकथादिभिः ॥ ५५ ॥ राजवर्ग्याश्च पौराश्च । विचित्रालापपेशलाः ॥
ब्रह्मवैश्रवणादीना-मस्तुवन् विविधान् गुणान् ॥ ५६ ॥ ब्रह्मवैश्रवणादेशा-द्राजा पद्मरथोऽपि सः ॥ रथे पञ्जरगो न्यस्य । सहवा-
ऽऽनायि रथैरुः ॥ ५७ ॥ व्यापितस्तैर्यथादेशं । भोजितश्च स तिष्ठति ॥ शोचन् स्वं कर्म तद्विग्र-विक्रमाऽतिचमत्कृतः ॥ ५८ ॥

अथ सिंहासनं ह्रिमं । सदस्यास्तीर्य संसदि ॥ प्रातर्द्विजेन्द्रमध्यास्याऽर्द्धासनेऽध्यास्त भूषतिः ॥ ५९ ॥ आनाग्य पुरैः पद्म
रथं निष्कास्य पञ्जरात् ॥ तं प्रति व्याहरद्वल-कुमारः सुकुमारगीः ॥ ६० ॥ सुताविडम्बनापाप-स्यैक्षिष्टाः फलमित्यरे ! ॥ पुनः
पश्य न तस्याऽन्तः । स्याद्यस्मादियताऽधम ! ॥ ६१ ॥ उत्तवैर्मौषधीं तस्य । शीर्षे दत्त्वा च नैपुणात् ॥ विप्रस्तं मर्कटं चक्रे ।
पुनश्चित्रमयीं सभाम् ॥ ६२ ॥ आनाय्य गृह्णन् लोहीं । तस्य चाऽचिक्षिपद्गले ॥ जगाद च नरान् रे ! रे ! दुष्टमेतं पुरान्तरे ॥ ६३ ॥
प्रत्यङ्गं प्रतिगेहादि । प्रतियिकचतुःपदं ॥ ताडन्ताडं कदाधतै-र्दण्डं भ्रमयताऽभितः ॥ ६४ ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥ विप्ररूपकुमारस्य ।
प्रोक्तं श्रुत्वेति तन्नराः ॥ प्रपद्येदं तथाकर्तुं । तं धृत्वा यान्ति यावता ॥ ६५ ॥ रुदती कमला तावद् । दृष्ट्वा पत्युर्विडम्बनां ॥
दुःखिता भूभुजं स्माह । कर्मेदं वारयाऽग्रज ! ॥ ६६ ॥ जने लज्जापवादश्च । स्यादेवं मे तवैव च ॥ प्रतिव्रताभिराराध्यः । कृता-
गस्कोऽपि यत्पतिः ॥ ६७ ॥ ब्रह्मवैश्रवणं सा च । प्रोचे वत्स ! कृपां मयि ॥ कृत्वा शुश्रूष पतिं स्मातुर्वचनं मा कृथा वृथा ॥ ६८ ॥

जगौ राजाऽपि हे ब्रह्मन् ! दीनेऽसिन् कृणे नते ॥ क्रोधं नाऽर्हसि येन स्युः । प्रणामान्ताः सतां क्रुधः ॥ ६९ ॥ विमुञ्च तदिमं भूपं । स्वभावस्यं कुरुष्व च ॥ अद्राक्ष्म कोपशक्तिं ते । प्रसादं दर्शयाऽधुना ॥ ७० ॥

ग्रीचे विप्रकुमारोऽय । मुञ्चाम्येनं ततो यदि ॥ त्यक्त्वा नास्तिकतावादं । जैनं धर्मं प्रपद्यते ॥७१॥ करिष्यस्येतदुक्तं भोः । पृष्टयैवं तं भृशुजा ॥ मर्कटः साह चेष्टाभिः । करिष्ये सर्वमप्यदः ॥ ७२ ॥ ततः कृपालुतां प्राप्तो । ब्रह्मवैश्रवणोऽकरोत् औपध्या तं स्वभावस्यं । निगडाद्यप्यभञ्जयत् ॥७३॥ ततश्चाऽऽश्वासनापूर्वं । तमुपाविशदासने ॥ चित्रानन्दमयाश्वासं-स्तथा दृष्ट्वा नृपादयः ॥७४॥ कमलप्रभभूपाद्याः । प्रणेमुस्तं गतक्रुधः ॥ स्वाजन्यात्प्रौढिमत्वाच्च । स्वाधीने हि न वैरिता ॥ ७५ ॥ मंत्रिसेनाधिपाद्याश्च । द्विजे-नाऽऽकारितास्तदा ॥ मुक्तं स्वं स्वामिनं मत्वा । प्रणेमुर्मुदिता भृशम् ॥ ७६ ॥

अथ पद्मरथः क्षमाभृ-ल्लजानान्नोऽब्रवीत् ॥ दुःखाश्रुविप्लुताक्षस्तान् । नृपादीन् गदगदक्षरम् ॥ ७७ ॥ नाऽहं प्रणामयो-न्योऽस्मि । महापापकलङ्कितः ॥ अदृष्टाश्रुतपूर्णं य-द्वयदयां कर्म गर्हितम् ॥७८॥ अलमे तत्प्रभावेण । दुःखमत्रैव तादृशं ॥ सत्य-मेतदभूदैन-चोग्रपुण्याघयोः फलम् ॥ ७९ ॥ पुत्री भिषाय या दत्ता । दुःश्रूर्णेनान्धिता च हा ! ॥ मृता जीवति वा साऽस्ति । कुत्र वाऽनस्थया कया ॥ ८० ॥ पुत्रीहत्याभवं पाप-मिति दुःखाकरोति मां ॥ तदम्बाज्जाद्वियोगार्त्ता । रुष्टा चेत्यपि मे विपत् ॥८१॥

मान्यमानस्तृणायापि । न वीरान् खोजसाखिलान् ॥ भटकोटिसमक्षं द्राग् । जितोऽहं बहुनाऽपि यत् ॥ ८२ ॥ यच्चाऽपि प्रापितः काञ्चि-न्मर्कटत्वादिदुर्दशां ॥ तत्पराभवदुःसान्तं । गन्तुं कः क्षमते पुमान् ॥८३॥ यस्मात्तस्मादुपायात्तत् । श्रेयो मरण-मेव मे ॥ प्रवेक्ष्यामि ततो बहौ । सजीकुलं तं भटाः ॥ ८४ ॥ गिरः पद्मरथस्येति । श्रुत्वा स्वभगिनीपतेः ॥ तस्य खेदभिदेऽवा-

दीत् । भूप्रभुः कमलप्रभः ॥ ८५ ॥ बटुनाऽपि जितोऽस्मीति । मा म्लानोर्ध्वनरोत्तम ! ॥ परामर्शवादिदुःखानि । नाऽऽपुः किं भरता-
दयः ॥ ८६ ॥ बटुमात्रं न चिन्त्योऽयं । दिव्यः कोऽपि पुमान् ध्रुवं ॥ चेष्टितैरीदृशैर्ज्ञेयो । ज्ञास्यते समये त्विदम् ॥ ८७ ॥

अथो मायाद्विजोऽवादी-तदेतत् पापफलं कियत् ॥ यद्दत्ते नारकं दुःखं । मनोवाग्गोचराऽतिगम् ॥ ८८ ॥ पापमूलं
ततस्त्यक्त्वा । राजन्नास्तिकताऽऽग्रहं ॥ जैनधर्मं प्रपद्यस्व । लोकद्वयसुखावहम् ॥ ८९ ॥ दृष्टवानसि पापस्य फलमेवं नरोत्तम ! ॥
आद्रियस्वाऽथ पुण्यानि । सर्वदुःखक्षयो यतः ॥ ९० ॥ भृद्स्व सर्वं निर्जं राज्यं । रुष्टामनुनय प्रियां ॥ कुरुष्व चाऽहताद्वर्माव ।
कृतार्थं मानुजं जनुः ॥ ९१ ॥ अथोवाच नृपः किञ्चित् । तद्रितैवं समाहितः ॥ विज्ञाय तनयाशुद्धिं । करिष्ये सर्वमप्यदः ॥ ९२ ॥
याचित्वा भर्तुरादेशं । तस्य मायाबटोः प्रिया ॥ तत्राऽगत्याऽवदद्भूषं । व्रीडामन्मनया गिरा ॥ ९३ ॥ तुंहि संकर इत्यादि-सम-
स्यापूर्विका नृप ! ॥ तव स्तवेन सत्योक्तिः । किं भवेज्जयसुन्दरी ॥ ९४ ॥ किंवा जस द्वियेत्यादि-धर्ममाहात्म्यवादतः ॥ समस्या-
पूर्विका सत्य-गीः स्याद्विजयसुन्दरी ॥ ९५ ॥

मञ्जीवत्तद्विरा मर्म-ज्याविद्ध इव भूषतिः ॥ दध्यौ स्वाऽकृत्यसंस्मृत-लज्जादुःखनताननः ॥ ९६ ॥ कथमेतदियं वेत्ति ।
किं श्रुतं ज्ञानिनो मुखात् ? ॥ सैव रूपान्तरस्थेषा । किं वा विजयसुन्दरी ? ॥ ९७ ॥ अथवा कमलाराधया । मुखान्द्राव्यनया श्रुतं ॥
आसन्नवर्चिनी हेषा । तस्याः प्रीतिपदं सदा ॥ ९८ ॥ राजाऽवादीन्मया सर्वाः । प्रजाः स्युः सुखिता यदि ॥ तत्किमाऽऽत्मानमेवाऽहं ।
नाऽरक्षं संकटादतः ? ॥ ९९ ॥ ततः सुखात्मकाः पुण्यै-र्ब्रह्मवैश्रवणादिवत् ॥ दुःखिताश्च निजैः पापैः । सर्वेऽपि स्युर्मदादिवत् ॥ १०० ॥

साऽगोचद्भूप! यद्येवं । तत्किं पुण्यं करोषि न? ॥ सुतार्त्तियदि भिन्नाय । तत्पृच्छेनं पतिं मम ॥१॥ सर्वशास्त्रकलाविज्ञो । निमि-
त्तादिवलैर्हयं ॥ अतीताज्जागतं वेत्ति । यथार्थं वक्ति चाऽखिलम् ॥ २ ॥

तत् प्रपठ भूपस्तं । मिलिष्यति सुता मम ॥ कदा वा किमवस्था वा? । ब्रह्मन्निति वद स्फुटम् ॥३॥ सोऽपि चाऽडम्बरं
कृत्वा । लग्न्यासादिविस्तरैः ॥ द्राग् मेलिनी सुखात् त्वां सा । मा शङ्किष्ठा जगाविति ॥४॥ परं राजन्निमां मां चो-पलक्षयसि
किञ्चन? ॥ भूपः स्माह व्यधाग्यात्मा । क्षपलस्यस्त्वया गुणैः ॥५॥ अधिकं न हि जानेऽह-मन्वयाद्वादि वां पुनः ॥ ततो विजय-
सुन्दर्या । पिनाहे यादृशं निजम् ॥ ६ ॥ रूपभासीद्वधधाद्रैल्ल-भौपद्या तादृगेव सः ॥ पत्न्या विजयसुन्दर्या । रूपं स्वाभाविकं
पुनः ॥ ७ ॥ अहो! ईदृक्कुरूपाय । कथमीदृगुणा सुता? ॥ ददे भूपेन धिक्क्रोध-मानौ विश्वविडम्बिनौ ॥८॥ यथा रूपवती-
ष्वेपा । सीमा विजयसुन्दरी ॥ तथा सीमा कुरूपेषु । भिल्लोऽयमिति चाऽवदत् ॥९॥ सा जगद च मां भूपो-पलक्षयसि सम्प्रति ॥
लज्जानम्राननः सोऽपि । व्याहार्योदुपलक्षये ॥१०॥ सुताऽसि मम दुर्बुद्धि-सीमो विजयसुन्दरी ॥ तादृक्कुकर्म तु स्मृत्वा । नाऽऽस्यं
दर्शयितुं क्षमे ॥ ११ ॥ ततश्च विस्मयानन्द-खेदचिन्तादिमी रसैः ॥ विविधैर्व्याकुलस्याऽस्य । सा निपत्य पदोर्जगौ ॥ १२ ॥
मा रिधास्तं नृपोचंस । मयेयं तनया कुधा ॥ विडम्बितेति यत्तेऽभूत् । क्रोधोऽपि मेऽदृष्टतर्दये ॥१३॥ नाकरिष्यस्तदा क्रोधं ।
यदीदृग्मे रुयं ततः? ॥ अभग्निष्यत्पतिर्यस्य । शौण्डीर्याऽनुभवस्तव ॥ १४ ॥ सुवर्णभूमिप्रभवं रजोऽपि । स्वर्णात्मतां याति यथाऽ-
ग्नियोगात् ॥ बभूव रोपोऽपि पितुस्तर्बेन । हिताय तादृक्पतियोगतो मे ॥ १५ ॥ ततस्तद्वचसा हृष्टः । स्नेहादालिङ्ग्य तां नृपः ॥

अङ्गे न्यवीविशन्नूनं । यस्तातस्तात एव सः ॥ १६ ॥

तथा दद्याऽभ्यधाद्रिहो । राजन् ! पुत्र्युपलक्षिता ॥ उपलक्षयसे किञ्चिन्मामप्यथ नृपोऽवदत् ॥ १७ ॥ लक्ष्याऽलक्ष्यस्वरू-
पोऽसि । जिनेन्द्रोदितवस्तुवत् ॥ विश्वं मोहयसे नाना-रूपक्रद्विकलादिभिः ॥ १८ ॥ तदेवं सर्वथा कस्त्वा-मुपलक्षयितुं क्षमः ॥
मुधीरप्यमुधीस्तन । प्रवेशो यत्र नो धियाम् ॥ १९ ॥ रूपेण यादृशा कन्याऽ-दायि ते तदवेदिषं ॥ वेत्ति स्वाभाविकं कस्तु । स्थान-
वंशाद्वयादि च ॥ २० ॥ कमलप्रभभूपाद्या । उपकर्णं जगुर्मियः ॥ यथाऽस्य कृत्रिमं भैल्लं । रूपमेतदवेक्ष्यते ॥ २१ ॥ वैप्रमप्येव-
मेवैतत्-प्रणयिन्याश्च मन्महे ॥ लक्षणेधरितैरेभिः कथं विप्रो भवेदयम् ? ॥ २२ ॥

ततः स्माह नृपो भद्र ! । भैल्लं रूपं कथा यथा ॥ कुरु स्वाभाविकं तद्वन्मोहायिष्यसि नः कियत् ? ॥ २३ ॥ मायाभिहस्ततो-
ऽवादीद् । दुधूर्णेनाऽन्धिता यथा ॥ भूभुजा निजपुत्रीयं । सज्जनेना मया कृता ॥ २४ ॥ तदा च प्रत्यज्ञासीति । त्वदनौचित्य-
जकुधा ॥ यावत्कुर्वेऽस्य कौलस्य । शिक्षां बोधं च नो भृशम् ॥ २५ ॥ तावन्नाऽऽविर्भविष्यामि । स्वस्वरूपेण कुत्रचित् ? ॥ क्षन्तव्यं
तदहो ! पूज्या । यद्विमोहेन दुःखिताः ॥ २६ ॥

अथ पूर्णप्रतिज्ञोऽसि । ततः प्रादुर्भवाम्यहं ॥ इत्युक्त्वा स स्वमौपध्या । रूपं स्वाभाविकं व्यधात् ॥ २७ ॥ परं स्वस्य पर-
स्याऽपि । नानारूपाणि कुर्वतः ॥ नाऽस्याऽलक्ष्यौपधी कैश्चि-द्वस्तलाघवनैरुणात् ॥ २८ ॥ भूपादयोऽथ तद्रूपं । दिव्यं जितहरिस्मरं ॥
वीक्ष्य व्याहारपुरन्योन्यं । चित्रानन्दाऽद्वयात्मकाः ॥ २९ ॥ अहो संवाद्यदो रूपं । गुणलक्षणाविक्रमैः ॥ विभ्राम्यति चिरत्नो हि ।

नाऽनुरूपविधौ विधिः ॥३०॥ नाटके योऽभिनिन्ये प्रा-ग्नेन नृपनन्दनः ॥ दिव्यरूपः स एवाऽयं । नानाप्रौढावदातभूः ॥ ३१ ॥
एवं स्तुवन्ति तं यावत् । सर्वे भूपद्वयादयः ॥ तद्वृत्तान्तं तथा श्रुत्वा । तावत्कमलसुन्दरी ॥ ३२ ॥ तत्र हर्षोच्छ्वसदेहा । प्राप्ता
तद्रूपमोहिता ॥ अक्षिपद्विस्मृतग्रीडा । तत्कण्ठे वरमालिकाम् ॥ ३३ ॥

अहो ! साधु धृतं सर्वे-ऽपीति स्माहुः समासदः ॥ नेदुर्मङ्गलतूर्याणि । पेटुर्भद्राणि वन्दिनः ॥ ३४ ॥ हर्षकोलाहलं श्रुत्वा ।
तत्स्वरूपं निबुध्य च ॥ तत्राऽगात्कमला राज्ञी । द्राक् प्रमोदोच्छ्वसचतुः ॥ ३५ ॥ वीक्ष्याऽऽम्बामपतचस्याः पदोर्विजयसुन्दरी ॥
साऽपि चाऽऽलिङ्ग्य तां लेहात् । कण्ठे लग्ना स रोदिति ॥ ३६ ॥ स्नेहोच्छासेन हार्देन । किञ्चिद्ब्रह्माताऽसि हे सुते ! ॥ छत्रा रूपान्तरा-
ऽद्रेण । नोपलक्षीन्दुकान्तिवत् ॥ ३७ ॥ अद्य नः सफलं जन्म । पूर्णाः सर्वे मनोरथाः ॥ प्रणेशुर्विपदो दूरं । त्वत्संगमसुखाद-
यात् ॥ ३८ ॥ कुमारोऽप्यनमत् श्वश्रू । साऽपि चाऽऽशीःशतं ददौ ॥ मङ्गलानि च कुर्वाणा । स्वसंवेद्यां मुदं दधौ ॥ ३९ ॥

कुमाराऽनुज्ञया साऽथ । सह पुत्र्या गृहेऽगमत् ॥ ससर्ज स्वजनानां च । तां प्रदर्श्य मुदद्वयम् ॥ ४० ॥ कमलप्रभभूपोऽपि ।
मवदद्वापनोत्सवः ॥ सर्वतोऽचीकरन्नाना-महोत्सवमयं पुरम् ॥ ४१ ॥ कुमारः शशुरं नत्वा । क्षमयित्वा च भूपतिं ॥ तद्विशेषप्रबो-
धार्थ-मयो एवमुपादिशत् ॥ ४२ ॥ त्वं राजा सेवकाश्चाऽन्ये । त्वं दाताऽन्ये च याचकाः ॥ त्वं भर्त्ताऽन्ये च भर्त्तव्याः । सर्वे
पुण्यफलं ब्रह्मदः ॥ ४३ ॥ स्फुरन्ति वेस्मन्यभितः अत्रियोऽर्थिता । मुखे गिरः श्लाघ्यतमा धियो ह्रदि ॥ तनौ च सौभाग्यरमां-
सयोर्यत्नं । यशांसि दिक्ष्वार्हतधर्मतः सताम् ॥ ४४ ॥ वस्तूनि पृच्छ्यः स्वनयो मणीन् दुर्माः । फलानि मुक्ताः किल ताम्रप-
र्णिका ॥ लताः प्रसूनानि गजांश्च विन्ध्यभूः । पुण्यात्मनां बिभ्रति मुक्तयेऽङ्गिनाम् ॥ ४५ ॥ भवन्ति शिल्पानि कृतानि

शिल्पिनां । विशिष्टकर्मण्यपि र्कर्मकारिणां । सुशिक्षिताश्चाऽपि कलाः कलावतां । श्रेयस्विनामेव सुखोपशुक्तये ॥ ४६ ॥ नीचैः कुले जनि-
स्परदारिद्र्यमावो । दीर्घायमामयततिः कुकुदुग्बयोगः । वाग् निष्ठुरा वधपरामवदुर्यशांसि । स्वैर्वियुक्तिरिति पापतरोः फलानि ॥ ४७ ॥
अधीतशास्त्रः सुदुलोभोऽस्यहो ! । विवेकिधुर्यो विपुलाश्रयोऽसि च ॥ राजन् ! कृतार्थं कुरु जन्म मानुषं । हितादिहाऽमुत्र च धर्मत-
स्ततः ॥ ४८ ॥ तवेदं दक्षितं पुत्र्या । साक्षात्पुण्यफलं च यतः । आपदि क्षिप्यमाणाऽपि । संपदारुहतेस्म सा ॥ ४९ ॥ ततो दृष्टफले
धर्मे । को नु मन्दायते सुधीः ? । तदुक्तमुपरुण्येवं । राजा पद्मरथोऽब्रवीत् ॥ ५० ॥

कुमार प्रतिपुद्गोऽस्मि । धर्मं जाने च शान्ततः ॥ गुरुपाश्वे प्रहीण्ये च । मा कृथाश्चाऽत्र संशयम् ॥ ५१ ॥ कुमारः स्माह
धन्योऽसि । स्वल्पादपीत्युच्यथाः ॥ आपद्यपि चिरेणाऽपि । न दुष्यन्ते च दुर्धियः ॥ ५२ ॥ ततश्च स्नेहहर्षाभ्यां । क्षमापा-
लः कमलप्रमः ॥ महता गौरवेणैतं । नृपतिं भगिनीपतिम् ॥ ५३ ॥ परिच्छद्युतं स्नान-भोजनादि व्यदीघपत् ॥ सरकृत्य बहुधा
वस्त्रा-लंकारादिप्रदानतः ॥ ५४ ॥ युग्मम् ॥ कुमारानुमतथैव । त्रैपीच्छन्नाद्यलङ्कृतं ॥ अथ पद्मरथं भूषं । तत्सैन्याऽन्तः सगौरवम् ॥ ५५ ॥
अभ्यर्च्य मानयित्वा च । तदेकान्तानुरागिणीं ॥ सुमूहत्तं कुमारेण । स तां कमलसुन्दरीम् ॥ ५६ ॥ कमलप्रभभूमीन्द्रः । कुर्वन्
हर्षोत्सवाद्भयं ॥ कृतैर्भोगवतीराश्या । मंगलैः पर्यणीनयत् ॥ ५७ ॥ युग्मम् ॥ ददौ देशं कुमाराय । बलात्कारादिलाधिपः ॥ सोऽपि
नव्यप्रियासात्तं । चक्रे नैच्छद्भजादि च ॥ ५८ ॥ आवासे भूम्भुजा दत्ते । प्रियाभ्यां विलसत्ययं । प्राग्वन्नित्यागमै रत्नै-र्दानादि
मुकृतं सृजन् ॥ ५९ ॥

अथ पद्मरथो भूयो । जामातुरखिलां व्यधात् ॥ प्रतिपत्तिं सुतायाश्च । विवाहसमयोचिताम् ॥ ६० ॥ देशमेकं ददौ चाऽसौ ।
कुमारश्च तमग्रहीत् ॥ नृपखेदभिया पूर्व-प्रेयसीसाचकार च ॥ ६१ ॥ युग्मं ॥ कमलाञ्जुमता भ्रात्रा । सस्नेहं सत्कृताऽथ च ॥
सन्मान्य शिक्षयित्वैव-मापृच्छथ च वधूवरम् ॥ ६२ ॥ अनुनीता भृशं भर्त्रा । स्वागःक्षामणपूर्वकं ॥ मिथः स्नेहाऽतिरेकेण । मुदि-
ताञ्जुससार तम् ॥ ६३ ॥ युग्मं ॥ कमलप्रभभूपाल-कुमाराभ्यां नृपोऽर्चितः ॥ ससैन्यः सप्रियश्चाऽप । निजं पद्मरथः पुरम् ॥ ६४ ॥
समये सद्गुरोः प्राप्तात् । प्रपेदे शुद्धभावतः ॥ मत्वा तदुपदेशेन । श्राद्धधर्मं यथाविधि ॥ ६५ ॥ चिन्तामणिमिव प्राप्तं । मन्यमा-
नश्च दुर्लभं ॥ सम्यग्वाकायचेतोभि-रनुतिष्ठति सुशुधीः ॥ ६६ ॥ युग्मं ॥ नरकग्रदनास्तिव्य-त्यागात्सद्दर्मलाभतः ॥ ६७ ॥ तद्वन्धाद्या-
पदं लेभे । तत्त्वतः सम्पदं नृपः ॥ ६७ ॥ स्नेहयौवनरम्याभ्यां । रमणीभ्यां सह कामवत् ॥ रतिप्रीतिसमानाभ्यां । क्रीडत्येव कुमा-
रराद् ॥ ६८ ॥ यथाऽस्य वेत्ति मौलाह्वानं । स कोऽप्यत्र न लभ्यते ॥ स्वयं न चाऽयं तां वक्ति । गौणारख्याऽऽख्यायतेऽस्य तत् ॥ ६९ ॥
दानलीलाधनैर्धन्य-चलरूपकलागुणान् ॥ अत्युत्कृष्टतमांस्तेजः । क्षात्रं च प्रेक्ष्य विसिताः ॥ ७० ॥ क्षत्रवैश्रवणेत्याह्वा-मस्य राजा-
दयोऽनदन् ॥ एतत्प्रभावतो राज्यं । वष्टुधे च समन्ततः ॥ ७१ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ परिच्छदस्तस्य बहुः सुभक्तः । स्निग्धाश्च नैके
सुहृदो बभूवुः ॥ तत्राऽन्वरज्यन्त जनाश्च सर्वे । परोपकारादिगुणैस्तुल्यैः ॥ ७२ ॥ गृहे रमा सर्वजनानेपु । गुणस्तुतिर्दिक्षु यशश्च
भेजे ॥ स्फूर्तिं जयश्रीः समरे च तस्य । कुमारनेतुः सुकृताञ्जुभावात् ॥ ७३ ॥

इति श्रीमत्तपागणेन्द्रपूज्यश्रीदेवमुन्दरस्वरिथीज्ञानसागरस्वरिशिष्यः श्रीमुनिसुन्दरस्वरिभिर्विरचिते श्रीजयानन्दराजपिकेवलच-

रित्रे जयश्रूके गगनगतिपल्यङ्कबलसकलप्रकमलपुरप्राप्ति-कमलप्रभभूपपुत्राद्युपकार-स्वपत्नीविजयसुन्दरीपितृपद्मरथजय-पूर्वप्रतिबो-
ध-कमलसुन्दरीपरिणयनवर्णनो नाम नवमः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ ग्रन्थाग्रं श्लोकसंख्या ७८५ ॥

॥ अथ दशमः सर्गः प्रारभ्यते ॥

शुद्धस्ते तृप्यति चाऽन्य एव नियतं, मिथ्याऽपि सत्यैव गी-र्यः प्राग्धन्यभवे ह्यदात् सुगुरवे शुद्धं हविः श्रद्धया ॥
चित्रं तज्जनिषु त्रयोदशसु यद्वायुस्तदेवाऽजनि । प्रत्येकं सुखबोधियुद्धिमहसां सार्वर्षभोऽव्यात्स वः ॥ १ ॥

अन्यदा चैत्रमासेऽथ । क्रीडोद्याने स सप्रियः ॥ कुमारः सहमित्रोऽगात् । चिक्रीड च यथारुचि ॥ २ ॥ ततः स दृष्टवान्
देवा-निव विद्याधरान् बहून् ॥ मानाऽतीतविमानद्वर्या । गगने गच्छतस्तदा ॥ ३ ॥ यान्ति दिव्यद्वयः कैवते । यावद्विन्तयती-
त्ययं ॥ तावदुत्तीर्णगनेको । वाप्यां खेटः प्रियान्वितः ॥ ४ ॥ तत्र गत्वा कुमारोऽथ । पाययन्तं जलं प्रियां ॥ तमप्राक्षीद् ब्रज-
न्येते । किमर्थं क्व च खेचराः ? ॥ ५ ॥ ततः खेटो जगौ चैत्राऽ-ष्टाहिकाऽर्चामहोत्सवं ॥ कर्तुं नन्दीश्वरे यान्ति । शाश्वताऽर्हतस-
म्रु ॥ ६ ॥ शाश्वताऽष्टाहिकापर्व । धन्या द्वाराधयन्त्यमी ॥ क्रीडया गमयाम्येतत् । किमित्यथ स दध्यिवान् ॥ ७ ॥ ततो गत्वा
गृहे पत्न्यो-जगौ विद्याधरैः सह ॥ नत्वा नन्दीश्वरे देवान् । सद्यो यावदुपैम्यहम् ॥ ८ ॥ युवाभ्यां वृद्धनारीभिः । सह धर्मकथा-
दिभिः ॥ चित्तं समाधयन्तीभ्यां । तावत्स्थेयं यथासुखम् ॥ ९ ॥ सभक्तिविनयं ताम्यां । पत्यादेशे मतेऽथ सः ॥ पल्यङ्केनाऽचल-
त्साद्ध । खेटर्नन्दीश्वरं प्रति ॥ १० ॥ जम्बूद्वीपजगत्यां च । पल्यङ्कोऽस्याऽस्खलत्पुनः ॥ शक्त्यभावाद्गतावुचै-जग्मुः प्रोचैश्च खेचराः ॥ ११ ॥

खिन्नो धर्मान्तरायेण । कुमारो ववले ततः ॥ काङ्क्षन् खगभिर्नीं विद्यां । स्वेष्टसिद्धयै कुतश्चन ॥ १२ ॥

अथ क्वाऽपि पुरोधाने । हैमं चैत्यं ददर्श सः ॥ अग्रलिहशिरोदीप्र-मणिकलशमण्डितम् ॥ १३ ॥ स तीर्थलङ्घनोद्भृताऽशा-
तनाया भयादिव ॥ कुमारोऽथोत्तारोर्व्यां । चैत्ये च विधिनाऽविशत् ॥ १४ ॥ नत्वा स्तुत्वा च नामेय-प्रतिमां रत्ननिर्मितां ॥
हर्षरोमाञ्चिताङ्गोऽथ । निर्ययौ चैत्यतो बहिः ॥ १५ ॥ अपश्यद्राजपुत्रान् स । रूपयौवनशालिनः ॥ कुतहस्तान् स्वहस्तात्त-वीणा-
वंशाद्युपस्करान् ॥ १६ ॥ गीतनृत्यकलाभ्यास-रसिकान् रसकोविदान् ॥ प्रकुर्वाणान् गतागती ॥ १७ ॥ युग्मं ॥

ततः पुरः पुरं दृष्ट्वा । नरं पौरं च कञ्चन ॥ तत्स्वरूपं पुरादेश्चा-द्वादि सोऽपृच्छदच्छधीः ॥ १८ ॥ पुरं लक्ष्मीपुरं ह्येत-
द्भूते यदुपमानतां ॥ स्वर्गादीनां श्रियो नैवो-पमेयत्वं तु कैश्चन ॥ १९ ॥ अस्ति श्रीपतिनामाऽत्र । राजा राजत्पराक्रमः ॥ बुधा-
वीक्ष्य यदैश्वर्यं । महेन्द्रे बिभ्रते घृणाम् ॥ २० ॥ कन्याऽस्ति सौभवंस्तस्य । पृथग् राज्ञीत्रयोद्भवाः ॥ त्रैलोक्यीस्त्रैणरूपेभ्यः । सार्वधा-
त्राऽशुभिः कृताः ॥ २१ ॥ तासां सुभगतां प्राप्तुं । देव्यस्तप्तुं तपः पुनः ॥ काङ्क्षन्ति मानुषं जन्म । प्रागुत्पोन्यूनताविदः ॥ २२ ॥
ताश्च जैनादुपाध्यायात् । कलावेदिष्वनुत्तरात् ॥ विप्रात्कलाविलासाह्वा-द्राम्भीर्यादिगुणोत्तरात् ॥ २३ ॥ अध्वैपन्त कलाः सर्वा ।
नृपदत्तमहाधनात् ॥ स्वल्पैरपि दिनैः प्रज्ञाऽ-तिरेकाद्भाग्यसंभवात् ॥ २४ ॥ ताः पित्रोरार्हतत्वेन । पाठकादपि चाऽर्हतात् ॥ बभूवुः
परमार्हत्यो । धर्मानुष्ठानतत्पराः ॥ २५ ॥ तासु चाऽऽद्यां भृशं नाट्ये । वैशारद्यं रुचिं तथा ॥ बिभ्रणां भूपतिर्नाट्य-सुन्दरीत्याह-
याऽह्वयत् ॥ २६ ॥ यो मां जेष्यति नाट्येन । जैनधर्मक्रियारुचिः ॥ तमेवाऽहं वरिष्यामि । प्रतिज्ञामिति साऽकरोत् ॥ २७ ॥
द्वितीया चाऽधिकं गीत-कलायां रुचिर्नैपुणे ॥ दधत्यभिदधे गीत-सुन्दरीति महीश्रुजा ॥ २८ ॥ जैनो जेष्यति यो गीत-कलया

मा स एव हि ॥ चरिष्यते मया भर्चा । भ्रतिज्ञेति तया कृता ॥ २९ ॥ शृशं वीणादिनादेषु । दधती रतिकौशले ॥ सा नाद-
मुन्दरीन्याह्रा । तृतीयाऽध्यान्नुपोदिताम् ॥ ३० ॥ यो नादकलया जैनो । जेता मा स वरो मम ॥ भविता नाऽपरश्वेवं । प्रत्यक्षा-
स्त च सा मुदा ॥ ३१ ॥

एतत्कन्यास्वरूपं च । पटहेन न्यवेदयत् ॥ निजे राज्ये नृपो दूतै-स्तथा राज्याऽन्तरेष्वपि ॥ ३२ ॥ सर्वोत्तमानि कन्यानां
श्रुतना रूपाणि त्रिष्टपे ॥ आजगमुर्बहवः क्षत्र-कुमारा गुणशालिनः ॥ ३३ ॥ ते च नाट्यगीतवाद्य-कलाः स्वाः स्वा अदर्शयन् ॥
न कोऽव्याभिः कनीना तु । समतामात्रमप्यघात् ॥ ३४ ॥ ततो धनं ददद्भूरि । तानध्यापयितुं कलाः ॥ नृपः कलाविलासाह-
मुपाध्यायं समादिशत् ॥ ३५ ॥ ततः क्षत्रकुमारास्ता-नुद्याने सोऽत्र निर्जने ॥ अध्यापयति नाट्यादि-कला नित्यं शृशाऽऽदरात् ॥ ३६ ॥
मासे मासेऽत्र भूपाल-स्तान् कनीश्च परीक्षते ॥ अथ यान्मर्दजपीचाः । कलाभिर्न च कश्चन ॥ ३७ ॥ ततः केऽपि हतोत्साहा । यान्त्या-
यान्ति च केचन ॥ स्वरूपं च यदप्राक्षी-स्तत्सर्वं विद्धि मद्विरा ॥ ३८ ॥

आकथनं नरात्तस्मात् । कुमारोऽथ सविस्मयः ॥ पल्यङ्गं क्वाऽपि संगोष्य । मुक्त्वा वज्रादि चाऽऽयुधम् ॥ ३९ ॥ औपध्या
वामनीभूय । रूप हास्यास्पदं दधत् ॥ दिव्यालङ्कारनेपथ्यो । गत्वा पाठक्रमाऽऽनमत् ॥ ४० ॥ कस्त्वं ? कुतः किमर्थं वाऽ-गात्ते-
नेत्युदिते च सः ॥ वामनः साह नेपाल-देशे विजयपत्तने ॥ ४१ ॥ भूपग्नसत्तिपात्रस्य । क्षत्रियस्याऽङ्गजोऽस्म्यहं ॥ नाम्ना कुङ्कुणकः
कर्म-वशादीदृक्कुरूपभारु ॥ ४२ ॥ पित्रा मदेकपुत्रेण । घनालङ्कारनेपथ्यै-र्दत्तैरिष्टोऽस्म्यलङ्कृतः ॥ ४३ ॥

परमेवं कुरुपत्वा-त्रिष्कलत्वाच्च कोऽपि मे ॥ न हृत्ते तनयां तेन । निर्विण्णो निरगां गृहात् ॥४४॥ कलानां पिपठीभ्राम्य-न्नाना-
देशपुरादिषु ॥ श्रुत्या च त्वां कलाचार्यं । कन्याश्चाऽत्राऽऽगमं ततः ॥४५॥ अतः पाठय नाट्यादि-कला मामाऽऽदराद्गुरो ! ॥
जित्वा राजकनीस्ताभि-र्यतः परिणयाम्यहम् ॥ ४६ ॥ उपकर्ण्येति राजादि-कुमारा जहसुस्ततः ॥ अहो कलागुरोर्भाग्यं । छात्रोऽयं
यदुपस्थितः ॥ ४७ ॥ पाठकः पाठयित्वेनं । कन्याभर्तृग्रदानतः ॥ तोषयित्वा धराधीशं । लब्धा चाऽप्रमितं धनम् ॥४८॥ कन्या-
नामपि भाग्येन । वरोऽयं समुपस्थितः ॥ नहीदृग् रूपवान् क्वाऽपि । लभ्यो विश्वे यथा तथा ॥ ४९ ॥

इति नर्मगिरः श्रुत्या । छात्राणां लज्जितो गुरुः ॥ तमुवाच कुमार ! त्वं । कलाः कन्याश्च नाऽर्हसि ॥५०॥ सपादलक्षमूल्यं
स । गुरोः पूजाकृते ततः ॥ उत्तार्य कङ्कणं पाणे-लीलया श्रीदवद्दौ ॥५१॥ सानन्दः सचमत्कार-स्ततः शिक्षयते गुरुः ॥ नाट्यं
यत्नात्परं वेत्ति । न पदन्यासमप्ययम् ॥ ५२ ॥ कुम्भकारवदुच्चैश्च । मृत्तिकां मर्दयन्निव ॥ दृढं कठोरवक्राद्भि-घातैः कम्पयति
क्षमाम् ॥ ५३ ॥ उञ्छलन् गोलवद्भूमौ । गिरिप्रस्तरवत्पतन् ॥ बाढं धबकनिर्घोषै-र्हासयत्यभितो जनान् ॥ ५४ ॥ कृत्वा द्वि-
त्रान् दिनानेवं । तस्य शिक्षां प्रयत्नतः ॥ पदन्यासेऽप्यनायाते । ततो निर्विविदे गुरुः ॥ ५५ ॥

अन्यदा गुरुरुच्ये च । नाट्यं नाऽऽयाति यत्स ! ते ॥ पठ गीतं ततः सोऽवक् । पुराप्याऽऽयाति तन्मम ॥५६॥ पठ की-
दृग् किमायातीत्युक्तेगुरुभिस्ततः ॥ निकृतघ्ननिः सोऽपाठी-चेष्टा वैदूषिकीः सृजन् ॥ ५७ ॥ तथाहि-पंच^१ नियद्वा हु वणे
पविद्वा । कविद्वस्स हेद्वा तउ संन्निविद्वा ॥ पडिअं कविद्वं भगं एगस्स सीसं । अब्बो हसन्ती किल तेह सेसा ॥५८॥

^१ पय निवृद्धा खउ बने प्रविण्य । कपित्यस्याऽधस्तत सन्निविष्टा ॥ पतित कपित्य भ्रममेकस्य शीर्षम् । अहो ! हसन्ति विल त शेया ॥५९॥

श्रुत्वेदमग्निरागच्छात् । जहमुर्जगदुत्तथा ॥ अद्भुतत्वमहो ! गीत-स्याद्गो ! गीत-स्याद्गो ! गीतेन हि गीतेन । परिणेष्यति भूयजां ॥ किं करोत्यधिकेनाऽयं । गीतेन पठितेन तत् ॥ ६० ॥ तथाऽप्यद्भुतदानेन । गीतस्तं पाठको रहः ॥ यत्नात् शिक्षयते गीतं । ग्रामगगादि बोधयन् ॥ ६१ ॥ भूयसाऽपि ग्रयत्नेन । न च किञ्चन वेत्त्ययं ॥ निर्विण्णः पञ्चर्षेस्ते-स्ततो गुरु-रान तम् ॥ ६२ ॥ न त्वं गीतरूलायोग्यः । पठ वीणाकलां ततः ॥ आनाय्य चार्पयद्वीणां । तस्य वादयितु गुरुः ॥ ६३ ॥ यावदादयितुं तां तं । किञ्चित् शिक्षयते गुरुः ॥ तन्त्रीमतुऽटत्तस्याः । स तावत्पाणिलाघवात् ॥ ६४ ॥ ततोऽन्यामार्पिपद्वीणा-मानाग्याऽर्म् कलागुरुः ॥ तामादाय मुदा प्राग्वत् । स तत्तुभ्यं वभज्ज च ॥ ६५ ॥ पुनस्तदर्पितायाश्च । परस्या दण्डमप्ययं ॥ पाठमर्हमि नो यत्न ! । विद्वः स्माहेति तं गुरुः ॥ ६६ ॥

श्रुत्वेति कौतुकी सोऽपि । गत्वा गेहे कलागुरोः ॥ आर्पयत्कङ्कणं पत्न्या । द्वितीयं साप्यमोदत ॥ ६७ ॥ तदानविस्मिताऽप्राक्षी-त्सा भक्तिः किमियं मम ॥ म स्मार्हं पतिं ब्रूया । मां यथा पाठयत्ययम् ॥ ६८ ॥ अदृष्टाऽश्रुतपूर्वेण । तदानेन वशीकृता ॥ सा स्मार्हं करिष्यामि । नूनं मोक्षार्क्रेगमत् ॥ ६९ ॥ भाटकोपात्तसौधे स । तिष्ठन् कृतपरिच्छदः ॥ जिनाधर्चापरः पाठ-कालेऽभ्येत्युपपाठरुम् ॥ ७० ॥ गृहाऽऽगतं पतिं चाऽब्यवत् । साऽपि पाठयसि प्रिय ! ॥ न किं वामनमेवैकं ? । यस्यैतदानमद्भुतम् ॥ ७१ ॥ छात्रा मन्त्यप्यनेकैः । दाता कोऽपि न चेदृशः ॥ संभूयतद् द्वितीयं मे । सर्वे ददतु यद्यलम् ॥ ७२ ॥ बहुभिः पाठितैस्तत्कि-मयमेव हि पाठ्यतां ॥ उपाध्यायस्त्वतोऽवादी-न्नास्तीदृक् कङ्कणं भुनि ॥ ७३ ॥ अनेनैवाऽपि चोऽस्ति । गृहाण तदिदं प्रिये ! ॥ इत्युग्रा मोऽर्पिपत्तस्यै । प्राक्तनं तत्तदर्पितम् ॥ ७४ ॥ करद्वयेऽपि तत्क्षिप्त्वा । सा स्वं मेनेऽप्सरोऽधिकं ॥ उपाध्यायः पुनः

स्माह । प्रियेजुं पाठयाम्यहम् ॥७५॥ कृते वहाँ ग्रयत्नेऽपि । परं किञ्चिन्न वेत्त्यसौ ॥ साऽप्युवाचाऽऽङ्गलालित्या-न्नाट्यं साध्यं भवेत्प्रिय ! ॥ ७६ ॥ सौष्टनाच्च धनेगीतं । देवात्रास्त्यस्य तद्द्वयं ॥ सुखसाध्यां ततो वीणां । किमु नाऽध्यापयस्यसुम् ? ॥७७॥ ततो वीणात्रयीभङ्ग-स्वरूपे तेन भाषिते ॥ साऽथाऽख्यदुर्दुर्बला तन्त्री । जीर्णं तुम्बकमप्यभूत् ॥७८॥ दण्डश्च शटितस्तासु । सब-लैर त्यया ततः ॥ वीणाऽस्याऽर्प्या करिष्येज्दः । पाठकोऽप्येवमब्रवीत् ॥७९॥ छात्रोपहासमीत्या च-रहस्तं पाठयत्ययं ॥ एवं पूर्णैश्च मास्यागात् । परीक्षासमयः क्रमात् ॥ ८० ॥

परीक्षामण्डपेऽथाऽगा-दूभूपालः सपरिच्छदः ॥ पौराथ मिलिता नैके । विविधाश्च कलाविदः ॥ ८१ ॥ भूपादेशादुपाध्याय-स्तत्र छात्रगणैः मह ॥ यावच्चलति तं तान-दुज्जगरेति वामनः ॥ ८२ ॥ महाकार्योऽहमप्यत्राऽ-ध्यासनीयः स्वसंनिधौ ॥ आदे-ष्टव्यश्च नाट्यादि-कलां दर्शयितुं क्षणे ॥ ८३ ॥ गुरुराऽऽख्यत्कुरूपत्वाल्लेज संनिहिते त्वयि ॥ उपहासपदं ते च । कला तत्राऽ-दिशामि किम् ? ॥ ८४ ॥ कोटिमूल्यमदाद्वारं । पाठकायाऽथ वामनः ॥ प्रत्यपद्यत तत्सर्वं । स स्तुत्या मुखरस्ततः ॥ ८५ ॥ बहून् पाठयता छात्रान् । यदवापि मया न हि ॥ जन्मनाऽपि धनं तन्मे । तेनाऽद्वयीति को न्वयम् ? ॥ ८६ ॥

इति चिन्तामुदाऽऽश्चर्य-व्याकुलो वामनान्वितः ॥ परीक्षामण्डपे गत्वा । सोऽध्यास्तोचितमासनम् ॥ ८७ ॥ कुमारश्च नृपा-दीनां । सर्वेऽपि सपरिच्छदाः ॥ परेऽपि राजवर्ग्याद्या । यथास्थानमुपाविशन् ॥ ८८ ॥ राजादेशात्प्रतीहारो । निवार्य तुमुलं ततः ॥ उर्गर्कभुजमुरिक्षिप्य । जगाद वदतां वरः ॥ ८९ ॥ भो भोः क्षत्रांगजा नाट्य-कलां दर्शयताऽऽरमनः ॥ पाणौ कुर्याच्चिया जित्वा । कश्चि-शाघां नृपाङ्गनाम् ॥ ९० ॥ गीतनाद्यादिमामग्न्या । कुमारा बहवस्ततः ॥ चटत्प्रकर्षविज्ञाना । ननुतुर्वहुधा क्रमात् ॥ ९१ ॥

मध्विगापगुणेऽनृत्यद् । वाणाऽग्रे कोऽपि कोऽप्यसे ॥ धारायां कोऽपि भ्रष्टाग्रे । विविधैः करणादिभिः ॥ ९२ ॥ शीर्षस्थि-
 ताम्बुपात्रोऽन्य-शालयन् करगोलकान् ॥ पादाभ्यां अमयंश्चक्रा-प्यनर्चीत् हस्तकादिभिः ॥ ९३ ॥ रदैर्गृहीत्वा त्रीन् खड्गान् । क-
 राभ्यां चतुरः स्वयं ॥ अमन् ननर्त्त करणै-र्भ्रमयंस्तानलातवत् ॥ ९४ ॥ कोऽपि चाधोमुखः प्रोच्चैः । पादाभ्यां मुशलो दधत् ॥
 पाणिभ्यां रमयन् गोलान् । ननर्त्त शिरसा श्रुति ॥ ९५ ॥ स्थितश्च कश्चित्पाणिभ्यां । युताभ्यां अमयन्नसीन् ॥ चक्राण्यद्ध्यद्गु-
 लीभिश्च । दधत् शीर्षेऽम्बुभाजनम् ॥ ९६ ॥ भुङ्गलं वादयन्नाभौ । स्कन्ध-बाहुस्थदीपकः ॥ जिह्वाप्रोतमणित्रातो । नृत्यतिस्म
 त्वनुत्तरम् ॥ ९७ ॥ युग्मं ॥

नाटयान्येयं कुमारानां । वीक्ष्य भूपादयोऽखिलाः ॥ पृथग् पृथग् प्रशंसन्त-श्चित्रैः शीर्षाण्यधूनयन् ॥ ९८ ॥ दर्शयन्ती परं
 नाटय-मुन्दरी हस्तरादिषु ॥ तदैवेषु विपर्ययात् ॥ ९९ ॥ मोटयन् वामनोऽप्यास्यं । दोषेषु स्मेरयंश्च तत् ॥
 गुणेषु कैश्चित्कर्तव्यैः । समभावि विदांवरः ॥ १०० ॥ कैश्चिद् घृणाक्षरन्याया-त्तथात्वं तस्य कल्पितं ॥ रूपे ह्यत्वमसम्भाव्यं ।
 तस्मिन्नेककल्पदृश्यभिः ॥ १ ॥

अथ भूपाऽऽज्ञया तादृग्-वेपसर्गोद्भूतता ॥ प्रारम्भे शुद्धसामञ्ज्या । नर्त्तनं नाटयमुन्दरी ॥ २ ॥ हरन्ती निश्चचेतांसि । दम-
 यन्ती विदां मदान् ॥ रम्भाद्यान्मुकुर्नन्य-नर्त्तीत्सा विविधं चिरम् ॥ ३ ॥ कुमारकृतनाटयेषु । विपमा णा भिदोऽभवन् ॥ सर्वा-
 स्नाः साऽपि नर्त्तित्वा । नृत्यतिस्माऽथ हस्तकैः ॥ ४ ॥ शास्त्रीत्या चतुःषष्टिं । हस्तकान् सा विधाय च ॥ चलत्कपोल-नासाऽक्षि
 ताराऽधरपयोधरान् ॥ ५ ॥ विपर्यस्तौ कपोलाऽक्षि-तारभङ्गौ ततो व्यधात् ॥ वामनस्तौ तथा दृष्ट्वा । निषिद्धतुमुलोऽवदत् ॥ ६ ॥

भद्रे ! पूर्वं यथास्यानं । शास्त्रीत्या त्वया कृताः ॥ हस्तका अकपोलादि-भङ्गाश्च निखिला अपि ॥ ७ ॥ सम्प्रत्येतौ तु हे सुभ्रु ! ।
चित्थावकृथाः कथं ? ॥ शास्त्राजुक्तौ कपोलाक्षि-तारभङ्गौ विदांवरं ॥ ८ ॥ अस्ति वैपोऽपि किं भावः । शास्त्रे क्वाऽपि प्ररूपितः ? ॥
चमत्कृताऽथ सा स्माह । भरतेऽस्त्येष वामन ! ॥ ९ ॥

सोऽथ स्माहेति मा वादीः । कण्ठस्थं भरतं हि मे ॥ न भावं क्वाऽपि तत्रैवं । जागद भरतो मुनिः ॥ १० ॥ श्लोकांस्त-
स्याऽधिकारेऽस्मिन् । वामनोऽधोदचीचरत् ॥ भ्रान्ता तर्हि भविष्यामि । कन्याप्येवं ततोऽवदत् ॥ ११ ॥ वामनः स्माह नेदृक्ष-
विघ्नाने भ्रान्तिसम्भयः ॥ मन्ये समापरीक्षार्यं । त्वयैतद्विदधे परम् ॥ १२ ॥ परमत्र मृगा एव । सभायां सन्ति केवलं ॥ नहीदृ-
शस्य द्रुमस्य । विज्ञाता कोऽपि संभवी ॥ १३ ॥ दध्युः सभ्या निशम्यैतद् । गुरुः शिष्याद्यनुग्रहात् ॥ अवीवदिमं त्वेतद् ।
ज्ञानं त्वसिन्नसंभवि ॥ १४ ॥ कन्या स्वस्खलितस्यैवं । तत्समर्थनयाऽपुत् ॥ ननर्चे चाऽग्रतः कृत्वा । सनर्ममुखमोटनम् ॥ १५ ॥
मह्लाऽग्रन्यस्तपुष्पस्यो-परि वामेतैरियं ॥ ननर्चे करणैर्दक्षा । ततो द्वादशभिः स्फुटम् ॥ १६ ॥ अजैपीच्चाऽखिलान् राज-कुमा-
रान् कलयामना ॥ अभूजवजयारावो । वाघनादोल्बणस्ततः ॥ १७ ॥ वरचिन्तातुरो भूप-स्तूपाध्यायमभापत ॥ कोऽप्यद्याप्य-
वशिष्येत । त्वच्छात्रेष्वपरीक्षितः ॥ १८ ॥

उपाध्यायोऽथ तद्दान-प्रीणितो वामनं ततः ॥ अदीदृशद्यतो दानं । वशीकरणमग्रिमम् ॥ १९ ॥ सम्भविव्री कुरूपेऽस्मिन् ।
न कला क्षतिशायिनी ॥ संभवेऽपि च मा जैपी-त्तयाऽयं तनयां मम ॥ २० ॥ माभूद्दामनेनाऽस्याः । कन्याः पत्या विडम्बना ॥
तथापि वर्द्धतां चित्रं । सन्देहः शल्यतीह यत् ॥ २१ ॥ शल्यं वा शक्यते सोढुं । न संदेहस्त्वसम्भवे ॥ विज्ञोक्तसंभवोत्थोऽय-

मिति प्यात्ता नृयोऽदद् ॥२२॥ यदि चेत्ति ततो नाटय-कला दर्शय वामन ! ॥ सोत्कण्ठास्तव ता दृष्टुं । सर्वे ह्येते सभासदः ॥२३॥
मगुधः परमान्नन । निमग्नसमात्ततः ॥ नृपादेशान्मुदोचस्यौ । वामनो नर्त्तितुं ज्ञात् ॥ २४ ॥ प्रागप्यैधि कला ते ता । का
नयां दग्धयिष्यते ? ॥ मृत्त्रा नास्त्यत्र दक्षो य-न्मर्द्देनेजसि कुलालयत् ॥ २५ ॥ तमित्युपाहसंश्छात्राः । केऽप्युचुः किं निषिध्यते ? ॥
निगुप्यतामप्य हेकै-ऽप्युपहामय वद्धताम् ॥ २६ ॥

श्री च्छात्रविचित्रोक्ती-रयज्ञायाऽथ वामनः ॥ ससज्ज नर्त्तितुं नत्वा । पञ्च श्रीपरमेष्ठिनः ॥२७॥ परीक्ष्याऽसज्जयत् स्वाभि-
मतान् गायनरादरान् ॥ ननर्त्त सर्गमामग्या । ततो विश्वैकमोहनम् ॥ २८ ॥ न च कुत्रापि तन्नाटये । हस्तकादिषु दूषणं ॥ कि-
ञ्चित्केऽप्यशक्यं प्राप्तुं । सेष्यादोषदृशोऽप्यहो ! ॥ २९ ॥ सभासदश्च तन्नाटयं । पश्यन्तोऽनन्यचेतसः ॥ देवानामपि नाटयेषु ।
गुणियो दधिरे पृणाम् ॥ ३० ॥ नृत्तैः कुमारनाटयाना । नर्त्तित्वाऽथ ननर्त्त सः ॥ मल्लान्यस्तपुष्पस्थ-सूच्यग्रकुसुमोपरि ॥३१॥
ददौ च ररणान् वामे-तरान् द्वादश तत्र सः ॥ कुसुमं चाददेऽध्या तत् । जगुः सम्या जितं जितम् ॥३२॥ विसृष्टे च ततो नाटये ।
जर्जरनयप्यनिः प्रदृष्टैर्निदधे वाद्य-नादकोलाहलस्तथा ॥ ३३ ॥ बन्दिनस्तद्गुणान् पेटु-रगायन् गायका मुदा ॥ ददौ तेभ्योऽ-
र्थितं दानं । ततो विशादृभुतं स च ॥३४॥ जगददृभुतया नाटय-कलया रञ्जिता तया ॥ हर्षार्थयवशाद्येन-मवृणोच्चाटयसुन्दरी ॥६५॥
पुनं माधु घृतं माधु । जुयोपति च देवता ॥ वाद्यादितुमुलथाऽत्रा-ऽभून्नभोव्यापकः परः ॥ ३६ ॥

धिर्देवमममत्सुन्या । एषस्या वामनो वरः ॥ उभयोः श्रेययोथाऽथ । भूयात्कोऽपि नृपाङ्गजः ॥३७॥ खेदादिति नृपो ध्या-
त्वा । प्रतीहारमयाऽऽदिशत् ॥ निषिध्य तुमुलं सोऽपि । प्राग्मदुर्चैर्जुघोष च ॥३८॥ भो भो राजादजा गीत-कलया गीतसुन्दरीं ॥

जित्वा पाणौ क्रियात्कथि-धुम्पास्वेकस्तपोनिधिः ॥ ३९ ॥ ततो गीतकलाविज्ञा । जिनघर्मानुसारतः ॥ कुमारः स्वस्वसामग्र्या ।
भ्रमाद्रीतान्यगासिषु ॥ ४० ॥ यं यं ते पुपुषुर्गीतै । रसं चारु यदा यदा ॥ सर्वे तन्मयतां प्राप्नु-स्तद्भावास्तदा तदा ॥ ४१ ॥
तद्रीवरसलीना ज्ञाः । धुनुदृशीतातपादिजां ॥ वेदयन्तेस्म नो बाधां । ह्येकसंवेदनी रसः ॥ ४२ ॥

रसैधदत्प्रकथंस्ते । गीत्वा च व्यरमन् क्रमात् ॥ भूपादिष्टा स्वसामग्र्या-थाऽगायद्रीतसुन्दरी ॥ ४३ ॥ गायन्त्यां च रसै-
स्तस्यां । निद्राणेनाऽभनत्समा ॥ पूर्वसङ्केतिता दास्यः । पिहितश्रुतयस्ततः ॥ ४४ ॥ भूपादीनां करादिभ्यः । खड्गादीन्यायुधान्यपि ॥
गृहीत्वा व्यमुचन् क्वाऽपि । किञ्चित् कोऽप्येव न त्वैवत् ॥ ४५ ॥ गीत्वाऽस्यां विरतायां च । तेषां मार्गयतां तद्दुः ॥ द्रीणानां
सस्मितास्तानि । मानयित्वा धनानि ताः ॥ ४६ ॥ जिताः सर्वेऽनया राज-कुमारा इति सम्यगीः ॥ प्रासरज्जयघोषश्च । वाद्यनिर्घोष-
युक् ततः ॥ ४७ ॥ भूपः खिन्नो वराऽप्राप्त्याऽ-प्राक्षीत् प्राग्गच्छ पाठकं ॥ वामनं वरमालाढ्यं । सादरं सोऽप्यदीदृशत् ॥ ४८ ॥
प्राग्गच्छ ध्यात्वा नृपोऽवादीद् । गीतं चेद्वेत्ति वामन ! ॥ तर्हि सर्वोत्तमं गाय । तत्स्वरूपं निवेद्य नः ॥ ४९ ॥

वामनः स्माह तत्किञ्चित् । प्रसादोद्वेगि सदगुरो ॥ तत्स्वरूपं तु संक्षेपा-द्वल्मि राजन्निशम्यतां ॥ ५० ॥ तथाहि—
“गांधर्वं त्रिसमुत्थानं । तन्त्री-श्वेणु-भनरोद्भवं ॥ बीणा त्रिसरिका सार-ङ्गयाद्या तन्त्रीस्त्वनेकधा ॥ ५१ ॥
रागो विनृम्भमाणो नु-र्हदि मन्द्रादिभेदतः ॥ तस्यादिछद्रकंसंस्पर्श-चशेनोत्पद्यते किल ॥ ५२ ॥
पवं वशेऽपि बीणायां । नालशुद्धिस्तु वर्जनात् ॥ शल्यादीनां तथा तुम्ब-शुद्धिर्दृष्टादिकैर्गुणैः ॥ ५३ ॥
तन्त्रीणुद्विर्बलिलायु-वालाणुज्झिततत्कृतैः ॥ इत्यादि वेणु-सारङ्गी-त्रिसर्यादिष्वपीष्यते ॥ ५४ ॥”

इत्यादि रिन्तरो लघु-मितः श्राव्यः प्ररूपितः ॥ क्रियान् कथयितुं शक्यो । राजनौत्सुक्यतोऽधुना ॥ ५५ ॥ अथ गन्धर्वमु-
मुच्येत् । मिथिन्मानुषगमनं ॥ गाता म्यादकृद्योऽस्यूतो । गले स्यादामयोज्झितः ॥ ५६ ॥ सर्वथा वाऽपि नीरोगो । मुदितो यौव-
नान्वितः ॥ निलयुरत्तैलरुल्माष-गुडाद्याहारनर्जकः ॥ ५७ ॥ शर्करामधुयुग्दुग्ध-पानीयात्युष्णशीतभुक् ॥ तांबूलसुविशुद्धास्यो ।
नगो नार्यपि चेदृशी ॥ ५८ ॥ प्रयत्नश्रितस्तस्य । नाभिना वायुरुत्थितः ॥ अयं गीतरुलाविज्ञैः । प्राणाह्वः कथितः पुनः ॥ ५९ ॥
मूर्च्छ्यतिथतो मृगे भ्राम्य-सिंहादन्तोष्ठतालुनि ॥ परावर्चयशार्द्रार्ण-भ्रादं च जनयेत्ततः ॥ ६० ॥

न मन्द्रमध्यताराहः । स्थानाविचशतः पुनः ॥ सप्तधा स्वरभेदेन । भिद्यन्ते ते स्वराः पुनः ॥ ६१ ॥
मामान्यतो विशेषाण । त्रयो ग्रामा भवन्ति च ॥ स्वरग्रामेज्वयो संमू-च्छमाश्चैवैकविंशतिः ॥ ६२ ॥
उत्पद्यन्ते स्वरैर्व्येषु । रागास्ते सप्त पङ्गुणाः ॥ तेषु गीतं द्विधा चाऽऽग-मिकं स्याद्वैशजं तथा ॥ ६३ ॥

यदुक्तं—तेसुय सरेसु बायालीसं रागा उपज्जंति, तेसुय रागेसु दुहा गीयं उपज्जइ, तंजहा-आगमियं
वेमिजं च. तत्थाऽऽगमियं सत्तसीगडा सत्त भाणियाओ भाणय भाणय दुविलियाओ य, तत्थ देसिजं च एला-
मावियुवुवडंभेयमणेगविहं इत्यादि.—रागाश्च पंचाशत् द्विचत्वारिंशद्वा लोकप्रसिद्धा एव, तथाहि—

‘श्रीरागो वसंतश्च । पंचमो भैरवस्तथा ॥ भैरवरागस्तु विज्ञेयः पष्ठो नट्टनरायणः ॥ ६४ ॥
‘गौरी कोलाहलां धारी । द्रविडी भालकैशिकी ॥ पष्टी स्याद्देवगांधारी । श्रीरागस्य विनिर्गताः ॥ ६५ ॥
‘हिंदोला कोशिकी चैव । रामग्री भृममंजरी ॥ भृमंडकृतिर्हि देशाक्षीः । संबदन्ति वसंतके ॥ ६६ ॥

भैरवी गुर्जरी चैव । भ्राया भ्वेलकुला तथा ॥ 'कर्णाटी रक्तहंसा च । पडेटा पञ्चमे स्मृताः ॥ ६७ ॥
 'त्रिगुणा संतभतीर्थ्य च । आभीरी ॥ 'ककुभा तथा ॥ 'विष्णरीडी वसंबेरी । पडेटा भैरवे मताः ॥ ६८ ॥
 'यंगाला रमथुरी चैव । 'कोमोदा 'वोपशाटिका ॥ 'देवग्री चैव 'देवाला । पडेटा मेघरागतः ॥ ६९ ॥
 'तोडी 'मोटकरी चैव । 'श्रीभूपालप्रिया तथा ॥ 'नट्टा 'घनाश्री 'मल्ली च । पडेटाश्च नरायणात् ॥ ७० ॥ इति ३६
 श्रीरागे मालवो 'गुरु, वसंते 'द्याणगुरु, पंचमे 'पूर्विओगुरु, भैरवे 'केदारओगुरु, मेघरागे 'सालिगुरु,
 नट्टनरायणे 'कल्याणगुरु इति. गुरुपट्टकं ॥

एतत्कालेन चाऽधीतं । वक्तुं कालेन शक्यते ॥ राजन् ! स्तुतिश्च निन्दा च । प्रायो गीते प्रवर्तते ॥ ७१ ॥ न सज्जनमु-
 यान्निदा । निर्यातीति न वच्मि तां ॥ स्तुतिः पुनर्भवेद् द्वेधा । सदसद्गुणकीर्तनात् ॥ ७२ ॥ असद्गुणा विवाहादौ । नीचैर-
 न्यत्र चेष्यते ॥ मृषावादी तु दोषाढ्यः । तद्विस्तु क्रियते न सा ॥ ७३ ॥ सन्तोऽपि द्विविधाः साधा-रणाऽसाधारणा गुणाः ॥
 साधारणा जनेष्वप्याः । प्रायः सर्वेष्वपीह ये ॥ ७४ ॥ तद्यथा—

कैलासालयभाललोचनरुचा निर्वर्तितालत्तकं-व्यक्तिः पादनखद्युतिर्गिरिमुखः सा वः सदा त्रायतां ॥
 स्पर्द्धायंयसभिद्धयेव सुहृदं रूढा यया नेत्रयोः । कांतिः कोकनदानुकारसरसा सद्यः समुत्सार्यते ॥ ७५ ॥ इति. का.प्र.
 तथा-परिहाणवसणकटण । करकमलनिहिताच्छिजुललस्स ॥ रुदस्स तइयनयणं । पावइपरितुंविअं नमहा ॥ ७६ ॥
 इत्यादि. ईदग्गागादिचेया हि । सर्वसिन्नाऽप्यते जने ॥ तस्याः स्तुत्या विशेषः को । देवस्य कथितो भवेत् ॥ ७७ ॥ दोषाः प्राणा-

तिपाताया । निन्द्या येऽष्टादशोत्तमैः ॥ स्तुतिस्त्वेव देवादौ । या सा निन्दैव तत्त्वतः ॥ ७८ ॥ अचमत्कारिणी वा सा । काचिच-
नेप्यते बुधैः ॥ अप्यसाधारणा द्वेधा । कल्पिताऽकल्पिता गुणैः ॥ ७९ ॥ कल्पितास्ते ह्यसन्तोऽपि । ये शास्त्रादौ प्ररूपिताः ॥
रागद्वेषमोहादि-दोषव्यामृदबुद्धिभिः ॥ ८० ॥ तद्यथा-

निरासिन्धुयारिथियन-ग्रामाकरनगरसंगता वसुधा ॥ उदरे निवसति यस्य । प्रणमत तं देवमथ भक्त्या ॥ ८१ ॥
तथा चोक्तं-कृष्णेनांयुगतेन रन्तुमधुना मृद्भक्षिता स्वेच्छया । सत्यं कृष्णक एवमाह सुशली मिथ्याम्ब पश्याननं ॥
अ्यादेहीति चिकाशिते शिशुमुत्वे माता समस्तं जगत् । हृष्ट्वा यस्य जगाम विस्मयपदं पायात्स वो माधवः ॥ ८२ ॥
संहारगृष्टिसत्ताः । प्रजापतिर्यः करोति जगतोऽपि ॥ हरिनाभिकमलानिलयं । तं साविध्याः पतिं प्रणुमः ॥ ८३ ॥
तथा—विधेरगस्त्योऽगस्तिस्थ-स्वकमंडलुगे वटे ॥ दलसुप्तहरेः कुक्षौ । नष्टां सृष्टिमदर्शयत् ॥ ८४ ॥

तथा चोक्तं मुरारिनाटके—चिरमति महाकल्पेनाभिषयैकनिकेतन-स्त्रिभुवनपुनःशिली यस्य प्रतिक्षणमात्मभृः ॥
किमधिकरणा कीदृक् फाऽस्य व्यवस्थितिरित्यसा-धुदरमविशद् हृष्टुं तस्मै जगन्निधये नमः ॥ ८५ ॥ इत्यादि—
एवं समुद्रमथनरामधनुरादिष्वपि ज्ञेयं

स्तुतिरेषाऽपि नो सद्भिः । कार्या मिथ्योक्तिपापतः ॥ को हि मुह्यति मिथ्यादृग् । शास्त्रैर्जनोक्तितत्त्ववित् ॥ ८६ ॥ यत्तत्त्व-
माणं सहते न युक्ती-विरुध्यते वाऽनुभवप्रमाणैः ॥ स्वदष्टिरागग्रहिलान् विमुच्य । रमेत कस्तत्र सुधीर्हितार्थी ॥ ८७ ॥ ततोऽसा-
धारणाः स्तुत्या । गुणा ये स्युरकल्पिताः ॥ ते च संसारिजीविषु । मिथ्यादक्षु विशिष्य च ॥ ८८ ॥ असन्तः परमब्रह्म-दोषत्यागा-

दयो मताः ॥ लभ्यास्तेऽर्हति सङ्गे वा । प्रायो नाऽन्यत्र कुत्रचित् ॥ ८९ ॥ युग्मं ॥ कृपा पङ्क्तिवर्जिवेषु । सम्यग्ज्ञानमरागिता ॥
त्यागोऽष्टादशदोषाणां । कुतोऽर्हच्छासनं विना ॥ ९० ॥ तद्राजन् ! जिनगुर्वादि-गीतं गायन् पुनाम्यहं ॥ रसनां स्वां सदस्यानां ।
श्रुतीश्च शृणुताऽऽदरात् ॥ ९१ ॥ इत्युक्त्वा मत्सरग्रस्त-कुमाराणां समन्ततः ॥ उपहासगिरो नाना-भिदोऽवज्ञाय पूर्ववत् ॥ ९२ ॥
स्वप्राग्दानवशाऽशेष-सामग्या स्वेष्टया ततः ॥ यत्नादवहितो गातु-मुपाक्रमत चामनः ॥ ९३ ॥ गायत्यस्मिन् सदस्याश्च । हाहा-
हृत्वादिगायनान् ॥ न वृणायाऽप्यमन्यन्त । तद्गीःश्रोतृन् सुरानपि ॥ ९४ ॥ न कश्चिद्भ्रापते किञ्चि-न्नेक्षते चित्रमप्यथ ॥ न ध्या-
यतीति तत्सभ्याः । श्रुत्यैकाक्षा इवाऽभवन् ९५ ॥ कोटिप्राप्तेऽथ तद्गीत-रसे सर्वाऽतिशायिनि ॥ सुप्तेव निखिला जङ्घे । शपसुप्तेव
सा मभा ॥ ९६ ॥

नृपादीनामथाऽस्त्राणि । दास्योऽलंकरणानि च ॥ गृहीत्वा मुमुचुः क्वाऽपि । प्राग्वच्छन्नश्रुतिद्वयाः ॥ ९७ ॥ प्राक्संकेताद-
थाऽऽगत्य । वामनोऽत्युपहासिनां ॥ मौलीन् पञ्चकुमाराणां । धुरिणो द्रागमुण्डयन् ॥ ९८ ॥ कश्चित्किञ्चित्परं नैव । तदा चेतयतेस्म
च ॥ स हि नाम रसो यत्र । न वेद्यान्तरवेदनम् ॥ ९९ ॥ स्थिते तस्मिन् प्रगायाऽथ । सभ्या मत्वाऽखिलं च तत् ॥ हृष्टा जुष्टु-
रित्युचै-र्गामनेन जितं जितम् ॥ १०० ॥

धोपोऽभूजयतूर्याणां । स्फीतो जयजयारवैः ॥ स्वर्जैत्रं वामनं मत्वाऽथाऽष्टुणोद्गीतसुन्दरी ॥ १ ॥ प्राग्वज्जुघोष च व्योम्नि ।
नरेन्द्रकुलदेवता ॥ पुष्पघृष्टं वितन्वाना । मौल्योर्गामनकन्ययोः ॥ २ ॥ नष्टेषु धुरिषु च्छन्न-कर्णेण प्राक् कुमारकाः ॥ जनहासैः स्वशी-
र्षाणि । तथा मत्वाज्जगन् श्रिया ॥ ३ ॥ प्राग्वद्राजादयोऽप्यस्त्राऽलङ्कारान् जगृहुर्धनैः ॥ दास्योऽप्यर्थगम्रीतावामनायाऽऽशिषो ददुः ॥ ४ ॥

दृश्यौ नृत्योऽथ कन्ये द्वे । वामनः परिण्येव्यति ॥ देवाद्विडम्बना चाऽग्रा-देतयोर्लघिमा च मे ॥ ५ ॥ एकाऽपि राजपुत्रेण । परिणीयितुं केनानिन् ॥ कथञ्चिद्यदि पृथी मे । निर्द्यतिः स्यात्ततो हृदि ॥ ६ ॥ ध्यात्वैवं भृशुजाऽऽदिष्टो । वेत्री प्राग्वज्जुघोष च ॥ निरिष्य यद्गुधा कोला-हलमुर्गैस्तरामिति ॥ ७ ॥ भोभोः ! शृणुत भूयांसो । भवन्तो नृपनन्दनाः ॥ कन्ये द्वे वयतुः संधा-वशात् वामनं पतिम् ॥ ८ ॥ एवं वोऽभिभवव्रीडे । तत्कश्चिन्नादसुन्दरीं ॥ भवत्सु युशुतां नाद-कलयाऽस्या विजित्वरः ॥ ९ ॥

वामनेनाऽथ दृष्टं स्वं । मन्यमाना विशिष्य ते ॥ दाक्ष्याद्याऽवीवदन् वीणा । नानारागैरनुक्रमात् ॥ १० ॥ तन्नादैश्च सभा सर्वा । स्तब्धेय समजायत ॥ परिहृत्याऽरिलाभेष्टा-स्तदेकलीनमानसा ॥ ११ ॥ सर्वोचमकलेष्वेषु । कस्मिंश्चिद्वादयत्यसुं ॥ अन्ति-मेऽनमरे प्राप्ते । पूर्वपूर्वजयक्रमात् ॥ १२ ॥ पूर्वसङ्कतितैराधो-रणैर्मुक्ते महागजे ॥ सगर्जं धावमानेऽत्र । क्रुद्धे निकटमागते ॥ १३ ॥ महाभयङ्करे मीत्या-ऽरिलात्रैसुः सभासदः ॥ बल्लभं सर्वनादादि-रसेभ्यो जीवितं यतः ॥ १४ ॥

अथ भूपाऽऽग्राया वीणां । नादसुन्दर्यवीवदत् ॥ कर्णाऽमृतकिरा तस्या । नादेन प्रसरीस्रता ॥ १५ ॥ स्तब्धः सोऽपि गजः मयै । स्तम्भिताश्च सभासदः ॥ तथा विरमिते नादे । गजे चाचे निपादिभिः ॥ १६ ॥ युग्मम् ॥ कन्यया जितमित्यादि । प्राग्व-अग्रे जयारवाः ॥ अप्राधीत्पूर्ववत् खिन्न । उपाध्यायं ततो नृपः ॥ १७ ॥ वरमालाद्वयीरभ्यं । वामनं सोऽप्यदर्शयत् ॥ द्यात्वा प्राग्व-नृत्यो वीणा-यादनाय तमाऽदिशत् ॥ १८ ॥ मुदितः स नृपादेशा-द्वीणां वादयितुं ततः ॥ अयाचत नरैरापि । सैका भूपाऽऽज्ञ-योत्तमा ॥ १९ ॥ तां विलोक्याऽवदत् सोऽस्या । दण्डान्तः कीटकोऽस्ति भोः ! ॥ राज्ञा कौतुकिनाऽऽदिष्टो । भङ्क्त्वा तं तमद-र्शयत् ॥ २० ॥ ततः परार्पिता तस्याः । कडुतुंबमयं जगौ ॥ तत्खण्डं च मुखे क्षिप्त्वा । कश्चित्तत्समवीवदत् ॥ २१ ॥ अन्यस्यां

स च तन्मन्त्रः । दक्षमबालमदर्शयत् । परक्षां चाऽब्रवीद्वृणुं जलमध्ये स्थितं चिरम् ॥ २२ ॥

बह्वीथ दूपायित्वं । ताः काञ्चन परीक्ष्य च ॥ सुविशुद्धामथाऽऽदाय । वीणां सम्यगवीवदत् ॥ २३ ॥ किमिदं सुखसर्वस्वं । स्वर्गलोकादुपागमत् ॥ किं श्रवस्सु सुधावृष्टि-रित्यौहृत तद्ध्वनिर्जनैः ॥ २४ ॥ किमयं ग्रैपि शृङ्गेण । तपस्तुष्टेन वादकः ॥ सुखा-
कर्तुं महीलोकं । वामनयोहितो बुधैः ॥ २५ ॥ प्राप्ते नादरसे चाऽसिन् । अकर्पं परमं क्रमात् ॥ लयानन्दसुखाऽद्वैता । निदद्रौ
सकला सभा ॥ २६ ॥ पूर्वसङ्केतितर्वाण्डं । पिहितथवणेरथ ॥ पीतमद्यो महामात्रैः । प्रेर्याऽमोचि सरूढं गजः ॥ २७ ॥ स प्राप्तोऽपि
समासतौ । केनाऽपि विविदे न तु ॥ स्तब्धथाऽऽसीत्तथाऽऽसीद् । वातान्नऽड्कुशजान् यथा ॥ २८ ॥ घातं घातं च निर्विण्णै-
स्ततो जयजयारवः ॥ चक्रे हस्तिपैकः पूर्वं । सर्वरपि जनैस्ततः ॥ २९ ॥ बाधैर्ध्वनति खे मुक्त-विपञ्चीवादनं मुदा ॥ अष्टुणोद्वा-
मनं नाद-सुन्दर्यप्याशु तज्जिता ॥ ३० ॥ जुघोष पूर्ववदेवी । वर्पन्ती कुसुमोच्चयं ॥ स्तुवद्भ्यो याचकैर्म्यथ । वामनः प्रार्थिता-
न्यदात् ॥ ३१ ॥ अहो ! कला अहो ! दानं । लीलाचातुर्यमप्यहो ! ॥ इत्यादिवा मनस्तुत्या । मुखरा जनताऽभवत् ॥ ३२ ॥ पुमान्नी-
दग्गुणाधारो । वामनत्वेन दूषितः ॥ किं ब्रूमस्तदनौचित्यं । हतकस्य विधेरिति ॥ ३३ ॥ यदुक्तं—

शशिनानि खलु कलङ्कः कण्टकाः पद्मनाले । प्रिययुवतिवियोगो दुर्भगत्वं सुरूपे ॥

जलाधिजलमपेयं पण्डिते निर्धनत्वं । धनवति कृपणत्वं रत्नदोषी कृतान्तः ॥ ३४ ॥

अथवा वामनत्वेनाऽ-न्तर्हितः कोऽपि संभवी ॥ दिव्यभूतिरयं नून-मप्रच्छन्नाऽर्कवत्पुमान् ॥ ३५ ॥ विश्वोत्तरान् गुणान्
क्षेतान् न कुर्याद्वाग्मने विधिः । मुदामभाजने कञ्चिदमृतं ग्रक्षिपेत् किम् ? ॥ ३६ ॥ स्वरूपं गहनं हास्य । वेत्ति सर्वविदेव वा ॥ इत्यादि

त्रिविधाऽऽलापान् । मिथो विदधिरे जनाः ॥ ३७ ॥ अर्थतः पञ्चभिःकुलकं ॥ धिक्नीनां प्रतिज्ञानं । धिग्विधिं गहिंतक्रियं ॥
 धिक्कुमारान् कलान्यूनान् । धिग्मामादिष्टवादिनम् ॥ ३८ ॥ न्यक्कृताऽप्यरसां रूपैः । कनीनां तिसृणामपि ॥ ममाऽसुभ्योऽप्य-
 भीष्टानां । वामनोऽयमभूद्वरः ॥ ३९ ॥ प्रारब्धमन्यथा कार्य-मिदं निर्व्यूढमन्यथा ॥ तद्भवेद्यदसंभाव्यं । दैवं को लङ्घितुं क्षमः ॥ ४० ॥
 तदुक्तं—अवश्यमव्येव्यनचग्रहग्रहा । यया दिशा घावति वेधसः स्पृहा ॥

तृणेन वात्येव तयाऽनुगम्यते । जनस्य चित्तेन तथा भृशोऽवशात्मना ॥ ४१ ॥

तथा—यन्मनोरथगशतैरगोचरो । यत्स्पृशन्ति न गिरः कवेरपि ॥

स्वप्नवृत्तिरपि यत्र दुर्लभा । हेलयैव विदधाति तद्विधिः ॥ ४२ ॥

इति चिन्तातुरो भूपः । पप्रच्छाऽथ कलागुरुं ॥ किदेशो ? वामनः कोऽयं ? । किंकुलश्रेति मे वद ॥ ४३ ॥ व्याजहार गुरु-
 मांसा—न्यूनान्प्रागयमागमत् ॥ पृष्टः स्वरूपमित्याख्य—दहं नेपालदेशतः ॥ ४४ ॥ कलार्थमागमं क्षत्र-पुत्रो विजयपत्तनात् ॥
 स्वरूपं नाऽधिकं त्वस्य । वेत्ति कोऽपि सुधीरपि ॥ ४५ ॥ युग्मं ॥ दिव्यालङ्करणो दिव्य-दानोऽयं पाठितः कलाः ॥ प्रयत्नेन मया
 सौव-मूर्खिमाणं प्रदर्शयन् ॥ ४६ ॥ इयन्तं समयं नाऽवेत् । कलानामाप्ययं पुनः ॥ साम्प्रतं युगपत्सर्वाः । कला दिव्यास्त्वदर्श-
 यत ॥ ४७ ॥ तदलक्ष्यस्वरूपोऽयं । कश्चित्संभाव्यते पुमान् ? ॥ गुरोरिति गिरा भूम्भू-द्विकल्पान् बहुधा दधौ ॥ ४८ ॥

अथ राजकुमारास्ते । भृशं खिन्ना व्यचिन्तयन् । अहो मायाविनाऽनेन । घृष्टाः सो वामनेन ही ! ॥ ४९ ॥ मूर्खत्वं दर्श-
 यित्वैत-त्कालमेकपदेऽधुना ॥ कलास्त्वेव प्रदर्शयैव—मग्नहीच कनीत्रयम् ॥ ५० ॥ अमुमोघदथाऽसाक-मियत्पाठश्रमादि च ॥

प्रागित्यन्नास्यधेमं चेत् । तत्तदैवाऽहनिष्यथ ॥ ५१ ॥ सम्प्रत्यप्यथवा हत्वा । रङ्गमेतं निराश्रयं ॥ कनीग्रहीतुं दातुं च । शक्नुमः
स्वेच्छया न किम् ? ॥ ५२ ॥ अज्ञातकुलशैले हि । कुरूपेऽस्मिन् कनीत्रयीं ॥ न सहामोऽन्यथा हास्या-भिभूती नः सुनिश्चिते ॥ ५३ ॥
सबलानां बहूनां च । किं नः क्षमाभृत्करिष्यति ॥ न रङ्गस्याऽपि पाते तु । दोषो मायाकृताऽऽगसः ॥ ५४ ॥ यद्वा घातोघतान्-
धेव । दृष्ट्वा नश्यति वामनः ॥ न रङ्गहतिदोषश्च । भावी कार्यं च सेत्स्यति ॥ ५५ ॥

विमृश्यैवं मिथः सर्वाऽ-नुमतिब्रह्मणादय ॥ स्वरपालाभिघस्तेषु । मुख्यः साह कुमारराट् ॥ ५६ ॥ वामनैकगुरुत्वेन । स्वो-
ऽसि तद्वितमुच्यते ॥ सुलभं संभवेन्नाट्यं । केकिमर्कटकादिषु ॥ ५७ ॥ गीतं कोकिलचाण्डाला-दिष्वपि प्राप्यते वरं ॥ चाण्डा-
लैरपि वीणादि-नादः साधु विधीयते ॥ ५८ ॥ न च राजकनीस्तेषु । कथिदहति वामन ! ॥ तथा त्वमपि नाऽहोऽसि । तासां किं
नेति बुध्यते ? ॥ ५९ ॥ न खरोऽहति रैघण्टां । न च श्या क्षीरभोजनं ॥ नोष्टश्च मणिहारं त्वं । ताथ नाऽहसि भूपजाः ॥ ६० ॥
इमास्त्यक्चालुरूपां त-द्वाभां तां भज काञ्चन ॥ सुखं कलार्जितैर्द्रव्यै-राजीवं च नदादिवत् ॥ ६१ ॥ मरिष्यस्यन्यथेत्युक्ते ।
वामनोऽप्यब्रवीत्कुथा ॥ निर्भाग्यं निष्कलं स्वं रे ! । किमद्याऽपि न बुध्यसे ? ॥ ६२ ॥ अनायिध्वं कलावादे । न किञ्चित्करतां
यथा ॥ तथैव प्रापयिष्यध्वे । रणे निर्जीवतां मया ॥ ६३ ॥ यः कटाक्षयिताप्येता । मत्प्रियास्तु भवन्तु भोः ॥ नेतुं द्राग् खालयं
नूनं । यमेन स कटाक्षितः ॥ ६४ ॥ यधेवं तद्गृहाणाऽन्नं । चेद्युद्धेऽपि प्रागल्भसे ? ॥ इत्युक्ते स्वरपालेन । वामनोऽब्रवीत् ॥ ६५ ॥
दैत्यारिर्वा हरो वा सुरपतिरपि वा संभृतः स्वास्त्रपञ्चल्या विध्वस्याप्यंतकृद्वा स महिषगमनोऽन्योऽपि वा लोकपालः ॥
निष्ठेचैत्संख्यसंख्यावदतुलबलतां ख्यापयन् मदहगत्रे । गृहीयां किञ्चिदस्त्रं तदिह मुजयुगस्योर्जितं दर्शये च ॥ ६६ ॥

किं रे भटा दुर्घटैः ॥

अत्रस्तोमपरिश्रमभरोर्निर्विघ्नं काम्यथाऽस्माद्युद्धाजिगीषयाऽतिविकटैः किं रे भटा दुर्घटैः ॥ ६७ ॥
नास्माकं प्रकटं न पादमपि यन्सोढुं सुरेंद्रोऽप्यलं । तद्युष्मासु शशेषु मे गजपतेः शस्त्रग्रहः कीदृशः ॥ ६८ ॥ सन्नद्यत ततः सर्वे । संभू-
तइभुजावेन मे शस्त्रं । विक्रमश्चैव कङ्कटः ॥ भाग्यमेव सहायश्च । किं रे ! नाद्याप्यलक्षिणि ॥ ६९ ॥ सन्नद्यत ततः सर्वे । संभू-
याऽस्त्राणि संयुगे ॥ यूयमाददध्मेमेतद्वः । कौतुकं दर्शये पुनः ॥ ७० ॥ दुर्लक्ष्यं तं गिरा मत्वा । समनद्यन्ते तेऽखिलाः ॥ परीक्षा-
ज्यसरे चाऽऽका-रितैः स्वस्वबलैः सह ॥ ७१ ॥ प्रक्रमन्ते परेऽप्येत्य । यावद्योढुं रणावनौ ॥ तावन्मुण्डितशीर्षस्ते । दोषाच्छादि-
ज्यसरे चाऽऽका-रितैः स्वस्वबलैः सह ॥ ७२ ॥ प्रति-
तमौलयः ॥ ७३ ॥ ज्वलत्क्रोधाग्रयः पञ्चा-प्याकर्णयोधनोत्सवं ॥ स्वहस्तेन हनिष्यामो । वामनं दृष्टचेष्टितम् ॥ ७४ ॥ प्रति-
घ्नायेति दर्पाद् द्रा-गग्रसैन्ये समापतन् ॥ वामनस्तानथो वीक्ष्याऽ-चादीदुपहसन्नुदा ॥ ७५ ॥ किं नु भो मुण्डितैः शीर्षैर्लज्जमाना
इहाऽऽगताः ॥ साध्वेतद्वचपनेष्यामि । लज्जां छित्वैव तान्यहम् ॥ ७६ ॥ इत्युक्त्यात्पुद्गतक्रोधा-स्तेऽमुञ्चन् बाणघोरणी ॥ शेपा
अपि व्यधुर्व्योम । शरापूर्णं समन्ततः ॥ ७७ ॥

अथो वामनसिंहोऽपि । स्मृत्वा श्रीपरमेष्ठिनः ॥ उन्मूल्यैकं महास्तम्भं । दधावे तान्मृगान् प्रति ॥ ७८ ॥ अपातयद्गजानद्वि-
गृह्णाणिव वपुष्मतः ॥ सादिनोऽभ्रमयत् खे चो-च्छाल्य पारापतानिव ॥ ७९ ॥ उदलालयदुर्चैश्च । पत्नीन् दन्तीव गोलकान् ॥
अजिघांसन् कृपालुत्वाद्भटान् काञ्चिदमूर्च्छयत् ॥ ८० ॥ पर्पटानिव केषाञ्चि-दमादक्षीञ्च रथांस्तथा ॥ धनुर्मुद्गरभल्लाऽसि-गदा-
घृह्णाण्यचूर्णयत् ॥ ८१ ॥ क्षणादभुवि तथाऽऽक्राशे । सैन्यस्याऽग्रे क्षणाद् भ्रमन् ॥ क्षणान्मघ्ये क्षणादन्ते-ऽप्याजघान रिपूनयम् ८२ ॥
स्तम्भेन मुष्टिभिः पादा-घातैश्चाऽऽहत्य सर्वतः ॥ निपादिसादिपदाति-रथथद्धान्यपातयत् ॥ ८३ ॥ नोत्पतन्निपतन् दूरा-दायान्

यांश्च स लक्षितः ॥ पतितानेन तद्व्यातै-वीरांश्च ददृशुर्जनाः ॥ ८२ ॥ मृद्धाहत्याऽथ दण्डेन । सोऽजिघांसुरमूर्च्छयत् ॥ छरपालान्वि-
तान् पञ्च-कुमारान् मुण्डमुण्डकान् ॥ ८३ ॥ कक्षयोः स्कन्धयोः पाद-द्वयान्तस्तानुभावुभौ ॥ क्षिप्तोत्प्लुत्य च पत्नीनां । स
द्राण् न्यासमिनाऽपर्यत् ॥ ८४ ॥ ताश्च तान् श्रेष्यदासीभि-र्वन्धयित्वा दृढं जवात् ॥ पत्यादेशात्कृतैः शीतो-पचारैरुदजीवयन् ॥ ८५ ॥
तेषु चैवं गृहीतेषु । त्रिपुसैन्यानि सर्वतः ॥ अभज्यन्त मणेशुश्च । सर्वेषां ह्यसवः प्रियाः ॥ ८६ ॥ कनीनां तादृशा पत्या । खिन्नाः
श्रीपतिभूपतिः ॥ उपैक्षिष्ट कुमारान् प्राग् । निम्नतो वामनं भटम् ॥ ८७ ॥ भवेन्नेषु च सेनान्यं । स्थितं शस्त्रैर्भृते रथे ॥ सारसे-
नान्वितं त्वेषां । सैन्यैः स खं व्यमिश्रयत् ॥ ८८ ॥ कुमारो अपि तद्वृत्ता-चष्टभाः खवलान्विताः ॥ चंडपालादयः क्रुद्धाः । पुन-
र्योद्धुं दुदौकिरे ॥ ८९ ॥ वामनोऽप्यभितः स्वाङ्गे । स्तम्भमभ्रमयत्तथा ॥ नदो भल्लमिवार्यखं । नैकमप्यलगद्यथा ॥ ९० ॥ निम्नन्
शस्त्राणि सेनान्यं । यावद्रत्ना तमंग्रिणा ॥ गृहीत्वा भ्रमयित्वा चाऽ-लातवत्त्वाऽप्युदक्षिपत् ॥ ९१ ॥ दूरे तं पतितं काऽपि । भूम्या-
ऽऽहृत्या च मूर्च्छितं ॥ आनाय्य पुरैर्भूयो । द्राक्किञ्चिदचिकित्सयत् ॥ ९२ ॥ आस्थाय तद्रथं शस्त्र-भृतमात्तशरासनः ॥ वामनो-
ऽभ्रमपदैरि-सैन्ये सारथिना जगत् ॥ ९३ ॥

दुर्मन्तोऽथ शरासारं । चंडपालादयो रयात् ॥ तमरुत्सन्त गर्जन्तो । बलदर्पोत्कटा भटाः ॥ ९४ ॥ शरैर्निरन्तरैर्दूरा-पाति-
भिर्वामनोऽभितः ॥ गजांश्च भटमंघातान् । द्राग् विध्यन् युयुधे चिरम् ॥ ९५ ॥ उरस्योरन्वयपदैश्च । तद्द्वारणैर्व्रणिता द्विपः ॥ तस्मि-
न् हान्तं श्रयत्याशु । वार्कं शिश्रियुर्भटाः ॥ ९६ ॥ भट्त्वा रथं घनुश्छित्वा । क्षुरग्रेणाऽथ वामनः ॥ चंडपालकुमारस्य । तुण्डमु-
ण्डममुण्डयत् ॥ ९७ ॥ तथापि सोऽपि शूरत्वात् । सङ्गमादाय वामने ॥ तद्व्यातं शुभ्रचे वेगा-दुत्प्लुत्याऽऽगत्य तद्रथम् ॥ ९८ ॥ वामनो

वञ्चयित्वा तं । खड्गं चाऽऽच्छिद्य तत्करात् ॥ मुष्टिघातान्मूर्च्छयित्वा ॥ तद्वस्त्रैस्तमबन्धयत् ॥ १९ ॥

अथो दृढरथो वीरो । युद्धायाऽऽह्वास्त वामनं ॥ युयुधाते चिरं तौ च । तिरयन्तौ मिथः शरैः ॥ १०० ॥ वामनोऽथ क्षुरप्रेण ।
मुण्डं तस्याऽप्यमुण्डयत् ॥ लज्जयाऽस्मिस्ततो नटे । योद्धुं रणवलोऽलगत् ॥ ११ ॥ गतिं तस्याऽपि तामेव । कृतवानथ वामनः ॥ ससै-
यमनया रीत्या । प्राणशंस्ते कुमारकाः ॥ २ ॥ वामनेन हतानां नः । पाश्चात्येषु न संभवः । श्रासदृद्धेर्न च प्राप्या । कीर्तिरप्यनु-
तादृशी ॥ ३ ॥ मुधा त्रियामहे तत्किं-मित्यालोच्योऽपरेऽप्यथ ॥ कुमाराः सबलास्त्रेभ्यः । सर्वे जीवितमिच्छवः ॥ ४ ॥ तान् ससै-
न्यान् समग्राश्व । वामनः समधीरयत् ॥ पुण्यदृष्टिरभूच्चाऽसिन् । रणदृग्बन्धनैः कृता ॥ ५ ॥

तथा दृष्ट्वा नरेन्द्रोऽथ । श्रीपतिः स्वैरधीः कुधीः ॥ यावत्सर्वाभिसारेण । स्वयं सञ्जाति संयति ॥ ६ ॥ आगत्य धीसखा-
स्ताव-तमूर्चुर्हितकादक्षिणः ॥ राजन् ! किमिदमौद्धत्य-मसमीक्ष्य विधानतः ॥ ७ ॥ किं मुमूर्षसि ? मूर्खिण्या । निशुभयसि किं चमूं ॥
पुरो हि वामनस्याऽस्य । जगतोऽपि भटास्तृणम् ॥ ८ ॥ का ससैन्यस्य कीर्तिश्च । वामनेन हतस्य ते ? ॥ जीवन्मुक्तोऽप्यस्याऽऽस्य ।
किं जामातुर्दर्शयिष्यसि ? ॥ ९ ॥ एकेनाऽपि निरखेण । कुद्धेनैवं विडम्बिताः ॥ कुमाराः सबला येन । शत्रोऽप्यस्य पुरो नु कः ? ॥ १० ॥
ईदृक्कलाबलभोगः । कर्त्तव्यं लभ्यते वरः ॥ भाग्यैरवेति किं मोहात् । हर्षस्थाने विपीदसि ? ॥ ११ ॥ किञ्च-शौर्यमेतत्कला-
श्रीता-स्ते च दानकृपादयः ॥ वामने समचेयुर्न । न गुणा ह्यकृतिं विना ॥ १२ ॥ तदिव्यग्रकृतिः कश्चिद्दयं विधादिशक्तिभिः
यथाकामं कृतै रूपैः । क्रीडत्युर्व्यां महान् पुमान् ॥ १३ ॥ वर्पन्ती चाऽसकृत्पुष्पा-ग्यासिस्त्वत्कुलदेवता ॥ उद्धोपन्ती तथा चैव ।
नूनमर्थं समर्थयेत् ॥ १४ ॥

अथाऽर्थितो हि दाक्षिण्यात् । सहजं रूपमप्ययं ॥ कला इव स्फुटीकर्त्ता । ततस्तद्विषयेऽध्यताम् ॥ १५ ॥ नयमार्गानुगास्तेषां ।
परिणामहिता गिरः ॥ प्रतिपद्य नृपः सद्यो । जयतूर्याण्यवीवदत् ॥ १६ ॥ सहाऽऽमात्यादिभिर्यावत् । सोऽभियाति च वामनं ॥ वन्दु-
दूधोव्यगुणस्तावद् । गीयमानश्च गायनैः ॥ १७ ॥ ददत्तेभ्यो महादानं । सोऽप्येत्योत्तीर्णवान् स्यात् ॥ प्राणमत् श्वसुरं राजा-प्याशी-
र्वादालिलिङ्गं तम् ॥ १८ ॥ हैमासनमथाऽध्यास्ताऽ-ध्यासयद्दामनं च सः । आसीनेऽहं समाजे चाऽ-प्रादीत्सुखजयं नृपः ॥ १९ ॥
तं वामनः साह कलासु वादात् । रणं हि नालैपमहं महीन्द्र ! ॥ किन्तु स्थितो मे हृदि यः प्रशुः सो-ऽजैषीदिमान् श्रीपरमेष्टि-
मन्त्रः ॥ २० ॥ ग्रहा प्रसन्नाः स्युरथामरा वशा । दुष्टा न भूपा न खलाः प्रभृण्वः ॥ नश्यन्ति विघ्ना विलसन्ति
संपदो । ह्रवि स्थिते श्रीपरमेष्टिपञ्चके ॥ २१ ॥

श्रुत्वाैवं पार्षदा जैनं । तदुवुस्तमगर्वितं ॥ तथा दृष्टप्रभावं च । श्रीमन्त्रं परमेष्ठिनम् ॥ २२ ॥ बद्धानमृमुचद्वीरां-स्तत्राऽऽना-
य्याऽथ वामनः ॥ दृष्ट्वा ते प्राग्मुण्डमुण्डा-श्चण्डपालमुपाहसन् ॥ २३ ॥ सोऽपि तान् ग्रहसन् स्माह । न दुःखं पञ्चभिः सह ॥
प्रावर्त्तत तदाद्येप । श्लोकपादो जनेऽपि ॥ २४ ॥ अथौषधीजलात्सर्वं । भटेभाश्चादि वामनः ॥ अपि कण्ठगतप्राणं । घातार्त्तमु-
दजीमयत् ॥ २५ ॥ स हि प्रायः कृपालुत्वा-दजिघांसुर्भटादिषु ॥ सापेक्षो व्यमुचद् घातान् । बहवो न मृतास्ततः ॥ २६ ॥
भूपाद्याथ जगुर्वत्स ! । यथा प्रादुर्भूता गुणाः ॥ तथा प्रादुर्भूत्वादो-ऽनुरूपं रूपमप्यहो ! ॥ २७ ॥ तदाक्षिण्यात्स चौपध्या ।
दधौ रूपमकृत्रिमं ॥ चित्रानन्दमयाश्वासन् । सर्वे तद्वीक्ष्य विश्वजित् ॥ २८ ॥

जयकोलाहलधासी-द्वाद्यगीतादिनादयुक् ॥ उपलक्ष्याऽथ तं कश्चिद् । बन्दी दूरागतोऽपठत् ॥ २९ ॥ दिष्टथा दृष्टोऽस्ये ? आम्यन्

धत्रवैश्रणोऽद्भवत् ॥ स्वर्णश्रीसारवर्णेण । ग्रीणन् सर्वजनान् शुवि ॥ ३० ॥ धत्रवैश्रवणः कोऽय-मिति पृष्टोऽथ भूभुजा ॥ बन्दी
पद्मरयोर्नीधि-पुत्रीपाणिग्रहादितः ॥ ३१ ॥ कमलप्रभभूपाल-सुतापरिणयाज्वधि ॥ प्रौढाज्वदातचित्रं त-च्चरित्रं सकलं जगौ ॥ ३२ ॥
युग्मं ॥ भ्रुत्वा तच्च निशिष्याऽभू-न्मुदाधर्यमयी सभा ॥ न सामान्यो जिगायाऽस्मान् । कुमाराश्चेति हपिताः ॥ ३३ ॥ सर्वे सं-
भूय ते चेत्य-वदन् विश्वाऽद्भुतोऽपि यत् ॥ अज्ञानादपराद्धोऽसि । क्षमस्वाऽलक्ष्यरूप ! तत् ॥ ३४ ॥ सोऽपि चाऽक्षमयत्स्वाग-
स्तान् प्रीतिश्च मियोऽभवत् ॥ कन्याश्च मत्वा तत्सर्वं । स्वसंवेधां मुदं दधुः ॥ ३५ ॥

क्रियत्कृतपरीवार-मस्यापयदथो नृपः ॥ स्वावासे चित्रशालायां । कुमारं बहुमानतः ॥ ३६ ॥ भूपोऽभ्यर्थयताऽन्येद्युः ।
कन्यापाणिग्रहाय तं ॥ सोऽयन् नार्थः कलत्रैर्मे । सन्ति तानि पुराऽपि हि ॥ ३७ ॥ कलारणजयस्त्वेय । केवलं कौतुकाय मे ॥
अज्ञातकुलशीलाय । दातुं पुत्रीश्च नाऽर्हसि ? ॥ ३८ ॥ केभ्यश्चिद्राजपुत्रेभ्यः । कलावद्भ्यः प्रयच्छ ताः ॥ कृतार्थय श्रमं चैषा ।
कलासु विहितं चिरम् ॥ ३९ ॥ राजाऽयादीदृष्टुं साधि-त्युक्त्वा तेऽदात्कनीः सुरी ॥ आख्यञ्च कुलशीले ते । मा कृथास्तद्वृथाऽऽ-
र्धनाम् ॥ ४० ॥ प्रतिपाद्य बलात्तेन । भूपोऽथ विविधोत्सवैः ॥ तदेकरागिणीः पुत्रीः । मुलत्रे पर्यणीनयत् ॥ ४१ ॥ यौतके च ददौ
देश-दन्तिपत्तिरथार्वणः ॥ ग्रासादं सुन्दरं चाऽस्मै । सर्वोपस्करसंयुतम् ॥ ४२ ॥ नवोढाभिर्नवस्नेह-रम्याभिस्ताभिरेप च ॥ वसंस्त-
सिन् सुतं स्वैरं । प्रियाभिः सह खेलति ॥ ४३ ॥ दत्ते च गुरुदेवादि-सप्तक्षेत्र्या तथार्थिषु ॥ यथेष्टद्रविणं तादृ-श्याये युक्तो
हायं व्ययः ॥ ४४ ॥ अस्य भाग्यबलादिभ्यो । राज्यं राज्ञोऽप्यवर्द्धत ॥ अवर्द्धन्त च लोकेषु । सर्वतोऽस्य गुणस्तवाः ॥ ४५ ॥

एवं विदेशेऽपि नरोऽसहाये । भजति सर्वत्र जयश्रियं यत् ॥

पुण्याश्रियां पूर्वविनिर्मितानां । स्फुटोऽनुभावस्तदहो विभाव्यः ॥ ४६ ॥

इति श्रीतपागच्छाधिराजपूज्यश्रीदेवसुन्दरसूरिशिष्यश्रीमुनिसुन्दरसूरिविरचिते श्रीजयानन्दराजपिकेवलचरित्रे नाट्यसुन्दरी-गीतसुन्दरी-नाट्यसुन्दरीपरिणयननामा दशमः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथैकादशमः सर्गः प्रारभ्यते ॥

वितरतु शिवशर्मार्पूर्वधन्वंतरि-स्त्रिजगति फलिनीवच्छयामलः पार्श्वनाथः ॥

समपनयति बाह्याभ्यन्तरानामयौधान् स्मृतिमपि गमितो यः सर्वविघ्नापहारी ॥ १ ॥

अथाऽयं श्रीजयानन्दः । क्रीडन् क्रीडावनादिषु ॥ धर्मशर्ममयं निन्ये । कियन्तं समयं सुधीः ॥ २ ॥ व्रजन्नन्येद्युरुद्याने । कुमारः क्रीडितुं हयैः ॥ पराद्भुखं खारुढं । मुण्डमुण्डं च सप्तधा ॥ ३ ॥ आक्रोशयुखरैस्ताड्य-मानं पुम्भिर्मुहुर्मुहुः ॥ कोलाहल-करेडिम्भै-श्चाऽपि कर्करधूलिभिः ॥ ४ ॥ मस्मना गुण्ठितं मध्या । लिप्ताऽऽस्यं व्रणजर्जरं ॥ पुरः कटुध्वनिकारि-काहलं क्षामकुक्षि-कम् ॥ ५ ॥ वणिंकां नरकस्येव । काञ्चित्पापमिवाऽङ्गवत् ॥ नीयमानं नरं हन्तु-मद्राक्षीद्वध्यभूमिकाम् ॥ ६ ॥ पप्रच्छ च तलार-क्षान् । कोऽयं किं वा विदम्यते ॥ तेऽप्युचुर्नित्ययं दस्यु-रीश्वरश्रेष्ठिनो गृहे ॥ ७ ॥ खात्रेणाऽऽदाय सर्वस्वं । नश्यन् जागरि-तैर्जनेः ॥ कृते कोलाहलेऽस्माभि-र्धृतो लोचनं च मोचितः ॥ ८ ॥ वधोव्यां नीयते हन्तुं । नृपादेशाच्चतोऽधुना ॥ गतिरैव चौरस्य ।

पापस्येदरुफलं च यत् ॥९॥ मय्यत्र वहमानेऽपि । दातृशब्दं यदेय क्रः ॥ कुलते व्यथितो दौःस्थ्या-चौर्यं दोषो ममैव सः ॥१०॥
इति ध्यात्वा कृपापूर्णे । राजपुंभ्यो विमोच्य तं ॥ कुमारः स्वगृहे नीत्वा । स्नानशुत्तयाद्यचीकृत ॥११॥ क्षणेनाऽऽकार्यं पप्रच्छ ।
कस्त्वं ? चौर्यं करोषि किं ? ॥ कुमारं चोपलक्ष्यैष । नीचास्यो वक्ति नो भिया ॥ १२ ॥

दत्ताऽभयः कुमारेण । सोऽथ गद्रदवागवक् ॥ पाप्मनश्चरितं श्रव्यं । न मेऽस्त्याख्यामि किं ततः ? ॥ १३ ॥ कुमारः स्व
रूपाभ्या-मुपलक्ष्याऽथ तं जगौ ॥ अये ! सिंहकुमारोऽसि । बन्धोऽवस्था किमीदृशी ? ॥ १४ ॥ खेहात्किञ्चिदथाऽऽलिङ्ग्यो-प-
वेक्ष्य च तमभ्यधात् ॥ पल्लीराज्यं कथं तेऽगात् ? । कथं च व्रणिता तनुः ? ॥ १५ ॥ निगूहन् स्वापराधं सो-ऽप्युवाच कपटे पटुः ॥
कुमार ! मन्दिरे देव्या-स्त्वयि सुप्ते तदा निशि ॥ १६ ॥ यामिकत्वमहं बिभ्र-दायान्तं सिंहमैक्षिषि ॥ तं विव्रासयितुं दूर-मगां
त्वद्रक्षणीघतः ॥ १७ ॥ युग्मं ॥ प्रत्यागच्छंस्ततो भ्रान्तो । नैवाऽध्वानमलप्सि च ॥ भ्रान्त्या भ्रान्त्या दिने जाते । देव्यालयमु-
पागमम् ॥ १८ ॥ चिन्तामणिमिव न्यासं । त्वामद्रार्धं न तत्र तु ॥ अथशुधाम तच्छैले-ऽखिलेऽहं पत्तयोऽपि मे ॥ १९ ॥ अल-
भामहि न त्वां तु । भ्रष्टं रत्नमिवाऽभ्युधौ ॥ पल्लीं च पालयामि त्व-द्वियोगार्चोऽप्यहं ततः ॥ २० ॥ त्वां विनाऽथ महासेनः ।
क्रमाद्वयापन्ममाऽवनीं ॥ अन्धकार इवोद्योत-मन्तरेणांशुमालिनः ॥ २१ ॥ ततश्चेर्ष्यावशात्सर्व-बलस्तन्निजिघृक्षया ॥ गत्वा पल्ली-
ममुष्याऽऽशु । युयुधेऽहं सहाऽमुना ॥ २२ ॥ बलेनाऽमुष्य भग्ने मे । सैन्ये संग्रामयन्नहं ॥ ग्रहारजर्जरो बध्वा । तेनाऽक्षेपि च
चारके ॥ २३ ॥ ततः पल्लीद्वयं राज्यं । निरातङ्को भुनक्ति सः ॥ चर्मणा च मढित्वा मा-मद्रिशृङ्गादधोऽक्षिपत् ॥ २४ ॥ पला-
लपर्णजाले च । कर्मणा न्यपतन् क्वचित् ॥ नाऽग्निरे तच्छिलाघर्षे-व्रणिताऽह्नोऽपि सर्वतः ॥ २५ ॥ मेघो भाव्यवशाद्रात्रा-वकाले-

ऽपि वर्च्य च ॥ तदा तच्चर्मोत्थगन्धा-दागतैः क्रोष्टुभिस्ततः ॥ २६ ॥ तच्चर्मोऽभक्षि वातैश्च । चेतनां मूर्च्छितोऽप्यगाम् ॥ अभा-
ग्याद्भाविदुःखानां । यन्मृत्युरपि दुर्लभः ॥ २७ ॥

क्रमादुल्लङ्घ्य तं शैलं । आत्म्यन् ग्रामपुरादिषु ॥ इहाऽऽगां भिक्षया जीवन् । कालेन व्रणजर्जरः ॥ २८ ॥ पुरेऽस्मिन् स्वःपु-
रामेऽपि । नाऽऽपं भिक्षामपि ज्यहं ॥ अकार्यं निश्चि चौर्यं तत् । किं न कुर्यात्क्षुधातुरः ? ॥ २९ ॥ अग्रतो विदितं ते चाऽऽसकृज्जीवि-
तदायिनः ॥ कथं स्यामनृणो ! आत-दीस्येनाऽप्याऽसवं ततः ॥ ३० ॥ वाचामगोचरं किञ्चि-द्विगमे पापं पुराजितं ॥ पदं दुरा-
पदां येन । भवाम्येवं पदे पदे ॥ ३१ ॥ अघमसंगतिदुर्मतिदुःस्थताः । प्रतिपदं वधबन्धपराभवाः ॥ प्रियवियुक्त्यरि
भीतिदुरापदः । खलु फलानि हि दुष्कृतशास्त्रिनः ॥ ३२ ॥

आकर्ण्येवं कुमारोऽथ । तं कृपालुतयाज्वदत् ॥ आतर्मा विपीद का हि ? । केषां स्युर्नाऽऽपदो भवे ? ॥ ३३ ॥ राज्यं चैतद्धनं चैत-
धन्ममाजस्ति तवैव तत् ॥ इति जानीहि लक्ष्मीहिं । सैव या भोज्यते निजैः ॥ ३४ ॥ कुमारोऽथौषधीनीरै-स्तद्वृणानि व्यपानयत् ॥
कल्पद्वारिव तुष्टोऽदा-द्वत्तालंकराणि च ॥ ३५ ॥ आतृत्वं ख्यापयन् लोके । स्वपार्थेऽस्थापयच्च तं ॥ मानयन् सर्वकार्येषु । मराल
इव मौकुलिम् ॥ ३६ ॥ धनार्थैः प्राप्यते सर्वं । न तु आता कथञ्चन ॥ ध्यात्वेत्यनुमतो दारैः । स्वदेशेऽध्यकरोच्च तम् ॥ ३७ ॥
कुमारदत्तमानाच्च । विलसन् स धनादिभिः ॥ मनस्यतीव दूनोऽभूत् । शृङ्गाल इव पाशितः ॥ ३८ ॥ तथा स्वस्याऽऽपदः स्मृत्वा । कुमा-
रस्य च संपदः ॥ दर्शो दर्शो स शुण्येषु । चारीवाऽब्दं यवासकः ॥ ३९ ॥ स्वयं न कीकटं सर्वाङ्गीणतेजोऽतिमास्वरं ॥ कुमारं
वीक्ष्य तस्याऽस्त-मीहतेऽर्कस्य घूकवत् ॥ ४० ॥ स दध्यौ यन्न मे संपत् । तद्दराम्यस्य किं न तां ? ॥ द्विपं को नाम विश्वस्त ।

नन्दमानमुपेक्षते ? ॥४१॥ घाल्यद्वाङ्मयं तथोपाया-दथाऽस्य निखिलेन्द्रा ॥ ममव स्यात् सकां प्रायः । साध्या मूपासयथा ॥४२॥
 म ध्यात्वैवं कुमारेण । सह यान् भूभुजं तथा ॥ अप्रीणाद्याति तस्याङ्ग्रे । यथैकोऽपि यथा तथा ॥ ४३ ॥ दुष्टस्यैतानभि-
 प्राया-न्न वाऽनैतस्य कथन ॥ निगूढान् कर्दमस्याऽन्तः । को हि जानाति कण्टकान् ॥ ४४ ॥ विज्ञास्त्वज्ञासिपुस्तस्य । दुष्टत्वं
 ज्ञेयैतैः प्रियाः ॥ कुमारस्तु तदुक्तं न । श्रद्धौ स्वाऽनुरूपदृग् ॥ ४५ ॥ शिष्टदुष्टा हि मन्यन्ते । गुणदोषवतः परान् ॥
 पश्यत्यालोकमेवाऽरुः । काकाऽरिस्तम एव च ॥४६॥ दध्यौ लोकश्च चौरस्याऽ-प्येवं मानं कुमारसाद । दत्ते किं वाऽसादृश्या-
 द्वि । भ्राताऽयं संभवेन्ननु ? ॥४७॥

कुमारमन्यदाऽप्राक्षी-द्वभूषेऽनेकान् गुणाधिकान् ॥ त्यत्तैवं मानयस्येनं । किं गृगालमिव द्विपः ॥ ४८ ॥ आतृत्वादथ
 सोऽप्युचे । भूनेता तच्च लोक-तत् ॥ अथश्रद्धद्रहोऽप्राक्षीत् । कौतुकात्सिहमन्यदा ॥ ४९ ॥ स चाप्ताऽवसरो मायी । जगाद स्वा-
 शयाऽनुगं ॥ मयीपकारि चहस्य । प्राक् तन्मां मानयत्ययम् ॥ ५० ॥ वक्तु निशेषहेतुं तु । नार्हः शपथदानतः ॥ कुमारेण
 निषिद्धत्वाद् । दुःसकृन्नात्तवाऽपि च ॥५१॥ ततो राजाऽधिकाऽऽक्षेपा-दांशकाशतसंकुलः ॥ वदैतदपि चेत्किञ्चि-न्मन्यसे मामपी-
 त्यवक् ॥ ५२ ॥ आज्ञातो हि कुमारस्य । तवाऽऽज्ञा बलवत्तरा ॥ स्वामिद्रोहो महत्पाप-मुभाकर्णी ततः शृणु ॥ ५३ ॥

विजयादिपुरे राज्ञो । जयनाम्नः सुतोऽस्म्यहं । द्यूतेऽतिव्यसनी तेन । कुर्वे चौर्यादिकं नृप ! ॥ ५४ ॥ नृपो दध्यावहो !
 सत्य-वाग् न स्वस्याऽप्यपहनुते ॥ दोषमेव ततोऽवादीत् । सोऽग्रतो भूधवाऽऽज्ञया ॥ ५५ ॥ राज्ञः प्रसादपात्रं च । मधुगीतोऽस्ति
 गायकः ॥ चण्डालकुलभूर्गीत-कलाविन्छार्कस्वरः ॥ ५६ ॥ तस्याऽऽस्ते सुरगीताह्वः । सुतः पुण्याऽनुभावतः ॥ बाल्यतः सुभगः

शूरः । त्रिलः सुस्वराग्रणीः ॥ ५७ ॥ क्रमात्कुल्लेज्यसिन् । सौभाग्यादिगुणोच्चयः ॥ सर्वातिशायितां प्रापत् । सौगन्ध्यमिव
पट्टये ॥ ५८ ॥ तमध्यजीगपत्प्रीतः । कला सर्वोत्तमा पिता ॥ गायत्येव मदग्रे च । दानं चाऽस्मै ददेऽर्थितम् ॥ ५९ ॥ अन्या-
नामपि नाटयादि-कलानां पिपठीर्गहून् ॥ सोऽभ्यर्थयत नो कश्चि-दुल्लयं पाठयेत्तु तम् ॥ ६० ॥ ततो देशान्तरेऽध्येतुं । कला
निगमिषन्नयं ॥ रिना द्रव्यं न पाठः स्या-दिति तन्मामयाचत ॥ ६१ ॥ ममैव ह्युपयोगिन्यो-ऽनेनाऽधीताः कला ध्रुवं ॥ विचि-
न्त्यैव मया चाऽस्मै । ददे कोटिमितं धनम् ॥ ६२ ॥ ततो देशान्तरे प्राप्तः । स विशालपुरे क्रमात् ॥ ततो विद्याविलासाह-स्यो-
पाध्यायस्य मन्निधौ ॥ ६३ ॥ मदत्तधनदानेन । वशितस्योपचारित् ॥ क्षत्रत्वं ख्यापयन् लोके । स्वस्याऽल्पैरपि वासैः ॥ ६४ ॥
तीव्रप्रज्ञाशतमभ्यर्त्तुः । पपाठ सकलाः कलाः ॥ दु साध्यं धनधीदम्भैः । किं निदेशे विशिष्य च ॥ ६५ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ तदुक्तं-

दम्भस्याऽद्वै पट्ट मृपाभापणादेः पट्ट्याष्टयस्य द्वौ क्रियावैययोश्च ॥

एकौ भागो भण्डतायाश्च देयः पट्टर्नो वदयामेव योगः करोति ॥ ६६ ॥

दास्यात्कस्मान्-नदारादा-दिष्टरूपादिकारिणीः ॥ सौषधीः कतिचिच्चाप । आम्यता किं न सिध्यति ? ॥ ६७ ॥ ततो
ग्राम्यन् रिन्देगेषु । कलौपध्यादिभिर्जनान् ॥ रत्नयन्तुपकुर्मन्थ । लभते सोऽर्थितं धनम् ॥ ६८ ॥ कथञ्चन विमोहैष । नृपती अपि
नत्तुने ॥ परिगिन्ये कलाभाग्य-गुणा नो हि कुलेक्षिणः ॥ ६९ ॥ दानं दत्ते च मत्सङ्गा-च्छन्नं तेनाऽपि दुष्कुलं ॥ मालिन्यं चिन्त-
यत्यब्धे । स्वर्णश्रीर्गुणै हि कः ? ॥ ७० ॥ यच्चाऽस्याऽगगतस्याऽस्ती-त्तत्सर्वं ज्ञातपूर्वमि ॥ अभाग्योऽथ स्ववृत्तान्तं । व्रीडा
वरमपि वृत्ते ॥ ७१ ॥

अन्नेयुग्मं भूपस्य । देवोपद्रवकारिणं ॥ पक्षीराजं महासेनं । सवलं गिरिगं रिपुम् ॥ ७२ ॥ निग्रहीतुं प्रयान्तं तं । निवार्य
 निनयादहं ॥ मर्मन्योऽद्रितटे गत्वा । मंगराय तमाह्वयम् ॥ ७३ ॥ सोऽप्युत्तीर्य गिरेर्भिल्ल-सेनायुक् गवितशिरं ॥ युयुधे च मया
 शृंग-ज्जादौर्पनादयन् गुहाः ॥ ७४ ॥ म भग्नश्च मयाऽज्नेशत् । पक्षीं ज्वालयितुं ततः ॥ मौग्याघावद्विशाम्यद्वि-कटके विपमोपले
 ॥ ७५ ॥ गारद्वुगुहानिलीनोऽरि-रकम्माद्रिह्रमैन्ययुरु ॥ समुत्तस्थौ शरासारं । कुर्वन् क्रूरः कृतान्तवत् ॥ ७६ ॥ अत्रसन्मे चलं
 मम । रिपमे भज्यते न कः ? ॥ प्रहारजर्जरो वदध्या । पक्षीं नीतोऽमुना त्वहम् ॥ ७७ ॥ अन्यदा गिरिशृङ्गाच्च । पातितश्चर्म-
 जाऽजृतः ॥ अत्राऽङ्गां यारदित्यादि । श्रुतं भावि त्वया प्रभो ! ॥ ७८ ॥ मोचितोऽनुपलस्य प्राग् । नीतो धाम्नुपलक्षितः ॥
 गच्छत्य धनदानार्थं-र्षभुया बहुमानितः ॥ ७९ ॥ मत्कुलादि प्रकाश्यं न । क्वाऽपीति शयथैर्दृढैः ॥ अस्यां नियन्त्रितोऽनन्य-
 गतिनादुपतत्पदम् ॥ ८० ॥ बहु मां मानयत्येषो-ऽप्यविश्वासाच्च सर्वदा ॥ स्थापयन् स्वसमीपस्थ-मेव क्षप्रक्रियावशम् ॥ ८१ ॥
 इति गोप्यमपि स्वामि-स्त्वदाज्ञैकशोऽदं ॥ कार्योऽस्मिन्नाऽप्रमत्तिस्तु । कुलं नेह्यं हि सद्गुणे ॥ ८२ ॥

इति श्रुत्वा नृपः रोद-रिस्मयक्रोधसंकुलः ॥ व्यस्त्राधीद्रुमानाचं । हर्षितं स्नेहसिद्धितः ॥ ८३ ॥ तस्मिन् दुर्बलकर्णत्व-
 मग्निदृश्यरिघायिता ॥ स्वरित्वं वेति जेनेऽपि । सन्ति दोषास्त्रयो नृपे ॥ ८४ ॥ दध्यौ ततो नृपः कुद्धो । ही ! जामात्रा विटालितं ॥
 मदादीनामनेकानां । कुलमेतेन पापिना ॥ ८५ ॥ अकृत्वेवं कुलादीनां । निर्णयं रभसान्मया ॥ दत्ताः स्वपुत्र्यस्तत्पत्न्यौ । बुभुजे
 चाऽस्य हा ! कथम् ? ॥ ८६ ॥ क्षत्रवैश्रवणं स्वं च । माय्ययं ख्यापयन् नृपौ ॥ तौ पदारथपद्माभा-वचश्चयत धूर्तवत् ॥ ८७ ॥
 प्रसरिष्यति चेद्भार्ता । निन्द्या राज्यान्तरेष्वियं ॥ तन्मां भूषा हसिष्यन्ति । कुलं त्यक्ष्यन्ति वा मम ॥ ८८ ॥ घाल्यस्तत्सद्य एवा-

ज्यं । रक्षोऽर्धेन निशि ध्रुवं ॥ घ्यात्वेत्याकार्यं भूमिभृ-दाप्तं पचिद्वयं जगौ ॥ ८९ ॥ निशीथेऽथ हयारूढो । राजाऽध्वन्येति यः
पुमान् ॥ हन्तव्यः स भयद्रुम्यां द्राक् । प्रकाश्यं क्वाऽपि न त्विदं ॥ ९० ॥ प्रतिपद्य तमादेश-मविचारं शुनाविव ॥ तस्थतुस्तौ
ययास्थानं । राजाघ्वेऽवहितावय ॥ ९१ ॥

किञ्चिन्न्यूने निशीथेऽथ । कुमारं भृभृदेकरं ॥ आलोचकार्यमुद्दिश्य । नरेणाऽऽजृहज्जवात् ॥ ९२ ॥ सरलः सोऽपि भूपाले ।
निधामनिनयादिभृत् ॥ सद्यो निहाय शय्यां यान् । वैश्यात्पत्नीभिरौच्यत ॥ ९३ ॥ स्वार्मिस्तबजिमा कोऽयं ? । नीतिशाल्विदो-
ऽप्यहो ॥ आलोचाऽनमरः कोऽयं ? । कोऽयं चाऽऽकारणक्षणः ? ॥ ९४ ॥ एकान्तसरलत्वं हि । नुर्नार्याथ न शस्यते ॥ कार्यसिद्धिर्न
तेन स्यात् । पथात्तापस्तु निश्चितः ॥ ९५ ॥ अकालाऽऽकारणं राज्ञो । न विना दुष्टकारणं ॥ किमरिष्टमृते पुण्यो-द्गमः स्याद्भू-
रन्हां क्वचिन् ॥ ९६ ॥

अन्यचित्तं न चश्चाऽन्यत् । क्रियाऽन्याऽन्यच्च तत्फलं ॥ वेद्याजन इव क्षमाभृद् । दुर्ज्ञानचरितो जने ॥ ९७ ॥

निधामं तन्मृपे कर्तुं । निशिप्याऽस्मिस्तु नार्हमि ॥ अस्मत्ताते त्रयो दोषाः । ख्याताः सर्वगुणेऽपि यत् ॥ ९८ ॥ सिंहं
प्रेष्य तन्मान्यं । तत्र मर्मत्र सोऽन्यथा ॥ योप्यमाणः सदाऽप्येवं । कस्मिन् कार्ये समेप्यति ? ॥ ९९ ॥ ध्रियते ह्यनुगस्तादृग्-प्रस्ता-
नार्यं यथा पुरः ॥ घातरदाकृते दाहा-योहार्ये दारहस्तरुः ॥ १०० ॥ नयमार्गानुगामिस्त-द्रीभिः प्रीतः कुमारराट् ॥ आकारयति
भूपन्नानमित्युक्त्वा[ममुमोच] श्रुतिपाय तम् ॥ १ ॥ घातोपायं कुमारस्य । नूनं प्रस्यति मां नृपः ॥ वक्ष्ये स्वेष्टमिति हर्षाद् । हयारूढः स
चमिमगान् ! २ ॥ अर्द्धमार्गे गतस्ताम्यां । पुंभ्यां बाणद्वयेन सः ॥ पपात युगपद्बिद्धो । आरुद्रोहफलं ह्यदः ॥ ३ ॥ तत्कार्यं

हृन्मग्नीनि । गन्वा ताम्यां निवेदिते ॥ जर्हर्षं च नृपः प्रायो । विवेकः क्षमापतौ न यत् ॥ ४ ॥ यदुक्तं—विवेको दुर्लभः प्रायो, विद्रिष्ट्य महतामिह । धनाद्यन्वपदैवेषु, स मनागपि नेक्ष्यते ॥ ५ ॥

तद्वचनमथाऽऽरुण्यो-ऽध्यायन्ताऽऽरुणा नराः ॥ जातं कोलाहलं श्रुत्वाऽप्रीन्व व्याहरां नृपः ॥ ६ ॥ नरैः कैश्चित्कुमारस्य । तत्स्वरूपं निवेदिते ॥ जगुः पत्न्यः प्रभोऽर्शुशि । नृपे विधासजं फलम् ॥ ७ ॥ नाऽकारिष्यस्तदा स्वच्छ-प्रकृतेऽस्मद्वचो यदि ॥ अभविष्यरक्तोऽस्मारु-मधुना का गविर्हहा ! ॥ ८ ॥ स्थेयं नायाऽवधानेन । तदतः परमप्यलं ॥ प्रविष्टो हि खलः कश्चि-ब्राह्मः को वेति याऽऽश्रयम् ॥ ९ ॥ कुमारोऽवर्क सजातित्वाद् । ब्राह्मी वो हस्तु खेलति ॥ परं पुंस्पर्शमीतिव । मां च सा नो स्पृशत्यपि ॥ १० ॥ मूयं तन्मे प्रमाणं यत् । स्त्रियो दक्षाः पतिव्रताः ॥ सहचर्यः श्रियः पुसां । सदा रक्षा धृतिर्मति ॥ ११ ॥ इत्युक्त्याऽऽनन्द्य ताः सोऽथ । मिहो जीमन् भवेद्यदि ॥ आनीयतां तदा चाऽत्रे-त्युक्त्वाऽप्रीन्निजान्नरान् ॥ १२ ॥ श्वसन्तं ते तमानिन्युः । कुमारश्चौपधीजलैः ॥ उदजीमयदं हि । कृपालुत्वं परीक्ष्यते ॥ १३ ॥ यदुक्तं—उपकारिणि वीतमत्सरे वा । सवयत्वं यदि तत्र कोऽतिरेकः ॥ आहूते सहसाऽपराभलुब्धे । सदयं यस्य मनः सतां स धुर्यः ॥ १४ ॥

दध्यौ सोऽधापदो ही ! मे । मृत्य्वन्ताः स्युर्मुहुर्मुहुः ॥ हस्ते चैप एर्वताः । कोऽभिभूतिरतः परम् ॥ १५ ॥ तन्मन्येऽन्यत्पदं घाता-ऽनाप्य मर्यान् परामवान् ॥ न्यास्यन्मन्येव निष्पुण्ये । सच्छिद्रा वा कृशा दतिः ॥ १६ ॥ अस्यैव वा प्रपञ्चोऽय-मेतदर्थेव मत्क्रिया ॥ चिन्त्यो धूर्तोऽतः परं तु । मा मां च च्छलतु हयम् ॥ १७ ॥ नीचः सोऽथ कुमारस्यो-पक्रियां वेत्यपक्रियां ॥ भास्वरा

अपि भार्गवो-र्धूकः पश्येत्तमोमयीः ॥१८॥ तमुज्जीव्याऽथ निश्चिन्तः । कुमारोऽश्वेत निर्भयः ॥ शयानोऽपि हि सिंहः किं । मृगेभ्यो वेभयीति वा ॥ १९ ॥ तस्य पत्न्यस्तु साशङ्का । आहूय कियतो भटान् ॥ तदावासप्रतोल्यादि । सुरक्षितमकारयन् ॥ २० ॥

अथाऽपात्यरिणा सिंहः । केनाऽपि व्याहरागतैः ॥ कैरपीत्युदिते भूपः । खेदसंभ्रमसंभृतः ॥ २१ ॥ दृष्ट्वा किमेतत्संजात-महो ! दैवं पराद्भुतं ॥ प्रारब्धमन्यथा कार्यं । दैवेनाऽकारि चाऽन्यथा ॥ २२ ॥ युगं ॥ घात्यो नैवाऽऽययौ धूर्तः । पाल्योऽत्रि-यत् मे हितः ॥ गोप्योद्घाटो जने जज्ञे । न च कार्यं ममाऽसिधत् ॥ २३ ॥ उक्तं च-विहितो गोत्रविध्वंसो । राज्यं च रिपुभिर्हृतं ॥ अभक्ष्यव्रतलोपोऽभू-न्न च शान्तिं ज्वरोऽजगत् ॥ २४ ॥ दाहोऽभूत्करयोर्घ्रणाः । पूषकाश्चाऽपि निश्चितं ॥ अथोद्घाटस्य जातत्वाद् । पात्योऽयं स्फुटमेव हि ॥ २५ ॥ नृपो व्यात्वेति सन्नदानं । शूरान् प्रैषीत् सहस्रशः ॥ सुप्तोऽसुप्तोऽपि वा घात्यो । जामातेति च तान् जगौ ॥ २६ ॥ ततस्ते सर्वसामग्रा । कुमारावासमभ्यगुः ॥ प्रतोलीं चाऽस्य भञ्जन्ति । यावदायसमुद्गैः ॥ २७ ॥ कुमा-रस्य भटैस्तान्-चामुद्घाट्य बलोत्कटैः ॥ युध्यमानैरन्यरुध्यन्त । महैर्मस्त्रि भैरिभाः ॥ २८ ॥ योधयित्वा च तैर्ममा । नष्ट्वा नृप-भटाः प्रगे ॥ प्राविशन्तृपगेहान्तः । कुञ्जान्तरिव 'फेरवः ॥ २९ ॥ स्वामिन् ! दैववशाद्भगाः । कुमारस्य भटैर्वयं ॥ अंधकारान्न किं म्रान्ति । भास्करस्य करा अपि ॥ ३० ॥ तैरित्यावेदिते क्रुद्धो । युद्धमेरीमवीवदत् ॥ मेलयित्वाऽखिलं सैन्यं । युद्धे चाऽसञ्जयन्नृपः ॥ ३१ ॥ प्रभुद्वोऽयं कुमारोऽपि । प्रातःकृत्यान्यचीकृत् ॥ प्रातरे देमितुं शरैः । सह दारैरोज्ज्वलतः ॥ ३२ ॥ श्रुत्वा पत्न्यः श्रुति-रस्रोतं । 'रुटकस्य कटुं घ्वनि ॥ ममैन्यं भूपमायान्तं । सम्भाव्याऽथ भिया जगुः ॥ ३३ ॥ नाऽयं केलिकलाकाल-स्तद्गलं मेलयाऽ-

निदि ॥ स्तुतान्त्वं च दृष्टान्त्वं च भक्तिभिर्यो प्रिय ! ॥ ३४ ॥ निग्रहीतुमुपैति त्वां । कोपाटोपरुदुर्नृपः ॥ त्वद्भट्टैस्तद्भटा भद्रा ।
 दूतैः त्वत्तदुक्तं नृपम् ॥ ३५ ॥ मीमाणां च तदस्माकं । न स्तौ रमते मनः । इत्यारुण्य दृमारोऽपि । सलीलः सस्मितं जगौ । ३६ ।
 सिन्धोर्नि शिञ्जितं याग्यो । पुमागः प्रचला चलेः ॥ प्रगल्भेन मुञ्चो तौ मे । निर्भया दीव्यत प्रियाः ॥ ३७ ॥ ततस्ता अपि दीव्यति ।
 भीमरत्नाणाम् मानने ॥ ग्रंथो जहानि नो तन्मू-मंत्रयाऽमजयद्वलम् ॥ ३८ ॥ अथ संग्रामसामग्र्या । नृपं कौमारमन्दिरं ॥ वीक्ष्या-
 न्निधानं काञ्चिदु-र्गोरात् ॥ ३९ ॥ आगत्य मन्त्रिणः मद्यो । भूपं नत्वा व्यजिज्ञपन् ॥ सर्वमन्यः प्रस्थितः कस्माद् ? ।
 हाः किं इत्तुं च कं द्विपम् ? ॥ ४० ॥

मिहोक्तं त्वाद्ये नोपा-रुण्यं राज्ञाय ग्रामिने ॥ तेऽप्यनूः किमिदं स्वामिन् ! । बलगीरवधारणम् ? ॥ ४१ ॥ सला हि निःका-
 त्नाभित्तिः मर्ता । मरणि दोषानमनोऽपि मत्तमम् ॥ स्वामारिः कोऽपि पराद्विदूहमन् । ग्रामे हि हेतुस्तममोऽस्ति भास्वतः ॥ ४२ ॥
 नूनोऽपि तस्मान्परदृष्टानि यो । 'यथा ममं मोऽपि पतत्यथोऽहम् ॥ तत्रापि दोषान्महतां तु यत्किं य-स्ततोऽप्ययं पापतमः नृ-
 पोऽपि ॥ ४३ ॥ गतो मत्तरमात्राऽर्चो[धो] । महतां व्यमनीयति ॥ मधिकोद्वेजितः कृषी । नार्कस्याऽस्तं किमीहते ॥ ४४ ॥ महत-
 त्वादिच्छस्य । तत्तुर्भङ्गयान्मुगं मुषीः ॥ उपानत्कृष्टरुस्येय । नृत्तं तुदतः पदोः ॥ ४५ ॥ तदुक्तं—कन्दकानां बलानां च ।
 मरदयेर प्रतिनिधिया ॥ उपानदुसुगमद्भो या । दूरतो या विसर्जनम् ॥ ४६ ॥ अणुयान्न खलोक्तं तत् । श्रुतं या
 नाज्यगारयेत् ॥ भुजगानां गरैः किं या । घटवद्भाज्यते सरः ॥ ४७ ॥ पूज्यस्तेजोमयोऽप्यग्नि-स्ताड्योऽयःसंगतो

यथा ॥ मृद्वपसंगमात्सुम्यं । यथा चाऽम्भसि मज्जति ॥ ४८ ॥ महानप्यापदां पात्रं । खलसंगात्तथा भवेत् ॥
यात्यतः श्रीश्च वारीव । कर्करच्छिद्रिताद् घटात् ॥ ४९ ॥

तत्र वाच्यमसंभाव्यं । न चोक्तं गृणयाद्बुधः ॥ न चाऽवधारयेत्तद्वा । युक्ताऽयुक्तं विचारयेत् ॥ ५० ॥ ईदृग्गुणोऽपि जामाता ।
दुष्कूलः सुकूलः पुनः ॥ वष्यधौरोऽपि सिहोऽयं । कः श्रद्धयात्सचेतनः ॥ ५१ ॥ वासुदेवः समो वाऽस्य । कोऽप्ययं संभवी ध्रुवं ॥
गुणलक्षणभाग्यानी-त्येतस्य द्रुवते प्रभो ! ॥ ५२ ॥ समवीवदर्थं च । तवैतं कुलदेवता ॥ पुष्पदृष्टिं तथा घोषं । कृत्वा मा तां दृष्ट्या
कृथाः ॥ ५३ ॥ यथा नरेषु राजा त्वं । विवेको हि गुणेष्विति ॥ अविवेकश्च दोषेषु । किं मुह्यसि मुहुर्मुहुः ॥ ५४ ॥ अविवेकः
क्रियारब्ध-स्तद्राजन्नसमञ्जसं ॥ अविमृश्य कृतं कार्यं । दुःखकृञ्जीवितावधि ॥ ५५ ॥ यदुक्तं-सगुणमपगुणं वा कुर्वता कार्यं
जातं । परिणतिरवधार्या यत्नतः पण्डितेन ॥ अतिरभसकृतानां कर्मणामाविपत्ते-र्भवति हृदयदाही शल्यतुल्यो
धिपाकः ॥ ५६ ॥ सहसा विदधीत न क्रिया-मविवेकः परमापदां पदं ॥ वृणुते हि विमृश्यकारिणं । गुणलुब्धाः
स्वयमेव संपदः ॥ ५७ ॥ इति

त्वं च संरमसे वाढं । स च खेलति लीलया ॥ तद्भट्टेस्त्वद्गलं भग्नं । भाग्यं निर्णय तस्य तत् ॥ ५८ ॥ त्वया वीराग्रणी-
श्रेय । मर्मन्येनाऽपि दुर्जयः ॥ इमागरिः किं महेमेन । सयूथेनाऽपि जीयते ? ॥ ५९ ॥ तथा चोक्तं-हेलाऽपि कस्यचिदचिन्त्य-
फलमस्त्यै । कस्याऽपि नाऽलमणवेऽपि फलाय यत्नः ॥ दिग्दन्तिदन्तचलनं घरणो धुनोति । स्वात्संपतन्नापि
लतां चलयेन्न भृङ्गः ॥ ६० ॥ इममर्थं कुमारणां । त्वत्सैन्यमजुषां रणे ॥ नाऽभून्वः किं तथा दृष्ट्वा । स्वसेनायं चमूपतिम् । ६१ ॥

रुपां यथैव नाऽप्याम्यत् । जीर्णैरेणु रुस्तदा ॥ आयास्यदभनिप्यंश्च । राजंस्त्वं राज्यभास्करः ॥ ६२ ॥ विडम्ब्यन्तां कुमारान् ॥
 दद्याद्भुङ्क्ता च चन्दितः ॥ भृगिः कोटिभटस्याऽपि । राज्ञः पदरथस्य च ॥ ६३ ॥ अनेन वडुरूपेण । कृतं जानन्नपि प्रभो ! ॥ एवं
 रिण्टमानोऽनु-स्त्रोप्यथुतिहृत्सलम् ॥ ६४ ॥ युग्मं ॥ यदुक्तं—आगतश्च गतश्चैव । दृष्ट्वा सिंहपराक्रमं ॥ अकर्णहृदयो
 मूर्धनो । यो गत्वा पुनरागतः ॥ ६५ ॥ गहां ग्राप्स्यसि भूषेण । हतेऽनेनाऽखिले बले ॥ कुद्वेऽस्मिन् जीविते तेऽपि । मनः
 मंदं गिर नः पुनः ॥ ६६ ॥ रम्याऽऽस्माकं च तत्क्षेमं । कांश्चान् कर्मदकं त्यज ॥ हते स्वामिनि भक्ता हि । किं जीवन्त्यनुजीविनः ॥ ६७ ॥

इति तेषां गिरा भीत्या । रिम्भृताऽनुशयाश्रयः ॥ आरेक्यन्मृषा सिंह-प्रोक्तं भूषो जगाद तान् ॥ ६८ ॥ वदथ सचिवा
 वानं । स्वामिभक्ता नयानुगां ॥ इमां युक्तां हि वः सम्यक् । श्रोतुमर्हामि चाऽप्यहम् ॥ ६९ ॥ तथापि तेन पापेन । तथोक्त्या मे
 विनाशितं ॥ ग्रहं धत्ते मनो नाऽस्मिन् । पयोगत्वेव वशुणा ॥ ७० ॥ तद्यदि स्वामिभक्ताः स्थ । पृष्ट्वा जामातरं ततः ॥ ब्रूत
 मग्नरुद्राद्यस्य । मनो यन्मे मिश्रद्वयति ॥ ७१ ॥ उत्तमाः स्वस्य नामाऽपि । स्वयमाख्यान्ति नैव ये ॥ कथं कुलादि ते ब्रूयुः ।
 श्रुगर्धनं निद्रोपतः ॥ ७२ ॥ गत्वा तथाप्यनुछिन्ध्या-त्तवादेशात्प्रयत्नतः ॥ कुलाद्यस्य वदिष्यामः । पृष्ट्वा वक्ष्यति यद्ययम् ॥ ७३ ॥

इत्युक्त्वा ते नृपं नत्वा । कुमारस्याऽन्तिकेऽगमन् ॥ विनयाचं प्रणम्यैत-मवोचन् रचिताञ्जलि ॥ ७४ ॥ दुर्विनीतद्विषां शा-
 स्ता । द्विषा गुरुषु भक्तिमान् ॥ प्रणम्रेणु कृपालुस्त्व-माश्रितेष्वतिवत्सलः ॥ ७५ ॥ सर्वं सर्वार्थिनां दत्से । कल्पद्रुरिव जङ्गमः ॥
 ब्रूहि तातकुलादि मं । मा भादृक्षीः प्रार्थनां च नः ॥ ७६ ॥ दुरात्मा कोऽपि भूयस्य । विश्लेषमुदपीपदत् ॥ त्वयोक्तेऽस्मिन् । गते तस्मिन् ।
 नृमर्णधामहे वयम् ॥ ७७ ॥ कुमारः स्नाह नाऽकापं । न करिष्ये च कस्यचित् ॥ सचिवाः प्रार्थनाभङ्गं रङ्गं धत्त निजे हृदि ॥ ७८ ॥

यथा ॥ मृल्लेपसंगमात्तुम्बं । यथा चाऽम्भसि मज्जति ॥ ४८ ॥ महानप्यापदां पात्रं । खलसंगात्तथा भवेत् ॥
यात्यतः श्रीश्च वारीव । कर्करच्छिद्रिताद् घटात् ॥ ४९ ॥

तत्र वाच्यमसंभाव्यं । न चोक्तं शृणुयाद्बुधः ॥ न चाऽवधारयेत्तद्वा । युक्ताऽयुक्तं विचारयेत् ॥ ५० ॥ ईदृग्गुणोऽपि जामाता ।
दुःकुलः सुकुलः पुनः ॥ वध्यश्चैरोऽपि सिहोऽयं । कः श्रद्दध्यात्सचेतनः ॥ ५१ ॥ वासुदेवः समो वाऽस्य । कोऽप्ययं संभवी ध्रुवं ॥
गुणलक्षणभाग्यानी-त्येतस्य ब्रुवते प्रभो ! ॥ ५२ ॥ समवीवददर्थं च । तवैतं कुलदेवता ॥ पुण्यवृष्टिं तथा घोषं । कृत्वा मा तां ब्रूया
कृथाः ॥ ५३ ॥ यथा नरेषु राजा त्वं । विवेको हि गुणेष्विति ॥ अविवेकश्च दोषेषु । किं मुह्यसि मुहुर्मुहुः ॥ ५४ ॥ अविवेकः
किमारब्ध-स्तद्राजन्नसमझसं ॥ अविमृश्य कृतं कार्यं । दुःखकृजीवितायधि ॥ ५५ ॥ यदुक्तं-सगुणमपगुणं वा कुर्वता कार्य
जातं । परिणतिरवधार्या यत्नतः पण्डितेन ॥ अतिरभसकृतानां कर्मणामाविपस्ते-र्भवति हृदयदाही शल्यतुल्यो
विपाकः ॥ ५६ ॥ सहसा विदधीत न क्रिया-मविवेकः परमापदां पदं ॥ वृणुते हि विमृश्यकारिणं । गुणलुब्धाः
स्वयमेव संपदः ॥ ५७ ॥ इति

त्वं च संरमसे बाढं । स च खैलति लीलया ॥ तद्भटैस्त्वद्गलं भग्नं । भाग्यं निर्णय तस्य तत् ॥ ५८ ॥ त्वया वीराग्रणी-
श्वैप । ससैन्येनाऽपि दुर्जयः ॥ इमागरिः किं महेभेन । सयूथेनाऽपि जीयते ? ॥ ५९ ॥ तथा चोक्तं-हेलाऽपि कस्यचिदचिन्त्य-
फलप्रसूत्यै । कस्याऽपि नाऽलमणवेऽपि फलाय यत्नः ॥ दिग्दन्तिदन्तचलनं घरणीं धुनोति । स्वात्संपतन्नापि
लतां चलयेन्न भृङ्गः ॥ ६० ॥ इममर्थं कुमारणां । त्वत्सैन्यसजुषां रणे ॥ नाऽभून्वः किं तथा दृष्ट्वा । स्वसेनाग्यं चमूयतिम् ॥ ६१ ॥

रूपां यद्येप नाऽद्यास्मत् । जीर्णैतेषु कस्तदा ॥ आयास्यदभविष्यथ । राजस्त्वं राज्यभास्करः ॥ ६२ ॥ विडम्बनां कुमाराणां ।
दृष्ट्वा धुत्वा च वन्दितः ॥ भूरिकोटिभटस्याऽपि । राज्ञः पद्मरथस्य च ॥ ६३ ॥ अनेन वदुरूपेण । कृतं जानन्नपि प्रभो ! ॥ एवं
विचेष्टमानोऽनु-चक्रोप्यश्रुतिहृत्तलम् ॥ ६४ ॥ युग्मं ॥ यदुक्तं—आगतश्च गतश्चैव । दृष्ट्वा सिंहपराक्रमं ॥ अकर्णहृदयो
मूर्खो । यो गत्वा पुनरागतः ॥ ६५ ॥ गह्रं प्राप्स्यसि भूपेषु । हतेऽनेनाऽखिले बले ॥ कुद्वेऽस्मिन् जीविते तेऽपि । मनः
संदग्धि नः पुनः ॥ ६६ ॥ स्वस्याऽऽस्माकं च तत्क्षेमं । कांक्षन् कर्मेदकं त्यज ॥ हते स्वाभिनि भक्ता हि । किं जीवन्त्यनुजीविनः ॥ ६७ ॥

इति तेषां गिरा भीत्या । विस्तृताऽनुशयाशयः ॥ आरेकयन्मृषा सिंह-श्रोक्तं भूपो जगाद तान् ॥ ६८ ॥ वदथ सचिवा
वाचं । स्वामिभक्ता नयानुगां ॥ इमां युक्तां हि वः सम्यक् । श्रोतुमर्हामि चाऽप्यहम् ॥ ६९ ॥ तथापि तेन पापेन । तथोक्त्या मे
निनाशितं ॥ लेहं धत्ते मनो नाऽस्मिन् । पयोगत्वेव बभ्रुणा ॥ ७० ॥ तद्यदि स्वामिभक्ताः स्थ । पृष्ट्वा जामातरं ततः ॥ ब्रूत
सम्यक्कुलाद्यस्य । मनो यन्मे निशुद्धयति ॥ ७१ ॥ उत्तमाः स्तस्य नामाऽपि । स्वयमाख्यान्ति नैव ये ॥ कथं कुलादि ते ब्रूयुः ।
शूराधैर्यं विशेषतः ॥ ७२ ॥ गत्वा तथाप्यनुच्छेद्या-त्तवादेशात्प्रयत्नतः ॥ कुलाद्यस्य वदिष्यामः । पृष्ट्वा वक्ष्यति यद्ययम् ॥ ७३ ॥

इत्युक्त्या ते नृपं नत्वा । कुमारस्याऽन्तिकेऽगमन् ॥ विनयात्तं ग्रणम्यैत-मवो बन् रचिताञ्जलि ॥ ७४ ॥ दुर्धिनीतद्विपां शा-
स्ता । द्विधा गुरुरपु भक्तिमान् ॥ ग्रणम्रेषु कृपालुस्त्व-माश्रितेष्वतिवत्सलः ॥ ७५ ॥ सर्वं सर्वार्थिनां दत्से । कल्पद्रुवि जङ्गमः ॥
ब्रूहि तातकुलादि स्वं । मा मादधीः प्रार्थनां च नः ॥ ७६ ॥ दुरात्मा कोऽपि भूपस्य । विश्लेषमुदपीपदत् ॥ त्वयोक्तेऽस्मिन् । गते तस्मिन् ।
शर्मणधामहे वयम् ॥ ७७ ॥ कुमारः साह नाऽकार्यं । न करिष्ये च कस्यचित् ॥ सचिवाः प्रार्थनामङ्गं रङ्गं धत्त निजे हृदि ॥ ७८ ॥

दुलं मे वक्ष्यतः [युद्धे] संख्ये । द्विण्मूलविनौ भुजौ ॥ द्रुवते हि फलेनैव । सन्तः कण्ठेन तन्नतु ॥७९॥ क्षेप्यन्ते वैरिणः सर्वे ।
यदिक्ष्यन्ते भवादृशाः ॥ सुहृदः शर्मणा चैवं । कर्मतद्धर्म्यमेव यत् ॥८०॥ सजीभूय तदभ्येतु । पार्थिवः सैन्यशस्त्रयुक् ॥ भुजावे-
च तु मे सैन्य-शस्त्रे सज्जोऽसि तत्सदा ॥ ८१ ॥

इत्यारूपं सकर्णस्ति । नत्वा तं भूपमस्यगुः ॥ तदुक्तमखिलं चाऽऽख्यन् । विपसाद नृपस्ततः ॥ ८२ ॥ इत्याद्याडम्बरं
कृत्वा । लज्जे मुञ्चन् यथातथा ॥ न युद्धे कार्यसिद्धिं तु । यशो वाऽपि विभावये ॥ ८३ ॥ कुर्वे किमुभयभ्रष्टो । गतिं कामप्यना-
प्नुवन् ॥ इति चिन्ताहुरं बुध्ना । धीसता नृपमस्यधुः ॥ ८४ ॥ अयं वज्रिणमप्याजौ । तृणायाऽपि न मन्यते ॥ आक्रान्तस्त-
त्किमाख्याति । स्वकुलाद्यकुतोभयः ॥ ८५ ॥ कुलस्य पृच्छया किं वा ? गुणैराख्यातमेव तत् ॥ मह एव मणीनां यद् । द्रूते रत्ना-
करोद्भयम् ॥ ८६ ॥ ततो यथादिग्देवः । सन्निवाऽदीर्घरोषणं ॥ तं प्रसाधानयामोऽत्र । कुमारं जगदुत्तमम् ॥ ८७ ॥ वक्ति याव-
त्ततः किञ्चि-न्नानाचिन्ताकुलो नृपः ॥ कुमाराऽनुमतिं प्राप्य । पुत्र्यस्तावदुपागमन् ॥ ८८ ॥ ताः प्रणम्य पितुः पादौ । संभ्रान्ता
निपुणं जगुः ॥ तात ! सैन्यस्य संरम्भः । कोऽयमाकासिको युधे ? ॥ ८९ ॥

राज्ञाऽयाऽऽरम्य मिहोक्ताद् । दृष्टान्ते ज्ञापितेऽखिले ॥ श्रोचुस्ताः कोऽप्ययं दिव्य-प्रकृतिर्जगदुत्तमः ॥ ९० ॥ संपन्नः
मरुलः सत्प-शौर्यस्यैर्यादिकैर्गुणैः ॥ वाहीकाऽभ्यन्तरैर्धृक्-लक्षणैर्लक्षितो यदि ॥ ९१ ॥ अकुलीनो भवेद्विश्वे । कुलीनः कोऽपि
नास्ति तत् ॥ तगौरललाचैवं । किं मूर्ध्निष्ठा मुर्मूर्धसि ? ॥ ९२ ॥ नरचिन्तामणिं भाग्यात् । प्राप्य सर्वार्थसाधकं ॥ प्रतिकूल-
यमि ह्मापा-ऽविवेकाद्ग्रहिलोऽसि किम् ? ॥ ९३ ॥ दुरात्मा दुर्जनः सिंहे । ज्ञातोऽस्माभिः पुराऽप्ययं ॥ ज्ञापितश्च कुमाराया-ऽसकृ-

द्विनयभक्तिः ॥ ९४ ॥ परं स्वाजन्यतः किञ्चिद्भद्रभावं समाश्रितः ॥ कुमारो न त्यजत्येनं । कलङ्कमिव चन्द्रमाः ॥ ९५ ॥
त्वयाऽपि मानितस्त्वामप्येवमापद्यपीपतत् ॥ किल शुष्यति सा शाखा । यां 'कपोतोऽधिरोहति ॥ ९६ ॥ तदिच्छन् स्वपरक्षेमं ।
सान्त्वयैनं नरोत्तमं ॥ विमृश्य विविधं तत्ते । भर्तयैव हितमुच्यते ॥ ९७ ॥ कटवोऽपि हि गिरो मान्या । आयतौ हि हितावहाः ॥

सेव्यान्याऽऽमयहारीणि । कटून्यप्यौषधानि यत् ॥ ९८ ॥

पार्थिवः साह सरम्भं । सहसा कृतमप्यमुं ॥ मोक्तुं लज्जाभिमानाद्यैरेवमेव न हि क्षमे ॥ ९९ ॥ तत्पुण्यो यदि भक्तिर्व-
स्ताते पत्युः कुलादि तत् ॥ पृष्ट्वा कथञ्चनाख्यात । सर्वं साधु भवेद्यतः ॥ २०० ॥ ऊरीकृत्य वचः पैत्रं । ताश्च गत्वा कुलाद्यथ ॥
पप्रच्छुः स्वं पतिं गाढ-विनयस्त्रहभक्तिभिः ॥ १ ॥ सोऽप्युवाच मम भ्राता । सिंहस्तत्कथयिष्यति ॥ ताश्च प्रोचुरनेनैवाऽकारी-
दमसमञ्जसम् ॥ २ ॥ नाम गृह्णासि तत्पाप-स्याऽस्याऽश्रव्यं किमु प्रिय ! ॥ ततस्ताः पार्थिवाद् ज्ञातं । तदुक्तमखिलं जगुः ॥ ३ ॥

तत् श्रुत्वाऽचिन्तयच्चाय-माः ! किमीदृग्लोऽस्त्यसौ ॥ एवं सत्क्रियमाणोऽपि । दुष्टोऽचेष्टि किं न्विति ? ॥ ४ ॥ तदयं
दूरतस्त्याज्यो । मान्याः पत्नीगिरश्च ताः ॥ ध्यात्वैवमवदत्कान्ता ! । एवं चेददूर्यतां खलः ॥ ५ ॥ गृह्यतामौपधी चैषा । पुत्रिकायाः
शिरस्यमुं ॥ न्यस्य पृच्छत तामिष्टं । सम्यग् सा वक्ष्यतेऽखिलम् ॥ ६ ॥ साश्चर्यास्तां मुदादाय । पतिदत्तां महौपधीं ॥ उपभूष-
मयाऽऽगत्य । समर्थं सर्वपर्यटः ॥ ७ ॥ पप्रच्छुः पुत्रिकां तस्या । न्यस्य शीर्षे महौपधीं ॥ कुमारकुलपित्रादि । मानुषीवाऽथ सा
जगौ ॥ ८ ॥ तद्यथा—^१विजयपुराहिविविजयसुख । सिरिजयानंदाभिहाणुं ॥ वरस्वत्तिअनिचवंसमणि । गुणानिहि महि-

मानिहाणुं ॥ ९ ॥ श्रुत्तुं जह्युः सर्वे । पार्थिवाद्याश्चमत्कृताः ॥ आसन्मंगलतूर्याणां । नादा जयारवोऽधुराः ॥ १० ॥ सरम्भं तं नृपो युत्तमा । कुमारेन्द्रमचिक्षमत् ॥ पुन्योऽपि क्षमिता जग्मुः । स्वं पदं मुदिता हृदि ॥ ११ ॥

अथाऽन्तरं सदोऽध्यास्त । नृपोऽप्राक्षीच मन्त्रिणः ॥ किमेतदिन्द्रजालं ? किं । क्वाऽपि पाश्चालिका वदेत् ? ॥ १२ ॥ तेऽप्य-
योचन् कुमारस्य । भाग्यादासौपधीवलात् ॥ देवतानुश्रवेषाच्च । निगदन्त्यप्यचेतनाः ॥ १३ ॥ तथापि यदि सन्देग्धि । दुर्विदग्धं मनस्तन ॥ मन्त्रिणः शतमुद्रेस्त-च्चन्द्रयुद्धि सुतं द्विजम् ॥ १४ ॥ ज्योतिषादिषु मर्मज्ञं । निपुणं त्वयि भाक्तिकं ॥ विजयादिपुरे प्रेप्य । सम्यग् मयं विनिर्णय ॥ १५ ॥ युग्मं ॥ श्रुत्वेति मुदितः शिक्षा-पूर्वं तं प्राहिणोन्मृपः ॥ नवमेऽह्वागमं सोऽपि । प्रति-
ज्ञायाऽचलद् द्रुतम् ॥ १६ ॥ सप्तभिः पुरैर्युक्तः । करभैर्युगचरैः ॥ स योजनशताऽग्रस्थे । पुरेऽगाच सत्वरम् ॥ १७ ॥ नैमि-
त्तिकस्य वैप्रेण । स हस्तन्यस्तपुस्तकः ॥ वेत्रिणा पार्थिवाऽदेशा-द्राजसद्य प्रवेशितः ॥ १८ ॥

मभायामथ सौधर्म्या-मिव रत्नमयाऽवनौ ॥ स्फटिकोदीग्रबुद्ध्याया । सर्वतः सुपमाजुषि ॥ १९ ॥ मन्त्रिसामन्तसेनानी-
महेम्यथेष्टिपत्तिभिः ॥ सेव्यमानौ सुपर्वाभिः । सारालङ्करणाऽऽयुधैः ॥ २० ॥ मणिसिंहासनासीनौ । चामरच्छत्रराजितौ ॥ अभि-
तोऽप्यङ्गरक्षेत्र । रक्ष्यमाणावुदायुधैः ॥ २१ ॥ मिलितानि सौधर्म-शानेन्द्रौ दिव्यभूषणौ ॥ नानादेशान्तरागच्छ-स्त्रासृतौ संसृतौ
श्रिया ॥ २२ ॥ मोऽपश्यद्भ्रातरौ राज-युवराजौ महश्चरौ ॥ पिण्डिताविव सूर्येन्द्रो-र्जयाह्वविजयाह्वयौ ॥ २३ ॥ वीक्षितुं नु
तदंश्चयं । बह्वृक्षो भित्तिमक्रमात् विस्मयस्मेनेत्रोर्ज्ञौ-माशिपं स ददानिति ॥ २४ ॥ सर्वज्ञः शिवमातनोतु सविता चाऽऽरो-
ग्यभिन्दुः श्रियं । भौमः शत्रुजयं बुधश्च विशदं बोधं धियं गीष्पतिः ॥ सौभाग्यं भृगुजः शनिश्च विभुतां राहुः

प्रतापोच्चयं । केतुः कीर्तिततीः सुत्वानि च गुरुस्तुभ्यं सदा भूपते ते? ॥ २५ ॥

ततो अंसंशया राज्ञा । दायितेष्वासनेषु सः ॥ आसाचके परीवार-युतोऽग्रच्छि च भृशुजा ॥ २६ ॥ क्व वासी? त्वं कुत-
श्रागाः? । क्व गन्ता? किं च वेत्सि भोः? ॥ आचक्षेऽथ विप्रोऽयं । सुरङ्गपुरवास्थहम् ॥ २७ ॥ अमन्नैमिचित्तिको देशान्तरे वा
दृष्टुमागम ॥ यथा कलार्थमेताऽस्मि । कृतार्थो युष्मदीक्षणात् ॥ २८ ॥ सर्वं आस्रोदिताऽद्याग-निमित्तादिवलेन च ॥ अतीताऽना-
गताद्यर्थं वेद्वि प्रायो यथातथम् ॥ २९ ॥ ततो भूपः फलाद्यस्मै । दौक्यन् बहुमानतः ॥ द्वि त्राणि यानि तानि प्राग् । पृष्ट्वा
पप्रच्छ तात्त्विकम् ॥ ३० ॥ आवयोः स्तः सुतौ आनो-दैहमात्रेण भिन्नयोः ॥ प्रथमः सिंहसारोऽन्यः । श्रीजयानन्दनामकः ॥ ३१ ॥
प्राच्यो दुर्नयकारित्याद् । बलाभिष्कासितो मया ॥ स्वाङ्गोद्भवोऽपि किं नैव । दुर्गन्धस्स्यज्यते मलः ॥ ३२ ॥ परो नैमिचित्के-
नोक्तो । राज्यार्हः सर्वसद्गुणः ॥ अवयोरपरेषा च । जीवितादपि बहुभः ॥ ३३ ॥ प्ररोह इव कल्पद्रो । रक्ष्यमाणोऽपि यत्नतः ॥
मिथ्या दर्शयता प्रेम । आत्रा मायाविना ऋजुः ॥ ३४ ॥ वञ्चितोऽसौ समं तेन । केनाऽप्यविदितोऽगमत् ॥ भृशं गवेपणाद् ज्ञातौ ।
श्रीविशालपुरे च तौ ॥ ३५ ॥ श्रुत्वा तत्र कलापाठं । कियत्कालमुपेक्षितौ ॥ कालान्तरे च तौ क्वाऽपि । जग्मतुस्तन्न बुध्यते ॥ ३६ ॥
नार्थस्तु सिंहसारेण । सर्वतः शोधितोऽपि यत् ॥ कुमारः श्रीजयानन्दो । न लेभेऽब्धौ तु रत्नवत् ॥ ३७ ॥ तेनाऽऽवा दुःखितौ
बाढं । निमित्तज्ञादिभाषितैः ॥ जीवावः श्वासमात्रेण । भवचन्मिलनाऽऽशया ॥ ३८ ॥ सर्वं निमित्तं अकुन-स्वमाङ्गस्फुरणादि
यत् ॥ देवतादीन्यपि ब्रूयु-स्तत्क्षेममिलनादि नः ॥ ३९ ॥ न स चाऽप्याति नाऽद्यापि । शुद्धिमात्रमवाप्यते ॥ यद्यायाति तदा
राज्ये । न्यस्य कुर्वो वने तपः ॥ ४० ॥ सहैवेच्छंस्तपः स्नेहाद् । आता राज्यं न लात्ययं ॥ तपोवयसि यात्यस्मिन् । विपीदाव-

स्ततोऽन्वहम् ॥ ४१ ॥ गतमप्येति यद् द्रव्यं । कुटुम्बं सपरिच्छदं ॥ गजाश्वाद्यपि न त्वेति । कथंचिन्मानुषं वयः ॥ ४२ ॥ तद्
जानिन् ! श्रीजयानन्दो । जीवन्नस्ति न वास्ति चेत् ॥ क्व ? कथं वा ? कदा चैते-त्यादि सम्यग् वदाऽखिलम् ॥ ४३ ॥

इत्युक्त्वा तावरोरुचां । स्मृतपुत्रवियोगतः ॥ पुनर्धूमायते किं न । दग्धोऽप्यनलयोगतः ॥ ४४ ॥ चन्द्रबुद्धिस्ततो लग्न-
ध्यानाद्याडम्बरं क्षणं ॥ मत्वा राजकुले मान्यं । तद्विधायाम्बदन्नृपौ ॥ ४५ ॥ प्राकृताविव पुत्रार्त्या । महान्तौ किं विपीदयः ॥
अचला हि न चलयन्ते । चायुना पादया इव ॥ ४६ ॥ किञ्चेत्यज्ञामि हे स्वामिन् ! । लग्नान्त्रोऽस्ति वां सुखी ॥ स्वामी योगा-
चुरीयस्य । भग्नस्येति निश्चितम् ॥ ४७ ॥ दशमस्येदृष्टित्वा-द्राज्यवान् सप्तमस्य च ॥ तादृग्रहत्रयीदृष्टे-र्नृपुत्रीव्रयीपतिः ॥ ४८ ॥
एवं प्रावृणुगित्यादि । श्रुत्वा भूपो मुदाऽवदत् ॥ तर्हि क्वाऽस्तीत्यभिज्ञाय । मुदा वद विदांवर ! ॥ ४९ ॥ स्फुरदोष्ठं वदन्
श्लोका-न्मेपराश्याधनुक्रमात् ॥ कुर्नन्नाडम्बरं लक्ष्मी-पुरेऽस्तीत्युचिवान् स च ॥ ५० ॥ पुत्रिकाभूषवाचां च । संवादात्तस्य निर्ण-
यात् ॥ वयःसंस्थाननर्णाधिं । सोऽभिज्ञानाय चाऽब्रवीत् ॥ ५१ ॥ ततो हर्मयमीभूय । तस्मिन् वद्वपतुर्नृपौ ॥ फलपुष्पमणिस्वर्ण-
वस्त्रैर्नव्यानिनाऽम्बुदौ ॥ ५२ ॥

चन्द्रबुद्धिरथैताभ्यां । निष्ठो निरगात्ततः ॥ श्लाघमानस्तदौदार्यं । स्वभाग्यं तत्र चाऽऽगमे ॥ ५३ ॥ वाचः शौर्यादहो प्रापं
महद्दृष्टयाद्भुतां ध्रियं ॥ पित्रो मधुरगीर्क्षाप । पश्यपीन्द्रादलङ्कृतिम् ॥ ५४ ॥ इत्यादि स्वानुगान् जल्पन् । प्रत्यागच्छत्तथैव
च ॥ सोऽनमत् श्रीपतिं लक्ष्मी-पुरेऽद्वि नवमे नृपम् ॥ ५५ ॥ भूसुजा बहुमानाच्च । पृष्टो हर्षोल्लसत्तनुः वृत्तान्तं तं जगौ सर्वं ।
तद्दानं च पृथक् पृथक् ॥ ५६ ॥ केचिज्जगुः कुमारस्य । दानलीला न चित्रकृत् ॥ स्रनवोऽनुसरन्ते हि । पैतृकं प्रायशो यतः ॥ ५७ ॥

महागं रंनिदानय्युः मंरम्भोऽयं फिलाऽरिलः ॥ वभूव कर्मभिश्चन्द्र-बुद्धेरेवाऽर्थहेतवे ॥ ५८ ॥

भूयोऽय निम्पयानन्द-सैर्दार्यवहुमी रमैः ॥ भगवद्बुद्धयसहृदो ! यावद्वक्ति न किञ्चन ॥ ५९ ॥ तानत् श्रीजयराजस्य ।
दुमाराक्षानहेतवे ॥ प्रधानपुरुषाः प्राप्ताः । सन्ति ते गोपुरे प्रभो ! ॥ ६० ॥ इति द्वाःस्थेन निज्ञप्तो । मुञ्चेति स्माह भूपतिः ॥ दिव्या-
लंकारनेपथ्या-स्तेऽथाऽऽजगमुः सवेत्रिकाः ॥ ६१ ॥ युग्मं ॥ भूपं नत्वोपदां कृत्वा । तदिष्टेष्व्वासनेषु ते ॥ आसामासुर्निजाकारा-
दिभिः पार्षपमोदिनः ॥ ६२ ॥ श्रीराजयुराजादि-क्षेमप्रभेन मोदिताः ॥ राज्ञा दर्शयता प्रीतिं । तेऽप्येवं तं व्यजिज्ञपन् ॥ ६३ ॥
राजंस्वरसुहृदोर्भद्रं । सपरिन्द्यद्वयोरयोः ॥ ज्ञापितं वाचिकं ताम्बां । शृणु लोहरसायनम् ॥ ६४ ॥ कुमारः श्रीजयानन्दो-ऽस्माकं
जीरितसन्निभः ॥ निर्निमप्रतिभाभाजा । त्वयाऽनायि महोन्नतिम् ॥ ६५ ॥ नैमिचिकगिरेत्यावा-मज्ञास्वहि ततस्त्वया ॥ सहाऽ-
म्स्तुलजैः प्रीति-राचंद्राकं स्थिरीकृता ॥ ६६ ॥ अथाऽयं प्रेष्यतां प्रीति-क्षीरे यत्स्यात् सिताऽन्यः ॥ वियोगाऽत्तिप्रतप्तानां ।
तत्पानान्नाय शीतिमा ॥ ६७ ॥ तवोपकाराऽलङ्कारो । यावज्जीवमविच्युतिः ॥ कुमारपोयमाणिक्य-योगात्प्राप्तो ह्यनर्ह्यताम् ॥ ६८ ॥
आद्ययोस्त्वं तृतीयोऽसि । भ्रातृवं च विनिश्चिनु ॥ ततोऽसत्सदृशं कार्यं । निवेद्यं सर्वदाऽखिलम् ॥ ६९ ॥

इत्याऽऽर्ण्याऽनदबुभूष्टु । भोभो ! भवत्कनाम्सुधा ॥ नव्या या पिवतां स्वस्मि-स्तृष्णा वर्द्धयते सताम् ॥ ७० ॥ कुमारप्रे-
षणाधर्थे । सर्वं साधु भविष्यति ॥ इत्युक्त्वा सारत्नाद्य-मलाचङ्कडौकनं च सः ॥ ७१ ॥ कृत्वाऽर्थपोचारकादि-चिन्तां सन्मान्य
वेत्रिणा ॥ समं प्रीतीकुमारस्य । सौधे तान् मिलनोत्सुकान् ॥ ७२ ॥ गत्वाऽन्तःसदसं सद्यः । प्रतिहारनिवेदिताः ॥ आनन्दमेदुरस्वा-
न्ता । यावत् प्रणिपतन्ति ते ॥ ७३ ॥ कुमारस्तावदुत्थायो-पलक्ष्य च पृथक् पृथक् ॥ नुदन् रोमाञ्चदण्डस्ता-नाऽऽलिलिङ्ग मुदा-

कुलः ॥ ७४ ॥ घौतान् धारालहर्षासै-रासनेषूपवेश्य च ॥ भद्रं पितृव्यपित्रादि-वर्गायाऽग्रश्चयत्स च ॥ ७५ ॥ भद्रं श्लिष्यति
सर्वास्तां-स्त्वाद्वियोगस्तु बाधते ॥ एवं लेखेन जानीही-त्युक्त्वा तस्मै तमार्पयन् ॥ ७६ ॥ मूर्धनारोप्य तमुन्मुद्यद् । कुमारः समवा-
चयद् ॥ पितृवर्गवियोगादि-स्मृतिदुःखाश्रुभिः प्लुतम् ॥ ७७ ॥ तथाहि—

स्यस्ति श्रीसर्वविदेवं । नत्वा विजयपत्तनात् ॥ श्रीजयः पृथिवीभर्ता । भ्रातृश्रीविजयादियुक् ॥ ७८ ॥ पुरे लक्ष्मीपुरे लक्ष्मी-
विलासमौढमन्दिरे ॥ कुमारं श्रीजयानन्दं । खेहादालिङ्ग्य सस्मयम् ॥ ७९ ॥ आदिशत्यत्र कल्याणं । सौवं ज्ञाप्यं च तन्मुदे ॥
कार्यं चाऽस्माकं राज्यस्य । वत्स ! त्वमसि जीवितम् ॥ ८० ॥ समं यत्सिंहसारेण । केनाऽप्यविदितोऽगमः ॥ खरेणेव हरिस्तत्ते ।
न युक्तः खलसङ्गमः ॥ ८१ ॥ यद्य स्मरसि नाऽस्माक-मधिरूढोऽपि सम्पदं ॥ जगतोऽपि स्वभावोऽयं । महतां तु न युज्यते ॥ ८२ ॥
महत्त्वं हि महान् प्राप्य । प्रीणयत्यधिकं पितॄन् ॥ विधुः किमुदयं प्राप्य । नोल्लासयति सागरम् ॥ ८३ ॥ नयामः कष्टतो कालं । वयं
तव वियोगतः ॥ जरद्रवा इवाऽर्हामो । वोढुं राज्यधुरां न च ॥ ८४ ॥ महोक्ष इव वत्साऽत्र । साहाय्यं कर्तुमर्हसि ॥ यदि भक्ति-
स्तवाऽस्मात्सु । दृष्ट्वाऽस्मांस्तत्पयः पित्रे ॥ ८५ ॥

इति लेखस्य तत्पार्थ-मवयुष्य कुमारराट् ॥ दध्यौ सुदुःखितोऽहं ही ! ॥ पितृदुःखाकरोऽभवम् ॥ ८६ ॥ वरं ह्यचेतना वृक्षाः
सच्छायाः पत्रपल्लवैः ॥ पान्थान् ग्रीणन्ति ये ग्रीष्मे । चण्डांशुकरतापितान् ॥ ८७ ॥ अहं तु संपदाढ्योऽपि । स्वपितॄनपि वार्द्धके ॥
न मृताकरवं किन्तु । दुःखाऽकार्पं वियोगतः ॥ ८८ ॥ तत्संप्रत्यपि गत्वाऽऽशु । सुखाकुर्वे पितृनिति ॥ ध्यात्वा स्नानादिकृत्यानि ।
निर्ममेऽतिथिभिः सह ॥ ८९ ॥

चेप्रिणाञ्च स्वरूपेऽस्मिन्-चिरिलेऽपि निवेदिते ॥ दध्यौ राजा कुमारो द्रा-गन्ता स्वमिलनोत्सुकः ॥ ९० ॥ चन्द्रबुद्धयुक्ति-
 मंगादि-चाग्निजननैरस्यं ॥ कथं पितृव्यताताभ्या-माहूतोऽप्यत्र तिष्ठति ॥ ९१ ॥ अयं च मम राज्यस्य । दृदिशोभाकरोऽभवत् ॥
 न ज्ञानेऽतः परं वेदी । स्वजनो वा भविष्यति ॥ ९२ ॥ सर्वाग्यसुभगस्याऽस्य । दर्शनप्रणयोक्तिभिः ॥ सुखाकृत्कर्मभिश्चाऽभूद् ।
 या मे प्रीतिः पुनः क सा ? ॥ ९३ ॥ ह्री ! ह्री ! चिन्तामणिः प्राप्तो । हारितो दुधिया मया ॥ अज्ञानादमृतं चोज्झि । यदीदृग्
 प्रतिरलितः ॥ ९४ ॥ अहो ! महाप्रभानं यं । पुत्रिका स्तौत्यचेतना ॥ तमप्यज्ञासिपं नाऽहं पुरतः विश्वभूषणम् ॥ ९५ ॥ बहुराज-
 निरोधादि-पुत्रीर्धव्यजापदः ॥ पुंचिन्तामणिहानि चो-पेक्ष्य ही ! किं कृतं मया ? ॥ ९६ ॥ इत्यादिचिन्तासन्ताप-दुःखसङ्घट्टना-
 यथात् ॥ आसनात्सहसाऽपप्तत् । मूर्च्छितः क्षितिपः क्षितौ ॥ ९७ ॥ व्याकुलैर्मन्त्रिभिः शीतो-पचारैः सोऽथ साजितः ॥ पृष्टस्ता-
 दृक्कर्म स्वं । सुदुःखकृदजीहि तत् ॥ ९८ ॥ जगाद च स पार्षदा-नहो ! क्रूरः कुरुर्मकृत् ॥ अविषेकः कृतमश्व । मत्तो नाऽन्यो
 जगत्पि ॥ ९९ ॥ तदीदृवर्मणः कर्तुः । शुद्धिर्मृत्युं विना न मे ॥ इत्युत्त्वा खड्गमाकृष्या-शुश्चच्छेतुं निजं गले ॥ ३०० ॥
 लब्धलक्षाथ तं वेगा-दुदात्य सचिवा ललुः ॥ शतशुद्धिस्त्ववक् राजन् ! । किमेतदसमञ्जसम् ॥ १ ॥ जीवातुरसि विश्वस्याऽप्या-
 धारो नयसम्पदां ॥ धर्मस्याऽप्युन्नतेः कर्त्ता । किं गुमूर्पसि मोग्ध्यतः ? ॥ २ ॥ कस्य भ्राम्यति नो बुद्धिः ॥ कर्मणा को न
 ग्गण्डितः ? ॥ नाऽमुश्चदुभ्रातरं हन्तुं । चक्रं किं भरताधिपः ? ॥ ३ ॥ शरास्त्रजोऽपि विविक्तोऽपि । को न मुह्यति कर्मणा ॥
 तस्यैव हि वशाद्विभ्यं । निन्द्याऽनिन्यप्रवृत्तिभाक् ॥ ४ ॥ मृत्युना न च पापस्याशुद्धिः स्यात्तपसा हि सा ॥ पापमात्मगतं कर्म ।
 मृत्युश्च तनुमात्रहृत् ॥ ५ ॥ तदात्मानं गुरूक्तेन । प्रायश्चित्तेन शोधय ॥ तच्च जीवत एव स्या-त्ततो जीव चिरं ब्रम्हो ! ॥ ६ ॥

इत्युक्तोऽपि नृपः क्रिञ्चिद् । स्वस्थीभूतोऽपि दुःखतः ॥ रुदन्नानाविकल्पार्त्तो । भोजनाद्यपि नेच्छति ॥ ७ ॥

तत्स्वरूपमथो ज्ञात्वा । पुत्र्यस्तस्यैत्य तत्र च ॥ तातपादौ प्रणम्योचुः । कैषा तेऽनौचितिः पितः ! ॥ ८ ॥ नाऽतिहर्षवि-
पादौ हि । युज्येते महतां क्वचित् ॥ वाद्धर्षुष्ठाससङ्कोचौ । चयाऽपचयजौ न हि ॥ ९ ॥ न च तेऽल्पोऽपि दोषोऽत्र । खलसैव
त्वं प्रभो ! ॥ इदोऽपि भिद्यते ह्यद्रिनिर्त्यं प्रवहताऽम्बुना ॥ १० ॥ नीचैर्वक्त्रो नृपोऽवादी-न्नास्यं दर्शयितुं क्षमे ॥ भवतीनां न च
दृष्टुं । तत्पुत्र्यो ! व्रत दूरगाः ॥ ११ ॥ योऽहं स्वपुत्रीविधव्य-मुपेक्ष्याऽऽप्सि कर्म तत् ॥ जामातुर्भवतीनां च । किमास्यं दर्शयामि
सः ? ॥ १२ ॥ व्याजह्रस्ता मुधा तात ! । कोऽयं खेदः पुनः पुनः ॥ त्वयैव सम्पदां प्रौढि-मेवमारोपिता वयम् ॥ १३ ॥ नाऽक-
रिष्यो यदि च्छान-पाठनादि धनव्ययात् ॥ तत्कोऽन्यतारयिष्यन्नः । सन्धासिन्धूः सुदुस्तराः ॥ १४ ॥ विश्वोत्तमस्य न पत्यु-
र्दानान्मोदस्व तात ! तत् ॥ सिद्यसे हृदि कृत्स्नं । स्रलितं किं विधेर्वशम् ॥ १५ ॥ प्रजाः स्युः कुप्रजाः किन्तु । पितरः कुत्सिता
न हि ॥ इति व्यत्यासयन्तीभिर्नृष्माभिस्तोषितोऽस्म्यहम् ॥ १६ ॥ लज्जे तथापि जामातु-रित्युक्ते भूभुजाऽथ ताः ॥ गत्वा स्वरूपं
तत्सर्ग-माख्याय ग्रैपयन् यतिम् ॥ १७ ॥

उदारचरितः स द्रा-गागत्याऽऽनृत्य भूषति ॥ लज्जानप्राऽऽननस्याऽस्य-वैलक्ष्यं हर्तुमवतीत् ॥ १८ ॥ राजन् ! कन्यात्रयी-
राज्य-दानप्रौढिग्रथाऽभयः ॥ मयि त्वदुपकारोऽयं । महाम्बुधिरिवाऽधुना ॥ १९ ॥ स्वलितादेककादस्माद् । विधिवुन्नखलोत्थितात् ॥
घत्ते क्लृपता धूली-मुष्टेरिव कदापि किम् ? ॥ २० ॥ युग्मं ॥ विज्ञा अपि न के आन्त्या । स्वलन्ति भगिनो भवे ॥ लोकेऽपि श्रूयते
ग्राम्भु-आन्त्या घ्नोः शिरोऽच्छिदत् ॥ २१ ॥ विलीयतेऽनुतापाद्यै-थिचोपक्रमजं ह्यघं ॥ आत्रोरन्योन्यमार्पभ्यो-घातोपक्रमजाऽघ-

वत् ॥ २२ ॥ मुया ताम्यसि किं राजन् ! । स्वकार्याणि कुरुष्व तत् ॥ सुस्थिते त्वयि सर्वाः स्युः । सुस्थिता हि प्रजा अपि ॥ २३ ॥
 इति तद्वचनैः क्रिञ्चि-ज्जातानन्दो नृपोऽवदत् ॥ वत्स ! त्वद्वाक्सुधावर्षाद्-दुःखतापोऽगमन्मम ॥ २४ ॥ स्युर्मनोवाणिकर्मणि ।
 द्विरूपाणि त्वेय चेत् ॥ भवेयुः सोपमानानि । तन्मयो नाऽन्यथा भुवि ॥ २५ ॥ मत्समोऽस्त्यविवेकी न । त्वत्समो भाग्यवान्न
 च ॥ तथाऽपि रत्नसंमर्गं । मा कार्षीरित्यनर्थदम् ॥ २६ ॥ ओमित्युक्त्वा नृपं नत्वा । कुमारोऽथ स्वधान्यगतात् ॥ अकामोऽपि नृपः
 स्नान-पूजाभुत्तयादि चाऽकरोत् ॥ २७ ॥ अर्बुर्वन् राज्यचिन्तादि । शुद्धिमिच्छन् स्वपाप्मनः ॥ नृपः प्रतीक्षमाणोऽस्याद् । गुर्वा-
 गममसक्तधीः ॥ २८ ॥ खरारोहादिना स्तेन-रीत्या सिंहवधाय च ॥ आदिदेश भटांस्तैऽपि । तथैवोपाक्रमन्त च ॥ २९ ॥ महा-
 कुलजतावात-दुःखितासम्भवादिभिः ॥ विज्ञाप्य धीसत्सैर्भूषं । कुमारस्तममभूचत् ॥ ३० ॥

अन्येद्युश्च पितृव्यादि-मिलनोत्कण्ठुलो भृशं ॥ प्रधानैः प्रेरितो गन्तु-भाषप्रच्छ धराधवम् ॥ ३१ ॥ सोऽप्यूचे यास्यसि त्वं
 ये-चन्मे प्राणैः समं ऋज ॥ मिना त्वां ते न तिष्ठन्ति । मत्पापोद्विजिता इव ॥ ३२ ॥ ततो भीतः कुमारोऽवक् । मुक्त्वा त्वामस-
 माहितं ॥ न यास्यामि विशेष्यन्ते । त्वत्तः पित्रादयो हि न ॥ ३३ ॥ तं नत्वा चाऽजगतः सौधे । दह्यौ संप्रति यामि चेत् ॥
 तदयं त्रियते स्नेहा-द्विशिष्य नवदुःखभारु ॥ ३४ ॥ स्पृहा राज्येऽपि नैवास्या-ऽधुना तादृग् विभाव्यते ॥ परं मद्वगुणवार्त्ताभि-
 स्तिष्ठत्येव समाहितः ॥ ३५ ॥ तत्रैतं मोक्तुमर्हामि । स्निहन्तमधुनाधिकं । सिंहसारस्तु राज्यार्थ-मेवैवमकरोदधम् ॥ ३६ ॥ पितृ-
 राज्यस्य पुत्रोऽहः । पराभाव्यं किमाददे ॥ प्रेषयाम्यमुमेवेति । दूनोऽयं मुदितो भवेत् ॥ ३७ ॥ ध्यात्वैवं सिंहमाचल्यौ । आतस्त्वं
 याहि पैतृकीं ॥ भुंस्व राज्यश्रियं नैव्या-भ्यहं तत्रास्पृहोऽधुना ॥ ३८ ॥ इत्युक्त्वा व्यसृजत्तं स । प्रधानानपि युक्तिभिः ॥ प्रज्ञाप्या-

ऽऽनर्ज्यं विगतिं । पितृव्याऽहो समर्प्य च ॥ ३९ ॥ कुमारऋद्विसत्कार-स्नेहवान्वाचिकादिभिः ॥ ग्रीताः सिंहयुता जग्मु-स्तेऽथो
विजयपत्ने ॥ ४० ॥ नत्वा नृपौ कुमारस्य । वाचिकानि च तेऽवदन् ॥ तदनागमहेतुं च । श्रीपतिष्माधिपाऽग्रहम् ॥ ४१ ॥
ततश्च सिंहमारोऽहं । ताम्यामालाप्य मोदितः ॥ प्रधानापितविज्ञप्तिं । राजाथोच्चैरगाचयत् ॥ ४२ ॥ तथाहि—

स्यस्तिश्री जिनमानस्य । विजयादिपुरे वरे ॥ भूपालं पूज्यमाराध्य । पितृव्यं श्रीजयाभिधम् ॥ ४३ ॥ निषेव्यं परिवारेण ।
पितृश्रीविजयादिना ॥ पुरास्त्रभूमीपुराहाव् श्री-जयानन्दः कुमारकः ॥ ४४ ॥ भक्त्या प्रणम्य साष्टाङ्गं । मौलिविरचिताञ्जलिः ॥ विधिना
निनयान्नम्रो । मुदा निज्ञपयत्यदः ॥ ४५ ॥ श्रेयो मे पूज्यपादाना । प्रणिधानाऽनुभावतः ॥ प्रसादो भवतां मे ह-द्वारिधौवैन्दवं
महः ॥ ४६ ॥ मनतामद्य लेखाब्दो । विप्रयोगाऽग्नितपितं ॥ स्नेहोक्त्यमृतवर्षेण । सिक्त्वा मामुदजीवयत् ॥ ४७ ॥ यच्चाऽग्रतोऽपि
जीनामि । प्रमात्रोऽत्र प्रगल्भते ॥ हृदयस्थितपूज्याग्नि-पद्मशैत्याऽनुभावज ॥ ४८ ॥ मद्वियोगाऽक्षमं भूयं । प्रज्ञाप्यं स्वल्पतोऽ-
भक्षरः ॥ प्रणस्याम्यर्च्यपादाऽब्जा-स्तदेकध्यानलीनहृत् ॥ ४९ ॥ तावत्तत्स्थानमुद्दिश्य । जातभाग्योदयोऽधुना ॥ कुमारः सिंहसारो-
ऽस्ति । ग्रहितो गुणसंपदे ॥ ५० ॥ प्रसाद्या सततं शिक्षा । पित्रादीना च मे नतिः ॥ शुभंयुः परिवारः श्री-पूज्यान्नौतीति मङ्गलम् ॥ ५१ ॥
कुमारस्येति निद्रप्स्याऽ-नागमेन च वन्धवौ ॥ युगपत्प्राप्तुर्हर्ष-खेदौ तौ सपरिच्छदौ ॥ ५२ ॥

अथ ते भूसुजा पृष्टाः । प्रधानपुरुषा जगुः ॥ श्रीपद्मरथभूपाल-पुत्रीपाणिग्रहादितः ॥ ५३ ॥ चरित्रं तत्कुमारस्य । धीरो-
दात्ताऽऽनदातयुक् ॥ तादृग्दुःखादि सिंहस्य । यथाज्ञातं परिच्छदात् ॥ ५४ ॥ युग्मं ॥ श्रुत्वैतत्तौ सपरिधौ । चित्रानन्दमयौ नृपौ ॥ एकं

ग्रन्थगतुः मोचीर्मनगाऽन्यं निनिन्दतुः ॥५५॥ सन्मान्याऽथ विसृष्टास्ते । ससिंहाः स्वगृहाण्यगुः ॥ समयार्हाणि कृत्यानि । भूपालावपि
 चक्रतुः ॥५६॥ अन्येद्युर्जयराट् दृश्यौ । तपोऽहं याति मे वयः ॥ भ्राता गृह्णाति राज्यं न । नाऽदोऽहंस्त्वाययौ सुतः ॥ ५७ ॥ स्वभुजो-
 पार्जितश्रीयुक् । म राज्यायं किमेति वा ॥ न परोपार्जितं मांसं । सुढक्ते सिंहे हि फेलवत् ॥५८॥ स एवाऽत्राऽथवा भावी । राजा
 पद्मादपि ध्रुवं ॥ न ज्ञान्युक्तं विसंयादि । तद्यरित्राऽनुयादि यत् ॥ ५९ ॥ सिंहे राज्यार्थमेवाऽत्र । प्रहितस्तेन संभवी ॥ पापस्तद-
 र्धमेनाऽस्मिन् । तथा यद्दुर्दुरयेव ॥६०॥ असकृन्मरणान्ताभि-रापद्भिश्च प्रघट्टितः ॥ भावी किञ्चित्त्वदोपस्त-द्राज्यमस्मै ददेऽधुना ॥६१॥
 तावदस्य सुशिद्धार्यं । स्थापयामि च वान्यवं ॥ चेत्प्रजाव्यथको भावी । तन्न सोढा कुमारराट् ॥ ६२ ॥ राजेत्युरासि सन्ध्याय ।
 मिहं राज्ये न्यवीविद्यत् ॥ अम्यर्थ्याऽस्थापयत् प्राग्न-द्वुभ्रातरं च कियदिनम् ॥ ६३ ॥ सिंहेऽपि राज्यस्र्वाथ-मभ्यर्ध्य तमतास्थ-
 पत् ॥ तस्यौ मौऽपि च दाक्षिण्यात् । हनोश्च मिलनाऽऽश्रया ॥ ६४ ॥ श्रीमान् जयनृपो गत्वा । वनेऽभूत्तापसव्रती ॥ महाजट-
 गुरोः पार्श्वे । कृतरत्नजटाह्वयः ॥ ६५ ॥

अथ श्रीपतिभूमिशृ-द्राज्याचिन्तापरादसुरः ॥ समयं गमयामास । कियन्तं धर्मकर्मभिः ॥ ६६ ॥ अन्येद्युर्वनपालस्तं ।
 प्रणम्यैवं व्यजिज्ञपत् ॥ स्वामिन् ! धर्मग्रमः स्वरि-स्तवोद्याने समाऽगमत् ॥६७॥ राजा प्रागपि संवेगी । मत्वा गुर्वोगमं मतं ॥
 शर्कराशेषपत्नीरे । ददेऽस्मै पारितोषिकम् ॥ ६८ ॥ कृत्वा सकलसामग्रीं । गजारूढो महेन्द्रवत् ॥ कुमारश्रेष्ठिसामन्त-मन्यादिप-
 रिवारितः ॥ ६९ ॥ घृतच्छत्रथलचारु-चामरो नागैरः सह ॥ अगात्सान्तःपुरो नन्तु-मांशुं वार्धैर्नदन्नभः ॥ ७० ॥ युग्मं ॥ गजा-
 नुचीर्णयान् दृष्टौ । पञ्चधाऽभिगमादिकृत् ॥ स त्रिःप्रदक्षिणीकृत्य । तं नत्वा सपरिच्छदम् ॥७१॥ सपौरः सपरीवारो । यथास्था-

नमुपाविशत् ॥ धमेलाभाऽऽशिषानन्द ॥ तं गुरुधर्ममादिशत् ॥ ७२ ॥ युग्मं ॥

“दायकं सकलसौख्यसंपदा-भाषदा भगवदा भगवदा विनायकं ॥ हे जना ! भजत धर्ममार्हतं । तेन चाऽऽशु शिववासमर्हत ॥ ७३ ॥ विद्विषां सुहृदां चाऽपि । विभागो यत्र नाप्यते ॥ बाह्यानामान्तराणा वा । भवे तत्र कुतः सुखम् ? ॥ ७४ ॥ अन्तर्द्विषो हि मोहाद्या । जनराद्याश्च तद्वशात् ॥ भवेऽत्राऽन्येषु चैषु स्यु-स्तत्तान् विजहितोचमाः ! ॥ ७५ ॥ संवेगाद्याश्च भिन्नाणि । सुगुर्वाद्याश्च तद्वशात् ॥ भवेऽत्राऽन्येषु चैषु स्यु-स्तत्तान् भजत सत्तमाः ॥ ७६ ॥ एवं दुःखमयोऽयं स्या-न्न भयाय भवो रिपुः ॥ निर्ममस्त्यक्तसंगश्च । शिवशर्मणि लीयते ॥ ७७ ॥”

इत्यादिदेशना श्रुत्वा । ज्ञानत्रयनिर्धेगुरो ॥ प्रबुद्धा बहवो भव्या । जिनधर्मं प्रपेदिरे ॥ ७८ ॥ केचित्तत्र श्राद्धधर्मं । यति-धर्मं परं पुनः ॥ मेघुः सम्यक्त्वमेकै-ऽन्ये तु कन्दाद्यभिग्रहान् ॥ ७९ ॥ भूषथाऽत्यन्तसंवेगा-द्बुध्यौ बाह्योऽपि ही ! मया ॥ द्विषन् सुहृच्च नाऽवोधि । कथं लक्ष्यौ तदन्तरौ ? ॥ ८० ॥ ततः सर्वं परित्यज्य । बाह्याऽन्तरपरिग्रहं ॥ जैर्नीं दीक्षां गृहीष्ये यद् । विमुच्ये-ऽरिलशानयात् ॥ ८१ ॥ निचिन्त्येति गुरुं स्माह । प्रजिष्यामि वोऽन्तिके ॥ राज्यसूत्रं विधायाऽऽशु । गुरुः स्माहेष्टकृद्भव ॥ ८२ ॥

ततोऽसौ सौधमागत्य । राजवर्ग्यान् प्रबोध्य च ॥ पुत्राऽभावात्कुमारेन्द्रं । बलाद्राज्ये न्यवीविशत् ॥ ८३ ॥ शिक्षयित्वा च तं तेन । कृतनिष्क्रमणोत्सवः ॥ मासं चाऽप्यारिमुद्धोष्य । सद्धं नाना [सुष्ठुः] प्रपूज्य च ॥ ८४ ॥ चैत्येष्वष्टाहिकापूजां । कृत्वा दीनान् प्रतर्प्य च ॥ वैराग्यैकमयैः स्त्रे-र्देशनानचनैश्च तैः ॥ ८५ ॥ प्रबुद्धै राजपुत्राद्यैः । सहितः पञ्चभिः शतैः ॥ प्रबुद्धानां च राज्ञीना पञ्चश्रत्या समन्वितः ॥ ८६ ॥ निर्ममो राज्यदारादौ । विषयादिषु निःस्पृहः ॥ हृदुद्रतविवेकार्क-प्रास्तमोहतमथयः ॥ ८७ ॥ स्वाना-

दिमद्भलाचार-पूर्वं सर्गाङ्गभूषितः ॥ गजारूढः सितच्छत्र-चामरश्रेणिराजितः ॥ ८८ ॥ पदे पदे ददहानं । वाद्यनादनदन्त्रभाः ॥
 प्रज्ञंमामुरैः सर्वैः । स्वर्जनः परितो वृतः ॥ ८९ ॥ गीयमानो मृगाक्षीभिः । कलैर्धवलमङ्गलैः ॥ गजाऽश्वभटकोटिभिः । सर्वतः सु-
 पमान्वितः ॥ ९० ॥ पट्यमानगुणो वन्दि-गायकैर्विविधं पुरः ॥ वीक्ष्यमाणः समन्ताच्च । संस्तुवज्जनकोटिभिः ॥ ९१ ॥ स्तूय-
 मानोऽपि गीर्वाणी-र्महासच्चचमररुचैः ॥ गोत्रवृद्धनरस्त्रीभि-राशीभिरभिनन्दितः ॥ ९२ ॥ गत्वोद्याने क्षमयित्वा । सर्वान् लोचं
 विधाय च ॥ गुरुं व्यजिज्ञपन्नत्वा । भवाब्धेस्तारयाऽऽशु नः ॥ ९३ ॥ गुरुणाऽथाऽऽजगमोक्तं । भव्यभव्यासहस्रयुक् ॥ विधिना दीक्षितः
 त्रिधा । ग्राहितश्रोपदेशतः ॥ ९४ ॥ श्रीजयानन्दभूषाद्या । गुरुं नव्यमुनींश्च तान् ॥ नत्वा जगमुर्यथास्थानं । मुखरास्तवगुणस्तवैः ॥ ९५ ॥

अधीयन् सौम्य सिद्धान्तांस्तपो द्वादशधा सृजन् ॥ विहरन् गुरुणा साकं । गीतार्थोऽभूत्क्रमान्मुनिः ॥ ९६ ॥ योग्यं
 मत्वाऽन्यदा द्युरि-पदे न्यास्यद्गुरुत्रा तं ॥ ददौ परिकरे चाऽस्मै । सहप्रव्रजितान्मुनीन् ॥ ९७ ॥ ततोऽयं बोधयन् भव्यान् । विह-
 रत्यभितो भुवि ॥ योगप्रभावतो लब्ध-बहुलब्धिसमृद्धिभिः ॥ ९८ ॥ द्युरिः प्रभावयन् जैनं । ज्ञासनं योगशुद्धितः ॥ उत्पन्नकेवलो
 भोक्ता । क्रमाच्छिष्यसुखश्रियम् ॥ ९९ ॥ युगम् ॥ अथाऽयं श्रीजयानन्द-नृपतिर्नृपसेवितः ॥ साधयन् विविधान् देशान् । चर्द्धते
 राज्यसंपदा ॥ १०० ॥ स श्रौटिं परमां श्रौटै-र्धर्मोऽर्द्धधर्ममानयत् ॥ भयाभावकरालपत्व-नयदानावनादिभिः ॥ १ ॥ प्रजास्ताथा
 गुरुराकाशी-द्यथा स्वर्वासिनोऽप्यमूः ॥ स्वःपतिं च न मन्यन्ते । तृणायाऽपि सदोन्मुदा ॥ २ ॥ युगम् ॥

अन्यदोद्यानपालस्तं । भूषं नत्वा व्यजिज्ञपत् ॥ पितरौ ते नृपोद्याने । प्राप्तौ स्तोऽल्पपरिच्छदौ ॥ ३ ॥ श्रुत्वेत्याकस्मिकाऽ-
 नन्न-शृष्टिन्यायात्तदागमं ॥ मन्यानोऽस्मै ददौ दानं । महद्भूपोच्छ्वसच्चतुः ॥ ४ ॥ ततोऽचालीदथो भूयः । पद्भ्यां तद्दर्शनोत्सुकः ॥

प्रत्येधिष्ट यथा नेमं । नाऽथ न च परिच्छदम् ॥ ५ ॥ गत्वोद्यानेऽनमद्वपु-र्ह्यसैः क्षालयन् पदैः ॥ उत्थाप्य दृढमालिङ्ग्य ।
प्रातवान्मूर्ध्नि सोऽपि तम् ॥ ६ ॥ जनन्यप्येवमेवाऽस्मै । अतशोऽप्याशिपो ददौ ॥ सर्वेऽप्यानन्दमापुश्च । क्षेमप्रश्नादिभिर्मिथः ॥ ७ ॥
मत्पैतद् द्रुतमागत्य । वध्वस्तिस्त्रोऽप्यथाऽनमन् ॥ मुदा श्वसुरयोः पादान् । समक्तिसपरिच्छदाः ॥ ८ ॥ ता वीक्ष्य गुणखानीस्तौ ।
यमानन्दमवापतुः ॥ तस्य कोट्यंशमप्यावि-श्चक्रतुर्नाऽऽशिपां शतैः ॥ ९ ॥

अथाऽऽगतयलो भूप-स्तातमोहा सिन्धुरे ॥ बधूभिः पर्युपासांऽग्निं । मातरं तु सुखासने ॥ १० ॥ तं सहस्तधृतच्छत्रं । महे-
न्द्रमिव गौरवात् ॥ पुरे जितस्वरि श्रीभिः । सौधे प्रावेक्षयन्निजे ॥ ११ ॥ सिंहासने तमध्यास्य । पादपीठे स्थितः स्वयं ॥ उत्सङ्गे
तत्पदौ न्यस्य । मृगं सम्यानरञ्जयत् ॥ १२ ॥ अथो कृतोपदान् राज-वर्ग्यान् पौरान् परानपि ॥ सदालापार्हदानाद्यैः ॥ सत्कु-
ल्यालं विसृज्य च ॥ १३ ॥ विश्वेऽसरे तात-सुतौ तदधिकारिणा ॥ चक्रतुः खानजैनार्चा-भुक्त्यादि सपरिच्छदौ ॥ १४ ॥

सुतोऽथावसरेऽप्राक्षीत् । पितरं स्नेहमक्तितः ॥ किमित्याकसिकस्ताता-गमोऽल्पद्विपरिच्छदः ॥ १५ ॥ दुःखाश्रुमिश्रदृक्
साह । जनकः शृणु वत्स हे । ॥ राज्यं प्रदाय सिंहाय । भ्राता मे तापसोऽभवत् ॥ १६ ॥ तेनैव सह यान्तं मां । राज्यस्रवार्थ-मात्मनः ॥
मिहोऽम्पथ्यं भृगु भक्ति-विनयाम्यामतास्थपत् ॥ १७ ॥ स च दर्शयते भक्तिं । मयि वात्सल्यधारिणि ॥ कालेनाऽपि तु नाऽजानां तस्य
मायाविनो मनः ॥ १८ ॥ स मामन्येद्युरालोच-मिपादाजह्वद्रहः ॥ एक एवाऽगमं चाऽहं । विद्यासाभिजकर्मभिः ॥ १९ ॥ स प्राग्
रचितसामग्नौ । भटैर्भाऽद्रागुदायुधैः ॥ बन्धयित्वाऽक्षिपद् गुप्तौ । तत्रैव च तवाऽम्बिकाम् ॥ २० ॥ मद्भक्तांश्च भटान् क्रींश्चि-चारकेषु
पृथक् पृथक् ॥ विद्यासाऽचिधिपद्वध्या । नष्ट्वा केऽपि त्वगुः क्वचित् ॥ २१ ॥ सोऽलुलुष्टन्ममाऽऽवासं । देशं चक्रे तथाऽऽ-

रम्यान् ॥ निष्ठासि ज्योतिस्तत्र । रक्षमाणोऽभितो भटेः ॥ २२ ॥ धियाज्जानां च तद्धेतुं । प्रजां मय्यनुरागिणीं ॥ स विभाव्य

भगज्यथी-अंशभीत्या तथाऽकरोत् ॥ २३ ॥

अयानि गुरदत्तो मे । वीरदत्तश्च सेरकौ ॥ अत्यन्तं मयि तौ भक्तौ । तदा नष्ट्वा कथञ्चन ॥ २४ ॥ सुहृदो धीराजस्य । मेरुस्य महीभुजः ॥ तदज्ञातं दधानस्य । भक्तिमेकान्तिकीं मयि ॥ २५ ॥ घाम्यस्थातां परीक्ष्येत् । मैत्री काले हि तादृशां ॥ अदाप्यन् गुरदत्तां ते । याम् गुरमि च तद्वद् गृहात् ॥ २६ ॥ त्रिभिर्विक्षेपकं ॥ सत्रियोऽहं तया नीत-स्तीर्ये निशि नैपुणात् ॥ स्वामिभक्तिर्हि मा काले । या प्राणाद्यनपेक्षिणी ॥ २७ ॥ प्रागेव कृतसामग्या । सर्वे नष्ट्वाऽगमाम च ॥ सुप्त या हि क्रियाः सर्वाः । मग्नसंविपमा अपि ॥ २८ ॥ यदुक्कं-रथस्यैकं चक्रं फणिनियमिताः सप्त तुरगा । निरालम्ब्यो मार्गश्चरणरहितः मारथिरपि ॥ रथिर्यात्पेयाऽन्तं प्रतिदिनमपारस्य नभसः । क्रियासिद्धिः सत्त्वे चसति महतां नोपकर्णे ॥ २९ ॥ इति

सहृदुर्भ्यस्ततो धीर-द्वरवीरैर्भटैः सह ॥ सङ्केतान्भिलितैः फाऽपि । कैश्चिदन्यैरपि द्रुतम् ॥ ३० ॥ पूर्वसञ्जितवाहादि-सामग्याऽत्रैव मागमं ॥ गुरवेन च यद्भक्ताः । प्रायः सर्वत्र सन्ति मे ॥ ३१ ॥ केचिच्चद्यापि मे सन्ति । गुप्तिषु स्वजनादयः ॥ तेषां सारामयो कर्तुं । त्वं यत्न ! प्रभुरर्हसि । ३२ इति श्रुत्वा कुमारोऽपि । खेदाद्ययममोदभाक् ॥ ऊचे सिंहस्य दीर्जन्य-महो अप्युपकर्त्तरि ॥ ३३ ॥ प्रायः पाय-गिताऽम्भोऽपि । पितेवाऽऽराध्यते सता ॥ असकृत्प्राणदाताऽपि । खलैर्वैरीव दृश्यते ॥ ३४ ॥ किञ्च-धूमः पयोधरपदं कथमप्यवाप्य । वर्षाम्भुभिः शमयति ज्वलनस्य तापं ॥ दैवादवाप्य खलनीचजनः प्रतिष्ठां । प्रायः स्वबन्धुजनमेव तिरस्करोति ॥ ३५ ॥ मा विषीदस्ततः पुत्रे । त्वदाज्ञैकवशे सति ॥ सारां साधु करिष्यामि । धृतानां सत्वरं पितः ! ॥ ३६ ॥

अपरुत्तुं दास्यामि । शिक्षा भिक्षा च नी-कृतेः ॥ प्रसादं चोपकर्तॄणां । महासन्मानदानतः ॥ ३७ ॥ इत्युक्त्या तातमानन्द्य ।
त्रीनाऽऽहूयाऽथ तान् भटान् ॥ तत्सत्त्वस्वामिभक्त्यादि-गुणास्तुष्टाव वन्दिवत् ॥ ३८ ॥ सत्कृत्य सकुटुम्बास्तान् । वस्त्रालंकरणा-
दिभिः ॥ प्रत्येकं देगदानैश्च । तुष्ट-प्रभुरपिप्रिणत् ॥ ३९ ॥ यदुक्तं-सुवर्णपुष्पां पृथिवी-मुच्चिचन्वन्ति नरास्त्रयः ॥ शूरश्च
हूनविन्श्च । यश्च जानाति सेचितुम् ॥ ४० ॥ ततस्तुष्टा विसृष्टाश्च । गत्वा राज्ञा भटैः सह ॥ देशास्तेऽप्यात्मसात्कृत्वा ।
भूपौ तौ पर्युपासते ॥ ४१ ॥ अन्येषामपि भूपोऽदाइ । ग्रासं पित्रा सहेयुषा ॥ निग्रहीतुं सिंहसारं । स्वाश्च मोचयितुं ततः ॥ ४२ ॥
निनयादिपुरे गन्तु-कामथैनं व्यचिन्तयत् ॥ राज्यभ्रंशभिया दुष्ट । पितर्येवमचेष्टत ॥ ४३ ॥ युग्मम् ॥ मयैवाऽस्थाप्यसौ राज्ये ।
सम्प्रत्येन ततः कथं ॥ निगृह्णामि द्रुतं दाना-ऽऽदानाम्या स्या हि निष्कलः ॥ ४४ ॥ लेखेन ज्ञापयित्वा त-न्मोचये स्वजननादिकान् ॥
शक्तः स्थापयितुं फेरु-हरेर्हृत्वा क्रिमाऽऽमिषम् ॥ ४५ ॥ स न मुञ्चति चेत्तत् । निगृह्णन् स्यां न दोषभारु ॥ श्वानोऽपि ताड्यते
स्योऽपि । न किं क्षीरे निटालयन् ॥ ४६ ॥

ध्यात्वेनं मरिपतुः प्रेप्यं । सर्वं यल्लुण्ठित त्वया ॥ विमुच्य द्राक्षुं ग्रहेयाश्च । सत्कृत्य स्वजनादयः ॥ ४७ ॥ नो चेत्त्वां नि-
ग्रहीष्यामि । स्थेयं सज्जतया युधि ॥ इति लेखेन सिंहस्य । दूताऽऽस्येनाऽप्याजिज्ञपत् ॥ ४८ ॥ ज्ञात्वा तल्लेखदूतोक्तं । सिंहसार-
स्ततो भिया ॥ सर्वं श्रीविजयस्य स्वं । सत्कृत्य स्वजनादि च ॥ ४९ ॥ त्रैपीत्सग्राभृतं सद्यो । देशं विजयभूभुजः ॥ तत्सात्कृत्वा
च निगीप्ति-दूताभ्या तद्वयजिज्ञपत् ॥ ५० ॥ युग्मम् ॥ दृष्ट्वागतं च तत्सर्वं । पितापुत्रावहृष्यतां ॥ प्राच्यं स्वं स्वजनादिभ्यो ।
देगं श्रीविजयस्त्वदात् ॥ ५१ ॥ सुतोऽन्येष्टुः पितृभ्या च । प्रोचे विजयपत्तनात् ॥ आरम्य निर्गमाद्भ्रतः ! वृत्तं स्वं ब्रह्मशेषतः ॥ ५२ ॥

मूलनोऽयं चरित्रं स्व-मस्मिन्मुरपि स्वयं ॥ पित्राऽऽनोच्छिन्नमीरुः । हुमारोऽवगं यथायथम् ॥ ५३ ॥ नानाप्राढावदाताढ्य ।
यत्प्राप्यमाश्रितं ॥ निगम्य पितरौ तत्र । तमानन्दमवापतुः ॥ ५४ ॥ अमास्तद्ब्रह्मदयाम्मोघौ । तद्ब्रह्मोक्तिकप्रणालकैः ॥ उद्-
भान्नो यः पुरे देजे । श्रयिव्यामपि विस्तृतः ॥ ५५ ॥ ततः श्रीविजयस्तत्र ॥ पुत्रभक्त्या चमत्कृतः ॥ सत्कृतः सर्वराजन्यैः । सु-
रमास्ते मर्हीधरः ॥ ५६ ॥ तदङ्गजस्तु भूजानि-र्जयत्यानन्दितप्रज्ञः ॥ सप्ताङ्गराज्यं सुप्राज्यं । सुज्ञानः स्वशुजार्जितम् ॥ ५७ ॥
धरलो यद्यद्युजो । रञ्जिताऽशेषभृतलः ॥ सर्वोत्कृष्टनयैश्वर्य-प्रभृतो विस्तृतो भुवि ॥ ५८ ॥

अन्यदा गुनिनीतत्वाद् । भक्त्या प्रीत्या च पूरितः ॥ स्वपित्रे तन्निजं राज्य-माग्रहाद्वयतरत्स च ॥ ५९ ॥ उत्तमत्वाभिरी-
हृता-शुगुणिनामग्रणी मणिः ॥ पुत्रैकमेवदाक्षिण्या-दुल्लंघयितुमशमः ॥ ६० ॥ राजा श्रीविजयस्तस्याऽनिच्छयाऽपि प्रपद्य तत् ॥
हमारं श्रीजयानन्दं । बलादेकान्ततरत्सलम् ॥ ६१ ॥ प्रत्यपादयदानन्दा-द्यौराज्यमखण्डितं ॥ सर्वथाऽपि परैः सर्वे-रनुल्लंघित-
गामनम् ॥ ६२ ॥ समसिंहासनासीनौ । समवेपविभूषणौ ॥ समानरूपसौन्दर्यौ । समाननयतेजसौ ॥ ६३ ॥ भीमकान्तोन्नतत्वादौः ।
मर्गलोकोत्तैर्गुणैः ॥ समौ समौनौ पापोक्तौ । युक्तौ सर्वयशःश्रिया ॥ ६४ ॥ कृताद्विरूपदेवेन्द्रा-कैन्दुस्मरसुराऽरिवत् ॥ युग्मि-
सौन्दर्यसद्भाढ्यौ । दृश्येते युगपज्जने ॥ ६५ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ एवं द्वयोर्महेश्वर्य-लक्ष्मीलालितपादयोः मिथः पृथुतमस्नेहो-ऽलौकिकोऽ-
वर्द्धताऽनिशम् ॥ ६६ ॥ अन्येद्युर्विजिगीषुत्वाद् । राजचूडामणिर्युवा ॥ चिन्ता न्यस्य पितर्यस्य । राज्यस्य निखिलस्य च ॥ ६७ ॥ स्वयं च श्री-
जयानन्दः । शक्रजिद्विक्रमो नृपः ॥ भूपान्मध्यमखण्डस्थान् । लीलयाऽसाधयद्बहून् ॥ ६८ ॥ राजा चक्रपुराधीश-शक्रसेनोऽति-
विक्रमी ॥ जयी जयपुररक्षमाश्रु-द्विपक्षशोददक्षिणः ॥ ६९ ॥ जयन्तीनगरीनिता । जयन्तः शान्तराज्यवन्तकृत् ॥ पुरन्दरपुरत्राणं । नरेन्द्रो

नरकेमरी ॥ ७० ॥ शूरः ह्यर्पपुरस्वामी । नन्दो नन्दिपुरेशिता ॥ भीमो भोगवतीभर्ता । कोशलेशः सुमङ्गलः ॥ ७१ ॥ अन्येऽपि
पृथिवीचन्द्र-कलाचन्द्रकृपादयः ॥ भूसुजः साधितास्तेन । विहिताः स्वस्य सेवकाः ॥ ७२ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥

एव प्रसाध्य भूपालान् । भूयसः सुमदोचमान् ॥ महासैन्यान्धिरागात्स । सोत्सवं स्वपुरेऽन्यदा ॥ ७३ ॥ प्रणम्य पितरं
भक्त्या । सेवमानः सुमानसः ॥ स्वीकृत्य राज्यचिन्ता स्वं । राज्यमुन्नतिमानयत् ॥ ७४ ॥ युग्मं ॥ ततोऽसौ राजराजेति । नृपेषु
निरुदं रहत् ॥ प्रसिद्धिं परमां प्राप । गीयमानगुणो ह्युरि ॥ ७५ ॥ श्रीविशालपुरेशाद्याः । क्रमात्तद्वृत्तसंश्रुतेः ॥ जामातरमभि-
मनै-स्तं विज्ञाय मुदं दधुः ॥ ७६ ॥ कुमारः श्वधुरेभ्योऽथ । परिणीताः पुरा निजाः ॥ प्रेष्य लेखानभिज्ञान-गर्भानानाययत्
प्रियाः ॥ ७७ ॥ प्रभुत्वेनाऽपि सेव्योऽयं । स्वाजन्यात्सेवितो वरं ॥ ध्यात्वेत्यानीय ते पुत्री-रार्षिपन् विहितोपदाः ॥ ७८ ॥ तथाहि-
श्रीविशालपुरानीश-स्तनयां मणिमञ्जरीं ॥ श्रीविशालजयः सान्तःपुरोऽभ्येत्य समार्षिपत् ॥ ७९ ॥ एवं हेमपुरादेम-प्रभः सौभा-
ग्यमञ्जरीं ॥ तथा पद्मरथः सान्तः-पुरो निजयसुन्दरीम् ॥ ८० ॥ कमलप्रभभूपश्चाऽ-नैपीत्कमलसुन्दरीं ॥ ता सोऽप्याश्वास तद्योग्या-
चासग्रासैरपित्रिणत् ॥ ८१ ॥ राज्यं स्वं पितृसात्कृत्वा । स कुमारनराधिपः ॥ इष्टैः कलाविलासाद्यै । रमते रमणीयुतः ॥ ८२ ॥
श्वसुराः सपरीमारा । जामातृश्रीचमत्कृताः ॥ ताभ्यां सत्क्रियमाणाः स्व-निर्भेऽस्तुस्तपुरे कियत् ॥ ८३ ॥

अन्येद्युः श्रीजयो भूपः । सह पित्रादिभिर्नृपैः ॥ अध्यास्त वहिरास्थानी-समां सम्यालिसुन्दराम् ॥ ८४ ॥ तत्र देशान्तरा-
त्किञ्चि-दागाद्रायनपटकं ॥ सुकण्ठस्तत्र मुख्योऽस्ति । गाताऽतिमधुरध्वनिः ॥ ८५ ॥ तस्य रूपाऽतिरम्भाऽस्ति । प्रिया सर्वकलो-
त्तरा ॥ विशिष्य चाऽऽशु सद्गीत-कृतिगाढविचक्षणा ॥ ८६ ॥ सा पद्मरथभूपाल-द्विकन्याचरित्वाऽनुगं ॥ गीतं कृत्वा तदा भर्ता । सह

गातुं प्रचक्रमे ॥ ८७ ॥ लब्ध्या भिल्लप्रदानादि । ज्यायस्याऽस्तु करग्रहात् ॥ आरम्य चरितं पुत्र्या । जगौ गातृग्रहावधि ॥ ८८ ॥
ततः प्राक् सुरादुःखौघ-सस्मृत्यार्चो स्रोद सा ॥ तद्गीतरसभङ्गं च । सुकण्ठो वीक्ष्य ता जगौ ॥ ८९ ॥ तुहगीअगुणेण रंजिआ ।
सुचिरं सुंदरि ! कामदा पया ॥ कह रोइसि दुत्थिया खया । वसरे नो सुलहो खणो पुणो ॥ ९० ॥ निरुध्य रुदितं
साऽपि । कथाञ्चिद्द्रुदध्वनिः ॥ गीतगानच्छलादेवे-त्यगायज्जनचित्रकृत् ॥ ९१ ॥ तथाहि—किह पउमपुरं किह पउमरहु-
किह पिअडाभंगिण भिल्लगहु ॥ जयसुंदरि गायणघरिहिं गया । हह ! गायइ घणकाज्जि दइवहया ॥ ९२ ॥
शुत्वंतत स्वधवाह्यादि । पद्मा राज्ञी सविस्मया ॥ यावत्ता वीक्षते तावत् ॥ ९३ ॥ वत्से ! वत्से ! कथ
क्वाऽसी-त्यादि सा ब्रुवती द्रुतं ॥ तामुपागात्ततः साऽपि । तत्पदोरुत्थिताऽपतत् ॥ ९४ ॥ उभे अपि मिथः कण्ठे । विलग्याऽ-
रुदिता च ते ॥ राजा पद्मरथोऽप्येता-मुपलक्ष्य सुतामुपैत् ॥ ९५ ॥ एषाऽपि रुदतोऽस्याऽपि । गृहित्वाऽघ्नि ततोऽरुदत् ॥ तेषा च
रुदितैर्जज्ञे । कारुण्यैरुमयी सभा ॥ ९६ ॥ अयुभुत्सन्त तद्वृत्तं । सभ्याः सर्वे सविस्मया ॥ अप्राक्षीचानथाऽऽकार्यं । किमेतदिति
भूपराद् ॥ ९७ ॥ निरुध्य रुदितं धैर्या-त्ततः पद्मरथोऽवदत् ॥ कन्ये स्वामिबभूता मे । समस्या चाऽर्पयं तयोः ॥ ९८ ॥ मच्चित्तप्र-
तिकूलार्थ-तत्पूर्व्यादिक्रुधा तदा ॥ प्रादां ते कूटभिह्लाय । लब्ध्वीमित्यादि ते स्फुटम् ॥ ९९ ॥ स्वाऽभिप्रेतसमस्यार्थ-कथनादिजतु-
ष्टितः ॥ नरकेसरिभूषाङ्ग-शुवेऽदा जयसुन्दरीम् ॥ ५०० ॥ स्थापितः कियतो घसान् । जामाता नरकुञ्जरः ॥ सप्रियः सत्कृतोऽथ
स्वे । पुरन्दरपुरेऽगमत् ॥ १ ॥ उपालक्ष्यऽधुना चैषा । गायन्ती जयसुन्दरी ॥ जाने गीताऽनुसारेण । दुखाऽवस्थामगात्सुता ॥ २ ॥
व्यक्तं धृत्तान्तमस्या न । वेदम्यैव हि वक्ष्यति ॥ ततस्तातेन पृष्टाऽऽख्यत् स्मृत्तं जयसुन्दरी ॥ ३ ॥ तथाहि—

तदा तात ! समं भर्ता । ग्राप्ताऽहं श्वासुरे कुले ॥ मत्पतिश्च मदासक्तो । रमते भोगशर्मसु ॥४॥ अन्यदा स वसन्तर्त्तौ । कुसुमा-
वरनाभनि ॥ क्रीडोद्याने पुरात्कोश-द्वयस्ये नन्दनोपमे ॥ ५ ॥ विधाय विविधान् केलि-गृहान् चालुकभित्तिकान् ॥ सच्छन्नान्
कुटुम्बसग्मी-रम्मास्तम्भालिबन्धुरान् ॥६॥ कामस्येव गृहेष्वेषु । नासद्वयवित्तसया ॥ सर्वाद्विभोगसामग्र्या । प्रविशेद्य मया समम् ॥७॥
दूरस्थैः सुभटे रस्य-माणधेदीगणैर्द्वृतः ॥ चारुस्त्रीगीतनाट्यादि-लीनश्चिक्रीड सोऽन्वहम् ॥८॥ नारीकुञ्जरनारी-गणैस्तस्येति खेलतः ॥
भोगासक्तस्य यद्विद्या-दन्यथाऽजनि तत् शृणु ॥ ९ ॥ सहस्ररुदयैलेयो । महासेनाह्वयहस्त्रिराद् ॥ पुरं लुण्ठयितुं किञ्चि-दचलद्भिल्ल-
सैन्ययुक् ॥ १० ॥ हेरिकैर्म्यः सुरक्षं त-द्विज्ञाय व्यर्थैस्त्रिकः ॥ बलमानः कुमारं तं । ज्ञात्वा वनमवेष्टयत् ॥ ११ ॥ त्वज्जामाता
समैन्यस्ता-^१द्याहलाभिरययोधयत् ॥ शृङ्गनादनददिकै-र्भग्यस्तैः प्रबलैस्ततः ॥ १२ ॥ नष्टे चाऽस्मिन् ससैन्ये ते । केलिगेहानलुण्ट-
यन् ॥ द्येनेन कलमिद्धीय । भिल्लेनेनाऽहमादिपि ॥ १३ ॥ मुदा पल्लीं ससैन्योऽगा-द्विपण्णा स जगौ च मां ॥ प्रबले मयि पल्लीशे ।
पत्न्यौ क्रीड यथारुचि ॥ १४ ॥ शीलभ्रंशभियाऽत्रैत्सं । ततस्त्र्यहमुपोषिता ॥ अतः स स्नाह भुङ्क्ष्व त्वां । दास्ये पत्न्ये धनेन
यत् ॥ १५ ॥ किञ्चिज्जातसमाधाना । भोजनादि व्यधां ततः ॥ अशङ्कत सपत्न्याश्च । शल्यं भिल्लपतेः प्रिया ॥ १६ ॥ नगालि-
मुलभौषण्या-दर्णं सा भोज्यगं ददौ ॥ तज्जलोदरिणी जाता । प्रापं जीवितसंशयम् ॥ १७ ॥ वैद्यौपथाद्यभावेन । कल्या नैपाऽत्र
गायिनी ॥ इति प्यात्वा मुरुगुणाय । तत्र चाऽऽज्जगमुपेज्यदा ॥ १८ ॥ ददौ मामुपचर्यायै । ग्रीतिदानधियाऽपि च ॥ तद्गीतरञ्जितो
भिल्ल-पतिः पत्नीकृतं त्रिदन् ॥ १९ ॥ युग्मं ॥ रूपलुब्धोऽग्रहीत्सोऽपि । सुवैद्यात्कल्पयताशया ॥ साऽहं विजयखेडाह्वे । पत्तने च

समागमम् ॥ २० ॥ सोऽस्मिन् सुमतिवैद्येन । द्रव्यैर्मात्रचिकित्सयत् ॥ रोगमूलानि स ज्ञात्वा । विरेचाद्यैरपीपटत् ॥ २१ ॥ तं सत्कृत्य सुकण्ठो मां । चक्रे प्रणयिनी मुदा ॥ विशिष्याऽध्यापयद्गीतं । प्रागप्याप्तां कलोच्चयम् ॥ २२ ॥ गायामि सह पत्याऽहं । लभे सोऽनर्गलं धनं ॥ भूपादीन् रञ्जयन्नेवं । सुकण्ठो घनवानभूत् ॥ २३ ॥ मत्वाऽथ श्रीजयं भूषं । प्रौढं बहुनृपाऽन्वितं ॥ उपस्थिताऽद्य गानार्थं । लब्ध्वा बहुदिनैः क्षणम् ॥ २४ ॥ तातादीनत्र मत्वाच्च । जिज्ञापयिषयाऽऽत्मनः ॥ स्वचरित्रात्मकगीत-मगायं निर्मितं स्वयम् ॥ २५ ॥ विदितं तेऽग्रतः सर्व-मथो विजयसुन्दरी ॥ तादृग्भिच्छाय या दत्ता । कथमासीत्क्व चाऽस्ति च ॥ २६ ॥

ऊचे पद्मरथो भिच्छो । न सः किन्तु नृपाऽत्मजः ॥ निजभाग्यपरीक्षार्थं । तादृग् रूपं तथा व्यधात् ॥ २७ ॥ कृतपूर्वाऽवदाता-लि-र्मद्वन्धादिर्जगज्जयी ॥ राजेन्द्रः श्रीजयः सोऽय-मेव श्रीविजयाङ्गजः ॥ २८ ॥ इयं च वामपार्श्वस्था । भूपस्य स्नेहमानभूः ॥ सर्वपत्न्युत्तमा सा ते । स्वसा विजयसुन्दरी ॥ २९ ॥ अद्गुल्या दक्षिणामेपा । यावत्तामप्युपागमत् ॥ साऽपि चोत्थाय तावच्च । कण्ठलप्राऽरुदत्स्वष्टुः ॥ ३० ॥ निरुद्धय रुदितं चाख्य-द्वाढं तां जयसुन्दरी ॥ स्वसर्धन्यासि या शुद्ध-शीलैवं प्राप च श्रियः ॥ ३१ ॥ श्रीदेवगुरुधर्माणां । माहात्म्योक्त्यां त्वयैव च ॥ समस्या पूरिता तात्त्वि-क्यलम्भि च फलं तथा ॥ ३२ ॥ मया नास्तिकवादोप-हृतया तु यथा तथा ॥ अपूरि पितृचाटूक्त्या । तदभूवं विपत्पदम् ॥ ३३ ॥ न प्रसादाऽप्रसादाभ्यां । राजादेः सुखदुःखभाक् ॥ किन्तु स्वपुण्यपापाभ्यां । सर्वोऽत्राऽवां निदर्शनम् ॥ ३४ ॥ इति श्रुत्वा निबुद्धयैत-द्बृत्तं सर्वं तयोर्नृपः ॥ श्रीजयोऽबृधुधत्सभ्यान् । धर्मा-धर्मनिदर्शनात् ॥ ३५ ॥ तदुबुद्वाहृतं धर्म । जनाः सर्वेऽपि विसिताः ॥ सुकण्ठयाऽर्थितं दत्त्वा । श्रीजयोऽमूसुचच ताम् ॥ ३६ ॥ पित्रे समर्प्य पुत्रीं तां । स्वगृहान्तर्विवेश सः ॥ शास्त्रोक्तविधिना चैतां । संशोच्याऽस्थापयत्पिता ॥ ३७ ॥ नरकुञ्जरमाकार्य ।

समये तत्पुत्रादयः ॥ सोपालम्भं ददौ तस्यै । नृपेन्द्रो जयसुन्दरीम् ॥ ३८ ॥ सोऽपि च श्वसुरादिभ्यो । लज्जमानः प्रियान्वितः ॥
वीराभिधे पुरे स्वेऽजात् । पत्नीप्राप्त्या मुदा द्रुतम् ॥ ३९ ॥ मिथः सत्कारसंवृद्ध-श्रीतयोऽन्येऽप्यगुर्नृपाः ॥ नरेन्द्रानुमताः स्वस्व-
पुरं पद्मरथादयः ॥ ४० ॥ राज्यं स्वं पितृसात्कृत्या । कुमारोऽप्यथ सप्रियः ॥ कलाभिः क्रीडति स्वैर । निश्चिन्तो धर्मकर्मकृत् ॥ ४१ ॥

धर्मशर्ममयेऽर्थैवं । भूभुजोर्यात्यनेहसि ॥ इमौ व्यजिज्ञपन्नत्वाऽन्यदा काननपालकः ॥ ४२ ॥ युवाभ्यामिव भूपाभ्या-मलं-
चक्रे वसुन्धरा ॥ 'इष्यदक्षिणराताभ्यां । वनलक्ष्मीस्तथा प्रभू ॥ ४३ ॥ अत्र वसंतवर्णनं-विलसत्कोकिलारावा । चन्दनामोद-
नोदिनी ॥ चञ्चल्यं पकपुष्पाभा । पुन्नागश्रेणिमोहिनी ॥ ४४ ॥ रम्यरम्भोरुलक्ष्मीका । सानन्दोल्लासिविभ्रमा ॥
मञ्जुलस्थलजोत्फुल्ल-पद्मनेत्रा कलालिमृत् ॥ ४५ ॥ जाता द्वितीयमाद्धरा । वर्णिनीव नवोदया ॥ भोगक्रीडाऽहंतां
धत्ते । वनश्रीरयुना प्रभू ॥ ४६ ॥ व्याजहार निशम्यैवं । भूषः श्रीविजयः सुतं ॥ नैवाऽहमो वनक्रीडां । यतो नो मध्यमं
वयः ॥ ४७ ॥ तद्वत्स ! क्रीडितुं याहि । वने सुरभिपावने ॥ त्वां विना हि न खेलन्ति । नागराः सागराः श्रियाम् ॥ ४८ ॥
ताताऽऽदेशमवाप्यैव-मनुल्लङ्घ्यं वुभारराद् ॥ वनेऽगात्सर्वसामग्या । सान्तःपुरपरिच्छदः ॥ ४९ ॥ मिथः शोभासमाचौराः । पौराश्चाऽपि
तमन्यगुः ॥ क्रीडोद्यानेऽर्हसामग्या । स्वस्वमद्वयनुरूपया ॥ ५० ॥

वाद्यन्ते वेणुवीणादी-न्यथो वाद्यानि लक्षशः ॥ मृदंगपटहाद्यानि । चाऽत्र प्रतिपदं जनैः ॥ ५१ ॥ ददते चचरीनार्य-आरु
गायन्ति गायनाः ॥ मञ्जु नृत्यन्ति नर्चक्यः । खेलैः खेलन्ति खेलकाः ॥ ५२ ॥ कलयन्ति कलाकेलीः । किल केलिकिला जनाः ॥

नरेन्द्र ! यमदुर्गादौ । पत्न्यां भिक्षाधिपोऽभवत् ॥ चण्डसिंहाऽभिधस्तस्य । सिंहव्याघ्रौ सुतौ पुनः ॥ ७१ ॥ पितर्युपरते
राज्य । शुजाते तौ विभज्य च ॥ ललौ व्याघ्रस्य सिंहोऽथ । राजपत्न्यौ बलोत्कटः ॥ ७२ ॥ ततश्च दुःखितो व्याघ्रौ । आभ्य-
नेको वनादिषु ॥ जीवन्मृगयाऽत्रागा-दद्य सोऽहं महीपते ! ॥ ७३ ॥ मद्भ्राता स च सिंहोऽपि । पुरःसिद्धिदिदृक्षया ॥ आगत
कौतुकादत्रै-वाऽऽसन्ने वनगह्वरे ॥ ७४ ॥ निःशङ्कं सह मत्पत्न्या । रमते दुर्जयो मया ॥ दुर्बलस्य बलं राजे-त्यहं तु त्वामुपा-
गमम् ॥ ७५ ॥ युग्मं ॥ भटकोलाहलं श्रुत्वा । नक्षत्येप क्वचित्कुधीः ॥ ततः शक्नोपि चेद्राज-न्नेकाव्येवैत्य तज्जवात् ॥ ७६ ॥
प्रिया मोचय मे दुष्टं । हत्वा राज्यं च देहि यत् ॥ निसर्गाद्वत्सला सन्तो । विशिष्य शरणागते ॥ ७७ ॥ यदुक्तं—विपदि परेषां
सन्तः । समधिकतरमेव दधति सौजन्यं ॥ ग्रीष्मे भवन्ति तरवो । घनकोमलपल्लवच्छायाः ॥ ७८ ॥ एतं प्रति कृपां
कृत्वा । भूपतिः क्षुपितोऽवदत् ॥ रे ! रे ! दर्शय तं दुष्टं । निगृह्णामि रयाद्यतः ॥ ७९ ॥ मद्भूमावप्यनीतिं यः । करोत्येवं दुराशयः ॥
न क्षमे क्षणमात्रं तं । सौजन्यस्य कलङ्कदम् ॥ ८० ॥ राजेत्युक्त्वा समं तेन । साऽसिः केनाऽप्यलक्षितः ॥ अगाद्दुर्गेऽपि कार्ये हि ।
विचारो नैव सात्विके ॥ ८१ ॥ निकुञ्जस्य मुखे गत्वा । स भिक्षो व्याहरन्तृपं ॥ इहैवाऽन्तर्यणं सोऽस्ति । विभेम्यायांस्ततोऽग्रतः ॥ ८२ ॥
ततस्तत्रैव तं मुक्त्वा । निकुञ्जे प्राविशन्तृपः ॥ व्यलोक्त च सर्वत्र । न पुनः कञ्चनैक्षत ॥ ८३ ॥ व्यावृत्तस्तत्र तं भिक्षु-मपि
नैक्षिष्ट भूपतिः ॥ मन्वानोऽधेन्द्रजालं त-द्यावदेति पुरं प्रति ॥ ८४ ॥ तावद्रथोन्नोऽवतीर्णो द्राग् । विमानात्कोऽपि निर्गतः ॥ प्रणम्य
खेटो भूपालं । विनयेन व्यजिज्ञपत् ॥ ८५ ॥ विकल्पान् हृदि मा कार्षी-भिन्नरूपादिमायया ॥ मयैवाऽऽनिन्येऽत्र त्वं । तत्र
हेतुं मृशु मभो ! ॥ ८६ ॥ तथाहि—

नरेन्द्र ! यमदुर्गाद्रौ । पत्न्यां भिल्लाधिपोऽभवत् ॥ चण्डसिंहाऽभिषस्तस्य । सिंहव्याघ्रौ सुतौ पुनः ॥ ७१ ॥ पितर्युपरते
राज्यं । शुद्धाते तौ विभज्य च ॥ ललौ व्याघ्रस्य सिंहोऽय । राजपत्न्यौ बलोत्कटः ॥ ७२ ॥ ततश्च दुःखितो व्याघ्रो । ब्राम्ह-
नेको वनादिषु ॥ जीवन्मृगययाऽत्रागा-दद्य सोऽहं महीपते ! ॥ ७३ ॥ मद्भ्राता स च सिंहोऽपि । पुरक्राद्विदिदृक्षया ॥ आगतः
कौतुकादत्रै-वाऽऽसन्ने वनगह्वरे ॥ ७४ ॥ निःशङ्कं सह मत्पत्न्या । रमते दुर्जयो मया ॥ दुर्बलस्य बलं राजे-त्यहं तु त्वामुपा-
गमम् ॥ ७५ ॥ युग्मं ॥ भटकोलाहलं श्रुत्वा । नक्ष्यत्येव क्वचित्कुधीः ॥ ततः शक्नोपि चेद्राज-न्नेकाक्येवैत्य तल्लवात् ॥ ७६ ॥
प्रियां मोचय मे दुष्टं । हत्वा राज्यं च देहि यत् ॥ निसर्गाद्वत्सला सन्तो । विशिष्य श्रुणागते ॥ ७७ ॥ यदुक्तं—विपदि परेषां
सन्तः । समधिकतरमेव दधति सौजन्यं ॥ ग्रीष्मे भवन्ति तरवो । घनकोमलपल्लवच्छायाः ॥ ७८ ॥ एतं प्रति कृपां
कृत्वा । भूपतिः कुपितोऽवदत् ॥ रे ! रे ! दर्शय तं दुष्टं । निगृह्णामि रयाद्यतः ॥ ७९ ॥ मद्भूमावप्यनीतिं यः । करोत्येवं दुराशयः ॥
न क्षमे क्षणमात्रं तं । सौजन्यस्य कलङ्कदम् ॥ ८० ॥ राजेत्युक्त्वा समं तेन । साऽसिः केनाऽप्यलक्षितः ॥ अगाद्दुर्गेऽपि कार्ये हि ।
विचारो नैव सात्विके ॥ ८१ ॥ निकुञ्जस्य मुखे गत्वा । स भिल्लो व्याहरन्पुं ॥ इहैवाऽन्तर्वर्णं सोऽस्ति । बिभेम्यायांस्ततोऽग्रतः ॥ ८२ ॥
ततस्तत्रैव तं मुक्त्वा । निकुञ्जे प्राविशन्पुं ॥ व्यलोकत च सर्वत्र । न पुनः कञ्चनैक्षत ॥ ८३ ॥ व्याघ्रस्तत्र तं भिल्ल-मपि
नैक्षिष्ट भूपतिः ॥ मन्यानोऽथेन्द्रजालं त-द्यावदेति पुरं प्रति ॥ ८४ ॥ तावद्रथोऽभोज्यतीर्णो द्राग् । विमानात्कोऽपि निर्गतः ॥ प्रणम्य
खेटो भूपालं । विनयेन व्यजिज्ञपत् ॥ ८५ ॥ विकल्पान् हृदि मा कार्षी-भिल्लरूपादिमायया ॥ मयैवाऽऽनिन्ययेऽत्र त्वं । तत्र
हेतुं शृणु प्रभो ! ॥ ८६ ॥ तथाहि—

नरेन्द्र ! यमदुर्गादौ । पल्यां भिक्षाधिपोऽभवत् ॥ चण्डसिंहाऽभिषस्तस्य । सिंहव्याघ्रौ सुतौ पुनः ॥ ७१ ॥ पितर्युपरते
राज्य । शुञ्जाते तौ विभज्य च ॥ ललौ व्याघ्रस्य सिंहोऽथ । राजपत्न्यौ बलोत्कटः ॥ ७२ ॥ ततश्च दुःखितो व्याघ्रौ । आत्म्य-
नेको वनादिषु ॥ जीवन्मृगययाऽत्रागा-दद्य सोऽहं महीपते ! ॥ ७३ ॥ मद्भ्राता स च सिंहोऽपि । पुरःसिद्धिदिदृक्षया ॥ आगत
कौतुकादत्रै-वाऽऽसन्ने वनगह्वरे ॥ ७४ ॥ निःशङ्कं सह मत्पत्न्या । रमते दुर्जयो मया ॥ दुर्बलस्य बलं राजे-त्यहं तु त्वामुपा-
गमम् ॥ ७५ ॥ युग्मं ॥ भटकोलाहलं श्रुत्वा । नक्षत्येप क्वचिक्लृषीः ॥ ततः शक्नोपि चेद्राज-भेकाव्येवैत्य तज्जवात् ॥ ७६ ॥
प्रिया मोचय मे दुष्टं । हत्वा राज्यं च देहि यत् ॥ निसर्गाद्वत्सला सन्तो । विशिष्य शरणागते ॥ ७७ ॥ यदुक्तं—विपदि परेषां
सन्तः । समधिकतरमेव दधति सौजन्यं ॥ ग्रीष्मे भवन्ति तरवो । घनकोमलपल्लवच्छायाः ॥ ७८ ॥ एतं प्रति कृपां
कृत्वा । भूपतिः क्षुपितोऽवदत् ॥ रे ! रे ! दर्शय तं दुष्टं । निगृह्णामि रयाघतः ॥ ७९ ॥ मद्भूमावप्यनीतिं यः । करोत्येवं दुराश्रयः ॥
न क्षमे क्षणमात्रं तं । सौजन्यस्य कलङ्कदम् ॥ ८० ॥ राजेत्युक्त्वा समं तेन । साऽसिः केनाऽप्यलक्षितः ॥ अगादुर्गेऽपि कार्ये हि ।
विचारो नैव सात्विके ॥ ८१ ॥ निकुञ्जस्य मुखे गत्वा । स भिक्षो व्याहरन्पुं ॥ इहवाऽन्तर्वणं सोऽस्ति । विभेम्यायां स्वतोऽग्रतः ॥ ८२ ॥
ततस्तत्रैव तं मुक्त्वा । निकुञ्जे प्राविशन्नपुः ॥ व्यलोक्त च सर्वत्र । न पुनः कञ्चनैक्षत ॥ ८३ ॥ व्यावृत्तस्तत्र तं भिक्षु-मपि
नैक्षिष्ट भूपतिः ॥ मन्यानोऽथेन्द्रजालं त-द्यावदेति पुरं प्रति ॥ ८४ ॥ तावद्रथोन्नोऽवतीर्णो द्रान् । विमानात्कोऽपि निर्गतः ॥ प्रणम्य
खेदो भूपालं । विनयेन व्यजिज्ञपत् ॥ ८५ ॥ विकल्पान् हृदि मा कार्षी-भिक्षुरूपादिमायया ॥ मयैवाऽऽनिन्ययेऽत्र त्वं । तत्र
हेतुं शृणु प्रभो ! ॥ ८६ ॥ तथाहि—

धैताह्ये दक्षिणश्रेण्यां । पञ्चाशन्नगराऽग्रिमं ॥ रथनूपुरचक्रादि-चालाह्वं वर्तते पुरम् ॥ ८७ ॥ दक्षिणश्रेणिगैः प्रायो । मान्यो
 विद्यार्धरिह ॥ ईशः पवनवेगोऽहं । वज्रवेगश्च मत्सुतः ॥ ८८ ॥ साधिताऽनेकविद्योऽयं । कृतकन्याकरग्रहः ॥ हेमगृङ्गगिरौ रम्ये ।
 न्यास्यदेमपुरं मृदा ॥ ८९ ॥ तत्र च क्रीडति स्वैरं । बहुविद्याबलोन्मदः ॥ सपौरः सपरीवारः । कैलासे धनदो यथा ॥ ९० ॥
 अथाऽस्ति योगिनीवास-स्थानं तत्पीठमण्डितं ॥ जालन्धराभिधं रम्यं । पत्तनं रैमणिगृहम् ॥ ९१ ॥ कामाक्षा स्वामिनी तस्य । महा-
 क्रुद्धिपरिच्छदा ॥ पूज्याऽस्ति योगिनीपृन्दै-स्तन्मध्ये भवने स्थिता ॥ ९२ ॥ आस्ते च तत्पुरः पीठं । रम्यं स्वर्णमणीमयं ॥ ध्याने-
 नाऽऽराधका यत्राऽऽराध्यं त्येतां सयोगिनीम् ॥ ९३ ॥ वसन्ति परितस्तस्य । हरित्सु चतसृष्वपि ॥ योगिन्यः सपरीवारा-श्चतुःप-
 ष्ठिर्महर्षयः ॥ ९४ ॥ इमानि च तासां नामानि, तद्यथा—वाराही १ वामनी २ गरुडी ३ इन्द्राणी ४ आग्नेयी ५ व्यामा ६ नैऋत्या ७
 वारुणी ८ वायव्या ९ सौम्या १० ईशानी ११ ब्राह्मणी १२ वैष्णवी १३ माहेध्वरी १४ वैनायकी १५ शिवा १६ शिवदूती १७
 चामुण्डी १८ जया १९ विजया २० अजिता २१ अपराजिता २२ हरसिद्धि २३ कालिका २४ चंडा २५ सुचंडा २६ कनकदंता
 २७ सुदंता २८ उमा २९ घंटा ३० सुघंटा ३१ मांसप्रिया ३२ आशापुरी ३३ लोहिता ३४ अंबा ३५ अस्थिभक्षी ३६ नारायणी
 ३७ नारसिंही ३८ कौमारी ३९ वानरती ४० अंगा ४१ वंगा ४२ दीर्घदंष्ट्रा ४३ यमदंष्ट्रा ४४ प्रभा ४५ सुप्रभा ४६ लंबा ४७
 लंबोष्ठी ४८ भद्रा ४९ सुभद्रा ५० काली ५१ रौद्री ५२ रौद्रमुखी ५३ कराला ५४ विकराला ५५ साक्षी ५६ विकटाक्षी ५७
 वारा ५८ सुवारा ५९ रजनीकरी ६० रंजना ६१ श्वेता ६२ भद्रकाली ६३ क्षमाकरी ६४ एव—

चतुःपटिः समालयता । योगिन्यः कामरूपिकाः ॥ पूजिताः प्रतिपूज्यन्ते । भवेयुर्वरदाः सदा ॥ ९५ ॥ अणिमालधिभैश्वर्य-

चशिता गरिमादयः ॥ विधिधाः शक्त्यस्तासां । कोपतोपादिकर्म च ॥९६॥ रम्याद्रिवनकासार-महासिंधुहृदादिषु ॥ ता द्वीपेषु समु-
द्रेऽपि । रमन्ते दिव्यशक्तयः ॥९७॥ नुलोकं कुर्वते क्रुद्धा । मरकादीनुपद्रवान् ॥ नाशयन्ति च तास्तुष्टा । दद्युश्चाऽनेकसम्पदः ॥९८॥
भापयन्ति यराकांश्च । महतो मोदयन्ति च ॥ तादृगरूपक्रियोक्त्याद्यै-स्तासां क्रीडा ह्यसौ सदा ॥९९॥ स च क्रीडापदं तासां ।
हंसशृङ्गगिरिः सदा ॥ तदज्ञात्वा तु मयुत्रः । पुरं तत्र न्यवेशयत् ॥६००॥ ततस्ताः कुपिताः कुप्त-मरकोपद्रवादिभिः ॥ भापयि-
त्वा जनान् सर्वान् । पुरं तदुदयासयन् ॥ १ ॥ वज्रवेगस्ततो विधां । तद्वशीकारकारणं ॥ ऐच्छत्साधयितुं ज्वाला-मालिनीभि-
रुसिद्धिदाम् ॥ २ ॥ सा च श्रीपते देवी । महाज्वालादयोः पुरः ॥ बिल्वलक्षस्य होमेन । ध्यानैर्जापैश्च सिद्धयति ॥ ३ ॥ तत्र
देवीगृहे गत्वा । वज्रवेगो यथाविधि ॥ तां साधयितुमारेभे । सामग्र्या सर्वयाऽन्वितः ॥ ४ ॥ तच्च विज्ञाय योगिन्यः । कुपिताः
सप्तमेऽहनि ॥ तत्राऽऽगत्योपसर्गस्तं । प्रतिकूलरजुधुभन् ॥ ५ ॥ सत्त्ववांस्तेन स क्षुब्धः । प्रादुर्भूय ततोऽबदन् ॥ दिव्यालङ्कृत-
रूपाणि । दर्शयन्त्यो निजानि तम् ॥ ६ ॥ अहो ! साहसिकोऽसि त्वं । तुष्टास्तुभ्यं ततो वयं । नेष्यामस्त्वां पतीकृत्य । रूपल-
क्ष्मीं कृतार्थताम् ॥७॥ उपासिष्यामहे नाथं । त्वां च दास्य इवाऽन्वहं । श्रुह्रस्व भोगान् नरूपोऽपि । दैवतांस्तत्सुदुर्लभान् ॥ ८ ॥
तपोध्यानादिभिः हृद्यः । किं दृष्टाऽतः परं कृतः ॥ क्लिश्यते वल्लुपाकाद्यैः । को हि प्राप्तेऽपि मोदके ॥ ९ ॥ तदुत्थाय द्रुतं ना-
थाऽऽलिङ्गाऽस्माननुरागिणीः ॥ धारस्यवाम्बुनोज्जासी-रसं सौधं त्ववेद्यथ ॥ १० ॥ इत्युक्त्वा ता व्यधुर्नाट्यं । कणत्कङ्कणनूपुरं ॥
गायन्त्यो मोहनं गीतं । कामोदीपनचेष्टिताः ॥११॥ श्रुत्वा तांस्तान् ध्वनीन् क्षुब्ध-स्तद्रूपाणि निरूपयन् ॥ जातस्मरहृतध्यानः ।
स यावदक्ति किञ्चन ॥१२॥ तत्रन्मिथो हसन्तीभि-स्ताभिर्निन्ये स्वपत्ने ॥ विदम्यतेऽय केलिभि-मन्त्रैर्निगडितः स च ॥ १३ ॥

मयं तज्जनज्ञात्वा । नानापूजास्तवादिभिः ॥ तोष्यमाणा अपीमं ता । न मुञ्चन्ति कथञ्चन ॥ १४ ॥

अयो देताढ्यभूमीभृ-त्युचरश्रेणिभूषणं ॥ पौराणां बल्लभं सारं । पुरं गगनबल्लभम् ॥ १५ ॥ तत्र चक्रायुधश्चास्ति । सर्व-
विद्याधरेश्वरः ॥ राजाऽपि इह लोके पद्मो-द्भासं योऽहनिशं जने ॥ १६ ॥ विभ्रतस्तत्पदान्ज्जेलि-भूयं [य] सर्वे नृपाः परं ॥ ग्राप्नुवन्ति
ध्रियं युक्तान्गोज्ज्वल्यं च चित्रकृत् ॥ १७ ॥ ज्योतिष्कैष्विव चण्डांशोऽरत्नसानोर्नगेष्विव पादपेष्विवाकल्पद्रो-र्मृगेष्विव मृगद्विपः ॥ १८ ॥
समो वाऽम्यधिको वाऽस्य । विद्यैश्वर्यचलद्दिभिः ॥ विद्याभृतसु न कोऽप्यस्ति । कियन्मात्रास्तु भूचराः ॥ १९ ॥ सेव्यते सोऽधुना
खेटै-रुभयश्रेणिगैरपि ॥ सर्वरूप्यसमैश्वर्यो । महेन्द्र इव निर्जैः ॥ २० ॥ स्वमभुत्वादहं तस्य । कार्यमेतन्त्यवेदयं ॥ मोचयिष्या-
म्यमं श्वेतत् । कियदित्याद्युवाच सः ॥ २१ ॥ विज्ञप्तोऽप्यसकृत् किन्तु । नैव तं मोचयत्ययं ॥ विषयादिप्रमादित्यं । हेला वाऽपि
महीयतः ॥ २२ ॥ प्रभूष्योस्तस्य सर्वत्र । हेतुर्न ज्ञायतेऽत्र तु ॥ शक्त्यशक्ती तु को वेदाऽलक्ष्यशक्तेश्च मादृशः ॥ २३ ॥ मम
चास्ति सुता वन-सुन्दरी सुरसुन्दरी ॥ याः समा अपि रूपाद्यै-रियता व्यत्यरेचयन् ॥ २४ ॥ ताः स्वयं निर्निमेपाक्ष्यः । स्वस्य
दृष्टिनयं पुनः ॥ इह लोके निर्निमेपाक्षान् । नरयोपिद्विगान् सदा ॥ २५ ॥ युग्मं ॥ अनुजा सा च पुत्रस्य । तस्य सर्वगुणोत्तरा ॥ जैनध-
र्मरुचिः काले । जग्राह सकलाः कलाः ॥ २६ ॥ अभूत्सर्वोत्तमा नाट्य-कला चाऽस्यां विशेषतः ॥ बहुदुग्मयुजि स्वर्तु-राजिबलन्दना-
वनौ ॥ २७ ॥ अन्यदाऽय गुणांस्तस्या । नृपश्चक्रायुधोऽङ्गणोत् ॥ अयाचत च तां दूत-मुखेन प्रथुरेय माम् ॥ २८ ॥ त्रिगुणाऽ-
धिकवर्पत्य-बहुपल्नीकवादिभिः ॥ न चाऽस्मै दातुमीहेऽहं । तामिष्टां जीवितादपि ॥ २९ ॥ यदुक्तं-चपुः शीलं कुलं चित्तं ।
धयो विद्या सनाथता ॥ एतानि यस्य विद्यन्ते । तस्य देया निजा सुता ॥ ३० ॥ मूर्खनिर्धनदूरस्थ-बहुभार्यशि-

५॥५॥ ॥ त्रिगुणाधिकवर्षाणां । चाऽपि देया न कन्यका ॥ ३१ ॥ यथा तथा निपेदुं स । न शक्यश्च भुवि प्रभुः ॥ ततो व्यज्ञापयं दूत-मुखेनोत्तरमित्यहम् ॥ ३२ ॥ योगिनीभिर्धृतो मेऽस्ति । तनयो मृशदुःखितः ॥ तद्दुःखेन विवाहादि कर्मणां न स्मराम्यहम् ॥ ३३ ॥ ततो मोचय तं स्वामिन् ! । सर्वं साधु भवेद्यतः ॥ गत्वा दूतेन तत्सोऽपि । विज्ञप्तो नोत्तरं त्वदात् ॥ ३४ ॥

सर्वाद्भ्रसुखलीनस्य । तस्य हेला हि तादृशि ॥ अन्यदाऽथ सभायां मे । कश्चिदागान्निमिचिवत् ॥ ३५ ॥ सापेक्षं तं च सत्कृत्य । फलपुष्पादिदौकनैः ॥ अप्राक्षं हे निमित्तज्ञ ! । वद कार्यद्वयं मम ॥ ३६ ॥ योगिनीभिर्धृतं को नु ? । मोचयिष्यति मे सुतं ॥ अनुरूपो गुणैः पुत्रीं । कथं हस्ते करिष्यति ? ॥ ३७ ॥ सोऽप्यूचे द्वयमप्येत-देक एव करिष्यति ॥ मयोचे स कथं लक्ष्य-स्ततः स्माह निमित्तविव ॥ ३८ ॥ वदध्वा पद्मरथं भूपं । यो धर्मं बोधयिष्यति ॥ श्रीपतिश्चापतेर्यथ । निजित्य स्वकलागुणैः ॥ ३९ ॥ परिणेता कनीस्तिष्ठो । जित्वा च स्पन्दतो मदान् ॥ मोचयित्वा स ते पुत्रं । पाणौ कर्त्ता सुतां भटः ॥ ४० ॥ युग्मम् ॥ श्रुत्वेत्यमन्दमानन्दं । प्राप्तः सत्कृत्य तं भृशं ॥ फलाऽलङ्कारवस्त्राद्यै-र्व्यस्त्राक्षं गदिताऽऽशिपम् ॥ ४१ ॥ ततोऽहं शोधयित्वाऽऽशु । सर्वतः प्रहर्तिर्नरैः ॥ विज्ञाय ज्ञानिना ज्ञप्तै-र्लक्षणैस्त्वामुपाऽऽगमम् ॥ ४२ ॥ यदि जानन्ति पित्राद्या । न तत्त्वां प्रेषयन्ति ते । इत्येकाक्येव निन्येऽत्र । मया मिष्टादिमायया ॥ ४३ ॥ ततो मोचय मे पुत्रं । यदि शक्नोषि भूपते ! ॥ जगतो ह्युपकारार्थ-मेव सृष्टिर्भावाद्याम् ॥ ४४ ॥ यतः—चहन्ति नद्योऽम्बु पिवन्ति न त्विदं । फलानि वृक्षा दधते त्वदन्ति न ॥ वस्तूनि खान्यः सुचते न सुक्षते । परोपकृत्यै हि सतां विभूतयः ॥ ४५ ॥ सन्तः परोपकाराय । स्वक्लेशं गणयन्ति न ॥ कुर्पुर्नान्येषु किं छाया-माऽऽप्तपस्थाः स्वयं द्रुमाः ॥ ४६ ॥

दुःखितोऽहं भृशं त्वं च । परदुःसखयक्षमः ॥ आवयोद्याऽभवद्देवा-द्योगस्तत्त्वोचितं कुरु ॥ ४७ ॥ निशम्यैवं नृपो दध्या-
 युत्साहोत्कण्ठकाङ्क्षभृत् ॥ दिष्टया परोपकारस्याऽवसरोऽयं ममाऽगमत् ॥ ४८ ॥ शूराणां हि रणस्पर्क-विदां वादिसमागमः ॥ करो
 द्ब्राह्मदिपु स्वामि-निर्देश्य निदेशिनाम् ॥ ४९ ॥ दुर्भिक्षे क्षुधितानां च । सत्राऽगारनिमन्त्रणं ॥ भिषजां च यथा प्रौढाऽऽतुराह्वा-
 नसमागमः ॥ ५० ॥ रोगिणां च भिषग्प्राप्ति-दुःस्थानां च निधिस्तथा ॥ क्षणः परोपकारस्य । महतां ह्युत्सवायते ॥ ५१ ॥ एक-
 तोऽन्योपकृतिजं । सर्वपुण्यानि चाऽन्यतः ॥ देवताः फलयाञ्चकु-स्तत्राऽऽद्यं तु विशेषतः ॥ ५२ ॥ परोपकारपुण्याऽन्न-संविभाग-
 मितम्पचाः ॥ प्रायः सन्तो भवन्तीति । करिष्याम्येकमेव तत् ॥ ५३ ॥ पद्मादीनीव ताराया । वेष्टनादि श्रुतेरिव ॥ शोभामात्रं
 हि शूराणां । तथा सैन्याद्युपस्कृतम् ॥ ५४ ॥ विचिन्त्यैवं पतिः इमाया । हर्षोत्कर्षाज्जगाद तं ॥ एकोऽपि मञ्जुरेवाऽस्मि । परोप-
 कृतिर्कर्मसु ॥ ५५ ॥ इत्युज्ज्वा सह खेदेन । तं विमानमिलापतिः ॥ आरुह्य श्रीनगेऽयासी-न्न सन्ताश्चिरयतीदृशे ॥ ५६ ॥ खेटं
 पवनवेगश्च । सलेखं प्रेक्ष्य कञ्चन ॥ तत्राऽऽगत्यादि भूपस्य । पित्रे धृत्यै न्यवेदयत् ॥ ५७ ॥

खेटेऽप्येव जगौ भूप ! । योगिनीवशताकृते ॥ विद्यामादाय तां ज्वाला-मालिनीं साधय प्रभो ! ॥ ५८ ॥ सा हि क्रमाऽऽगता
 मेऽस्ति । नेदो साधयितुं तु तां ॥ तादृशसाहसाऽभावा-द्ब्रह्मपक्रमसाधनाम् ॥ ५९ ॥ ततस्तस्मात्कुमारस्तां । विनयादिविधेरलात् ॥
 साधनाविधिसंपुक्तां । जगौ विद्याभृतं त्विति ॥ ६० ॥ बिल्बहोमादि सावधं । कः करिष्यति लक्षशः ॥ विद्याः सत्त्वेन सिद्ध्यन्ति
 तत्तदेवाऽस्तु साधनम् ॥ ६१ ॥ कृत्वा खानादि भूपोऽप्य । विधेः शुचिरूपोपितः ॥ अभ्यर्च्य विविधं देवीं । भक्त्या सार्धमिक्की-
 धिया ॥ ६२ ॥ क्षेत्राऽधिष्टायकादीनां । कायोत्सर्गान् विधाय च ॥ कृत्वाऽन्यमपि निःशेषं । विधिं पूर्वामुखः सुधीः ॥ ६३ ॥

विधाय स्वस्य रक्षां च । परमेष्ठिपदादिभिः ॥ पुरो देवीदृशोर्दमा-ऽऽसने पद्मासनस्थितः ॥६४॥ आरेमे जपितुं विद्यां । ध्यानलीनमनाः स्थिरः ॥ द्वितीयोऽद्भुतयथ योगिन्यो । विज्ञायैतदिहागमन् ॥ ६५ ॥ तद्विद्यासिद्धितो भावि-स्ववशीकारशङ्कया ॥ प्रतिकूलोपसर्गै-स्त-रक्षोभायं चोपचक्रसुः ॥ ६६ ॥ तथाहि—

महाकायाः सशृत्कारा-स्तत्कृताः शतशोऽहयः ॥ वेष्टं वेष्टं नरेन्द्रं तं । दंशं दंशं च सर्वतः ॥ ६७ ॥ निर्विण्णा भग्नदंष्ट्रा-स्थि-मणयोऽपासरन्न तैः ॥ विभिदे चाऽस्य रोमाऽपि । जैनरक्षानुभावतः ॥६८॥ ततो गर्जद्रजा मुक्ता । विविधं विव्यधूरदैः ॥ कौरैः पद्भिश्च जघ्नुस्तं । न च ध्यानादचीचलत् ॥ ६९ ॥ एवं घोररवा व्याघ्रा-स्तीक्ष्णदंष्ट्रा नखैरिमं ॥ यातं घातं च निर्विण्णा । न तं रोम्णाऽप्यचुक्षुमन् ॥७०॥ प्रज्ज्वलन्तं ततो वह्निं । त्रटत्कारभयङ्करं ॥ ज्वालाऽऽकुलं विचक्रुस्ता । धूमाऽन्धितहरिद्रणम् ॥७१॥ महातापेन तेनाऽभू-न्निर्गीर्ण इव सर्वतः ॥ न च ध्यानक्षतिं निन्ये । मनागपि महीपतिः ॥ ७२ ॥ घोररूपास्ततो भूत्वा । प्रज्ज्व-लद्भ्रीष्मलोचनाः ॥ वर्पन्त्यो ज्वलनं वक्त्रे । रौद्रेर्नगगुहानिभैः ॥ ७३ ॥ डमडुमलकध्वानै-र्घोषयन्त्यो गिरेर्दरीः ॥ अट्टहासैः स-शृत्कारैः । स्फोटयन्त्यो नभस्तटम् ॥ ७४ ॥ नर्चयन्त्यो ज्वलद्भ्रष्ट-पद्गतोमरमुद्गरान् ॥ कम्पयन्त्यः पदाघातै-र्नादयन्त्यश्च मेदि-नीम् ॥ ७५ ॥ अरे ! रेऽस्माननम्पर्च्य । विद्यां घ्यायसि मूढ ! किं ॥ तदुत्तिष्ठ द्रुतं गच्छ । नष्ट्वा नो चेन्मरिष्यसि ? ॥ ७६ ॥

इत्यादि प्रवदन्त्य-स्तं हन्तुं प्रदधाचिरे ॥ जघ्नुश्च विविधैरसै-र्घाताः प्राबोमबुर्न च ॥ ७७ ॥ जैनरक्षास्थिरध्यान-साह-सत्वाऽनुभावतः ॥ तादृशे हि न देवोऽपि । प्रभूष्णुस्ताः पुनः कियत् ॥ ७८ ॥ एवं नानाविधान् कृत्वो-पसर्गांस्ता दिनत्रयं ॥ अस्मिन् रोम्णाऽपि चाऽधुन्धे । रिक्ता निरविदुर्मृगम् ॥ ७९ ॥

ततो दिव्याङ्गनारूपाः । सर्वाङ्गलङ्कृतियुताः ॥ सर्वालं तपुपागमन् ॥ ८० ॥ पूर्णेन्दुवदनाः पद्म-
 दलाक्ष्यः कनकपद्माः ॥ सर्वाङ्गसुमगाकारा । लावण्याऽमृतसंयुताः ॥ ८१ ॥ विश्वद्वीसारसोभाग्याऽ-
 णुभिराचैर्नु निर्मिताः ॥ मराल-
 गतयः कम्बु-कण्ठ्यः पीनस्तनद्वयाः ॥ ८२ ॥ वसाना दिव्यवासांसि । कुर्वन्त्यो विभ्रमाज्ज्वलि ॥ पिकवन्मधुरारावा । मन्मनध्वा-
 नमभ्ययुः ॥ ८३ ॥ चिरं जयजय स्वाभि-चहो ! ते सत्वमद्भुतं ॥ अहो ! धैर्यमहो ! शौर्य-महो ! ते गुणवैभवम् ॥ ८४ ॥ क्षमस्व
 यदकाम्येता-नुपसर्गान् सकारणान् ॥ विज्ञेयचिकित्साव-त्सहं स्वाङ्गे हि कर्चनम् ॥ ८५ ॥ हेतुश्चाज्ज नरं युक्तं । रूपयौवनसा-
 हसं ॥ भोगासक्ताः पतीकृत्य । क्रीडाभस्तदद्या वयम् ॥ ८६ ॥ तत्सुरूपं युवानं त्वां । वीक्ष्य सत्त्वं परीक्षितं ॥ कुत्रैवैरुपसर्गैस्ते ।
 न राज्यामो ह्यसत्त्विके ॥ ८७ ॥ तदरीकृत्य नः कान्ता । भुङ्क्ष्व भोगान् सुदुर्लभान् ॥ दैवतान्मनुजात्माऽपि । क्रीड स्वैर च
 निष्टपे ॥ ८८ ॥ मा ह्लेशिष्टाश्च विद्यायाः । सिद्धये ध्यानतपोजपैः ॥ सतीत्यस्मासु कान्तासु । सिद्धयत्येषा यतः स्वयम् ॥ ८९ ॥
 पाठसिद्धाः प्रदास्यामो । विद्याश्चाज्या अपि हिताः ॥ ताभिर्विधं वशीकृत्य । भव चक्रिसमो नृपः ॥ ९० ॥ यथाभिरुचितं
 नारीः । पाणौ हुरु परा अपि ॥ आकर्षामो वयं दूरा-दपीष्टमखिलं यतः ॥ ९१ ॥ न चैष्यति जरा नाऽक्ष-लानिर्निवाऽमयश्च
 ते ॥ भावी बलक्षयश्चाऽपि । नाऽस्मद्भोगाऽनुभावतः ॥ ९२ ॥ युगपद्बहुभी रूपैः । क्रीड चासाभिरित्यहो ! ॥ कामसोख्यं तदाऽप्ता-
 ऽसि । यच्छक्रस्याऽपि दुर्लभम् ॥ ९३ ॥ इत्यादिविविधास्तासां । जगन्मोहकितो गिरः ॥ भृतकुम्भे जलक्षेप-मनुचक्रुः क्षमाभृति ॥ ९४ ॥
 ततः स्तनोरुनाभ्यादि । स्फुटयन्त्यो मिर्षयुहुः ॥ चुम्बनाऽजलिङ्गनादीनि । कुर्वत्यथान्तरान्तरा ॥ ९५ ॥ मृदङ्गपटहध्वान-वीणावशादि-
 नादतः ॥ नतितुं प्राक्रमन्तेता । गायन्त्य इति मोहनम् ॥ ९६ ॥ तथाहि—

अम्हें आवी चउसठि जोगिणी । नित विलसो नव नव भोगिणी ॥ हुअ काममहाज्वरोगिणी । रात न लहें
तुम्ह वियोगिणी ॥ १ ॥ इम गावे रंगें कामिणी । नवजुव्वण नचह जोगिणी ॥ अम्हें रंभा गोरी अंगिणी । नर
सोहगसुंदरी रंगिणी ॥ जग जोहअ जोगिणी लिंगिणी । सवि सुरनर जीतु रंगिणी ॥ इम गा० ॥२॥ तव रूप-
सुहागिहिं राचती । इहां आवी हरलें नाचती ॥ तुंह पियतम पांमी मलपती । नवि मूकुं कहमवि जीवती ॥ इम
गा० ॥३॥ वर चंपक सोवन गोरडी । गुण गाती भांभर भोलडी ॥ पयसेव करेस्युं तोरडी । अम्हें छहयें सो-
हग ओरडी ॥ इम गा० ॥४॥ अम अंग सुगंधिहिं महमहिं । दिसि परिमल तेहतणो पसरे ॥ नवपडमिणी मा-
लती केचडी । हिमवालुअ मृगमद वेचडी ॥ इम गा० ॥५॥ अम्ह पाइं नेऊर रणझणें । करे कंचन कंकण रण-
रणें ॥ उरि मोतीहार सुलहलहें । तुम देखी हयडां गहगहें ॥ इम गा० ॥६॥ अम्ह कानें कुंडल झलहलें । तणु
मनमथंकडु भलहलें ॥ अम्ह माये झलकें राखडी । गलिं झवकत माणिकपदकडी ॥ इम गा० ॥७॥ अति सोह-
ति निलयटितिलकडी । मणिमेहलि मोहइं कडितडी ॥ भुजि अंगदजुअलि मणिजडी । अम्ह सांभल पिउडा वात-
डी ॥ इम गा० ॥८॥ अम्ह अंगुली दीपइं मुंद्रडी । तुम्ह विरहें नावे निंद्रडी ॥ माणि-सोवन खलकत चूडला ॥
प्रियपांमी पुण्यें सुअडला ॥ इम गा० ॥९॥ उत्तकठें आवी वहेलडी । घणे लाढे प्रेमें घेलडी ॥ रंगें नाचुं लोडत बांहडी ।
तुम करिस हुं हाये छांहडी ॥ इम गा० ॥१०॥ अम्हें कथ तुमारी दासडी । सिर वहेस्युं तुम्हरी खासडी ॥ तुम्ह लोपुं

आण न लीह्दी । उरि धरस्युं तोरी सीखडी ॥ इम गा० ॥ १ ॥ अम्ह साशुं जो ने सामिआ । 'पूरवपुण्ये' तुम पामी-
आ ॥ अम्हे देवि हंसगामिणी । तुमपासं आवीउं कामिणी ॥ इम गा० ॥ १२ ॥ उठ उठ ने कंथ करी कृपा । अम
परणी 'तुम हवे नहीज तृपा ॥ अम्हे तेवडि तेवडि बेनडी । सवि एकमनी सवि नान्हडी ॥ इम गा० ॥ १३ ॥
अम्हे फालाधिलंपण नवि सहं । तुज आगल ए परमार्थ कहुं ॥ अम्ह जीव अने धरी हाथडी । कर तेडीने आपण
साथडी ॥ इम गा० ॥ १४ ॥ सुरसुंदरि चंग सोहागिणी । कंथ कांय उवेखे सुरागिणी ॥ अम्हे जीवीये सरणे तूज
तणे । हवं पडिचळ जोहणी हम भणे ॥ इम गा० ॥ १५ ॥

एतत्कौतुकमात्रात् । सुस्वरदुतुकार्थजनहितं विहितं ॥ नृपशीलगुणद्रुढिम-ख्यात्यै जिनधर्मदीप्तये च परम् ॥ १७ ॥ वा-
च्यमपेक्ष्य सभां । सर्वत्र यथा तथा च न तु विद्वैः ॥ द्वागाथाञ्च वसन्ता-दयो विचित्रास्तथा ढालाः ॥ १८ ॥ हावभावादिभि-
विंश-मोहनैरित्यहस्रयं ॥ उल्लसितमृत्तस्याऽपि । श्रीश्रुवः सर्वशक्तिः ॥ १९ ॥ नचं नचं तथा गायं-गायं निरविदुश्च ताः ॥
रोमाऽपि नाऽचलत्तस्य । वज्रे टङ्का लगन्ति किम् ? ॥ २० ॥ युग्मं । ततः प्रादुरभूत्तुष्टा । सप्तमेऽह्वयरुणोदये ॥ देवी पुष्पाणि व-
र्पन्ती । महाज्वालाऽस्य मूर्धनि ॥ १ ॥ मूर्त्तया द्योतयन्त्याम्रं । सिद्धया विधया सह ॥ भासयन्त्यर्काजिदेह-भाभिर्दशदिशोऽभितः
॥ २ ॥ नेशुत्वां वीक्ष्य योगिन्यो । धूक्यो भानुप्रभामिव ॥ देवी च मधुरघ्वान-मग्न्यधादूषणीधवम् ॥ ३ ॥ तुष्टाऽहं वत्स !
ते शील-ध्यानस्पर्शजगज्जितः ॥ परं दातुं वरं नाऽस्मि । प्रभविष्णुर्विधिं विना ॥ ४ ॥ तत्कुरुष्व विधिं वत्स ! । मत्तथेदीहसे

१ त अलर्दि अर्दि सदि पाविआ । अम्हे देवह देवीह सामिणी, तुह भावी सखबर वागिणी इति पाठान्तरे २ न मेळिह न हवि त्रपा इति प्रत्यन्तरे

चरं ॥ भूपोऽप्यानम्य तामूचे । वद स्वामिनि ! को विधिः ? ॥ ५ ॥ साऽप्याख्येदेहि मे ग्रीत्यै । मांसमेकस्य देहिनः ॥ स चोचै
हन्मि नैराजं । जेतो जन्तुं निरागसम् ॥ ६ ॥ चेतुष्यस्याऽऽमिणैव । छित्वा स्वं तददाम्यहं ॥ देव्युवाच भवत्वेवं । ततः ख-
न्नेन भूपतिः ॥ ७ ॥ यावत्सौवौ छिनच्यूरु । तावत्सा खड्गमाच्छिदत् ॥ उवाच च जगद्गीर ! । नार्थो जैन्याः पलेन मे ॥ ८ ॥
दयासत्वाऽऽर्हतत्त्वानि । तव पर्यंक्षीत्यहं ॥ सार्धमिक्काय तच्छुष्टा । पाठसिद्धमिमां ददे ॥ ९ ॥ विद्यामाकर्षिणी योगि-न्याद्याऽऽ-
कर्षाय लाहि तत् ॥ ततो भूपो भूषो मुदोत्थाय । भक्त्या देवीं प्रणम्य च ॥ १० ॥ प्रदायाऽर्घं च तां विद्या-माददे विधिपूर्वकं ॥
अन्नदावपि देवादि-त्रयोपद्रवहारिणौ ॥ ११ ॥ सूर्यहासमसि चक्रं । रिपुघ्नतमोऽपहं ॥ तस्मै शक्तिं च दत्वा । तद्वत्तार्घ्यो तिरोदधौ ॥ १२ ॥

दिव्यमूर्तिरधो राज्ञाऽ-भ्यार्चिता प्रणता स्तुता ॥ सा ज्वालागलिनी विद्या । जगाद गृणु वत्स ! हे ! ॥ १३ ॥ लक्षादिज-
पहोमार्घः । सुकृच्छ्रैर्बद्धनेहसा ॥ सिद्धयामि कस्यचिदाहं । तव शीलगुणं सा ॥ १४ ॥ सिद्धाऽस्म्यल्पप्रयासेन । स हि धर्मेष्वनु-
सरः ॥ आकृष्यन्ते सुरास्तेन । निद्याः सिद्ध्यन्ति चाऽखिलाः ॥ १५ ॥ युग्मं ॥ इत्युक्त्वा भृशजस्तन्वां । दत्तार्घ्यं तेन साऽविशत् ॥
संस्तुता या ददातीष्टान् । सर्वार्थान् विधमोहिनी ॥ १६ ॥ देवीमूर्तिं ततोऽभ्यर्च्य । सुरान् संनिहिताऽऽदिकान् ॥ बल्याधिः प्रीणयि-
त्वा च । निरगादेवतागृहात् ॥ १७ ॥

अर्धेत्य सपरिवारो । नत्वाऽप्राधीत्स खेटराट् ॥ तं विद्यासुरासिद्धयादि । भूपोऽप्यूचे यथातथम् ॥ १८ ॥ ततश्चमत्कृतैः
सर्वैः । स्तूपमानस्तदाग्रहात् ॥ जिनमभ्यर्च्य नत्वा च । गुरुन् गाम्भीर्यचारिधिः ॥ १९ ॥ ततो विद्यार्धः पक्के-राहाररमुतोपमैः ॥
पारणं विधिनाऽकार्षी-दष्टमेऽहनि खेटयुक् ॥ २० ॥ विद्या पवनवेगोऽस्मै । नृरत्नाय परा अपि ॥ सुमुहूर्त्ते ददौ व्योम-गामि-

न्याया यथायिधि ॥२१॥ पाटसिद्धा इमा भूमान् । यामादिभिरसाधयत् ॥ अपि मासादिसाध्यास्ताः । शीलसत्त्वाऽनुभावतः ॥२२॥

अथ भूपोऽगमजाल-न्धरं पवनवेगयुक् ॥ पचने तत्र पीठस्थः । स्मृतविद्याऽनुभावतः ॥ २३ ॥ आकृष्य योगिनीः सर्वाः । जगौ रे ! रे ! विमुञ्चत ॥ सुतं पवनवेगस्य । न मोक्ष्याम्यन्यथा तु वः ॥ २४ ॥ युग्मं ॥ ततो विद्याऽनुभावेनाऽप्रभवन्त्योऽथ ता जगुः ॥ मोक्ष्यामो मुञ्च नः स्वामि-स्तन्मृक्तास्तास्ततोऽगमन् ॥ २५ ॥ द्रुतमानीय तं भग्न-निगडं पवनात्मजं ॥ तास्तयोरुप-दीचद्गु-स्तत्पादेषु च सोऽपवत् ॥ २६ ॥ पवनोऽपि तमालिङ्गयऽऽरभ्य तद्योगिनीग्रहात् ॥ सर्वं दृत्तान्तमाचख्यौ । भूपस्याऽऽन-यनादि च ॥२७॥ जगौ च त्वं न केनाऽपि । मोचितो योगिनीग्रहात् ॥ अयं तु राजराजोऽदात् । प्राणांस्ते वत्स ! मोचनात् ॥२८॥ निद्यर्म्येवं मुदा यज्ञ-वेगस्तुष्टाव भूमिपं ॥ अथ ते यान्ति यावत् खे । योगिन्यस्तावदूचिरे ॥ २९ ॥ अस्माकं प्राप्तवान् भाग्यै-रथ राजन् ! भवाऽतिथिः ॥ भूपस्तत्प्रार्थनाभङ्ग-भियाऽस्थाच स तद्द्वयः ॥ ३० ॥ योगिन्यस्तान् स्वहस्तेन । स्नानादिविधिना ततः ॥ भोजयित्वा सुधाहारान् । गीतनार्थैरपि त्रिणन् ॥ ३१ ॥ वाराह्या भवने भूपं । खेटौ ब्राह्म्याथ तौ निशि ॥ सुगंध्यति-मृदुस्पर्श-दिव्यशय्यास्वशापयन् ॥ ३२ ॥ कामाक्षायाथ ता गत्वा । स्वामिन्यास्तं पराभवं ॥ हठात्स्वाकर्षतत्खेट-मोचनादि-भवं जगुः ॥३३॥ साऽप्यवादीत् श्रुत्वा शीला-द्भ्रशयित्वा नियम्य च ॥ भवतीभ्योऽर्पयिष्ये तं । क्रियासुः स्वेप्सितं ततः ॥३४॥ हरिमक्षेऽदंवेन्द्रा । अपि मे रूपदर्शनात् ॥ सुखन्त्यस्य नृमात्रस्य । किं शीलं मत्पुरस्तदा ॥३५॥ आश्वास्यैवं विसृज्यैताः । कामा-क्ष्युपनृपं ययौ ॥ प्रादुक्त्य निजं दिव्यं । रूपं विश्वकमोहनम् ॥ ३६ ॥ योगिनीव कृताऽनेक-स्मरोऽजागरयेष्टिता ॥ भोगाय प्रा-र्धयन्ती तं । सर्वरात्रमचुक्षुभत् ॥ ३७ ॥ तां ग भोज्यमिवोच्छिष्टं । नैच्छच्छीलाऽमृताऽशितः ॥ किं रज्यन्ति परस्त्रीषु । सन्तो जै-

नोक्तिभारिताः ॥३८॥ निविण्णा सा ततः प्रातः । स्तुत्वा शीलचमत्कृता ॥ तुष्टा चाऽसौ ददौ लोह-मुद्रं वज्रसन्निभम् ॥३९॥
अक्षयेषू च तूर्णरौ । वज्रष्टुं धनुस्तथा ॥ आग्नेयनागपाशादि-दिव्यास्त्राप्यप्यनेकशः ॥ ४० ॥ शीततपजलक्लेद-बद्धिदाहव्रणा-
दयः ॥ कुष्ठकुण्डज्वराद्याथ । यस्मिन् परिहिते न हि ॥ ४१ ॥ सर्वाङ्गसुसदस्पर्श-मभङ्गुरमनन्धरं ॥ सदोद्योतिमम्लास्तु । नेपथ्यं
तच्च सा ददौ ॥ ४२ ॥ युग्मं ॥ भरकाद्यपह्नुमौलिः । कुण्डले च ज्वरापहे ॥ कुष्ठादिव्याधिहृत्कण्ठ-भूषा मुद्रा गरपहा ॥ ४३ ॥
शाकिनीव्यन्तरादीनां । केयूरे दोषहरिणी ॥ घातादिनृपपीडाघ्नाः । माणिक्यकटकाः पुनः ॥ ४४ ॥ हारः सर्ववशीकारः । कटी-
घट्टं च घनकृत् ॥ सर्वाङ्गालङ्कृतीर्यं । सप्रभावाथ सा ददौ ॥ ४५ ॥ तुष्टा देवा न किं दद्यु-स्ततोपः शीलतः पुनः ॥ दत्तैवं
नृपदचार्या । कामाक्ष्याश्च तिरोदधौ ॥ ४६ ॥ गत्वा च योगिनीः सोचे । भोभोः ! स्रक्क्रमाऽप्यहं ॥ शीलाचालयितुं तं न । क्षमे
यात्येव भृशतम् ॥४७॥ आराध्यस्तत्स युग्माभिः । 'सत्कारिविविधैर्भुवं ॥ अयं नरोत्तमो लोके । भाग्यलभ्योऽतिथिर्यतः ॥ ४८ ॥
योगिन्योऽथ पुराप्यस्य । शीलस्यैमाऽनुभूतितः ॥ चमत्कृताश्च तुष्टाथ । संभूय तमुपागमन् ॥ ४९ ॥ क्षमयित्वा ददुश्चा-
ऽस्मै । सर्वाः स्याः स्याः प्रथग् प्रथग् ॥ नेपथ्यालङ्कृतीर्दिव्याः । शुद्धान्तलनोचिताः ॥५०॥ अंतर्धानादिशक्तीश्च । बह्वीर्दिव्याऽऽ-
युधानि च ॥ अर्धता वज्रवेगेन । पूजास्नानार्चनादिभिः ॥ ५१ ॥ किञ्चिद्विमत्सरा राज्ञो । दाक्षिण्याद्वचसाऽप्यदुः ॥ हेमकूटगिरिं
तस्मै । दत्तार्पाथ तिरोदधुः ॥ ५२ ॥ युग्मं ॥ चरित्रं तत्कुमारस्य । सरसै रासकादिभिः ॥ बध्ना गायन्ति योगिन्यः । क्रीडन्त्यो

१ कत्यरे स्वदितच्युभि । द्राग् वीजार्नव सस्तेन ॥ पृच्छन्तीदम् गुणे हि त ॥ ७२ ॥

भामिल्युरीयत तथि । कामाक्ष्या स्वपद ययौ ॥ भूपोऽथ सुहृ खेटाभ्यां । क्षण पीठमुपास्थित ॥ ७३ ॥ इति प्रत्यन्तरे

नद्रचनादिषु ॥ ५३ ॥ ताम्योऽर्थात्प च संचर्य-स्ताम्यथोर्वाचराहनाः ॥ एवं तचरितं जज्ञे । प्रसिद्धं भुवनेऽप्यहो ! ॥ ५४ ॥
प्रयोगपि मुदितास्तेऽथ । हेमद्रुदाद्रिमाययुः ॥ प्राग्देमपुरं तत्राऽ-चासयन् सुस्थिताशयाः ॥ ५५ ॥

एवं शीलगुणेन भूपतिरयं विद्योपधीदेवता-सत्कारस्तवनान्यवाप विपदं चैतं विना खेटभूः ॥
मर्त्ययं सुधिपस्त्वमेव दधतामघ्राऽप्यमुत्राजपि च । श्रेयःसर्वसुखप्रदं निखिलदुर्विद्विद्भज्यश्रीकरम् ॥ ५६ ॥
इति तपागच्छाधिराजपूज्य-श्रीदेवसुन्दरत्वरित्तरिशिष्यैः श्रीसोमसुन्दरत्वरित्तरिप्रतिष्ठितैः श्रीमुनिमुन्दरत्वरिभि-
र्विरचितं श्रीजयानन्दराजपिक्किलचरित्रे जयश्रूङ्खः श्रीजयानन्दराज्यावाप्ति-विद्यासिद्धि-योगिनीदेवीप्रसाद यो-
गिनीयदर्शाकार-दिक्ष्यास्त्रादिसमृद्धिप्राप्ति-निदानशीलायदातवर्णननामैकादशःसर्गःसमाप्तःश्रीरस्तु।ग्रन्थाम् ८०६

॥ अथ द्वादशः सर्गः प्रारभ्यते ॥

भवतु विभवशर्मादीप्सितार्थप्रदायी । सकलभयभिदे श्रीपार्श्वनाथः प्रभुर्मे ॥

व्रजति खलु यदाहाजाङ्गुलीतः फणामृ-दूव्रज इव दुरितोद्यद्विघ्नराशिसुदूरम् ॥ १ ॥

अथ स श्रीजयानन्द-नृपो गन्तुं निजे पुरे ॥ कृतार्थं मन्यमानः स्वं । तमापृच्छत खेटपम् ॥ २ ॥ स तु दध्यौ कनीपाणि-
प्रहायाऽयं तु नैप्यति ॥ उपकृत्य कृतार्थत्वा-द्भीरुः प्रत्युपकारतः ॥ ३ ॥ यदुक्तं-इयमत्र सतामलौकिकी । महती काजपि
फटोरचिस्तता ॥ उपकृत्य भवन्ति दूरतः । परतः प्रत्युपकारभीरवः ॥ ४ ॥

तदुपायन्तरेणैव । नेयो देयाऽस्य वै कनी ॥ भाग्यैर्ज्ञानिगिराऽऽप्तस्य । नेदृग् ह्यन्योऽस्ति विष्टपे ॥ ५ ॥ ततः सोऽवक्-
 कृत्वार्योऽपि । परोपकृतिकर्मणा । वैताढ्ये विनिघाः सिद्ध-जिनार्चो नन्तुमर्हसि ॥ ६ ॥ श्रुत्वेत्येति मुदा याव-त्तत्र नन्तुं जिना-
 न्तुपः ॥ विमानात्तानदुत्तीर्य । खेटः कश्चिन्ननाम तम् ॥ ७ ॥ ततस्तं श्रीजयोऽप्राक्षी-त्कस्त्वं ? भोः किमिहाऽऽगमः ? ॥ यावत्स चोत्तरं
 यक्ति । पवनस्तावदवर्षीत् ॥ ८ ॥ अये ! चन्द्रगते वन्यो ! । चिराद् दृष्टोऽसि खेटराट् ॥ सशोक इव किं लक्ष्यो । दक्षाऽचक्ष्वाऽस्य
 भूपतेः ॥ ९ ॥ अयं वीरो हि सर्वेषां । दुःखहृत्प्रार्थितार्थकृत् । श्रुत्वेति स नृपं स्माह । वृत्तान्तं मे शृणु प्रभो ! ॥ १० ॥ तथाहि-
 वैताढ्ये दक्षिणश्रेण्या-महं चन्द्रपुराधिपः ॥ नाम्ना चन्द्रगतिः खेट-श्चन्द्रमाला च मे प्रिया ॥ ११ ॥ यद्रूपनिर्मदा गौरी ।
 विरूपाक्षेऽपि रज्यते ॥ कौशिकेऽपि घवे रम्भा । लक्ष्मीश्चाऽपि जनार्दने ॥ १२ ॥ भुञ्जानस्य तया साकं । भोगान्मे तनयाऽभ-
 वत् ॥ चन्द्रमुन्दर्यभिरूया सा । क्रमाद्द्वैत्रखिला कलाः ॥ १३ ॥ सा प्राप यौवनं स्वस्य । नाऽनुरूपं वरं पुनः ॥ तद्रूपादिगुणै-
 र्धत्ते । नेन्द्रोऽपि क्षत्ररूपताम् ॥ १४ ॥ इत्थं तस्या वरं वीक्षे । कुमारान्श्च महीभृतां । विद्याभृतां परेषां च । प्रापमहं न तं पुनः ॥ १५ ॥
 अन्यदा मानसे गत्वा । स्निग्धया प्रियया सह ॥ यावत्क्रीडामि संसार-सुखगृह्यभ्युत्केलिभिः ॥ १६ ॥ तावत्तत्र सुरः कश्चि-
 द्रिमानादवर्तार्णवान् ॥ त्रात्वा वीह्य च मत्पत्नीं । रूपेणाऽतिसुराद्गन्ताम् ॥ १७ ॥ दीप्तकामो गृहीत्वा तां । स श्येन इव वत्तिकां ॥
 आरूढ्य च विमाने स्वे । जगाम गगने जवात् ॥ १८ ॥ आकृष्टाऽसिः क्रुधाऽऽकुक्ष्य-न्नहं तं चाऽन्वधाविपं ॥ आसन्नागतमालेक्ष्य ।
 स मां क्रोधोद्धुरः सुरः ॥ १९ ॥ विमानाद् द्रुतमागत्य । मुष्टिना मूर्ध्न्यर्थादहयत् ॥ तद्दधातव्यथितो वात-विद्युद्यन्नालिकेतवत् ॥ २० ॥
 अपासं पद्मिनीजाले । कचित्सरसि मूर्च्छितः ॥ जलाब्जशीतवार्तश्च । गतमूर्च्छो व्यलोकयाम् ॥ २१ ॥ युगमम् ॥ न चैक्षिपि क्वचि-

पाठ-मलस्यं वं गुराधमं ॥ ततः प्रियावियोगार्त्तो । विलक्षो व्यल्पं बहु ॥ २२ ॥ अगां च गतचैतन्य । इव धाम्न कथञ्च-
न ॥ तत्स्वरूपमयो पृष्टो । मन्त्र्यादीनां न्यवेदयम् ॥ २३ ॥ तेऽपि चाऽऽश्रास्य मां पत्नी-शुद्धये प्रैषयन् भटान् ॥ ते च नाना-
सरःमिन्धु-चनर्दीपनगादिषु ॥ २४ ॥ शोधयित्वा चिरं पत्नी । विलक्षास्तदनासितः ॥ न्यवेदयन् स्वरूपं मे । तत्ततो मूर्च्छितो-
ऽपवम् ॥ २५ ॥ युग्मं ॥ सञ्चितो बोधितश्चाऽहं । क्षणदेशस्तु मन्त्रिभिः ॥ प्रश्नविद्याबलैर्ज्ञात्वा । कदाचिन्मोचयेत्प्रियाम् ॥ २६ ॥
इत्याशावशगोऽन्येषु-र्गत्वा विद्याधरेऽधितुः ॥ चक्रायुधस्य दुःखार्त्तः । स्वामिनस्तन्त्यवेदयम् ॥ २७ ॥ न च किञ्चित्परित्राणं । स-
मर्थोऽपि चकार सः ॥ पुंसां फलन्ति भाग्यानि । स्वामिसेवादयो न तु ॥ २८ ॥

तोपं नयेन्द्रमपि चक्रधरं भजस्य, मन्त्रान् प्रसाधय वशीकुरु चेदकादीन् ॥ दुर्गाष्टयटाऽतिविकटांस्तर बा-
रिराशीन्, भाग्यं धिना न हि तथाऽपि समीहिताऽऽसिः ॥ २९ ॥ विलक्षः स्वपुरोधाने । ततो यावदुपैम्यहं ॥ चारण-
भ्रमण वार-चत्र क्षान्तिर्नर्मक्षिपि ॥ ३० ॥ ततो मुदोऽसचिच-स्तं नत्वा सपरिच्छदः ॥ उपाविशं मुनिश्चाशीः-पूर्वकं धर्ममादि-
शत् ॥ ३१ ॥ तथाहि-द्वयो जिनेन्द्रो गुरवध्वरिथिणो । धर्मस्तदुक्तश्च दयादिपवनः ॥ सुता धिनीताः प्रणयी परि-
च्छदो । मनोऽनुगाः स्युर्ललनाश्च पुण्यतः ॥ ३२ ॥ नीचैःकुले जनिरपारदरिद्रभाबो । दौर्भाग्यमामयततिः कुक्कु-
दुंषयोगः ॥ द्याम् निष्ठुरा वधपराभवदुर्यशांसि । प्रेष्टेवियुक्तिरिति पापतरोः फलानि ॥ ३३ ॥ तस्मात्पापं
परित्यज्य । धर्मे कार्यं रतिर्धैः ॥ इष्टार्थप्राप्तयेऽनिष्टवियुक्त्यै च सदाहते ॥ ३४ ॥

आकर्ण्यधं मुनेर्वाच-मवोचं भगवन् मे ॥ चित्ते पत्नीवियोगार्त्त्या । स्वास्थ्यं धर्मो न तद्विना ॥ ३५ ॥ तत्प्रसीद वद

ज्ञानिन् ! । केन किं मे हृता प्रिया ? ॥ कुत्र चास्ति ? कथं चैतां ? । लप्स्ये लब्धा न वा पुनः ? ॥ ३६ ॥ मत्पुत्र्याश्च वरः कोऽहः ? ।
किं च त्वां वीक्ष्य हृन्मम ? ॥ मुदाऽत्युल्लसतीत्यादि । ब्रूहि प्राप्तोऽसि भाग्यतः ॥ ३७ ॥ जगादाऽथ मुनिर्भद्र ! । शृणु पूर्वभवादि
नः ॥ ज्ञास्यसि येन सर्वं त्वं । यत्पृष्टं तत्सहेतुकम् ॥ ३८ ॥ तथाहि भरतेऽत्रैव । पुरे सिद्धपुरेऽभवत् ॥ पूर्णभद्राभिधः श्रेष्ठी ।
जिनधर्मरतो धनी ॥ ३९ ॥ तस्याऽभूतामुभौ पुत्रौ । नाम्ना कोशलदेशलौ ॥ चाल्येऽपि जैनधर्माढ्यौ । सम्यक्सत्त्वव्रतशालिनौ ॥ ४० ॥
अथाऽत्र गुणदत्तोऽभूत् । श्रेष्ठी श्राद्धगुणाग्रणीः ॥ गुणमाला प्रिया जाता । सुताऽस्य गुणसुन्दरी ॥ ४१ ॥ साऽतिरूपा कलाऽभिज्ञा ।
गुरुदेवादिभक्तिभृत् । बाल्यादप्यहो धर्मा-नुष्ठानैकरताऽभवत् ॥ ४२ ॥ देवराजनुपस्याऽथ । सचिवः सागरोऽन्यदा ॥ ययाचे श्रे-
ष्ठिनं तां तु । वीक्ष्य चेत्येऽनुरागतः ॥ ४३ ॥ स तु मिथ्यादृष्टे तस्मै । न दित्सति नियोगिने ॥ ते हि पापाजितद्रव्याः । प्रायः
स्युर्गत्वरश्मियः ॥ ४४ ॥ कोशलोऽथ व श्राद्ध-सुतां गुणवतीं द्विधा ॥ परिणिन्ये ततः पूर्ण-भद्रोऽगाद्विधिना दिवि ॥ ४५ ॥ किय-
त्स्वहस्सु यातेषु । आत्रेऽथ कोशलः कर्त्ता ॥ श्रेष्ठिनं गुणदत्तं तां । ययाचे गुणसुन्दरीम् ॥ ४६ ॥ गुणैः साधर्मिकत्वाच्च-देशलाय
ददौ च सः ॥ जातोद्वाहौ च तौ प्रीत्या । सुखायेते सधर्मकौ ॥ ४७ ॥ साचिवस्तच्च विज्ञाय । वीक्षते तां यथा यथा ॥ देशले
द्वेष्टयसौ रागी । सिधमानस्तथा तथा ॥ ४८ ॥

अथ तत्राऽभवत् श्रेष्ठी । श्राद्धो वैश्रमणो धनी ॥ चत्वारस्तनयास्तस्य । वभूवुर्गुणशालिनः ॥ ४९ ॥ १ धनो २ धनपतिश्चाऽपि ।
३ धनलः ४ सुययास्तथा ॥ जातपाणिग्रहाः पित्रा । परिणामहितार्थिना ॥ ५० ॥ स्वयं चिकीर्षुणा धर्मं । निश्चिन्तं व्यापृतिष्वमी ॥
यथाहं विनियुक्तास्ते । धनमर्जन्ति सादरम् ॥ ५१ ॥ युग्मम् ॥ एवं काले बहौ याते । श्रेष्ठी प्रान्तेऽथ घर्मवित् ॥ कृत्वा मत्पु-

चितं कृत्य-भार्य स्वजनान् सुधीः ॥ ५२ ॥ सप्तध्वेज्या व्ययायेभ्यः । सप्तलक्षीं मुदा ददौ ॥ स जगौ च सुतान् प्रीत्या । वसि-
तुव्यं सदा मिथः ॥ ५३ ॥ द्वेय शताङ्गचोदृणा । धृषादीना निदर्शनं ॥ दैवात् कदाचिदप्रीत्या । भूयते चेतृथग् पृथग् ॥ ५४ ॥
तदा गृहचतुष्येण्या-मीशान्यादिनिदिक्रमात् ॥ कलया निहिताः सन्ति । समभागधना मया ॥ ५५ ॥ युग्मम् ॥ तानादाय क्रमा-
द्भाष्यं । पृथग् कार्यः कलिर्न तु ॥ धनाय तं च बुर्गणा । वार्यास्तु स्वजनैरिमे ॥ ५६ ॥ तनयान् स्वजनाश्चैवं । प्रतिपाद्य दृढं
सुधीः ॥ निधिना धर्मभाराध्य । श्रेष्ठी स्व-सुखमासदत् ॥ ५७ ॥

तनयाश्च चिरं मीत्या । प्रावर्तन्त पितुंगरा ॥ अन्यदा प्रेरिता दारैः । पृथगेते बुभूषरः ॥ ५८ ॥ कलशान् स्वस्य नामाका-
नीशान्यादिक्रमादिमे ॥ कृष्ट्वा भूमैर्व्यलोकन्त । निरक्षिपत तेषु ते ॥ ५९ ॥ क्रमान्मृतखंडं १ मस्थीनि २ । लेख्यकस्य च
कागदान् ३ ॥ रंमणीश्च ४ ततः रिन्ना-स्त्रयः पूर्वे व्यचिन्तयन् ॥ ६० ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ धर्मस्थेनाऽपि तातेन । वञ्चिताः साः
कथं हहा ! ॥ कृत्वैकत्राऽपि सर्वाः श्रीः । प्रेयसेऽस्मै कनीयसे ॥ ६१ ॥ आच्छिद्याऽस्माद् ग्रहीष्यामः । प्रसह्यता विभज्य च ॥
चत्वारोऽपि मर्मभर्गि-र्न प्रमाणं हि वञ्चना ॥ ६२ ॥ ततस्ते तामयाचन्त । विभक्त्यै भ्रातरं लघुं ॥ न दत्ते स पितुर्वाचा । स्वां-
स्तत्रप्रतिभुवोऽवदत् ॥ ६३ ॥ ततस्तत्कलहं मत्वा । स्वजनाः समुपागमन् ॥ भ्रातरश्च चतुष्कुम्भी-स्वरूपं तानजिज्ञापन् ॥ ६४ ॥
एकतः प्रतिभूत्वं सं । तेषा तातोक्तकारणे ॥ स्वरूपमन्यतश्चेदृक् । मत्वा ते संशयेऽपतन् ॥ ६५ ॥

तैरभग्रे निवादेऽथ । भ्रातरः स्वजनैः सह ॥ गत्वा राजकुले भूपं । तत्स्वरूपं व्यजिज्ञापन् ॥ ६६ ॥ नरेन्द्रः सागरादीशै-
कोनपञ्चशतीमितान् ॥ आदिशद्वीसयान् कर्तुं । तन्न्यायं स्वयमक्षमः ॥ ६७ ॥ बहुबुद्ध्या विमृश्याऽपि । न शेकुस्तेऽपि तद्विधौ ॥

ततः पुरे नृपोऽप्येवं । पटहेनोदयोपयत् ॥ ६८ ॥ भनक्त्येतं विवादं य-स्तं कुर्वे मन्त्रिणां धुरि ॥ तदर्थं कोशलः श्रुत्वा । पस्पर्थं
पटहं सुधीः ॥ ६९ ॥ ततो राज्ञः पुरो गत्वा । आतृन् प्रपच्छ तानिति ॥ ब्रूत जीवति ताते भोः । कः कं व्यापारमादधौ ॥ ७० ॥
आयोऽवोचदहं क्षेत्र-धान्यादिव्यापृतिं व्यधां ॥ श्रेयथाक्षीत्तिकयत् सस्य-मभवत् समये पितुः ॥ ७१ ॥ सोऽवक् सर्वाऽग्रतो लक्ष-सङ्ख्य
मृदफसन्मितं ॥ लक्षाः पञ्चदशतस्य । मूल्यं चक्रुश्च तद्विदः ॥ ७२ ॥ द्वितीयोऽवक् सहस्राणि । दश वाज्यादिकान् पश्यन् ॥ अपणायं च
तन्मूल्यं । लक्षाः पञ्चदशाऽभवन् ॥ ७३ ॥ तृतीयः स्माह बृद्धयादि-व्यवहारमहं व्यधा ॥ लक्षा गाण्डलिकेभ्यश्च-लभ्याः पञ्चदशाऽमुना
॥ ७४ ॥ तुर्योऽवादीद्य कोशेऽहं । तातेनाऽधिकृतोऽभवं ॥ भागस्वस्याऽप्यभून्मूल्या-ल्लक्षाः पञ्चदशैव तु ॥ ७५ ॥ कोशलोऽथ नृपं स्माह ।
दक्षो यो यत्र कर्मणि ॥ पिताऽदात्सममेवांशं । तस्मै तदनुगा श्रियः ॥ ७६ ॥ तथाहि-मृदाऽदात्सेत्रसस्याद्य-मस्थिभिश्च चतुष्पदान् ॥
लेख्यैश्च घनं लभ्यं । साक्षात्तुर्यस्य च श्रियः ॥ ७७ ॥ कोशमात्राऽधिकारित्वात् । स हि कर्मादि वेत्ति न ॥ तत्समेष्वपि भागेषु ।
विवदन्ते मृधा जडाः ॥ ७८ ॥ आतरस्ते निशम्यैवं । तच्च मत्वा प्रमोदिनः ॥ नृपं नत्वा गृहे जग्मुः । शंसन्तः कौशलीं धियम् ॥ ७९ ॥
बहमाना मिथः प्रीति । ताते भक्तिं च धीनिधौ ॥ स्वं स्वं भागमुपादाय । प्रावर्तन्त यथासुखम् ॥ ८० ॥

जगाद कोशलं भूप-स्तद्वुद्धयाऽतिचमत्कृतः ॥ नय मुद्रां मवाऽभाल्यै-कोनपञ्चशतीधुरि ॥ ८१ ॥ सोऽप्युचे नाऽऽदे मुद्रां
भ्रादधर्मोरीकृतौ ॥ प्रत्यारयायि नियोगादि । खरकर्मतया मया ॥ ८२ ॥ ततो मुद्रां विनाऽपीमं । मन्त्रिमुख्यं नृपोऽकरोत् ॥
पृष्टव्यं सर्वं कार्येषु । दत्ते चाऽस्मै गृहव्ययम् ॥ ८३ ॥ ईर्ष्यन्ति मन्त्रिणश्चाऽस्मै । सागरस्तु विशेषतः ॥ ईर्ष्या हि भवति प्रायः । एक-
द्रव्याभिलाषिणाम् ॥ ८४ ॥

अन्यदा मीन्यनः स्मादु-नृपं देवगिरौ बली ॥ भूपस्त्वामवजानाति । दुर्दुमो प्लुमर्दनः ॥ ८५ ॥ प्रेष्यतां कोशलस्तत्र ।
 सन्ध्यादि दृष्ट्वा यतः ॥ प्राप्तदानं फलत्वेन । बुद्धिद्याडपि परीक्ष्यते ॥ ८६ ॥ तदहं प्रामृतं देही-त्युक्ते राज्ञाऽथ सागरः ॥ तदे-
 धारुं वदुभूषो-पभाग्यं च सुसस्तुवत् ॥ ८७ ॥ कियत्तदपि जाल्याश्च-चस्त्राथः सहितं तथा ॥ सामत्यान्मंत्रिवर्गस्ये-र्ष्यया तस्य
 क्षपाधिपनः ॥ ८८ ॥ ददौ करण्डकं चान्त-धूर्लीभरितरिषटं ॥ दत्ततालमथो सर्व-भार्जवाच यथापितम् ॥ ८९ ॥ गृहीत्वा कोशलो-
 न्ध्याली-नृपादंशपदं ॥ गत्वा देवगिरौ भूप-स्याग्नेऽशुश्च ढीकनम् ॥ ९० ॥ त्रिभिर्विंशपकं ॥ क्षेमप्रश्नादिना राज्ञा । मो-
 दितः कोशलौ जगौ ॥ सन्धित्सवा त्वया सार्द्धं । देवराजेन भूभुजा ॥ ९१ ॥ स्वमित्रं त्वय्यतिग्रीति । विभ्रता बहुमानतः ॥
 प्रीतिं प्राभृतं चिपं । प्रमाणं ते त्वतः परम् ॥ ९२ ॥ युगं ॥ ततस्त्वत्पुरुषः कुम्भे । तस्मिन्दुघाटितं सति ॥ दृष्ट्वा धूलिं नृपः क्रुद्धो
 अगात् प्रति कोशलम् ॥ ९३ ॥ उन्मत्तस्तव रे ! स्वामी । मृत एव न संशयः ॥ उपहारपदे धूलिं । प्रेषयन्मेऽप्यवज्ञया ॥ ९४ ॥
 क्रोपदोर्चलिं दुर्पं । त्वां तु प्राक् सपरिच्छदं ॥ अवध्योऽसि परं राज्ञ-अधानत्वात्करोमि किं ? ॥ ९५ ॥ तद्रत्ना त्वरितं ब्रूहि ।
 सप्रभोरिति याचिकं ॥ प्राप्त एवाऽसि हन्तुं त्वां । दुर्मदं सज्ज तद्युधे ॥ ९६ ॥ दध्यौ च कोशलौ धिग्मां । विश्वस्तं नीतिलङ्घ-
 नात् ॥ ईर्ष्याया इधियधु-मद्वधायेति मन्त्रिणः ॥ ९७ ॥ चतुर्बुद्धिनिधिर्द्रोक् चो-त्पन्नीः स हसन् जगौ ॥ अहो ! ते नृप । भाग्यं
 य-दत्त्वं राज्यं धियाज्जया ॥ ९८ ॥ राज्ञोचै रे ! वदस्त्वेवं । किं सोऽप्याख्यद्रजः किमु ? ॥ क्षिपेत्कोऽपि घटे हंमे । वेत्ति नेयद-
 पीत ! किम् ? ॥ ९९ ॥ भूपोऽवदत्तः कोऽत्र । हेतुरुचै च कोशलः ॥ स्वामिन् ! यदि असन्नोऽसि । नृणु तच्चं वदामि तत् ॥ १०० ॥ तथाहि-
 आसीत्सिद्धपुरं भूपान् । मरकोपद्रवोऽन्यदा ॥ राज्ञा चान्धलेरल्याहा । देव्यसाधि प्रयत्नतः ॥ ११ ॥ तुष्टया च तयाऽदायि ।

धूलिचह्नी चतुष्पथात् ॥ अनया 'कृतपुंद्वाणां । भरकोपद्रवा ध्रुवम् ॥ २ ॥ आकिनीव्यंतराद्याथ । प्रभविष्यन्ति केऽपि न ॥ इत्यु-
च्युष्या नृपस्तस्याः । पूजां कृत्याऽग्रदीदिमाम् ॥ ३ ॥ 'तया स्वान्तःपुरादीनां । पौराणामपि भूभुजा ॥ कृत्वा पुंदाण्वनीयन्त । क्षयं
सर्वेऽप्युपद्रवाः ॥ ४ ॥ क्रियत्येपोपदीचक्रे । तेन ते नृपसत्तम ! वस्तुनो हि गुणा मृग्या । नान्यन्मृगमदादिवत् ॥ ५ ॥ ततो राजा
भृशं प्रीतो । लज्जितश्च जगाद तं ॥ भोभो ! राभसिकं नैतत् । प्रकाश्यं मे त्वया वयचित् ॥ ६ ॥ चक्रे राजा तया पुण्ड्रं । स्वस्य
स्वान्तःपुरस्य च ॥ प्रपीत्यपरिच्छदायाऽपि । ददौ तामंशशो मुदा ॥ ७ ॥ तुष्टश्च कोशलं स्माह । भो भो ! ब्रूया निजं प्रभुं ॥ प्रीति-
रेवाऽऽवयोजज्ञे । यानजीविमखण्डिता ॥ ८ ॥ कार्यं तदुचितं ज्ञाप्यं । निःशङ्कसुहृदा सदा ॥ अप्राक्षीच नृपः कीदृ-इयाज्ञाशक्तिस्तव
प्रभोः ॥ ९ ॥ कोशलः स्माह तां वस्तु-भपीष्टे को नु भूपते ! पश्योऽपि द्विपेन्द्राद्याः । स्तम्भ्यन्ते दत्तया यया ॥ १० ॥ ताव-
त्कलकलं ध्रुत्वा । राज्ञा पृष्टा नरा जगुः ॥ गजमुन्मूलिताऽऽलानं । पुरोपद्रवकारिणम् ॥ ११ ॥ यदि सत्यं वदस्येत-ततः स्तंभ
तया गजं ॥ वाच्यवाचकयोयोगि । क्रियवार्हा न संशयः ॥ १२ ॥ इत्युक्ते भूभुजा सोऽयि । गत्वा भूपादिभिः सह ॥ मन्त्रेणैवं
रहोऽस्तम्नात् । स्फुटं स्वाम्याज्ञया च तम् ॥ १३ ॥

ततश्चमत्कृतो भूमृद् । व्याहर्षित्कोशलं प्रति ॥ न त्वधूलिसमं मेजस्ति । दिव्यं वस्त्विति तददे ॥ १४ ॥ इत्युक्तेवैवं तमे-
वाऽस्मै । नृपाहोपायनाजन्वितं ॥ दत्त्वा सत्कृत्य वस्त्रालं-कृत्याद्यैः सपरिच्छदः ॥ १५ ॥ प्रेषितो भूभुजा प्राय-दुपसिद्धपुरं स च ॥
चरन्तीत्या च तच्छूली-भ्रातृताऽर्पणभीरुभिः ॥ १६ ॥ तत्र संमुखमागत्य । मंत्रिभिः क्षामितो भृशं ॥ प्रसादितश्च सौभागो-ऽकथनं

प्राग्निर्पादिनः ॥ १७ ॥ कोशलोऽथ पुरस्तृत्य । वद्वेजेन्द्राद्युपायनं ॥ प्राणमद्भूपमप्राधी-स्त्वागतादि मुदा च सः ॥ १८ ॥ चतुर्भि
 र्ब्रह्मपदं ॥ रमागलं त्वन्मदिभृत्या-युत्तमा मयमजिज्ञप्त् ॥ सोऽप्युदन्तं यथानतं । धूलिपृत्तं त्वजोगुहीत् ॥ १९ ॥ संधि तथोपदाद्यं
 प । मन्नात् प्रोदोन्वटान्नुपात् ॥ उमंभाव्यं निमाव्यनं । निस्मयानन्दमंदुरः ॥ २० ॥ तुष्टस्त्वसं नृपो देश-मदिस्त्वत् स च नाऽ-
 प्रदीत् ॥ पंचमायुमंतं प्रत्या-त्यातृत्वात् धादपुंगवः ॥ २१ ॥ जगाम सत्तृतो घाम । कोशलः सचिवाग्रणीः ॥ भूशक्रः प्रेषय-
 त्स्यत् । मत्स्येऽदि बह्वपि ॥ २२ ॥ निगूढमपि तेनाज्य । धूसुदन्तं बुतबान ॥ भूपोऽश्रौषीद्भवेत्पापं । स्फुटं दुर्गन्धिगस्तुवत् ॥ २३ ॥
 यष्टून्नुपदयाऽप्येष । गुर्भिः कार्यमथो व्यधात् ॥ सर्वकोशप्रदानेनाऽप्यशक्यं यत्परधुनम् ॥ २४ ॥ दानीयोऽपि न गृह्णाति । देशादि
 तु वगैमि किं ॥ इति ध्यायन्नुपस्तस्मिन् । प्रसचितमधिगं दधौ ॥ २५ ॥ दण्डितः सागरो मन्त्री । राक्ष धूल्यर्पणाऽऽगसा ॥ देश-
 सेन नृपसाऽग्रे । मंदोपः पथितः किल ॥ २६ ॥ ध्यात्येवं प्रागपि स्त्रीज-देवस्तं द्रष्टि सोऽधिकं ॥ आरोप्याजगः परं स्वस्याऽप्यध-
 माम्नं द्विषन्ति यत् ॥ २७ ॥

प्रीतिदानं नृपः प्रीति-दन्त्येषुः कोशलोऽरुति ॥ सहस्राणि दश खेह-तुम्भान् ब्रीहिंश्च मूढकान् ॥ २८ ॥ तान् व्रताद् द्विगु-
 णान्मत्वा । भीमांस्तद्वह्नीरुः ॥ देशलं कोशलः साह । कार्योत्सुक्याद्ब्रजन् वमचित् ॥ २९ ॥ पंच पंच सहस्राणि । वत्स
 पथात्प्रदिष्टिमान् ॥ सद्यो ददस्व धर्मं वा । मा भञ्ज व्रतमाययोः ॥ ३० ॥ इत्युत्तमाऽस्मिन् गते धर्माऽ-दृढो लुब्धोऽथ देशलः ॥
 पभाद्राजनुने प्राप्ताः । पुनर्लभ्याः कथं न्यिमे ॥ ३१ ॥ विमृश्येवं ददौ स्वेभ्य-स्तान्त्यासं नियमाधिकान् ॥ आतुः प्रत्ययहेतोरि-
 त्यश्रोदन्त्यमाप सः ॥ ३२ ॥ व्रतं लुब्धोऽतिचयं । प्रपूर्वायुध देशलः ॥ अल्पाद्विब्यन्तरो जज्ञे । ततो रोरुले द्विजः ॥ ३३ ॥

ततो दुःस्थो वाणिक् चाऽभूत् । क्लृप्त्यमानो घनाय सः ॥ बहूपार्यैर्न तत्राप । व्रतम्लानिफलं हृदः ॥ ३४ ॥ कोशलो निरतीचारं ।
 श्राद्धधर्मं प्रपाल्य च ॥ धर्मगुप्तगुरोः पार्श्वे । संविभो व्रतमग्रहीत् ॥ ३५ ॥ त्रियोगी शुद्धमष्टाङ्गं । चिरं योगं प्रसाध्य च ॥ देवः
 सप्तदशाब्द्यायुः । कल्पेऽभूत्सप्तमे महान् ॥ ३६ ॥ इत्यारादे विराद्धे चापंचमाणुव्रते फलं । श्रुत्वा तत्सम्यगाराध्य-मिहाऽमुत्र च शर्मणे ॥ ३७ ॥
 देवोऽप्याऽवधिना ज्ञात्वा । आतरं दुःखितं च तं ॥ ऋद्धिं प्रदर्श्य संविभं । भृशं दीक्षामजिग्रहत् ॥ ३८ ॥ चिरं सोऽपि तप-
 स्तप्त्वा । तत्रैव त्रिदशोऽभवत् ॥ सौआत्रं हि फलत्वेवं । मिथो धर्मानुरागतः ॥ ३९ ॥ देवौ तौ प्राग्भवाभ्यासा-न्मिथः स्निग्धौ
 महासुखौ ॥ जिनेश्वरार्थयात्रादि-पुण्यान्यसृजतां चिरम् ॥ ४० ॥ महासौख्यैः प्रपूर्यायु-श्च्युत्वाऽथो कोशलामरः ॥ पूर्वोऽवशिष्ट-
 पुण्येन । पैताढ्ये मणिमन्दिरे ॥ ४१ ॥ पुरे मणिधरस्याऽभू-द्विद्याधरनरेशितुः ॥ मणिमालाप्रियाजात-स्तनयो मणिशेखरः ॥ ४२ ॥
 सर्वविद्याकलापात्रं । यौवने परिणीय सः ॥ कन्या द्वात्रिंशतं रम्या । रमते भोगशर्मभिः ॥ ४३ ॥ च्युत्वा देशलजीवोऽथ । स
 त्वं चन्द्रगतिस्त्वभूः ॥ या ते पूर्वभवे चाऽसीत् । प्रेयसी गुणसुन्दरी ॥ ४४ ॥ सा त्वन्मृतेरथोद्विधा । प्रबुद्धा व्रतमग्रहीत् ॥ तप-
 स्तप्त्वा चिरं घोरं । तुर्ये स्वरभवत्सुरः ॥ ४५ ॥ ततः श्रेष्ठकुले पुत्रो-ऽभवच्चंद्रमुखामिधः ॥ रूपश्रीगुणसंपन्नो । भोगांश्च बुभुजे
 चिरम् ॥ ४६ ॥ धर्मधीगुरोः पार्श्वे । श्रुत्वा धर्मं प्रबुद्धधीः ॥ व्रज्याऽधीत्य सिद्धान्तं । तप्त्वा च विविधं तपः ॥ ४७ ॥ देवोऽभू-
 तपञ्चर्म कल्पे । ततश्च्युत्वा च ते प्रिया ॥ चन्द्रमालाऽभवत्पूर्वा-भ्यासात्स्नेहश्च वां भृशम् ॥ ४८ ॥ सागरः सचिवः सोऽथ ।
 द्विपन्मिथ्यादगप्रणीः ॥ दुर्व्यापारमहारंभा-भरेके प्रथमेऽगमत् ॥ ४९ ॥ ततश्च्युत्वेभसांरंग-हयादिषु भवेज्यं ॥ असंख्येषु समु-
 त्पद्य । जज्ञे रोरप्रणीर्द्विजः ॥ ५० ॥

पारिव्राज्यं प्रपद्याऽयं । यथोत्पन्नस्तथा शृणु ॥ वेताढ्याऽगाऽर्णवासभा । मनोहरवनावलिः ॥ ५१ ॥ वज्रकूटोऽद्रिर्वाऽस्ति ।
 चतुर्देवतकैलिभूः ॥ योजनत्रितयायाम-प्रथिमोच्छ्रयराजितः ॥ ५२ ॥ युग्मं ॥ तद्गर्भे भवनं चाऽस्ति । क्रोशौचत्यं प्रथायति ॥
 सः मणिमयं भाभि-नित्यालोकं रवीन्दुजित् ॥ ५३ ॥ आस्ते चाऽर्द्धं तदुन्नत्यां । भुवि शैलोदरे पुनः ॥ वनीवापीसरोरम्यं ।
 सैन्द्रियसुरारुम् ॥ ५४ ॥ नरागम्ये वसत्यस्मिन् । प्रक्रीडन् व्यंतरामरः ॥ नाम्ना वज्रमुखो देवी-चतुष्कादिपरिच्छदः ॥ ५५ ॥
 नन्नाम्रैव भवंत्यस्मि-न्नीशाः सर्वेऽपि सर्वदा ॥ पारिव्रज्याऽनुभावेन । मन्त्रिजीवः स च द्विजः ॥ ५६ ॥ तत्र वज्रमुखो जज्ञे ।
 देवः क्रीडन् मानसे ॥ प्रियां वीक्ष्याऽपजग्रे ते । पूर्वाम्यस्ताऽनुरागतः ॥ ५७ ॥ युग्मं ॥ दृढसंस्कारबीजा हि । जन्तून् जन्मान्तरे-
 प्यपि ॥ अनुव्रजन्ति रागाद्याः । कर्पासे रक्ता यथा ॥ ५८ ॥ अथवा—विध्याता अपि रागाद्या । दृष्ट्वा सम्बन्धिनं पुनः ॥
 अलार्कनियवन्मेघ-मुल्लसन्ति नवा इव ॥ ५९ ॥ स च त्वां द्विपमाहृत्य । प्राप्तः स्वभवनं रयात् ॥ भोगं प्रार्थयते तस्या-श्वाट्टनि
 शतशः सुजन् ॥ ६० ॥ अनिच्छती सती सा चा-ऽशुभाऽनेहोहृतीच्छया ॥ उवाच ब्रह्मचर्यं मे । मासं विद्याकृतेऽस्ति भोः ! ॥ ६१ ॥
 तावत्तस्य चेच्छीलं । मम लोप्स्यसि दैवत ! ॥ ततो जिह्वां दन्तैश्छित्त्वा । मरिष्यामि न संशयः ॥ ६२ ॥ ततो भीतः सुरो मासं ।
 भोगाऽऽशंसुः प्रतीक्षते ॥ जैन्यः सत्यो हि किं शीला-चाल्यन्ते त्रिदैशर्यि ? ॥ ६३ ॥

कोशलामरजीरोऽथ । विद्याभृन्मणिशेखरः ॥ सर्वाद्विभोगसौख्येषु । लीनः क्रीडति देववत् ॥ ६४ ॥ अन्येष्टु रन्तुमुद्याने ।
 गतो धर्मरविं गुरुं ॥ नत्वा धर्मं ततोऽश्रौषीत् । संवेगाऽर्णववीचिभम् ॥ ६५ ॥ प्रबुद्धो लघुकर्मत्वात् । सद्यो दीक्षाप्रपाददे ॥
 धीरा न धर्मकार्येषु । विमृशन्ति रणेऽग्निम् ॥ ६६ ॥ सुव्रतागणिनीपाश्वे । प्राव्रजंस्तत्प्रिया अपि ॥ क्रमान्धुनिश्च योगेन ।

चतुर्हनिमवाप सः ॥ ६७ ॥ स चाऽहं स्त्रीवियोगार्त्तं । ज्ञात्वा त्वा खेटभृपते ! ॥ प्राग्भवस्नेहतोऽद्य
भोः ! ॥ ६८ ॥ ततो भवान्तराम्यासा-न्मयि स्नेहस्तवाऽधिकः ॥ प्रबुध्यस्वाऽथ कामेभ्यो । विरज्य व्रतमाचर ॥ ६९ ॥ स्मर-
स्यये शक्रादिवि स्फुरन्मणी-गृहेषु देवीगणगो निवत्ससि ॥ कथं मनुष्याऽशुचिपिण्डवर्त्मसु । स्मरन्नपीदं लभ-
सेऽधुना रतिम् ? ॥ ७० ॥ न देवकामैः सुहितोऽर्णवोपमै-धिराय सुक्तेरपि यस्तृपार्त्तवत् ॥ स बिंदुवद्भिन्नरभोग-
शर्मभिः । कथं त्वहो जंगमिताऽऽशि तंभवम् ॥ ७१ ॥ इत्याकर्णोऽऽचक्षेऽहं । सुभ्रातृसदृशं मुने ! ॥ त्वमकार्पीरदाः स्वस्य ।
दर्शनं यत्सुदुवत् ॥ ७२ ॥ प्रबुद्धोऽहं गिरा तेऽस्मि । परं परहृता प्रिया ॥ एवमेवाऽऽशु न त्यक्तुं । प्राग्भवलोहतः क्षमे ॥ ७३ ॥
तत्तस्या बालनोपायं । कन्याहं च वरं वद ॥ येन स्थित्वा कियत्कालं । कृतार्थो व्रतमाददे ॥ ७४ ॥ मुनिराचष्ट यो वज्र-वेगं पवन-
वेगज ॥ मोचयिष्यति भूनेता । स्वशक्त्या योगिनीग्रहात् ॥ ७५ ॥ स ते मोचयिता पत्नी । प्रार्थितो बलिसत्तमः ॥ कन्यायाश्च
वरो भानी । स एव ध्रुवनोऽक्षरः ॥ ७६ ॥ कियद्वाद्यापि ते भोग-फल कर्माऽवशिष्यते ॥ तद्भोगात्प्रव्रज्येयं । यावो मुक्तिं
सह्य यत् ॥ ७७ ॥

श्रुत्वं प्राग्भवस्मृत्या-ऽनासक्तोऽपि स्मरन् प्रिया ॥ मुनिं नत्वाऽऽगमं गेहे । व्यहार्पितोऽपि चाऽन्यतः ॥ ७८ ॥ तदादि
चाऽहमन्विष्यन् । वज्रवेगस्य मोचकं ॥ त्वा मत्वाञ्च च खेटेभ्यः । स्वकार्यार्थमुपागमम् ॥ ७९ ॥ ततस्तत्प्रार्थनाभीरु-द्राग् जगाद
इमाराद ! ॥ प्रार्थिताः कामकुंभाद्या । ददते ह्यप्यचेतनाः ॥ ८० ॥ भो भो मेऽद्योत्सवो द्वैधो । माग्यादयमुपस्थितः ॥ एकः
परोपमरोऽयं । परो दुष्टविनिग्रहः ॥ ८१ ॥ कार्यैर्नियोगी संहृच्चै-लोभी व्यवहृतेर्वणिग् ॥ वेदया कामैर्नृपो द्रव्यै-र्द्धि-

जोऽन्याऽन्नैः खलश्छलैः ॥८२॥ आढ्यरोगिचिकित्साभिभिषक् द्रविणलोलुपः [स्त्री कलहैः पुनः] ॥ यथा तृप्यति
नैवाऽन्यो-पकारैरुक्तमस्तथा ॥ ८३ ॥ युग्मं ॥

किञ्च स्वायासमीरुत्वा-सुराणामपि दुर्णयं ॥ यः सहेतुः किं भूषः ? । किमाशास्तत्र च प्रजाः ॥८४॥ संचूर्णोऽद्विं ततो
जित्वा । दैवतापसदं च तं ॥ प्रिया ते बालयिष्यामि । यदस्मि विजयात्मजः ॥ ८५ ॥ उच्चैवं पवनवेग-चन्द्रगत्यादिभिर्युतः ॥
ब्रह्मकूटाद्विशीर्षेऽगात् । सात्त्विकः सत्त्वं नृपः ॥ ८६ ॥ उवाचोच्चैश्च रे देवा-धम ! हृत्वा परस्त्रियं ॥ किं पातालेऽविशः सर्प ! इव
मुक्तास्रजं बिले ॥ ८७ ॥ यदि शक्तोऽसि तद्युद्धे । सन्नद्धो भव मे पुरः ॥ स्त्रियं चाऽर्पय नो चेत्वा । निग्रहीष्येऽद्विचूर्णनात् ॥८८॥
यावदेवं त्रिरुक्तेऽपि । प्रादुःष्यत्कोऽपि नाऽमरः ॥ तावच्चूर्णयितुं लग्नो । नगं भूमान् कुधोऽधुरः ॥ ८९ ॥ तथाहि—

कामाक्षीदत्तवाज्रेण । मुद्गरेणाऽभिनच्छिलाः ॥ मुंमाण्यभ्रंशयद्भूरि । समूलाश्च महाद्रुमान् ॥ ९० ॥ पतच्छिलौघगृगद्गु-
निर्घोषरतिभीषणैः ॥ निश्चोत्त्रासकरैः सर्व-रोदसी प्रजगर्जतुः ॥ ९१ ॥ झलज्झलितपाथोधि-त्रसत्पाटीनपेटकैः ॥ उच्छलज्जल-
कल्लोलै-ज्योतिष्काः सर्वतः प्लुताः ॥ ९२ ॥ महानद्यो हृदोन्मिथा । उन्मार्गगजलोचयाः ॥ अपुप्लवन् पुरग्राम-खेटादीनि समं-
ततः ॥ ९३ ॥ वातोऽधूतैः शिलाक्षौदैः । सर्वा ध्यामलिता दिशः ॥ म्लानः सूर्योऽपि तद्भूष-प्रतापेन जितः किल ॥ ९४ ॥ तद्भुगे
गिरयोऽन्येऽपि । जातिदुःखाद्रियाऽथवा ॥ अरुदन् वेपमानागा । निर्झराऽश्रुजलप्लवैः ॥ ९५ ॥ भूधरे चूर्णमानेऽस्मिन् । भृशं भूरप्य-
कम्पत ॥ निजाधारक्षयाद्भावि-भ्रंशदुःखमयात्किल ॥ ९६ ॥ अष्टतच्छृङ्गगनिर्घोषैः । पृथ्वीं घडघडत्करी ॥ शेषः फणासहस्रेण ।
अश्रयतीं कटतो दधौ ॥ ९७ ॥ पतत्तद्ग्रावसंचूर्ण-मानद्रुवनराजितः ॥ सिंहशार्दूलनागाद्याः ॥ सरावा लक्षशोऽनशन् ॥ ९८ ॥

तद्गुहादुपु खेलन्तः । किन्नरव्यंतरादयः ॥ शक्रमुक्ताञ्छनिभ्रांत्या । नेशुर्हीहितिराग्निः ॥९९॥ योगिनीव्यंतरप्रेत-भूतरक्षोज्ञना-
भिया ॥ तन्निर्घोषैः कृताऽऽक्रंदा । नश्यंत्योऽक्षोभयन् जगत् ॥२००॥ एवं तं चूर्णयन् यामा-ऽर्द्धनाऽप्युपसुरालयं ॥ विद्याभाग्यबल-
ब्रह्म-प्रौढो भूभृगधोऽगमम् ॥१॥ ध्रुत्वाऽधो घोरनिर्घोषान् । वज्राऽस्यो वीक्ष्य चाऽलयं ॥ जरन्तमिव शीतेन । कंपमानं पतापतम् ॥२॥
किमेतदिति संभ्रातो । विलोक्य द्राग् विभङ्गतः ॥ यन्नाऽभूद्भ्रावि वेत्येत-न्मत्वा स प्राज्ज्वलत्कुधा ॥ ३ ॥ युग्मं ॥ अधावत्सप-
रीमारः । स तैत्र्य च सत्वरं ॥ भीष्मरूपो ज्वलन्नेत्रो । जगदोन्नादयन् दिशः ॥ ४ ॥ रे ! रे ! किमकृथा मूर्खो-ऽकाले किमु मुमू-
र्षसि ? ॥ ग्रावात्माऽभञ्जि शैलोज्य-महं त्वस्मिन् वसन्न किम् ? ॥ ५ ॥

कुमारनृपतिः स्माह । मूर्ख ! हत्वा परस्त्रियं ॥ छुटिव्यसि ग्रनिष्टः किं ! विलेऽप्यासुरिवौषधीम् ॥ ६ ॥ रे ! न किं सांप्रतं वेत्सि ।
मया राजन्वती भुवं ॥ देवताऽधमकाऽन्यायं । यदेवं दुष्ट ! चेष्टसे ? ॥ ७ ॥ तदर्पय द्रुतं चंद्र-गतैः पत्नी त्रियस्व वा ॥ कुण्ठो मे
नाद्रिभगेऽपि । मुद्गरस्त्वव चूर्णने ॥ ८ ॥ सुरोऽधिकक्रुधा साह । मृत एव नृडिम्भ ! रे ! ॥ त्वं मोचयिषुस्ता मत् । मृगः सिंहान्मु-
गीमिव ॥ ९ ॥ ततो मुद्गरमुत्पाद्याऽ-धावदन्तुं स भूर्पतिं ॥ भीताः पवनवेगाद्या । नृपष्टेऽविशन् पुनः ॥ १० ॥

भूयोऽपि विधया सद्यः । स्तब्ध्या तस्य परिच्छदं ॥ वाज्रमुद्गरमुत्पाद्य । द्रुतं तं प्रत्यधावत ॥ ११ ॥ मिथश्च मुद्गराघात-
निर्घोषप्रस्फुटन्नभः ॥ युयुधाते चिरं योधौ । मुद्गराऽमुद्गरि स्फुटम् ॥ १२ ॥ स्वमुद्गरेण भूषेन । चूर्णितेऽमरमुद्गरे ॥ ज्वलन्तमसिमुद्य-
म्याऽ-धावत क्रोधतः सुरः ॥ १३ ॥ भूपालः सूर्यहासेन । रंभास्तभमिमाऽस्य तं ॥ लीलया खण्डशयके । वक्रे धीरे हि किं सुरः ॥ १४ ॥
ततो गदात्रिशूलार्ध-दिग्यास्त्रिविधैश्च तौ ॥ युध्येतेस्माऽहिपाशाद्यैः । सर्वत्र च जयी नृपः ॥ १५ ॥ सम्यक्त्वं वरशीलं च । यत्राऽ

स्ति परमार्हते ॥ प्रभविव्युर्न शक्नोऽपि । तत्र तादृक् सुरस्तु किम् ? ॥ १६ ॥ ततो दृढं नृपं मौलौ । जघान तरुणा सुरः ॥ कीर्ण-
स्तत्कुसुमस्तस्मिन् । पुष्पद्वष्टिं सृजन्निव ॥ १७ ॥ नृपोऽपि तरुभिस्तस्य । पिपेपाऽनेकशस्तरून् ॥ ततो महाशिलाभिस्ता-चयुध्येतां
चिरं भटौ ॥ १८ ॥ नृपो मुष्टिशिलाभिश्चाऽ-चूर्णयच्छिलास्तथा ॥ यथाऽपमन्युखे मौलौ । तद्वलिस्तस्य दुर्धियः ॥ १९ ॥ निर्वेदा-
द्वज्जवक्रोऽथ । हित्वाऽस्त्राण्यखिलान्यपि ॥ मुष्टासुष्टि नृपं योधु-माह्वस्त प्रास्तर्धर्मदात् ॥ २० ॥ युद्धयमानौ मिथो मुष्ट्या-घातै-
र्निर्घोषभीषणं ॥ अकम्पेतां समं भूदु-भृन्नादैः परितोऽभयौ ॥ २१ ॥ गर्जन्ति गर्जतोराज्ञाः । पततोऽथ पतंत्यगाः ॥ उत्पतन्त्युत्पत-
तोऽथ । दिवि देवाः सकौतुकाः ॥ २२ ॥ मिथोऽनुभ्राम्यतोः सद्यो-ऽनुभ्राम्यंतीक्षणान्यपि ॥ अनुदृष्टिं हीधरेषु । सुधियः के न
विभ्रते ? ॥ २३ ॥

एवं युध्वा चिरं भूप-स्ततस्तं दुर्णयं सुरं ॥ आदाय पादयोर्मौलिं । परितोऽभ्रामयत् क्रुधा ॥ २४ ॥ आस्ताल्य च शी-
लापीठे । वस्त्रं रजकवद् दृढं ॥ दत्त्वा तद्वदि पादं च । जगाद जगदेकजित् ॥ २५ ॥ रे ! रे ! तवाऽस्ति चेत्किञ्चि-द्वलमद्याऽपि तत्कुरु ॥
अन्यथा तु सरेरिष्टं । नो चेदप्यतां स्त्रियम् ॥ २६ ॥ आक्रंदन्नवदत्सोऽपि । जगन्मल्ल ! विमुञ्च मां ॥ दासोऽस्मि मे करिष्यामि ।
त्वदाज्ञां सकलां सदा ॥ २७ ॥ ततोऽमुञ्चत्कृपालुस्तं । जयानंदो धराधियः ॥ देवैर्जयजयाराव-धैर्क्रेऽस्मिन् पुष्पद्वष्टियुक् ॥ २८ ॥

सुरः सोऽथ द्रुतं गत्वा । समानीय च तां स्त्रियं ॥ नृपायोपायनीचक्रे । नत्वा स्वागस्त्वचिक्षमत् ॥ २९ ॥ व्यधुः पवनवे-
गाद्या । मुत्साराविणमेव तत् ॥ सुरस्य स परीवारो-ऽप्युत्तब्धः प्राणमन्युपम् ॥ ३० ॥ जगाद च नृपं देव-स्त्वत्समो विक्रमी नयी ॥
सुराऽसुरनरेष्वस्ति । दयालुश्च परो न हि ॥ ३१ ॥ विजितोऽहं न केनाऽपि । त्वया जिग्ये च लीलया ॥ मुक्तश्च कृपया तत्ते । कृतार्थः

स्यां प्रदाय किम् ? ॥३२॥ व्याहार्यं नृपः किञ्चिन्न मे मो ! मृत्युते परं ॥ मिथ्यात्वादि त्यजाऽनन्त-भवदुःखनिबन्धनम् ॥३३॥
मिथ्यात्वारम्भजैः पापैरन्यभूस्त्वं यथा यथा ॥ नारकादिभवेषूग्र-दुःखराशीस्तथा शृणु ॥ ३४ ॥ ततो मुनिगिरा ज्ञात्वा । प्रोचे
चन्द्रगतिर्यथा ॥ तथा त्वचरितं सर्वं । तद्वितायाज्वदन्तुः ॥३५॥ तदाऽऽकर्ण्य सुरः स्मृत्वा । भवान् कृच्छ्रमयान्निजान् ॥ जिज्ञा-
सुर्ममप्राधी-द्विशुद्धं दुःखभीच्छिदे ॥ ३६ ॥ तं देवगुरुधर्माणां । तत्त्वं भूपोऽप्यजिज्ञपत् ॥ प्रबुद्धः सोऽपि सम्यक्त्वं । तद्विरा-
प्रत्यपद्यत् ॥ ३७ ॥ देवगुरोर्दिपूजां च । प्रपद्याऽथ नृपं जगौ ॥ कथमप्यनृणो न स्यां । धर्मबोधप्रदस्य ते ॥ ३८ ॥ यतः—
योधिदानात्परं दानं । नास्त्येव दत्तया यया ॥ सर्वसौख्यश्रियां पात्रं । भवेच्छिवपदावधि ॥ ३९ ॥

तथाऽपि स्वातुरूपं ते । बोधेर्दातुर्दाम्यहं । इत्युक्त्वा नररत्नाय । देवधित्तामणिं ददौ ॥४०॥ रूपं स्वस्य परेषां च । स्या-
त्तादृग् यादृगिष्यते ॥ स्युर्बहून्यपि च स्वस्य । रूपाणि स्मृतया यया ॥ ४१ ॥ विद्यां कामितरूपां च । ससाधनविधिं ददौ ॥
भूपोऽपि विधिनादाय । तद्वद्वयं तं मुदाऽस्तवीत् ॥ ४२ ॥ धन्योऽसि सुरराज ! त्वं । योऽत्यजः परयोपितं ॥ प्राप्तोऽसि बोधिरत्नं च ।
स्वत्पादप्युपदेशतः ॥ ४३ ॥ स्तुत्वं क्षमितथं द्र-गतिमैत्रीं च कारितः ॥ राज्ञा सुरः सदत्तार्य-स्तितोऽभूत्सपरिच्छदः ॥ ४४ ॥
आर्पिषचन्द्रमालां च । तां चन्द्रगतये नृपः ॥ दृष्टः स साह नाथेहि । पाणौ कुरु कर्णी मम ॥ ४५ ॥ इत्युक्त्वा श्रीजयानन्द-
कुमारनृपतिस्ततः ॥ विसृष्टवांश्चन्द्रगतिं । सोऽपि नत्वा नृपादिकान् ॥ ४६ ॥ व्रजन् पवनवेगेन । कर्णमूलं जगे जवात् ॥ मित्र !
स्वामानयेः कन्यां । भक्तनीपाणिपीडने ॥ ४७ ॥ नत्वा चन्द्रगतिर्भूय । सप्रियः स्वगृहेऽगमत् ॥ श्रुत्वा तत्र नृपोदन्तं । सर्वं चकु-
र्महोत्सवान् ॥ ४८ ॥ श्रीजयोऽथ महीशक्रः । त्रैपीडिज्ञप्तिकां पितुः ॥ धृतये योगिनीदत्ता-लङ्कृत्यादि च खेचरैः ॥४९॥ ततः

पवनवेगाद्यैर्युतो वैताल्यमूर्ध्नि सः ॥ गत्वाऽवन्दत चैत्यानि । भावयुक्तहृदा मुदा ॥५०॥ ततः पवनवेगेन । गाढमभ्यर्ध्य भूपतिः ॥
 नीतो निजपुरेऽस्यापि । दाक्षिण्याऽन्धिः सगौरवम् ॥५१॥ अथो द्रुतं चन्द्रगति-खेटेनाऽजीतया रहः ॥ अन्वितां चन्द्रसुन्दर्या । स्व-
 मृतां यज्रसुन्दरीम् ॥ ५२ ॥ सुलभे गाढमभ्यर्ध्य । सोत्सवं परिणायितः ॥ चक्रायुधमयात्तेन । खेटेनोऽल्पविस्तृति ॥५३॥ दद-
 तुश्च गजाश्वादि । तस्मै तौ पाणिपीडने ॥ अथो पवनवेगस्य । विद्यास्ते शत्रुमर्दनीः ॥५४॥ दुःसाध्यत्वादथो तस्या । न ग्रभूण्युश्च
 साधने ॥ एष साधयिता भाग्य-शीलसत्त्वगुणोत्तरः ॥ ५५ ॥ इति सञ्चिन्त्य तां तस्मै । ससाधनविधिं ददौ ॥ तेनाऽर्पितमणीसौधे ।
 नृपोऽस्यात्सवधूद्वयः ॥ ५६ ॥ ससैन्योऽप्याऽऽपतेः स्याच्चे-द्वज्रास्त्रेण सहाहवः ॥ इत्युक्त्वा पवनग्रंथ्र-गतिं प्रैषीत्तदास्पदे ॥ ५७ ॥
 जैनधर्मविभवानुभावतः । श्रीजयोऽय सवधूद्वयो नृपः ॥ खेचरीविरचिते वनास्पदे । खेलति त्रिदशजैत्रविक्रमः ॥ ५८ ॥ पञ्चम-
 ग्रतविशुद्धितोऽध्यगा-त्कोशलः शिवसुखावधिश्रियं ॥ श्रीजयोऽपि परदारनिःस्पृहः । संपदः प्रतिपदं समश्नुते ॥ ५९ ॥

इत्यवेत्य जिनधर्मजं फलं प्रोच्यकैरिह यतध्वमुत्तमाः ॥ द्विधा वै विजयश्रिया यतः प्राप्नुयाऽऽशु शिवशर्मसंपदः ६०

इति तपागच्छनायक-पूज्यश्रीदेवसुन्दरसूरि-श्रीज्ञानसागरसूरि-श्रीसोमसुन्दरसूरिशिष्यैः श्रीमुनिसुन्दर-
 सूरिभिर्विरचिते श्रीजयानन्दराजर्षिकवल्लिचरित्रे जयश्रृंगे पञ्चमव्रतनिरतिचार-सातिचारपालनविषय-कोशल-
 देशलनिदर्शनगर्भवज्रकूटगिरिचूर्णनवज्रमुखसुरविजय-तर्चिन्तामणिमहाविद्याप्रदान-वज्रसुन्दरी-चन्द्रसुन्दरी
 पाणिग्रहणवर्णननामा द्वादशः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ ग्रं० श्लोक २६६ ॥

॥ अथ त्रयोदशः सर्गः प्रारभ्यते ॥

शान्तिं प्रदेयादयविधराशोः । श्रीशान्तिनेता स नवो विवस्वान् ॥
निहन्ति यो दुःखतमोवितानं । जगत्त्रयस्याऽप्यखिलं स्मृतोऽपि ॥ १ ॥

अथो पवनवेगेन । सहाऽष्टौ खेचराधिपाः ॥ अन्यदाऽऽगत्य नेष्टुः श्री-श्रीजयानन्दभूपतिम् ॥ २ ॥ आसीनेष्वासनेष्वेपु । क्षेम-
प्रश्नादिमोदिषु ॥ ऊचे पवनवेगोऽथ । तत्स्वरूपं महीधुजे ॥ ३ ॥ अस्ति भोगपुरं १ चञ्च-पुरं २ रत्नपुरं ३ तथा ॥ मणिधामपुरं
४ वीर-पुरं ५ रत्नालयं पुरं ६ ॥ ४ ॥ पुरं कनककूटाख्यं ७ । गिरिचूडपुरं ८ पुनः ॥ वैताल्ये दक्षिणश्रेणिः । पुरैरेभिरलंकृता ॥ ५ ॥
एतेषामधिपाश्चैते । क्रमान्नागरेतिर्नृपः १ ॥ चन्द्रबाहु २ महाबाहु ३ शंद्रवेगो ४ रविप्रभः ५ ॥ ६ ॥ रत्नचूड ६ स्तुडिद्वेग ७-शं-
द्राभ ८ श्रेति नामतः ॥ संति द्वाविंशदेतेषां । सर्वाग्रिण च पुत्रिकाः ॥ ७ ॥ ताश्चतस्रश्चतस्रशौ-कैकशो भिन्नमातृकाः ॥ समानाः
प्रायशो दैवाद् । वयोरूपकलागुणैः ॥ ८ ॥ रूपाण्यप्सरसस्ताश्चो-क्ष्यन्तेऽन्योऽन्यं यदा तदा ॥ आद्याः स्युर्निर्निमेषाक्ष्यः । सनिमेष-
दृशः पराः ॥ ९ ॥ क्रीडाविधाकलापाठान् । विदधत्यः सहैव ताः ॥ एकगत्यं मिथः प्रेम-चक्षेण प्रतिजज्ञिरे ॥ १० ॥ ज्ञात्वा स-
र्वोत्तमाः स्त्रीषु । चक्रायुधनराधिपः अयाचत स्वपुत्रेभ्यो-ऽन्यदा दूतैश्च तत्पितृन् ॥ ११ ॥ विलोक्य लभ्यदेयादि-भेलं विज्ञपयि-
ष्यते ॥ तत्राऽऽगत्य नृपोऽस्माभि-रिति ते चोचरं व्यधुः ॥ १२ ॥ मिथस्ते सुहृद्वाष्टै-कत्र भोगरतेः पुरे ॥ संभूय व्यामृशन्नेवं ।
परिणामहितावहम् ॥ १३ ॥ दीयन्ते चक्रायुधस्यै-कस्मैचित्सन्नेऽखिलाः ॥ तदेष्यन्ति परे कन्या । नेच्छन्ति च पृथक् पतीन् ॥ १४ ॥

अदाने सर्वथाऽप्यस्य । कुले चास्मान्नयत्ययं ॥ राज्यजीवितसन्देहं । किं कार्यं सङ्कटेऽत्र तत् ॥ १५ ॥ एवं विमृशतां तेषां-मागा-
 चन निमिचवित् ॥ सोऽपृच्छि बहुमानाच्चैः । कार्येऽत्र विषमे गतिम् ॥ १६ ॥ निमित्तैः सोऽपि विज्ञाय । जगौ चक्रायुधस्य
 भोः ॥ राज्यं स्वल्पाऽहमेवाऽस्ति । किं भोस्तस्माद्विभीथ तत् ॥ १७ ॥ मृत्युना शत्रुणा वाऽपि । तस्य राज्यं हरिव्यते ॥ इति पृष्टे जगौ
 ज्ञानी । वीक्षेऽस्याऽरेः पराभयम् ॥ १८ ॥ असम्भान्यमिदं श्रुत्वा । ते प्रोचुः कोऽस्य नु द्विपन् ॥ ज्ञान्पूचे वज्रवेगं यो । मोच-
 येद्योगिनीगृहात् ॥ १९ ॥ संचूर्ण्य वज्रकूटाद्रि । जित्वा वज्रमुखं सुरं ॥ बालयेद्यः पुनश्चन्द्रगतेः पत्नीं स तज्जयी ॥ २० ॥ तस्यैव
 च प्रदेया हि । कन्या योग्यवराय भोः ! ॥ स हि विद्यम्भरी द्वेयो । भरतादिसमो नृपः ॥ २१ ॥ आकण्ठ्येति मुदा ते तं । द्राक्
 सत्कृत्य विसृज्य च ॥ पृष्ट्वा चन्द्रगतिं त्वाऽत्र । ज्ञात्वाऽऽगुः स्वार्थसिद्धये ॥ २२ ॥ तदेतेषां कनीषाणि-ग्रहेणैतान् कृतार्थय ॥ तं
 चिकारयिषुंशक्रा-युधभीत्या रहस्त्विति ॥ २३ ॥ उक्ताः पवनवेगेन । जगुस्तेऽप्येहि नः पुरे ॥ उपयन्तुं कनीर्भाडक्षी-नोऽर्थनाम-
 थितप्रद ! ॥ २४ ॥ युग्मम् ॥ श्रीजयः स्माह यावद्-शक्रायुधनृपाद्भयं ॥ रहस्तु तावदुद्वाहं । को रसस्तत्प्रतीक्ष्यताम् ॥ २५ ॥ भूधु-
 जैर्न निगद्यैतान् । विसृष्टान् पवनः खगः ॥ कर्णजाप[हं]जगादैत । सानीकाश्चक्रभृद्रेण ॥ २६ ॥ ओमिति प्रतिपद्यैते । हृष्टाः स्वं स्वं
 पुरं ययुः ॥ पवनवेगाऽनुमतः । सिद्धकूटे नृपोऽप्यगात् ॥ २७ ॥ दत्ते सुरनभोगाम्यां । श्रीसिद्धप्रतिमापुरः ॥ तत्र साधयितुं विद्ये । प्रारेभे
 विधिना नृपः ॥ २८ ॥ कालेन बहूना कृच्छै-र्बहुभिर्मे तु सिद्धयतः ॥ विद्ये द्वे अपि ते सिद्धे । भाग्यात्तस्याऽल्पवासरेः ॥ २९ ॥
 सिद्धविद्यस्ततः प्राप । विद्याधरगणैर्बुधतः ॥ पुरं पवनवेगस्य । खेचरीकृतमङ्गलम् ॥ ३० ॥

तत्र सैरं समान्तर्वा । सौधान्तर्वा यथासुखं ॥ निषीदत्यथवा क्रीड-न्नास्ते वा सोऽपि सप्रियः ॥ ३१ ॥ द्वितीयेऽद्धि सभासीने ।

सेतेशे पननाह्वये ॥ चक्रायुधनृपस्याऽङ्गा-द्दूतौ मितपरिच्छदः ॥ ३२ ॥ तमभ्युत्थाय खेटेशो-ऽप्यासयत्कनकासने ॥ क्षेमप्रश्ना-
दिनाऽऽनन्याऽ-प्राक्षीचाऽऽगमरारणम् ॥ ३३ ॥ स स्माह खेटचक्री त्वा-माज्ञापयति भो नृप ! ॥ ग्रहिणु स्वकर्त्री वज्र-सुन्दरीं ते
स्वयंवराम् ॥ ३४ ॥ क्षुभितोऽपि निशम्यैव-मवलम्ब्याऽथ साहसं ॥ ऊचे पवनवेगश्रे-दितीयत्कि विलम्बितम् ॥ ३५ ॥ श्री-
जयेन यतः पुत्र-मोचनादुपकारिणा ॥ सप्रतिज्ञं मया दत्ता ॥ परिणिन्ये पुराऽपि सा ॥ ३६ ॥ मया बह्वपि विज्ञप्तः । पुत्रं नाऽमू-
मुचत्प्रभुः ॥ ततोऽनन्यगतित्वेन । मोचयित्रेऽददं सुताम् ॥ ३७ ॥ दूतः स्माह कनीविषां । प्रेयोढामपि ह्यमू ॥ अन्यथा बालिनि
नुद्धे । जामातुस्ते च का गतिः ? ॥ ३८ ॥ सेतोऽद्यादीत्करोम्येवं । प्राणान्तेऽपि न गहितं ॥ विद्याधरकुलं ह्येवं । लज्जते सोऽपि ते
प्रभुः ॥ ३९ ॥ तत्स्वरूपमिदं गत्वा । साम्ना विज्ञपय प्रभोः ॥ तत्प्रसादनयुक्तीश्च । विमृशाम्यहमप्यथ ॥ ४० ॥ गते दूतेऽथ पवनो ।
निमृश्य सचिवः समं ॥ तत्पुरे वारूपदुं प्रीपिव् । प्रधानैः सह पण्डितम् ॥ ४१ ॥ दूतेन तत्स्वरूपोक्त्या । कुपितं खेटचक्रिणं ॥ गत्वे-
तस्तेऽपि नेमुस्तं । व्याजहार च पण्डितः ॥ ४२ ॥

जय प्रभो! चिन्वते! कुलीन-धुर्येन्द्रजैत्राऽद्भुतबाहुवीर्यं ॥ त्वं सर्वदुर्नीतितमोऽर्कनीति-बल्लीवनां भो धर राजराजः
खेट-किन्नर-सुराऽसुरयुग्मैर्गीयते कनकशैलवनेषु ॥ या^१ निरङ्कविधुरोचिरिमां किंस्त्रीकृते मलिनयन्नासि कीर्त्तिम् ॥ ४४
आसते लवणिमाद्भुतरूपाः कोटिशोऽधिभुवनं कुलकन्याः ॥ तायथेच्छमुपयम्य रमेथा मुञ्च कीर्त्तिहनों परनारीम्
^२ युद्धदेवगुरुर्मसुतस्यः । शुद्धवंशजनिनोऽवनिशक्र ! ॥ लज्जसे कुलकलंककरो किं नैव तामभिलषन्नपरोढाम् ? ४६

हा। धिगस्तु मदनं श्री ज्ञान-धर्म-धृति-कीर्ति-सुखानां धीर्दधाति कुपये पदमेवां यद्वशाद् भुवनवीर ! तवाऽपि

तत्प्रसन्तिमधुरां धर धीमन् ! । स्वां धियं नरपते ! निजयचौ ॥ भक्त-रत्सल ! सकारणजातं । मर्पयैकमपराधममुष्य ॥४८॥
 इत्यादिद्वपदेशोक्तं—मधुरैस्तद्वचोभरैः ॥ किञ्चिच्छान्तप्रकोपाग्निः । खेटचक्री जगद तम् ॥ ४९ ॥ मध्ये वयसि यावेऽहं । न का-
 मादेव ता स्त्रियं ॥ सहे भङ्गं तु नाऽज्ञायाः । सोऽश्वो हि वधः प्रभोः ॥ ५० ॥ ततः पवनवेगोऽयं । राज्यजीवितवाञ्छया ॥
 करोत्वेव मदाज्ञप्तं । जामाता च जिजीविषुः ॥ ५१ ॥ चक्रायुधस्य दासीति-वर्णमालाङ्किते सदा ॥ परिधापयतां पुन्याः । कङ्कणे
 करयोरियम् ॥ ५२ ॥ दास्याश्चक्रायुधस्यैव । पतिरित्यक्षराङ्कितं ॥ घचां तस्य च जामाता । मौलौ मौलि मदपितम् ॥ ५३ ॥ अन्ना-
 गत्य च नाढ्यं मे । पुत्रिका चक्रसुन्दरी ॥ अध्याप्य यातु मदत्त-कङ्कणा वज्रसुन्दरी ॥ ५४ ॥ राज्यजीवितसौख्यानि । सर्वेषा-
 मिति निमित्ते ॥ नाऽन्यथा माधिकं वादीः । सहे नाज्ञाधनो हि तत् ॥ ५५ ॥ पण्डितः स प्रधानानि । तानि श्रुत्वेति तद्भिरः ॥ प्र-
 तिपद्यैव चाऽनन्य-गतीनि स्वपुरेऽविशन् ॥ ५६ ॥ इमं पवनवेगाय । श्रीजयाय च भूभुजे ॥ चक्रायुधस्य दृष्टान्तं । सर्वं तानि
 न्यवेदयन् ॥ ५७ ॥ ततः पवनवेगः श्री-श्रीजयानन्दभूषतिः ॥ मंत्रिणश्च रहश्चक्रु-र्विचारं कार्यगोचरम् ॥ ५८ ॥ राजाज्जोचत्प्रप-
 दध्नं । सर्वं चक्रायुधोदितं ॥ कालं गोप्या कियन्त चाऽत्रै-वेयं वज्रसुन्दरी ॥ ५९ ॥ तस्या रूपमहं कृत्वा । कियदोपित्थरिच्छदः ॥
 उपचक्रायुधं गत्वाऽध्यापयिष्यामि तत्कनीम् ॥ ६० ॥ युग्मं ॥ अन्यदप्यखिलं साधु । करिष्यामि यथोचितं ॥ मिलिष्याम्यहमे-
 वाऽत्र । कार्या चिन्ता न कैरपि ॥ ६१ ॥ एवं निर्णीय ते यात्र-त्पदं स्वं समिधति ॥ प्रधानपुरुषास्ताव-दैयरुः खेटचक्रिणः ॥ ६२ ॥

प्रतिपत्त्या यथाहं ता-नग्रीणात्पवनोऽखिलान् ॥ जगुः पवनवेगं ते । त्वामाऽऽदिशति चक्रभृत् ॥ ६३ ॥ आज्ञप्तं यन्मया सर्वं ।
तद्यथेप प्रपद्यते ॥ प्रेष्यतां मे कर्मीनाढ्या-ध्याप्तये वज्रसुन्दरी ॥ ६४ ॥ नो चेदाऽऽगत एवाहं । युद्धे सन्नह्यत हुतं ॥ त्यक्त्वा
राज्यानि वा यात । गतिरन्याऽस्ति वो न यत् ॥ ६५ ॥ उच्ये पवनवेगस्तान् । स्वाम्याज्ञां को न मन्यते ? ॥ प्रेषयिष्यामि सामग्री ।
कृत्वा वो वज्रसुन्दरीम् ॥ ६६ ॥ तस्मादद्य प्रतीक्षध्व-मित्युक्त्वा भोजनादिनाः ॥ युक्तिं कृत्वा कृताऽऽन्दान् । प्रैपीदुत्तारके स तान् ॥ ६७
नक्तं श्रीजयराजोऽथ । परीक्षापूर्वकं भटान् ॥ शस्त्रशास्त्ररूपाभिज्ञान् ॥ ६८ ॥ वीरांगद-महाबाहु-
सुधोप-सुमुत्सादिकान् ॥ स्त्रीरूपान् निधया चक्रे । समानसदलङ्कृतीन् ॥ ६९ ॥ युग्मं ॥ स्वयं च वज्रसुन्दर्या । रूपं साऽलङ्-
कृति व्यधात् ॥ चिन्तारन्ताबुभावाद्या-लङ्कारादि न दुर्लभम् ॥ ७० ॥ प्रातः पवनवेगोऽथ । गोपित्वा वज्रसुन्दरीम् ॥ प्रधानपुरुषा-
ऽध्यक्षं । मायापुत्री समादिशत् ॥ ७१ ॥ वत्से ! ग्रीणय नार्थं नस्तत्पुत्रीनाढ्याशिक्षणात् ॥ तातादेशः प्रमाणं मे । सेत्युक्त्वा सप-
रिच्छदा ॥ ७२ ॥ निमानमारुरुहस्त-दाद्याः शस्त्राणि चाऽसिलाः ॥ गुप्तमाददिरे नाढ्य-सामग्री तत्र च स्फुटम् ॥ ७३ ॥ युग्मं ॥

प्रधानाना वधूनां च । निमानाग्न्य चेलतुः ॥ प्रापतुश्च पुरोधाने । तत्क्षणात्खेटचक्रिणः ॥ ७४ ॥ ताः संस्थाप्य च तत्रैव ।
प्रधानपुरुषा हुतं ॥ गत्वा न्यवदयन् राज्ञ-स्तासामागमनं मुदा ॥ ७५ ॥ दासीगर्गं तदाहृत्यै । प्रैपीदाऽऽनन्दितः स च ॥ मायानार्यो
नगेऽस्त्राणि । जुगुहुर्गह्वरं क्वचित् ॥ ७६ ॥ आहूताश्च भुजिष्यामि-राययुर्भूजः पुरः ॥ लज्जयाऽधोमुखी तस्थौ । सा मायावज्र-
सुन्दरी ॥ ७७ ॥ धाता न्यप्सरसो घाटं-घाटमभ्यासपाटवे ॥ जाते विज्ञानसीमानं । ससजेमा प्रयत्नतः ॥ ७८ ॥ एतद्रूपाजुसारेण ।
भानिन्योऽस्या कला अपि ॥ दृष्ट्वा तामिति निध्यायाऽऽदिशन्नाट्यकृते नृपः ॥ ७९ ॥ साऽपि तामिः सम स्त्रीभि-र्गीतवाद्य-

मनोहर ॥ नाट्यं चक्रेऽद्भुतं सर्वे-ऽप्रीयन्त च नृपादयः ॥८०॥ नृपः समानसर्वाग्र-नेपथ्याऽलङ्कृतीथ ताः ॥ विलोक्य निस्मितो
वह्ना-फल्यदानेज्वमन्दत ॥८१॥ ग्रासदास्यादिसामग्री । स दत्त्वा बहुमानतः ॥ ग्रैपीत्ताः स्वार्पिताऽऽवासे । समर्प्याधीतये सुताम् ॥८२॥
तिष्ठन्ती सपरीगरा । तत्र सा वज्रसुन्दरी ॥ नाट्यमध्यापयत्यात्म-सरूपा चक्रसुन्दरीम् ॥ ८३ ॥ विनीता सुभगा सर्व-गुणा
सा मञ्जुभाषिणी ॥ अधीते दधती प्रीतिं । तस्या प्रज्ञाऽस्तभारती ॥ ८४ ॥ गीतैः कुमारराजस्य । श्रीजयस्य स गायति ॥ चरित्रं
योगिनीबद्धं । मायानारीपरिच्छदः ॥ ८५ ॥ ग्रीढावदातसंपदं । गीतं श्रुत्वा च तत्कनी ॥ कुमारेऽनाऽनुरज्यन्ती । ताः पप्रच्छा-
ज्यदा सतीः ॥ ८६ ॥

कोऽयं श्रीश्रीजयानन्दो ? । युष्माभिर्गीयते सदा ॥ चक्री वा ? तत्समो वाऽपि ? । नावदाताः परेऽप्यमी ॥८७॥ जगुस्ताः केलि-
शैलेषु । गायतो योगिनीगणात् ॥ श्रुत्वैतत्पठितं गीतं । सम्यग्विब्रस्तु नैव तम् ॥ ८८ ॥ परं स वज्रसुन्दर्या । वरः सभाव्यते
गुणैः ॥ तं हि सर्वोत्तमं ज्ञानी । जगाद भरतेऽधुना ॥८९॥ कलाप्रकृतिसौजन्या-दिभिः सा रञ्जिता भृशं ॥ ऐच्छच्चद्वज्रसुन्दर्याः ।
स्वसृत्वमहदासिते ॥ ९० ॥ दध्यौ च मम भाग्यानि । भवेयुस्तानि यैर्भवेत् ॥ पतिरीदृगुणधैषा । सदा संनिहिता स्वसा ॥९१॥
परं तं वज्रसुन्दर्या । हठपणिग्रहाद् द्विषन् ॥ कथं दत्ते पिता तस्मै । ममाऽभाग्यानि तद् ध्रुम् ॥९२॥ इति चिन्तातुरा वीक्ष्य ।
जगुस्तास्ता स्त्रियोऽन्यदा ॥ किं पतीयसि तं वत्से ? । स्त्रीरभानृपपुरन्दरम् ॥९३॥ सा जगाद ग्रहीतुं या । चन्द्रमिच्छति पाणिना ॥
उपहासपदं सा स्या-त्तदसाध्ये वदामि किं ? ॥ ९४ ॥ ऊजुस्ता वज्रसुन्दर्या । नाऽसाध्यं किञ्चिदस्ति वै ॥ सा कलाभिर्जगज्जैत्री ।
यद्वयं विक्रमादपि ॥ ९५ ॥ परं न ते मनःस्थैर्यं । सम्यग्जानीमहे वयं ॥ दृगुणान्तमित्र प्राय-अपलं योपिता हि हृत् ॥ ९६ ॥

कश्चलचलचित्तार्थ-विषमे यतते सुधीः । सा जगाद च वः संग-दथ तद् दृढमेव मे ॥ ९७ ॥ यथा निःस्वो निर्धो रोगी । पीयूषे सज्जले सवृद् ॥ भोगार्थं नाऽऽद्विष्टे तस्मिन् । कथं विधोचमे वरे ? ॥ ९८ ॥

जगुस्ता इति तत्त्वं चे-त्तदा सज्जीभव द्रुतं ॥ सज्जीभूयाजगमत्साऽपि । स्वाऽऽकल्पग्रहणादिना ॥ ९९ ॥ ता मायावज्रमुन्दर्याः । सर्वमेतन्त्यवेदयन् ॥ कृते महाभिमाने सा । तास्तां चारोह्य खं ययौ ॥ १०० ॥ राजसौधोपरि स्थित्वा । जुघोप प्रोचकैश्च सा ॥ भो ! भो ! राजभटाः खेदाः । श्रूयतां वीरमानिनः ॥ १ ॥ चक्रायुधसुतामेता-मपहृत्य व्रजाम्यहं ॥ श्रीजयाय कुमाराय । स मोचयतु यो बली ॥ २ ॥ छलकृन्त्रेण वाच्याऽह-मित्युक्त्वा पुरसीमन्यगात् ॥ सा स्त्रीश्च कतिचित्प्रेष्य । गोपितास्त्राण्यनीनयत् ॥ ३ ॥ मत्पतिद्विसितौ भूभृ-दहो ! नार्यपि निरुक्तं ॥ कुले दुर्णयं चेति । वदन् प्रैषीद्भटान् बहून् ॥ ४ ॥ प्रत्याहर्तुं कर्त्तुं भूयाऽऽ-दिष्टा युयुधिरेऽथ ते ॥ मायास्त्रीभी रयाद्भगा-स्ताभिः यथादपासरन् ॥ ५ ॥ व्रीडादवदतः स्त्रीभ्यो । भगं तान् शोणितप्लुतान् ॥ वीक्ष्य विसयरोपाभ्यां । प्रैषीत्सोऽथ महद्रलम् ॥ ६ ॥ विमानहस्तिवाजिस्थाः । पत्तयश्च महाभटाः ॥ सैन्ये तस्मिन्नयुध्यन्त स्त्रीभिः सह महायुधैः ॥ ७ ॥ भद्रा भटस्त्रियो वीक्ष्य पातुं ता खेटसेनया ॥ सह योद्धुं कुमारस्त्री । दुर्दौके विविधायुधैः ॥ ८ ॥ गदयाऽचूर्णयत्तूर्णं । निमानान् पर्पटानि ॥ गजानलोऽयद्रण्ड-शैलानि ससादिनः ॥ ९ ॥ अत्रामयद्रथानभ्रे । आम्यतो गरुडानिव ॥ पचीनपातयद्भूमौ । चंचाननिन लीलया ॥ १० ॥ रंभाखंडमिवेमेन । हिमेनेवाञ्जनीवनं ॥ स्त्रीरूपेण कुमारेणाऽ-भाञ्जि खेटबलं क्षणात् ॥ ११ ॥ मुक्त्वा मानं गृहीत्वाऽद्य-ब्रह्मा व्यस्तद्गिर्याऽविशन् ॥ कुमारस्त्रीप्रतापात् ॥ स्रवदत्ता द्रुतं पुरे ॥ १२ ॥ स्त्रीभ्यो भद्रगह्विया खेट-पतेर्दशयितुं मुरं ॥ अक्षमस्य चरस्तस्य । खरूपेऽथ निवेदिते ॥ १३ ॥ खेटद्वीविस्मयक्रोध-व्याकुलः

मेनरंधरः ॥ स्वयं युद्धं समुत्तस्यौ । मुताग्रत्याजिहर्षिया ॥ १४ ॥ युग्मं ॥ धुष्णखेटभटा चाणाः । स्त्रीषु पापंतयो मम ॥ व्रपन्ते
 ही ग्रपेज्जं चे-र्यालोच्योपाविशत्पुनः ॥ १५ ॥ द्विपञ्चययशःसंवि-भागधुद्रस्य भूपतेः ॥ विनाऽप्यनुमतिं माया-स्त्रीभिराहूतिनि-
 मितेः ॥ १६ ॥ आगात्पवनवमोऽथ । सार्निकस्तत्र खेटराद् ॥ तदाहूताथ तेऽप्यष्टौ । भोगरत्यादयो नृपाः ॥ १७ ॥ भूपश्वद्र-
 गतिर्भाषां । मंचन्यात्सौहृदादिजात् ॥ परेऽपि बहवः खेट-राजास्तत्राऽप्ययू रयात् ॥ १८ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ प्रायो हि दक्षिणश्रेण्यां ।
 मान्यः रेचरभूमुजां ॥ बहूनां पवनवेग-स्तदाहूत्याऽमिलन्नमी ॥ १९ ॥ समग्रयुद्धसामग्र्या । सैन्यैः प्रापयतो गिरिं ॥ तान् विलो-
 प्य नभोगेन्द्रान् । वार्धनादयतो दिशः ॥ २० ॥ चक्रायुधपुरे क्षोभं । महान्तं जनताखिला ॥ अत्राणेव भिया लेभे । शनाविव
 द्रपस्थितं ॥ २१ ॥ तथाहि—

व्रट् प्रट् प्रनायन्ते । काहला भीषणस्वनाः ॥ सास्त्रा वुंवारवर्चो र-र्धवन्ति मुखरा भटाः ॥ २२ ॥ भयकोलाहलाऽऽकीर्ण-
 मृत्वा नदयंति कातराः ॥ तरलाक्ष्यो भियोत्त्रस्ताः । प्रन्दन्ति कटिगाऽर्भकाः ॥ २३ ॥ त्रासप्रोन्मूलिताऽऽलाना । भ्राम्यन्त्युच्छृंखला
 गजाः ॥ भीषणं हेपमाणाथ । हयाः पातितसादिनः ॥ २४ ॥ भ्रमन्ति भाङ्कृतर्भाष्मा । गावस्त्रोदितरज्जवः ॥ उत्कटाक्ष्योच्चमुल्यश्च ।
 मद्विष्यो भयविह्वलाः ॥ २५ ॥ त्रसद्भिः त्रतिरथ्यं च । पादाघातैः पशुव्रजैः ॥ कम्प्रोर्वकैः प्रपात्यन्ते । भीरुस्त्रीपुरुषार्भकाः ॥ २६ ॥
 फन्म्राग्नेयो जलहारिण्यः । स्फोटयन्ति घटान् स्फुटं ॥ स्त्रियो जानन्ति नाङ्गेभ्यो । भ्रश्यंत्याभरणान्यपि ॥ २७ ॥ व्रुद्यद्भारच्युताः
 स्त्रीणां । मुक्ताः पुञ्जीभवन्ति च ॥ आगच्छति कुमारेन्द्रे । किल स्वास्तिकपूचये ॥ २८ ॥ केऽप्याख्यान्ति स्त्रियोऽप्येत-चगरं क्षोभ-
 यन्त्यदो ॥ वदन्त्यन्यं स्त्रियो नाम् । स्त्रीरूपाः सुमटास्त्विह ॥ २९ ॥ केऽप्याहुः स्वर्विभ्रुलोक-पालो वा कश्चिदाययौ ॥ द्विपन्

सक्रुद्धोऽन्यस्य । गम्यथक्रायुधो न यत् ॥ ३० ॥ ब्रुवते केऽपि किं मुग्धा ? । विस्म्यन्तीमे मुग्धा जनाः ॥ किं वीराः ? किं द्विपः ?
किं चार्जुनिकाथक्रभृतः पुरः ? ॥ ३१ ॥ मत्वा चैवं पुरक्षोभं । परचक्रागमात्तथा ॥ क्रुद्धश्चायुधः प्रोचे । क एते रे मुमूर्षयः ? ॥ ३२ ॥
ततः पयनवेगादीन्नामग्राहं जगुथराः ॥ चक्री प्रोचे पुरे स्वस्य । क्षोभं प्रेक्षेऽहमप्यहो ! ॥ ३३ ॥ अहो रण्डाऽपि सैन्यं मे-ऽभनक्
भापयते पुरं ॥ द्विपः सीमानमाक्राम-न्निति हास्याय जीवितम् ॥ ३४ ॥ चिरादोर्दण्डकंङ्कर्म । प्रयातेत्युत्सवोऽथवा ॥ दीप्यतां वा
प्रतापाऽग्नि-र्ममभिद्विपदिन्द्यनैः ॥ ३५ ॥ ये वा नारीः पुरस्कृत्य । योत्स्यन्ते सुभट्टबुवाः ॥ तैः किं पूरयितुं शक्यं । ममाऽपि
रणरैतुक्म् ? ॥ ३६ ॥ तथाप्येताननात्मज्ञान् । मे प्रवेभायतः प्रजाः ॥ त्रासयामि द्विकप्रायान् । कनीं प्रत्याहरामि च ॥ ३७ ॥
इति ध्यात्वा चमूं सजी-रकुं मेरीमवीरदत् ॥ तन्नादेन भटाः सर्वे । ससज्जू रणकर्मणे ॥ ३८ ॥

यावन्मत्तममारोढुं । पूरद्विः शृङ्गवद्रिगः ॥ समुत्तस्थौ नृपस्ताव-न्मूर्द्धतो मुकुटोऽपतत् ॥ ३९ ॥ दन्ती च युगपच्चक्रे ।
नीतिद्वितं भयादिव ॥ क्षुतं चाऽभिमुखं जज्ञे । पादो वस्त्रेण चाऽस्त्रलत् ॥ ४० ॥ तावचामरधारिण्याः । प्रापतचामरः करात् ॥
अकम्पताऽनिदानेऽपि । छत्रदण्डः पतन्तिः ॥ ४१ ॥ एतानि सचिवाः वीक्ष्य । खेटराजं व्यजिज्ञपन् ॥ स्वामिन्नशकुनैरेभी-
रणयाना न युज्यते ॥ ४२ ॥ अवधारय निजमि-मध्यास्त्वाऽऽसनमेकशः ॥ खेटेन्द्रोऽपि तथा चक्रे । हितं को हि न मन्यते ? ॥ ४३ ॥
जगदुः सचिवाः स्वामि-स्ताव वीरगणाऽऽबुलं ॥ क्वाऽप्यभगं पुरा सैन्यं । द्राग् ययाऽभाञ्जिलीलया ॥ ४४ ॥ सा कथं संभवेन्नारी ।
नारीणा धृतिकारिणी ॥ भटायन्तेऽङ्गनाधाराः । परिवारेऽपि किं स्त्रियः ? ॥ ४५ ॥ कथं पवनवेगाद्या । भोगरत्यादयश्च ते ॥
भटमन्या महाभूषा । नारीमनुसरन्ति च ॥ ४६ ॥ ततोऽयं वज्रमुन्दर्याः । सुरीगेयगुणो वरः ॥ तवाऽभिभूतिवाक्कुङ्कुः । कुमारः

धीजपो धुरम् ॥ ४७ ॥ स्त्रिया जित इति स्मृत्या । प्रदितुस्तव दुर्यधः ॥ विद्यया सपरीवारो । भूत्वा स्त्रीचपुराकृतिः ॥ ४८ ॥

धराऽंगेत्यति र्भागदं । पेटते क्षप्रजो हि यः ॥ स कथं सद्यते तादृग्-मौलिकङ्कणगहनम् ॥ ४९ ॥ त्रिभिर्विधोपकं ॥

अश्चिचोति द्योतकं । दुरुदकं चचोऽपि हि ॥ चिद्धरेवं वयं राजन् ! । जानीमथ स्वबुद्धिभिः ॥ ५० ॥ अस्यैवमवदाताऽस्तु ।
धूपन्ते जनगीतिम् ॥ श्रीशालजयोऽनेनाऽ-रञ्जि धीविकर्मन्पुः ॥ ५१ ॥ अनेन गिरिमालिन्या-दयो देव्यो वशीकृताः ॥ गिरिचू-
हसुरः फाल-रूपो जिये च लीलया ॥ ५२ ॥ जितो मलयमालथ । क्षेत्रपालो बलीयसा ॥ यथ कल्पोपधीदाने-द्वैवैराच्यनेकशः
॥ ५३ ॥ येन पप्रयो रिप्र-रूपेण भटकोटियुक् ॥ जित्वा कौलनृपो बद्धः । कर्पीकृत्य विहम्बितः ॥ ५४ ॥ क्रीडावामनरूपो
यो । जित्वा रात्रदुमारवान् ॥ कर्नीः श्रीपतिराजस्य । परिणिन्ये कलाजिताः ॥ ५५ ॥ अक्षोभितो योगिनीभि-र्महाविद्यां प्रसाध्य
यः ॥ ताम्यः प्रसदा धीरेन्द्रो । वज्रवेगमयमुचत् ॥ ५६ ॥ महाज्वाला सकामाक्षा । योगिन्यथ परीक्षया ॥ यस्मै तुष्टा दुर्दुर्दिव्याऽ-
द्याणि वृक्तीभ भक्तिः ॥ ५७ ॥ वज्रकूटगिरिं भट्क्त्वा । जित्वा वज्रसुराऽमरं ॥ प्रत्याहार्यीत्प्रियां चन्द्र-गतेर्यः साचिकाप्रणीः ॥
॥ ५८ ॥ मोऽयं जगत्पर्यामहो । नारीरूपोऽपि दुर्जयः ॥ इति विद्धि नराधीश ! । प्रसाद्यं मा प्रकोपय ॥ ५९ ॥ सुताऽन्यस्याऽपि
दातव्या । तस्यो नेदमरस्ततः ॥ मौलिकङ्कणवातां तां । विस्मर्याऽस्मै प्रदेहि ताम् ॥ ६० ॥ सोऽयं पवनवेगेनाऽऽनीतः स्वार्थाय
सारथेन ॥ परिणीय कर्नीं याता । स्वराज्यं स्नेहभाक् त्वयि ॥ ६१ ॥ एवं पवनवेगाद्याः । पुराऽपि तव सेवकाः ॥ विशिष्य च भवि-
ष्यन्ति । त्वय्येवैकान्तरागिणः ॥ ६२ ॥ शुद्धश्च राज्यं निरान्तङ्कं । नीतिं चाऽवसरे भजन् ॥ राज्ञामेकान्ततः शौर्यं । श्यापद-
स्येव नो हितम् ॥ ६३ ॥

इति मन्त्रिगिरः श्रुत्वा । जगाद सचरेध्वरः ॥ अनिष्टाऽऽशङ्किनो यूयं । मयि खहोऽत्र कारणम् ॥६४॥ परनार्या हठाऽऽदृत्तां ।
सहं चेत्तनयां निजां ॥ तदा मे महिमा कः स्यात् । स्वाऽपत्यान्यप्यरक्षतः ॥ ६५ ॥ इयं पवनवेगस्य । सुता विद्याकलोन्मदा ॥
तुच्छेत्यचेष्टत स्वर्णां । कुतो धीः पारिणामिकी ? ॥ ६६ ॥ स्त्रीरूपः श्रीजयो वाऽस्तु । तथाऽप्यस्मान्न मे भयं ॥ नृपाशाद्रिभ्यतः
खेट-चक्रिता मम कीदृशी ? ॥ ६७ ॥ नृदेवाः कीटकप्राया । देव्यो वा कीटिकानिमाः ॥ यदि तेन जितास्तत्किं । स ममाऽस्त्रा
ण्यगुण्टयत् ? ॥ ६८ ॥ शिलागुह्यकनत्तेन । भग्नार्थेत्कतिचिच्छिलाः ॥ नेयता मम दिव्यास्त्र-ततेः सोढाऽनुमीयते ॥ ६९ ॥ नृदे-
वा सुरखेटेषु । भारतादनिनासिषु ॥ दृष्टः कोऽपि श्रुतो वा किं ? । भद्राज्ञालङ्घनोन्मदः ॥ ७० ॥ न्यूनं दोष्णोर्विलं क्काऽपि । विद्या-
दिव्यास्त्रजं च मे ॥ अद्राष्टाऽभिभवं किंवा । यन्मां आपयथ द्विपः ॥ ७१ ॥ अपाकारिस्तारकारिर्वा । विरिंचिर्वा विरोचनः ॥
मृगारिर्वा । पुरारिर्वा चेज्जयामि तथापि तान् ॥ ७२ ॥ चिरं मत्सेवकीभूय । नारीमनुसृताश्च ये ॥ द्विपः पवनवेगाद्या । मच्चक्रं
तान् कथं सहत् ॥ ७३ ॥ त्रासयन् लीलयाऽप्येतान् निघ्नन् । वा हरिवन्मृगान् ॥ वीक्ष्यः साक्षादहं युक्तं । सतां वाग्दम्बरं न यत् ॥ ७४ ॥

सचिनाः प्रोचिवांसोऽथ । स्वामिस्तत्तमिदं यदि ॥ आकारय तदा सर्वान् । ससैन्यान् खेचराभिजान् ॥ ७५ ॥ तेजस्व्य-
प्यसहायो हि । द्विपद्विरभिभूयते ॥ एक एव भ्रमन्त्रे । राहुणा ग्रस्यतेऽशुमान् ॥ ७६ ॥ अथवा—राकायां ग्रस्यते चन्द्रो ।
राहुणाऽल्पपरिच्छदः ॥ न तु भूरिपरीमारो । द्वितीयादितिथिप्तिह ॥ ७७ ॥ नृपो वक्रोष्ठिकां कृत्वा । दोषिद्यावलगर्वितः ॥
मान्यत्वाच्चद्वचो मेने । निःसहायजयार्थ्येपि ॥ ७८ ॥ त्रिषाय रणसामग्रीं । तृतीये-हनि योत्स्यते ॥ तावत् सज्जाः प्रतीक्षध्व-

भिति चाऽऽजापयद् द्वियाम् ॥७९॥ ततोऽयं युगपद्दूतैरुभयश्रेणिगान्नुपान् ॥ आजहवत्सैन्यास्तेऽप्येषुः स्वाम्यर्थतत्पराः ॥८०॥
प्रणम्य रोटराजं ते । शिधा संश्रुत्य तस्य च ॥ सत्कृतास्तेन साऽनीकाः । समनात्सुमुदा रणे ॥ ८१ ॥

अयो सङ्केतितदिने-ऽभिषेपयितुमुत्सुकः ॥ खेटेन्द्रः प्रातर्देवार्चा-श्रुतयाद्यं सुध्वणेऽकरोत् ॥ ८२ ॥ विधाय मङ्गलाचारा-
स्ततोऽयं रेतचक्रभृत् ॥ युद्धार्हिसंसामग्रा । द्विपमारोहदुन्मुदम् ॥ ८३ ॥ सच्छत्रधामरैर्वीज्य-भानोऽय निरगादृगृहात् ॥ सन्न-
दस्यन्दनपुत्तो । निमिधाऽप्युधपरितैः ॥ ८४ ॥ चक्रवेग महवेग वीरागद महानलाः ॥ ५सुपण सुसुखा नन्द धीरसेन
१दृढायुधाः ॥८५॥ १चंद्रसेन १महासेन-१त्वज्जानन १महायुधाः ॥ १सुधीर १भानु १भूवीर १शूरवीर १रविप्रभाः ॥८६॥
१यज्ञादो १वज्रमाली च । १सिंह १शत्रुसुतो १ऽशनिः ॥ १महाबाहु १महावीर्य-१शत्रुद्राम १शत्रुकेतनः ॥ ८७ ॥
इत्यादिनामभिः रयाता । जगद्दृष्टुतनिक्रमाः ॥ द्वादशाऽस्य सहस्राणि । कुमारा विनिधाऽप्युधाः ॥ ८८ ॥ गजाश्चरथशार्दूल-
घराहाऽहिमृगदिषु ॥ बाहनेषु निचित्रेषु । प्रौढेऽप्यारोढुमुधताः ॥ ८९ ॥ आराधकारसंहार-निम्नास्तेजस्विनोऽभितः ॥ परिवद्भुरि-
भूषं । भास्वन्तं विरणा इव ॥ ९० ॥ प्रलयाम्भोधरघ्नान-तिरस्कारधुरन्धरा । युगपद्भूरितूर्याणा । प्रसन्ननेभसि स्रनाः ॥९१॥
भटास्तत्पुत्रास्तन्व्याः । सर्वे चाऽन्यपुरागताः ॥ निर्ययुर्हलिकायेन । युद्धेऽहंपूर्निकायुजः ॥ ९२ ॥ मातरः प्रणयिन्यश्च । वीराणा
जयहेतवे ॥ उपयाचितलक्षाश्च । दंवेभ्यः प्रतिशुश्रुवुः ॥ ९३ ॥ मातरश्च स्वसारश्च । प्रियाश्च स्नेहला व्यधुः ॥ मङ्गलानि विचि-
त्राणि । वीराणा विजयश्रिये ॥ ९४ ॥ अम्बा भालेषु शूराणा । मङ्गल्यतिलकान् व्यधुः ॥ इम भाग्यश्रिया रेखा । गद्विका वा
जयश्रियाम् ॥ ९५ ॥ मङ्गलानि विधायाऽजौ । यियासुं स्वसुतंग्रति ॥ काप्यम्बा स्माह तत्पादौ । स्वपयन्ती मुदश्रमिः ॥ ९६ ॥

वीरपुत्र्यस्म्यहं वीर-पत्नी वीरस्वसाऽपि च ॥ तथा युध्यस्व वत्स! स्यां । मया वीरप्रसूतपि ॥ ९७ ॥ युग्मं ॥ काऽप्युवाचाऽसि
वीरस्य । पुत्री पत्नी स्नुषा प्रध्वः ॥ दिष्टया तु याऽद्य भूयासं । आतर्वीरस्वसाऽप्यहम् ॥ ९८ ॥ रणाय गच्छता भर्त्रा । श्लिष्टाऽप्या-
हाऽद्य तं प्रति ॥ प्राणेभ्योऽपि द्रियाऽसीति । यद्वोचः सदाऽपि माम् ॥ ९९ ॥ भावि तत्सत्यमेवेश्च ! । प्राणत्यागेऽपि संगरे ॥ यतो
वद्धयध्वनाऽऽगत्य । द्राक्ष् त्वां स्वर्गेऽप्यहं भजे ॥ १०० ॥ युग्मं ॥ काचित् स्माहाऽसपत्ना मे-ऽभवन् भोगाः प्रियाऽथ तु ॥ जयल-
क्ष्म्याप्सरोभिर्वा । मचित्री सप्तपत्नता ॥ १ ॥ काऽप्यवादीन्मम खेहा-न्मा भूः प्रिय रणेऽलसः ॥ जये प्राणक्षये वाऽह-मस्मि
संनिहिंवव यत् ॥ २ ॥ यामीत्युक्ते प्रियं काचि-दूचे किं भापसेऽनृतं ॥ न निर्यातः कदाचिन्न । त्वं निर्यास्यसि मे हृदः ॥ ३ ॥
काऽप्यूचेऽप्सरसो मेघ । माधीर्मन्नाधिका हि ताः ॥ जयश्रीस्त्वधिका विश्व-स्तुत्या तत्तां भूमां भजे ॥ ४ ॥ किं न मत्तेऽधि-
का नाथ । कीर्त्तिरप्सरसोऽथवा ? ॥ रणे यासि तदर्थी मां । त्यक्त्वा यदिति काऽप्यवक् ॥ ५ ॥ पत्याऽऽश्लिष्टा जगौ काचित् । स्नेहं
दर्शयसेऽधुना ॥ जयलक्ष्म्याऽप्सरोभिर्वा । वृतो मामुपलक्ष्येः ॥ ६ ॥ कुम्भिकुम्भस्थलोद्भिन्न-सौक्तिकान्यानयेः प्रिय ! ॥ यथा तैः
स्यस्तिकान् कुर्वे । जये ते काचिदित्यवक् ॥ ७ ॥ इत्यादिवादिनीर्वीराः । संस्थाप्य स्त्रीः कथञ्चन ॥ यश एव पुरस्कृत्य । महो-
त्साहा निनिर्ययुः ॥ ८ ॥

सैनानीशान्दवेगोऽथ । मटकोटिसमन्वितः ॥ निरगात् सिंहयुक्तेन । रथेनाऽरिदुमानलः ॥ ९ ॥ १ वज्रकंठ २ स्तब्धिद्वेगो ।
३ भानुयुक्त ४ महाभुजः ॥ ५ नरवीरः ६ कलाचन्द्रः । ७ कोशलः ८ कपवनां ९ भद्रौ ॥ १० ॥ १० हरिवीरो ११ महाकीर्त्तिः । १२ सुयशा १३

नन्दनः भृशुः ॥ १० नलरारः कृतातास्यो । १० धूमकेतुः सुमीपणः ॥ ११ ॥ १० धूमाद्याश्च खेतेन्द्रा । गजयुक्तै रथैर्भटाः ॥
मिनिर्ययुः परोल्क्षा । दुर्लक्षाः वार्तरनुपाः ॥ १२ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ १३ ॥ मदनः कासरः काम-केतु र्भीमो महायशाः ॥ प्रताप
स्तपनो दक्षामो रमणः कामनन्दनः ॥ १४ ॥ इत्यादयो नृपाः सिंह-युक्तेद्राग्न निर्ययु रथैः ॥ कुर्वाणा लक्षशो वीर-गणा-
नामपि भाषन्म् ॥ १५ ॥ ग्रहाट श्वपल श्वण्ड-वेगः शत्रुदमोड कुशः ॥ गदाधरो महापाणिः । सुवक्रो ब्रजकेतनः
॥ १६ ॥ एतेऽन्ये च परोल्क्षा व्याघ्रयुक्तै रथैर्नृपाः ॥ निरीयुः प्रतिवीरेषु । तुणीयन्तो महौजसः ॥ १७ ॥ सागरः क्रोधनो
र्मिमो । वज्रायुध शत्रुयुधौ ॥ णचन्द्रो महाशूरः । सुतेजाः कुलिशायुधः ॥ १८ ॥ पूर्णचन्द्रः महाराष्ट्राद्या । वाजि-
युक्तैर्महारथैः ॥ निर्युद्धसंतल्याः प्राग् । रणेत्साहोऽश्वसच्चतु ॥ १९ ॥ बलः कामाडुकुरो धूम-माली सहः शत्रुयुधः ॥
वज्रमाली महाचक्रो । विजय शक्रधार्यपि ॥ २० ॥ दुरन्त शुर्धराद्याश्च । खेतेन्द्राः सपरिच्छदाः ॥ समारूढा विमानेषु ।
महामाना निर्ययुः ॥ २१ ॥ गजसिंह गजानन्द-गजदेव गजप्रभाः ॥ गजनीर गजभीति-गजकेलि गजध्वजाः ॥ २२ ॥
गजवेग गजाधार-गजसेन गजाननाः ॥ गजविक्रममुल्याश्च । लक्षशो गजवाहनाः ॥ २३ ॥ हयवेग महावाजि
महाश्व हयवाहनाः ॥ हयवीर हयानन्द-हयसार हयोदयाः ॥ २४ ॥ अश्ववीराः श्वसेनाह-अश्वानन्दाः श्ववि-
क्रमाः ॥ हयसेन हयस्याद्या । हयारूढाश्च लक्षशः ॥ २५ ॥ सिंहः सिंहगतिः सिंह-विक्रमः सिंहगाहनः ॥ सिंहवीरो
महासिंह । सिंहास्त्रः सिंहकेसरी ॥ २६ ॥ सिंहकेतु सिंहमाली सिंहसिंह १३ सिंहकेतनः ॥ सिंहसेनादयश्चाजौ । प्रचे-
ग्र्याचलन् सिंहवाहनाः ॥ २७ ॥ युग्मं ॥ व्याघ्रमाली महाव्याघ्र-व्याघ्रास्य व्याघ्रविक्रमाः ॥ व्याघ्रसेनादयश्चाऽऽशु । प्रचे-

लुव्याघ्रवाहनाः ॥ २७ ॥ भ्रातूलः भ्रातूलस्यश्च । भ्रातूलनन्द भ्रकेतनौ ॥ भ्रातूलविक्रमाद्याश्च । चेलुः शार्दूलवाहनाः ॥ २८ ॥ वराहवाहनाः केचिद् । केचित्पद्मवाहनाः ॥ लुलायवाहनाः केचित् । केचिच्छरभाहनाः ॥ २९ ॥ वाहनैर्विविधैरेव । विचित्रा-
युधैरेतयः ॥ अचेलुः कोटिशः सेटाः । पत्तयश्च रणोत्सुकाः ॥ ३० ॥ एवं परिवृतः खेट-कोटिभिः खेचरेश्वरः ॥ अवजानन् मदा-
धेशाञ्जातान्यशकुनानि सः ॥ ३१ ॥ सैन्यकोलाहलैराशा । वाघनादैश्च गर्जयन् ॥ प्रतिप्रत्यर्थिचक्रं नृ-चक्री चक्रायुधोऽचलत् ॥ ३२ ॥ युगलं ॥ उत्साहाद् द्रुतमागत्य । सायं स्वपुत्सीमनि ॥ कुमारकटाक्षदूराऽऽसन्ने ॥ तस्थौ स नीतिवित् ॥ ३३ ॥

चक्रायुधमथायातं । सचक्रं खेटचक्रिणं ॥ निबुध्य श्रीजयस्याऽपि । खेचराः कटकेऽमिलन् ॥ ३४ ॥ अक्षौहिण्यः सहस्रश्च ।
कटकं खेटचक्रिणः ॥ सन्मिलिताः कुमारस्य । सैन्ये च शतमेव ताः ॥ ३५ ॥ अक्षौहिणीप्रमाणं चेदं—स्यात्सेनाक्षौहिणी
नाम । त्वांगारैकाद्विकैर्गजैः (२१८७०) ॥ रथैश्चैभ्यो हयैस्त्रिभिः (६५६१०) । पञ्चघ्नैश्च पदातिभिः
(१०९३५०) ॥ ३६ ॥ सेनारुलकलत्रस्त-यानयुग्महयः किल ॥ अपतत्यश्विमाऽम्भोधौ । भानुमान् गगनाऽध्वमुक् ॥ ३७ ॥ नारी-
रूपः कुमारोऽथाऽनुमत्या खेटभृष्टजां ॥ सेनान्यं वज्रवेगाहं । न्यास्थत्वनेवगजम् ॥ ३८ ॥ जजागरुरथो धीराः । सैन्ययुग्मे-
ऽस्यजागरां ॥ शस्त्रपूजोत्सवाद्यैः प्राक् । शस्त्रिणां च कथादिभिः ॥ ३९ ॥ शस्त्रार्णेव जयस्याजौ । साधनेषु प्रधानतां ॥ बरी-
अतीति पटेषु । चक्रादीनि न्यवीरिशन् ॥ ४० ॥ तथाहि—चक्र रघुओ रघुओ रघुओ ॥ ४० ॥ त्रिशूलं कुन्त ॥ तोमरौ ॥ स्मशिका
परशुः ॥ दकि-११र्मडत्मालाह १२मछिफ्रे ॥ ४१ ॥ १३धुरिका १४मुशलं १५सीरं । १६तरवारि १७गदा १८घनाः ॥ १९मुष्टि
२०पट्टिस २१द्रुस्फीट-२२मुहराथ २३करपालिका ॥ ४२ ॥ २४कम्पनः २५पाश-२६गुलिका २७खण्डि २८ग्रह

११ गोपज्ञ ११ सुरालाः । ११ कर्त्तरी ११ करणत्रिकं ॥ ४३ ॥ ११ ब्रूस ११ यटी च ११ द्रविश-दित्यस्याणि सगौरवं ॥ वारिभिर्देवतानीवा-
 न्मिस्रपन् द्युचिभिर्भटाः ॥ ४४ ॥ आलिप्य चंदनैश्चारु-पुष्पैश्चाचंस्तदग्रतः ॥ धूपोत्क्षेपं नदद्वाद्यं । गीतनाट्यानि च व्यधुः ॥ ४५ ॥
 पद्मदास्यशिरस्त्राण-पत्नीमरथयात्रिणां ॥ व्याघ्रादीनाञ्च यानानां । संस्काराद्यैरगात्रिणा ॥ ४६ ॥ शूरान् शूराभिधो मित्रा-पदा-
 न्गजैश्चतुर्भिरुत्ततः ॥ द्युं प्रीणयितुं चेत-दुदयाऽद्रिशिरोऽभ्यगात् ॥ ४७ ॥ ११ भोरि ११ मर्दल ११ कंसाल-११ मृदङ्ग 'तलिमास्तथा ॥
 ११ मग्मा 'दृष्टा 'दृष्टपथः ११ शहरी ११ शहः ११ पटहाः ११ ररमुल्यक्ष ११ भुङ्गला ११ भरकान्यपि [डिमरान्यपि] ॥ ११
 परदाः ११ पानवा ११ भान-कादिकान्यप्यनेकरुधा ॥ ४९ ॥ ११ ज्यम्बक ११ दर्दरी ११ निस्वा-नादिभान्यप्यनेकशः ॥ निनेदू रण-
 तूर्याणि । विरूथिन्योर्द्वयोरपि ॥ ५० ॥ मेरुभुज्यपयोर्धना । प्रलयाऽनिलवार्मुचां ॥ वचाहवगिरीन्द्राणामिव नादेन तद्वभुवा ॥ ५१ ॥
 चक्षुषुषार्द्धयस्तस्य ध्वानः प्रोच्छलदम्बवः हस्तिकराटिनस्त्रसु महाशैला विवेपिरे ॥ ५२ ॥ भुवोऽग्रंश्रुभिया शेषः । चकम्पे नागरा-
 ढपि ॥ कच्छपोऽपि हरीकृत्य [नादस्वि च सैन्ययोः] कृच्छ्रेण कम्पितः शेषो ॥ प्रत्यन्तरे] निजे पृष्टे बभार गाम् ॥ ५३ ॥ जगजुर्हरितः सर्वो ।
 निनेदुर्गारिकन्दराः ॥ पुस्फोटय नभः पृथ्वी । सर्वतोऽस्तसत्तव च ॥ ५४ ॥ दरीषु विविशुः दूराः । शार्दूलशरभादयः ॥ भीता-
 स्त्वथा जवाद्दूरं । पातालेषु महोरगाः ॥ ५५ ॥ अभांधुः सर्वतस्त्वस्ता । वनद्रून् वन्यसैरिभाः ॥ व्यन्तरादिसुराश्चागु-र्दूराद्रणदिह-
 क्षया ॥ ५६ ॥ स्फूर्जता तेन नादेनाऽ-नीकिन्योरुभयोरपि ॥ स्फीतोत्साहोच्छ्वसदेहाः । ससज्जुः ११ समिते भटाः ॥ ५७ ॥
 श्यारिरोपयन् वीरा । निकणत्किङ्किणीगणाः ॥ पीतमद्योन्मदंभेषु । पक्षानि महाद्रिषु ॥ ५८ ॥ वबन्धुः सर्वतोधारान् । र-

ज्ञान् दन्तेषु दन्तिनां ॥ दन्तानेव च केषाञ्चित्तेषां लोहैश्चस्त्रयन् ॥ ५९ ॥ वज्रभास्वरसन्नाह-व्रतैः करिणो कौरे ॥ मुद्गरान्
ग्राहयामासु । कुन्तभट्टादिकानपि ॥ ६० ॥ गजानां पार्श्वयोर्वद्ध-लोहपञ्जरमध्यगाः ॥ तस्युर्ध्वनुर्धृतो वीरा । वटश्चाखास्विवोरगाः ॥ ६१ ॥
सबद्धैः पृष्ठगैर्गिरा-धोरणैः सिन्धुरा दधुः ॥ श्रियं सपक्षभूषाणां । शीर्षासीनगरुत्तमात् ॥ ६२ ॥ स्फुरद्घण्टारणत्कारान् । रणच्चरण-
नूपुरान् ॥ गजानन्दं दशयन्नेन । भीराहारेद्धनर्मभिः ॥ ६३ ॥ बालिनः प्रक्षरोपेताः । सन्नद्धा रूढसादिनः ॥ कणाटिङ्गकिकणयो
बधुः । सगोविन्दसुपर्णताम् ॥ ६४ ॥ चपलाः प्रोच्छलन्तश्च । बभूवुः प्रक्षरिता हयाः ॥ नलिनीदलसेवालाऽऽबृता वाधधूमयः किल
॥ ६५ ॥ केंद्रप्यरोचिकिनो नागान् । हयांश्च समनेहयन् ॥ भूषाः स्वैनैव बाञ्छन्तो । यानरक्षां स्वतोऽधिकाम् ॥ ६६ ॥ केचित्स-
न्नक्षमानांश्च । गजानूर्जस्त्रिगजितान् ॥ बालिनो हेषमाणान्श्च-नर्चुः शङ्खनमानिनः ॥ ६७ ॥ चर्मभिर्वर्मभिश्चाऽपि । दृढीचक्र रथान्
भटाः ॥ क्रीडागेहानिनाऽऽयान्त्या । मिलासाय जयश्रियाः ॥ ६८ ॥ साराधिभ्यो ददुः केचित् । सन्नाहान् स्वाधिकदृढान् ॥ भवन्ति
रथिनां युद्धे । जयप्रतिभूतो ह्यमीः ॥ ६९ ॥ शीर्षेषु न्यस्तशीर्षत्राणाः । सुभटाः कङ्कटोत्कटाः ॥ यमेनेव यथा वीराः । ग्रहिताः स्वा
मिरजिरे ॥ ७० ॥ ममूर्धमसु वीराणां । मानेनैव कृतेष्वपि ॥ केषांचित्संगरोत्साहो-च्छ्वसितानि वपूंषि न ॥ ७१ ॥ रणोत्साहाद्
द्रुतं केचित् । सन्नद्धा वीरपुङ्गवाः ॥ प्रतीक्षमाणा मित्राणि । तावच्छस्त्रैरशिश्रमन् ॥ ७२ ॥ केचित् सिंहान् महाकायान् । सर्पांश्च
समनाहयन् ॥ तौ हि सप्रक्षरोत्पक्ष-विति सत्यापनाय नु ॥ ७३ ॥ अदंशयन् यथौचित्यं । बाहनान्यपराण्यपि ॥ शार्दूलकिरि-
मल्लकाऽऽर्दनीन् खेचरपुङ्गवाः ॥ ७४ ॥ मित्रिवाङ्कान् घञस्तम्भान् । योधा यानेष्वददृढान् ॥ दूराद् ज्ञापयितुं स्वं यत् । स्फुटा

एव महामदाः ॥७५॥ शस्त्ररूपं वीरा । रथान् बहुविधैर्मदाः ॥ रणाऽध्वनिं ब्रजतां हि । तान्येवाऽध्वशम्बलम् ॥७६॥ अथवा
 शस्त्ररसञ्जयन् पूर्णान् । रथकासरवेसरान् ॥ वीराणां दानवीरत्वे । शस्त्रदानं हि पुष्कलम् ॥७७॥ वीरा लातुं समित्युष्टान् । कङ्क-
 दाधररूपं ॥ दानवीरत्वमप्याप्तुं । तदानः सन्नुत्तदा ॥७८॥ अनुगैरपर्यमाणान-प्यजहुः केऽपि कङ्कदान् ॥ तैर्हि वीराधिबी-
 रत्वं । स्वस्य रङ्गं कलङ्कयते ॥७९॥ अस्त्राण्यहासिपुः केचिच्छोभायै प्रागृतान्यपि ॥ पादमुष्टिनखैरेव । गर्वात्वस्यास्त्रिमा-
 निनः ॥८०॥ केंऽप्यस्त्राणि ललुर्नगा-ऽसमवीरव्रतोन्मदाः ॥ प्रतिवीरान् हनिष्याम-स्तेषामेवाऽयुधैरिति ॥८१॥ आरोहितान्महा-
 योधा । गजनाजिरथादिकान् ॥ अनुचालयितुं सज्जी-चक्रिरे तान् बहूनापि ॥८२॥ प्राच्यश्रान्त्यादिना माऽभू-द्रणविघ्नोऽनया
 धिया ॥ महायुद्धरसस्तेषा-मेकैर्कनैर्हि पूर्यते ॥८३॥ युग्मं ॥ जलपूर्णां तुलायास्ते । सज्जिता जङ्गमाः प्रपाः ॥ अद्भुतद्रणवृष्णा-
 नां । माभूचृष्णाऽन्तरं त्विति ॥८४॥ राघस्याद्यादिभिः शूराः । शकटादीनसञ्जयन् ॥ स्वयमधुधिता मृत्योः । क्षुधं हन्तुं तु
 योद्धुभिः ॥८५॥ औषधीभृतगोणीका-नसिसञ्जन् भटा वृषान् ॥ स्वपरोपकृतेः सन्तः । स्मरन्त्येवोत्सुका अपि ॥८६॥ न ल-
 भ्यते या निविधेस्तयोर्जपे-र्गतने मृद्रासनयोगसार्धनः रणानले स्वामिहिताय ये जना-चनाय वा यान्ति हुतासवो ह्यमी ॥८७॥
 नटानामिव किं तेषां । निविधैरायुधभ्रमैः ॥ ये रणे ददते पृष्टं । द्विषां वंशस्य चाऽयशः ॥८८॥ नास्ति सङ्ख्यसमं तीर्थ-भुभ-
 यत्राऽपि सफलं ॥ श्रीर्यशो जीवतां यत्र । मृतानां स्वःसुखं द्रुतम् ॥८९॥ क्षणं विद्योतते दीपो । दिने मानुर्विद्युर्निशि ॥ युगा-
 न्वस्थायिनी कीर्ति-र्दीप्यते त्वानिशौर्यजा ॥९०॥ एभिरुत्साहवीरत्व-स्वामिभक्तिप्रजाहितैः ॥ विघ्नाच्चिवारयिष्यन्ति । देवां

दास्यन्ति यो जयान् ॥ ९१ ॥ उपश्लोकयतो वीरा-निति वैतालिकानमी ॥ दानैरपिप्रिणन्निष्टैः । स्वाभीष्टार्थोभिधायिनः ॥९२॥
इति वैतालिकप्रोक्तैः । पूज्यादीःशकुनादिभिः ॥ योधा युध्यौत्सुकायन्त । द्विगुणोत्साहशक्तयः ॥९३॥ नामग्रहमथो कांश्चि
नृपक्षीकटकं भटान् ॥ कीर्त्तयामि महाकीर्त्तिन् । रणसंवर्णमोघतान् ॥ ९४ ॥ वज्रवेगवलेशाघाः । सिंहयुक्तरथस्थिताः ॥ रणैक-
रसिका वीराः । समनात्सुः सहस्रशः ॥ ९५ ॥ अस्ववर्षलगविष्टाः । खेटाश्चन्द्रोदयादयः ॥ व्याघ्रयुक्तरथासीनाः । सन्नेहुः सङ्करे
मुदा ॥ ९६ ॥ खेटाः यवनवेगाद्या । गजयुक्तै रथैर्दुतैः ॥ ससज्जू रणकृत्याय । वृणीयन्तो द्वियुद्धतान् ॥ ९७ ॥ भोगरत्यादयो
भूपा । याजियुक्तरथेषु च ॥ आसीनाः शस्त्रपूणेषु । समभूवन् रणोत्सुकाः ॥ ९८ ॥ चन्द्रगत्यादयश्चापि । भूभुजः सपरिच्छदाः ॥
साभिमाना विमानेषु । समारोहन् रणोत्सुकाः ॥ ९९ ॥ श्रीघरः श्रीपतिः ॥ कान्तो श्रीजयो ॥ दत्तः विक्रमौ ॥ नन्दा नन्दौ
नरव्याघ्रौ-१० जयो ११ विजयसङ्गकः ॥ ३०० ॥ १२ मणिचूडा १३ चलाद्याश्च । १४ सभद्रगजवाहनाः ॥ मुदा न्होत्सवायेव । रणाय
समवर्त्मयन् ॥ १ ॥ गजवाजिहरिव्याघ्र-शार्दूलमहिषादिकान् ॥ सन्नाहितान् यथौचित्यं । वाहनान्यपराण्यपि ॥ २ ॥ सहस्र-
लक्षसङ्ख्याश्च । प्रत्येकं खेचरेश्वराः ॥ संवमिताः समारुहन् । श्रीकान्तश्रीधरादयः ॥ ३ ॥ श्रीजयोऽथ कुमारेन्द्रः । स्त्रीरूपो मोह-
यन् द्विपः ॥ स्नात्वा श्रीजिनमभ्यर्च्य । स्तुत्वा तुत्वा च भक्तितः ॥ ४ ॥ परमेष्ठिनमस्कारं । स्मृत्वा च ध्यानलीनहृत् ॥ पर्यधा-
द्वचसन्नाहं । सर्वतो मणिभास्वरम् ॥ ५ ॥ तस्याङ्गे सङ्गरोत्साहा-दुच्छिन्नासिपु वर्म तत् ॥ शुशुभे गाढतां प्राप्तं । किल हैमत्व-
गन्तरम् ॥ ६ ॥ लोहनदमणीदीपं । शिरस्त्रं च शिरस्यधात् ॥ मेरुगृङ्गमिवाऽभाच्च । सविद्युद्धारिदैर्दृष्टम् ॥ ७ ॥ अक्षय्यशरतूणीरा-
वचभात्पाशयोर्दियोः ॥ आददे वज्रपटुं च । घनुः सव्येन पाणिना ॥ ८ ॥ उक्तयुद्धार्हसामग्या । सञ्चितं मत्तसिन्धुरं ॥ अञ्जना-

गिरिसङ्घा-मारोहद्राजुञ्जर ॥९॥ सन्नाहितगजास्तैः । सन्नद्धैः शरपुङ्खैः ॥ चत्रे पञ्चशतीसद्वलयैः । स्त्रीरूपैस्तैश्च शोभितः ॥ १० ॥
सर्गाभूतो युधेऽयाऽस्य । कटको भटकोटिभृत् ॥ समन्तात्सकलस्तथा-चागत्य परिवृत्य तम् ॥ ११ ॥ विचित्रवाहनस्येन । विवि-
धापुषेर्वतुना ॥ धृतः सैन्येन तेनाऽयं । कुमारक्षितिपोऽयुधम् ॥ १२ ॥ सुराद्रिरिव संयुक्तो । गजदन्ताचलादिभिः ॥ वनेन भद्रशा-
लेन । सर्वतः परिवेष्टितः ॥ १३ ॥

अथ चक्रापुषः खेट-चक्री चक्रेऽर्हदर्चनां ॥ नुतीः स्रुतीश्च विधिना-ऽस्मार्प्य च परमेष्ठिनम् ॥ १४ ॥ मणिदीप्रसशीर्षण्य-
सन्नाहापृवनिग्रहः ॥ सोऽस्मात्तारापृतो राहु-च्छायांऽतः स्थांऽयुमानिव ॥ १५ ॥ निषहृगद्वयरोचिष्णु-पार्श्वः कोदण्डभृत्करः ॥
युद्धार्हं सज्जितं श्वेत-गजमारोहदिन्द्रपत् ॥ १६ ॥ परिवयुः कुमारालं । सन्नद्धा बहुवाहनाः ॥ महाजम्बूतारं मध्यं । जम्बू-
पलयगा इव ॥ १७ ॥ सहस्रैः स कुमारानां । पृतो वीर्यं लक्षशः ॥ सैन्येन चाजिसज्जेन । चतुरङ्गेण सर्वतः ॥ १८ ॥ बभ्राजे
वेष्टितो जम्बू-द्वीपमध्यगमेरुवत् ॥ वार्दिनेवेभवाज्यादि-यादः कल्लोलमालिना ॥ १९ ॥ संनद्धौ नृपखेटेन्द्रौ । तौ स्वस्वानीकम-
प्यगौ ॥ रंजातं घातकीरुण्ड-मेरु इव वनापृतौ ॥ २० ॥ अर्धिभ्यः प्रार्थितं दानं । ददतौ सुरशाखिवत् ॥ सर्वतेजस्विनां तेजो ।
विहृम्पन्तौ रारांऽयुवत् ॥ २१ ॥ दुरीक्ष्योग्रमहामूर्त्ती । कल्पान्तसमयार्कवत् ॥ पश्यन्तौ दूततोऽपि स्वान् । लिङ्गदृष्ट्या निजान्
भटान् ॥ २२ ॥ प्रतिवीरांस्तूर्णीयन्तौ । महौजस्कौ मृगेन्द्रवत् ॥ शत्रुपूल्कानिभा दृष्टीः । क्षिपन्तौ दारुणा रुचः ॥ २३ ॥ कुमार-
नृपखेटेन्द्रा-यन्योन्याभिमुखं नतः ॥ सच्छत्रचामरौ स्वस्व-सैन्यांस्तर्गौ प्रचेलतुः ॥ २४ ॥ अयुध्यमाने मुक्तास्त्रे । दीने नश्यति
पेतुषि ॥ प्रहर्चन्त्यं न च वेति । तयोश्च समयोऽभवत् ॥ २५ ॥

समपङ्क्तिस्थितौ स्वस्व-स्वामिनोराज्ञयाऽप्य तौ ॥ दुर्धरेर्वाद्यनिर्घोषैः । प्रेरितौ कटकावपि ॥२६॥ आहत्य स्फोटयन्तौ क्ष्मां ।
मुहुराभैः कफिमैः ॥ दारयन्तौ शृताङ्गानां । संक्रीडच्चक्रनेमिभिः ॥ २७ ॥ बाढं निर्घोषयन्तौ च । वाजिक्रमगदाहतैः ॥ तुद-
न्तौ भूरिभारेण । सहस्रं फणिरास्फणाः ॥ २८ ॥ कमठं पृष्ठकृठिनं । नयन्तौ प्राणसंशयं ॥ दाढां बाढं वराहस्य । रुजन्तौ सुदृढा-
मपि ॥ २९ ॥ कदाप्यप्राप्तमाप्तुं तौ । मिथः सद्गमजं सुखं ॥ अन्यो न्यमभ्यधावेता-मिव पूर्वापरार्णवौ ॥ ३० ॥ अहंपूर्विकया
युद्धौत्सुक्यादिसुख्य तद्भटान् ॥ ग्रहीर्भूत्वाग्रतो यातः । प्रतीहारा न्यवारयन् ॥ ३१ ॥ चेलुः सैन्योद्धताः पूर्व-रणौत्सुक्यादिवा-
ग्रतः ॥ द्विपदान्ध्यप्रदाः प्रोचैः । सुभटा इव पासवः ॥ ३२ ॥ वराहहरिशार्दूल-करिव्याघ्रमहादिभिः ॥ हयाहिकपिसारङ्ग-शिखि-
मेपद्रुमादिभिः ॥ ३३ ॥ विनिर्घैरुपलक्ष्योप-लक्ष्य दूरेऽपि केतुभिः ॥ दृश्यन्तः सुभटा नाम-ग्राहं प्रतिभटान् स्फुटम् ॥ ३४ ॥
प्रोचैराह्वयमानास्ता-धिरप्राप्तान् नु बान्धवान् ॥ सोत्कण्ठमुभये प्रोचै-रग्रसैन्या मिथोऽमिलन् ॥ ३५ ॥

परस्परमयो नागाः । सपक्षा इव पर्वताः ॥ ताक्ष्यास्ताक्ष्या इव रथा । भूविमाना इवाऽङ्गितः ॥३६॥ ते च युग्यैर्गजव्याघ्र-
तुरगार्धमयः समाः ॥ तथैव सिंहशार्दूल-करिव्याघ्रादिवाहनाः ॥ ३७ ॥ विमानाश्च महाबासा । इव व्योमगमा द्रुतं ॥ द्वयोरपि
निरुच्यिन्यो-मिथोर्मिमिदुराजये ॥ ३८ ॥ तदाग्रस्फोटकैः पृथ्वी-कम्पनैर्दिक्रतस्त्विनै ॥ चलकैरचलादीनां । गिरिगह्वरनादिभिः
॥ ३९ ॥ दुर्धरैर्भवेर्ध्यान-रणतूर्यगणोज्जदत् ॥ मम्माभेरीमहाढका-हुडुकाहलादिकः ॥ ४० ॥ युग्मं ॥ ततो इदौकिरे योद्धुं ।
प्रतीरा निरिधायुधः ॥ औत्सुक्यात्क्षुधिता ग्रेता । इव मांसानि भक्षितुम् ॥ ४१ ॥ अस्माकं स्वामिनामेते । मा कार्षुर्विघ्नमाहवे ॥

इतीवाऽऽच्छादयन् १पांशून् । महेभा मदवारिभिः ॥४२॥ भ्रान्ति घञा योधयाने-ध्वनिलौघैश्चलाचलाः ॥ नृत्यन्तीव निजस्वामि-
 रणशौर्यप्रभादिनः ॥ ४३ ॥ अन्योन्यं भटकोटीना-भाह्वानैर्गर्जितोजितैः ॥ भुजास्फोटोत्कटैर्हासै-र्बृत्कारैर्हकनादिभिः ॥ ४४ ॥
 युच्यमानैर्मियः क्रोधाऽ-र्मर्षदुर्द्वर्षभीषणैः ॥ सिंहन्याघ्रादिभिर्घृत्कैः । सिंहनादादिभिः स्फुटैः ॥ ४५ ॥ कोटिशो गजगर्जाभि-दुद्धरै-
 ह्यहंपितैः ॥ चीत्कारै रथचक्राणां । खग्राद्यायुधउदकूतै ॥ ४६ ॥ धनुरास्फालनस्नानै-र्जयसाराविणोच्चयैः ॥ द्रष्टृणामद्वाहासैर्घिः ।
 सहर्षं फरतालिकैः ॥ ४७ ॥ हरिद्विदिरीस्फुर्जप्रतिनादैः प्रसृत्तैः ॥ ब्रह्मद्वनपशुत्राता-क्रन्दरानैश्च भैरवैः ॥ ४८ ॥ स्फायमा-
 नोजतिनिर्षेपो । बाधलक्षोद्भवोऽभितः ॥ ब्रह्माण्डस्फोटसदृशो । रोदस्योरुदरम्भरिः ॥ ४९ ॥ त्रिदधे जगतां क्षोभं । सुराणामपि
 भैरवः ॥ आह्वानमिव कुर्णजो । रणेक्षाकौतुकार्थिनाम् ॥ ५० ॥ सप्तभिः कुलकं ॥ आगच्छाऽऽगच्छ रे तिष्ठ । तिष्ठ युध्यस्व वीर ! हे ॥
 नश्य नश्याऽऽशु वा मूढ ! । तिष्ठन्नसि हतो हत ॥ ५१ ॥ त्यज त्यजाऽऽयुधं जीव-जीर वक्त्रे तृणं दधन् ॥ गिरा माघसि कि मूढ ! ।
 पाणिभ्यां दर्शयोजितम् ॥ ५२ ॥ विशन् लजसे रे शत्रौ । ध्रुवं रुहोऽद्य तेऽन्तरः ॥ इत्यादिदारुणाः शब्दाः । प्रावर्तन्त भटे
 भटे ॥ ५३ ॥ त्रिभिर्विदोषकं ॥ आयुधानि विचित्राणि । वष्टपुः सुभटा मिथः ॥ उत्पातसमयाऽम्भोदाः करकानिव समन्ततः ॥ ५४ ॥
 प्रासीसरन्महावीराः समन्ताद्ग्राणधोरणीः ॥ सर्वतः प्रसरद्भारा । नव्या धाराधराः किल ॥ ५५ ॥ अभ्रेऽस्त्राणि विचित्राणि । समुत्पे-
 तुधमूढयाव ॥ समन्तात्पक्षिभृन्दाणि । वातोऽधूतननादिव ॥ ५६ ॥ अभ्रे आन्त्वा पुनस्तानि । प्रपेतुर्वर्चवर्णमसु ॥ फलितेऽपि
 धक्षेपु । सर्वतोऽपि पतत्रिणः ॥ ५७ ॥ क्वचिद्ग्राणमयः क्वाऽपि । स्वङ्गकुन्तगदामयः ॥ चक्रश्रेणिमयः क्वाऽपि । शूलशक्तिमयः क्वचित् ॥ ५८

मुष्टिष्ठिमयः काञ्चि । मुहुरौघमयः क्वचित् ॥ विविधैरायुधैरेवं । दारुणोऽसौ रणोऽभवत् ॥ ५९ ॥ युगं ॥ क्षणाच्च पक्षयः पेतु-
त्ताडिताः शानवाऽऽयुधैः ॥ सुलन्तो भुव्यदृश्यन्त । वीराणां कलिकन्दुकाः ॥ ६० ॥ वगचिदुःसञ्चरा जज्ञे । रणोर्नी पतितैर्गजैः ॥
पुञ्जीभूतैर्हयैश्चापि । मरुभूमिरिव स्थलैः ॥ ६१ ॥ क्वचिच्छीपैः क्वचिद्वस्तैः । क्वचित्पादादिभिश्च भूः ॥ मनुष्यघाटशालेन । विवि-
धममृतोऽभवत् ॥ ६२ ॥ क्वचिद् दूरादरीन् हन्तु-मुपलक्ष्य ध्वजैर्भेदाः ॥ स्फोटयन्तोऽग्निशून् सेनां । जलकान्ता इवाऽम्बुधिम् ॥ ६३ ॥
ममै रय(रद) दलै कृत-कुसुमप्रकरेव सा ॥ शुशुभे कुम्भिकुम्भोत्थ-मौक्तिकस्यास्त्विकाऽङ्किता ॥ ६४ ॥ रणकौतुकवीक्षार्थं । मिलिता
न्यन्तरादयः ॥ अमुरत्रैऽमितो वीर-संस्वर्गमुखरा रणे ॥ ६५ ॥ लसद्भ्रमरुकोदण्ड-डमत्कारैर्मृताऽम्बराः । उधर्ध्रप्रचण्डदोदण्डा ।
ननृतुः क्षेपपालकाः ॥ ६६ ॥ शाकिनीडाकिनीकाकि-न्योऽपि प्रोछासिहासिकाः ॥ अनृत्यन् कौतुकोत्तालाः । केलीकिलकिलो-
त्त्वणाः ॥ ६७ ॥ योगिन्यधिरूपिण्यः । मोचालकरतालिकाः ॥ अदद् रासकान् हर्षा-त्कौतुकोच्चानितेक्षणाः ॥ ६८ ॥ विकटै-
रुहासौधैः । स्फुटद्विरिनभस्तटं ॥ अमुर्मक्ष्यासिर्हपेण । राक्षसा राक्षसीयुताः ॥ ६९ ॥ बभ्रमु सर्वतो गुह्रा । रुधिरामिपगृध्रवः ॥
वीरान् प्रदक्षिणीकृत्य । सत्रागारनिभानिव ॥ ७० ॥ मुदा जयेषु वीराणां । पुष्पवर्षाणि देवताः ॥ कुर्वाणा विस्मयस्मेरा । नाना-
बाधान्यवीवदन् ॥ ७१ ॥ अपाकर्तुं च शस्त्राणि । कुमारेन्द्रो दयाऽम्बुधि ॥ यान् पुराप्यादिशत् खेटां-स्ते तदाजौ भ्रमम् भ्रमम्
॥ ७२ ॥ दर्शं दर्शं च सुभटान् । हयादीन्वाऽऽश्वशाल्यतान् ॥ तदर्पितौषवीनीरै-र्द्वयोश्चम्बोरसज्जयन् ॥ ७३ ॥ युगं ॥ पतिता अपि
ते वीरा-स्तिर्यञ्चोऽपि हि तैर्दृत ॥ सञ्जिता द्विगुणोत्साहाः । पुनर्युधिरे भृशम् ॥ ७४ ॥ दोषाः क्रोधाभिमानाद्या । अभ्यस्ताः

१ यद्ये राक्षसवृत्तिः । कुमारेन्द्र कृपाम्बुधि इति प्रत्यन्तरे ।

प्रतिजन्म ये ॥ प्राणाऽन्तेऽपि न ते प्रायो । विरमन्तीति धिग्भवम् ॥ ७५ ॥ तेषां यत्साहसं युद्धे । सुलभं सर्वजन्तुषु ॥ अर्हद्धर्मे भवेच्चयेत् । कानि कर्माणि को भवः ॥ ७६ ॥ केचिद्वक्ष्यं केचिन्मृतिं केचित्पराभवं ॥ प्रापुः पापाऽनुभावेन । हेतुः सर्वोऽशुभे हि सः ॥ ७७ ॥

पौरुषेणैवं रणे केचि-दक्षताऽङ्गा हतद्विषः ॥ प्रापुः पुण्याजयं सैव । हेतुः सर्वशुभेषु हि ॥ ७८ ॥ यथासि पूर्ववीराणां । लिप्सवो जयगृह्णवः ॥ स्वामिग्रासाऽनृणीभाव-कुलोद्योतान् विधिस्तवः ॥ ७९ ॥ ब्रौघाऽमर्षाऽभिमानादि-वशाद् वशितशात्रवाः ॥ ततो युयुधिरे चीरा । विविधाऽयुधदुर्दराः ॥ ८० ॥ युग्मं ॥ हत्वा ससारथीन् योधान् । मुक्त्वा च कृपया हयान् ॥ तद्रथैरेव केचिषु । जग्मुः प्रतिमदान् भटाः ॥ ८१ ॥ अनाचाऽङ्गा मदात्केचि-त्कराभ्यां पादयोर्द्विषः ॥ गृहीत्वाऽन्योन्यमास्फाल्य । जेम्नीयाश्चक्रिरे भटाः ॥ ८२ ॥ उत्पतन्तः पतन्तश्च । कुर्कुटा इव पचयः ॥ अन्योन्यं निहता बाणै-रुभयेऽप्यपतन् भुवि ॥ ८३ ॥ व्योम्न्युदस्ता भर्तृर्गर्वा-न्मदनिर्झरिणो गजाः ॥ इतस्ततो बभ्रुवर्दिः । कंसालकम्हा इव ॥ ८४ ॥ रथान् भङ्क्त्वा गदाद्यस्त्रै-स्त-त्त्वर्कजर्मतो द्विषः ॥ चक्रिणो बहुचक्रास्त्रा । इव बभ्राजिरे भटाः ॥ ८५ ॥ भुजगवोर्धुरवोरै-र्नभस्युच्छालिता गजाः ॥ रथपच्य-श्वादीन्यपिपन् । पतन्तः शैलशृङ्गवत् ॥ ८६ ॥

एवं महारणे घोरे । कुमारनृपसैनिकाः ॥ अमाद्बभ्रुरग्रसेन्यान् द्राग् । नभोगभृपचक्रिणः ॥ ८७ ॥ चटन्ती चाद्विवेलेव । सम्प्लान्य कियतीं भुवं ॥ अपासराद्रिपूदस्ता । चमूः खेचरचक्रिणः ॥ ८८ ॥ जैत्रतूर्याण्यनाद्यन्त । कुमारकटकैऽभितः ॥ भटाः

सांराविणं चक्रुर्जयप्राप्तिममोदिनः ॥ ८९ ॥ निजाह्वासुहृदां शूरः । शूराणां तु पराभवं ॥ अप्रभूष्णू रणे द्रष्टुं । न्यपतत्पथिमाऽ-
भ्युधी ॥ ९० ॥ ततो मुक्त्वाऽऽहं वीराः । स्वस्वसेनाधिपाज्ञया ॥ स्वस्वानुचारकानीयुर्नीडानिव विहङ्गमाः ॥ ९१ ॥ कृपयाऽथ कुमा-
रेन्द्रः । स्वौषधीजलसेकतः ॥ अपि कण्ठगतप्राणान् । पचिदन्तिहयादिकान् ॥ ९२ ॥ पतिताऽपतितान् भूमौ । शस्त्रघातनिपीडि-
तान् ॥ संशोध्य पुरुषैः सम्यग् । चिह्नैर्विज्ञाय जीमतः ॥ ९३ ॥ द्वयोरपि विरुथिन्योः । स्वपराऽप्रनिभागतः ॥ सर्वानुजीवयां चक्रे ।
भूया हि महतामियम् ॥ ९४ ॥ रणोर्वीमिति संशोध्य । प्रेष्य खेचरचक्रिणे ॥ प्रचुरं खौषधीवारि । परोपकृतिकर्मठः ॥ ९५ ॥
कुमारेन्द्रो जगमत्सौधो-चारके सपरिच्छदः । पठ्यमानजयोत्कर्ष-गुणो हर्षितचन्दिभिः ॥ ९६ ॥ मङ्गलानि व्यधीयन्त । वृद्धस्त्रीभिः
प्रमोदतः ॥ भटानां रणजैत्राणां । कटके नृपतिद्वियः ॥ ९७ ॥ चक्रायुधनरेन्द्रोऽपि । संशोध्य रणभूमिकां ॥ जगाम सपरीवारो ।
निजोचारकधामनि ॥ ९८ ॥ निजविद्याजलेनाऽयं । नृपदत्ताऽम्बुनाऽपि च ॥ सद्यल्यान् सज्जयामास । जीमतो निखिलान्विजान्
॥ ९९ ॥ अथो सैन्यद्वयेऽप्याह-रणश्रान्ता भटा निशि ॥ सुखस्वापं गजाद्याश्च । कृताहारा यथोचितम् ॥ १०० ॥

॥ इति श्रीजयानन्दचरित्रे चक्रायुधखेटचक्रवर्तियुद्धाधिकारे सामान्यतः प्रथमदिनयुद्धस्वरूपम् ॥

निद्रा भटान् समालिङ्ग्य । विलसन्ती सुखं ततः ॥ निशासीन्नि सपत्न्येव । अनिरासे रणचिन्तया ॥ १ ॥ विघ्नमद्या-
प्यसम्पूर्ण-रणकौतुकचेतसां ॥ कथं कुर्वे प्रवीराणा-मित्यक्षीयत यामिनी ॥ २ ॥ के भद्राः ? के मृताः ? के वा । नष्टाः ? के वाऽध्यगु-
र्वयं ? ॥ इतीर वीक्षितुं भानु-रोरोहदुदयाचलम् ॥ ३ ॥ पूर्वमद्रणतूर्याणि । नेदुश्चम्वोर्द्वयोरपि ॥ ससज्जतुथ ते युद्धे । प्रौढोत्साह-

तमे अपि ॥४॥ अग्रसितम्बसंनान्यो । मध्यस्थात्मीयनायकौ ॥ प्राग्गतौ भिलितौ युद्ध-मकाशौ कटकाशुभौ ॥ ५ ॥ वीरयुक्ताः शरा
 रेणु-च्योप्लुनन्तो नभोग्रभितः ॥ उत्पातसमयोत्पन्नाः । सपक्षा इव पन्नगाः ॥ ६ ॥ केषाञ्चिद्वीरधुर्याणां । रिपून् भित्वाऽपि पङ्क्ति
 गान् ॥ गच्छतोऽनिस्रलन् शूल-शृङ्गाण्येव शिलीमुसान् ॥ ७ ॥ व्योम्नि शुच्यभितो दिक्षु । दृक्षेन्मचलमूर्द्धसु ॥ भटवाणोत्करैः
 प्राप्तै-विषमार्तास्तु तन्मयम् ॥ ८ ॥ घाणेरेवाऽऽच्छिदन् केचि-देकशस्त्रमता भटाः ॥ गदामुद्रचक्रादी-न्यप्यस्त्राणि द्विषामहो ! ॥ ९ ॥
 पशुशस्त्रच्छिदोद्विप्ताः । शूराः केचिच्छर्माद्वयां ॥ करानेवाऽऽच्छिदन् शस्त्रा-दानमोक्षसमान् क्रुधा ॥ १० ॥ केचिद्वथाकुलिता वीरा ।
 घाणैः केचिदग्राशूः ॥ नास्त्रं मोक्षतुं ग्रहीतुं वा । सुसस्त्वलुस्त्वृणानि तु ॥ ११ ॥ केऽप्येकेनाऽपि बाणेन । समपङ्क्तिस्थितान्
 पातन् ॥ निमिषगुणनाग्यादीन् । समतालानिनाऽच्युतः ॥ १२ ॥ केचिन्मुञ्चत एवेषून् । न्यपेधन् विद्विषः शूरैः ॥ च्छित्वा तत्कार्मु-
 क्काण्यास्ता-^१हृत्येवोद्गुणतः खलान् ॥ १३ ॥ प्रवीराः प्रतिग्रीराणां । शरानागच्छतः शूरैः ॥ चिच्छिदुर्धोदिनस्तर्क-स्तर्कान्नु प्रति-
 यादिनाम् ॥ १४ ॥ पृषत्कः कलया मुक्तः । केचिद्वीरधुरन्धरैः ॥ द्विषो हत्वा गतैरे ॥ नेशुः कष्टाद्विया सुराः ॥ १५ ॥ व्योम्नि
 घोरपुभिश्छिन्नाः । प्रययुर्मर्ममौलयः ॥ सुसन्दून् ग्रसितुं द्रष्टु-देवस्त्रीणां नु राहवः ॥ १६ ॥ वीरबाणैर्वपुर्लेभे-रुत्पतन्तो रणे भटाः ॥
 छतपक्षा इव स्वर्गं । सशरीरा यियासवः ॥ १७ ॥ बाणाः सन्नद्धवीराणां । वपुर्लेभा विरेजिरे ॥ सम्भूय ग्रसितुं वैरात । सर्पारा-
 तिभिनाऽहयः ॥ १८ ॥ वीरमुक्तैर्वपुर्लेभैः । शूरै रंजुर्महागजाः ॥ समन्तोद्गतदुर्गाकाः । शूला इव चलाचलाः ॥ १९ ॥ वीरबाण-
 हताः पतन् । रुधिरश्राविणो गजाः ॥ निर्द्वरैर्गरिकोन्मिथै-र्भ्राजमाना इनाऽद्रयः ॥ २० ॥ भुजालोच्छालिता खेडगु-^२स्ताक्षर्यास्ताक्षर्य-

ध्वजस्य किं ॥ चाण्डेहगताद्वैस्तु । सपक्षाः सङ्गमाश्रया ॥ २१ ॥ वीरेषुभिर्विभिन्नानां । विमानानां दिवोऽपतन् ॥ दलानि कुसुमा-
नीव । तुष्टैर्घटानि देवतैः ॥ २२ ॥ पूर्वभङ्गभवामर्षा । योधाः खेचरचक्रिणः ॥ तथा डुढौकिरे योद्धुं । विविधाधुघवर्षिणः ॥ २३ ॥
यथा नृपङ्गुमारस्य । भग्नाः सैन्याः समन्ततः ॥ अपासरन्नदीवारा । इवाब्धेर्वेलया हताः ॥ २४ ॥ वीक्ष्याऽपसरतस्तांश्च । सुहृदोऽष्टौ
शुभोद्भूताः उत्तस्थुर्भोगरत्याद्याः । ससैन्याः खेटपा युधे ॥ २५ ॥ अमर्षाचे तथा वीराः । समन्तात् शरधोरणीः ॥ व्यमुञ्चन्त यथा
चक्रुः-राश्वर्यं महतामपि ॥ २६ ॥ निरन्तरैः शरासारै-र्वीरमुक्तैर्द्विपां बलं ॥ तिरश्चक्रेऽभितो वादै- र्गजैर्द्विरिव पुष्करम् ॥ २७ ॥ आयान्तो
वाञ्छिताः कौधि-नैः पुण्यात्सुभटेऽप्यः ॥ न्यमन् पुढरैरीन् प्रत्या-वृत्ताः प्रास्फलय भूमृति ॥ २८ ॥ द्विपां वर्मत्वचं भित्त्वाऽ-विशन्
हस्तु भटेऽप्यः ॥ च्छित्वा मिथ्यात्वदुस्तन्द्रां । सतां गुरगिरो यथा ॥ २९ ॥

कंचिद्दीरपनः पार्श्वे-दद्यां श्रुत्यक्याऽविशन् ॥ निरीयुधाऽन्ययाऽरीणां । दुर्धिपां वा गुरोर्गिरः ॥ ३० ॥ केचिदप्योजसा
मुक्ता । वीराऽरीणां भटेऽप्य ॥ अभिन्दन्वैव रोमाऽपि । खलानामिव सद्गिरः ॥ ३१ ॥ दिदृक्षा तु दृशोः सङ्घयं । मनो
मीत्या निनदक्षति ॥ वीरचार्यैर्गतेर्व्योम्नि । निरोधोऽभूत्सुरेष्वपि ॥ ३२ ॥ भोगरत्यादयस्तेऽथाऽऽस्त्वणन् शत्रून् दिशोऽपि च ॥ शरैः
प्रसृत्वर्यद्व-द्रजोभिः प्रलययानिलाः ॥ ३३ ॥ युध्यमानेषु तेष्व्यासी-द्वीरधुर्येषु विद्विषां भङ्गो रथवरूथानां । केषाञ्चन मदैः सह ॥ ३४ ॥
केषाञ्चित्केतवोऽपमन् । सदैव प्रबलैर्ध्वजैः ॥ शिरांस्थपि च केषाञ्चित् । समं पितृमनोरथैः ॥ ३५ ॥ ध्वंसन्ते स्म समं सत्त्वैः । कार्मु-
काणि दृढान्यपि ॥ केषाञ्चन पलायन्ते । सताः प्राणैः सह द्विपाम् ॥ ३६ ॥ केषाञ्चिद्विक्रमैः साकभासन् शस्त्राणि खण्डशः ॥

भियान्नयेषां च पार्थोनि । शून्यानि हृदयः समम् ॥ ३७ ॥ करंभ्योऽस्त्रसदस्यालिः । सहाऽन्येषा जिगीषया ॥ नेशुः केचित् समं
 घ्राटा-यजोरीरन्ततादिभिः ॥ ३८ ॥

एवं तंभोगरत्त्याद्य-युध्यमानंरपटुते ॥ अभव्य इव धमेभ्यो-ऽपासरच्चत्रिणो बलम् ॥ ३९ ॥ समीक्ष्याऽपसरत्तच्च । चण्ड-
 चेगधमृपतिः ॥ अन्वितो भटकोटीभिः । सिंहयुक्तरथोद्धरः ॥ अन्वितो भटकोटीभिः । सिंहयुक्तरथोद्धरः ॥ ४० ॥ निजं सन्धीर-
 यन् संन्यं । रणभूमिमुपरिधत्तः ॥ अर्होऽयत्त च युद्धाय । भोगरत्त्यादिभिः समम् ॥ ४१ ॥ मदन १ स्तपनो २ मीमः ३ । प्रतापाऽ४ क्षोभऽ५
 फासराः ६ ॥ जलगन् रमणाद्याश्च ७ । सिंहयुग्यरथा युधे ॥ ४२ ॥ सेनान्यि सर्वगवर्णे-युध्यमाने च भूपतेः ॥ अकम्पत बलं
 चण्ड । चाते वाति वनं यथा ॥ ४३ ॥ हृदि केंऽपि युखे केंऽपि । नामी केंऽपि शितैः शरैः ॥ करयोः केंऽपि केऽप्यङ्गयोः । से-
 नान्या जगिरे द्विपः ॥ ४४ ॥ ततो भोगरतिर्नरि-ऽश्रीत्सीत्सेनापति युधे ॥ चन्द्रबाहुमहाबाहू । मदनं तपनाऽन्वितम् ॥ ४५ ॥
 चन्द्रवेगमतो मीमं । प्रतापं चन्द्रचूडराट् ॥ रत्नचूडनृपोऽक्षोभं । तडिद्वेगश्च कासरम् ॥ ४६ ॥ चन्द्राभधाहवौत्सुभ्या-दाह्वास्त
 रमणं नृपं ॥ एवं परेऽप्यटौकन्त । मिथो वीरवरा रणे ॥ ४७ ॥ निभिविशेषकं ॥ वीरप्राणानिलान् पीत्वा । भटचाणभुजङ्गमाः ॥
 चक्रुः प्राप्तयत्ना दंश-दंशं निश्चेतनान् द्विपः ॥ ४८ ॥ सेनान्यथण्डवेगस्याऽ-च्छिदद्भोगरतिः शरैः ॥ चापं मिथ्यात्ववत् स्वप-देशै-
 र्भव्यस्य सदगुरुः ॥ ४९ ॥ सोऽपि चापं नवं लात्वाऽ-च्छेत्सीद्भोगरतेर्धनुः ॥ नव्येन धनुषा सोऽपि । तामसास्त्रममुञ्चत ॥ ५० ॥
 तदन्धमारिताऽनीकं । सेनानाथोऽप्यनीनशत्रु ॥ स्फुरादिनकरास्त्रिणाऽ-स्तृणाद्राणैश्च वरिणम् ॥ ५१ ॥ तद्वाणिव्याकुलो भोग-रतिजल-
 धरायुध ॥ व्यमुचत्पवनारत्रेणा-ऽमुभोध तचमृपतिः ॥ ५२ ॥ अच्छिदच्च धनुस्तस्याऽ-भैत्सीत्कट्कटमप्ययं ॥ शरैर्जजरयित्वा त-

ममभाञ्चाहिपाशकैः ॥ ५३ ॥ यानद् गृह्णाति तं सेना-नाथस्तावदहं शरैः ॥ उरस्यताडयद्वज्र-वेगः स्मापचमूर्षतिः ॥ ५४ ॥
तद्ग्राणव्यथितः सोऽपि । मुक्त्वा भोगरतिं क्रुधा ॥ वेगेन वज्रवेगेन । समं योधुमधावत ॥ ५५ ॥ द्वयोरप्यथ सेनान्योः । शरा-
शरि वितन्वतोः ॥ जयश्रीरन्तरालेऽस्थात् । कं वृणोमीति संशयात् ॥ ५६ ॥

अथ छित्त्वा धनुरादि । चन्द्रबाहु निरायुधं ॥ श्रान्तं च मदनथके । नागपार्श्ववन्ध च ॥ ५७ ॥ स रुद्धश्चन्द्रगतिना ।
चन्द्रबाहुग्रहोदतः ॥ सोऽपि तेन समं क्रोधा-दसङ्ग्रामयत द्रुतम् ॥ ५८ ॥ वधन्व तपनोऽप्येवं । महाबाहुं शरादिदं ॥ तं गृह्णा-
नथ सोऽपि । चन्द्रोदयमहीश्रुजा ॥ ५९ ॥ तयोः प्रवृत्ते घोरः । सङ्ग्रामश्च शराशरि ॥ बिभ्युश्च प्रशशंसुश्च । यं पश्यन्तः
सुरा अपि ॥ ६० ॥ अवभाञ्चचन्द्रवेगं च । भीमो भीमपराक्रमः ॥ प्रतापोऽपि प्रतापार्क-चन्द्रचूडं तथैव च ॥ ६१ ॥ अरुत्सातां च
तौ चूड-भीष्माभ्या तद् ग्रहोदतौ ॥ प्रावर्त्तत रणश्रीपा शराशरि धनुर्भूताम् ॥ ६२ ॥ रत्नचूडतडिद्वेग-चन्द्राभानपि दैवतः ॥
क्रमादवभञ्जलोभः । कासरो रमणस्तथा ॥ ६३ ॥ गृह्णतोऽमून्यपेधंस्तान् । शरासाराथरिक्तः ॥ चित्रवीर्यमहावीर्य-भद्रवीरास्तथैव च ॥ ६४

एवं कर्ममयादृष्टा-चपि तान् सुहृदोऽरिभिः ॥ वद्वान् पवनवेगो द्राग् । लात्वा भूभर्तुरार्पयत् ॥ ६५ ॥ छित्त्वा सोऽप्यहि-
पाशान् द्राग् । तेषा गारुडानिधया ॥ सज्जतामौषधीनाभि-थके सेनकगत्सलः ॥ ६६ ॥ नरनाथकरस्पर्शाऽ-नुभावात्ते च लेभिरे
पूर्वाधिकचलोत्साह-तेजोध्यादिसम्पदः ॥ ६७ ॥ ग्रावाणोऽपि न चण्डाशु-करस्पर्शाज्जलन्ति कि ॥ प्राच्याभिभूतिजामर्षा-दधा-
वन्त पुनर्युधे ॥ ६८ ॥ अथ युद्धपरो दृष्ट्वा । सेनान्यौ समसैन्यकाः ॥ प्रावर्त्तन्त विशिष्याऽऽजौ । पताकिन्योर्द्वयोरपि ॥ ६९ ॥
प्रसमृज्योस्त्रि वीराणा-मिपमो दूरपातिनः ॥ गदितुं ज्योतिषा स्वस्व-स्वामिशौर्यगुणानिव ॥ ७० ॥ अमोघा वैरिंदेहेषु । वीराणा

पत्रिणोऽपतन् ॥ न त्यजन्त्यल्पमप्यायं । कथं १लक्षं तु २मार्गणा ॥ ७१ ॥ परवाणान्निराचक्रुः । केपाश्चन शिलीमुखाः ॥ करान् हिमकटादीनां । भास्करस्य करा इव ॥ ७२ ॥ केपाश्चिन्मोघतां प्रापुः । खेटकैः स्खलिताः शराः ॥ विघ्नैरिवाऽल्पसत्त्वानां । धर्मकर्म- मनोरथाः ॥ ७३ ॥ प्रपत्तैः केचिदच्छिन्दन् ॥ द्विषां खेटककङ्कटान् ॥ तच्छेदे सुजयास्ते हि । भवन्तीति विचार्य नु ॥ ७४ ॥ यथा कर्मरिपून् जेतुं । विवेकादिमहायुधैः ॥ पूर्वं मिथ्यात्वलोभादी-च्छिन्दन्त्यासन्नसिद्धिकाः ॥ ७५ ॥ अर्थतो युग्मं ॥

द्वयोयुद्धेऽथ सेनान्यो-रभूद्ग्राणमयं नभः ॥ क्वचिदह्नीवांशुमयं । रवीन्द्रोरुदयास्तयोः ॥ ७६ ॥ वज्रवेगस्याऽथ चापं । चण्ड- वेगोऽच्छिदच्छरैः ॥ सोऽप्यादायाऽन्यदस्यैत-दभाह्सीच शक्तिः शरैः ॥ ७७ ॥ ततो दर्पोऽधुरश्चण्ड-वेगो लात्वा नवं धनुः ॥ क्षुर- प्रैरभिदद्वज्र-वेगस्य स्यन्दनं रयात् ॥ ७८ ॥ स्रुतं चापीपतधुग्यौ । सिंहौ चाऽऽहत्य सार्यकैः ॥ वज्रवेगस्ततो यावद्-गृह्णात्यभिनवं रथम् ॥ ७९ ॥ उरस्यताडयत्तात्र-च्छलान्मर्माविधेयुणा ॥ क्रोधान्धश्चण्डवेगस्तं । स मूर्च्छाविह्वलोऽभवत् ॥ ८० ॥ जिघांसुश्चण्ड- वेगस्तं । यावद्वन्त्यपरेपुणा ॥ अकस्मात्तावदापत्य । तत्र भोगरतिर्नृपः ॥ ८१ ॥ प्राक्पराभववैरेण । भिन्दिपालेन मूर्च्छयद्दन् ॥ चण्डवेगं तथा गाढं । यथाऽसौ मूर्च्छितोऽपतत् ॥ ८२ ॥ युग्मं ॥ यावद्गृह्णाति तं भोग-रतिर्व्यत्याऽऽग्रहीष्ट तं ॥ मणिमाली ताव- देत्य । सुतः खेचरचक्रिणः ॥ ८३ ॥ ततस्तेनाऽर्पितखेट-चक्रिविद्याम्बुसेकतः ॥ तं सजीकृतवान् वीर-चक्राग्रण्थं चमूपतिम् ॥ ८४ ॥ ततो भोगरतिर्वज्र-वेगं भूमत्तुरारपयत् ॥ स तं महौपच्यम्भोभि-र्भटाग्रण्थमपीपटत् ॥ ८५ ॥ उपकर्त्रपकर्त्रोश्चो-पकृत्यपकृती द्रुतं ॥ विधाय सुमुदे भोग-रतिर्मानफलं हृदः ॥ ८६ ॥ चन्द्रबाहुरपि प्राच्य-बन्धाभिभवैरतः ॥ भूत्वा चन्द्रगतेरग्रे-ऽयोधयन्मदनं

द्विपम् ॥ ८७ ॥ विदधच्च शरासार-मजवृन्दमिमाञ्जुदः ॥ वैरिणं व्याकुलीचक्रे । मदनं सपरिच्छदम् ॥ ८८ ॥ धनुश्छित्वा रथं
भित्त्वा । रणश्रान्तं ववन्ध च ॥ मदनं चन्द्रबाहुय-चद्धि सत्कर्मणः फलम् ॥ ८९ ॥ ग्रहीतुं मणिमाली त-मधावत्खेटचक्रिभूः ॥
धुर्नता स शरासारं । रुरुधे चन्द्रबाहुना ॥ ९० ॥ तावच्चन्द्रगतिर्निन्ये । मदनं शिविरे निजे ॥ निषिध्याऽथ महाबाहुः । श्रान्तं
चन्द्रोदयं रणात् ॥ ९१ ॥ तपनं योधयाभास । प्राग्गैरेण तथैव च ॥ तावमर्पातिदुर्दुर्पो । भीषणं चक्रतू रणम् ॥ ९२ ॥ अहाट्यां
निदिपां प्राणान् । धीरोजितमदः सह ॥ अक्राट्याञ्च यशःधीरैः । प्रक्षाल्य मोज्ज्वले कुले ॥ ९३ ॥ ववन्ध च महाबाहु-स्तपनं
तापनं द्विपां ॥ तपनोऽपि पराभृत्यै । भयते भरणीशुवः ॥ ९४ ॥ बद्धं मोचयितुं तं चाऽधावच्चित्रायुधो भटः ॥ तमरौत्सीन्महा-
बाहु-र्नदीपूरमिवाऽचलः ॥ ९५ ॥ निन्येऽथ तपनश्चन्द्र-गतिना स्वनेले मुदा ॥ महारम्भभरेणेन । दुर्गतिं दुर्गतो धिया ॥ ९६ ॥
धैरीपुताडितं चण्डं । चन्द्रवेगोऽथ वारयन् ॥ योधयित्वा पुनर्भीम-मबन्धादहिपाशैः ॥ ९७ ॥ उपस्थितेन युद्धार्थं । चित्र-
वीरेण वैरिणा ॥ युयुधे च समं भीमं । निन्ये चन्द्रगतिर्विले ॥ ९८ ॥ युग्मं ॥ भीष्मं निरायुधीभृतं । चन्द्रचूडः समीक्ष्य च ॥
प्रतापं रुरुधे युद्धे । भवे मोह इमाऽङ्घ्रिणम् ॥ ९९ ॥ योधयित्वा चिरं छिन्न-चापं भग्नरथं च तं ॥ अहिपाशैरवधात्स । लोभो
मूढमिवाऽशुभः ॥ १०० ॥ तं जिघृक्षो च चन्द्राङ्गे । रुद्धे तेन दलेऽनयत् ॥ प्रतापं तं चन्द्रगति-गुप्तौ चौरं चरा यथा ॥ १ ॥
रत्नचूड १ तडिदेग २-चन्द्राभा ३ अपि भूशुजः ॥ चित्रवीर्य १ महानीर्य २-भद्रवीरान् ३ रणोद्यतान् ॥ २ ॥ निषिध्य छिन्न-
चापादीन् । स्वयं युध्वा चिरं भृशं ॥ शत्रून् ववन्धुरक्षोभ-कासरो रमणं क्रमात् ॥ ३ ॥ युग्मं ॥ तान् जिघृक्षुंश्च युद्धेन । न्यपे-
धन् भटसत्तमाः । चन्द्रप्रभ १ यशश्चन्द्र २-चन्द्रकीर्ति ३ नमश्चरान् ॥ ४ ॥ प्राग्वच्चन्द्रगति सैन्ये-ऽनपीद्विदाश्च भृशजः ॥ ज्ञाना-

दिरहितान् जन्तून् । मिथ्यात्वं संसृताविव ॥ ५ ॥ विना भोगरति सप्ताप्येवं ते सुहृदो नृपाः ॥ बद्ध्वा प्रतिद्विपः प्राच्याऽभि-
 भयान्निरयासयन् ॥ ६ ॥ य एव प्राग् रणे चद्धा-स्तेरेव मदनादिषु ॥ यद्रन्धस्तत्र हेतुः स्या-द्रणश्रान्तः कुकर्म च ॥ ७ ॥
 कर्मणा जीयते युद्धे । हन्यतेऽपि च कर्मणा ॥ जयोऽरेश्च श्रियो वाऽपि । कर्मणैव भवन्ति हि ॥ ८ ॥
 एवं शुभाशुभं कर्म । शुभाशुभफलप्रदं ॥ विज्ञाय शुभमेवैत-दर्जनीयं सुबुद्धिभिः ॥ ९ ॥

चन्द्रबाह्वादयो वीरा-स्तथाऽयुध्यन्त भूयसाः ॥ अभज्यत यथा खेट-चक्रिणः पृतना पृथुः ॥ १० ॥ गीराणामाह्वश्रान्तिवीक्ष्य तत्सङ्क्रमा-
 दिव ॥ चण्डाशुः पश्चिमाऽम्भोधौ । त्वात्वा श्रान्ति किलाजच्छिदत् ॥ ११ ॥ सेनान्योराज्ञया वीराः कर्मलब्धजयाजयाः ॥ रणकर्म विमृच्याऽथा
 स्वं स्वं पदमुपागमन् ॥ १२ ॥ किञ्चिन्मन्दयितोत्साहा । वीरसप्तकबन्धनात् ॥ अपासार्पित्समिद्भूमे-श्चमूः खेचरचक्रिणः ॥ १३ ॥
 गर्जद्वीरगणतोद्यं । स्तुत मङ्गलपाठकैः ॥ अमोदत बलं राज्ञो । यथा कैरविणीवनम् ॥ १४ ॥ औपधीवारिणा भूयो । भटान् सर्वान्
 पशूनीप ॥ पूर्ववत्सज्जयामास । निजान् खेचरचक्रयपि ॥ १५ ॥ भूयास्ते मदनाद्याधौ-यधीपानीयसज्जिताः ॥ क्षिप्ताः पवनवेगे-
 न । पञ्जरेण्यसादिषु ॥ १६ ॥ आलिङ्गितान् रणश्रान्त्या । वीरानीर्व्यावशादिव ॥ आलिङ्ग प्रमीला द्रान् । सर्वाङ्गसुखकारिणी ॥ १७ ॥
 इति श्रीजयानन्दचरित्रे युद्धाधिकारे द्वितीयदिने भोगरत्यादिसुहृदष्टकादिजयनामा वार्णरेव युद्धाधिकारः ॥

अहो जयश्रियो भूपः । स्वाद् युद्धं न विना च सा ॥ इति युद्धावकाशायाऽऽरोहत्पूर्वाच्चलं रविः ॥ १८ ॥ पराभववशा-
 त्कचित् । केचिदर्जजयाद्भटाः ॥ केचिच्चमङ्गलतोद्यै-रबुध्यन्त रणोत्सुकाः ॥ १९ ॥ पूर्ववत्सज्जतां कृत्वा । पताकिन्योदयोर-
 पि ॥ सेनान्योराज्ञया वीरा । रणार्थमुपतस्थिरे ॥ २० ॥ मर्याः शौण्डा धनैर्भूपाः । परान्नैरिव बाहवाः ॥ न तृपन्ति

पुराप्यस्ति । वहामोन्मुधटान्न तत् ॥ ५५ ॥ बन्धाय वैरिणां सुत्र । बहूनामपि बह्वपि ॥ प्रगुणं वर्ततेऽस्माकं । कर्त्तव्यामस्ततः क-
थम् ॥ ५६ ॥ स्वकीचिद्धीवधान्नूनं । स्त्रीहत्या वो भविष्यति ॥ बन्धे यलायने चाऽपि । ज्ञातेऽस्मचोऽधुना रणे ॥ ५७ ॥ मर्मा-
विद्विर्बचोपाणी-रेवं ते व्यथिता भटाः ॥ मायास्त्रीस्ताः शरासरात् । सारात् हन्तुं प्रणिन्यिरे ॥ ५८ ॥ ताश्च तानहरन् बाणो-स्त्वेरैर्वा-
तोर्बपरिव ॥ कुतः सिध्यन्त्यभाग्यानां । हता विभिर्मनोरथाः ॥ ५९ ॥ स्त्रीभटा विद्विषां दर्पान् । सुप्रयुक्तेर्महायुधैः ॥ निजघ्नू-
रोगिणो रोगान् । भिषजो भेषजैरिव ॥ ६० ॥ तेषां सहस्रसङ्ख्यानां । ससैन्यानां रणो महान् ॥ कृतान्तस्यैव पोषाय । तोषाय च तदाऽभवत्
॥ ६१ ॥ महान् वीराङ्गदो वीरः ॥ स्त्रीरूपोऽपि तदाहवे ॥ कुर्वन् वै रैरिसंहारं । कृतान्तोपमतां दधौ ॥ ६२ ॥ सायकैर्गजसिंहोऽपि नाय-
कैर्विद्विषां ध्वयं ॥ वीराङ्गदमेननायी-द्रथाकुलत्वं चिरं युधा ॥ ६३ ॥ वीराङ्गदस्ततः शैलं । मुमुचे नागविधया ॥ गजसिंहोऽपि तं
चूर्णी-चकाराऽशनिविधया ॥ ६४ ॥ गजसिंहस्ततो विद्या-सिंहं वीराङ्गदेऽमुचत् ॥ योयानगजं चाऽचि । यावत्क्रोधोद्भूतः स
च ॥ ६५ ॥ तावच्छरभविद्यां सो-ऽस्मार्पदीराङ्गदो द्रुतं ॥ प्रादुर्भूतस्तया निग्नन् । शरमो रभसाद्रिपून् ॥ ६६ ॥ शरभंगजसिंहस्तं ।
हन्तुं बाणान् निरन्तरान् ॥ मुमुचेऽसिगदादीन्य-प्यायुधानि सहस्रशः ॥ ६७ ॥ उत्पतन् व्योम्नि गर्जन् स । भित्त्वा सर्वायुधो-
ध्वयं ॥ नखराहत्य दुर्दर्यो । गजसिंहमपीपत् ॥ ६८ ॥ पतितं नागपाशैस्तं । बद्ध्वा वीराङ्गदोऽग्रहीत् ॥ वाराविव गजं रज्जु-
बद्धं गजनिपन्यकृत् ॥ ६९ ॥

स्त्रीरूपोऽय महाबाहु-थिरं कृत्वा शराशरि ॥ गजानन्दाय मुमुचे । शक्तिं ज्वलनवर्षिणीम् ॥ ७० ॥ जघान प्रतिशक्त्या

तां । गजानन्दोऽपि लीलया ॥ भवतृष्णां यथा सर्वाऽनित्यभावनया सुधीः ॥७१॥ मोहनास्त्रं महाबाहु-रमुचैरिणस्ततः ॥ तेनाऽऽ-
 सादितमोहं च । बद्धं जग्राह तं पुनः ॥ ७२ ॥ एवं वीराः सुघोषाद्या । अपि स्वान् प्रतियोधनान् ॥ खेदयित्वा चिरं युद्धै-ल्लोह-
 दिव्यास्त्रभीषणैः ॥ ७३ ॥ नानास्त्रजर्जरान् श्रान्तान् । नागपाशादिभिर्जवात् ॥ निबध्य युगपदैवा-बिन्धिरं शिबिरे निजे ॥७४॥
 ॥ युगं ॥ बद्ध्वा शतानि पञ्चैवं । वीक्ष्य नीताब्जिजान् भटान् ॥ त्रस्तं व्यस्तं समस्तं द्राग् । विद्याभृच्चक्रिणो बलम् ॥ ७५ ॥
 खेटचक्री च तद्वीक्ष्य । क्रोधमानाभिभूतिभिः ॥ युगपद्रथयितो याव-दायाति समरावनीम् ॥७६॥ तृतीयस्तत्तनूजस्तं । सतृष्णः
 समरे भटः ॥ मस्य व्यजिज्ञयत्ताव-न्यणिमाली कृतजालैः ॥७७॥ तात ! रण्डासु कोऽयं ते । कीटिकास्त्रिव 'काश्यपेः ॥ सद्ग्रा-
 मोपक्रमः स्फूर्ज-दोजसाऽस्तचिडौजसा ॥ ७८ ॥ स्त्रीत्वेनोपेक्षितास्ता हि । मयोच्छृङ्खलवामगुः ॥ समन्तूर्निग्रहिष्येऽथ । ग्रहिष्ये
 तद्दृष्ट्वाद्भटान् ॥ ७९ ॥ निषिध्य तातमित्युच्चा । कुम्भिकुम्भस्थलस्थितः ॥ मणिमाली द्विपन्मालां । दलन्नरिबलेऽविद्यात् ॥८०॥
 गाहमाने बलं तस्मिन् । कासारमिव कासरे । योर्धैर्मुचिरे मार्गा । स्वद्धिर्दुर्दुरेव ॥८१॥ सोचे चापात रे रण्डाः ! करण्डाः ।
 कपटाश्रियां ॥ करोम्यनक्रतुण्डा वो । मुण्डमुण्डाः क्षुरग्रकैः ॥ ८२ ॥ स्वाधिक्षेपमिति श्रुत्वा । स्त्रीभटास्तो दधाविरे ॥ सहन्ते
 वीरधिकां । वीराश्च हरयश्च न ॥ ८३ ॥ तेषु वीराङ्गदो वीरो । स्त्रोच मणिमालिनं ॥ तस्मिन् वर्पन् शरश्रेणी-धाराश्रेणीनिगेऽ-
 ब्दवत् ॥ ८४ ॥ वीरं वीराङ्गदं युध्य-मानं रूपेण योषितः ॥ मणिमाल्यप्युदग्रौजाः । प्रास्तृणोद्विशिखालिभिः ॥ ८५ ॥

अथो किरणमाल्याद्या । आतरोऽस्य परेऽपि च ॥ पञ्चैकोनानि युद्धाय । शतानि प्रदधाविरे ॥८६॥ तेऽपि वीराङ्गदादन्यैः ।

स्त्रीरूपं लशलिभिः ॥ आहूयन्ताऽऽहवाय द्राण् । पत्रवाहौघवर्षिभिः ॥८७॥ न दिशो विदिशो नाऽपि । नाऽऽकाशं न च भूरपि ॥
सदस्ये तेषामलक्ष्यन्त । शरा एव तु सर्वतः ॥८८॥ अथ ज्वालाकुला शक्ति-मुमुचे मणिमालिना ॥ अभैत्सीत्प्रतिशक्त्या तां । वीरो
वीराङ्गदो रयात् ॥ ८९ ॥ ततो वीराङ्गदो धीरो । वैरिप्राणापहारिणः ॥ शूकरान् विधयाऽमुञ्चद् । घोरघुरदुर्धरान् ॥ ९० ॥ इमाना-
पततो दृष्ट्वा । मणिमाली महाभटः ॥ अमुचद्विद्यया सिंहं । सहसा तान् जघान सः ॥ ९१ ॥ तं वीक्ष्याऽभ्यापतन्तं च । सिंहं
वीराङ्गदो द्रुवं ॥ शरभं प्रागिवाऽमुञ्चत् । स हयैश्चमक्षयत् ॥ ९२ ॥ शरभं रभसाऽऽयान्तं । मणिमाली विलोक्य तं ॥ विद्याऽवता-
रिताऽन्देन । गर्जता मृतिमापिपत् ॥ ९३ ॥ मणिमाली गजं वीराङ्गदस्याऽपीपतच्छरैः ॥ रथं पवनवेगोऽस्य । सिंहयुक्तमथाऽर्पयत् ॥ ९४ ॥
तमास्थाय मुदा वीराङ्गदोऽपि मणिमालिनः ॥ पृथक्पृथक्किर्मितं । मतङ्गजमपीपतत् ॥ ९५ ॥ मणिमाल्यप्यथाऽऽस्थाय । नव्यं-
निघातुं रथं ॥ क्रुद्धो न्याचुकुलद्वीरं । वपुष्याऽऽपतिपत्रिभिः ॥ ९६ ॥ वीराङ्गदस्य सोऽच्छैस्तीव्र । क्रमात्सप्तधनूपि च ॥ न
प्रहीतुं न मोक्तुं च । शशार्कस्य ततः शरान् ॥ ९७ ॥ ततः प्रस्थापनाऽस्त्रेण । मणिमाल्याश्चक्षुपुत् ॥ वीराङ्गदं पराङ्घाऽपि । स्त्री-
भटाभिखिलानपि ॥ ९८ ॥ निद्राणं नागपादैश्चाऽ-चम्राद्वीराङ्गदं भटं ॥ मणिमाल्यङ्गिन् मूढ-मारम्भ इव कर्मभिः ॥ ९९ ॥

एवमेव महाबाहुं । चिरसुदश्रमाहुलं ॥ निद्राणान्मालिनोऽस्त्रेण । निवबन्धु पृथक् पृथक् ॥ ६०० ॥ मणिमाल्यपि तान्
पदृष्ट्वा । निघातुमहापटे ॥ यावद्वृक्षाति केवचं । इव जाले विमिद्विलान् ॥ ११ ॥ तावत्पवनवेगाद्या-स्त्वमाह्लासत संयते ॥ क्रुद्धोऽके
स्त्रीभटान्मुञ्चा । स सदग्राभयितुं पुनः ॥ २ ॥ वीराणामाहवाऽऽह्वानं । श्रुत्वाऽऽह्वानं द्विजन्मनां ॥ सर्वेषामपि कार्याणा-अन्त-

धानं हि गीयते ॥ ३ ॥ बह्वो भोगरत्याद्याः । खेटवीराः परेऽपि च ॥ अयुयुधन् विचित्रास्त्रै-स्त्वं द्विपारिमिव द्विपाः ॥ ४ ॥
 म चंसोऽप्यमदांश्चक्रे । वीरः शस्त्रैर्वहन्नापि ॥ मितत्वियो ग्रहानेको-ऽप्यर्कः सृजति निस्त्विष्यः ॥ ५ ॥ आत्रा अंसब्जया जुन्नो ।
 युध्यमानेन तेन च ॥ यान्तिरुणमालयेति । वद्वानादाय तान् भटान् ॥ ६ ॥ तानचद्ज्ञापनाचन्द्र-गतिना भूभुगाऽपतत् ॥ स्त-
 भिन्या विद्यया द्राह् चाऽस्तम्नात्किरणमालिनम् ॥ ७ ॥ नष्टाहिवन्धनांश्चक्रे । तांश्च गारुडविद्यया ॥ प्रावृधुत्प्रबोधिन्या ।
 विद्यया च निजान् भटान् ॥ ८ ॥ ततः सञ्जाः पटं भित्तो-द्गीय तेऽप्युपभूषति ॥ आययुः स्त्रीभटाच्छिन्न-जालतथटका इव ॥ ९ ॥
 यानास्त्रादिप्रदानंश्च । सद्यंक्रं तांश्च भूषतिः ॥ उदस्तम्नाच्च कारुण्या-त्ततः किरणमालिनम् ॥ १० ॥ स्वस्य स्तम्भाद्वन्धमोक्षात् ।
 शुद्धः किरणमालयथ ॥ अनात्मज्ञो नृपं हन्तु-मुद्यम्यासिम्रधावत ॥ ११ ॥ यावत्प्रहरते भूषं । वीरमानी स चाऽसिना ॥ तावन्तु-
 पोऽसिमुहालय । तं मुष्टया मृद्वताडयत् ॥ १२ ॥ सोऽप्यसन्मूर्च्छितो भूमा-चहत्तोऽपि कृपालुना ॥ मृद्वीमपि चेपटां किं । मृगाऽरेः
 सहते मृगः ? ॥ १३ ॥ तं च चन्द्रगतिर्वध्वौ-पर्धनीरेण सञ्चितं ॥ गृहीत्वा भूभुगादेशात् पूर्वबद्धध्वमीमिलत् ॥ १४ ॥

अथ नामप्रतापाभ्यां । समं किरणमालिनं ॥ वद्धं मत्वा निलिल्येऽर्कः । पश्चिमाऽब्धौ भयादिव ॥ १५ ॥ बन्धात्स्वनोर्भटानां
 च । खेटचक्री चमूपुतः ॥ दूर्याकान्तकरश्चन्द्र । इव विच्छायतां ययौ ॥ १६ ॥ बहूनां वैरिणां बन्धाद् । भूपसैन्यममोदत ॥
 कान्ये कविरिवार्यानां । बन्धाऽह्वाणां निवन्धनात् ॥ १७ ॥ इति श्रीजयानन्दराजर्षिचरित्रे खेचरचक्रित्रीजयानन्ददृष्ट-
 पुद्गाऽधिकारे तृतीयदिनपुद्गविस्तरः ॥

सम्युज्य महान् द्विवान् । भर्तनिद्राभिसारिकाः ॥ विमुष्टा द्राक् पलायन्त । भानुमत्युद्गमोन्मुखे ॥ १८ ॥ त्रियमाणैर्भटैः

सहस्ये । पुत्रं तोषयितुं किल ॥ कृतान्तजनको युद्धा-रम्भवारणमुज्ज्वलं हे ॥ १९ ॥ द्वयोरपि विरुथिन्यो-रदीपिष्ट भटोच्चयः ॥
रणोत्साहस्तदोद्यद्भिः । करैरिव दिवाकरः ॥ २० ॥ अथो समग्रसामग्या । स्फुरितोदग्रतेजसी ॥ अनीके ते रसमीकाय । डुढौ-
क्वाते दृढौजसी ॥ २१ ॥ उद्विडिरे सपत्रेभ्यो । दधद्भयः फलसंहतीः ॥ पत्रिणः शूरवर्गेभ्य-स्तरुभ्यश्च पत्रिणः ॥ २२ ॥ पत्रवाहैर्मिथो
मृत्तैर्ध्वणिता रुधिरारुणाः ॥ प्रवीरास्तुलयाञ्चक्रुः । प्रफुल्लान् किञ्चुकद्रुमान् ॥ २३ ॥ खेडभितः पत्रिणो वीर-मुक्ताः सङ्घट्टिता
मिथः ॥ पक्षोत्ताला इव व्याला-स्तुण्डातुण्डयचरीकरः ॥ २४ ॥ अस्तिभिर्युगपच्छिन्नाः । केषाञ्चिन्मौलयो मिथः ॥ व्योमन्यु-
च्छलिता दन्ता-दन्ति चक्रुर्गु राहवः ॥ २५ ॥ एवं घोरे रणे चक्रि-सुभटैर्भूषसैनिकाः ॥ अपासार्यन्त कल्लोलै-रिवान्वेः सरिदू-
र्भयः ॥ २६ ॥ वीक्ष्याऽपसरतस्तांश्च । द्वेषिकक्षदवानलः ॥ सिंहयुग्यरथो वज्र-वेगः सङ्ग्राममास्थितः ॥ २७ ॥ योधून् यतो
यतोऽद्राक्षीत् । स जघान ततस्ततः ॥ ततस्ततो हि दावाग्नि-दहेत्कक्षो यतो यतः ॥ २८ ॥

अथो पवनवेगोऽपि । रणपारयियासया ॥ विपक्षवाहिनीं क्षेप्तु-मुपास्थित रथस्थितः ॥ २९ ॥ तद्वर्णैर्व्यथमानाश्च । वैर-
मेवादितो भटाः ॥ दुर्भोचरिव धर्मज्ञा । निमिन्दुः कलिकारणम् ॥ ३० ॥ वीरश्चन्द्रगतिश्चाऽपि । स्पृहयालुर्यशःश्रियं ॥ प्राप्तत्
प्रहरन् वीरान् । रणे तैरस्त्रलघ्नतिः ॥ ३१ ॥ भोगरत्यादयश्चाऽपि । रतिं यशसि विभ्रतः ॥ द्विपत्सर्वकं रोपै-र्युद्धे युयुधिर्
भटाः ॥ ३२ ॥ सर्वे ते ज्वस्तुरुश्चाक्रि-सैन्यं दैन्यद्विपद्भटं ॥ वार्णैर्निजचमूत्राणै-र्वैरिप्राणैककौणैपैः ॥ ३३ ॥ युध्यमाना विचि-
प्रास्त्रै-ररीणां प्रचलं चलं ॥ उपद्रुद्रुरंते च । कपाया इव संयमम् ॥ ३४ ॥ केषाञ्चित्तेऽच्छिदंश्चापान् । केषाञ्चिद्वन्वसिद्धिनीः ॥

कंषाध्वन् शबान् वारणः । फेयाश्चिन्त्युसंशयान् ॥ ३५ ॥ ततो युधोऽपसृत्यैते । खेटेन्द्रं शरणं ययुः ॥ मिथ्यात्वादिव सम्यक्त्वं ।
 भविनो भरमीरवः ॥ ३६ ॥ भद्रां पवनवेगाद्यै-निजां चीक्ष्य विलुधिनीं ॥ भृशमुज्जागरक्रोध-श्रक्नी विद्याभृतां जगौ ॥ ३७ ॥
 शान्त्यादपि भुजिष्या ये । मर्मबाऽऽज्ञकजीविनः ॥ तेष्वपि भजन्ति मे सैन्यं । चमन्ति च सुतादिकान् ॥ ३८ ॥ तथाऽप्येवं परा-
 भूतिं । हहा ! जीमन् सहाभ्यहं ॥ चहामि खेटचक्रित्वाऽभिमानं तद्विगस्तु माय् ॥ ३९ ॥ दुष्टाः पवनवेगाद्या । घड्यास्तद् द्रुतमेव
 मे ॥ इत्युक्त्वा स रथं याव-दारोहति युयुत्सया ॥ ४० ॥ सुतानां प्रथमस्ताव-घक्रवेगः सभक्ति तं ॥ तृणीयितद्विपचक्रः । खेट-
 शक्रं व्यजिह्वपत् ॥ ४१ ॥ शेषः पातालमूले सच शरचक्रितः सांस्थितो नाऽऽहवाहो । भूताधारा धरित्री न विशिखनिकरैः स्फोट-
 मर्हत्यसौ च ॥ क्रन्दन् भीत्या त्वदराजलनिधिरपि नो शोपयोग्यो विशेषात् । शङ्केण प्रागपीमेषान्निकठिततद्विशिष्टप्रपक्षाभा शैलाः
 ॥ ४२ ॥ घट्टिप्सानाः सुरैकःस्थितिचुतरतयो देवताः किं विजेयाः ॥ शीर्णाहित्वादवध्यो जगदनभिमतोऽप्येव नूनं कृतान्तः ॥
 स्याता वीरश्च कश्चित्च समिति पुरो वर्त्तते न त्रिलोक्यां । तत्कं जेयं विजेतुं रणरणकरकं तात ! शस्त्रं च धत्से ॥ ४३ ॥ निःसारा
 भटमानिनोऽपि न नरा गाढापराधेऽपि ते । घड्याः सम्प्रति कोऽपि नाऽस्ति च हरिश्चक्रो च युद्धोद्यतः ॥ दैत्येन्द्रा विविशू रसा-
 तलपिले देवास्त्यनन्ते घने । कस्तत्ते रणकौतुकाय भविता पर्याप्तवीर्योऽधुना ॥ ४४ ॥ तर्त्तभग्नपु हीनेषु । कः खेदस्तात योऽष्टपु ॥
 फाकोला अपि किं कीटान् । कृपणास्त्रासयन्ति न ॥ ४५ ॥ तत्किं संरभसे तेषु । रभसेन जयाम्यमून् ॥ पशुरेव लताच्छेत्तु-मर्हति
 न्यगभिद्भिदुः ॥ ४६ ॥ त्वपि विश्वत्रयीजेत्रे । सति नो सुलभो रणः ॥ स्वपुत्रस्याऽपि तच्छौर्यं । पश्याऽऽद्याऽवसराऽगतम् ॥ ४७ ॥
 धार्त्र्या किं प्रविभिद्य पन्नगततीरुत्त्रासयामि द्रुतं ? किं भूमौ परिपतयाम्युडुगणान् वारणैः प्रपक्काऽऽव्रवत् ? किं शक्त्या परिशोप-

यामि जलधिं ? किं वा गिरीधूर्णया-म्येवं विद्धि समग्रशक्तिकलितं मा स्वाऽनुरूपं सुतम् ॥४८॥ इत्युक्त्याऽऽनन्दितं तातं । निषिध्या-
ऽनुमतोऽनुता ॥ चक्रवेगो द्विषा चक्रं । निमग्नक्रामत क्रमात् ॥ ४९ ॥ न पादार्तेन रव्याभि-र्नाथीर्येन च हास्तिकैः ॥ इना-
पगामहापरः । सोऽस्तालि प्रसरन् रणे ॥५०॥ तद्वाणैः सर्वतो देह-प्रविष्टार्द्धमहाभटाः ॥ अल्या इव अख्यास्त-तनयः सर्वतो वधुः ॥५१॥

अथो पवनवेगस्त-मह्लास्त त्रस्तशत्रवं ॥ रणार्थिनं तमालोक्य । चक्रवेगोऽप्यवम्भणीत् ॥ ५२ ॥ बुद्धिस्त्यजति दर्पान्धं ।
किं रे मूर्ख ! मूर्धूर्यसि ? ॥ मदस्यग्रे यदस्यग्रे-त्तनस्तिष्ठन् सुदुर्धिया ॥५३॥ आयाल्यान्मम तातस्य । मूढ भूत्वाऽपि सेवकः ॥ विप-
क्षत्वं भजन् यस्या । बलाभार्याः प्रगल्भसे ? ॥ ५४ ॥ हन्यमानं मयाऽद्य त्वा । न सा तु नास्यते ध्रुवं ॥ प्रस्यमानं हि सिंहेन ।
मृगं रक्षति किं मृगी ? ॥५५॥ रक्षन्त्या च तयाऽऽत्मानं । क्षिप्तोऽसि त्वं रणे मम ॥ व्याधैर्व्याघ्रमुत्ते श्वान । एव प्राग् क्षिप्यते
न किम् ? ॥ ५६ ॥ त्वा च ता च भटमन्या । निग्रहीष्यामि लीलया ॥ उष्णाशुर्वा शीताशुर्वा । स्वभाणोर्भक्ष्यमेव हि ॥ ५७ ॥
जगौ पवनवेगोऽपि । त्वत्तातः प्रभुरेव मे ॥ परिणीता वधूमिच्छ-ब्रह्मदुत्पथगः पुनः ॥५८॥ नासाहीनो न देवोऽर्च्यः । सेव्यो
न नयम्वर प्रभुः ॥ अन्यायिना च नैन श्रीः । स्थानीत्यनुभविष्यसि ॥ ५९ ॥ सैन्यस्याऽस्य प्रसिद्धा या । स्वामिनी भामिनी न
सा ॥ अमर्लक्षयकाला सा । परं दुदवमेव च ॥६०॥ त्वन्मे मत्तेऽथवा मृत्यु-युद्धेनैव हि भोत्स्यते ॥ तद् युध्यस्व विमुच्यैत-द्वचोऽडिडमड-
म्वरम् ॥६१॥ प्रज्ज्वलन्निति तद्वाचा । वात्ययेन दवानलः ॥ दग्धुं वैरिवनं च-वेगोऽप्युच्चच्छराचिपः ॥६२॥ एताः पवनवेगोऽपि ।
गर्जन्नन्द इवोन्नतः ॥ शरधोरणिधाराभि-रायन्तीनिरारयत् ॥ ६३ ॥ ज्यायांसं आतरं दृष्ट्वा । युध्यमानं महायुधैः ॥ महावेगो
युधेऽधावद् । द्वितीयः सेटचक्रिभूः ॥ ६४ ॥ स चन्द्रगतिनाज्योधि । त्रिरोधिघ्नान्तभास्वता ॥ शराश्चरि तयोश्चाऽऽसी-दसीमो-

त्साहर्गोर्पयोः ॥ ६५ ॥ मणिमाली तृतीयोऽपि । चञ्चिभूः सुमटाग्रणीः ॥ द्राग् भोगरतिवीरेण । युधे धावन्नरुध्यत ॥ ६६ ॥
 चण्डवेगं च सेनान्यं । धान्तं घन्यधारिणं ॥ वज्रवेगचमूनाथः । स्थिरं योधुमुपास्थितः ॥ ६७ ॥ ततोऽष्टावपि ते काष्ठा-गजा-
 इव महाहवे ॥ गर्जन्तो गर्जतो पोर-मज्जगर्जनरूपधम् ॥ ६८ ॥ उदडीयन्त तद्भाणा-स्तनुत्राणादिभेदिनः ॥ केषाञ्चिच्च भया-
 त्राणा । निस्त्राणाः पश्यतामपि ॥ ६९ ॥ अन्येऽपि सैनिकाः सैन्य-रन्योऽन्यं सैन्ययोर्द्वयोः ॥ आह्वयग्राहमाह्वयि-पताऽऽह्वम-
 हाप्रहात् ॥ ७० ॥ सुमटाः कोटिगोऽप्येवं । शरकरामुकपाणयः ॥ मिथः कटकयुग्मस्थाः । समीकायोपतस्थिरे ॥ ७१ ॥ पवनेन
 समं चक्र-वेगस्याऽथ सुदुर्दरः ॥ अभूदभूमिनिश्रान्तेः । समरोत्समरोपतः ॥ ७२ ॥ चक्रवेगो द्वियो घन्वाऽभिदद् हृदिव मर्म-
 यागू ॥ तदादाय नयं सोऽपि । तस्यतत्कर्मवत्तपः ॥ ७३ ॥ युगपद्भिन्दिपालेन । तानभङ्क्तां परस्परं ॥ स्यन्दनं दुधियो बन्धु-
 स्नेहं दुर्गचसा यथा ॥ ७४ ॥ गदामुद्यम्य चक्रोऽथ । दधावे यवनं प्रति ॥ गदयैवाऽबुचूर्णतां । सोऽप्यश्मानमिवाऽश्मना ॥ ७५ ॥
 ततो योधावप्युप्येतां । मृद्राम्यामिभानि ॥ आस्कल्यास्कल्य तावेवा-भज्येतां नत्विमौ भटौ ॥ ७६ ॥ चक्रवेगः शिलाभेको ।
 व्योम्नुररुच्युत्य महीपती ॥ मुमुचे यननाय द्राग् । मोहस्त्वृष्णामिवाऽङ्गिने ॥ ७७ ॥ आहत्य मुद्ररेणता । पवनोऽप्यपिनद् द्रुतं ॥
 गुपीः सम्यक्खलाभेन । दीर्घामिव भगस्यतिम् ॥ ७८ ॥ आरुह्याऽथ रथौ विद्या-पितौ द्वावपि तौ भटौ ॥ चिरं व्यामुञ्चतां वीर-
 मदञ्जरहरान् शरान् ॥ ७९ ॥ शूलं जयाश्रियो मूलं । चक्रवेगस्ततोऽमुचत् ॥ कदलीकाण्डवत्काण्डः । पवनस्तदसृण्डयत् ॥ ८० ॥
 यस्त्वेतस्तरजग्रं च । चक्रवेगोऽगगत्य तं ॥ मीष्मामर्चिष्मतां शक्ति-मस्मार्पीद्विघसरां द्विषाम् ॥ ८१ ॥ भ्रमयित्वा च तां प्राप्तां ।

श्रुत्कारकरीं करे ॥ वेगात्पवनवेगायाऽचत्त्राणापहारिणीम् ॥ ८२ ॥ पवनोऽन्येऽपि वीराश्च । तां मेतुं शस्त्रसंहतीः ॥ व्यमुञ्चन्
तु फेलेस्ताः । सत्क्रिया इव दुर्जने ॥ ८३ ॥ तथा हृद्याहतः सद्यः । पवनः स्यन्दनेऽपतत् ॥ सा च मोक्तुः करेऽयासीच्छथेनीव
चटकार्दिनी ॥ ८४ ॥ ज्ञात्वा पवनवेगं च । मूर्च्छालं नागपाशकैः ॥ अवघ्नाच्चक्रवेगः स्त्री-मूढं डिम्भैरिव स्मरः ॥ ८५ ॥

अधेन्दुगतिना साकं । चिरं युध्वाऽपि सायकैः ॥ नाऽर्ज्यपीचं महावेग । इव मिथ्याक्रियो भवम् ॥ ८६ ॥ आग्नेयास्त्रं
ततोऽमुञ्चन्महावेगोऽतिदारुणं ॥ चारुणास्त्रेण तच्चन्द्र-गतिद्राक् निरवीवपत् ॥ ८७ ॥ त्रिशूलं वैरिणां मौलिशूलच्छर्शनादपि ॥
महावेगोऽधुचच्चचाऽच्छिनच्चन्द्रगतिः शरैः ॥ ८८ ॥ अयोगोलं महावेगो । यन्त्रेण व्यमुचत्ततः ॥ शस्त्रैरस्खलता चन्द्र-गति-
स्तेनाऽऽहतो हृदि ॥ ८९ ॥ मूर्च्छया स्यन्दनेऽपतत् । किम्पचान इवाऽर्थितः ॥ तं वेगेन महावेगः । सर्पपाशैर्बन्ध च ॥ ९० ॥ अयो-
विधोद्भवाद् द्वैर्द्वै-विविधैरायुधैर्धिरं ॥ युध्वा भोगरतिं भूरि । मणिमाल्यप्यशिश्रमत् ॥ ९१ ॥ अहिपाशैस्ततोऽवभात् । स च
भोगरतिं तथा ॥ न यथाऽशाशक् श्वास-प्रश्वासादिविधावपि ॥ ९२ ॥

चण्डवेगोऽथ सेनानीर्वज्रवेगं चमूपतिं ॥ चक्रवेग इवाऽवभाच्छ्रान्तं सुचिरसङ्गैः ॥ ९३ ॥ भूषस्येति मटा बद्धा-श्चत्वा-
रश्चाग्निगो भटः ॥ कपाया इव मोहस्य । धर्मस्योपश्रमादिभिः ॥ ९४ ॥ चक्रवेगादयश्चाऽमी । पवनादीन्प्रियन्त्रितान् ॥ यावत्क्र-
क्षासु निधिष्य । यान्ति स्वस्वरथस्थिताः ॥ ९५ ॥ तावद्दीराङ्गदेनाऽऽशु । तत्स्वरूपे निवेदिते ॥ आगत्य श्रीजयः क्षमायः । शरा-
सारं स्तरोध तान् ॥ ९६ ॥ तद्गार्गेर्व्यथितास्ते च । समं सर्वेऽप्यरुन्तुदः ॥ चक्रवेगादयो योद्धुं । चद्धान्मुत्त्वा झुठौकिरे ॥ ९७ ॥
युष्यमानः संहतैश्चाऽऽकर्षिण्या विद्यया नृपः ॥ चद्धान् पवनवेगादी-नाऽऽकृष्य स्वरथेऽनयत् ॥ ९८ ॥ श्रोतयित्वाऽहिपाशांश्च । तेषां

गारुडविधया ॥ वीराङ्गदेन चौपध्याः । पाथसा तानसज्जयत् ॥ ९९ ॥ आस्थाय स्वरथास्तो चाऽऽधावन्त समिते पुनः ॥ परा-
 भवो हि वीराणा । वायुस्तेजोऽग्निद्वये ॥ ७०० ॥ वीक्ष्याऽथ पवनश्चण्ड-वेगं भूपेन योधिन् ॥ पुत्राभिभूतिवैरेणाऽऽह्वास्त पिप्रन्
 रदान् कुधा ॥ १ ॥ सोऽपि सिंह इवाऽऽगत्य । कुधा पवनमृचिवान् ॥ प्राणसन्देहमप्याऽऽप्या-न्योजसा किं प्रगल्भसे ? ॥ २ ॥
 न नन्दति चिरं प्रायः । पराछुर्भोजसा मदः ॥ उष्णभानुकराचप्या । कियत्तपति बालुका ? ॥ ३ ॥ बध्वाऽहं त्वां न मोक्ष्यामि ।
 शिथिलं चक्रवेगवत् ॥ यदि वेत्ति न मे शक्ति । तत्पृच्छ निजमङ्गजम् ॥ ४ ॥ तव मोचयिता कोऽपि । सोऽप्यथ प्राणसंशयं ॥
 नीतोऽस्ति चक्रवेगेन । यस्य वीर्यं त्वमन्यभूः ॥ ५ ॥ तद्याहि त्वा विमुञ्चामि । चिरं स्वार्थैकसौहृदात् ॥ स्वयं शालभवल्मतात् ।
 स्वामिद्रोही त्रियस्व वा ॥ ६ ॥ पवनोऽप्यन्यभापिष्ट । सकृदन्यकृतं जयं ॥ स्वयं बालजयं वा किं । वदन् गर्वेण गर्जसि ? ॥ ७ ॥
 सकृन्मज्जयदर्पाऽन्ध्यात् । स्वयं शालभमार्गेण ॥ जिघांसुरप्यहं वैरा-चक्रवेगमुपेक्षिषि ॥ ८ ॥ ततो बालार्द्धेन त्वां । पापिनं हन्तु-
 मागमं ॥ पञ्चास्यः सहते किं वा ? । निजिडिम्भादिनं किरिम् ॥ ९ ॥ उक्तिप्रत्युक्तिभिः किं वा ? । शास्त्रवादे ह्यमूर्ध्वं ॥ समरे त्वस्त्र-
 मेवेति । तत्तुरुन्व भटोऽसि चेत् ॥ १० ॥ इत्युक्त्या कुपितश्चण्ड-वेगश्चण्डपराक्रमः ॥ विशिखैस्तिरयामास । पवन सोऽपि तं न्यात्
 ॥ ११ ॥ शराशरि चिरं कृत्वा । चण्डवेगं श्रमातुर ॥ आजधान त्रिशूलेन । पवनो हृदि तं दृढम् ॥ १२ ॥ मूर्छया पापतिं नाग-
 पाशैर्बध्वा च तं रयात् ॥ वैरनिर्यातनाहृष्टः । पवनः शिबिरेऽनयत् ॥ १३ ॥

अध श्रीश्रीजपानन्द-श्चक्रवेगादिभिः समं ॥ शुष्यमानोऽभनक् तेषा । चन्धूनां युगपद्रथान् ॥ १४ ॥ उत्प्लुत्योत्प्लुत्य

तान् सर्वान् । धनुर्मुक्तगरादितान् ॥ भूपीठेऽल्लुठद्वाणैः । स्रवत्तद्विस्रपङ्क्तिः ॥ १५ ॥ अतिशौर्यात्समास्थाय । पुनर्विद्याकृतान्
रथान् ॥ युध्यमानांस्तथैवोव्यां । लीलयाऽलोठयन्तुः ॥ १६ ॥ अभूदित्यसकृद्भूषे कृपालौ ताननिघ्नति ॥ प्रशशंसुः सुरा राज्ञः । कृपां
तेषां च साहसम् ॥ १७ ॥ नागपाशैस्ततोऽब्रुवात् । नृपस्त्रीरपि तान् समं ॥ निर्वहन्ति कियद्युद्धं । सुपर्णेन सहाऽहयः ॥ १८ ॥ निन्ये चन्द्र-
गतिस्तांश्च । स्कन्धाऽऽनरे नृपाज्ञया ॥ हृष्ट्वा किरणमाली च । मुमुदं बन्धुसङ्गमात् ॥ १९ ॥ आरास्रक्षतवीराङ्गो-च्छलितैः शोणि-
तैरथ ॥ २० ॥ आक्तो रक्तश्च सूर्योऽजात् । त्नातुं त्वपरवारिधौ ॥ २० ॥ स्वस्वस्वाम्याज्ञया जज्ञे-ऽवहारः सैन्ययोर्द्वयोः ॥ द्विधाऽपि
मुक्तसह्याश्च । भटा जग्मुर्निजं पदम् ॥ २१ ॥ जयाऽजयभवानन्द-शोकाभ्यां दधतुर्वले ॥ दिनरात्र्युज्ज्वलश्याम-मेरुपाश्वद्वयो-
पमाम् ॥ २२ ॥ शुशोच तनयान् बद्धान् । खेटचक्री भृङ्गं निशि ॥ तद्रक्षायै युधे स्वस्र । मन्यमानः प्रमादिताम् ॥ २३ ॥ सेनान्यं
प्राक्तनं बद्ध । ज्ञात्वा चक्री निजात्मजं ॥ द्विधा महाबलं न्यास्थ-त्तत्पदे राजकाशयात् ॥ २४ ॥ अपि कण्ठगतप्राणा । भटहस्त्या-
दयोऽखिलाः ॥ सज्जिता मज्जनं नद्यां । रणश्रान्तिच्छिदे व्यधुः ॥ २५ ॥ निद्रालिङ्गनसौख्येन । देवानपि तदुज्झितान् ॥ नि-
निन्दुः सुभटाः सौव-प्रियाणां च न सस्मरुः ॥ २६ ॥ इति श्रीजयानन्दराजर्षिचरित्रे श्रीजयानन्दखेचरचक्रिमहायु-
द्धाधिकारे चतुर्थदिनयुद्धविस्तरः ॥ अ० १०९ ।

दानादिशुभनस्तूनां । ज्ञात्वा सौप्तिककृतमः ॥ तन्नासायाऽरुणः क्रोधा-दिवाऽक्रामत भानुमान् ॥ २७ ॥ सर्वबाहनशस्त्रादि ।
भटेभ्यो निखिलं तदा ॥ यथेष्टमददाद् भृश-चिन्ताएलानुभागतः ॥ २८ ॥ अथ सूर्यकरान् वीरा । वीक्ष्याऽन्धतमसं घ्नतः ॥ तैर्नु पा-

स्पन्दतो हन्तु-मौलुकायन्त शत्रवम् ॥ २९ ॥ प्राग्वत्समग्रसामग्र्या । पृतनाद्वितयस्थिताः॥योधा इडौकिरे योद्धुं । वोढुं स्वस्वपरा-
 क्रमम् ॥ ३० ॥ शूरनिरन्तरापातैः । विहिते हि प्रभापतौ ॥ उद्योतोऽभून्मियो वीर-शस्त्रसङ्घट्टजानलैः ॥ ३१ ॥ खेटचक्रिवले
 भग्ने । पवनादिभट्टरथ ॥ महाबलः समुत्तस्थौ । वीरः शक्रपराक्रमः ॥ ३२ ॥ स युद्धे प्रतियोधृणां । सायकानां च वीरराट् ॥ पृष्ठा-
 न्येन ददर्शोऽजौ । कंषाश्चिन्नाननानि तु ॥ ३३ ॥ शूरध्वस्तभट्ट^१ तेन । भूपस्याऽतुलद्रलं ॥ तुलायगाहनम्लान-कमलावलि-
 न्पत्न्यलम् ॥ ३४ ॥ तमन्यसुभटाऽज्ययं । क्षात्वोपास्थित भूपतिः ॥ द्विपट्टध्वान्तरविर्योद्धुं । किरन् शरकरावलीः ॥ ३५ ॥ समरै-
 कपटौ धीर-स्तमरौत्सीन्महाबलः ॥ प्रबलं धनुरास्फाल्य । सबलं तिरयन् शरैः ॥ ३६ ॥ काण्डाच्च भूपः^२ प्रकाण्डं च । *काण्डी-
 राकाण्डयातिनः ॥ मुञ्चन् व्याकुलतां निन्ये । सेनान्यं सेनयाऽन्वितम् ॥ ३७ ॥ सायका दायका भीते-स्तस्य पेतुर्यतो यतः ॥
 योद्धारः स्पन्दयेन्मया-मपतंश्च ततस्ततः ॥ ३८ ॥ तद्गणघातभीतानां । वीराणां नश्यतां द्रुतं ॥ स्रस्तान्यस्त्राणि पाणिभ्यः । श्रेणि-
 भ्यो वसनानि च ॥ ३९ ॥ निम्नत्यसिन् द्विपत्सैन्यं । कुमारा युगपद् द्रुतं ॥ द्वादशाऽपि सहस्राणि । पञ्चोनानि परेऽपि च ॥ ४० ॥
 धीरवर्गाग्रणिम्मन्या । नानापानापुधाः क्रुधा ॥ अथावन्त मुधामाना-स्तमुपद्रेतुमुद्यताः ॥ ४१ ॥ युग्मं ॥ सर्वेऽपि युगपद्भूयं ।
 स्त्रीरूपं चापधारिणः ॥ सत्त्वरं तिरयामासु-र्वपन्तः शरधोरणीः ॥ ४२ ॥ सोऽपि तान् सुबहून् दृष्ट्वा । मुमुदे रणकौतुकी ॥ तुनोद
 प्रति तान् बाणान् । वैरिप्राणान् जरीहृतः ॥ ४३ ॥ एकोऽपि विकिरन् विष्वग् । बहून् शरकरान् दधौ ॥ रवीन्द्रोर्ध्वगपत्साम्यं ।
 स्वान्यसैन्याब्जतण्डयोः ॥ ४४ ॥ जघान्कोऽप्ययं वीरान् । युध्यमानाननेकशः ॥ प्रयस्यति न पञ्चास्थो । मृगान्निघ्नन् बहुनपि

॥४५॥ रथस्थो गगनस्थो वा । भूमिस्थो वा क्षणादपि ॥ धुरि मध्ये तथा चाजन्ते । सेनाया नृपतिर्भ्रमन् ॥४६॥ कांश्चिद् दृढपदाघातैः ।
कांश्चित्करतलाहतैः ॥ यन्त्रार्भेर्मुष्टिभिः कांश्चिद् । कांश्चित्कठिनकूर्परैः ॥४७॥ गदासुहरदण्डाऽसि-प्रभृतीनां पृथक् पृथक् ॥
अन्योन्यास्फालनैः कांश्चिद् । द्विपट्टीरानपीपतव् ॥४८॥ ततो जातकृपस्तेषु । रथ एव स्थितो नृपः ॥ स्वेनैव योधिनः सार्ध-
मायुधैरप्यजर्जरव् ॥४९॥

विचिधैरायुधैरेवं । योधयित्वा कियन्तुपान् ॥ निस्त्राणाचिस्तनुत्राणा-भिरत्वांश्च व्यधादिमान् ॥५०॥ पुरोगांस्तेषु सर्वेषु ।
रणश्रान्तान् कुमारकान् ॥ शतं महाबलदीन् स । नागपाशैर्वन्ध च ॥५१॥ तांश्च वीरप्रधानानि । बद्धानि वशशादनात् ॥
वीक्ष्याऽशेषाऽपरे नेथुः । कुमारश्रटका इव ॥५२॥ उपैक्षिष्ट नरेन्द्रस्तान् । कुमारबन्धयतो भिया ॥ कणेज्वात्तेषु सर्वेषु । प्रोङ्हा-
यन्ते न किं तुषाः ॥५३॥ यद्वा न् पवनवेगोऽथ । राज्ञा भ्रूसंज्ञेरितः ॥ कारागारे इव स्तेनान् । स्कन्धवारैऽनयद्रयात् ॥५४॥
भग्नान् वीक्ष्य तनूजान् स्यान् । मत्वा चट्वांश्च कांश्चन ॥ तान् विमोचयितुं चक्री । क्रुधाऽऽध्मातोऽभ्यधावत ॥५५॥ शीर्षिच्छेद्या
क्व सा रण्डा ॥ क्व ते बद्धाः कुमारकाः ॥५६॥ इत्यादि प्रलपन् सोऽरि-सेनामस्खलितोऽविशत् ॥५६॥ स च धन्वी निपङ्गी च ।
संस्थितोऽतिरथी रथे ॥ मूर्त्यन्तरं कृतान्तस्या-तर्कं भीष्मक्रुधा भटैः ॥५७॥ वीक्ष्य तं संहितैकेषु-मनेशन सर्वतो भटाः ॥
सञ्जातकरुणस्तान् स । शक्रजिद्विक्रमोऽवदत् ॥५८॥ मङ्गलानि दधतां भटवर्गाः । सुस्थिताश्च रिपवोऽपि भवन्तु ॥ एष यद्युधि
निहन्मि न हीनान् । यो जगत्सु च समोऽस्त्याधिको वा ॥५९॥ उग्रोज्जाग्रदकालकालबलवद्बलदुःशुजास्फालनो-तालन्याल-
कालकालपटुलन्यालोलबालालयः ॥ ग्रावग्रन्थिमिदृजिगर्जितसृजः स्फूर्जदुःशुजाला भटाः । सर्वे नः समरे सजन्ति कल्याणकिञ्च

मनभेष्टितः ॥ ६० ॥ तमिर्मिकाः स्य रण्डां तु । तां मे दर्शयताऽधुना ॥ यदस्या गर्भतः पुत्रा-नाऽऽकर्षाभि निजानहम् ॥ ६१ ॥
 भुत्वेति स्तीतनुर्भृष्ट । द्रुतमेत्य जगाद तं ॥ साऽहं रण्डाऽसि भो ! मो ! या । रण्डयिष्यति ते प्रियाः ॥ ६२ ॥ चेत्सजिगंससे पुत्र-
 स्तमो युस्यस्व सत्त्वरं ॥ यत्त्वां संगमयाम्येप । तैर्नीत्वा तत्समां दशाम् ॥ ६३ ॥ इति मर्मवचोऽखेण । विद्धः खेचरचक्रयथ ॥
 युध्वोत्तरपिप्यामि । निहत्यैतां नतृक्तिभिः ॥ ६४ ॥ चिन्तयित्वेवमास्फाल्य । घतुर्नव्याऽभ्युदघनि ॥ चक्रे शिलीमुखान् वर्षन् ।
 नममम्रमयं स तैः ॥ ६५ ॥ स्वषणवात्यया भूयो-ऽप्येतद्गणाऽब्दसंहतेः ॥ दिग्मुखाऽन्युज्ज्वलीचक्रे । सुदा वीराननान्यपि ॥ ६६ ॥
 रत्नैर्ज्येवं तयोर्पुद्गे । युगपच्चक्रिस्तनिकाः ॥ इव प्रदीपने लग्ने । सर्वेऽन्येऽपि दधाविरे ॥ ६७ ॥ युधे यवनवेगाद्यै-श्चन्द्रगत्यादि-
 भिन्ना ते ॥ आह्वापिपत खेदेन्द्र-सुताद्याः सुभटाऽग्निमाः ॥ ६८ ॥ वीराऽस्त्रहतपरस्य-श्च-गजौघराधिरैदिवि ॥ विश्वगुच्छलितैः सन्ध्या-
 रागोऽकाले व्यनृम्भत ॥ ६९ ॥

एवं सर्वाऽभिसारेण । समीकैऽनीकयोस्तयोः ॥ जायमाने चक्रमे भू-विषक् प्रलयशङ्किनी ॥ ७० ॥ उद्वेलाः सागराऽऽ-
 सन् । शैलाः कम्पात्पतापताः ॥ चलाचलानि विश्वानि । दिग्धाऽस्त्रान्धकारिताः ॥ ७१ ॥ दम्भाद्घोराहवस्यैवं । जयाऽजयफलापि-
 णात् ॥ भटानदीदृशद्वेधाः । प्रव्यक्ति पुण्यपापयोः ॥ ७२ ॥ विश्ववीरगणाग्रन्थो-रथो चक्रिमहीभुजोः ॥ रणोऽभूत्परमो यद्वत् ।
 सुरेशदितिजेशयोः ॥ ७३ ॥ द्वयोरपि तयोरिष्टो । जयोऽनिष्टः पराजयः ॥ तौ चान्योऽन्याऽविनाभावौ । तदहं समधेयं विधिः ॥ ७४ ॥
 भ्रान्याऽभेधवज्रगृष्ट-मक्षयेष्टू च वाणधी ॥ कामाक्षा दददे यस्मै । स भूपः केन जीयताम् ? ॥ ७५ ॥ यथेष्टं यस्य शस्त्राणि । चापे-
 ष्वाधानि विधया ॥ भूयो नवनवानि स्यु-र्दुर्जयो हि स चक्यपि ॥ ७६ ॥

अथ काण्डेर्नृपथापं । चक्रिणः खण्डशोऽसृजत् ॥ विद्यया तन्त्रं लत्वा । तथैव युयुधे स च ॥७७॥ भूयस्तदपि चिच्छेदाऽ
विच्छेदादिति चक्रिणः ॥ एवं नवनवांधापान् । सोऽच्छैत्सीद्विद्ययाऽपितान् ॥७८॥ रणसिंधोस्ततः कूलं । शूलं खेटेश्वरोऽसृचत् ॥
शूलैर्नवाऽभिदद्भूप-स्तच्च दार्विव दारुणा ॥७९॥ अयोभारसहस्रीयं । गोलं चक्री द्विपेऽसृचत् ॥ सोऽभिनच च तेनैव । मोदके-
नैव मोदकम् ॥ ८० ॥ यमझाऽथ रथं भूपो । गदया खेटचक्रिणः ॥ तथैव तस्य तं सोऽपि । यत्कृतं ध्रुज्यते हि तत् ॥ ८१ ॥
वर्षादासाऽसिमुधम्य । दधावे खेटचक्रयपि ॥ चन्द्रहासं नरेन्द्रोऽपि । व्यधत्तां गौ ततोऽस्ससि ॥ ८२ ॥ विदधाते चिरं तौ च ।
दण्डादणि गदागदि ॥ मुहुरामुहुरि वीरौ । मुष्टासृष्टि पदापदि ॥ ८३ ॥ परमेतेषु युद्धेषु । नाऽजैपीत्कोऽपि कञ्चन ॥ दुर्लभो हि
जयः सद्यः । संहृत्यै पञ्चास्ययोर्मिथः ॥ ८४ ॥ अस्थाद्वन्वी ततश्चक्री । पुनर्विद्याकृते रथे ॥ व्यमुञ्चच्च शरासारं । नरेन्द्रोऽपि
तथैव च ॥ ८५ ॥ ततोऽसृञ्चत्तथा चाणान् । क्रुद्धः क्षमाभृन्महौजसा । रथादुत्पाद्य तैश्चक्री । भूषीठे लोठितो यथा ॥ ८६ ॥ रथं
चाऽस्याऽभनर् शौर्य-चदानेन गदाहृतैः ॥ चक्री ग्राम्भद्रथे स्थित्वा । युयुधे विशिखैः पुनः ॥ ८७ ॥ भूयोऽपि भिन्नसन्नाहं । विशि-
खैर्व्रणितं च तं ॥ तथैव स्यन्दनं भित्त्वा । रक्ताक्तं ध्रुव्यल्लुठत् ॥ ८८ ॥ ततो विद्याबलेनैव । बर्मधन्वरथान्नवान् ॥ निधाय
युयुधे क्रोध-दुर्द्वर्षो दुर्द्वरं पुनः ॥ ८९ ॥ तथैव च शराधीशो-ऽप्याऽऽहत्याऽऽशु तमाशुगः ॥ भङ्गेन स्यन्दनस्योव्यां । स्रवदस्रम-
पीपत् ॥ ९० ॥ एकविंशतिकृत्वथ । कृतोऽप्येवं महीधुजा ॥ विराम रणान्नायमहो वीरग्रताग्रहः ॥ ९१ ॥ अथ वीक्ष्य रथान्
भग्नान्-ध्रुक्रिणोऽपीति भूधुजा ॥ स्वतद्भङ्गभिगेवाऽर्क-स्तिरोधादस्तभूमृति ॥ ९२ ॥ ततो विरेमतुः सैन्ये । स्वस्वेवादेशतो रणात् ॥

स्वन्धावारागमास्त्रार्च-सञ्जनादि च पूर्ववत् ॥ ९३ ॥

अथ चक्री निजं स्थान-मागतः स्वाङ्गजन्मनां ॥ बन्धाच्छोकाकुलोऽप्राक्षी-न्मोक्षोपायं स्वर्णसखान् ॥ ९४ ॥ परिणाम-
हितं तेऽपि । अगदुः खेटचक्रिणं ॥ बद्धाऽयं श्रीजयो भूप-स्त्वत्पुत्राणां न चाऽऽङ्गना ॥ ९५ ॥ मुक्त्वा कदाग्रहं तादृग्-मौलिकंक-
णधारणे ॥ कन्यां दत्त्वाऽप्यदत्त्वाऽपि । दुरुक्तं क्षमयस्व तम् ॥ ९६ ॥ उचमत्वात्कृपालुत्वात् । सैवं मोक्षयति ते सुतान् ॥ तव राज्याऽ
सृष्टो याता । कृतार्थः स्वपदं पुनः ॥ ९७ ॥ ध्रुत्वैवममुद्बुधुः स्वां । सन्धां मानी विसृज्य तान् ॥ चक्री सुशिक्षितं दूतं । ग्राह-
पीत्पन्नाऽन्तिकं ॥ ९८ ॥ स गत्वा तमभाषिष्ट । शिष्टाऽऽदिष्टोऽसि चक्रिणा ॥ त्वज्जामाता सुतानां मे । बद्धेत्यज्ञास्यहं जनात् ॥ ९९ ॥
ततः सन्धेध तस्माच्च । बद्धान् मोचय मे सुतान् ॥ दास्यामि स्वकर्णीं तस्मै । कन्यापञ्चशतीयुताम् ॥ ८०० ॥ प्रदास्ये चार्धवै-
ताढ्यं । मौलिं सप्ताहमेव च ॥ धचां स तादृशं प्रीति-रस्तु चाऽभवमावयोः ॥ ११ ॥ पवनोऽपि निश्चम्येत-द्रत्वाऽऽचख्यौ क्षमापतिं ॥
तदुक्तं च प्रतिश्रुत्याऽऽगत्य चोवाच दूतकम् ॥ २ ॥ याहि दूत ! वद स्वंशं । वक्ति त्वत्सुतवन्धकृत् ॥ नैवार्थस्तव कन्याभि-र्द्वैता-
ढ्याद्धेन चाऽस्ति मे ॥ ३ ॥ त्वं तु तादृग्मदाह्वाङ्कं । सप्ताहं मृदुटं वह ॥ दास्यामि भरताद्धं ते । सन्धिश्चाऽऽस्त्वावयोः सदा ॥ ४ ॥
दूतो गत्वंदमाचख्यां । क्रुद्धचक्री त्वचिन्तयत् ॥ विधाता नाऽपुना सन्धि । गर्वितो जितकाश्ययम् ॥ ५ ॥ अथवा चक्रमृन्नाऽयं ।
न शक्यो न भ्रिविन्ममः ॥ नृमानो मेऽक्षमुद्धीक्ष्या ऽमन्दाक्षो मद्बुधु नदक्ष्यति ॥ ६ ॥ शस्त्रान्तरैरजय्यं तत् प्रातर्विद्यायुधैरमुं ॥
हत्वा स्वान् मोचयिष्यामि । सुतान् भावि यशश्च मे ॥ ७ ॥ ततोऽयं सुभटाश्चापुः । स्वापशर्मजखिला निशि ॥ निशाशयेऽगम-

तत्राऽ-नित्यं विषयसौख्यवत् ॥ ८ ॥ इति श्रीजयानन्दराजपिकेवलचरित्रे श्रीजयानन्दनृपविद्याधरचक्रियुद्धाऽ-
धिकारे पञ्चमदिनयुद्धविस्तरः अ०—८१

कौशिकं त्वासायन्तं मां । वीक्ष्य वीराः स्वशत्रवान् ॥ सस्पृष्टं त्रासयन्त्वेवं । व्यात्वेवोदगमद्रविः ॥ ९ ॥ युगान्ताम्भो-
धरध्यान-तिरस्कारधुरन्धरः ॥ रणतूर्यप्रणादोऽभूत् । पृतनाद्वितये ततः ॥ १० ॥ तेन संवर्द्धितोत्साहाः । पृतनाद्वयोयोधनाः ॥ न-
दा नान्दीश्रुतेर्यद्व-द्रङ्गाङ्गणमुपागमन् ॥ ११ ॥ सामग्या कृतसामग्या । युध्यमाना भटा ययुः ॥ अल्पशोऽर्द्धैर्वहून् शत्रून् ।
मन्तः कीनाशतां द्विधा^१ ॥ १२ ॥

भग्रेऽथ चक्रिणः सैन्ये । भूपरीरै रणोन्मदैः ॥ कुमारा युगपत्सर्वे-ऽप्यथान्त क्रुधा युधे ॥ १३ ॥ वीरैः पवनवेगाद्यै ।
रुद्धा मन्तो भटानिमे ॥ दुर्विकल्पाः शुभघ्यानै-रिव घर्मान् जरिहतः ॥ १४ ॥ वक्त्रीभूता इव क्रूर-ग्रहाः सर्वभयप्रदाः ॥ सुवीर-
वैरिसैन्ये ते-ऽभूवन् भूपभटास्तदा ॥ १५ ॥ तथा दृष्ट्वाऽथ तैश्चक्रि-कुमारैः स्फारविक्रमैः ॥ अक्रमं तैः समं योद्धुं । सक्रुद्भिरुप-
चक्रमे ॥ १६ ॥ वनचिदकमयं चक्रैः^१ । वनाऽपि चोल्कात्म शक्तिभिः^१ ॥ मिथः सङ्घटिताऽनेक-शस्त्रोत्थाऽग्निमयं क्वचित् ॥ १७ ॥
नीरन्ध्रमिलितासङ्ख्य-शरव्राताऽप्रकृत्वगचित्^१ ॥ मुद्गराद्यैः वनचिद्विद्राम्य-दृष्ट्वापद्वत्त्यभवन्वमः ॥ १८ ॥ युग्मं ॥ विपक्षांश्चक्रि-
वीरास्ते । व्यजयन्त युधाऽग्रनौ ॥ अनेकानुद्गिरन्तोऽस्त्र-व्रातान् घर्मानिगऽर्हताः ॥ १९ ॥ ततः स्वभटसंहार-शंकया श्रीजयो नृपः
॥ सिंहयुग्यरथारूढः । क्षीतनुः प्राऽग्निगद्रेणे ॥ २० ॥ तस्य प्रतीपगामिन्योऽभूवन् वैरिभटालय ॥ रणे प्रसरतः स्वैरं । तरुच्छाया

रवेरिव ॥ २१ ॥ आह्लासत सुतास्ते तं । चक्रिणो रणकर्मणि ॥ हसन् सोऽपि जगौ बद्धान् । बन्धून् कि रे विसस्मरुः ? ॥ २२ ॥
 मुग्धा द्रुत नश्यत नश्यताऽद्य रे ? । सुरक्ष्यता वीरजयाऽर्जितं यशः ॥ यतो न वीक्षे नृधरासुरेषु तं । सकृच्चपेटामपि मे सहेत यः । २३ ।
 मृत्पिण्डत्वमि भाः पुरो मम ह्या । काष्ठात्मता चाऽखिला । योधा विभ्रति लेप-पुत्रकतुलां लौहा रथाः पर्णतां ॥
 शस्त्रौघास्तृणतां सुराऽसुरनराधीशास्त्वधुग्राहतां । तत्कैः केन कदा क वाऽहह ! कथं जेयोऽहमप्याऽऽहवे ? ॥ २४ ॥
 ये शूरा भटकोदिकुह्ननमदोत्ताला भिये स्वर्णिनां । ते नः सख्यरसार्थिनां खलु मुदे दिष्टया स्थिता हृक्पथे ॥
 स्फूर्जत्फुत्कृतिदुर्द्धरोत्फणगणा भेकोन्दुराणां दरं । ये दद्युः प्रमदं हि ते फणभृतस्ताक्षर्यस्य भक्ष्यैषिणः ॥ २५ ॥
 अन्नस्तोमपरिश्रमभरैर्निविश्रमं क्लाम्यथा-स्माद्व्यदुजिगीपयाऽतिविकटैः कि रे ! भटा दुर्धटैः ॥ नाऽस्माकं प्रकटं चपेटमपि यत्सोढुं
 सुरेन्द्रोऽप्यल । तत्किं यूयमुपस्थिता मम रणे मूर्खां मुसूर्यावशात् ? ॥ २६ ॥ इति तद्वचनैः कुद्रा । युद्धाऽतृप्ताश्च ते भटाः ॥ मुमु-
 चुस्तृणितप्राणान् । याणान् सर्वे सहस्रशः ॥ २७ ॥ अभादक्षीत्क्षोणिपालश्च । केषाञ्चित्स्यन्दनान् रयात् ॥ कानप्यल्लुठडूभूमौ ।
 वाधिद्वयोभ्युदलालयत् ॥ २८ ॥ युध्यमान नियुध्यैवं । तं खेचरचक्रमृत् ॥ स्वपुत्राणा वधाशङ्की दधावे योद्धुमुद्यतः ॥ २९ ॥
 स च धावन् विदुद्रान् । शैररिपताकिनी ॥ सर्वतोऽद्रवद्वीरान् पशूनिव दवानलः ॥ ३० ॥ तमाह्लास्त निजाऽनीकं । क्षितिरक्षी
 रिरक्षिपुः ॥ मिथो विदधतुस्तौ च । रोषादिष्विपवि द्रुतम् ॥ ३१ ॥ सर्वे सर्वाभिसारेण । पृतनाद्वयगा मिथः ॥ योधा युयुधिरे
 स्वामि-युद्धदृष्टदुधस्ततः ॥ ३२ ॥ घनुर्धनुषि दोर्दोषि । मुष्टासुष्टि गदागदि ॥ शक्ताशक्ति भटास्ते च । चक्राचक्रि चिर व्यधुः ॥ ३३ ॥
 अथ कौतुकोक्तिः—नीसाण घमघमइं, ढोल ढमढमइं, दमामा दमदमइं, झल्लरि छमछमइं, योगिणी डमरुडम-

दमं, विसि गमगमं, ययरी कोपे धमधमं, झुझुवाटमटमटं, काथरकमकमहं, जिम जिम भट भीडे तिम रस चडे,
एके हपथा पडे, बीजा गाटे राजडे, काहला त्रडत्रडे, दर्दरी दडदडे, खाण्डां खडखडे, सन्नाह कडकडे, भडप-
डतां धडधडे, पडिआ फडफडं, एके चडचडहं, भूमि धडहडे, गिरिशिखर खडहडे, शिला रडवडे, पाताले
सुर भडहडे, भोगीओ दडवडे, प्रेततो हडहडे, गज गडगडे, वृक्ष कडकडे, त्र्यम्बक त्रहत्रहे, धीर गहगहे,
तेहना जस महमहे, महाधज लहलहे, दिगिरि दलवले, सायर हलहले, नगर खलभले, वीरहाथ चलवले,
पडिआ दलवले, भल्ल झलहले, रुधिर खलखले, लोक कलकले, नारी बलवले, जूझार घाय न चूके, नासतां
पाण मूके, हाथी चाले हलके, पगे नेउर खलके, एकना अड्ड लटके, एक तेजे झलके, रथ भाञ्जे, जयनाद बाजे,
नीच नासत न लजे, एक एक हुइ ताजे, बलिआ हरखे गाजे ॥

एतत्कौतुकमात्रा-क्षितिं वाच्यं न चैव सर्वत्र ॥ सम्भाषणगिरो यत् । कवयो व्याख्यातुविज्ञाश्च ॥ ३४ ॥ ततो याना-
न्ययानानां । विचित्राद्वाण्यशस्त्रिणां ॥ साद्यानि क्षुधितानां च । वृषितानां जलानि च ॥ ३५ ॥ अमम्रं चमूमध्ये । दीय-
न्तेऽधिकृतेनरः ॥ श्रान्तानामग्रहाराथ । तन्यन्ते सुहृदादिभिः ॥ ३६ ॥ युग्मं ॥ आयसैः सुचिरं शस्त्रै-र्युध्येतामथो मिथः ॥
रुर्गणान्द्रुतं चक्रि-भूयुजौ मरुतामपि ॥ ३७ ॥ अथो मियो गदाघातै-स्तौ मग्नसन्दनौ भटौ ॥ बाहुग्राहव्ययुध्येतां । मुष्टा-
मुष्टि च रोपतः ॥ ३८ ॥ ततो महातरुं चक्री । व्यमुञ्चद्भूविडौजसि ॥ रोषात् पिपन् रदान् सोऽपि । पिपेष तरुणैव तम् ॥ ३९ ॥

च । शृष्टिर्लोकास्तव्यत ॥ ४२ ॥ णष्टम्यश्च तरुम्योऽस्य । पतन्तः कुसुमोत्कराः ॥ सुरावनिमितां हृष्टैर्बुष्टिं पौष्पीमवीवृधन् ॥ ४३ ॥
अर्थतो निशेपकं ॥ द्विपं रौद्ररणाऽजग्यं । ज्ञात्वा विधाकृते रथे ॥ स्थितोऽमुञ्चन्महाशक्ति-मग्निज्वालाभयङ्करीम् ॥ ४४ ॥ विधाऽ-
पितरथस्थायी । प्रतिशक्त्या विभेद तां ॥ भवदृष्णामिवाऽनित्य-चिन्तया मुनिवन्तुपः ॥ ४५ ॥ ततो ज्वालाऽऽकुलं चक्रं । व्यमु-
ञ्चत्सदृशचक्रमृत् ॥ यद् दृष्ट्वाऽपि भयात्सैन्याः । सर्वे नेत्रे न्यमीमिलन् ॥ ४६ ॥ दैवतं भूमिनेताऽपि । प्रतिचक्रं व्यमुञ्चत ॥ प्रल-
याऽम्भोदनिर्घोषे । ते चापस्फलतुमिथः ॥ ४७ ॥ यथा यथा च युध्येते । आस्फल्याऽऽस्फलय ते मिथः ॥ तथातथाऽग्निकीलाभि-ज्व-
लतीन नभस्तयोः ॥ ४८ ॥ काशानिघ्नैः स्फुलिङ्गैश्च । तदुत्थैर्दाहिभीरवः ॥ सारावं देवता नेशु-र्विमुक्तरणकौतुकाः ॥ ४९ ॥ उत्प-
तन्तौ पतन्तौ च । गृध्राविव पुनः पुनः ॥ आस्फलन्तौ मिथश्चाक्रौ । चक्रते काश विस्मितान् ॥ ५० ॥

एवं ते सुचिरं युध्वा । दलितारे गताऽचयी ॥ विरम्याऽभजतामीशं । मिथः प्रतिहतौजसी ॥ ५१ ॥ तामसाऽङ्गं तत-
श्चाक्री । व्यसृजद्भूयुजो बले ॥ तेन जहो कुहूरात्रि-मैघान्धतमसाश्चिता ॥ ५२ ॥ ततः स्वान्याऽविभागेन । युध्यमाना महाभटा ॥
यावन्मिथो द्विपद्भिश्च । हन्यन्ते दुर्दरायुधैः ॥ ५३ ॥ आस्फल्याऽऽस्फलय चाऽन्योन्यं । पतन्ति च महागजाः ॥ मर्द्यते चाऽश्व-
माश्वेन । भज्यन्ते च रथा रथैः ॥ ५४ ॥ भानवीयेन शस्त्रेणो-द्योतं तावन्मृपोऽतनोत् ॥ सहस्रभानुरन्येष । यत्पुरः स्यात्त्रपाऽऽस्प-
दम् ॥ ५५ ॥ निजतन्त्रातिरस्कारात् । कुद्धो भूषस्ततो मृशं ॥ तथा चक्रे शरासारं । सर्ववोऽयं महौजसा ॥ ५६ ॥ यथा चक्री धनु-
र्लतुं । सन्धातुं वा शरान्न हि ॥ अशशङ्गं भिन्नसन्नाह-शिरस्त्राणखसन्महाः ॥ ५७ ॥ द्विपः सैन्येऽपि वीराणां । तच्छिन्ना मौ-

ल्योऽपतन् ॥ क्षुधितस्य कृतान्तस्य । कवला इव सजिताः ॥ ५८ ॥ केषाञ्चिद्विथिनां सत्त्वाऽऽलम्बात्तं प्रति धावतां ॥ तत्पातित-
गजस्थल्यो । विभ्रं त्राणं च चक्रिरे ॥ ५९ ॥ पतिताः सुभटाः केचित् । मूर्छया तच्छराहताः ॥ उत्तस्थुर्वीजिता मास-गृध्रगृध्र-
च्छदाऽनिलैः ॥ ६० ॥ नीरन्ध्रे सर्वतोऽगायि-शरघोरणिनिमिते ॥ महाकाराग्रहेऽनीकं । तेन क्षिप्तमिव द्विपः ॥ ६१ ॥ न नृपो न
च पत्तिर्वा । न वाजी न च सामजः ॥ खेटचक्रिचले सोऽभू-दभूषणार्णनं योऽङ्कितः ॥ ६२ ॥ निन्दन्तः स्वामिनं तेन । बलिना
धैरकारिणं ॥ तं च मुक्त्वाऽनशन् सैन्याः । प्रियं सर्वस्य जीवितम् ॥ ६३ ॥ खेटेन्द्रोऽप्यतिशूरत्वा-च्छतशस्तेन पातितः ॥ उत्था-
योत्थाय नानाऽस्त्रै-र्युध्यत पुनः पुनः ॥ ६४ ॥ चक्रेऽस्त्रेणाऽपि भूषोऽय-मुद्योतं मद्भिजित्वरं ॥ इतीव सत्रपो भानु-निलिल्येऽ
स्तगिरौ कचिन् ॥ ६५ ॥ यद्वा-भदुद्योतायं भूषः । प्रतापसृहदं मम ॥ माऽवधीचक्रिणं भानु-ध्यत्वेवेत्यस्तमासदत् ॥ ६६ ॥
ततो रणविरामादि । शस्त्राचोर्जीवनादि च ॥ बभूव पूर्ववत्सर्वं । सैन्ययोर्मुच्छुगादि च ॥ ६७ ॥ अहिंसादीनि पुण्यानि । जयारो-
ग्यमुत्सोचयान् ददुर्हिंसाधयान्यन्या-नीति । व्याजित्ता रणः ॥ ६८ ॥ विद्याहेतीस्ततो रात्रा-वस्खलन्मुक्तयेऽसिलाः ॥ चक्री-
सस्मार तर्कोक्ति-मुक्तीर्वादीन धीधनः ॥ ६९ ॥ निद्राश्लिष्टास्ततो वीराः । सुसदु-खादि नाऽविदुः ॥ कुरङ्गाक्षीनशाः कृत्याऽ-कृत्या-
दीन् नराधमाः ॥ ७० ॥ इति श्रीजयानन्दराजपिंकवलिचरित्रे श्रीजयानन्दभूप-खेटचक्रियुद्धे षष्ठदिनयुद्धविस्तरः ॥
अरुणोऽयोदितः सुप्तान् । गोभिर्गौरानवबुधत् ॥ गुरुधर्मोपदेष्टेव । शयितान् मोहनिद्रया ॥ ७१ ॥ किं कलिविध्वदुःखाकृत् ।

१ प्रस्टीचकार २ आघादायुषसटचक्रिद्वयुष्य वर्णना नाम षष्ठदिगान्तर्गतो-युद्धाधिकार षष्ठ ३ अरुणोऽयोदित सुप्तान् । प्रवीरानुदताऽस्वपत्तः ।
इव जारुणिक-स्वर-मूर्च्छया पतितान् जनान् ॥ ७२ ॥ (इति वा पाठः)

सुहृदोरपि तत्पतः ॥ तत्तं शान्तिमिवाऽऽर्जतुं । जगत्साक्ष्यदयं ययौ ॥ ७२ ॥ अहो जयश्रियो भूपः । स्वायुद्धं च विना न सा ॥ इति युद्धावकाशायाऽऽरोहत्पूर्वाचलं रविः ॥ ७३ ॥ प्रणेद् रणतूर्याणि । ध्वजिनीद्वितये ततः ॥ मध्यमानाम्बुधिध्वान-धिक्ररैकधुर-ध्वनि ॥ ७४ ॥ तन्नादः प्रधनोत्साहं । वीरान्निन्ये विशेषतः ॥ शुद्धधर्मोद्यमं मन्यान् । गुरूणाष्टपदेशवत् ॥ ७५ ॥ ऊरीचक्रं रणं शूरा । बहु युध्वाऽप्यतृप्तिः ॥ शुच्यवाऽपि बहुशः श्राद्ध-भोजनं चाडवा इव ॥ ७६ ॥ आघ्रन्तः सुभटांश्चक्रि-कुमाराः प्रासरन् रणे ॥ बलाका इव कासारं । भक्षयन्तो ह्यपाऽर्भकान् ॥ ७७ ॥ पवनेनाऽङ्गनारूप-वीरपञ्चशतीयुजा ॥ बहुधा योधयित्वा ते । निरिधैरायुर्धिरम् ॥ ७८ ॥ नागपाशैरबध्यन्त । विंशतियोधिनाऽग्निमाः ॥ जालिकेन दृढजाले-स्तिमिङ्गिलगिला इव ॥ ७९ ॥ युग्मं । चन्द्रगत्यादयश्चाऽपि भोगरत्पादयोऽपि च ॥ अभाद्भुलक्षसदरूपां च । शूराश्चक्रिविरुथिनीम् ॥ ८० ॥ कुद्वोऽधावचतश्चक्री ।

८१ ॥

वैरिवीरान्निपातयन् ॥ मदान्ध इव मातङ्गः । कैलिद्रून् कदलीवने ॥ ८२ ॥ रे रण्डे ! न किम-कुमारभूधुजा सोऽथ । रुरुधे धन्यधारिणा ॥ तं वीक्ष्याऽतिक्रुधाक्रान्त-ध्वजभापिष्ट तुष्टधीः ॥ ८३ ॥ वैद्याः सन्ति पदे पदे गदगणान् घाऽपि । मत्तो यासि दवीयसी ॥ स्त्रीत्वेनोपैक्षिषि त्वां च । प्राच्येऽह्वीति प्रगल्भसे ॥ ८४ ॥ न त्वेयोऽस्ति जगत्सु यो व्यपनयेद्दोर्दण्डकण्डूचयं । हन्तुं क्षमा भेषजै-दानैर्गुणैर्दौःस्थ्यसन्ततिहृतोऽसद्व्याः पुनर्लक्ष्मणाः ॥ न त्वेयोऽस्ति जगत्सु यो व्यपनयेद्दोर्दण्डकण्डूचयं । शस्त्रैर्मे स्थितर्वाश्च यो युधि यक्षो दत्तेऽथवा दुर्यज्ञः ॥ ८५ ॥ मृगेर्मृगारिर्भुजैर्गर्भरूतमान् । सुरेन्द्रस्तपनस्तमोभिः अग्निः पतङ्गैर्मुरजिच दैत्यै-र्यद्वत्तथाऽहं सुभटैर्न साध्यः ॥ ८६ ॥ जेतुं काचिद्वरणे माम-प्यहो शुग्ध प्रगल्भसे ? ॥ न जानीये वृणं

शक्रोऽप्यग्रे नः के पुनः परे ॥ ८६ ॥ याहि मुक्ताऽसि नारीणां । वधान्मे दुष्यसे बलं ॥ यदि स्थास्यसि विधास्त्राऽनले त्वं
शलभिष्यसि ॥ ८७ ॥ भूयोऽयक् त्वत्सुतावाचा । न हतो बहुशो भुवि ॥ लोठितोऽपीति वक्षि त्वं । तत्ते वाक्शूरता न वा ? ॥ ८८ ॥
नारीणां त्वं वधेऽशक्त-स्तत्किं च दुःप्यसे बलं ॥ याहि तन्मे प्रपद्याऽऽज्ञां । दयया मुच्यसे खरन् ! ॥ ८९ ॥ भटानामथवैक्षिष्टा ।
बलं तनुभुवामपि ॥ शस्त्राणां स्वभुजानां च । पूर्वयुद्धेषु यदस्वपि ॥ ९० ॥ यच्चाज्वलिष्यते विद्या-शस्त्राणामधुना बलं ॥ चक्रिन् !
माघसि येनैवं । तदप्याशु विलोकय ॥ ९१ ॥ यतः-शूराः सन्ति सहस्रशो भुजबलप्रोत्सर्पिदर्पोऽधुराः । शस्त्राणि
प्रतिवीरजीवितरमालुण्डाकवृत्तीन्यापि ॥ कोदण्डाधितसायकं मयि पुनर्निःशूरजन्मा मही-शस्त्राङ्कस्तृणमेकमेव
च हितं वचने धृतं तद् द्विपाम् ॥ ९२ ॥

इति तस्य गिरा क्रुद्धो । भृशजा सह खेटराद् ॥ शराशरि कियत्कृत्वाऽ-मुञ्चद्वाराधारायुधम् ॥ ९३ ॥ धारासारैर्गजैन्द्राश्व-
पत्याधां प्रतनामिदं ॥ उपद्रवज्जहाराऽऽशु । वायव्यास्त्रेण भूपतिः ॥ ९४ ॥ वायव्याऽस्त्रं ततश्चक्री । गिरिशङ्गाणि पातयत् ॥
समुच्चै विद्विषां सैन्यं । सहसा येन पात्यते ॥ ९५ ॥ विचक्रे लक्षशः सर्पान् । भूपस्ते पिप्पिरेऽनिलं ॥ चक्री मुमोच नागाऽस्त्रं ।
चम्बूः कीटिशोऽहयः ॥ ९६ ॥ स्वानुपद्रवतः सेनां । सुपर्णाऽस्त्रेण भूपतिः ॥ तानप्यनीनश्चक्री । दृष्टिकाऽस्त्रं ततोऽमुचत् ॥ ९७ ॥
तत्कृतान् लक्षशः सेनां । दशतो वीक्ष्य दृष्टिकान् ॥ मयूरास्त्रोद्भवैर्भूयो । मयूरस्तान् व्यनाशयत् ॥ ९८ ॥ ततः क्रोधोद्धतो भूप-
विद्याशक्त्या चमत्कृतः ॥ चक्री विद्यामृतां सधो-ऽमुचत्स्वापनाऽऽयुधम् ॥ ९९ ॥ तेनाऽग्रमुष्णुना भूमु-ज्यंगदाद्यनुभावतः ॥
निद्राणः कटको याव-द्धन्यते तस्य वैरिभिः ॥ १०० ॥ तावत्प्रयो वनाऽस्त्रेण । भूपस्तमजजामरत् ॥ मुमुधे चक्रिचम्बा च । सह

रोषाद्विनिष्य स ॥१॥ आग्नेग्याऽयं ततोऽमुञ्चत् । घटत्रयदितिकारि सः ॥ तद्वयध्यापि दहत्सैन्यं । वारिदाऽस्त्रेण भूभुजा ॥२॥
 नागर्षाद्यस्ततोऽयथा-चक्री फूत्कारिभिर्द्विपं ॥ अतुष्टुट-नृपस्ताथ । हुतं कमलनालनत् ॥ ३ ॥ ते परे ये निवद्धास्तै-स्तिष्ठन्त्येव-
 मग्नेन स ॥ यथा जाले निबध्यन्ते । इषा नैन तथा गजाः ॥ ४ ॥ गारुडाऽस्त्रं ततोऽमुञ्चत् ततोऽमुञ्चत्-द्यतोऽत्ति गरुडो रिपुं ॥ गोविन्दा-
 ऽस्त्रेण भूपालः । सत्तरं तदनीनशत् ॥ ५ ॥ युमोच मोहनाऽस्त्रं त-द्विद्याभृद्वासनस्ततः ॥ वीरा निजा निजैरेव । येनाऽयुध्यन्त
 मोहिताः ॥ ६ ॥ न चास्त्रग्रहमोक्षादौ । त्रिभागाऽज्ञाभभूष्णयः ॥ तच्च व्यपीफलज्ज्वाला-मालिन्या मिथया नृपः ॥ ७ ॥ विद्याऽ-
 स्त्राब्धेमन्याऽन्य-व्यमुञ्चत् खंचरधरः ॥ नाऽमुचत्साहसं त्वेकं । तद्वि धीरस्य जीवितम् ॥ ८ ॥ फलग्राहाणि नाऽभूवन् । विद्या-
 शस्त्राणि तानि च ॥ तृपे भाग्यनिधौ बीजा-न्युत्तानीयाऽद्रिमूर्द्धनि ॥ ९ ॥ नृपः स्वमुजयोः शौर्यं । घचे यो जगदुत्तरं ॥ विद्या-
 ह्रदौर्पणा च । बलं जेयः कथं ह्ययम् ॥ १० ॥ विभाव्याऽग्निजितं भूष-मेगं विद्याऽऽयुधैरपि ॥ विषण्ण खेटराद् दध्यौ । जेयोऽ-
 यं शत्रुनः कथम् ॥ ११ ॥ दृश्यते-स्याऽङ्गनारूपं । शौर्यं शत्रादिजित्पुनः ॥ अलक्ष्यः कोऽप्ययं विधे-ऽजेयो जेताऽपि तं न तव
 ॥ १२ ॥ राज्यमेतत्कृते तत्किं । चैताढ्यस्य मयाऽर्ज्यदः ॥ सञ्चितं कीदृकाभि किं । धान्य नैवाऽत्ति तित्तिरः ॥ १३ ॥ निस्स-
 द्रमयना धिग्मा-मिति दुष्टनिकल्पिनं ॥ दैवतो मुहुरो ह्यस्ति । ममा-साध्यः पराऽऽयुधैः ॥ १४ ॥ ततो युद्धान्तरैरेतं । श्रमयित्वा
 चिरं रिपुं ॥ हुतं तेन हनिष्यामि । त्रिद्याऽस्त्रैः किं न सिध्यति ॥ १५ ॥ ततश्चक्री रथाऽऽरूढो । निर्घोषध्वनिताऽम्बरं ॥ धन्याऽऽ-
 स्फाल्य शरासारं । व्यधत्त धरणीषवे ॥ १६ ॥ भूमिपालोऽपि दम्भोले-रपि बाणैर्भिदेलिमै ॥ उपद्रुद्राव तं तस्य । सुज-
 सेनामनुव्रताम् ॥ १७ ॥

एवं चिरं युधा श्रान्तं । सर्वाङ्घ्रिगणितं शूरैः ॥ भृशक्रथक्रिणं चक्रे । स्रवद्विद्विष्णुशोणितम् ॥१८॥ ततश्चक्री क्रुधाऽऽक्रान्तो ।
द्रुतमुत्पाद्य मुद्गरं ॥ लब्धलक्षो घवं धात्र्या । जघानाऽनेन मूर्द्धनि ॥ १९ ॥ तद्वातव्यथितः क्ष्मापः । क्षणं मुकुलितेक्षणः ॥
अचेतयत क्रिञ्चिन् । हाहारवपरे चले ॥ २० ॥ ततस्तं निहतं मन्य-धक्री यावदमोदत ॥ लब्धसंज्ञो नृपस्ताव-न्मुद्गरं समुपाददे
॥ २१ ॥ स च कामाऽधुया दत्तो । ब्रह्माऽऽत्मा सर्वशस्त्रभिः ॥ अघस्तं वीक्ष्य चक्री च । यावद्वान्ति पुनर्नृपम् ॥ २२ ॥ ताव-
चेन जयानप । तथा मूर्द्धनि चक्रिणं ॥ यथाऽसौ मूर्च्छितोऽपस-द्वज्जच्छिन्नच्छदाद्रिवत् ॥ २३ ॥ युगं ॥ सर्पपाशैस्ततोऽबध्ना-
दुभूपवित्तं तथा दृढं ॥ यथोच्छ्वसितुमप्येव । नाऽद्याशकरुणास्पदम् ॥ २४ ॥ गृह्णतस्तं भटांस्तस्य । न्येधत् कोटिशः शूरैः ॥
ज्वलनो ज्वलयन् ज्वाला-मालाभिः किं किलाऽऽप्यते ॥२५॥ 'यद्वं स्वेवं तथा दृष्ट्वा । तद्दुःखात्सर्पा मुमूर्षवः ॥ विरेमुर्न रणा-
धीरा-स्तं हि स्वाम्यनुकारिणः ॥२६॥ सैनिकांस्तानथो हन्य-मानांश्चाऽवेत्य भूपतिः ॥ विद्ययोभयरक्षार्थं । मोहिन्याऽमूनमूहुत् ॥२७॥
तेऽथ स्वाऽन्यविभागाऽज्ञा ॥ गत्वाऽग्न्याऽनवेदिनः ॥ मिथो गजराथैर्वाऽऽस्फल्याऽऽस्फल्याऽपतन् भुवि ॥ २८ ॥ न्य-
पेधत्स्यभटान् भूपो । प्रतस्तांस्तु विसंस्थुलान् ॥ विध्याताऽचपि बह्वौ किं । धूमः कैरपि कुड्यते ॥ २९ ॥ मृत्वासन्नांस्त्वरीन्
वीक्ष्या-सस्रस्रकृपया नृपः ॥ तेऽनिनद्वंस्तवः स्वस्या-स्तदवस्थाभिः पुनः ॥ ३० ॥ आकर्षिष्या तमाकृष्य । विधया खेटच-
क्रिणं ॥ नृपः पवनवेगाय । सानन्दायाऽर्पिपत्ततः ॥३१॥ इति श्रीमुनिसुन्दरसूरिविरचिते श्रीजयानन्दराजपरिकेवालि-
चरित्रे खेचरेन्द्रश्रीजयानन्दभूपयुद्धाऽधिकारे सप्तमदिनयुद्धं समाप्तम् ॥

पुष्पशृङ्गिभृद्भयोः । कुमारं च सुरः कृता ॥ दिवि दुन्दुभयो नेदु-नेतुषा मुदा सुराः ॥ ३२ ॥ महातूयाण्यघान्त ।
नदरिधि समन्ततः ॥ भटा जयजयाऽऽरावं । सर्वतो हृषिता व्यधुः ॥ ३३ ॥ चक्राऽऽयुधनरेन्द्रस्य । सैन्यं निःस्वामिकं ततः ॥
अग्राणमभवद्भूरि-विषादभयविह्वलम् ॥ ३४ ॥ महारथ्यतिरथ्याऽऽद्या-स्त्वन्मध्ये कोटिशो भटाः ॥ आसन् सर्वे विना नाथं ।
परं र्वेदभयापृताः ॥ ३५ ॥ सिंहिरायुनुना ग्रस्ते-ऽस्तामिते वा ग्रहाऽधिपे ॥ कर्तुं 'घ्रासं प्रकाशं किं । प्रगल्भन्ते ग्रहाऽऽदयः' ॥ ३६ ॥
ततः श्रीजयरजेन्द्राऽऽदंष्ट्रात्पवनवेगराद् ॥ एवमाशासयामास । नश्यन्ती खेटराट्चमूम् ॥ ३७ ॥ भैष्ट मा मा पलायध्वं । सैन्या !
निःस्वामिका इति ॥ अस्माकं भगता चकं । स्वामी श्रीश्रीजयो नृपः ॥ ३८ ॥ तमेव प्रतिपद्यध्वं । मुह्यन्ध्वं राज्यसुखानि च ॥
अयं मौक्ष्यति यो नाथ-मपि प्रणतवत्सलः ॥ ३९ ॥ एवं पवनवेगोक्त्याः । प्रपद्य श्रीजयं प्रभुं ॥ निर्भयं शर्मणा तस्यौ । सैन्यं खे-
चरचप्रिणः ॥ ४० ॥ सज्जयित्वौपधीनीरै-र्नागपाशान् विनीय च ॥ चक्रिणं श्रीजयो भूपो-ऽचिक्षिपद्भ्रजपञ्जरे ॥ ४१ ॥

एवं परानपि भटान् । नृपो गारुडत्रिघया ॥ निःसर्पबन्धनान् कृत्वौ-पव्यम्बुभिरसज्जयत् ॥ ४२ ॥ एवं स्वान्याऽविभा-
गेन । सैन्यं सर्वं सुखाऽऽकृतैः ॥ प्रणतैः सेवकीभूतैः । समन्तात्परिवारितः ॥ ४३ ॥ पठयमानगुणः प्रोक्षिः । प्रणतैर्मार्गिणव्रजैः ॥
धृद्वैर्जयजयाऽऽराव-सुतरैः स्तुत्यविक्रमः ॥ ४४ ॥ आसनसेनैर्कथुक्तः । स्त्रीभटैः पञ्चभिः शतैः ॥ कुमारैन्द्रो महाबाह-प्रणार्दनी-
दयन् दिशः ॥ ४५ ॥ गजारूढो रथस्थेन । सहितः खेटचक्रिणा । गायनैर्गीयमानोऽलं-चक्रे स्वोचारकाऽलयम् ॥ ४७ ॥ चतुर्भिः
कलापकं ॥ परेऽपि खेटभूपाला । विसृष्टा भूषतिस्त्रिया ॥ तद्गुणस्तवपूताऽऽस्थाः । स्वस्वमुच्चारकं ययुः ॥ ४८ ॥ भोजयित्वाऽथ

सेटेन्द्रं । सदाचारदयालयः ॥ कृतस्नानजिनाञ्चोदिः । सैन्यो बुभुजे नृपः ॥ ४९ ॥ विविधैर्मङ्गलाचारैर्महोत्सवमयैर्नृपः ॥
अतिचराम त घत्वं । निशा च सुखनिद्रया ॥ ४९ ॥ प्रातर्मङ्गलरूपाणा । नौदः सजावजागरं ॥ नेमुः सिंहासनाऽऽसीनं । श्रीजयं
परनादयः ॥ ५१ ॥ चन्द्रमुन्दर्यथाऽऽगत्य । पितृदुःसादृचयिज्ञपत् ॥ मुञ्च मे पितरं स्वामि-निधाय कलणा हृदि ॥ ५२ ॥ मोक्ष्या-
मीति गदित्वा तं । वज्रपञ्जरसंस्थितं ॥ आनीनयत्कुमारेन्द्रः । खेचैः खेचराजधिपम् ॥ ५३ ॥ जगाद च महाभाग ! । तं मौलिं
तच्च कङ्कण ॥ आनायपेष्टनामाङ्कं । समक्षं येन भूभुजाम् ॥ ५४ ॥ जामाता पवनसैवं । पुत्री च परिधाप्यते ॥ ततोऽतिमहिमा
तेऽत्र । तिष्ठत्याऽऽजीवितं तयोः ॥ ५५ ॥ न स्याता घटिते ते च । घटयस्याऽधुनाऽपि यत् ॥ क्षमस्त्वं पञ्जरस्थोऽपि नचौत्सुक्यं
भजाम्यहम् ॥ ५६ ॥ बन्धाद्वधे सुमाघ्येऽपि । नरेश ! न हतोऽसि यत् ॥ तत्ते पुत्र्यर्थनाहेतुः । शक्तस्याऽपि दया च मे ॥ ५७ ॥

इति भूपगिरा खेट-चक्री निद्रः स मर्मणि ॥ अरोदीद्युधि वज्रादि-पातैर्भ्योऽप्यतिदुःखभाक् ॥ ५८ ॥ रुदन्तं वीक्ष्य तं
जात-रूपः परनवेगराद् ॥ जगौ खेटेन्द्र मा रोदी-धिरत्नस्तनं हि नः प्रभुः ॥ ५९ ॥ तस्या द्राग् मोचयिष्यामि । कृपालोः प्रण-
तेर्वृषात् ॥ जगाद खेटराजसरं । नाऽर्थो मे मोचनेन भो ! ॥ ६० ॥ जगद्विजित्य श्रुतना च । सुचिरं खेटचक्रिता ॥ नरदेवसमक्षं
चाऽऽप्नुनं च धराभनम् ॥ ६१ ॥ वीराणा श्लान्यते मृत्यु-र्यशःस्वर्गप्रदानतः ॥ न तु दुर्जनधिकार-पदं बन्धविडम्बना ॥ ६२ ॥
सम्प्रत्यप्यर्पया सि तत् । स्वामिभक्तिं दद्यासि चेत् ॥ कुर्वे बन्धविमोक्षं खं । छित्वा तेन शिरो यतः ॥ ६३ ॥ मुमूर्षुमिति तं
खेटाऽधीशं निश्चित्य वज्रम् ॥ उगाच नाग कंथं ते । शास्त्रज्ञस्याऽपि मूढता ॥ ६४ ॥ बद्धोऽसि त्वं न भामिन्या । विद्याशौर्या
दयो गुणाः ॥ किमस्याः सम्भ्रमन्त्येते । वेत्ति नेयदीश ! किम् ? ॥ ६५ ॥ जेता भ्रमनरीराणा । योगिनीमानमर्दनः ॥ सर्वविद्या

निधिर्देव-देवीदचनहारः ॥ ६६ ॥ वचनस्त्रयादिदयाना । गिनयी शक्रमिममः ॥ त्रियाकृताङ्गनारूढो । भगद्भुक्तेन हेतुना ॥ ६६ ॥
 भ्रमराद् भीजयो यरा । तत्प्रमोदस्व भो नृप ! ॥ इन्द्रादिभ्योऽपि येन सु-र्वाद्यैरुचरोचराः ॥ ६७ ॥ विशेषकं ॥

इति वद्री-गुणासिक्तः । मिथित्सेटाऽधिषोऽभजत् ॥ शीतिमान पराभूति-चद्वितापाऽर्दितोऽपि सः ॥ ६९ ॥ पुनः पवन
 पंगोऽञ्च । राजन ! रमेय दुष्यति ॥ तवाऽपि हृदि गर्गोऽग्नि-र्विवेकं यदोपति ॥ ७० ॥ जगत्ख्याताऽजदातोऽपि । ज्ञापितो-पि
 स्वमन्त्रिभिः ॥ गुरीवियापरीगीय-मानोऽपि श्रीजयो नृपः ॥ ७१ ॥ स्त्रीरूपेणाऽपि लीलाभि-स्त्वञ्चभूभङ्गोऽप्यहो ! ॥ त्वयाऽ-
 पमायि गरण । प्राप्तोऽस्मीमा दद्या ततः ॥ ७२ ॥ प्रागेन स्वामिभक्त्याऽहं । प्रपिपसुपदंष्टार । स्निग्धसे-
 पररीतिभिः ॥ ७३ ॥ तदोपददार्पीयै-रपि तस्याऽपि ते नृप ! ॥ व्यध्याप्यत न गर्गाग्नि-रसमञ्जसनादिनः ॥ ७४ ॥ सामान्योऽपि
 जनो नामाङ्गरिवा कस्याऽपि दासता ॥ संहत नेष्टपत्न्याध । वीरोऽयं संहते कथम् ? ॥ ७५ ॥ ततोऽतिगर्गतो वीर-मेतमप्यवी-
 भरः ॥ स्त्रिया भद्राज्यशो दातुं । त्वयीत्येषोऽप्यचेष्ट ॥ ७६ ॥ तत्क्रोधाऽमर्षगर्वाद्या । दोषा एव द्विषोऽङ्गिना ॥ ७७ ॥ मुक्तवतान्
 कुरु तस्याऽऽज्ञा । येन त्वा सोऽपि मोचयेत् ॥ ७७ ॥ खेटेन्द्रोऽपीदमाकर्ण्य । बन्धदुःखेन खेदितः ॥ अनन्यगतिकत्वेन । भूपा-
 ऽऽज्ञा प्रत्यपद्यत ॥ ७८ ॥

गत्वा पवनवेगोऽध । कुमारेन्द्रं व्यजिज्ञपत् ॥ स्वशौर्यादिगुणाः स्वाभिन् ! यथा प्रकटितास्त्वया ॥ ७९ ॥ तथा प्रकटय
 स्वाभिन् ! । रूपं स्वाभाविकं निजं ॥ ताम्यन्ति निम्बनेत्राणि । तन्निभालयितुं यतः ॥ ८० ॥ कियदद्याऽपि नः स्वासिन् ! । मोह-

यिप्यसि मायया ॥ खेटराजः परेऽप्येवं । विनयाचं व्यजिज्ञपन् ॥ ८१ ॥ इत्यभ्यर्थनया तेषां । स्वस्व स्वाभाविकं नृपः ॥ भटानां पञ्चशत्याश्च । रूपं विद्याबलाद् व्यधात् ॥ ८२ ॥ अतिशक्रस्मरं तच्च । वीक्षितुं मिलिता द्रुतं ॥ प्रणमुर्भटकोद्यस्तं हर्षाऽऽश्चर्यस्त-
याबुलाः ॥ ८३ ॥ निनेदुर्मोदतूर्याणि । पेटुर्मङ्गलपाठकाः ॥ तत्त्वं निर्णीय सन्दिग्धं । मुमुदे चक्रमुन्दरी ॥ ८४ ॥ वायुवेगादि-
खेटेशार्थनया दययाऽप्यथ ॥ विद्यया पञ्जरं भित्त्वा । छित्त्वा च निगढान्यपि ॥ ८५ ॥ महान् कृताऽपराधोऽपि । नाऽहृत्यति-
विडम्बनां ॥ इति सञ्चिन्त्य भूनेता । व्यमुञ्चत्खेटचक्रिणम् ॥ ८६ ॥ सोऽपि भूपस्य तद्रूपं । वीक्ष्याऽऽश्चर्यं तदध्यगात् ॥ व्य-
सस्मरत्पराभूति-दुःखं हर्षाऽद्वयेन यत् ॥ ८७ ॥ नृपेणाऽध्यासितं सिंहासने तं खेटचक्रिणं ॥ नेमुः पवनवेगाद्याः । सर्वे 'खेटे-
भरास्तदा ॥ ८८ ॥ दृष्ट्वा स्वं स्वामिनं मुक्त-माऽऽसीनं कनकाऽऽसने ॥ नदचूर्यगणं सर्व-सैन्यं तस्याऽत्यमोदत ॥ ८९ ॥ चक्रि-
णोऽथ सुतांश्चक्र-वेगादीनपरानपि ॥ बद्धान् परःसहस्रान् द्रा-गानाव्याऽऽश्रु तदा भटान् ॥ ९० ॥ त्रोटयित्वाऽहिपाशांश्च । तेषां
गारुडविद्यया ॥ भूपोऽमुञ्चद् व्रणतांश्चाऽ-सञ्जयद्वारिणौषधेः ॥ ९१ ॥ युग्मं ॥ ततस्ते मुदिता नेमु-र्भूयं खेटेश्वराऽन्वितं ॥ तथा
दृष्ट्वा च तांश्चक्री । सचक्रो मुमुदेतमाम् ॥ ९२ ॥ श्रीजयोऽथ समाहूय । नरेन्द्रश्चक्रमुन्दरीं ॥ आर्पित् खेटराजाय । बहुमाना-
दुवाच च ॥ ९३ ॥ गृहाणेमां निजां पुत्रीं । देहि स्वैरं वराय च ॥ नैवाऽर्थो मेऽनया ह्येषा । धृता कौतुकमात्रतः ॥ ९४ ॥
पादयोः पतिता साऽपि । रुदन्ती पितरं जगौ ॥ तात ! स्वैरं वरं वृत्वा । मया क्षिप्तोऽसि सङ्कटे ॥ ९५ ॥

एवं रणाघनर्थाना-मागामैपैव हेतुतां ॥ कदपत्यस्य पापस्ये-त्यागस्तन्मर्षयाऽखिलम् ॥ ९६ ॥ जगौ पिताऽपराधस्ते । न

मनागपि युन्दरि ! ॥ धेनवं च प्रतिपद्यन्-स्त्वयाऽयमुपलक्षितः ॥ ९७ ॥ विद्योत्तमगुणो यथ । सञ्चितो युक्तमेव तत् ॥ कन्या-
 दयाः धितीशानां । दृन्वते हि यं स्वयम् ॥ ९८ ॥ जगत्स्वयाताऽनदातोऽपि । गोपेनैव मरुन्मणिः ॥ नोपालक्षि मया त्वयो-ऽव-
 द्यापि च यथातथा ॥ ९९ ॥ स्वस्यैव गर्वदोष्यगां । तद्वचं विपदोऽध्यगां ॥ महतां न ह्यवज्ञाति-गर्वश्चाऽऽयतिशर्मणे ॥ १०० ॥
 गर्वशाऽर्पनया युद्धे । नाज्यर्थाद्रथमुच्य मां ॥ राजाऽयं द्राक्ष प्रमोदस्व । तद्वत्से ! पितरक्षणात् ॥ ११ ॥ प्रमार्णाभवताच्चैतत् । त्वया
 साधु वृत्तं द्रष्टा ॥ को हि श्लाघेत नो योगं । कौमुदीकौमुदीश्रयोः ॥ २ ॥ इत्याद्युक्तिमुधासेकात् । खेदतापापनोदतः ॥ प्रमोघ
 वनयां प्रैषन् । पिता दासीवृत्तां गृहे ॥ ३ ॥

अथाऽर्पयद्गुसामामि-भूत्या खेचरचक्रिणं ॥ सन्तापय्याऽनम्राऽऽस्य-ध्रुवाच श्रीजयो नृपः ॥ १४ ॥ मा विपीद नृपोत्तंस । यदनेन
 ब्रितोऽस्म्यहं ॥ जयोऽयं काश्चतालीय-न्यायतो मन्यते मया ॥ १५ ॥ त्वत्समः सुभटो नास्ति । देवाऽमुरनरेष्वपि ॥ यो मां दिव्यबलो-
 पंत-मियन्चिरमयोपयः ॥ ६ ॥ साधनादिविद्येऽपि । कर्मणो नाऽधिकं भवेत् ॥ विद्यापलं क्वचित् किञ्चि-न्न च तेन जयोऽ-
 जयः ॥ ६ ॥ चिन्त्वसामान्यतपसा । ध्रुवं प्राग्जन्मजन्मना ॥ सर्वथाऽर्थप्रतिष्ठया । जयदाने प्रभूयते ॥ ७ ॥ जयाऽम्बुदयलाभादि-
 भावाः सर्वे शुभावदाः ॥ प्रायः प्रकृष्टगुण्यस्य । व्यतिरेकाऽन्वयाऽऽध्याः ॥ ८ ॥ जयः पराजयो चाऽपि । शूर एव न कातरं ॥
 न्यासो हंमनि येषां वा । मणावेन न तूषले ॥ ९ ॥ सकृज्जितोऽपि वा वीरो । वीरतामुज्जहति न ॥ एकशो व्यर्थफालोऽपि ।
 सिंहादो हन्त्येव हस्तिनः ॥ १० ॥ नाऽर्मर्मथितस्याऽपि । ह्रीयते महिमाऽभ्युधेः ॥ मेरोर्मन्यानकत्वेऽपि । गरिर्नैवाऽखिलाऽद्रिषु ॥ ११
 प्रस्नमुक्तोऽपि नो भानुज्योतिषां हन्ति नो रुचः ॥ कुहो लुप्तकरोऽपीन्दुः । प्रीणात्येवाऽमृतैः सुरान् ॥ १२ ॥ धत्ते कणेपु गोधूमो ।

जातिराजिरपीशता ॥ अन्तःप्रविष्टशल्याऽपि । शर्करा मधुराग्रणीः ॥ १३ ॥ न हि घृष्टोऽपि वैदूर्य-मणिः काचमणीयते ॥ कर्द-
माऽक्तोऽपि नो हंसः । काकादिभिर्भवेत् समः ॥ १४ ॥ समं नाऽस्त्रैः परैर्गोत्रे । चक्रमप्रभविष्ण्वपि ॥ अप्रभृणुरपि क्षीरे । वह्नि-
स्तेजसिना धुरि ॥ १५ ॥ किं सकृच्छिन्नलिङ्गोऽपि । शम्भुनाऽऽप्राप्यते जनैः ॥ सहस्रभगतां प्राप्तो-ऽपीन्द्र एव सुरेशिता ॥ १६ ॥
हरिर्देत्यान्निहन्त्येव । नियुक्तोऽप्यृषिणा रथे ॥ हरेण छिन्नशीर्षोऽपि । सकृत् सृष्टिं सृजेद्विधिः ॥ १७ ॥ हरदग्धशरीरोऽपि । जग-
ज्ज्यो न किं स्मरः ॥ आत्मा जितोऽपि चक्रित्वं । बुभुजे भरतो न किम् ॥ १८ ॥ खेदं तत्काकतालीय-न्याया-भिभवजं त्यज ॥
ससैन्यः स्वपुरं याहि । भुङ्क्ष्व राज्यत्रयं निजाम् ॥ १९ ॥ कर्मणा केनचिज्जज्ञे । रणारम्भोऽयमावयोः ॥ सुहृदीनेक्ष्यमाणे तु ।
त्वयि स्त्रियति मे मनः ॥ २० ॥ तन्मन्ये प्राग्भवस्याऽसि । कोऽपि त्वं मे भृशं सुहृत् ॥ तत् क्षमस्वाऽपराधं यत् । खेदितोऽसि
रणादिभिः ॥ २१ ॥ अयस्कान्तोपमेनवं । नरेन्द्रवचसा मुदा ॥ गताऽभिभवसेदायः-शल्यः खेटपतिर्जगौ ॥ २२ ॥ कुमारनृपते !
मन्ये । सृष्टिं विदधतो विधेः ॥ त्वद्रूपाऽभ्रमदैक्य । मूर्तिः सर्वगुणात्मिका ॥ २३ ॥ शूरत्वं तव सौजन्यं । नयधर्मविबोकिताः ॥
दया परोपकारित्वं । स्तोतुं नेन्द्रोऽपि शक्तिमान् ॥ २४ ॥ क्रोधाऽज्ञानाऽभिमानादि-चशात्पण्डितमन्त्रिणां ॥ पवनप्रभृतीनाम-
प्यवमन्यं गिरोऽहंशान् ॥ २५ ॥ गजेनेन मदाऽन्धेन । निर्विवेकाऽऽत्मना भया ॥ सर्वशुद्धगुणात्मत्वा-न्मान्योऽप्यवमतोऽ-
सि यत् ॥ २६ ॥ तव क्षमस्वाऽपराधं मे । न मन्तुस्ते मनागपि ॥ स्वयं हि शलमे दग्धे । नाऽपराध्यति दीपभृत् ॥ २७ ॥
नाज्वर्यीयुधि यत्नं मा । क्षमोऽपि लघु चाऽमुचः ॥ तत्ते कृताऽपराधेऽपि । दयाधर्मो नृपाऽद्भुतः ॥ २८ ॥ तवेव मयि चित्तं
तु । त्वयि स्त्रियति मेऽप्यलं ॥ निश्चितं चित्तसंवादा-त्तन्नो प्राग्भनसौहृदम् ॥ २९ ॥ बन्धो ! प्रसद्य तत् सद्यः । समागत्य पवि-

प्रथ ॥ पुरं तोषं च मे राजन् । प्रार्थ्यसे प्रार्थितप्रदः ॥ ३० ॥ ततः कुमारभूषणाऽ-नुमतः खेटचक्रिरादः ॥ ससैन्यः स्वपुरं गत्वा
 । तस्य द्योमामर्षीरुत् ॥ ३१ ॥ अश्वव्यापिमणिस्तम्भ-भण्डुम्भालिर्दासिभिः ॥ दीपयन्ति नभोरत्नाऽ-भिरामाणि सहस्रशः
 ॥ ३२ ॥ पात्रार्नीचान्यमानोप-पसरालीनि चक्रिरे ॥ चित्राणि चलकेतूनि । तोरणानि नभश्चरः ॥ ३३ ॥ युग्मं ॥ अभितो राज-
 रथान्त-मंसमन्वापलीन्ययुः ॥ सवाद्यधनिसहस्रीत-गानादिपरशुस्त्रियः ॥ ३४ ॥ यभू' इत्त ज्वचूलाश्च । भञ्चेष्टू'छोचलम्बिनः ॥
 नृपगौमागर्षीधार्थ-मियाऽगस्त्य स्थिता ग्रहाः ॥ ३५ ॥ प्रतिवृक्षगृहाऽद्वादि-कृणात्किङ्किणयो घज्जाः ॥ रेजिरे व्योमघृक्षस्य ।
 नदद्वधृन्ना तु पङ्कजाः ॥ ३६ ॥ असिञ्चन्धन्दनाम्भोभिः । सर्वान्मार्गाधमधराः ॥ अस्मद्भूधवेऽसिन् भू-रपि स्ताच्छीतलेति
 तु ॥ ३७ ॥ प्रतापनिजिता भूप-साऽखिलद्वीपमानवाः ॥ उपास्त्य त्वयर्क रत्ना-दर्शालीतीरणच्छलात् ॥ ३८ ॥ दुकूलस्वर्णमा-
 निरप-मुक्तान्छरिपदक्तिभिः ॥ प्रोच्चं स्तम्भावलम्बाभि-र्हृदयोभां व्यधुर्जनाः ॥ ३९ ॥ रातनोर्वीपुमणिस्वर्ण-मौक्तिकैः स्वस्तिका
 वधुः ॥ रथायन्त्राणि भूपस्य । ध्रैयःसुमगताधियः ॥ ४० ॥ प्रोच्चं स्तम्भेषु सद्वधूप-धृत्यो धूमौचमसृणन् ॥ किल भूपयशः-
 द्रुधं । पूरं वर्णयितुं नभः ॥ ४१ ॥ रम्भास्तम्भावलम्बाभिः । पुष्पस्रग्भिः समन्ततः ॥ पुष्पेषो राजधानीव । पुरं सर्वं सुगन्ध्य-
 भात् ॥ ४२ ॥ खेटेन्द्रः सपरीमारः । समागत्याऽध भूषति ॥ विनयादाजुहाव स्व-नगरे सपरिच्छदम् ॥ ४३ ॥

कुमारनृपतिस्तस्य । गौरवाऽभ्यर्थनावद्यात् ॥ समं खेचरकोटीभि-विविधुस्तत्पुरेऽचलत् ॥ ४४ ॥ आरूढः श्वेतदन्तीन्द्रं ।
 क्लेशमभिर दशुरः ॥ शुभन् द्रुध्राऽऽतपत्रेण । किल सेवागतेन्दुना ॥ ४५ ॥ वीज्यमानोऽभितथारु-चामरैः खेचरीगणैः ॥ यशो-

मिजितदुग्धाजब्धि-होकिर्तस्सर्मभिः किल ॥ ४६ ॥ नदद्वादिव्रकोटिभिः । किल सांराविणाऽऽकुले ॥ जगज्जैवो नृपो व्योम्नि ।
शब्दयन्त्ररिला दिशः ॥ ४७ ॥ व्याप्नुवद्भिर्नभः सर्व । त्रिदशार्भेर्नभधरैः ॥ कुर्वन्नैक्यमिव द्यावा-पृथिव्योः कीर्तिभिर्यथा ॥ ४८ ॥
स्तूयमानगुणः सेत-चन्दिगायनपङ्क्तिभिः ॥ खेटस्त्रीधर्मलैर्गाय-मानोऽथ्रान्तं समन्ततः ॥ ४९ ॥ पश्यन्नविश्रमं नाद्य-श्रेणीः
शृण्वन् जयध्वनीन् ॥ अधिम्यो वितरन्नर्थान् । प्रार्थितान् सुरशाखिवत् ॥ ५० ॥ सच्छत्रचामरेणेभा-रूढखेचरचाक्रिणा ॥ आ-
जितो युग्राजेन । महानिप महीपतिः ॥ ५१ ॥ युतः पवनवेगाद्यैः । सुरैरिव सुर्यमः ॥ प्रतीच्छन् पाणिना द्रष्टु-जनकोटितति-
स्तुतीः ॥ ५२ ॥ बद्धाव्यमानो विद्याभृ-दधूभिर्मणिमौक्तिकैः । अथ्रान्तहेमवस्त्रादि-न्युञ्छन्नैरभिनन्दितः ॥ ५३ ॥ दिव्याऽलङ्का-
रमासोभिः । त्रियं निश्चोत्तरां दधन् ॥ उल्लङ्घ्य श्रीपथान् प्राप । सौधं खेचरचाक्रिणः ॥ ५४ ॥ गजादुत्तीर्य खेटेन्द्र-दत्तहस्ताय-
लम्बनः ॥ अन्तस्सदं क्वचित् सञ्च-स्फटिकादृश्यभित्तिकम् ॥ ५५ ॥ क्वचिद्दूर्वाततिभ्रान्ति-कृद्द्वैहर्ममणिकरं ॥ पद्मरागमणीचक्र-
कुट्टिमाग्निभ्रमं क्वचित् ॥ ५६ ॥ क्वचिन्मरकतावद्ध-भूषभाम्बुध्रमानहं ॥ कुमारनृपतिः सार-परिवारोऽविश्वन्मुदा ॥ ५७ ॥
श्रिया निजितसौधर्म्या । सभायामेत्य गिस्सितः ॥ मणिसिंहासनेऽध्यास्त । स्निहन् खेटेधरे नृप ॥ ५८ ॥ पार्श्वेसिंहासने त्रिधा-
धरचक्रयपि गौरमात् ॥ आसितः शुशुभे भानोः । सविधे शीतगौरिव ॥ ५९ ॥ सर्वे स्वान्याऽविभागेन । मिलिताः खेचरामराः ॥
नेमुस्तौ सङ्गतौ कार्यत् । सौधमेशानपात्रिव ॥ ६० ॥ विमानगजपत्न्यथा-ऽऽदीनि विद्याधरा व्यधुः ॥ वैताढ्यसारवस्तूनि ।
प्राभृतानि महीभुजे ॥ ६१ ॥ सर्वे पौराऽन्विताः खेटा । वैताढ्यद्वीपशैलगाः ॥ भूषा राजेन्द्रमीधार्थ-मेत्य नेष्टुः कृतोपदाः ॥ ६२ ॥

अर्होऽल्लापादिभिर्भूयो । निस्तृज्य ग्रीणिताः प्रजाः ॥ क्रियाः खानादिकाश्चक्रे । खेटचक्रियुतोऽखिलाः ॥ ६३ ॥ ततोऽत्यभ्यर्थ-
 नापूर्वं । खेटचक्रिसमर्पिता ॥ चमसुन्दरीरूपां ता । श्रीजयः परिणीतवान् ॥ ६४ ॥ तस्यै तदा नृपायाऽथ । खेटभूया मृदाऽऽकु-
 लाः ॥ भोगरत्यादयस्तैऽपि । कन्या द्वात्रिंशत् स्वकाः ॥ ६५ ॥ तत्राऽऽनीयोपदीचक्रुः । स्मारयित्वा प्रसन्नता ॥ तासा पाणिग्रहं
 ते चाऽन्यीमन् भृश्रुजा सह ॥ ६६ ॥ निशेषकं ॥ अन्येऽपि खेटपाः स्वाः स्वाः सर्वोत्तमा गुणैः ॥ ददुरभ्यर्थ्य सिन्धूना ।
 लभ्यः क्वाऽन्धिसमः पतिः ॥ ६७ ॥ इत्यष्टाग्रं सहस्रं ता । अमिलक्षप्सरोनिभाः भवन्ति हि न माराय । गिरेर्वह्मद्वयोऽपि वीरुधः
 ॥ ६८ ॥ खेटचक्रयादयस्तासा । पितरः सपरिच्छदा ॥ ग्रीढग्रीढतमाः सर्वे । प्रमोदाऽद्वैतसङ्गताः ॥ ६९ ॥ ज्योतिषोपनिषद्विज्ञान् ।
 देवज्ञान् ॥ ज्ञानिनो वरान् ॥ आकार्य कार्यमावेद्याऽऽपृच्छन् पूर्णकराः फलैः ॥ ७० ॥ तेऽप्यतुच्छाऽऽशयाः पृच्छाऽनुसारेण
 निचारिणः ॥ चारिमाणं मुहूर्त्तस्य । मुहुर्मुहुरचिन्तयन् ॥ ७१ ॥ निर्दूषणं दिनं कन्या-नरेन्द्रकोदिर्गैर्बलैः ॥ सवलं सकलं शुक्ल
 पक्षस्थं वीक्ष्य दाक्ष्यतः ॥ ७२ ॥ सर्वग्रहचलोपेतं । लग्नं दृष्ट्वाऽत्र निर्मलं ॥ निष्कलङ्कधियो वृद्धाः । ग्रीत्यै ग्राहुः प्रतीह तान् ॥ ७३ ॥
 तत्रश्च भोस्तरुर्धं भो । नभोग्रभमोऽधुना ॥ आसन्नमिदमेवैक । सर्वश्रेयस्करं परम् ॥ ७४ ॥ आद्रियध्वं कुरुध्वं च । साम-
 ग्रीमसिलाभिह ॥ निवाहयत तास्तद् यत् । सर्वेषा व. सुखं चिरम् ॥ ७५ ॥ आकर्ण्योऽऽकर्ण्यमित्येतत् । प्रतिपद्य च ते नृपाः ॥
 यद्वाऽलङ्कारपुष्पाद्यै-स्तान् सत्कृत्य निस्तृज्य च ॥ ७६ ॥ स्वस्वाऽऽवासेषु तत्सर्व-सामग्री सङ्गमग्य च ॥ तस्मिन् पुण्यदिने चम-

१ खेट-द्रस्य गिरा स तत् ॥ ६३ ॥ एव खेटचक्रिणी त । गौरवात् सेवतेऽन्वह ॥ तमेवैक पतायन्ती स्वसुता चमसुदरा ॥ ६४ ॥ हस्ते कर्तुमयाऽ-
 भ्यर्थ्य राजेन्द्र प्रत्यपीपदत् ॥ भोगरत्यादयस्तैऽपि कन्या द्वात्रिंशत् मुदा ॥ ६५ ॥ इति प्रत्यन्तरे

स्तादिवाहमहोत्सवान् ॥ ७७ ॥ उपयेमे महैः प्रौढैः । खेटचक्रधादिनिर्मितैः ॥ ताः कुमारनराज्यीशो । विद्याभट्टपुरोधतः ॥ ७८ ॥
गजाध्वरथपत्न्यादि-महादानान्यनेकशः ॥ साराणि दादिरे तस्मै । खेटेन्द्राः करमोचने ॥ ७९ ॥ उपास्यः खेटचक्रधाद्यै-र्मणिसौ-
धेषु भूपतिः ॥ रमते सह पत्नीभिः । सुरस्त्रीभिरिवेद्राद् ॥ ८० ॥ एकाकी परदेशेऽपि । स प्रायोऽन्योपकारतः ॥ प्रापैवं सम्पदः
प्रौढा-स्वद्भ्योः कुरुत तं युथाः ॥ ८१ ॥

एवं नराः प्राक् सुकृताऽनुभावात् । सर्वत्र सर्वाऽरिजयधियाऽऽख्याः ॥
स्वयं सदोपस्थितदैवताऽऽभ-सद्भोगसौख्या विलसन्त्यशङ्काः ॥ ८२ ॥

इति तपागच्छनायक-पूज्यश्रीदेवसुन्दरसूरि-श्रीज्ञानसागरसूरि-श्रीसोमसुन्दरसूरिशिष्यैः श्रीमुनिसुन्दर-
सूरिभिर्विरचिते श्रीजयानन्दराजपिकेवलचरित्रे जयश्रृङ्गे चक्रायुधविद्याधरचक्रवर्त्तिजयचक्रसुन्दर्यादिवहु-
सहस्रकन्यापाणिग्रहणाऽऽदिपुण्यफलप्रकटाऽनुभावनाविख्यावर्णनो नाम त्रयोदशः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥
मं० श्लोक ११८५ ॥

॥ अथ चतुर्दशः सर्गः प्रारभ्यते ॥

श्रीमान् शान्तिः स्वर्णकायः प्रधुर्म । श्रेयःश्रेणीमिष्टदायी वितन्यात् ॥
यस्मिन्निश्चित्ताससंस्थे समग्रा । नश्यन्ति द्राग् दूरमापदभुजङ्गयः ॥ १ ॥

अन्यदा तं सभासीनं । खेटचक्रयादिभिर्युतं ॥ उद्यानपालकोऽभ्येत्य द्राक् सानन्दं व्यजिज्ञपत् ॥ २ ॥ स्वामिश्रकवलौ
नाम्ना । जनकः खेटचाक्रियः ॥ उद्याने समवासापी-द्युगुरुर्धूरिपरिच्छदः ॥ ३ ॥ श्रुत्वा भूपखेटन्द्रौ । हर्षोऽद्वैतोच्छ्वसत्तनु ॥
दत्तेस्माऽस्मै महादानं । निदानं द्यासनोन्नतेः ॥ ४ ॥ खेटचक्री पुराऽप्याऽऽप्त-सर्वेगोऽभिमवादिभिः ॥ तदा गुर्वागमं मेने ।

मृतपूरुषु शर्कराम् ॥ ५ ॥

अथ भूपनभोगेन्द्रौ । गजाऽऽरूढौ महाद्युती ॥ सान्तःपुरपरीवारौ । विद्याभृत्कोटिभिर्द्युतौ ॥ ६ ॥ उद्घोषणाऽमिलत्पौर-
व्याप्यमानाऽम्बरावनी ॥ अगतां चन्दितुं स्मरि । वाघनादनदक्षिणौ ॥ ७ ॥ अवरुह्य गजाद् दृष्टौ । पञ्चधाऽमिरामस्पृशौ ॥ तौ
त्रिःप्रदक्षिणीकृत्याऽ-चन्दिषतां मुदा गुरुम् ॥ ८ ॥ धर्मलाभाऽऽशिषा प्राप्ता-नन्दौ खेटेन्द्रभूभुजौ ॥ तावुपाविशतां धर्म-श्रद्धालू
च यथाविधि ॥ ९ ॥ सर्वे खेटाः परेऽप्येवं । नत्वा खेटोज्झितं गुरुं ॥ धर्मलाभाऽऽशिषा प्रीता । यथास्थानमुपाविशन् ॥ १० ॥
उपादिशतौ धर्म । हेतुं निर्वृत्तिशर्मणः ॥ सभामनुजिघृक्षुस्तां । भिदुरं भवभूधरे ॥ ११ ॥ आधारभूतौ जगतां त्रयस्य यो ।
नियोजकोऽर्केन्दुयोधिवार्युचा ॥ तनोति मर्त्या-मरमुक्तिसम्पदो । बुधा भजघ्नं जिनधर्ममेव तम् ॥ १२ ॥ स्पृहयालुतया सुख-
श्रियां । सकलाः स्युर्भविनां प्रष्टव्यः ॥ परमेतरमेदतो द्विधा । सुखमाद्यं पुनरक्षराऽऽश्रयम् ॥ १३ ॥ तदनन्तममिश्रमव्ययं ।
निरुपाधि व्यपदेशचर्जितं ॥ इतरद् विपरीतवृत्तितो । विषयाद्यौषधिकं भवाऽऽश्रयम् ॥ १४ ॥ अधिगत्य जिनेन्द्रशासनं । प्रथमे
स्युः स्पृहयालवो बुधाः ॥ अपरं च परित्यजन्त्यमी । सुखमेतत्स्वछु दुःखमेव यत् ॥ १५ ॥

तथाहि—विषयजसुखोपभोगा-च्चातुर्गतिके भवे च दुःखानि ॥ सहते जन्तुर्मूढो । विषयसुखं दुःखमेव

तत्तत्त्वात् ॥ १६ ॥ तथाहि—दुर्गन्धतो यदणुतोऽपि पुरस्य मृत्यु-रायंवि सागरमितान्यनुपक्रमानि ॥ स्पर्शः
स्पर्शः क्रूरचतोऽतितमो मतश्च । दुःखावनन्तगुणितौ शृशशैल्यतापजो ॥ १७ ॥ तीव्रा व्यथाः सुरकृता विविधाश्च
यत्राऽऽग्रन्दारैः सततमभ्रदृतोऽप्यमुष्मात् ॥ किं भाविनो न नरकात्कुमतिर्विभेति । यन्मोदते क्षणसुखैर्विवयैः
कपायी ॥ १८ ॥ युगं ॥ बन्धोऽनिशं घाहनताडनानि । क्षुत्तृड्दुरन्ताऽऽतपशीतवाताः । निजान्यजातीयभयाऽ-
पमृत्यु-दुःखानि तिर्यध्विति दुस्सहानि ॥ १९ ॥ सुधाऽन्यदाऽस्याऽभिभवाऽभ्यस्त्या । भियोऽन्तगर्भस्थितिदुर्ग-
तीनां ॥ एवं सुरेल्वप्यसुखानि नित्यं । किं तत्सुखैर्वा परिणामदुःखैः ॥ २० ॥ सप्तभीत्यभिभवेष्टबिप्लवा-ऽनि-
ष्टयोगधनदुरसुतादिभिः ॥ स्याद् ध्रुवं विरसता नृजन्मनः । पुण्यतः सरसता च धीमताम् ॥ २१ ॥ इति चतु-
र्गतिदुःखततीः कृतिः । कृतभयास्ततमानमेहसं ॥ हृदि विभाव्य जिनागमतस्तथा । ग्रहुरु ते न यथा स्युरिमाः पुनः ॥ २२ ॥
पराऽभिभूतिः सुलभा रिपुभ्यो । मृतेश्च मीतिर्विनिधा सदाऽपि ॥ निस्त्रब्धता नैव कलत्रपुत्र-व्यपीति दु खार्चिर्हिाऽपि यस्मिन् ॥ २३ ॥
दण्डादिदण्डिप्रधनाऽऽदिघोराऽऽ-रम्भाऽतिदुर्ध्यानजकल्मषैश्च ॥ परत्र यस्मात्तस्मादिदुःखा-
द्वय सुधीः कोऽत्र रमेत राज्ये ॥ २४ ॥
॥ युगं ॥ उदीर्यन्ते कपायाश्च । यस्मिस्तत्तन्निग्रन्थनाः ॥ ग्रसन्ते सततं ते च । ग्राह्युष्यं राक्षसा इव ॥ २५ ॥ मदेन्मत्तस्य
भूपस्य । चेताला त्रिपयास्तथा ॥ त्रिवेकं नाशयन्त्येत-द्राज्यं नरक एव हि ॥ २६ ॥ राज्यीश्रया माद्यति मृढचेता । न भावि
दु स नरकं त्वरेति ॥ न चैहिाऽऽमुष्मिकदुर्वपत्सु । निस्त्राणमात्मानैर्धकं च ॥ २७ ॥ मृत्योः कोऽपि न रक्षितो न ज-
गतो दारिद्र्यमुत्त्रासितं । रोगस्तेन नृपादिजा न च भियो निर्णाशिताः पोरुश ॥ विध्वस्ता नरका न नाऽपि

सुखिता धर्मस्त्रिलोकी सदा । तत्को नाम गुणो मदश्च विभुता का राज्यलक्ष्मीभुजः ? ॥ २८ ॥ आरम्भैर्भरितो निमज्जति यतः प्राणी भवाम्भोनिधा-धीहन्ते कुन्तपादयश्च पुरुषं येन च्छलादुयाधितुं ॥ चिन्ताव्याकुलताकृतेषु हरते यो धर्मकर्मस्थिति । विज्ञा राज्यपरिग्रहं त्यजत तं भोग्यं परैः प्रायशः ॥ २९ ॥ समवेक्ष्य धनानि मुग्धधी-हंरिणाक्षीस्तनयांस्तथात्मनः ॥ मुदमावहते न धुध्यते । निखिलं गत्वरमेव सत्वरम् ॥ ३० ॥ धनान्यनित्यानि भिदेलिमानि । बहूपि सक्ताः स्वजना निजाऽर्थे ॥ राज्यश्रियो गत्वरपङ्क्तिधुर्याः । सुधीस्तदेभिः

किमु मुह्यन्तीह ॥ ३१ ॥

तदेषु मोहं प्रविहाय धीमान् । सासारिक शर्म सुदुःखमेव ॥ जानन्दुपादेयतया च शैवं । तत्साधने साधु यतेत धर्मे ॥ ३२ ॥ स च द्विधा स्याद्यतिगेहिधर्म-भेदादिहाद्यश्च भवेन तेन ॥ शिवं प्रदातेत्यपरश्च नाक-मुत्कर्षतो द्वादशमिद्वन्द्विम् ॥ ३३ ॥ मुक्तिं च दत्ते स भवैः कियद्भिर्जघन्यतो द्वावपि चाऽऽदिमं स्वः ॥ निदर्शनैः स्वर्गिरितोलनाद्यै-राद्योऽल्पसत्त्वरतिदुर्द्धरः स्यात् ॥ ३४ ॥ तथाऽपि सद्यः शिवसौख्यदानात् । सत्त्वादिभाजो विभृयुस्तमेव ॥ विदन्नज्ज्यं कितवैः परैः स्वं । दधाति दायं हि महान्तमेव ॥ ३५ ॥ तथाचोक्तं—

जएअ पराजिए जहा । अक्खोहिं कुसलोहिं दीवयं ॥ कडमेव गहाय नो कली । नो तेअं नो चेव दावरम् ॥ ३६ ॥ एवं लोअम्मि नाइणा । बुइए जे घम्मे अणुत्तरे ॥ तं गिण्हहि अति उत्तमं मां । कडमिवाससवहा-यपण्डिए ॥ ३७ ॥ इति सूत्रकृदङ्गे वैतालीयाऽध्ययने ॥

आद्याऽप्रभृणुस्त्वपरं विधत्ते । किञ्चित्सुसाध्यं विदितं हि विज्ञैः ॥ सदर्शनाऽहर्दुर्गुत्सङ्गपूजा-तपोव्रताऽऽवश्यकभावनाऽऽ-
ख्याम् ॥ ३८ ॥ तयोरन्यतरसिस्त-द्यथाशक्तिमनस्विनः ॥ यतर्ध्वं सत्वरं धर्मो । मर्माविधि भवद्विषः ॥ ३९ ॥ आन्त्वा भवेष्वन-
न्तेषु । सामग्रीं नृभवाऽऽदिकां ॥ दुरापां कथमप्याऽऽप्य । धर्मेऽस्मिन् कोऽलसः सुधीः ? ॥ ४० ॥ किं निर्जितं मरणमाधिगणाः
प्रणटाः । किं व्याधयोऽप्यपुनरागमनं निवृत्ताः ॥ दुःखानि दुर्गतिभवानि न सन्ति किंवा । धर्मेऽलसो यदसुमान् विपयाऽऽदि-
सक्तः ? ॥ ४१ ॥ इत्यादिविस्तराद् श्रुत्वा । श्रीगुरोर्धर्मदेशनो ॥ प्रबुद्धा बहवो भव्या । नानाधर्मान् प्रपेदिरे ॥ ४२ ॥

गुरुं नत्वा वभाणाऽथ । श्रीजयानन्दभूषतिः ॥ न शक्नोम्यधुना धत्तुं । यतिधर्मं सुदुर्धरम् ॥ ४३ ॥ पुराऽपि मेऽस्ति स-
म्यस्त्व-मणुव्रतचतुष्कयुक् ॥ साम्प्रतं राज्यभोगाऽहर्न । प्रपद्ये नियमानिमान् ॥ ४४ ॥ तद्यथा-कृतैवाऽऽनुदिनं पूजा-मष्टया
परमेष्ठिनः ॥ मोक्ष्ये योगे गुरुब्रत्वा । सत्कृत्य च सधर्मणः ॥ ४५ ॥ महापर्वसु दास्यामि । ब्रह्मारम्भादि वर्जयन् ॥ अमारिं
वर्चयिष्यामि । चैत्रे चाऽष्टाऽद्विकासु च ॥ ४६ ॥ जिनप्रासादविम्बानि । कारयिष्ये सहस्रशः ॥ लेखयिष्यामि चाऽऽप्नोक्ति-पु-
स्तकानि बहून्यपि ॥ ४७ ॥ योगे चतुर्विधं सद्ग-मचिष्यामि यथाविधि ॥ सुमहाश्रावकेभ्यश्च । श्रद्दीप्यामि करं न च ॥ ४८ ॥
दीनदानादिधर्माणि । करिष्याम्यपराण्यपि ॥ बहुधा परिधास्येऽहं-च्छासने च प्रभावनाम् ॥ ४९ ॥

गुरुः स्माऽहं नरेन्द्र ! त्वं । पालयेन्नियमानिमान् ॥ किन्त्वेतेषु मर्दमाद्यन् । मा प्रमार्दामिहृद्य मा ॥ ५० ॥ यस्माद्विरति-
रूपास्ते । नियमाः कीर्त्तिता जिनः ॥ रहस्यं धर्मतत्त्वस्य । बीजं चाऽऽद्यमिहाऽनघम् ॥ ५१ ॥ सम्यक् च यालिता एव । स्युः
कर्मक्षयकारणं ॥ पुण्याऽनुबन्धिपुण्यस्य । कार्यकारणतां गताः ॥ ५२ ॥ निःश्रेयसात्त्वच्छिथेयः-श्रीयमप्यन्यत्रात्मनि ॥ ५३ ॥

न राजराजेन्द्रा-राधयेस्त्वं सुनिश्चलान् ॥ ५३ ॥ पुनः प्रणम्य पृथ्वीन्द्रः । प्रोचे तं सद्गुरुं प्रभो ! ॥ कर्मक्षयाऽलं कर्मणां । दीक्षां
लप्स्येऽत्र किं न ना ? ॥ ५४ ॥ क्षानाऽतिशयविज्ञात-तद्भवः स्वरिप्यवग् ॥ श्रुत्वा भोगफलं कर्म । यतिधर्मं चरिष्यसि ? ॥ ५५ ॥
श्रुत्वेति मुदितो भूष-स्त्वथेति प्रत्यपद्यत ॥ अथ विद्याभूता चक्री । गुरुं नत्वा व्यजिज्ञपत् ॥ ५६ ॥ भगवंस्त्वद्विरा बुद्धः ।
किञ्चित्प्राक् चाऽभिभूतितः ॥ उपत्वत् प्रनजिष्यामि । राज्यभोगविरक्तधीः ॥ ५७ ॥ युक्तिं विधाय राज्यस्य । यान्देमि त्वद-
न्तिके ॥ प्रतीक्षस्व ततस्ताव-न्मदनुग्रहकाम्यया ॥ ५८ ॥ इत्युक्त्वा स च भूषश्च । सम्याः सर्वे परेऽपि च ॥ प्रणम्य गुरुमाज-
गुः । स्वं स्वं स्थानं प्रमोदिनः ॥ ५९ ॥

विमृश्य सह मन्त्र्याद्यै-श्चक्री विद्याभूतामथ ॥ भूयं श्रीश्रीजयानन्दाऽऽह्वयं सप्रश्रयं जगौ ॥ ६० ॥ चैताढ्याद्रेस्त्वया क्रीतं ।
यद्राज्यं मज्जयौजसा ॥ तस्यैवाऽद्याऽनुवादाय । प्रपद्यस्वाऽभिपेचनम् ॥ ६१ ॥ नाऽर्थो चैताढ्यराज्येन । स्वराज्यश्रीतुपोऽस्ति मे ॥
तदेदीदं स्वस्रनुम्य । इदमर्हो ह्यमी पितुः ॥ ६२ ॥ तेपा रक्षा करिष्यामि । दूरेऽपि त्वमिव त्वहं ॥ इति श्रीश्रीजयेनोक्तं । चम्भ-
णीत् खेचरेश्वरः ॥ ६३ ॥ स्रनवोऽपि त्वदुत्सवगे । सन्ति क्षिप्ता अमी मया ॥ राज्यं चैतत्तदायत्तं । दद्यास्तेभ्यो यथारुचि ॥ ६४
परं त्वं भरतार्द्धस्य । सनैताढ्यस्य नायकः ॥ ज्ञानिभिर्जगदे भावी-त्येषोऽर्थोऽपि कुतश्चन ॥ ६५ ॥ ततो राज्येऽभिषिच्य त्वां ।
विधित्साम्यर्थमात्मनः ॥ मा मादक्षीः प्रार्थनां त्वं मे । घर्मविघ्नं च मा कृथाः ॥ ६६ ॥ ततो दृष्यौ घसाधीशो । जोयं तोपं च खे-
टराट् ॥ सामग्रीमभिपेकस्याऽचीकरचाऽधिकारिभिः ॥ ६७ ॥ ततः पत्रनवेगादि-विद्याभृत्कोटिभिर्भुतः ॥ मणिसिंहासनाऽऽसीनं ।
श्रीजयं खेटवासवः ॥ ६८ ॥ अभ्यपिचन्निजे राज्ये । चक्रीत्वं इव चक्रिणं ॥ महिम्ना जितशक्रश्री-विस्तारैः सुमहामहैः ॥ ६९ ॥

॥ गुग्मं ॥ चक्रवेगं च राज्याहं । स्वस्थाद्यं पुत्रमार्पिपत् ॥ परानपि सुतास्तस्मै । क्रोशसेनादि चाखिलम् ॥ ७० ॥ प्रणतः खेट-
शक्रेण । विद्याभृङ्गिः परैरपि ॥ श्रीश्रीजयस्तु सूत्राग्नौ । मूर्त्यन्तरमिवाऽशुभम् ॥ ७१ ॥

अथ चक्रायुधचक्रे । चैत्येऽप्यष्टाद्विक्रामहं ॥ चतुर्धा सङ्घमानर्च्य । दानैर्दीनानदीनयन् ॥ ७२ ॥ मासं चाऽभारिसुदुघोष्य ।
स प्रनिग्रजिपून्सह ॥ व्यपास्त्या प्रतिबन्धाना । घोषणाद्यैरसजयत् ॥ ७३ ॥ सहस्राः सह तेनाष्ट । खेटराजा महर्द्धयः ॥ ते च
पोडशसेचर्योऽप्याऽऽदिताचक्रिरे व्रतम् ॥ ७४ ॥ प्रारेमे श्रीजयश्चाऽथ । चक्रवेगादिभिर्पुतः ॥ शक्रस्तीर्थकरस्येव । भूपो दीक्षा-
महामहम् ॥ ७५ ॥ विधाय मङ्गलस्नान-मथ खेटपुरन्दरः ॥ वसानो देवदूष्याणि । सर्वाऽलङ्कारमासुरः ॥ ७६ ॥ महानिमानमा-
रुढः । प्रनिग्रजिपुभिः सम ॥ इन्दुविम्बघृतिच्छत्र-वरव्यजनराजितः ॥ ७७ ॥ पुरोगेण नरेन्द्रेण । सजुषा भटकोटिभिः ॥ विमानै-
र्गानकृत्सेटी-चोटीनामनुगामिभिः ॥ ७८ ॥ बन्दिभिर्नाटकैश्चापि । विविधैः सुपमा वहन् ॥ सूरजयजयेत्युच्य-मानः साहस-
हर्षितः ॥ ७९ ॥ विमानैः सुरसेटाना । ज्योतिधकं नवं सजन् ॥ दुन्दुभिर्ग्रसुखैर्वर्धै-र्नदद्भिर्वादन्य दिशः ॥ ८० ॥ पदे पदे
ददद्दान-मृद्याने गुरुपात्रिते ॥ गत्वा निद्याभृता चक्री । निमानादवर्लभ च ॥ ८१ ॥ कृत्वा दीक्षां विभिः साकं । लोचमालोचमु-
गमुदा ॥ गुरुं व्यजिज्ञपन्नत्वा । मयाऽन्धेस्तारय प्रभो ! ॥ ८२ ॥ गुरुरप्युपबृंहस्तान् । राजादीन् विधिनाऽनुपत् ॥ सविधास्त्यक्त-
राज्यादि-ममत्वान् नतदानतः ॥ ८३ ॥ सुरा भूषादिसङ्घश्च । सुगन्धीकृतदिग्गणान् ॥ गुल्लराजाऽर्पितान् वासा-स्तेषा मौलि-
चिधिषु ॥ ८४ ॥ गुरुस्तान् सहलोकं च । यथाऽहं हितशिक्षया ॥ अनुजग्राह ता ते च । नतशीर्षाः प्रपेदिरे ॥ ८५ ॥ धात्री-
न्द्रोऽपि गुरुं नत्वाऽ-नंसीचक्रायुधं मृनि ॥ स्वागथाऽचिक्षमद्भक्त्या । त्रियोगीशुद्विजुद् सुधीः ॥ ८६ ॥ एवं शेषान्मनुनींश्चाऽपि ।

ग्रन्थ सपरिच्छदः ॥ भूपोऽगात्स्वपद ते च । चक्रवेगादयोऽप्यगुः ॥८७॥ विजहाराऽन्यतः खेऽथ । गुरुर्भूरिपरिच्छदः ॥ शिखां ते चर्पयोऽम्यासु-र्द्धीं चक्रायुधादयः ॥ ८८ ॥

नृपोऽथ श्रीजयानन्दः । सेव्यो विद्याधराऽर्घ्यैः ॥ तैश्चक्रवेगपवना-दिभिः श्रोतृचमूढतः ॥ ८९ ॥ वैताल्येऽन्यनगाऽऽढ्येषु । द्वीपेषु च निगासिनः ॥ सेवार्थानागतान् गत्वा । खेटेशान् लीलयाऽजयत् ॥ ९० ॥ एवं विद्याधरेष्वस्य । चक्रित्वं बिभ्रतोऽगमत् ॥ क्रियान् सुतमयः कालः । पुरं गगनवल्लभे ॥ ९१ ॥ अन्यदा शयितं कश्चि-चं निशीथे सुरोऽवदत् ॥ शेषे जागर्षिं वा राजन् ! । जागर्मीति नृपोऽवदत् ॥ ९२ ॥ सोऽभाणीद्विरिचूडोऽस्मि । बोधितस्त्रिदशस्त्वया ॥ अत्राङ्गां हेतुना येन । शृणु तं धरणीधव ! ॥ ९३ ॥ प्रप्रेष्य श्राद्धधर्मं ये । ग्राहितास्तापसास्त्वया ॥ हेमप्रभगुरोस्तत्रे-युपस्ते शुश्रुवुर्गिरम् ॥ ९४ ॥ ततस्ते भृशसंधिमाः । श्रवित्रजि-पयोऽभवन् ॥ तस्यौ तापससुन्दर्याः । प्रतिबन्धातु तत्प्रभुः ॥ ९५ ॥ श्रेकुः प्रव्रजितुं नाऽन्ये-ऽप्यस्य च प्रतिबन्धतः ॥ द्रुतमागत्य तद्राजन् ! । स्वां प्रियां स्वान्तिके नय ॥ ९६ ॥ गतधर्मान्तरायाश्च । तापसाः प्रव्रजन्ति ते ॥ नाऽमन्तुं तादृशीं चैवं । वियोजयि-तुमर्हसि ? ॥ ९७ ॥ प्रपिष्याऽऽराध्य तैस्त्वामा-नेतुं व्यहसुपोषितैः ॥ अहं ज्ञानिगिरा चाऽत्र । ज्ञात्वा त्वामित्यजिज्ञपम् ॥ ९८ ॥ इत्युच्चाऽन्तर्हिते देवे । स्मृत्वा पत्न्या गुणादि तत् ॥ मिलनोत्कण्ठलो जज्ञे । भूपः पित्रोरपि स्मरन् ॥ ९९ ॥ ततः खेटवरान् प्रातः । समाहूय विमृश्य च ॥ न्यास्थद्राज्ये चक्रवेगं । चक्रायुधसुतादिमम् ॥ १०० ॥ ददेऽस्मै चोत्तरश्रेणे-राधिपत्यं धवो भुवः ॥ परेभ्योऽप्यस्य वन्धुभ्यः । पुरादि च यथोचितम् ॥ १ ॥ चक्रे पवनवेगं च । दक्षिणश्रेणिनायकं ॥ सेवकाय ह्याऽऽ-न्तराय । तुष्यन्ति प्रभवोऽधिकम् ॥ २ ॥ स कांश्चित्प्राक्तनैर्ग्रासैः । कांश्चित्प्राक्तनैर्वर्ण्यः ॥ दत्तैः प्राऽमुमुदत् सर्वा-नौचित्यं हि

निधिर्द्युदाम् ॥ ३ ॥ विरुद्धान् क्षमयित्वाऽऽर्हानापृच्छयाऽसङ्ख्यसैन्ययुक् ॥ विमानं ग्रीढमारुढः । ह्मापः सर्वप्रियाऽन्वितः ॥ ४ ॥
विमानस्यैथक्रवेग-पवनदिक्लेष्टपैः ॥ कोटिशः सदितोऽचालीव । प्रति तांस्तापसाऽऽश्रमान् ॥ ५ ॥ यथाऽहंप्रतिपत्स्याद्यै-
र्नृपः सम्प्रीण्य तापसान् ॥ स्वां प्रियां रुदतीमाशि-श्वसचापससुन्दरीम् ॥ ६ ॥

अथो ज्ञानेन विज्ञाय । तापसानां व्रतक्षणं ॥ हेमप्रभगुरुस्तत्राऽ-गमचेपामनुग्रहात् ॥ ७ ॥ प्राव्रजंस्तापसास्तस्यो-पान्ते
हेमजटादयः ॥ गिरिचूडाऽमरनृपौ । चक्रतुश्च व्रतोत्सवम् ॥ ८ ॥ नृपोऽपि तं गुरुं नत्वा । तापसपीन् प्रशस्य च ॥ युतस्तापस-
सुन्दर्या-ऽगमलक्ष्मीपुरे द्रुतम् ॥ ९ ॥ वीक्ष्य छत्राऽम्बरं चम्प्या । तं द्विपत्सैन्यशङ्कया ॥ अभ्यागाद्युद्धसामर्थ्यो-द्याने श्रीविजयो
नृपः ॥ १० ॥ कुमारप्रहितं ताव-दागत्य खेचरद्वयं ॥ भूपालमववर्द्धापत् । पुत्राऽऽगमनिवेदनात् ॥ ११ ॥ पुत्राऽऽगमसमृद्धिभ्यां ।
प्रमोदाऽऽश्चर्यसङ्कुलः ॥ भूपस्तस्योचितं दत्त्वाऽ-वरुणं च मतङ्गजात् ॥ १२ ॥ यावदभ्येति तावच्च । सोत्कण्ठः श्रीजयोऽनमत् ॥
अवतीर्य विमानाद् द्राक् । सप्रियः सह खेचरः ॥ १३ ॥ तमालिलिङ्ग भूपोऽथा-ऽऽलापार्थैः प्रीणितौ मिथः ॥ प्राविक्षतां पुरं
शक्र-जयन्ताविव ताधिपम् ॥ १४ ॥ नत्वाऽभ्यां सप्रियोऽनैपी-द्यां कुमारनृपो द्रुदं ॥ सैव तां-वेदयेत्स्त्रीणां । नेष्टकुसुनोः समो
महः ॥ १५ ॥ पत्नीराधासयामास । तत्र पूर्वोऽपराध सः ॥ स्निग्धाभिर्मोदयन् गोभिश्चन्द्रः कुमुदिनीरिव ॥ १६ ॥ क्षणे पवन-
वेगः श्री-विजयेणादिपर्षदि ॥ द्रुत्तं कुमारराजस्य । सर्वमाख्यद्यथातथम् ॥ १७ ॥ तेन विश्वचमत्कार-कारिणा गुणहारिणा ॥ सर्वे
तस्तत्त्वमौर्यं । हर्षाऽऽश्चर्यमया दधुः ॥ १८ ॥

अथ साधितशेषान् स । मध्यखण्डगतान्तृपान् ॥ पार्श्वखण्डद्वयस्थांश्चाऽ-जयद्राजाऽधिपोऽखिलान् ॥ १९ ॥ पूर्वं च दिशि

पूर्वस्था । सेनाभिर्बहुभिस्ततः ॥ गर्जन्तीभिः प्रतस्थे स । वेलाभिरिव वारिधिः ॥ २० ॥ क्रमात् क्रामन् स पन्थान-माक्रामंश्च
 क्रमादपि ॥ पौरस्त्यानखिलान् भूषान् । प्रापत्पूर्वाभ्युधेस्तटम् ॥ २१ ॥ कालिङ्गबह्मपाञ्चाल-प्रभृतिदेशभूमिषान् ॥ क्रमाज्जित्वा
 यशस्तम्भान् । न्यासीचक्रे पदे पदे ॥ २२ ॥ पूर्वे महेन्द्रनाथाद्या-श्चाऽन्येऽपि ग्राहिता बलात् ॥ स्वाऽऽज्ञा तेऽप्यभर्जयितुं । दत्त-
 दण्डोपदास्तदा ॥ २३ ॥ ताम्बूलीलाङ्गलीपूगा-द्यनेकदुमशालिना ॥ वार्द्धिवेलातटेनैत्याऽ-गस्त्याऽऽज्ञा सोऽगमन्नुपः ॥ २४ ॥
 कापेरासुरितानीकः । स पाण्ड्यादीन् जिगाय च ॥ ताम्रपर्ण्यब्धिसारथी-र्मुक्ताद्यस्मै ददे मुदा ॥ २५ ॥ जात्याऽऽश्वान् लक्षशः
 विश्व । गजान् जात्यान् सहस्रशः ॥ चन्दनैलामरिचादि-भोगं तस्मैन्यमप्यलत् ॥ २६ ॥ ददुरो मलयः सह-शैत्यद्रीन् स व्य-
 लक्षयत् ॥ केरलादिनृपान् जित्वा । प्रतीची दिशमाययौ ॥ २७ ॥ तत्राऽपि पारसीकादि-भूषान् साहचर्यादिजातिजान् ॥ स युध्वा
 ऽवशयत्तेऽपि । सर्वसारोपदा ददुः ॥ २८ ॥ प्राप्तप्रतीचीदिग्भास्वान् । मन्दतेजाः प्रजायते ॥ अयं पुनर्नरो भास्वान् । महा
 तेजाः पदे पदे ॥ २९ ॥

साधयामास कौवेरी-मथ द्विदमथनः क्रमात् ॥ हूणकाम्बोजादिभूषाः । प्राप्तयुद्धपराभवाः ॥ ३० ॥ सारानेवाऽथ हस्त्यश्व-
 द्रविणोपस्कराश्च ते ॥ उपदीकृत्य तस्याऽग्रे । नत्वा सेना प्रपेदिरे ॥ ३१ ॥ कैलासप्रभृतिभूषान् । जित्वा हिमाचलाऽवधि ॥
 त्रिखण्डाऽधिपतिर्भूत्वा । सर्वशत्रुजयादिति ॥ ३२ ॥ जिताऽऽनतैः सर्वराज-सहस्रैः सह सैन्ययुक् ॥ पथादेत्य सुखं प्रौढो-त्सवैः
 स स्वपुरेऽवशिष्ट ॥ ३३ ॥ त्रिखण्डी साधयित्वैनं । स नृपैः स्वपुराऽऽगत । अभिषिक्तोऽर्द्धचक्रित्वे । खेटैश्चन्द्र इवाऽमरैः ॥ ३४ ॥

अभिषेकोत्सवेष्वेवं । 'सम्पूर्णेषु नृपाधिपः ॥ राज्यग्रासादि सर्वेभ्यः । प्रसन्नोऽदाद्यथोचितम् ॥ ३५ ॥ कन्याः परःसहस्राश्च ।
नृपैर्दत्ता गुणोत्तराः ॥ परिणिन्ये समुद्रो हि । सर्वासां सरितां पदम् ॥ ३६ ॥ तासु पाणौ कृताः साऽव-दातमग्रिमतां दधुः ॥
सर्वासां च परीवार-ग्रासाद्यहं नृपो ददौ ॥ ३७ ॥ चक्रवेगाऽऽदयः खेट-राजाः सत्कृत्य भूभुजा ॥ विसृष्टाः स्वस्वराज्येषु । जग्मु-
स्तत्सेवकव्रताः ॥ ३८ ॥ अथ प्रियासहस्रैः स । सेव्यमानोऽपि भूमिराह ॥ रतिं न रतिसुन्दर्याः । संस्मरन् लभते हृदि ॥ ३९ ॥
गणिकामातृकत्वेनाऽऽ-रेकमाणः सतीव्रतं ॥ बहुकालविभुक्तां तां । नाऽपरीक्ष्य निनीपति ॥ ४० ॥ ततोऽयं रूपलावण्य-कलायौ-
वनशालिनं ॥ वरदत्ताभिधं मित्रं । विश्वासस्थानमान्तरम् ॥ ४१ ॥ सतीत्वं सुपरीक्ष्य त्व-मानये रतिसुन्दरीं ॥ इत्युक्त्वा बहु
दत्त्वा स्वं । प्रैपीत्पत्यङ्कगं घवा ॥ ४२ ॥

सोऽपि रत्नपुरे गत्वा । धनैः कृतपरिच्छदः ॥ रतिमालागृहाऽऽसन्ने । माटकाचे गृहेऽवसत् ॥ ४३ ॥ क शीलं गणिका-
जाता-बहो रागोऽपदे प्रभोः ॥ क्षणेन अंशयिष्यामि । सतीत्वाद्वरितुन्दरीम् ॥ ४४ ॥ ह्यात्वेति रतिमालाया । दासीं दानवशी-
कृतां ॥ अप्राक्षीद्गृहमस्याः किं । वीक्ष्यते नृगमादिमुक् ? ॥ ४५ ॥ साऽप्युचे श्रीविलासाख्यः । कुमारो रतिसुन्दरीं ॥ परिणीय
देदे तस्यै । नृपदत्तं पुराऽष्टकम् ॥ ४६ ॥ भोगान् श्रुत्वा कियत्कालं । मिषाचीर्थनमस्कृतेः ॥ जगाम काऽपि नाऽऽयाति । प्रवृत्ति
स्तस्य सो-पि च ॥ ४७ ॥ तिष्ठन्ती रतिमालाया । मन्दिरे रतिसुन्दरी ॥ कलाः स्मरति नैवाऽत्र ॥ प्रवेशं लभते नरः ॥ ४८ ॥
अहो वेश्याकुले शील-मिति चित्ते चमत्कृतः ॥ निशि मोहनगीतानि । स्मरोद्दीप्त्यै स गायति ॥ ४९ ॥ अपूर्वं फलपत्रादि ।

सस्कृत्य प्रेपत्यय ॥ ग्रीतये रतिसुन्दर्यो । दासीहस्तेन नित्यशः ॥ ५० ॥

साऽपि गृह्णाति तत्सर्वं । संस्कारादिचमत्कृता ॥ प्रायशो बहुग्न्यन्ते । कलाढ्या हि कलाविदः ॥ ५१ ॥ सोऽप्राक्षीदन्यदा दासीं । मद्गीतैस्त्व नायिका ॥ रज्यते वा न वा साऽऽख्य-द्रज्यते न च शंसति ॥ ५२ ॥ देवगुर्वोर्विना गीतं । सा न स्तौति विशिष्य च ॥ शृङ्गारैकमय स्तौति । सतीचूडामणिः कथम् ? ॥ ५३ ॥ ततोऽवदत्स्वदत्तः । शुभे कामिनीं भाभिनीं ॥ स्वा स्वामिनीं मयि प्रेम-परा कुरु कथञ्चन ॥ ५४ ॥ दास्यभाणीदहो नाऽस्मिन् । भवेऽस्याः सम्भवेदिदं ॥ परानुरागलेखोऽपि । न स्वप्नेषु सतीषु यत् ॥ ५५ ॥ तन्मा तत्र नयेत्युक्ते । तेन साऽप्याऽह तं प्रति ॥ सुसाधं नैतदप्यत्र । प्रवेद्याऽलाभतो नृभिः ॥ ५६ ॥ ततः स जोषं जोषित्वा । तस्यौ सा च गताऽऽस्पद ॥ तत्क्षणात्प्रभृति ध्याय-न्नुपायं स्मृतवांस्त्वयम् ॥ ५७ ॥ श्रीश्रीजयाऽर्पितौपध्या । स्वयं स्त्रीभूय सम्प्रति ॥ करोमि दर्शनं तस्या । उपायः स्फुटमेव मे ॥ ५८ ॥

ततोऽन्यदागदत्ता । श्वस्तीर्थेषु जिनेधरान् ॥ नन्तुं यास्यामि गगन-भासिन्या विद्ययाऽचिरात् ॥ ५९ ॥ मत्तुल्यकण्ठमाधुर्यो । दुरुपा सकला प्रिया ॥ सखेहामप्यहं पश्चा-न्मोक्षयाम्यत्र स्वसद्यनि ॥ ६० ॥ सहाऽस्या ग्रहणे मा भूद् । विवन्धः कौऽपि मे पथि ॥ इत्यत्र मुक्ता मत्प्रीत्या । रमयेन्नित्यमेत्य ताम् ॥ ६१ ॥ दास्यप्योभित्युदित्वाऽगात् । स्वस्थानं स सुधीस्ततः ॥ नरेन्द्रदत्तयौपध्या । नारीरूपमकल्पयत् ॥ ६२ ॥ नारीरूपधरः स स्व-स्थाने तिष्ठन्नयो तथा ॥ प्राक्दत्तवारुण्या दास्या । नित्यमेत्य विनोद्यते ॥ ६३ ॥ दिवा सह तथाऽऽलापैः । समयं गमयत्ययं ॥ रात्रौ रात्रौ पुनर्गायन् । जैनगीतानि सुस्वरम् ॥ ६४ ॥ तद्गीतानि निशाम्यन्ती । तत्सौस्वर्येण रञ्जिता ॥ प्रतिवेशमगता केयं । गायन्त्यस्तीति किङ्करीम् ॥ ६५ ॥ रतिसुन्दर्यपृच्छता । मातः ! प्रोषितभर्तृका ॥ गीता-

धैर्मोदयन्ती स्वं । काऽप्येषाऽस्ति धनिप्रिया ॥ ६६ ॥ नाऽधिकं वेद्म्यहं किञ्चि-दित्याऽऽख्यत् साऽप्यथो ततः ॥ तां तयाऽजृ-
हचद्राज्ञी-निजोपांते प्रमोदतः ॥ ६७ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ मायास्त्री साऽपि तत्राग्राह । द्रुतमन्तः ग्रहपुला ॥ कृत्वा प्रणामं तदासी-
दन्नाऽऽसने निपेदुषी ॥ ६८ ॥ दुष्प्राप्यं प्राप्य तत्स्थानं । तद्रूपं वीक्ष्य चाऽद्भुतं ॥ मुदिता विस्मिता चोच्चैः । साऽग्रहीत् सरगृ-
ह्यताम् ॥ ६९ ॥ तथाऽपि चतुरत्वेन । सा स्वाऽऽकारं त्रयाविधं ॥ संवृत्य तत्क्षणादेव-^१मस्थाच्च वशिनीव सा । ७० ॥ युग्मं ॥
सन्मानयित्वा कल्याण-वार्त्ताप्रभादिनाऽथ तां ॥ रतिसुन्दर्यपृच्छच्च-स्वरूपमखिलं यथा ॥ ७१ ॥ का त्वं भगिनि ! कुत्राऽसि ।
स्थिता कल्याणिनी चिरं ॥ केन वा परिणीताऽसी-त्यादि सर्वं निवेदय ॥ ७२ ॥ युग्मं ॥ ततः कृतकयोपाऽऽख्यत् । स्वरूपं-^२शृणु
मे सखि ! ॥ राजपुत्र्यसि खेटेन । परिणीता प्रमोदतः ॥ ७३ ॥ स चाऽत्र लीलया तिष्ठ-न्नधिनः प्रीणयन् धनैः ॥ मया समं रति-
सुख-मन्वभूदन्वहं बहु ॥ ७४ ॥ तीर्थेषु देवान् वन्दित्वाऽ-भ्यैमीत्युक्त्वाऽधुनाऽथ सः ॥ मां मुक्त्वा भूरिविभवा । गतोऽद्याऽपि
समैति न ॥ ७५ ॥ कोऽपि वैदेशिकश्चाऽस्मिन् । सन्नन्यासीत् पुरा वसन् ॥ गते तस्मिन् विदेशे च । तत्र पत्याऽस्मि वासिता ॥ ७६ ॥
मर्त्यमुक्तधनेनाऽत्र । सुखिता सपरिच्छदा ॥ शुभंयुः क्षीलसौरम्य-सुभगाऽसि स्थिता चिरात् ॥ ७७ ॥ श्रुत्वा तद्राजपत्न्याऽऽख्यत् ।
समानव्यसनत्वतः ॥ सधर्मिण्यसि मे भद्रे ! । सखीत्वं तदिहाऽस्तु नौ ॥ ७८ ॥ अथाऽन्वहमिहाऽऽगम्यं । मम पार्थे सखि ! त्वया ॥
स्थेयं विनोदनीयं च । मन्मनः सत्कथादिभिः ॥ ७९ ॥ मायाऽप्यथो गिरा तस्या । यात्याऽऽप्याति च तद्गृहे ॥ स्वगृहे च नरूपेण ।
तिष्ठन्ती चेष्टतेऽखिलम् ॥ ८० ॥ सारं सारं सुरूपां तां । दर्शं दर्शं च तत्क्षणे ॥ कन्दर्पपारतन्त्र्यं च । पुंस्त्वाद्वैतेऽधिकाधिकम् ॥ ८१ ॥

^१ मुस्याऽऽस्थाद् वशिनी वशा प्रत्यन्तरे

चिन्तयत्यथ चित्तेऽसौ । किमीदृगपि कर्म मे ॥ भवेद्यदेकशोऽप्यस्याः । सङ्गमात्सुखमाप्यते ? ॥ ८२ ॥ ततस्तदाथिनी साऽपि । तत्रैव बहु तिष्ठति ॥ त्रिभिधाभिः कथामिथ । विनोदयति तन्मनः ॥ ८३ ॥ तथा धर्मकथाभिः ॥ ॥ ॥ प्रथयन्ती परं रसं ॥ तास्ता कामरूपाः कामं । कथयत्यन्तराऽन्तरा ॥ ८४ ॥ कदनांशस्पृशाक्षीरा-हाराणामिव दद्विरां ॥ कामोक्तियुक्तपुण्यार्थ-जुषा साऽधात्क्रमादुचिम् ॥ ८५ ॥ शूनैः शूनैः रसै रसैः । प्रशस्यैर्धर्मसङ्गतैः ॥ रुचिर्नरुचिर्नरुचैर्-भायास्त्री तन्मनोऽधिनीम् ॥ ८६ ॥ राज्ञी जज्ञे हृदि प्रीता । तत्कथाभिर्यथा यथा ॥ अस्खलद्वाक्प्रवेशाऽऽसीत् । सा तन्मानाचथा तथा ॥ ८७ ॥

प्रोचेऽन्यदा ता मायास्त्री । कामास्त्रीकृतयौगने ॥ वने वल्लीव किं भोगैर्विना त्वं व्यर्थयेर्भवम् ॥ ८८ ॥ कामक्रीडाननं ताम-दौषनं युवनन्दनं ॥ जितविश्ववशा रूपं । रूपं तत्र निरूप्यते ॥ ८९ ॥ त्वत्तनूदीपलेखेय । घृते ता काञ्चनश्रियं ॥ यस्यां यूना मनास्याऽऽशु । निपतन्ति पतङ्गन्तु ॥ ९० ॥ भ्रान्ति स्मभारम्याण्य-प्यखिलाऽङ्गानि तेऽधिकं ॥ सौन्दर्येण नगानीव । दुग्धानीव सितादिभिः ॥ ९१ ॥ इत्येषा सर्वसामग्री । त्वया स्वाङ्गाऽनुगामिनी ॥ दुष्प्रापऽपि यदि प्रापि । तब किं सा कृताऽ-धर्यते ? ॥ ९२ ॥ सा साऽर्धा स्वपतेयोगे । स च ते क्वाऽस्ति कामिनि ! ॥ किं जीवन् ! वा मृतो वेति । तत्तमिष्टं नवं कुरु ॥ ९३ ॥ यतः--

पत्यौ प्रव्रजिते ह्रीवे । प्रणष्टे पतिते मृते ॥ पञ्चस्वापत्सु नारीणां । पतिरन्यो विधीयते ॥ ९४ ॥ इति शास्त्रोक्तिः । किञ्चि-च्चाऽयशो न च दूषणं ॥ कुलस्त्रीणामपि यत-स्तत्किमन्यमृगीदृशम् ॥ ९५ ॥ साम्प्रतं साम्प्रतं यस्मिन्-द्राणिकादुद्दिष्टतन ॥ एवं च स्वार्थसिद्धि-स्या-निर्वाधेति तथाऽऽचर ॥ ९६ ॥ इत्थं मपि स्युक्तनव्य-पतीकरणनार्थेन ॥ ९७ ॥ इति श्रुत्वा व्यथिता चित्ते । सती सा धिक्वकार ताम् ॥ ९७ ॥ ततस्ता प्रत्यवगन् मायानारी-नाऽरीभवामि ते ॥ ९८ ॥ इति श्रुत्वा

सखीत्वादभ्यधां मुधा ॥ ९८ ॥ यदि त्वं दयसे चित्ते । मदुक्तेनाऽधुनाऽधुनाऽसि त्वं सखीत्वं तत् । 'क्षमस्विदं' च सुन्दरि ।
॥ ९९ ॥ मायामहेलाहेलास्यो-दीरितानि हितानि सा ॥ सान्त्वनाऽर्थं प्रयुक्तानि । श्रुत्वा तामप्यचीधमत् ॥ १०० ॥ श्रीस्याम्र-
हमागत्य । प्राग्वत्तच्चित्ततुष्टये ॥ पुण्याऽऽख्या विस्मयस्मेरा-ख्यानाः साख्याति सद्गिरः ॥ १ ॥ पुनर्गते बहौ काले ॥ २ ॥ प्रज्वद्-
भूतेऽन्तरान्तरा ॥ गिरः प्रकाशं सा काम-केलीभिः कीलिता इव ॥ २ ॥ तथा स्थिता श्वसद्भ्रान्ता । पुरुषाऽऽकारधारिणीभि
सा स्फुर्जदाजवां राक्षी-भावजयितुमुद्यता ॥ ३ ॥ सुसंस्काराद्भुताऽपूर्व-चस्तूनि प्रेपयत्यलं ॥ तस्य मोहनगीतानि । गायत्यपि
चिरं मुदे ॥ ४ ॥ युग्मं ॥ कामं कामार्दिता सान्तः-स्वान्तं मदितधर्मधीः ॥ राक्षीं च नित्यं ध्यायन्ती । दिध्याताऽङ्गानुगच्छविः
॥ ५ ॥ मुधाकृतक्षुधाक्षोभा । मृषाभूतवृषागमा ॥ गतनिद्रा निजस्वामि-द्रोहाद्यप्यवजानती ॥ ६ ॥ राक्ष्यां रतसुखोपायान् ।
निरपायान् यथायथं ॥ विमृशन्ती यथाग्रहं । ग्राह्यमन्या विचेष्टते ॥ ७ ॥ कथंकथमपि ज्ञात्वा । तथा तस्या विचेष्टितं ॥ अन्येष्टुः
शुद्धधीर्द्वयौ । सा सती रतिसुन्दरी ॥ ८ ॥ एषा स्त्री यादृशान्यत्र । सदा गीतानि गायति ॥ पुंसुखात्तानि तादृशि । श्रूयन्तेऽ-
भ्यर्णवेदमनि ॥ ९ ॥ समाया सा समालोक्य । मां सुमार्द्धी मृगीदृशं ॥ कामाऽऽकुलितचेतस्का । तत्कालं जायते किल ॥ १० ॥
अन्यच्च स्वरगत्यङ्ग-लक्ष्मचेष्टादि च स्फुटं ॥ नृसाधारणमेवैषा । धरतीति न संशयः ॥ ११ ॥ योषित्वेनेक्ष्यमाणाऽपि । नैषा योषि-
द्विभाव्यते ॥ हेतोः कुतोऽपि मायास्त्री-भूतः कोऽपि पुमानसौ ॥ १२ ॥ परं स्मराऽऽतुरः कश्चिद्-दुग्गचारः पुमानयं ॥ ममाऽपि
शीलविघ्नसं । कर्तुंकाम इवेक्ष्यते ॥ १३ ॥ तदयं हृदयं स्वीयं । मलिनं दर्शयन्निति ॥ सर्वथा साऽपराधः सन् । निग्राह्यः समये
मया ॥ १४ ॥ सत्यप्रणीरिति ध्यात्वा । तदायतिमवेक्षितुं ॥ प्राग्वद्भिन्नोदवाग्मिः सा । प्रीतिं प्राऽवीवृत्तचिगम ॥ १५ ॥

अन्यदान्योन्यमालापे । जायमाने तयोर्मुदा ॥ मदालसा लसन्माया-मयीस्त्री सा गतत्रपा ॥ १६ ॥ गृङ्गाररसगृङ्गार-तारु-
प्यतरुमञ्जरीं ॥ अपप्रथत्कामकथां । सत्पथप्रतिपन्थिनीम् ॥ १७ ॥ युग्मं ॥ ता तदुक्तामथाकर्ण्य । किञ्चिदन्तर्विचिन्त्य च ॥
नृपप्रियाऽऽख्यत् सख्यत्र । ममाऽपीष्टं तवोदितम् ॥ १८ ॥ अकृत्यमप्यहं कर्तुं । समीहे सखि ! ते गिरा ॥ यथोच्छिष्टमपि स्निग्धः
जग्धुमिहेहते ॥ १९ ॥ परं न दृश्यते तादृग् । युवा सर्वाऽद्भुताऽऽकृतिः ॥ सर्वाङ्गीणगुणः कश्चि-द्विषश्चित्सर्वकर्मसु ॥ २० ॥ य
प्रियं प्रेयसीक्षुर्वे । प्रियेव प्राणदानतः ॥ प्रापय्य प्रेमसर्वस्वं । स्वं येन च समं रमे ॥ २१ ॥ निश्चम्येदं मुदं धृत्वा । मायास्त्री प्राह
साहसात् ॥ सकलाभिः कलाभिस्ते-ऽनुरूपः पतिरस्ति मे ॥ २२ ॥ प्रज्ञया सुन्दरः स्वीय-रूपेणाऽतिपुरन्दरः ॥ मोदयन् मेदिनी
दार्तै-रनुरक्तधिरं त्वयि ॥ २३ ॥ युग्मं ॥ तदद्य तस्याऽऽह्वानेन । स्पृष्ट्वा पूरय सत्वरं ॥ पत्युर्मेऽत्युत्सुकस्येति । प्रीतिः पल्लविता
भवेत् ॥ २४ ॥ यतः—पतिव्रताः पत्यु-रनुकूलस्थिराशयाः ॥ प्रियमेवाचरन्त्युच्चै-रुच्चरन्ते प्रियं वचः ॥ २५ ॥

ततः पतिव्रतात्वेन । मनाग् मम मनस्यपि ॥ सापन्नप्रत्यया काचि-दरुचिर्न च निघते ॥ २६ ॥ तस्मात्प्रादुर्बुद्धौ स्वाभि-
प्रायं प्रियसखि ! द्रुतं ॥ येन तं स्वगृहे गत्वा । प्रेषयामि तमाऽन्तिके ॥ २७ ॥ इति प्रोक्तवती माया-स्त्रियं प्रत्याह सा सती ॥
घनलाभं विना सर्व-मेतन्मन्ये विडम्बनाम् ॥ २८ ॥ सखि ! सत्यं ममाऽप्यस्य । पत्युर्धनमनर्गलं ॥ समग्रभोगसामग्री-साधनं
सुखसेनधिः ॥ २९ ॥ यावदिलोक्ष्यते तावद् । गृहि तत्रेषयामि यत् ॥ भोगलाभस्तथा सौख्य-लाभोऽप्येवं त्वयेक्ष्यते ॥ ३० ॥
परं दुरन्तकामाऽर्त्ति-दुःखानलजलग्रभा ॥ रतिभीतिफला वेला । हले पत्यै ममाऽऽदिश ॥ ३१ ॥ साऽप्यूचे तव पत्युश्चे-दानश-
क्तिर्भवेत्तदा ॥ स हि कोटिमितं वित्तं । दत्ता मह्यमशङ्कितः ॥ ३२ ॥ यदि न प्रत्ययस्तस्याऽप्येवं स्यात्स तदा मुदा ॥ कोट्यर्द्ध-

मेकं प्राग् दत्ता । तत्परं च परेद्यवि ॥ ३३ ॥ समादाय समायातु । समं तेन ममौकसि ॥ श्रुत्वेत्यन्तः प्रमुदिता । साऽप्यमन्यत
तद्वचः ॥ ३४ ॥ ततः कामवशा मायान्वशा वेदम निजं गता ॥ सदासा च करेण प्राक्-प्रपन्नं प्राहिणोद्धनम् ॥ ३५ ॥

भोक्तेऽद्धयथ तयौपध्या । नररूपं विधाय सा ॥ कोव्यदर्दरत्नान्यादाय । तद्वेश्मद्वारमागमत् ॥ ३६ ॥ जात्यकाञ्चनमाणि-
क्य-मयभूषाभिभूषितं ॥ सर्वाऽत्यद्भुतशृङ्गार-पथ्यनेपथ्यहम्बरम् ॥ ३७ ॥ शम्बराडरिभिवाऽध्यक्षं । वीक्ष्य तं द्वारकिङ्करी ॥
राष्ट्रै व्यजिज्ञपद् द्वारि । प्राप्तं सान्तरमूमुचत् ॥ ३८ ॥ सोऽपि तद्द्वारमध्यस्थ-चित्रशालामुपेयिवान् ॥ चेत्वाध्यास्यत रत्नानां
कोव्यद्धं तत्करेऽकरोत् ॥ ३९ ॥ गिराऽस्य साऽपि तावत्स्वं । स्वस्वामिन्यै तदार्पयत् ॥ सा सर्वमेकीकर्तुं तत् । प्राच्यमानीनीनयत्तया
॥ ४० ॥ सर्वमेकत्र सम्मील्य । यावत्पश्यति तद्धनं ॥ सतेजस्कगतत्रास-रत्नान्येव हि केवलम् ॥ ४१ ॥ तावन्निरीक्षते तत्र ।
राक्षी सा रतिसुन्दरी ॥ किञ्चित्प्रमुदिताऽत्यन्तं । विस्मिता च व्यचिन्तयत् ॥ ४२ ॥ युग्मं ॥ अहो ! अदृष्टपूर्वाणि । प्राग्दृष्टानीव
भान्ति मे ॥ रत्नान्यमून्यमूढंशि । यदासन् पत्युरेव मे ॥ ४३ ॥ रक्तादिवर्णवृत्ताद्या-कारैस्तेस्तेजसां भरैः ॥ सान्द्रैर्विस्ता-
रिभिर्भानु-मण्डलादागतैरिव ॥ ४४ ॥ क्षिग्धत्वाद्यैर्गुणैश्चाऽन्यै-रपि सदृश्यातिगैर्युतं ॥ अहं पत्युर्गृहे रत्न-राशिं यादृशमक्षिपि
॥ ४५ ॥ युग्मं ॥ तन्मध्यादागतानीव । तद्वर्णादिगुणान्यहं ॥ रत्नान्यमूनि साराणि । सर्वाण्यपि विभावये ॥ ४६ ॥ तन्मन्ये
मम पत्यैव । निश्चितं कोऽप्ययं निजः ॥ मामाकारयितुं प्रैषि । मात्रातीतस्मात्रतैः ॥ ४७ ॥ तदर्थं तान्यवाप्याऽऽगा-दत्र कोऽ-
प्येप तद्भटः ॥ मा दृष्ट्वा क्षुब्धचिचः सन् । लुब्धधैरं निचेष्टते ॥ ४८ ॥ तदयं दुर्मतिः स्वामि-द्रोही परमपातकी ॥ पातुकः
पापभूमीषु । नरकेषु नराऽधमः ॥ ४९ ॥ किं नैप केचि निःशेष-मूर्खशीर्षाग्रशेखरः ॥ लोकैऽप्यगम्याः सर्वेषा-मशेषाः परयो-

पितः ॥ ५० ॥ तत्राऽपि राजदाराणा । दर्शनाद्यपि नोचिवं ॥ पुंसां तद्गम्यगदेः का । कथा यत्ता हि मातरः ॥ ५१ ॥ यदुक्तं—
 राज्ञः पत्नी १ गुरोः पत्नी २ । पत्नी च सुहृदस्तथा ३ ॥ पत्नीमाता ४ स्वमाता च ६ । पञ्चैता मातरः स्मृताः ॥ ५२ ॥
 त्रिधापि सत्या मय्येवं । मातृत्वमुपपत्तिम् ॥ तदप्युपेक्षते ह्येवं । यदेव पुरुषाऽधमः ॥ ५३ ॥ तथा चाऽऽद्रियते द्रोह-
 दुर्मती हानयोर्वृशं ॥ तच्च विश्वसनीयाः स्युः । सतीनां पुरुषाऽपि हि ॥ ५४ ॥ युगं ॥ यतः—

अन्नर्दुष्टधियाः पापाः । कृपासुक्ता गतत्रयाः ॥ सततं कोपनाः केऽपि । व्रतलोपेऽप्यभीरवः ॥ ५५ ॥ गच्छा-
 न्नाकरयन्निर्दयं । निःशूकाः कामलालसाः ॥ सकृपाया मृपावाद-विदुराः । सतुरोदराः ॥ ५६ ॥ र्व्यंसका व्यसन-
 व्यास-रसिका विकथारसाः ॥ विरसाः शुद्धधर्मेण । निर्गुणाः स्वार्थवल्लभाः ॥ ५७ ॥ लुब्धाः क्षुब्धाः शठाः
 कुण्ठाः । परोपकृतिकर्मसु ॥ दुराचाराश्चदुवाचः-प्रपञ्चपटवः स्त्रियाम् ॥ ५८ ॥ इत्याद्यशेषदुर्दोष-दुर्दशादुपि-
 ताऽऽत्मनां ॥ अयमाऽधमशीलाना-मपि नो सद्गतिः शुभा ॥ ५९ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥

विचाऽयं वेति नो दुर्धीः । कामान्धो धर्मवर्जितः ॥ सतीस्वरूपं त्रैलोक्य-चित्रकारि महोत्तमम् ॥ ६० ॥ प्राणान्तेऽपि
 महासत्यः । शीलं लुम्पन्ति नैव यत् ॥ सहन्तेऽन्यकरस्पर्शं । नैताः शिथिलशिरा इव ॥ ६१ ॥ मृत्युमप्याऽऽद्रियन्ते ताः । सह-
 न्तेऽङ्गव्यामपि ॥ जायन्ते जातु न स्वप्ने-ऽप्यसतीत्वकथास्पृशः ॥ ६२ ॥ जनयन्ति न मालिन्यं । कर्हिचित्कुलयोषित ॥
 स्वचलस गृहस्थव । रत्नदीपशिखा इव ॥ ६३ ॥ न सतीना बलात्कोऽपि । शीलं लुम्पयितुं क्षमः ॥ द्युपतिर्भूपतिर्वोजपि । देवा-

दन्योऽपि वा महान् ॥ ६४ ॥ किमु केसरिणः स्कन्धा-त्केसरान् फणिमस्तकात् ॥ मणि वा क्रष्टुमीष्टेऽत्र । कश्चिज्जीनत्सु तेऽप्यहो !
॥ ६५ ॥ शेषशीर्षमणिं किन्ना । व्याघ्रीदुग्धमपीह वा ॥ चमर्याः पुच्छमथवा । लातुं श्रोत्रोऽपि किं क्षमः ॥ ६६ ॥ जीनन्तीषु
सतीष्वेवं । जीनाऽलङ्कारणं परं ॥ तासां कः शीलमणिकव्य-माच्छेत्तुं छेकतां भजेत् ॥ ६७ ॥ तथापि शीलसर्वस्वं । मदीयं ह्येष लम्पटः ॥
छुण्डितुं बाञ्छति च्छेक-स्तदेनं शिक्षयाम्यहम् ॥ ६८ ॥ [तथाऽपि शीलसर्वस्वं । मदीयमपहारकः ॥ तांस्तानुपायान् निरमाद् ।
यदेप पुरुषद्वयः ॥ ६९ ॥ प्रत्यन्तरे] न च शिक्षां विना दक्षः । शठो न च हठं विना ॥ न चोपदां विना मूर्खः प्रत्येत्येवमिहाऽ-
प्ययम् ॥ ७० ॥ तदयं शिक्षणीयश्च प्रापणीयश्च सत्वरं ॥ दुर्धननि फलमित्येषा । ध्यात्वा दासीरशिक्षयत् ॥ ७१ ॥ न सहे पाप्मनः
स्वप्नेऽप्यस्य दुर्मनसो मनाक् ॥ प्रवेशमात्रमप्येवं द्वारस्याऽग्रे कदाप्यहम् ॥ ७२ ॥

इति ध्यात्वा स्वदासीनां । श्रोवाच रतिसुन्दरी ॥ सतीश्रोमणिः स्वीय-शीलरक्षणतत्परा ॥ ७३ ॥ यूयं च व्रत गत्वाऽयुं ।
त्वामुपाऽस्माकमीश्वरी ॥ लानाङ्गरागभोगादिपूर्वं शृङ्गारमद्वैश्वतम् ॥ ७४ ॥ विधाय यावदभ्येति । तावदत्र मणीमये ॥ तदर्पि-
तेऽस्मिन् पत्यङ्के । सुखमध्यास्य सुस्वर ! ॥ ७५ ॥ तदर्पितं च ताम्बूलं । सुरभिद्रव्यसंस्कृतं ॥ गृहाणाऽऽस्वादय स्वैर-मश्रान्तं
सुखवासनम् ॥ ७६ ॥

इत्यादिवचनान्युक्त्वा । सोपचाराणि तं नरं ॥ सम्धीणयद्यं चार्हीक-ग्रीतिसम्प्रापणात्क्षणम् ॥ ७७ ॥ सर्वमेतद्विधायैवं । मह्यं
ज्ञापयतादृताः ॥ परं तद्योग्यताम्बूले । विशेषोऽयं निरच्यताम् ॥ ७८ ॥ भूरितृजभूरिभूरियष्ट-सुरभिद्रव्यभाषना ॥ तत्राऽतिप्रचुरा
ध्वारु-युक्त्या कार्या विशेषतः ॥ ७९ ॥ तस्मै न ब्राह्म्यं त्वेतत्ताः । शिक्षयित्वेति दक्षधीः ॥ स्वाऽऽवासे सुखमध्यास्ते । तत्पं

सा रतिमुन्दरी ॥ ८० ॥ तच्चेदीभिस्तदीयास्ताः शिक्षावाचः प्रपेदिरे ॥ अथ दाह्यात्तथा कृत्वा । ताभिः स उपचर्यते ॥ ८१ ॥
 तासामनेकशस्त्रैस्ते-रुपचारैर्मनोहरैः ॥ सप्रतीतिविनयाऽल्लापैः । पादप्रक्षालनादिभिः ॥ ८२ ॥ मणिपर्यङ्कतचाटक्-तूलिकाशयना-
 ऽऽदिभिः ॥ सर्वोद्भूतसुगन्धाऽऽढ्य-ताम्बूलैश्चोषढौकितैः ॥ ८३ ॥ सोऽप्यन्तः प्रीतिमान् स्वर्ग-सुखं न्यूनममन्यत ॥ स्वयधू-
 भिरिवाऽध्यक्ष-वीक्षाभिस्ताभिसदरात् ॥ ८४ ॥ कथाप्रथाभिः प्रस्ताव-सदग्निर्वल्गुभिर्मृशं ॥ चित्रीयमाणोऽन्तश्चित्तं । रतिसर्व-
 स्वसङ्गतः ॥ ८५ ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥ अधरीकृतनिःशेष-स्वादस्वादुरसं परं ॥ ताम्बूलं सबलं दत्त-मास्वादयन् मृदुमृदुः ॥ ८६ ॥
 विषयाऽर्च्या समं सोऽपि । वृषयान्तर्निपीडितः ॥ जलं पातुं ययाचे ता-श्चेटीः खेटीजितः श्रिया ॥ ८७ ॥ युग्मं ॥ मध्येसौधं
 समेत्याऽऽशु । तदास्यो विनयानताः ॥ स्वस्वामिनीं प्रति प्रोचु-स्तत्स्वरूपं वृषादिकम् ॥ ८८ ॥ तयाऽपि ताः प्रति प्रोचे । हंहो
 साधु निवेदितं ॥ अनुज्ज्वलाऽसवं स्वादु-रसं पूर्वकृतं गृहे ॥ ८९ ॥ तत्तादृग्मदकृत्तच-दनेकद्रव्यसंस्कृतं ॥ महारसं महावीर्यं-महा-
 र्यगुणसञ्चयम् ॥ ९० ॥ सिताद्राक्षादिनीरेभ्यः । कथितेश्वरसादपि ॥ परमाऽधिकमाधुर्यं-बन्धुरं बुधंजनम् ॥ ९१ ॥ शीतलं
 विमलं तत्त-त्सुरभिद्रव्यपेशलं ॥ पानीयमिव पानीय-स्थाने सोऽपि निपाय्यताम् ॥ ९२ ॥ भवतीभिरिति स्वामि-न्याज्ञया ज्ञास्त-
 मासवं ॥ जलभ्रमकरं स्वादु-तरं तास्तमपाययन् ॥ ९३ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥ प्रबद्धमानकामेच्छा-छायाच्छादितलोचनः ॥ सृषा-
 क्रमणसङ्क्रान्त-खेदः सोऽपि तदा मुदा ॥ ९४ ॥ नीरासवान्तराज्वेदी । नेदीयः-स्वर्णपात्रगं ॥ अपिचदिममत्यन्त-स्वादुं ताभिः
 समर्पितम् ॥ ९५ ॥ युग्मं ॥ वृषः सोऽपि निवृत्तस्त-त्पानात्पापमनास्ततः ॥ पुनः सुष्याप पत्यङ्के । क्षणादाघूर्णितेक्षणः ॥ ९६ ॥
 विसृष्टसर्वव्यापारः सोऽभूद् दृष्टाऽहिदष्टवत् ॥ विषेणेव मदोद्भेद-नैतदीयेन पीडितः ॥ ९७ ॥ मूर्च्छितश्चाऽचिरात् सोऽपि । पापप्रेत-

कटाक्षितः ॥ भगिनीं दीर्घनिद्राया । निद्रासुद्रामवाप्तवान् ॥ ९८ ॥

अथ तं तादृशं सुप्तं । मृतकल्पमवेक्ष्य ताः ॥ निःशङ्कवृत्त्या ताश्चेत्य-स्तत्सर्वाङ्गमशुशुधत् ॥ ९९ ॥ क्रमात्तदीयमूर्ध्वोऽग्रे-
धमिच्छचिद्वरान्तरे ॥ गोपिता तेन तां दिव्यौ-पर्धा तास्तत्र लेभिरे ॥ १०० ॥ तां दृष्ट्वा हृष्टचित्तास्त-दास्यता रतिसुन्दरी ॥
स्वस्वामिनीमुपागत्य । सत्यभानाददर्शयन् ॥ १ ॥ व्यजिज्ञपंश्च तल्लामो-पायं निर्मायमाशु ताः ॥ आपिपंस्तत्कराम्भोजे । साक्षा-
ल्लक्ष्मीभिर्नाड्य ताम् ॥ २ ॥ युग्मं ॥ ततस्तामात्मसात्कृत्य । क्षणं प्रेक्ष्योपलक्ष्य च ॥ निस्समयस्मेरववत्राऽवृजा । साऽप्यध्यासीद्
हृदन्तरे ॥ ३ ॥ इयं महौपधीदिव्य-प्रभानभवनं हि सा ॥ मम पत्युः करक्रोड-क्रोडे प्राक् क्रीडतिस्म या ॥ ४ ॥ मदीयां
जननी माया-जननी शसितुं पुनः ॥ चकार शूकरीरूपा । यया मम पतिः पुरा ॥ ५ ॥ तादृक्स्वरूपा तद्वर्णा-कीर्णाङ्गा ता-
वती तथा ॥ सयं निरीक्ष्यते साक्षा-त्तदिमा निश्चिनोमि ताम् ॥ ६ ॥ यदि सैव भवेन्नैषा-ऽक्षार्णदयं दुराशयः ॥ मुहुर्मुहुर्महेलाया ।
रूपमाशु हृतस्त्वदा ॥ ७ ॥ स्त्रीरूपेण निना चैष । निषिद्धपुरुषाऽऽगमे ॥ मम वासगृहे रम्ये-ऽलप्स्यताऽऽगमनं न हि ॥ ८ ॥ पर-
मस्य करं प्रापत् । केनोपायेन सा ततः ॥ किं मे पत्याऽर्पिताऽस्मैस्या-दन्यथा वेति निस्सयः ॥ ९ ॥ किमाऽनेन विमर्शेन । समये-
प्राप्तये स्वयं ॥ यथास्थितं ह्यदः सयं । चादितोऽयं वदिष्यति ॥ १० ॥ सम्प्रत्यस्याः प्रभावेन । कृत्वा तं मर्कटाकृति ॥ विभीषि-
पादिभिस्तत्त-दुपायैः शिक्षयामि तु ॥ ११ ॥ इत्याद्युचितमालोच्य । चिरं सा रतिसुन्दरी ॥ स्वदासीमुदिताः प्रत्यु-चाच श्लाघानघा-
गिरः ॥ १२ ॥ साधु साधु व्यधायीन्द्रं । भगवतीभिः शुभंशुभिः ॥ चक्रे यत्स्वोक्तनिर्वाह-स्तथौपध्यर्पणं मम ॥ १३ ॥ धन्याः पुण्याः
वृत्तमात्र । प्रवृत्त्या मुदिताः स्व यत् ॥ भक्ता विनीताः स्वामिन्यां । भवतीनां सज्जन्म तत ॥ १४ ॥

स्वामिनीदुखात् ॥ श्रुत्यो दुखाकराः श्रुत्वा । त्राः परां प्रीतिमानुबन् ॥ १५ ॥ आनन्दितोपचरिता । ताभिर्वाक्यायकर्मभिः ॥ सुखस्वापादिना साऽपि । रात्रिं तामत्यवाहयत् ॥ १६ ॥

अथोत्थाय क्षणे ब्राह्मे । प्रातस्त्यसमयोचिता ॥ द्वेधाऽप्याऽऽवश्यकीः सर्वाः । क्रियाश्चेक्रीयतेषां सा ॥ १७ ॥ ततः साऽपि प्रसुप्तं त-१ रचेत्या जूहवज्जवात् । अन्तर्गेहं जवन्यं तर्हि तालापैस्त्वभूदुदत् ॥ १८ ॥ कथंचन ततस्तस्य । कामांशस्य प्रमादिनः तामौषधिं शिरस्येया । न्यस्य तं मर्कटं व्यथात् ॥ १९ ॥ अथाऽऽनाय्य स्वदासीभि-रायसीं गृह्णलां क्षणात् ॥ तयान्यजगडच्च सा । परस्त्रीभोगलोलुपम् ॥ २० ॥ तन्माया तादृशी दृष्ट्वा । ततः प्रकुपिता सती ॥ सा तं संसार्य संसार्य-मुहुर्मुहुस्ताडयत् ॥ २१ ॥ अनीनृतच तं नित्यं । चुल्ल्यां क्षेप्साम्यरेऽधुना ॥ इत्युच्चैर्भाषयन्ती च । सा चेटीभिरतीतपत् ॥ २२ ॥ चुल्लीक्षेपादिका एवं । दर्शयन्ती विभीषिकाः ॥ तस्मै ताडनं नृत्ये सा । कारयन्ती च तं सती ॥ २३ ॥ निरन्तरमवादीच । रे दुराचारदुर्मद ! ॥ स्वामिद्रो-हपरस्त्रीच्छा-फलं भृदहनाऽधुनाऽशशः ॥ २४ ॥ युग्मं ॥ द्रोहेष्वपि समग्रेषु । स्वामिद्रोहः सुदुस्तमः ॥ महापापमयस्तस्य । फलं फो वक्तुमीश्वरः ॥ २५ ॥ परस्त्रीभोगक्राद्विधायाः । सम्भूतमशुभं हि यत् ॥ तद्विपाकफलान्तं कः । प्राप्तुं शक्नोति शक्तिमान् ॥ २६ ॥ १ परस्त्रीगमनाऽऽश हि । विशा प्राशायतेऽनिशं ॥ ययाऽतिपीडिता जीवा । अयन्तेऽनन्तजन्मसु ॥ २७ ॥ तदुक्तं-भोगे अ भुञ्जमाणावि । केहं कुवि० जत्ता० ॥ २८ ॥ तथा-विषयस्य विषयाणाञ्च । दूरमत्यन्तमन्तरं ॥ उपभुक्तं विपं हन्ति । विषयाः स्मरणादपि ॥ २९ ॥

तत्परस्त्रीगतं चान्छां । सर्वथा त्वं परित्यज । अत्राशुत्र च रे ! मूर्ख ! । चेत्स्वसौ शुभमीहसे ? ॥ ३० ॥ इत्याद्युपदिशत्यसौ ।
हितं सा बहुधा बहु ॥ एवं सन्ताप्यमानपाप्युद्दिग्दन्तीक्षुचद्रसम् ॥ ३१ ॥ श्रुत्वा तदुपदेशं तं । ज्ञात्वा स्वं कर्म गहितं ॥ मुहुर्मु-
हुर्निजात्मानं । बहुधा सोऽपि शोचति ॥ ३२ ॥ बन्धाद्यभिभवं नित्यं । सहजं दीनाननधिरे ॥ मुञ्चंश्चाजसमश्रूणि । मुञ्च मुञ्चेति
तां वदन् ॥ ३३ ॥ साऽपि तं पापिनं ब्रूते । मर्कटत्वमुपागतं ॥ भृशं दुःखोपतप्तः स-चेवं वदसि रेऽधुना ॥ ३४ ॥ न त्वेवं तव
तत्पाप-फलमोक्षोऽस्ति किञ्चन ॥ पापाज्जानां फलं यस्मात् । परत्र नरकादिषु ॥ ३५ ॥ महादुःखसहस्राणां । सहनं बहुजन्मसु
अनन्तसमयं यावद्भवतो भावि दुस्तरम् ॥ ३६ ॥ युग्मं ॥ या च ते पापवाञ्छाऽभू-चस्याः पश्येति चणिकां ॥ ३७ ॥ यैर्वध्यते
यादृग् । तर्चस्तादृग् हि भुज्यते ॥ ३८ ॥ यैर्यदा यादृगुप्तं स्या-फलधान्यलतादिकं ॥ लभ्यते भुज्यते चाऽपि । तैस्तदा तादृगेव
वत् ॥ ३९ ॥ कृताञ्जुसारि सर्वं यत् । सुखदुःखादिकं नृणां ॥ भवेज्जाशुत्र च त्वं तन्मा विपीद मनागपि ॥ ४० ॥ स्वरूपैव
कृतस्याज्ज । शुभस्याज्यशुभस्य वा ॥ न हि भोगं विना मोक्षः । कैश्चिदप्युच्यते क्वचित् ? ॥ ४१ ॥

एवं तदुपदेशस्तु । मुहुर्मुहुरुपश्रुतैः ॥ विभीषिकावधाद्यैश्च । नित्यग्राप्सोर्विबोधितः ॥ ४२ ॥ दौर्भनस्यमपास्य द्राग् । प्रदीप्त-
वदनक्षणः ॥ शोचंश्च स स्वचेष्टाभि-विनयादिपुरस्सरम् ॥ ४३ ॥ निपत्य पादयोस्तस्याः । क्षमयंतां पुनः पुनः ॥ परस्त्रीनियमैकान्त-
प्रतिपत्तिं व्यजिज्ञपत् ॥ ४४ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ तस्येङ्गितादिभिर्मत्वा । परस्त्रीविरतौ मनः ॥ स्वसिद्धप्रतयाऽत्यन्तं । दीनानन-
तयाऽपि च ॥ ४५ ॥ दयालुः सरला शील-व्रती साऽपि सतीमणिः ॥ दासीभिर्मोचयामास । शृङ्खलाद्युग्रचन्धनात् ॥ ४६ ॥ औपध्या

कारयामास । पूर्व रूपं च तं नरं ॥ जीवन्तमप्यजीयन्त-भिव चाऽल्पाबदानतः ॥ ४६ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ कास्मिंश्चित्समये प्रा तं ।
 बन्धयित्वा दृढं पुनः ॥ भाले तस्य स्वदासीभि-स्तप्ताऽऽयसथलाकया ॥ ४७ ॥ श्रीजयानन्ददासेति । नाम नूनमलीलिखत् ॥ पुन-
 निर्भर्त्स्य चाऽक्षरय-मनन्तं कटु दुस्सहम् ॥ ४८ ॥ तचादृशाऽशुभानां तत् । फलं संश्राव्य निश्चलं ॥ ग्राहयित्वा परस्त्र्यादि-
 नियमांस्तममुचत् ॥ ४९ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ तं मुक्तबन्धनं स्वस्थ-चित्तं प्रमुदितं च सा ॥ निषिद्धान्यनरालोका । नेपथ्यान्तरिता
 जगौ ॥ ५० ॥ कस्त्वं ? क्वाऽऽस्ते निवासस्ते । कुतः स्थानादिहाऽऽगतः ॥ किं प्रयोजनमुद्दिश्ये-त्येतत्प्रश्नोच्चरं वद ॥ ५१ ॥ स
 प्रश्नेभ्यः कृतार्थं स्वं । मन्यमानो यथास्थितं ॥ उवाच वाचं प्रत्येतां । गृणु स्वामिनि ! तद्यथा ॥ ५२ ॥

विजयपुरनरपुरन्दर-राजश्रीविजयतनुजमाणिक्यं ॥ राजसहस्रनिषेव्यः । स्वामी श्रीश्रीजयानन्दः ॥ ५३ ॥ नृपतिः प्रत-
 पति सम्प्रति । निष्प्रतिमश्रीद्वितीय इव तपनः ॥ विस्मेरितकमलाऽऽकर-निकरः सर्वत्र मृदुकराधिपम् ॥ ५४ ॥ परमैश्वर्यभुजः किल ।
 निजभुजतुतसकलभूभरस्याऽस्य ॥ सेवाहेत्राकपरः । क्षत्रसुतः सूरदत्तोऽसि ॥ ५५ ॥ निजानुपमसर्वदर्शा । पुराणपुरपुङ्गवान् ॥ सदा
 यदाह्वयेऽस्ताञ्च । तस्मिन् लक्ष्मीपुरे पुरे ॥ ५६ ॥ वसामि स्वामिनः श्रीश्री-जयानन्दनरेशितुः ॥ राजधाने प्रधाने तत्सेवया सु-
 खितः सदा ॥ ५७ ॥ खेदादीनां मुखेभ्यः श्री-जयवृचान्तमादितः ॥ ज्ञातपूर्व्यसि भृत्यो य-त्तेनाऽहं प्रेषितोऽत्र तत् ॥ ५८ ॥
 स्वकीयदिव्यपल्पङ्क-प्रयोगेण नमोगतिः ॥ नमोग इव मातस्त्वा-भाकारयितुमादरात् ॥ ५९ ॥ युग्मं ॥ रत्नादिविचं तद्वचं ।
 सहाऽऽदाय परीक्षितुं ॥ त्वां स्थितस्त्वद्गृहाऽऽसन्न-गृहे भुञ्जे यथेप्सितं ॥ ६० ॥ त्रदर्पितौषधीदिव्य-प्रभावात्स्वैरणरूपभृत् ॥ पुण्य-
 यत्या महासत्या-स्तव दर्शनमाप्नुवम् ॥ ६१ ॥ नवं तव शचीरूप-जैत्रं रूपं निरैक्षिपि ॥ केनाऽप्यभाग्ययोगेन । भ्रान्तस्तदियती

दशाम् ॥ ६२ ॥ मातः सम्प्राप्तवान् सम्प्र-त्युद्धतश्च ततस्त्वया ॥ परस्त्रीनियमाद्युग्र-पुण्यमार्गप्रदर्शनात् ॥ ६३ ॥ युग्मं ॥ लक्ष्मी-
पुष्टुरेन्द्रः श्री-श्रीजयानन्दभूषतिः ॥ पतितो त्वयि सोत्कण्ठ-धिरादिच्छेत्तगाऽऽगमम् ॥ ६४ ॥ तत्त्वं स्वामिनि! जामिमे । प्रयासं
सफलं सृज ॥ पत्यङ्गमिममरोह । यावः स्वस्वामिनोजन्तिके ॥ ६५ ॥ अन्यन्तरिता साजपि । ग्राह ते साहसं महत् ॥ मया सह
सहर्षः सन् । यदेवं गन्तुमीहसे ॥ ६६ ॥ परं परनरस्पर्श । प्रध्वयेजपि न कुर्वते ॥ सत्यः शीलोज्ज्वलाः सर्वा । अपि त्रैधविशुद्धितः
॥ ६७ ॥ यद्यपि प्रतिपन्नोऽसि । परस्त्रीनियमग्रवं ॥ सम्प्रत्यतः परं चाजपि । मा त्याक्षीर्दोषमत्र तत् ॥ ६८ ॥ नाऽन्यपरस्त्रीत्यागादेः ।
सदाचारः सतां मतः ॥ अयमेव निधिस्तेषां । परमं च विभूयम् ॥ ६९ ॥ प्रवासादनु मे पत्युः । श्रीजयानन्दभूषतेः ॥ कदाऽपि
कदाऽपि नाऽन्यस्य । नरस्य मृगमैक्षिपि ॥ ७० ॥ स्वजनैरपरैर्नोऽपि । परपुम्भिः समं पुनः ॥ नाऽऽप्यं न प्रसङ्गं चाऽ-द्राक्षं
॥ ७१ ॥ नाऽन्यज्ञानमाख्याह्न-रागसंलेपनादिभिः ॥ क्रियाभिर्नोऽङ्गसंस्कारं । कदाऽप्यकृतं नरम् ॥ ७२ ॥ नित्यात्मो-
चितमोगाह्नाचीराऽऽहारादिभिर्विना ॥ श्रोतप्रियसत्यर्हा-चारं सर्वमपि व्यधाम् ॥ ७३ ॥ तथोत्पन्नेऽपि प्रायः । प्रयोजन-
शतेऽपि ॥ स्वयमङ्गेहितज्ञाभि-भृत्याभिरुचितं कृतम् ॥ ७४ ॥ नाद्य यावत्प्रवेक्षोऽपि । विशां दत्ते मया गृहे ॥ तदभ्येभि
त्वया सार्द्ध-मध्यास्यकासनं कथम् ॥ ७५ ॥

अयं गत्वा निजं स्थानं । पत्युर्मे कथयेति ॥ ७६ ॥ सुखेन साक्षात्पदाह्वान-मन्यैः सार्द्धं समेति न ॥ ७७ ॥ सुमनेन त्वया
पुण्यात् । स्थाने स्थाने पुनः पुनः ॥ मदत्सुरुगः शतशो-ऽप्यन्याः कन्याः प्रियाः कृताः ॥ ७८ ॥ तत्प्रेममेवमसंसिद्ध-भक्तिचा-

तुर्यतन्तुजात् ॥ तत्प्रीतिपटतोन्तर्ध-नार्थ मां नाऽवलोकसे ? ॥७९॥ तथाऽपि प्रार्थये नाथ ! तव दर्शनसन्निधी ॥ चिरं परं दुर्यटे
 ते । दिव्यमोगाऽशने इव ॥ ८० ॥ ध्यायामि नित्यं त्वामेव । त्वं तु मे न सरस्यपि ॥ सरसूचित्वं चाऽहं तु । रातमां तेन
 माऽमुचः ॥ ८१ ॥ नाथ प्राणास्त्वदायत्ता । यत्क्रीतास्ते त्वयैव मे ॥ त्वत्प्रसादप्रतिदान-शून्याऽहं निर्विहे कथम् ? ॥ ८२ ॥ त्वत्प्र-
 सादस्तु दूरेऽस्तु । यच्चिन्ताद्यपि मेऽत्यजः ॥ तन्नाथ ! मुक्त्वा त्वां नाथं । पुरः कस्य ब्रवीमि तत् ? ॥ ८३ ॥ सर्वोऽक्षसारं सारङ्ग-नेत्र
 नेतर्तृणां मनः ॥ तदेव देव ! मे नीत्वा । किं मां मुञ्चस्यथैकिकाम् ॥ ८४ ॥ त्वदेकभक्तेस्त्वदेक-शरणायाः कृपाश्रयः ॥ मम नाथ
 त्वया चिन्ता । विधेया करुणानिधे ! ॥ ८५ ॥ चन्द्रस्य चन्द्रिकेवार्क-प्रभेन द्वादशात्मनः ॥ देहच्छायेव देहस्य । तवाऽसि
 सहचारिणी ॥ ८६ ॥ इति प्रसद्य मे स्वेना-ऽकारणाऽनुग्रहं क्रियाः ॥ इति मद्वचसा वाच्यः । पतिर्मे नृपतिः स तु ॥ ८७ ॥
 अन्यच्च तत्र भूमर्तु-मर्द्भर्तुः कुशलादिकं ॥ यथा तं मम मन-स्तुष्टयै वद यथास्थितम् ॥ जगदे सादरं सोऽजयि । तस्याः श्रुति-
 सुखाऽऽङ्गं ॥ तद्भर्तुर्भूपतेः सर्वं । सम्बन्धं सत्यमादितः ॥ ८८ ॥

तथाहि-लक्ष्मीपुत्रपतिश्री-धीणतिकन्यात्रयीकरग्रहणं ॥ श्रीपतिदीक्षा त्वत्पति-राज्यं वैताल्यगमनादि ॥ ८९ ॥ बहुबहुविध-
 विद्यार्जन-विद्याभृदुपकृतिवत्सुतोद्वाहः ॥ चक्राग्रधसेचरजय-स्त्वदाद्यङ्गजा सहस्राणाम् ॥ ९० ॥ सोत्सवपाणिग्रहणं । स्वपुराग-
 मसौराज्यभोगादि ॥ रिपुनृपविजयैव तत्-नागजायाऽऽह्वानादिकं सर्वम् ॥ ९१ ॥ यद्यद्यथायथाऽभू-दाश्चर्यमयावदातयतकलिकं ॥
 तत्पितृपितृव्यबन्धवा-द्यन्तरसम्बन्धसम्बद्धम् ॥ ९२ ॥ तत्सर्वमवेद्यत् । स स्मरदत्तो यथाश्रुतं जानन् ॥ स्वस्वामिप्रेयस्यै । तस्यै
 परितोषमाधातुम् ॥ ९३ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥ तस्मात् स्वभर्तुर्भूमर्तुः । सम्बन्धश्रवणादियं ॥ परमानन्दनिरस्पन्द-ममन्दमुदवाह

ता ॥ ९४ ॥ अथो यथोचितं युक्त्या । स्वमृत्याभितोषयत् ॥ व्यसर्जयच्च तां ब्राह्मी सा रतिसुन्दरी ॥ ९५ ॥ ततस्ततः
प्रस्थितः स । प्राप लक्ष्मीपुरं पुरं ॥ राजानं श्रीजयानन्द-नामानं प्रगनाम च ॥ ९६ ॥ तत्परीक्षादिकं सर्वं । भूतपूर्वं यथातथं ॥
आमूलचूलं स व्यक्त-मालपन्तृपतिं प्रति ॥ ९७ ॥ तथा तद्वाचिकं श्रोत्रे । स्वयमामन्त्रणादिकं ॥ तत् श्रुत्वा स्वप्रियायाः सत्-शी-
ललीलापितं परम् ॥ ९८ ॥ विदित्वा हृदि मोदित्वा । नृपस्त्वदर्शनोत्सुकः ॥ भृशमकिमती भाषा । तामानेतुं ततः स्वयम् ॥ ९९ ॥
दिव्यं विमानमालम् । क्षणाद्रत्नपुरे गतः ॥ निजसौजस्कमाराज्य-परिचारपरिस्कृतः ॥ १०० ॥ त्रिभिर्विशेषकं । सपौरं सपरीवारं ।
श्रीरत्नप्रभभूषतिं ॥ तत्प्रिया रत्नमालाया । राक्षीश्च सपरिच्छदाः ॥ १ ॥ स्वदर्शनेन सन्तोष्य । स्वप्रियां रतिमुन्दरीं ॥ तत्ता-
दृशोचितालपे-थाभिनिन्दितवान् धनम् ॥ २ ॥ युग्मं ॥ आकस्मिकमुधादृष्टि-प्रापं मत्वा तदागमं ॥ अभ्युत्थानाऽऽसन्नक्षेत्र-
प्रभाषावैचित्यविन्तया ॥ ३ ॥ मुदा भक्तिद्रिगुणितो-ल्लासया प्रेरिताऽऽश्रयः ॥ श्रीरत्नप्रभभूमीन्द्र-स्तं महीन्द्रमुपाचरत् ॥ ४ ॥
॥ युग्मं ॥ सामन्ताऽमात्यपौराद्या । सर्वेऽपि मुदिताः समं ॥ समन्ताद्विविधैश्च-गजजलनाद्युपायैः ॥ ५ ॥ तमुपासिपताऽशेष-
निनयाऽन्नप्रमस्तकाः ॥ कियत् कालं स्थितस्तत्र । तेषां सन्तोषहेतवे ॥ ६ ॥ युग्मं ॥ ततश्चाऽऽपृच्छ्य सत्कृत्य । श्वसुरादीनदी-
नदग् ॥ पितृभ्रात्राद्यनुमतां । सतीचूडामणिं नृपः ॥ ७ ॥ भृत्यचेत्यादिसर्वद्वि-मतीं तां रतिसुन्दरीं ॥ आकायरोह च प्रौढ-
विमानं माननीयधीः ॥ ८ ॥ सारेण परिवारेण । समं समभिरुह्य च ॥ मनोज्ञगामिना वायु-वेगजेन स्वहंसा ॥ ९ ॥ क्षणेन
व्योममार्गेण । ग्रामाकपुरादिकान् ॥ अनेकानप्यतिक्रम्य । तद्वलात् स्वपुरेऽगमत् ॥ १० ॥ सोत्सवं च पुरस्यान्तः । प्रविश्यान्तः
पुरान्तरे ॥ आनीयाऽस्थापयद्रम्ये । हर्म्ये तां बल्लभां मुदा ॥ ११ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥ स्वप्रधाननिजनिज-स्थानाच्छेषा अपि स्मि-

संमेल्य दानसन्मानैर्यथाहः सोऽप्यतूतुषत् ॥१२॥ ताभिः समं समन्तादप्युपास्यः सुखसागरे ॥ सुभगे भोगभङ्गीभिः । स्नाति
राज्यश्रिया सह ॥१३॥ अनुशास्ति स राजेन्दुः । प्रजाः सर्वाः प्रजा इव ॥ न्यायैकनिष्ठः शिष्टोऽयं । लोकमृण्णुगुणोदधिः ॥१४॥
अथाज्येद्युमुखेन्दुद्युत्-द्योतिताशेषदिङ्मुखे । नम्राऽनेकनरेन्द्राजलि-मौलिलालितशासने ॥ १५ ॥ श्रीश्रीजयनृपे पर्यन्म-
ह्यमध्यर्जुनाऽऽसनं ॥ अध्यासिते सति ध्याता-हृदादिपरमेष्ठिनि ॥ १६ ॥ यथोचितवहितस्वाऽन्य-तत्तत्कार्यपरायणे ॥ त्वरमाणः
प्रतीहार-स्त्वमभ्येत्य प्रणत्य च ॥ १७ ॥ व्यजिज्ञपदिति स्वामिन् ! । विजयादिपुरातुरात् ॥ विज्ञप्तिहस्तास्तल्लोकाः । प्रतोलीद्वार-
मागताः ॥ १८ ॥ त्वां नन्तुं स्पृहयन्त्येते । यत्कृत्यं तदिहाऽऽदिश ॥ राजाऽप्याऽऽह प्रतीहार ! । तान् प्रवेशय सत्वरम् ॥ १९ ॥
ततः प्रवेशितास्तेन । ते सर्वेऽपि प्रमोदतः ॥ प्रणम्य ते च पूर्लोका । विज्ञप्तिं तत्पुरोऽमुचन् ॥ २० ॥ तामादाय महाऽमात्य-
प्रमुखाः पृथिवीपतेः न्यवेशयन् कराम्भोजे । हंसीमिव समुज्ज्वलाम् ॥ २१ ॥ प्रमोदयितुमात्मीय-मौलराज्याऽऽगतान् जनान् ॥
तामुन्मुद्रय नराऽधीशः । स्वयं वाचयति स्फुटम् ॥ २२ ॥ तथाहि—

स्वस्ति श्रीमति लक्ष्मी-पुरे पुरे सुपुरोपमाद्वियुजि ॥ भूपाऽऽलिपालिताऽऽञ्जं । राजेन्द्रं श्रीजयानन्दम् ॥ २३ ॥ जनकश्रीवि-
जयनृप-प्रभृतिपरिच्छदपरिस्फुरच्छोभं ॥ नगराद्विजयपुराहाद् । राजन्याः परिजनाश्च सर्वे ॥ २४ ॥ प्रणिपत्य विनयपूर्वं ।
विज्ञपयन्त्यञ्जलीकृतकराञ्जाः ॥ अवधार्यतामतः पर-मार्यहितं कार्यपदमखिलम् ॥ २५ ॥ तथाहि-त्वत्पूर्वपूर्वजनराऽधीशप्रतिपा-
लितप्रबलराज्ये ॥ विजयपुरपत्तने य-ज्जातमिदानीं शृणु त्वं तत् ॥ २६ ॥ तत्राऽस्ति सिंहसारः । पृथिवीपतिशब्दमात्रमुदितमनाः ॥

सर्वव्यसनप्रसरदः । प्रदर्शितकुमार्गमतिः ॥ २७ ॥ कष्टपटुः कटुकर्मा । गतधर्माऽसन्ततोऽश्रयदशर्मा ॥ गुरुकर्मा मर्मावि-अ-
मोर्जधरुगीर्जगज्जूर्मा ॥ २८ ॥ वैरिन्धिन लोकेऽपि । विषमाक्षः खलु जितोऽश्वहयैक्षैः ॥ निःशेषान्यायगृहं । केतुः सर्वोद्विद्धीनाम्
॥ २९ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ राजन्यायप्रणणा । राजन्याः पूर्वजक्रान्ताः ॥ मायातो विश्वसिता. सितास्तथा गुप्तिषु क्षिताः ॥ ३० ॥
विधिमाः स्वजनेभ्यः । कष्टदशं प्रापिता विनाऽप्यागः ॥ उद्वेजिताश्च केचिद् । भोज्यादि त्याजिताश्चैके ॥ ३१ ॥ दण्डेशाद्याः
केचन । बहुधा बहुदण्डिताः पुनस्तेन ॥ इत्यादिभिः प्रकारैर्दुःखान्यनुभाविताः शतशः ॥ ३२ ॥ स्मृतिभिहिताऽज्ञाजपि । तैस्तै
दुर्दोषघोरैर्नैस्तेषां ॥ लोभान्धेन गजाश्च-प्रभृति तथाऽग्राहिपत तेन ॥ ३३ ॥ अन्यच्च-राजबाजन्म त्वत्पूर्वज-सुखिताः प्रजाः
प्रजातमृदः ॥ स्रज्जेऽप्यनासदुःखाः । प्राक् त्वत्पित्रादिलालिताः किल याः ॥ ३४ ॥ प्रजाः प्रजानन्नपि ताः पितामहा-द्यर्च्यः
सुरुच्याधयन्निचसेगधि ॥ धिनोति नो किन्तु दुनोति सर्वतः । स सिंहसाः खलु दुष्करैः करैः ॥ ३५ ॥ काराधामी-दाण पुञ्जी
हल भोम भमाग भेट भलारक्ष भद्रापन भलगरक भल भलञ्चा भचारिका भगढ भवाडी भछत्र भालहण भघो
टक भद्रमारादिसुखमाधिका ॥ श्री आनन्दकेऽप्युक्तं—

भगो भमरिसु १ उट भसूण । भछमलीणं पि अ करा मुणेअब्बा ॥ तत्तोअ क्षण पलाले । भुस १ भकट्टङ्गार
करमेव ॥ ३६ ॥ भसीउं भयर जहाए । बलि १३-भवरकरे १घए अ १चम्मे अ ॥ भुछुगकरे १अ भणिए ।
एण अटारसमा करुपत्ती ॥ ३७ ॥ इत्यष्टादश कराः ॥ त्वन्मीलराज्यलामा-छोभान्धः सबलमपि जगत्पृणवत् ॥ गणयन्
मन्यते स हि । मान्यान्पि सुप्रधानानि ॥ ३८ ॥ यस्य गृहे न हि मन्त्री । मित्रं वा हितकरः परः कश्चित् ॥ स्यादराप कम-

कुशलः । प्रियन्दः पवनधीः स्थिरो धीरः ॥ ३९ ॥ तस्य प्रतिष्ठते न हि । राज्यं न कुलं स्थितिर्न मर्यादा ॥ न धनं न चार्थ-
सिद्धि-न यशो न सुखादि न च सुकृतम् ॥ ४० ॥ प्रधानेभ्यः प्रधानेभ्यः सर्वभूयुजां ॥ येन प्रायः प्रसिद्ध्यन्ति ।
तत्सद्ग्राह्याणि तानि तैः ॥ ४१ ॥

न प्रधानैर्विना राज्यं । न च दानैर्विना यशः ॥ न विना च धनैर्दानं । न पुण्येन विना धनम् ॥ ४२ ॥
प्रधानानामन्यत्वाद् । दुर्धिया तेन दुर्यशः ॥ स्वस्य कोशे कृतं सर्वानुपताप्य निजेतरान् ॥ ४३ ॥ राज्यप्राप्तिदिनादेव-द्वास-
रामधि तेन ये ॥ दुर्नयाश्चक्रे फस्तान् । वक्तुमीटे वचस्वयपि ॥ ४४ ॥ यच्च श्रीविजयो राजा । त्वत्पिताऽप्यन्यभूत्फलं ॥ तत्सर्वं
तन्मुखाद् ज्ञातं । भादि भूमिपुरन्दर ! ॥ ४५ ॥ जयराजा पितृव्यस्ते । त्वां नः स्वामिनमापिपत् ॥ नागास्त्वं च तदाऽस्माक-मभा-
ग्योदयतः प्रभो ! ॥ ४६ ॥ स त्वद्गन्धुरिहाऽऽसदुद्देवाऽऽकृष्ट इहाऽऽगतः ॥ त्वत्पितृव्याऽऽदिदत्तं च । राज्यं प्राप्येत्यचेष्टत ॥ ४७ ॥
वरं निनासोऽरण्यानां । प्रवासश्च वरं तपः ॥ वरं मृतिर्वा तद्राज्य-च्छायेच्छाऽपि न नोऽशतः ॥ ४८ ॥ तस्माच्च राजराजेन्द्र ! ।
दृशौ देहि दयाऽऽत्मिके ॥ प्रसीद सीदतः समग्रत्यसात् स्वान् किमुपेक्षसे ? ॥ ४९ ॥ यशःकीर्त्युदधिः सर्व-गुणरत्नमहानिधिः ॥
परोपकारिणामाद्यः । शरण्यः शरणार्थिनाम् ॥ ५० ॥ क्षत्रव्रतभृतां राज्ञां । पूर्वजः पर्यजस्तथा ॥ भवन् भवान् भ्रुवं धत्ते । धुरि-
स्याद्वादिनां स्थितिम् ॥ ५१ ॥ पाप्मिनां प्रथमं दुष्टा-भ्यायिनामाद्यमादरात् ॥ नृपनामहरं तत्तं । निगृहाण नृगद्वयम् ॥ ५२ ॥
मा छुम्प पौर्णेजी कीर्तिं । मा मुञ्च पूर्वजप्रजाः ॥ मूलराज्यं गृहाण त्वं-मनुगृह्णीष्व च प्रजाः ॥ ५३ ॥

अथ बन्धो कृपा कृत्वा । यद्येवं न करिष्यसि ॥ उदसीभविता देश-स्तत्सर्वः सपुराकरः ॥ ५४ ॥ राजेन्द्र ! भवेत्तद्विधत्ते ।

यदुक्तं प्रतिभासते ॥ पक्षयोरुभयोर्मध्ये । तन्मध्येत्योचितं कुरु ॥ ५५ ॥ इति श्रुत्वा गिरस्तेषां । स्वर्पितुश्च परामर्शं ॥ स्मृत्वा वि-
प्रत्य च स्त्रीय-प्रजानां दुखितां हृदि ॥ ५६ ॥ भरतार्द्धपतिः श्रीश्री-जयानन्दनृपोऽनु तं ॥ अभिषेणयितुं वाञ्छन् । सद्यः सेना-
तं प्रति ॥ ५७ ॥ ग्राह प्रयाणमाद्यानि । वादयस्व स्वकिङ्करैः ॥ चतुरङ्गचमूचक्र-भक्रमेणाऽपि सज्जय ॥ ५८ ॥ त्रिभिर्विंशेपकं ॥
जयप्रयणस्याऽऽरम्भ-प्रभोरादेशमित्यमुं ॥ मृदितेन समासाद्य । घृतनापतिना हुतम् ॥ ५९ ॥ तथा कृते ससैन्यः श्री-श्रीजयान-
न्दभूपतिः ॥ प्रतस्थे प्रति तं सिंह-सारं प्रत्यर्धियाधिवम् ॥ ६० ॥ स्वल्पैः प्रयाणैः प्राप्यैत-देशमादेशवर्त्तिनं ॥ दूतं ग्रहित्य प्र-
स्वानो-चितं चैतपतिस्म तम् ॥ ६१ ॥ शतशोऽपि तवाऽन्यायाः । स्वाजन्यात् क्षमया मया ॥ उपेक्षिता इयत्कालं । आतर्नाऽ-
तः परं धमे ॥ ६२ ॥ धर्मेश्वरशिरोमौलि-रित्यावेद्याग्रतोऽचलत् ॥ नीतिं हि नाऽतिक्रामन्ति । महीयांसो महीभुजः ॥ ६३ ॥
त्येन । समेतोऽपि समं व्रजन् ॥ महीमहीलयन्नेप । तल्लोकाऽनुपतापनात् ॥ ६४ ॥ सदाऽप्युदारचित्तानां । दयाविच्चा-
परोपरारिणां प्रायः । परं क्रिमपि नाऽस्ति यत् ॥ ६५ ॥ स्वदेश इव तद्देशे-ऽप्याऽऽचरंस्तत्प्रजाहितं ॥ त्रिलण्डा-
पि । तत्पुरोषान्तमागमत् ॥ ६६ ॥ तत्राऽपि सर्वसामग्या-भ्यापतन्तं महाबलं ॥ तं नाम्ना सिंहसारं स । त्रासयन्
भ्यापयन् धृष्टान् ॥ ६७ ॥ बलेन सह तं सिंहं । योधयित्वा चिरं बहु ॥ महाबलं इवाऽभाङ्क्षीद् । वृक्षं सोऽपि महाबलः ॥ ६८ ॥
लीलया च घृतस्तेन । सिंहः धैव जरन् जवात् ॥ नियम्य निगडय्याऽपि । निजपित्रे समर्पयत् ॥ ६९ ॥ तेनाऽपि स्थापितः कारा-
चिति ॥ पीडायनुभुमन् दुःखं । श्वेतत्पापतरोः फलम् ॥ ७० ॥ न पापव्यापजात्पापः । सन्त्वापात्कोऽपि मम्यते ॥

पापं हि पृष्ठगं काल-मनन्तमपि १दुःखदम् ॥ ७१ ॥ ततः संसारिभिर्जीवैः पश्यद्भिः पाप्मनः फलं ॥ तद्भिदे धर्मसारं हि । सद्-
श्रावं साग्रहं बुधैः ॥ ७२ ॥

तत् श्रीश्रीजयानन्दः । पाणौकृतजयेन्द्रः ॥ पौरैरमात्ये राजन्यैः । कृतोत्सवपुरस्सरम् ॥ ७३ ॥ प्रविवेश पुरे तस्मिन् ।
विजयोपपदे पुरे ॥ सममात्मीयता तेन । सोत्कण्ठं सैन्यसङ्गतः ॥ ७४ ॥ राजवर्गैर्नरैः पौरैः । परैरप्युपदाकरैः ॥ गजाश्वादिपुर-
स्कृत्य । प्रणेमे कृतमङ्गलैः ॥ ७५ ॥ तद्राज्यमान्यसामन्ता-ऽमात्यादीनपरानपि ॥ सर्वसीमालभूपालान् । पौरान् जानपदान्
जनान् ॥ ७६ ॥ आलापदानमानाद्यै-र्यथौचित्यं यथाक्रमं ॥ प्रीणयामास राजेन्द्र-धकोरानिव चन्द्रमाः ॥ ७७ ॥ प्रणम्य सर्वै-
विज्ञप्तं । दुराप्यं तव दर्शनं ॥ भाम्यानुभावादस्माभिः । सम्प्राप्तं साम्प्रतं प्रभोः ॥ ७८ ॥ तच्चादृष्टुःखदौराज्य-ध्वान्तविध्वंसिनि
त्वयि ॥ तेजोनिधौ तपत्यत्र । सच्चैर्मुदितं चिरात् ॥ ७९ ॥ कालरात्रिरिवैतावान् ॥ कालः सर्वभयङ्करः ॥ क्षयं निन्येऽथ पुण्या-
ऽहो-दयश्चक्रे त्वयाऽर्कवत् ॥ ८० ॥ तत्त्वं चिरं जय स्वामिन् ! । मौलराज्यं कृतार्थय ॥ पवित्रयाऽस्मान् पीयूष-दृष्टिदृष्टिप्रदानतः ॥ ८१

इत्युक्त्वा विरतांस्तान् स । व्याहारैरुचिताञ्चितैः ॥ प्रमोद्य विससर्जोऽथ । तेऽपि स्वं स्वं गृहं ययुः ॥ ८२ ॥ जनैर्जनपदैः
सर्वै-स्तत्र प्रतिगृहं महाः ॥ देहलीघृतसेकादि-पूर्वं प्रीत्या प्रचक्रिरे ॥ ८३ ॥ राजाऽपि देवपूजादि-प्रस्तावोचितकृत्यकृत् ॥ दिनान्
गमयते तत्र । कतिचिल्लोकतुष्टये ॥ ८४ ॥ राज्यस्यान्तःस्थितः सर्वो । तच्चिन्तां कुलतेऽनिशं ॥ पित्रे तत्परिवाराय । परेभ्यश्च
जिनोदितम् ॥ ८५ ॥ धर्मं सम्यग् समाल्भ्याति । दयादिगुणदीक्षितं ॥ दानशीलतपोभाव-भास्वद्भेदचतुष्टयम् ॥ ८६ ॥ पुण्य-

पापफलव्यक्ति-हेतूक्तिमययुक्तिभिः ॥ मुक्ताभिरिव दीप्ताभिः । शुक्तिसम्पुटवद्भृशम् ॥ ८७ ॥ त्रिभिविशेषकं ॥ कार्यान्तराणामा-
पात-सन्तर्पणप्यनेकशः ॥ नैपुण्यचत्कृते धर्म । प्रत्यहं वक्ति तत्पुरः ॥ ८८ ॥ विविधानपि दृष्टान्तान् । सरसान् सारसदग्रहान् ॥
आरिर्भावितादेवादि-दृष्टप्रितयनिर्णयान् ॥ ८९ ॥ धर्मस्थैर्यकरान् श्रोतु-सुखकरान् हिताकरान् ॥ उपदिश्योपदिश्यैष । नित्यं
तानाहितान् व्यधात् ॥ ९० ॥ तेऽपि पुत्रगिरं सारं । श्रुत्या तन्माऽमृतोमभिः ॥ सिक्त्वा स्वान् प्रत्यपद्यन्त । गृहिधर्मं यथास्थि-
तम् ॥ ९१ ॥ जैनधर्मरत्नं कृत्वा । भूजानि जनकं निजं ॥ सोऽस्यापयत् प्रजानाथ-स्त्वसिन् राज्ये क्रमाऽऽगते ॥ ९२ ॥ स्य-
निरेणा-पि तेनाऽथ । नाथताऽपि तपः परं ॥ अनुल्लङ्घ्यतया पुत्र-गिरां तद्राज्यमादृतम् ॥ ९३ ॥ पिताऽपि स ततः कामं ।
गन्तुमासमपि द्रुतं ॥ गाढाग्रहाच्च राजेन्द्रं । निजात्मजमविष्टिपत् ॥ ९४ ॥ दिनान् स कविचित्तस्यो । चित्तं तोषयितुं पितुः ॥
तस्य स्थित्याऽल्पयात्युच्चैः । प्रजा मुमुदिरे हृदि ॥ ९५ ॥

अथ श्रीनिजयो राजा । रराजाऽनल्पसम्पदा ॥ राज्यश्रिया प्रजाः सर्वाः । सार्धधर्मे प्रवर्त्तयन् ॥ ९६ ॥ अन्येद्युर्विजयो-
र्वीशः । कारागारान्तरास्थितान् ॥ दययाल्पाऽपराधादीन् । बन्दिनोऽमोचयद् द्रुतम् ॥ ९७ ॥ तथा कालेन कियता । गुप्तिदुःख-
स्थितं पुरा ॥ निनिर्धर्मधवन्धाद्यै-र्दुःखैर्दुःखैर्दहेतुभिः ॥ ९८ ॥ मुद्गुर्मुद्गुः परं दुःख-मनुभाव्य सुदुःसहं ॥ आठव्यत्वादवध्यं तं ।
सिंहसारं दुराशयम् ॥ ९९ ॥ स्वदुःकर्माणि शोचन्तं । स्वदेशान्निर्वासयत् ॥ 'तदा तथा च कृत्वा स्व-राज्यलीलां तनोत्यलम्
॥ १०० ॥ चतुर्भिः कलापकं ॥

१ तदा साऽपि तन स्थानान् निर्गत्य भ्रान्तमाधिरम्' इति प्रत्यन्तरे

द्रष्टुं श्रीश्रीजयानन्दः । प्रस्तावे जनकं निजं ॥ विजयोर्वीर्यं भक्त्या । वन्दिताऽऽपृच्छय चाऽऽदरात् ॥ १ ॥ प्रणामा-
 दिभिरभ्यर्च्य । स्वप्नस्रमृतीनापि ॥ परान् गिरा दृशा चान्यान् । काथिद्रात्सल्यतोऽपि च ॥ २ ॥ राज्यमान्यानमात्यादीन् ।
 पृष्ट्वा पौरान् परानपि ॥ प्रजा जानपदीः सर्वा-आजभिनन्द्य हितोक्तिभिः ॥ ३ ॥ तैः सर्वैश्चान्तरप्रीति-भक्त्युल्लासपुरस्सरं ॥
 भृशानुगम्यमानः स्व-जन्मभूमिपुराततः ॥ ४ ॥ सार्द्धं द्वात्रिंशद्वर्द्धस्मा-भृतसहस्रैर्वैलान्वितैः ॥ नभश्चरनराधीशै-रसंख्यैस्तत्क्षणा-
 ऽऽमृतैः ॥ ५ ॥ चतुरङ्गचमूचकै-भृतैः स्वैः स्वपार्श्वेभिः ॥ अन्वीयमानः सानन्दं । प्रास्वित स्वपुरं प्रति ॥ ६ ॥ पद्भिः कुलकं ॥
 अन्यः कोऽपि पृथिव्या न । नः प्रभोर्यस्तुला भजेत् ॥ इतीन घोषयद्भिस्त-द्राघैः सङ्ख्याजतिगैः समम् ॥ ७ ॥ क्ष्माकुक्षिम्भ-
 रिभिर्भूरि-निर्योपैः पूरयन् दिशः ॥ त्रासयन् शत्रुघृन्दानि । नित्राण्याधासयन्निब ॥ ८ ॥ प्रयाणानि प्रयच्छन् सन् । का-प्यरण्ये
 सरिच्छेत् ॥ ह्युत्पाद्यार्थं भुवामीशः । स्कन्धावारं न्यवेद्ययत् ॥ ९ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ देवाऽर्चाद्यस्त्रिलं कृत्वा । कारयित्वा च तत्र
 सः ॥ व्यावर्चयचतस्तात-राज्यमान्यान् बलादपि ॥ १० ॥ उद्वसं वासयन् सैन्यैः । स्वरशून्यं च शून्ययन् ॥ ततः स्वल्पैः प्रयाणैः
 स । प्राप लक्ष्मीपुर पुरम् ॥ ११ ॥ महद्भिरुत्सवर्मभ्ये । राज्यं प्राप्तः प्रभुर्भुवा ॥ स सम्राट् पालयन् राज्यं । भोगान् भुङ्क्ते यथा-
 सुखम् ॥ १२ ॥ नत्वा नरेश्वरं सन । भूचराश्च नभश्चराः ॥ सैनिकाश्च पथा स्वस्वाऽऽवासं गत्वाऽभजन् सुखम् ॥ १३ ॥ अस्मिन्
 प्रयासति भुवं भुवनैकवीर । नीरेऽपि नाऽम्बुचरजीमहरोऽस्ति कश्चित् ॥ प्रीतिं दधुः स्थलचराः स्वचराश्च सवे-ऽप्यन्योन्यमुज्झ
 तपरोत्थमयाऽतिरेकाः ॥ १४ ॥ नाऽकालजन्ममरणे न क्षणे रणे वा । काचित्कथाऽपि वितथाऽपि कदाऽपि चाऽऽसीत् ॥ ग्रामे पुरे

जनपदेऽन्यपदेऽपि यत्र । तत्राऽऽश्रमप्रभृतिनि प्रति सर्वलोकात् ॥ १५ ॥ करः प्रचण्डः करीणां रणेपु । निरीक्ष्यते नाऽत्र नृणां
गणेपु ॥ दण्डस्तु दाण्डाजनिकादिशब्द-व्युत्पत्तिहेतोः परमार्थतो न ॥ १६ ॥ सदृपणत्वं हिमवालुकौघे । सरोमताऽप्यम्बुरुहादिकौघे ॥
सकण्टकत्वं च मृणालनाले । वन्धूलमुल्लेखेपु न यत्र लोके ॥ १७ ॥ कौटिल्यवृत्तिस्तटिनीप्रवाहाऽऽदिष्वेव कोदण्डकुलेपु चाऽज्जितः
॥ कलङ्कमृत्त्वं सकले कलामृद्-विश्वेऽपि नो यत्र कदाऽपि लोके ॥ १८ ॥ तथा गावो महिष्यश्च । घटाद्यधिकदुग्धदाः ॥ वसुन्धरा
यान्यवृणः । स्थाने स्थानेऽतिपूरिताः ॥ १९ ॥ अम्भोधरा यथाकामं । पृथिव्यां पृथुवर्षिणः ॥ पटुर्त्तुपादपाश्चाऽपि । सदा पुष्पफ-
लैर्भृताः ॥ २० ॥ रत्नस्वर्णाद्याकराश्च शतशोऽपि गिरौ गिरौ ॥ भूम्यां च प्रादुरासन् द्राक् । तद्भाग्याद्दृष्टदर्शनाः ॥ २१ ॥ निध-
यथाऽपि सुप्रापाः । प्रजानां च पुरातनाः ॥ नार्यः सुशीलाः सुगुणाः । सुसानि च पदे पदे ॥ २२ ॥ न द्यूत-मद्य-वेद्यान्य-स्त्री-
चौर्यमृगयार्मिषः ॥ व्यसनैर्नैव सम्मन्धः । केषाश्चित्किञ्चिदीक्ष्यते ॥ २३ ॥ न भयं स्वाऽन्यचक्राणां । नोपसर्गभयं तथा ॥ नाऽ-
विष्टेष्टरष्टेष्टर्वा । कलेर्गो डमरस्य च ॥ २४ ॥ न दंशमशकादीनां । शूलभोन्दिरसंहतेः । भयं स्वप्नेऽपि नैवाऽऽसी-दसीमदृपभाग्यतः
॥ २५ ॥ तिसृभिः शक्तिभिर्न्यौघै-रुपायैर्विविधैरपि ॥ बलैः प्रथमैर्मन्याद्यै-रौघैः कोशादिकैरपि ॥ २६ ॥ सम्पूर्णं सर्वतः सर्वं ।
राज्यं दीप्त्यादिभिर्गुणैः ॥ दिव्यद्विः पालयत्येव । यथा श्रीमरतेष्टरः ॥ २७ ॥ युग्मं ॥

अथ श्रीविजयः पृथ्वी-पतिर्लक्षाजधिकाः समाः ॥ समाचरंश्चतुर्भेदं । सुकृतं सुकृतज्ञहृत् ॥ २८ ॥ सर्वतो धर्मसाम्राज्यं ।
पोषयंस्तोषयन् प्रजाः ॥ अजातशत्रुस्तद्राज्यं । निःस्पृहोऽपि ह्यपालयत् ॥ २९ ॥ युग्मं ॥ प्रजासु वत्सलः सर्वोः । स्वप्रजाः स
सुखाकरोत् ॥ जीर्णोद्वारादिभिः पुण्यैः । स्वचित्तं च कृतार्थयन् ॥ ३० ॥ स्वपुत्रश्रीजयानन्द-नरेन्द्रस्याप्यनुज्ञया ॥ तस्याऽनुज्ञं

निजे राज्ये-ऽतिष्ठत् स शुभे दिने ॥ ३१ ॥ सोत्सवं सर्वसामन्ताऽ-मात्याऽद्योक्तान्तसम्मतं ॥ गुणैरनुत्तरं धीरं । गम्भीरं योग्य-
 मुत्तमम् ॥ ३२ ॥ महातेजसिनामाद्यं । माघद्रुमगुणं स्थिरं ॥ प्रजाहितं विनीतं च । शतानन्दाह्वयं सुतम् ॥ ३३ ॥ नियोज्य
 राज्यभारेऽसिन् । निधिनतो धर्मनिश्चलः ॥ स्वान् स्वप्रजाश्च प्रज्ञाप्याऽ-नुज्ञाप्य च महोत्सवैः ॥ ३४ ॥ स्वपुत्रभूप्रार्थितैः । पार्थि-
 वैः सह सङ्गतैः ॥ निःसङ्गताऽर्धनैकाग्रिनामर्थितप्रदायिभिः ॥ ३५ ॥ योग्यैः परिवृतः प्रौढ-भारूढः सुखवाहनं ॥ गीतसङ्गीत-
 वादित्र-नौदरामोदयन् महीम् ॥ ३६ ॥ पुराजन्तः सञ्चरन् सर्वाः । प्रजा दृग्भिः प्रमोदयन् ॥ प्रभावयन् जिनमतं । नमतः परि-
 तोपयन् ॥ ३७ ॥ भाग्यात्तत्कालसम्प्राप्ताऽऽजमसागरसद्गुरोः ॥ समीपे समुपेत्याऽऽशु । स तपस्यामुपात्तवान् ॥ ३८ ॥ जज्ञे
 निजयराजपि-र्घपिताजन्तरशात्रवः ॥ न्यक्षशिखाद्वयीदक्षः । क्रमात् श्रीगुरुसेवया ॥ ३९ ॥ अधीताऽशेषसिद्धान्त-स्तत्तज्ञः सत्त्व-
 वान्मुनिः ॥ जितेन्द्रियः प्रज्ञान्तश्च । निपुणो विनयी नयी ॥ ४० ॥ अनगारगुणैरुग्र-स्तपःकर्मणि कर्मठः ॥ कर्माऽष्टकजयायो-
 ब्यो । ब्यहरद्गुरुभिः समम् ॥ ४१ ॥ पितृदीक्षाक्षणोत्पन्न-खेदहर्षद्वयस्ततः ॥ वन्दित्वा पितुराजपि-प्रभृतीनाखिलान्दुनीन् ४२ ।
 प्रत्यावृत्त्य गृहं प्राप्तः । ससैन्यः सपरिच्छदः ॥ श्रीशतानन्दभूपो-ह-द्वर्ममाराधयत्यलम् ॥ ४३ ॥ दिनान् कतिपयान् राज्ये । निजे
 स्थित्वा स पार्थिवः ॥ धीमान् विनीतः सिग्धश्च । भक्त्या स्वाग्रजभूभुजम् ॥ ४४ ॥ श्रीजयानन्दनामानं । सेवितुं स्पृहयन्मुदा ॥
 निक्षिप्य राज्यचिन्तादि । स्वप्रत्ययिकमन्त्रिषु ॥ ४५ ॥ सारसैन्यः प्रतस्थे स । पुरं लक्ष्मीपुरं प्रति ॥ प्रापदल्पैः प्रयाणैश्च । तं
 सम्राजं ननाम च ॥ ४६ ॥ नरेन्द्रचक्रवर्ती स । स्वाऽनुजं भक्तिवर्चिनं बहुभिर्मानसमानैः । सत्कारैश्चाप्यपिप्रिणत् ॥ ४७ ॥ श्री
 शतानन्दभूपाल-प्रमुखैर्निजबान्धवैः ॥ परःसहस्रैरपरै-र्भूचैर, खेचरैर्नृपैः ॥ ४८ ॥ विधैर्विध्वम्भराधीशैः । शिरोभिः कुसुमैरिव ॥

जनपदेऽप्यपेदेऽपि यत्र । तत्राऽऽश्रमप्रभृतिनि प्रति सर्वलोकरम् ॥ १५ ॥ करः प्रचण्डः करीणां रणेपु । निरीक्ष्यते नाऽत्र नृणां
गणेपु ॥ दण्डस्तु दाण्डाजनिकादिशब्द-व्युत्पत्तिहेतोः परमार्थतो न ॥ १६ ॥ सदूयणत्वं हिमवालुकांचे । सरोगताऽप्यभ्युरुहादिकांचे ॥
॥ कलङ्कभृत्त्वं सकले कलामृद्-विम्बेऽपि नो यत्र कदाऽपि लोके ॥ १७ ॥ कौटिल्यवृत्तिस्तटिनीप्रवाहाऽऽदिष्वेव कोदण्डबुलेषु चार्जितः
धान्यवृणैः । स्थाने स्थानेऽतिदूरिताः ॥ १९ ॥ अम्भोधरा यथाकामं । पृथिव्या पृथुवर्षिणः ॥ पटुत्तुपादपाश्चाऽपि । सदा पुष्पफ-
लैर्मृताः ॥ २० ॥ रत्नखर्णाद्याकराश्च श्रुतशोऽपि गिरौ गिरौ ॥ भूम्यां च प्रादुरासन् द्राक् । तद्भाग्याद्दत्तदर्शनाः ॥ २१ ॥ निध-
यथाऽपि सुप्रापाः । प्रजानां च पुरातनाः ॥ नार्यः सुशीलाः सुगुणाः । सुखानि च पदे पदे ॥ २२ ॥ न द्यूत-मद्य-वैश्यान्-क्षी-
चौर्यमृगयामिषैः ॥ व्यसनैर्नैव सम्बन्धः । केषाञ्चित्किञ्चिदीक्ष्यते ॥ २३ ॥ न भयं स्वाऽन्यचक्राणां । नोपसर्गभयं तथा ॥ नाऽ-
विष्टेष्टरेष्टेर्वा । कलेर्वा डमरस्य च ॥ २४ ॥ न दंशमशकादीनां । शूलभोन्दिरसंहतेः । भयं स्वप्नेऽपि नैवाऽऽसी-दसीमनृपभाग्यतः
॥ २५ ॥ तिसृभिः शक्तिभिर्न्यायै-रुपायैर्विधैरपि ॥ बलैः प्रधानैर्मन्याद्यै-राष्ट्रैः कोशादिकैरपि ॥ २६ ॥ सम्पूर्णं सर्वतः सर्वं ।
राज्यं दीप्यादिभिर्गुणैः ॥ दिव्यादिः पालयत्येष । यथा श्रीभरतेश्वरः ॥ २७ ॥ युग्मं ॥

अथ श्रीविजयः पृथ्वी-पतिर्लक्षाऽधिकाः समाः ॥ समारंध्यतुर्मेदं । सुकृतं सुकृतवद्ब्रह्म ॥ २८ ॥ सर्वतो धर्मसाम्राज्यं ।
पोषयंस्तोषयन् प्रजाः ॥ अजातशत्रुस्तद्रान्यं । निःस्पृहोऽपि ह्यपालयत् ॥ २९ ॥ युग्मं ॥ प्रजासु बत्सलः सर्वाः । स्वप्रजाः स
सुखाकरोत् ॥ जीर्णोद्वारादिभिः पुण्यैः । स्ववित्तं च कृतार्थयन् ॥ ३० ॥ स्वपुत्रश्रीजयानन्द-नरेन्द्रस्याप्यनुज्ञया ॥ तस्याऽऽनुजं

निजे राज्ये-ऽतिष्ठत् स शुभे दिने ॥ ३१ ॥ सोत्सवं सर्वसामन्ताऽ-मात्याऽद्येकान्तसम्मत् ॥ गुणैरनुचरं धीरं । गम्भीरं योग्य-
 मुत्तमम् ॥ ३२ ॥ महतेजस्विनामाद्यं । माघद्रुमगुणं स्थिरं ॥ प्रजाहितं विनीतं च । शतानन्दाह्वयं सुतम् ॥ ३३ ॥ नियोज्य
 राज्यभारेऽसिन् । निधिन्यो धर्मनिश्चलः ॥ स्वात् स्वप्रजाश्च प्रज्ञाप्याऽ-नुज्ञाप्य च महोत्सवैः ॥ ३४ ॥ स्वपुत्रभूप्रार्थितैः । पार्थ
 तैः सह सङ्गतैः ॥ निःसङ्गताऽर्थनैकाधिनामर्थितप्रदायिभिः ॥ ३५ ॥ योग्यैः परिवृतः प्रौढ-भारूढः सुखवाहनं ॥ गीतसङ्गीत-
 वादित्र-नर्दिरामोदयन् महीम् ॥ ३६ ॥ पुराजन्तः सञ्चरन् सर्वाः । प्रजा दृग्भिः प्रमोदयन् ॥ प्रभावयन् जिनमतं । नमतः परि-
 तोषयन् ॥ ३७ ॥ भाग्यात्तत्कालसम्प्राप्ताऽऽगमसागरसद्गुरोः ॥ समीपे समुपेत्याऽऽशु । स तपस्यामुपात्तवान् ॥ ३८ ॥ जज्ञे
 विजयराजपि-र्धपिताऽन्तरशात्रवः ॥ न्यक्षशिक्षाद्वयीदक्षः । क्रमात् श्रीगुरुसेवया ॥ ३९ ॥ अधीताऽशेषसिद्धान्त-स्तत्तज्ञः सत्त्व-
 वान्मुनिः ॥ जितेन्द्रियः प्रशान्तश्च । निपुणो विनयी नयी ॥ ४० ॥ अनगारगुणैरग्र-स्तपःकर्मणि कर्मठः ॥ कर्माऽटकजयायो-
 ह्यर्षा । व्यहरद्वगुरुभिः समम् ॥ ४१ ॥ पितृदीक्षाक्षणोत्पन्न-खेदहर्षद्वयस्ततः ॥ बन्दिता पितृराजपि-प्रभृतीनाखिलान्मुनीन् ४२ ।
 प्रत्याहृत्य गृहं ग्राप्तः । ससैन्यः सपरिच्छदः ॥ श्रीशतानन्दभूपोऽर्ह-द्धर्ममाराधयत्यलम् ॥ ४३ ॥ दिनान् कतिपयान् राज्ये । निजे
 स्थित्वा स पार्थिवः ॥ धीमान् विनीतः क्षिगधश्च । भक्त्या स्वाग्रजभूञ्जम् ॥ ४४ ॥ श्रीजयानन्दनामानं । सेवितुं स्पृहयन्मुदा ॥
 निक्षिप्य राज्यचिन्तादि । स्वप्रत्ययिकमन्त्रिणु ॥ ४५ ॥ सारसैन्यः प्रतस्ये स । पुरं लक्ष्मीपुरं प्रति ॥ प्रापदल्पैः प्रयाणैश्च । तं
 सम्राजं ननाम च ॥ ४६ ॥ नरेन्द्रचक्रवर्ती स । स्वाऽनुजं भक्तिवर्त्तिनं बहुभिर्मनसन्मानैः । सत्कारैश्चाप्यपिप्रिणत् ॥ ४७ ॥ श्री
 शतानन्दभूपाल-ग्रहृखैर्निजवान्धवैः ॥ परःसहस्रैरपरै-र्भूचैरः खेचरैर्नृपैः ॥ ४८ ॥ विश्वैर्विश्वम्भराधीशैः । शिरोभिः कुसुमैरिव ॥

पूज्यमानकमाम्भोजः । स सम्राट् जयति क्षितौ ॥ ४९ ॥

राजाऽधिराजः श्रीमान् श्री-जयानन्दोऽन्यदा मुदा ॥ यान् राजपाटिकायां श्री-शतानन्दादिभिः समम् ॥ ५० ॥ पुराद्र-
हिर्ययो याव चागदन्याऽध्वना जनान् ॥ दृष्ट्वैकतः परोलधान्^१ । यातो विसितमानसः ॥ ५१ ॥ तेभ्यश्चाऽऽकार्यं कर्मपि । जन-
निजपदातिना ॥ अपृच्छद्भद्र ! ह्येतेषां । कुतः पुंसा गमाऽऽगमौ ॥ ५२ ॥ नत्वाऽऽख्यत्तं नृपं सोऽपि । पूर्वोद्याने मनोरमे ॥ जय-
नामा समायातो राजर्षिस्तापसाऽग्रणीः ॥ ५३ ॥ सुदुस्तपं च पञ्चाग्नि-तपस्तत्र स तप्यते ॥ शमी दमी यमी चेति । तं नन्तु
यान्त्यमी जनाः ॥ ५४ ॥ तेषु रभावपरा ह्येनं । पूजोपस्करभृत्कृताः ॥ तत्र गत्वाऽचयन्त्येकं । विवेकेन पुरस्कृताः ॥ ५५ ॥ स्वर्णा-
ऽऽदिकुसुमैश्चाऽन्ये । बह्वाद्यैरपरे पुनः ॥ अङ्गसंवाहनावीथि । केचित्सत्कुरेति मुदा ॥ ५६ ॥ युग्मं ॥ परमेप निरीहाणा मवधिस्तपसां
निधिः ॥ न हि तुष्यति सत्कार-र्न च रुष्यति तैर्विना ॥ ५७ ॥ तथा चाऽस्य निरीहस्य । शत्रौ मित्रे वृणे स्त्रिया ॥ मणौ मृदि
तुल्यान्तः-करणस्य महात्मनः ॥ ५८ ॥ दुरन्तदु सतोदीर्ण-दुःसध्वान्तविवस्वतः ॥ स्वतः पुण्यभरादिद्वं-भरौचि-यकारिणः
॥ ५९ ॥ त्रिर्नित्यस्नाननिर्मातु-र्जटाशुकटधारिणः ॥ त्वग्वासासि वसानस्य । कन्दमूलफलाशिनः ॥ ६० ॥ भृगचर्मपृतः सन्ध्या
विधिं नित्यं विधायिन ॥ त्यक्तनिद्रस्य भद्रस्य । सुखं देहेऽप्यनिच्छत ॥ ६१ ॥ वनवासकृतः सर्व-ज्ञाह्वा भ्यासवतः सदा ॥ लेशेनाऽपि
गुणान् वक्तुं । कः शक्तः पटुनागपि ॥ ६२ ॥ पञ्चभिः कुलकं ॥ तदस्य भक्तितो भद्रं । भवन्ति भगमीरवः ॥ अतः पुरान्तरा-
दन्ते । यान्त्याऽऽप्यान्ति च पूजनाः ॥ ६३ ॥

^१ नदिरे चादिता परान्^२ इति प्रत्यन्तर

२ ते कऽपि नै पूज्य^३ प्रत्यन्तर

धराधिराजधुर्यः श्री-जयानन्दः सुदर्शनः ॥ तत् श्रुत्वाऽचिन्तयच्चित्ते । विचित्रेयं भवस्थिति ॥ ६४ ॥ तथाहो ! दुर-
 च्छेद-मज्ञानं प्राणिना ध्रुवं ॥ अनन्तवदनन्तं तत् । सुधनं च घनाऽअनन्तं ॥ ६५ ॥ महाभयप्रदं काल-रात्रिरूपमिवाङ्गिना ॥
 सर्वसौख्यहरं मूर्तं । याप व्यापद्विपाकभूः ॥ ६६ ॥ सर्वसन्मार्गघृचीनामावृत्तेः कारणं परं ॥ निदानं दुर्दशाना हि । तिर्यग्नरक-
 वर्त्तिनाम् ॥ ६७ ॥ प्रसव. सर्वदुःखाना । सर्वाधःकदलीगृहं ॥ आद्यः कन्दः समग्राणा । मिथ्यात्वाऽतत्त्ववीरुधाम् ॥ ६८ ॥ क-
 पायत्रिपयाऽशेषो-ह्लासकूलङ्कपागिरिः ॥ सर्वरुमाग्रणीः पाट-चरः पटुसुसंविदाम् ॥ ६९ ॥ यत् स्रजयति वैचित्र्यं । भवनाटकगो-
 चर ॥ चेतनोऽपि हृत्पत्तयः । सुचिरं जायते ततः ॥ ७० ॥ पञ्चेन्द्रियाणा व्यापारे-ऽप्यपारेऽपि न पारयेत् । सम्यग् निर्वेदितुं
 जीरः । किञ्चिदेन व्युत्ताऽक्षवत् ॥ ७१ ॥ तदज्ञानमिदं साक्षा-दबाधनमसंवरं ॥ प्राणिना तत्त्वदृष्टवत् । दूरापास्यतमं सताम् ॥ ७२
 तदनं हृतज्ञानः । पितृव्यः स्तव्यधीरपि ॥ कथं ही आम्यते हीन-नेत्रवन्मार्गमन्तरा ॥ ७३ ॥ तन्मया मतिपटुव्योऽयं । विधेयः
 स्वात्तुदर्शनः ॥ हानामृताञ्जनस्याऽऽशु प्रयोगादज्ञताहरात् ॥ ७४ ॥ स्वचित्तान्तर्विचिन्त्येति । श्रीजयानन्दभूधनः ॥ स्वपितृ-
 व्यप्रयोगधाय । तत्कालोत्पन्नीः सुधीः ॥ ७५ ॥ महाविद्यादिसन्निध्या ध्यासिताऽतिस्रयोर्दधिः ॥ तदुपायं स पप्रच्छ । स्मृत्वा
 प्रज्ञासिद्धताम् ॥ ७६ ॥ विद्यादेव्यपि सा साक्षा-द्भूता तं भूपमुत्तमं ॥ प्रत्याचक्ष न्यक्षेण । तद्भोधोपायमायतौ ॥ ७७ ॥ तथाहि-
 सैष तापसराजर्षि-र्यत्र पञ्चाग्निसाधनं ॥ विधेये तत्र पूर्वस्या । ज्योतिःस्थाने महत्तमे ॥ ७८ ॥ शुष्कान्तिशुषिरस्थूल-प्रल-
 भ्यपृथुदारुणि ॥ भुजगो भुजगीयुक्तो । दारुणाऽभोगभोगमृत् ॥ ७९ ॥ युग्मं ॥ दक्षिणस्या पुनस्तत्र । विनस्यन् सरटः सरद् ॥
 दृष्टदिग्धनमध्येऽस्ति । ज्वालामालतपाऽऽकुलः ॥ ८० ॥ पश्चिमाया दिशि पुन-रग्निस्थाने ज्वलन्त्यलं ॥ तापाकुलचयात्यन्तं ।

तरला उपदेहिताः ॥ ८१ ॥ उत्तरस्यां बृहद्भानु-स्थाने पुनरनर्गलाः ॥ काष्ठान्तः सन्ति गणहृक्चयः । प्रायस्तापार्दिता मृताः ॥ ८२ ॥
इत्येतान् देहिनः पञ्चेन्द्रियानभिभयद्रुतान् एषान् द्विधा विधायान्त-दर्शयित्वाऽऽशु तं तदा ॥ ८३ ॥ मृदूक्तिभिर्दयाधर्मं ।
प्ररूप्य प्रतिपाद्य च ॥ पितृव्यं तापसेन्द्रं तं । नरेन्द्र प्रतिबोधयेः ॥ ८४ ॥ युग्मं ॥ इत्युक्त्वा सा तिरोधातं । पितृव्यं वाधिताऽ-
घ्नतः ॥ जिनप्रवचने नेतु-मनाश्च नरनायकः ॥ ८५ ॥ त्यक्त्वा तं मार्गमादाय । परं परमतत्त्वधीः ॥ धीरः स प्राप्तवांस्तत्र । दूरे
कृत्वाऽखिलान् जनान् ॥ ८६ ॥ निजं पितृव्यं निजगाद सादरं । दं परित्यज्य नमन् मनाग् युनि ॥ धर्मस्वरूपं शृणु रूपवद्दया ।
सम्यग् समग्रैव हि धर्मजीवितम् ॥ ८७ ॥ सर्वत्र सर्वेष्वपि दर्शनेषु । पुरस्कृता सैव पुरा पुराणैः ॥ सर्वस्य धर्मस्य रहस्यभूता ।
मभूतसम्पत्सुखसिद्धिहेतुः ॥ ८८ ॥ विधीयते सा यदि तात कल्पै-गुणैकतल्पैः सुकृताऽर्थशिल्पैः ॥ विना विकल्पैः स्फुटफल्गुजल्पै-
स्तपस्तदा स्यात्सफलं समग्रम् ॥ ८९ ॥ तदुक्तं

ददातु दानं विदधातु मौनं । वेदादिकं वाऽपि विदाङ्करोतु ॥ देवाऽऽदिकं ध्यायतु सन्ततं वा । न चेद्दया नि-
ष्फलमेव सर्वम् ॥ ९० ॥ न सा दीक्षा न सा भिक्षा । न तद्दानं न तत्तपः ॥ न तद्ध्यानं न तन्मौनं । दया
यत्र न विद्यते ॥ ९१ ॥ इत्यादि ॥ धर्मं सर्वं दयामूल-मेव बुध्यस्व बुद्धिमन् ॥ तात ! नास्तःपरं श्रेयः-सुखसर्वस्वसाधनम् ॥ ९२ ॥
दयाऽभ्युदयते यस्य । देहिनो हृदयोदरे ॥ दरेण सप्तभेदेनाऽ-प्येष नैवाऽभिभूयते ॥ ९३ ॥ दया च सर्वजीवाना-मजीवानां च
सर्वथा ॥ स्वरूपस्य परिज्ञाने । पालने च स्फुटीभवेत् ॥ ९४ ॥ तदुक्तं—

१जो जीवेवि विआणाइ । अजीवेवि वियाणाइ ॥ जीवाऽजीवे विआणंतो । सो हु नाहिइ संजमम् ॥ ९५ ॥
 जीवाऽजीवस्वरूप च । सम्यग् न ज्ञायतेऽय यैः ॥ मूर्खत्वाऽऽर्हतत्वादेः । कथ तैः पाल्यते दया ॥ ९६ ॥ तथोक्तं—
 १जो जीवेवि न याणेइ । अजीवेवि न याणइ ॥ जीवाजीवे अयाणन्तो । कटं सो नाहिइ संजमम् ॥ ९७ ॥

‘ नाहिइति ज्ञास्यतीत्यर्थः ’

सम्यग् जिनागमाऽभ्यासं । तथा तदुपदेशकान् ॥ सद्गुरुंश्च विना नैव । दयाशोऽप्यवगम्यते ॥ ९८ ॥ निध्यौषधीमणी-
 खन्यो । यद्यप्युर्व्यां पदे पदे ॥ तद्देशक सिद्धनरं । विनाऽऽप्यन्ते न कैरपि ॥ ९९ ॥ दयामूलस्य धर्मस्याऽ-हर्दागमगुरुन् विना
 प्रायश्चिन्त्यैवमप्राप्तिः । सतामप्यल्पकर्मणाम् ॥ १०० ॥ दयाप्रकाशकं सम्यक् । शास्त्रमाप्नोदितं हि यत् ॥ तच्चाहन्मते एवाप्यं । सद्भि-
 र्नान्यमतेष्वपि ॥ १ ॥ तच्चाऽऽधेय विनाधार । न तिष्ठति ततो गुरुः ॥ योगोत्कृष्टश्रुताधार-तया क्रियादिभाग् ध्रुवम् ॥ २ ॥
 जिनप्रवचनात् सारं । पर नास्ति जगत्त्रये ॥ देवत्रिकं च ज्ञानादि-त्रिक चाऽत्रैव नाऽन्यतः ॥ ३ ॥ भावादेव हि देवादि-
 त्रिकस्याऽऽज्ञात्रिकस्य वा ॥ लोभे हि लभते जीवः । केवलज्ञानसम्पदम् ॥ ४ ॥ दयात्मकं दयासारं । दयामार्गप्रकाशकं ॥ तदेव
 योगरूप हि । तत्त्वज्ञैश्च प्रकाश्यते ॥ ५ ॥ न मौण्ड्येन न मौनेन । न नाग्न्येन न वल्कलैः ॥ न जटाभिर्न भस्माङ्कै-र्नोऽग्निहो-
 त्रादिभिः परैः ॥ ६ ॥ कन्दमूलफलाहारै-र्न च नानशनैरपि ॥ न मृगाद्यजिनैश्चण्डैः । पारुण्डैरपि नाऽपरैः ॥ ७ ॥ पञ्चाऽग्निप्र-

१ यो जीवान् विजानाति अजीवानपि विजानाति । जीवाऽजीवान् विजानन्, स खलु ह्यास्यति सयमम् ॥

२ यः जीवानपि न जानाति अजीवानपि न जानाति । जीवाऽजीवान् अजानन्, कथं स ह्यास्यति सयमम् ? ३ ॥ स्तानि

मुहः कष्टं न च चान्द्रायणादिभिः ॥ तपोभिश्च न च ध्यानेन जपेनैर्मन वा ॥ ८ ॥ न वेदेनागमैर्नैज्यादिभिर्देवाऽर्चनेन च ॥
नाऽऽत्तापनाऽऽदिभिः कृद्गन्धैर्नैकादश्यादिभिर्व्रतैः ॥ ९ ॥ नाऽऽत्युत्कटाभिर्विद्याभिर्न भूमिशयनादिभिः ॥ न सांन्यासिकभावेन ।
भ्रमणत्वेन नाऽपि च ॥ १० ॥ बौद्धादिदीक्षया नैव । भिक्षया नाऽपि नाऽऽसनैः ॥ स्वस्य प्रसाध्यते सिद्धिरेकां सम्यग्दयां विना
॥ ११ ॥ पद्भिः कुलकं ॥ तदुक्तं परसमयेऽपि—

दयामरानदीतीरं । सर्वे धर्मास्तृणाङ्कुराः ॥ तस्यां शोपमुपेतायां । कियन्नन्दन्ति ते भुवि ? ॥ १२ ॥
तस्मात्तावत् ! समीचीना । दयैवेकत्र पाल्यतां ॥ न पञ्चाऽग्नितपस्याऽसिन् । दयालेशोऽपि दृश्यते ॥ १३ ॥ तथाहि
प्रथमे ज्योतिः—स्थाने बृहति दारुणि ॥ अन्तः फणी ज्वलन्नस्ति । तावत् ! तं प्राण् निरूपय ॥ १४ ॥ द्वितीयादिष्वपि
प्राग्नि-स्थानेषु प्रमतः स्थितान् ॥ काष्ठान्तःस्थान् सरतौष-देहिकौघांश्च मण्डूकीः ॥ १५ ॥ दर्शयित्वा क्रमेणैता-नग्नितापाऽतिदुः-
खितान् ॥ सोऽद्विपीडाऽऽस्पदं हिंसां । तपस्यास्मिन्नसाधयत् ॥ १६ ॥ पृथ्वीजलाऽग्निवायूनां । वीजादीनामपि स्फुटं ॥ प्रसाध्य
हेतुदृष्टान्त-युक्त्यार्गमः सजीवताम् ॥ १७ ॥ तद्विंसाऽप्यत्र जायेत । तावत् हिंसा हिता न सा ॥ भवाद्दशानां पूज्यानां । तच्चाऽ-
तत्त्वनिवेचिनाम् ॥ १८ ॥

इत्यादिकं वचः श्रीश्री-जयानन्दमहीपतेः ॥ श्रुत्वा तापसराजपिः । श्रीजयः प्रत्यबुध्यत ॥ १९ ॥ आदेयं हि वचः प्रायो ।
महता न हि निष्फलं ॥ सुधाजीमूतधाराः किं । कदापि काऽपि निष्फलाः ॥ २० ॥ तद्विरा शुद्धधर्मदु-मूलं सम्यक्त्यप्रादित ॥

१ तानादिना हि सा प्रत्यन्तरे

आदितः स भवोद्वेग-भाज्यस्तापसाऽग्राणीः ॥ २१ ॥ निःस्पृहत्वाच्च सत्त्वाऽऽद्वय-स्तत्कालं कलयन् स्पृहां ॥ यतित्वं प्रतिपत्तुं
 द्राक् । तपस्यां तापसीं त्यजन् ॥ २२ ॥ यावता श्रीजयानन्द-नरेन्द्रं प्रति जल्पति ॥ श्रीगुर्वागमनं कश्चि-त्तावत्तत्र न्यवेदयत् ॥ २३ ॥
 ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ कस्मिन् स्थाने गुरुः कोऽय-मिति राज्ञोदिते पुनः ॥ जगौ सगौरवं सोऽपि । धराधीशाऽवधारय ॥ २४ ॥
 पुरस्यैतस्य पूर्वस्या-मुद्याने चम्पकाऽभिधे ॥ नाम्नाऽर्थेन च विख्यातः । स्वरिरागमसागरः ॥ २५ ॥ मुनिपञ्चशतीसार-परिवार-
 स्तयोनिधिः ॥ समागमस्समं तेन । राजार्थिर्विजयोऽपि च ॥ २६ ॥ युग्मं ॥ इति तद्वचसा तुष्टः । श्रीजयानन्दभूविभूः ॥ यारि-
 तोपिकदानेन । द्राक् सन्तोष्य विशिष्य तम् ॥ २७ ॥ पुरान्तः सर्वतः सर्व-जनांश्च प्रत्यजिज्ञपत् ॥ स्वान्तःपुरपुरन्ध्यादीन् ।
 श्रीगुर्वागमनं मुदा ॥ २८ ॥ पुरस्कृत्य पितृव्यं स्वं । प्रबुद्धं जयतापसं ॥ ततः स्थानात्सहायाते-वरैः सर्वैः समन्वितः ॥ २९ ॥
 समग्रपलसर्वार्द्धि-शोभाभरविभासुरः ॥ सुरराज इवोर्वीन्द्रः । स तद्वनमभूषयत् ॥ ३० ॥ दूरादपि गुरुस्थाने-विधिना दत्तचन्दनः ॥
 पञ्चाऽभिगमभेदाद्यं । सर्वं सत्यापयन्मुदा ॥ ३१ ॥ दत्त्वा प्रदक्षिणांस्तिस्र-स्तमस्तायमबन्दत् ॥ श्रीगुरुं तत्परीवार-मुनींश्च विज-
 याऽऽदिकात् ॥ ३२ ॥ स्तुतिं कृत्वा भवापार-पापपारप्रदायिनीं ॥ पृथ्वीन्द्रोऽथ यथास्थान-मुपाविशदपाशनः ॥ ३३ ॥ सपि-
 तृव्यं तमुर्वीश-वासवं सपरिच्छदं ॥ धर्मलाभाशिषा स्वरि-विधिनानन्दयद् हृदि ॥ ३४ ॥ स्वदेशनागवां सारैः । सुधासारैः पुरः-
 स्थितान् ॥ द्रुनिवोन्निद्रयामास । सोऽन्नवत्पुण्यपल्लवैः ॥ ३५ ॥ तत्र तद्देशनां कान्तां । शान्तां सर्वरसाऽन्वितां ॥ हृदाऽऽलिङ्ग्य
 महानन्द-सुखं नाऽऽलम्बि कैर्नृभिः ॥ ३६ ॥ श्रुत्वा तद्देशनां भव्याः । प्रबुद्धा बहवो बहु ॥ तत्र केऽपि ससम्यक्च-व्रतान्यादिरे
 मुदा ॥ ३७ ॥ महाव्रतानि केचिच्च । केचित्सम्यक्त्वमेव तु ॥ प्रपेदिरे यथा कर्म-लाघवास्ताघवासनाः ॥ ३८ ॥ तद्देशनावशा-

स्य । जयरजतपोधनः ॥ शक् प्रुद्वोऽप्यभृद्दह-दीक्षामादातुमुद्यतः ॥ ३९ ॥ दृढवैराग्यरङ्गेण । आतृव्योर्वीहृकृतोत्सवः ॥ भवाऽ-
[रण्यभय] ध्वसाध्वसध्वंसि । सर्वचारित्रमाददे ॥ ४० ॥ स जज्ञे जयरजर्षि-विजयेन महर्षिणा ॥ समं हि च द्विधां शिक्षां शिक्षते च गुरो-
गिरा ॥ ४१ ॥ गुरून् पितापितृव्यौ च । राजर्षीन् गुणसेवधीन् ॥ मुनींश्च तत्परीवार-स्थितानन्यानपि क्रमात् ॥ ४२ ॥ प्रणम्य
परमानन्दाऽऽऽपृच्छ च महीपतिः ॥ अन्तःप्रमुदितः प्राप्तः । स्वसौधं सपरिच्छदः ॥ ४३ ॥ त्रिरुण्हाज्ज्वण्डसाम्राज्यं । स्वात्मन-
मिव पालयन् ॥ लालयंश्च प्रजाः सान-जन्योपायैः प्रजा इव ॥ ४४ ॥ रुजा इव रुजन् न्यक्षा-ननयाननयाऽध्वना ॥ न्यायांश्च
सर्वतः सर्वानेधयन्निन वीरुधः ॥ ४५ ॥ चरितं चारु राजर्षेः । पितृव्यस्य पितृस्तथा ॥ सारं स्मारमुदारात्मा । स पुण्योद्यमतोऽ-
द्युतव् ॥ ४६ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ त्रिषु धर्मार्थकामेषु । स्वस्वयामेष्ववर्त्तत ॥ प्रधानतश्च विद् सत्य-रजस्तमोगुणत्रये ॥ ४७ ॥ यतः—
धर्मार्थकामेषु मिथो । व्यावाधां परिहृत्य यः ॥ प्रवर्त्तते कृती शश्वत् । तस्य लोकद्वयं शुभम् ॥ ४८ ॥

तत्प्रभावादभूचाऽस्य । सौख्यांघ्रिपफलोदयः ॥ पुत्रपौत्राद्यपत्यादि-सन्तत्यात्मा परः पुनः ॥ ४९ ॥ दक्षा लक्ष्मिताः पुत्राः ।
पतिरा नवर्षाननाः ॥ सत्यसन्ध्या भृश्याऽधीत-सर्वशास्त्रा कलाविदः ॥ ५० ॥ धीरश्रेष्ठा धनुष्मन्तो । मतिमन्तो महाशयाः ॥ सुगुणाः
प्रगुणाचाराः । स्फाराकारा निरामयाः ॥ ५१ ॥ लोकप्रियाः प्रियायच-कामभोगप्रवृत्तयः ॥ पित्रादेशवशादेव । पुरग्रामाऽऽसद्वृ-
क्षयः ॥ ५२ ॥ प्रौढराजदुलोत्पन्न-कन्यापाणिगृहीतयः ॥ गृहीतयत्नाः श्रीजैन-धर्मकर्मसु सर्वतः ॥ ५३ ॥ महस्विनामर्हणीया ।
गर्हणीयाऽनघक्रियाः ॥ विनयावनमत्काया । महोत्साहा महौजसः ॥ ५४ ॥ पितृभक्ताः शुभासक्ताः । सदाचारयुतप्रियाः ॥
चिरं प्रसक्ताः पूजासु । गुरुदेवसधर्मणाम् ॥ ५५ ॥ गजाऽध्यादिवलोपेताः । समवेता भुजावैलः ॥ कोशाद्यमितसम्पद्भिः । सुभगं

भायुका भृशम् ॥ ५६ ॥ औदार्यानुगितोर्विका । धैर्याऽघरितभूधराः ॥ गाम्भीर्याऽऽर्चजिताऽब्धीन्द्राः । सौन्दर्यजितमन्मथाः ॥ ५७ ॥
 कोमुदीयप्रभोच्छेदि-कीर्त्तिधेतीकृताचलाः ॥ स्वस्वामिमक्तिनिष्णाताः । सर्वसेवकवत्सलाः ॥ ५८ ॥ कृतज्ञाः सहजप्रज्ञा-वज्ञाता-
 म्निस्तप्रमाः ॥ प्रभावन्तः सदा शूराः । कृराः शत्रुषु सङ्घरे ॥ ५९ ॥ आज्ञावन्तः प्रतापाऽऽढ्याः । परिपक्वमहाधिय ॥ वीराधि-
 र्वीराः श्रीमन्तः । सुसंस्थानाः सुलक्षणाः ॥ ६० ॥ कुमाराः सपरीवाराः । कुमारः किमिवापरे ॥ विश्वेश्वरस्य तस्याऽऽसन् । पर-
 मर्षयद्यालिनः ॥ ६१ ॥ द्वादशभिः कुलकं ॥

पदव्याः पितृपादस्यो-पर्जावितैः सुतैर्बृतः ॥ सहस्रैश्च नृपाणां स । सहस्रांशुरिवोदितः ॥ ६२ ॥ सदा शुचिर्जगत्कर्म-साक्षी
 प्रधीणकदमलः ॥ अताड्यजाड्यविध्वंसी । सर्वदोषापहस्थितिः ॥ ६३ ॥ राजत्समग्रथीराज-ज्योतिश्चक्रात्विपां विभुः ॥ दैत्यदैन्य-
 प्रदवलः । प्रबल पारिपार्श्वकै ॥ ६४ ॥ परं कृतमोग्रासि-दासीकृतसुरासुरः ॥ अनस्तमि तेजस्कः । सौजस्कः सर्वदा शुभः ॥ ६५
 अर्दत्योपप्लवः सर्व-सुखारुकरः स्थिरः । अग्रस्तमण्डलः कूरा-ऽपराभूतस्तमोहरः ॥ ६६ ॥ खेरीकुर्वन् कुवल्यं । कमलावलिभिः
 समं ॥ समन्तात्प्रसृतप्रोप्रतापोऽप्यतिशीतलः ॥ ६७ ॥ धनुःशतौच्छ्रयः स्वर्ण-सर्वर्णतनुवर्णभृत् ॥ पूर्वलक्षद्वयायुष्कः । सदानन्दो
 निरामयः ॥ ६८ ॥ न्यायमाणिक्यभृद्राज्य-स्वर्णमुद्राविभूषणः ॥ प्राक्पुण्यशुसदादुध-त्सत्कल्याणसुरदुमः ॥ ६९ ॥ श्रीमत्सुवि-
 धितीर्थेश-शासनोद्योतभानुमान् ॥ श्रीजयानन्दराजाऽधि-राजः शास्ति महीं मुदा ॥ ७० ॥ दुःस्थिताऽनाथदीनेभ्यो । दानार्थं
 दानमण्डपान् ॥ सत्रागाराऽभिरामान् स । प्रतिस्थानममण्डयत् ॥ ७१ ॥ दीयन्ते तत्र दानानि । स्थानानि शयनाय च ॥ वैदे-
 दिकानेकलोकाः । सन्तोष्यन्ते च कोटिशः ॥ ७२ ॥ भक्त्या जिनेन्द्रप्रासादाः । प्रत्यक्षाः पुण्यराशयः ॥ अर्हद्भक्त्या प्रतिग्राम-

पुरं तेन विंतिरे ॥ ७३ ॥ प्रतिमाः प्रतिमातुं स । स्वाहःसंहतिमार्हतीः कोटिशोऽपि विनिर्माप्य । तेषु न्यास्थत्प्रतिष्ठिताः ॥ ७४ ॥
तासा पूजाविधिं नित्यं । विधातुं त्रिभिधान् स च ॥ दायानारायवाप्यादि-ग्रामग्रासादिकान् ददे ॥ ७५ ॥ दुःखाऽऽसनानि व्यसनानि सप्ता-प्यासतमासीव स भस्मसप्तिः ॥ तेजःश्रितो योऽदित राजकायेन्दुवत्परस्मै च विरश्मिकत्वम् ॥ ७६ ॥ महीमहेला महिलाभिगाऽऽद्या । सदानवद्या नययौवना च ॥ प्रौढा वशीकृत्य कृतज्ञमौलि-भुक्त्वा नितान्तं सुखितामतानीत् ॥ ७७ ॥

अन्येदुरुधानवनाऽधिकारी । स्फारीभवचिचरुचिः प्रमोदात् ॥ समेत्य राजन्यसहस्रजन्य-शोभा सभा श्रीजयभूमिभर्तु ॥ ७८ ॥ तं राजराजं प्रणिपत्य सत्य-भक्त्या स्वभाले तिलकायमानं ॥ करान्जुजन्माञ्जलिमारचय । विज्ञापनामातत सर्वसाक्षात् ॥ ७९ ॥ स्वामिन् ! महीपालसहस्रसेव्य ! । दिव्यद्विभृच्चं गृणु वद्धर्थसेऽद्य ॥ कल्याणमालाकरणेन विश्व-प्रमोदिगुर्वागमनोत्सवेन । ८० ॥
अष्टच्छयस्सञ्छमतिर्गवेन्द्रः सान्द्रान्तरानन्दसमुद्रचन्द्र ! ॥ पवित्रयामास वनं कदाञ्च । कः श्रीगुरुर्विश्वगुरुर्गुणाब्धिः ॥ ८१ ॥

अथाऽऽचचक्षे वनरक्षस्तं । महीनभश्चन्द्रमपारकीर्ति ॥ गृणु प्रभो निःप्रतिमप्रभानः । श्लाघ्या भुवं ते समवासयत् सः ॥ ८२ ॥ यं प्रीतिपानं वसुवर्षिगात्रं । नाम्नाऽपि विनासितदुःखमात्रं ॥ उदाहरेऽहं गुणलक्ष्मीगेहं । राजर्षिचक्रायुधस्वरिराजम् ॥ ८३ ॥ उत्पन्नलोकाऽवधिकाऽधिकाऽधि-ज्ञानं प्रधानश्रमणैरुपासितं ॥ माघत्पथूद्यानगतानवद्य-च्छायप्रदेशं प्रतिपद्य संस्थितम् ॥ ८४ ॥ आलोक्य लोकोत्तरचारुचर्य-माचार्यवर्यं सुचरित्रधुर्यं ॥ उत्सार्य मात्सर्यमहार्यविश्वाऽऽध्ययं जगत्यर्यमजित्प्रतापम् । ८५ ॥
सुधाशुधाकारिवचःप्रपञ्च-मनेरुसृष्टिनिधिं मुनीन्द्रं ॥ निरीक्ष्य दीक्षादिषु दक्षचिन्ताः । पुण्यैकचिन्ताः प्रभवन्ति मन्व्याः ॥ ८६ ॥

अर्थतः बुलन् ॥ ग्राह् पुण्यानामगण्याना-मुदयादेव जायते ॥ अवश्यं भाविभद्राणा । सता सद्गुरुदर्शनम् ॥ ८७ ॥ सत्वरं सत्व-
रभृदिः । पुण्यरक्षस्तर्हितः ॥ तदुपेत्य महद्दर्या त्वं । वने वन्दस्व सद्गुरुम् ॥ ८८ ॥

इति तस्य गिरा गात्रे । पुलमाद्दृष्टरभृष्टम् ॥ स्वाङ्गाऽऽभरणनस्त्राणि । युदा तस्मै ददे नृपः ॥ ८९ ॥ ततः समग्रसामग्री ।
यदहोदयोपणादिभिः ॥ कृत्वा च कारयित्वा च । तूर्यनादभृताम्बरम् ॥ ९० ॥ स सैन्यसैन्यपाऽमात्य-सामन्तादिपरिच्छदः ॥
प्रज्ञानप्रमदः प्रमदाः । पुरस्कृत्य परादरात् ॥ ९१ ॥ आरुह्य पट्टहस्तीन्द्रं । चलचामरमालिकः ॥ पूर्णेन्दुजैत्रप्रौढात-पत्रवित्रासिता-
ऽज्जतः ॥ ९२ ॥ महाद्युतिः स राजन्यै-र्युतिमद्भिः सहस्रशः ॥ सहस्राशुस्त्रिविस्थः । प्रतस्थे वन्दितुं गुरुम् ॥ ९३ ॥ चतुर्भिः
कलापरं ॥ राक्षसां रतिमुन्दर्या-दिकाः सर्वाः सहस्रशः ॥ तं सस्वस्वपरीगरा । नन्तुमन्वचलन्तुपम् ॥ ९४ ॥ महद्दर्श मोह-
यन् सर्वा । मर्हा महिमनारिधेः ॥ मोहद्रोहे दृढमते-र्महितस्य सुराऽसुरैः ॥ ९५ ॥ सद्गुरोर्दर्शने राज-कुञ्जरः कुञ्जरोत्तमात् ॥
अरस द्विधा यच्च-नियोजयिभगमतत्परः ॥ ९६ ॥ पर-सहस्रभूपालि-पालिताऽनुगमक्रमः ॥ विवेकी विनयाऽनम्रो । दत्त्वा तिस्रः
प्रदक्षिणाः ॥ ९७ ॥ मिथिनाऽवन्ततामन्द-तारतेजाः शुभोजसं ॥ स्मरि चक्रायुधं विद्या-चारणश्रमणाग्रिमम् ॥ ९८ ॥ सोऽपि
पापाज्जलामस्य । धर्मलामस्य दानतः ॥ प्रमुदानतमूर्द्धन । श्रीश्रीजयममोदयत् ॥ ९९ ॥ राजा श्रीश्रीजयानन्दो-ऽप्यानन्दो
छागदानतः ॥ त विद्याचारणाऽऽचार्य । पर्यटोद्विचिताञ्जलिः ॥ १०० ॥ क्रमेणान्येऽपि राजानो-ऽप्यन्तःपुरपुरन्त्रयः ॥ पौरा-
णाय परेऽप्येनं । वन्दित्वाऽस्तानिर्मुदा ॥ १ ॥ ततः श्रीश्रीजयानन्दा-दिषु तस्य गुरोः पुरः ॥ यथास्थानक्रमं सर्वे-ज्वासीनेषु

यथाग्निधि ॥ २ ॥ सुरासुरनराकीर्ण-पर्यदां हर्षदायिनीं ॥ देशनां तत्प्रबोधाय । प्रारेमे सोऽपि सद्गुरुः ॥ ३ ॥ अख्ययनिही-
गुहाणं० सम० इत्यादि ॥ सर्वसाधारणीं धर्म-देशनां भवनाशिनीं ॥ दिशन्नपि गुरुः क्षीराऽऽ-श्रवलब्ध्या तदन्तरा ॥४॥ व्यक्त्या
श्रीश्रीजयानन्दादीन् प्रबोधयितुं तदा ॥ तदीयप्राग्भगवानाल्य-त्रिजप्राग्भवसङ्गतान् ॥ ५ ॥

तथाक्षारामिकभवे । देवपूजा महाफला ॥ सप्रेयसीद्वयस्यासी-त्तच्च राजप्रसादतः ॥ ६ ॥ भतिसुन्दरमन्त्रीश-भवस्तदनु-
तेऽभवत् ॥ तत्राऽप्यभूतां भवतः । प्राक्भवस्यैव ते प्रिये ॥ ७ ॥ तत्रातिचलराजर्षे-र्लब्ध्वार्हद्वर्ममुत्तमं ॥ शुद्धमाराद्धवान् सार्द्धं ।
प्रेयसीभ्यां भगांस्ततः ॥ ८ ॥ त्वं ते पत्न्यौ च देवत्वं । प्राप्य शुक्रे सुराऽऽलये ॥ ततश्च्युत्वा त्रिखण्डोर्वी-सुर्वी भोक्ता भवान-
भूत् ॥ ९ ॥ द्वे प्राग्भवे अजायेतां । राक्ष्यौ राजकुलोद्भवे ॥ त्वन्मान्ये रतिविजया-ग्रसुन्दर्यौ सतीमणी ॥ १० ॥ नरवीरसुराजा
त-न्मन्त्री त्व भतिसुन्दरः ॥ त्वया स ग्राहितश्चाज्ज । जिनधर्म महोद्यमात् ॥ ११ ॥ तमाराध्याऽऽभवं देवो-ऽभवच्चवनिरासधीः
ततश्च्युतधर्मपलो । राजा चक्रायुधस्त्वहम् ॥ १२ ॥ वैताल्यक्षोणिभृत्श्रेणि-द्वयसाम्राज्यश्च सुखी ॥ त्वज्जयाज्ञातवैराग्य-श्चतुर्ज्ञानी
मुनित्वतः ॥ १३ ॥ मया त्वं स्वीकृतं बद्ध्या । चारकेऽक्षेपि यत्पुरा ॥ तत्तयाऽप्यधुना बद्ध्या । क्षिप्तोऽहं काष्ठपञ्जरे ॥ १४ ॥
मयाऽपि त्वं ततः शीघ्रं । मुक्त्या ग्राह्यहुमानितः ॥ धर्मोपकारतः क्षिप्रं । प्रीतिश्चाऽऽसीत् दृढाऽऽजयोः ॥ १५ ॥ तेनाऽत्राऽपि भवेऽभोचि ।
त्वयाऽहं सत्त्वरं ततः ॥ कन्याराज्यादि च प्रीति-पूर्वं तुभ्यं मया ददे ॥ १६ ॥ विशिष्य वते धर्मो-पकारं कर्तुमिच्छता ॥ मयाऽ-
त्राऽऽग्रामनं चक्रे-ऽन्यच्च त्वं प्रस्तुतं त्रणु ॥ १७ ॥ त्वया मया च यः श्राद्ध-धर्मः कल्पद्रुमोपमः ॥ मन्युर्वीशोभवे लब्ध-स्त-
न्महिम्नाऽद्भुताऽऽजयोः ॥ १८ ॥ राज्यसम्पदसण्डाऽभू-द्भोगसौख्यसमन्विता ॥ श्रद्धाऽऽधिक्ययात्परं धर्मे । विशिष्य च तयाऽधिका

॥ १९ ॥ नेत्र गते ते नो शुद्धय-तीत्याद्युक्तया मुनेस्त्वया ॥ भवेऽमात्यस्याऽथ पत्न्या-द्यया तत्कुलनिन्दया ॥ २० ॥ भिच्छेभ्यो
 दापयामन्ध ! । इत्याद्युक्त्यानया पुन ॥ यदज्यं शितनाकर्म । भवमूल त्रिभिः क्रमात् ॥ २१ ॥ तत्कर्मणोऽनुतापाद्यैः-क्षेपेऽप्यंशस्य
 फलस्य चिन्त ॥ शेषस्याऽत्रोदयाज्जात-स्त्व गताऽधु-कियत्क्षणम् ॥ २२ ॥ आद्या पत्न्यभवद्राज-गृह्णा तु गणिकामृता ॥ पितृदापितभु-
 ज्यन्त-विषयो गतात्परा-न्ध्यभूत् ॥ २३ ॥ तत्कर्मक्षपणादासीत् । पुनः पुण्योदयादपि ॥ दिव्यौषधेश्च सयोगा-न्त्रभिर्वैषा सुसज्जदग्-
 ॥ २४ ॥ तद्विद्वोक्तधाजनिपया-दयाऽह भिच्छुरूपता ॥ तस्या ते तद्वियाऽदायि । पित्रा विजयसुन्दरी ॥ २५ ॥ पतीयतः स्म ते
 च द्वे । प्रारं प्रेम्णा त्वा नरेश्वर ॥ प्राग्भगवानथ सिंहस्य । शृणु सम्प्रति भूषते ! ॥ २६ ॥ वसुसारपुरोधास्तु । नरवीरनरोश्चितुः
 ॥ फौलत्वन त्वया सर्व-साक्षाद्वैतिरस्कृतिः ॥ २७ ॥ राज्ञा दत्तमवाप्तश्च । भूरि भ्रान्त्वा भवं चिर ॥ पारित्राज्यं क्वचिज्जन्म-न्याप्य
 ज्ञेयं विरोऽमनत् ॥ २८ ॥ ततश्च युत्वा भवद्भ्राता । त्वत्पितृव्यजयाङ्गजः ॥ सिंहसारोऽभवत्पापाऽ-नुबन्धिसुकृतोदयात् ॥ २९ ॥
 चण्डालेनाऽमृता वस्ते । स ह इत्युदितं त्वया ॥ प्राग्भवे यत्ततस्तेन । तदोपस्त्वग्यपि ददं ॥ ३० ॥ सत्कर्मोदयतः प्राच्या-दथाऽ-
 प्राच्यादिहाजपि तं ॥ भवान्तरारुलङ्घोऽपि । व्यलीकत्वाद्ब्रह्मलीयत ॥ ३१ ॥ कौलादिप्राग्भवाऽभ्यस्ता-ऽप्रशस्ताचरणोद्यतः ॥ स
 दूरप्रगृहिर्गाढ-नि कृतिः सर्वदोषभृत् ॥ ३२ ॥ निर्गुणो निर्धृषः कोपी । चाऽत्मक्लेशी पदे पदे ॥ अन्यायी दुर्भगः पाप-मति-
 लोमी निरदुःखः ॥ ३३ ॥ धर्मद्वेषी विशिष्यार्ह-द्धर्मनाम्नाऽप्यमर्षभृत् ॥ अधर्मपक्षपाते तु । प्रमोदी तत्समर्थकः ॥ ३४ ॥ उप-
 सुर्नत्यपि पर । स्थाने स्थानेऽप्ययं त्वयि ॥ सिंहसारो बहल्यन्त-द्वेष प्राग्भगवैरतः ॥ ३५ ॥ हेतुना तेन ते दृष्टि-ग्रहणाद्यपि पापकं
 ॥ यस्मात्सोऽदुरात्माऽमौ । तत्र तत्र च सम्प्रति ॥ ३६ ॥ पुण्यपापफलव्यक्ति-सम्बद्धान् प्राग्भगानितः श्रुत्वा च हृदि धृत्या च ।

धमे वार्यः सदोद्यमः ॥ ३७ ॥ सश्रद्धं शुद्धतमार्ह-द्रुमं प्राग्भवे समाराध्य ॥ यूयं वयं च पुण्या-नुबन्धिपुण्यास्तदभवाम ॥ ३८ ॥
इति कर्णातिर्यावृत्य । यावत्तिष्ठन्ति ते क्षणं ॥ सतूष्णीका मनोमध्ये । घर्तुं पूर्वभवस्थितिम् ॥ ३९ ॥ तावत् श्रीश्रीजया-
नन्द-राजेन्द्राद्याः समेऽप्यमी ॥ लघुक्रमतया शीघ्रं । स्वजातीरस्मरंस्तदा ॥ ४० ॥ ग्राह्यश्च भगवन्त तं । सत्यमेव भवद्वचः ॥
जातजातिस्मराः सर्वे । संनिघः सर्वमप्यदः ॥ ४१ ॥ प्राग्भवेषु यथाऽस्माभि-रनुभूता भवस्थितिः ॥ जातिस्मृत्याद्य दृष्टा च ।
यथादिष्टा प्रभो ! त्वया ॥ ४२ ॥ पुनर्नम्रशिराः श्रीश्रीजयानन्दधराऽधिपः ॥ पप्रच्छ स्वच्छचित्तं । श्रीगुरुं भगवन्निति ॥ ४३ ॥
पूरं मदीयस्य पितुः । पितृव्यस्य च सद्गुरो ॥ दीक्षादानदिनादग्रे । यः सम्बन्धस्तमादिश ॥ ४४ ॥ पुरो गति तयोर्मोक्षाऽवधि-
च मुचिधेऽधुना ॥ इति राजोदिते ग्रन्थे । सत्वेह तं गुरुर्जगो ॥ ४५ ॥ शृणु राजन् ! यदासीत्ते । पुनः पितृपितृव्ययोः ॥ पश्चादीक्षादि-
नात्सादं । गुरुभिस्तौ निजहतुः ॥ ४६ ॥ तौ च द्वादशमत्सर्या । शिक्षाद्वितयनिष्ठितौ ॥ श्रुतपाठात्प्रत्युपेक्षाऽदिक्रियाम्यश्च
यात्स्यतः ॥ ४७ ॥ ततः श्रुतार्थग्रहणात् । बुश्लौ जिनशासने ॥ अजायेता जयपिथ । निजयपिथ सुगतौ ॥ ४८ ॥ निरतीचार-
चारित्रा-न्यरणप्रणौ चिरं ॥ चिरन्तनमहर्षौ तौ । बोधपन्तौ वसुन्धराम् ॥ ४९ ॥ गुर्वाज्ञानिरतौ शुद्ध-क्रियाविधिरतौ सदा ॥
गुरुमकिपरं गाढं । क्षुल्लमाधुषु वत्सलौ ॥ ५० ॥ त्रिनीतौ वृद्धसुनिषु । सप्रेमणौ महापिथु ॥ वैयावृत्योद्यतौ नित्य-तपस्करणत-
त्सौ ॥ ५१ ॥ अनगारुणः सप्त-विंशत्या कलितौ सदा ॥ श्रमिनौ दमिनौ राग-द्वेषशुक्तौ महाशयौ ॥ ५२ ॥ निःस्पृहौ निर्मे-
मावेतौ । ग्रामाद्यप्रतिनन्धिनौ ॥ स्वाङ्गेऽप्यप्रतिरुमणौ । निर्मायो मानवजितौ ॥ ५३ ॥ परीपहोपसर्गाधैरक्षोभ्यौ निर्भयो भुवि ॥
निर्मोहौ निष्कपायौ च । तप-संयममानितौ ॥ ५४ ॥ सदा स्वात्महितोद्युक्तौ । निहल्य सुचिरं भुवि ॥ स्वाधुः प्रपूर्य पर्यन्ते-ऽनश-

नापैः समाहितौ ॥ ५५ ॥ सनत्कुमारं महेन्द्रे । महेन्द्रौ तौ बभूवतुः ॥ सामानिकेन्द्रदेवाऽर्च्यौ । महर्द्विकौ महाद्युती ॥ ५६ ॥
 सुखितौ दिव्यभोगैश्च । सप्तसागरसम्मिमत् ॥ क्रमात्तदधिकं किञ्चित् । प्रपाल्य स्वायुरुचमम् ॥ ५७ ॥ ततश्च्युतौ विदेहेषु । पृथग्दे-
 शेषु भूपती ॥ भूत्वा तौ द्वात्रिंशत् । सद्राज्यं पालयिष्यतः ॥ ५८ ॥ तत्राऽर्हतः करेणेतौ । प्रतिपद्य सुसंयमं ॥ चिरं प्रपाल्य
 लप्सेते । कृतकमधुरौ शिवम् ॥ ५९ ॥

भुत्वेति चरितं दूरे-मुत्सात्पितृव्ययोः ॥ इति प्रमुदितः क्षमाभृत् । नत्वा पप्रच्छ तं पुनः ॥ ६० ॥ मदादीनां च सर्वेषां ।
 स्वस्य सिंहस्य चाऽग्रतः ॥ भवस्वरूपं सम्यग्मां । प्रसादय मुदेऽधुना ॥ ६१ ॥ अहं भव्योऽस्म्यभव्यो वा । भव्यश्चेत्तद्भवेऽत्र किं ॥
 अन्यस्मिन् वा शिवं गन्ताऽस्मीति ममं मुदं वद ॥ ६२ ॥ अन्येऽपि मम पत्न्याद्याः । कदा प्राप्स्यन्ति निर्द्विचिं ॥ यदिवा न हि
 यास्यन्ती-त्यादि चाऽऽदिश मेऽलिलम् ॥ ६३ ॥ सिंहसारः कथम्भूतः । कथंभावी पुनः पुरः ॥ इदं स्वस्य शिवमिति च । प्रभो !
 प्रथय मेऽग्रतः ॥ ६४ ॥ इमान् राज्ञोदितान् प्रश्ना-नवधार्य मुनीश्वरः ॥ दूरिश्चक्रायुधो राज-ऋषिरेवमभाषत ॥ ६५ ॥

राजन् ! शृणु त्वं तत्पत्न्या-न्दयः श्रेयोऽर्थिनोऽत्र ये ॥ आसन्नसिद्धिकाः प्राय-स्ते भव्या एव निश्चितं ॥ ६६ ॥ तत्राऽपि
 त्व त्वदीये च । प्राग्भवीये उमे प्रिये ॥ अहं चाऽऽराध्य चारित्रं । गन्तारोऽस्मिन् भवे शिवम् ॥ ६७ ॥ केवलं केवलज्ञानो-द्योता
 दुषोतयन् जगत् ॥ संहृत्य सर्वमज्ञान-ध्वान्तमध्वान्तकारिणम् ॥ ६८ ॥ भवान् भवान्तकृद्भास्वा-निव नव्यः सदोदयः ॥ प्रदश्य
 जीराऽजीरादीन् । सत्पद्मान् बोधयिष्यति ॥ ६९ ॥ पवित्रीकृत्य सुचिरं । धरित्रीं स्वैः पदाम्बुजैः ॥ किञ्चिन्मूढशरल्लक्षं । केव-
 लित्वं प्रपाल्य च ॥ ७० ॥ पूर्णं च लक्षं सम्पूर्य । यतिपर्यायमुत्तमं ॥ लक्षाथतुरशीतिं तु । सर्वायुः शरदां मुदा ॥ ७१ ॥ सर्वा-

मयादिव्यावाधा-विधुरां गमनङ्गजित् ॥ विजित्याऽखिलदुष्कर्म । क्षयमानीयमुत्तमाम् ॥ ७२ ॥ लप्स्यसे श्रीजयानन्द ! । त्वं महानन्दसम्पदं ॥ अहं चाऽप्याऽऽप्तपर्यन्त-केवलः कियतीः समाः ॥ ७३ ॥ सिंहस्तु गुरुकर्मत्वात् । प्रजापीडादिहेतुभिः ॥ राज्यभ्रंशादिदुःखान्य-न्यभूद् यत्तत्तथा शृणु ॥ ७४ ॥

यदाऽथ भवतः पित्रा । सिंहो निष्कासितः पुरात् ॥ ततः सोऽपि ततः स्थाना-चिर्गत्य भ्रान्तवांश्चिरम् ॥ ७५ ॥ यत्र यत्र पुरे ग्रामे । देशे वा दिशि वाऽसकोः॥ सकौतुकं स्वनिर्वाहा-द्यर्थं वाऽपि गतः स्थितः ॥ ७६ ॥ तत्र तत्राऽपतत्प्रायः । श्रेयःश्रेणी-सुभिर्घट्ट ॥ दुर्भिक्षं भीषणं लोके । प्रादुरासंस्तथेतयः ॥ ७७ ॥ निमित्तैः शकुनैर्ज्ञानि-गरा वाऽस्य ^{५.२.१} : ॥ दुर्भिक्षादिनिदानं च । पुच्छ्या निर्भर्त्स्य ते शृणु ॥ ७८ ॥ तथा निर्वास्यते लोकैः । कुपितैः सोऽपि दासवत् ॥ यं यं भूपं भजेद्भक्त्या । प्रायः स म्रियते तदा ॥ ७९ ॥ स्वकीयशरणस्वामि-मरणं तदुपास्तितः ॥ कुतश्चिदपि निर्णीय । तर्कनैः सोऽपि ताड्यते ॥ ८० ॥ विडम्प्यते च तर्ककैः । कथ्यते च सदाऽऽस्पदात् ॥ एवं पापफलं घोरं । स्थाने स्थाने स लब्धवान् ॥ ८१ ॥ शुग्म ॥ तथा पापोदयाद्दुर्ग-सर्वव्यसनसेवनात् ॥ क्वचिद्यौरे रतः पापी । पञ्चत्वं प्राप तत्फलम् ॥ ८२ ॥ सप्तमे नरके सोऽपि । समुत्पद्याऽऽपदां पदे ॥ अन्यभूद्भूरिदुःखौघं । द्वात्रिंशत्सागरावधि ॥ ८३ ॥ तत् तद्भृत्य दुर्दृत्-मत्स्यादिकभवान्तरैः ॥ संज्ञाऽपि नरकानेष । समासददन्तशः ॥ ८४ ॥ सर्वातयस्तु दुर्देव-दुर्नृजातिष्वनन्तशः ॥ पुनः पुनः सुजन् पापं । प्रत्येकं स अभिष्यति ॥ ८५ ॥ इत्युग्रदुर्गत-दुर्नृत्तिपाकपाप-पापदर्यनन्तभवदुःखानिदर्शनं तत् ॥ सिंहस्य वृत्तमवगम्य निशम्य भव्याः । पुण्याऽध्वनि ह्यर्थाभिदि प्रयतध्वमुच्चैः ॥ ८६ ॥ त्वया सह प्रव्रजिता । जितोमयिषुव्रजाः । सुचारित्रात्प्रियास्तेऽन्ये । भक्ता भूपमटादयः ॥ ८७ ॥ ये चाऽन्ये ते च

मरिचि । मरिचिर्धुं जिवं ॥ गन्धिप्यन्ति विंदहेषु । गत्या स्वर्गादिषु क्रमात् ॥ ८८ ॥ युगं ॥ निवेदितमिदं सव । स्वमन्तपि-
 क्त्वा न हि ॥ किन्तु स्वयं विंदहेषु । नन्तु विहरतो जिनात् ॥ ८९ ॥ प्राप्तेन पुण्डरीकिण्यां । मुखाद्विहरतोऽर्हतः ॥ व्याख्यान्तर्भ-
 व्यचोपायं । मोक्षं त्वद्वृत्तमादितः ॥ ९० ॥ कात्स्न्येनाऽऽकर्ण्य तूर्णं तत् । त्वत्प्रबोधार्थमेयुषा ॥ मया महाऽनधिज्ञाना-दपि तद्
 प्रात्रनुविन्ना ॥ ९१ ॥ त्रिभिर्विन्दपकं ॥ त्वया तु प्राग्भवं मद्य-मत्यन्तोपकृतिः कृता ॥ जिनधर्मस्य शुद्धस्य । प्रदानेन ततोऽप्य-
 दम् ॥ ९२ ॥ कर्तुं तस्माऽऽनृणीमादं । विहरजिनसन्निधौ ॥ सर्वं त्वदादिदृष्टान्तं ॥ पृष्ट्वाऽत्राऽऽगत्य सम्प्रति ॥ ९३ ॥ प्रतिबोधं
 विन्देपेन । सारप्रत्युपकारपीः ॥ भवते नितरांमि स्वं । तारयामि भवोदयेः ॥ ९४ ॥ तत् त्वं युध्यस्व शुध्यस्व । मा प्रमादं कुरुष्व

मोः ॥ मुप्यन्ति विपर्यमृदाः । सन्तस्तु न कथञ्चन ॥ ९५ ॥ यतः—

विन्तमासन्नसिद्धीना-मिदमेव महात्मनां ॥ यन्न रज्यन्ति विपर्य-र्यतन्ते स्वहिताय ते ॥ ९६ ॥

रगदितं च तदेषाद्र । यदयं स्वार्थसाधकं ॥ स्वार्थश्च सुखहेतुर्यो । जन्मन्यत्र परत्र च ॥ ९७ ॥ व्यवहारविशुद्धयर्ह-द्वगुरु-
 मक्तिदयादमाः ॥ दानशीलतपोभानाः । सत्क्रियाऽऽराधनादि च ॥ ९८ ॥ इत्येतानि शिवाङ्गत्वा-द्धर्मरूपत्वतस्तथा ॥ सम्यक्-
 गुणनिदानानि । जिनः स्वहितमूर्धिरं ॥ ९९ ॥ कामार्थयोर्विना बाधं । विहितानि हिताऽर्थिभिः ॥ फलन्त्येव फलैरिष्टै-स्तेभ्य-
 स्नानि सुदुपत्र ॥ १०० ॥ नामोऽपि विषयात्मन । दुस्त्यजोऽतिमयद्भरः ॥ विषयेष्वप्यशेषेषु । स्त्रियश्चातिसुदुस्तयजाः ॥ १ ॥ यदुक्तं-

मुग्धगाभिकद्विस्तस्यि माणवस्त । संसारभीरुस्त ठिअस्त धम्मे ॥ न तारिसं उत्तरमात्थि लोए । जहि-
 तिओ दन्त मणोहराओ ॥ २ ॥ एण असेद्धे समइक्कमित्ता । सुदुत्तरा चेव हवन्ति सेसा ॥ जहा महासागर-

मुत्तरिस्ता । नई भवे सच्चि दुहुत्तरा नो ॥ ३ ॥

कामः पञ्चविधोऽप्येव । तत्त्याज्यः स्वहितार्थिभिः यस्मादस्मै स्मरन्तिस्म । श्रुत्याद्युपमितीर्तुधाः ॥ ४ ॥

सदृशं कामा विसं कामा । कामा आसीविसोवमा ॥ कामे य पत्थमाणा हु । अकामा जन्ति दुग्गइम् ॥५॥
यत्कामप्रार्थनाऽप्येवं । महादुर्गतिदुःखदा ॥ सिद्धान्ते कीर्त्तिता यस्मा-त्तत्कामस्त्यज्यतां बुधाः ॥ ६ ॥ कामसेवापरीहारा-
दमो यः संब्यते शुचैः ॥ न चाऽर्थेषु स्पृहा येषां । धन्यास्ते जगतीतले ॥ ७ ॥ सेवन्ते गृहिणः काम-मनासत्तैव तात्त्विकाः ॥
पुत्रादिलिप्सया पर-दिनादौ ब्रह्मचारिणः ॥ ८ ॥ तदुक्तं—

पञ्चविद्ब्रह्मसयसुखं । उच्यतेऽहं परिमियसु दिवसेसु ॥ तिन्वाभिलासविरजो । वम्भरजो पञ्चसु तिहीसु ॥९॥
ननु दिने मधुनस्याऽतिगदित्वात् कथं दिवसेष्विति ? मैवं, दिवसशब्देनाऽहोरात्रं गम्यते; यथा पर्युषणाकल्पे छद्मीदिवसे-
ष्विति तीर्थद्वाराणां च्यवनजन्मनी अर्द्धरात्र एव सम्भविनी, इतिवत्समञ्जसं इति व्याख्येयं ॥ इत्याद्यागमतत्त्वाऽर्थे । निश्चित्य हृदि
कृत्यनिवृ ॥ शुद्धमेव परं शीलं । सेवते जन्मकालतः ॥ १० ॥ तदशक्तौ च स्वदार-सन्तोषव्रतमाचरेत् ॥ पुमान् स्त्री चेत्त-
दात्मीय-भवेत्सन्तोषिणी भवेत् ॥ ११ ॥

श्रीचक्राऽऽयुधराज्ये-रिति वागविषयीकृतं ॥ सुकृतं प्राग्भवोपाच-भतिथीकृत्य कर्णयोः ॥ १२ ॥ सम्राट् श्रीश्रीजयानन्दः
परमानन्दमन्दुरः ॥ वराम्यं परमं प्राप्य । चारित्र्यग्रहणोत्सुकः ॥ १३ ॥ निवेदयितुमात्माऽभि-सन्धि विज्ञप्तिमाननोत् ॥ तस्मै श्री
गुरवे धर्मा-चार्याय हितदंष्ट्रिने ॥ १४ ॥ स्वामिन् ! मयि प्रसीद त्वं । प्रतीक्षस्व क्षणं यतः ॥ गृहं गत्वा निजे पुत्रे । राज्यं दत्त्वा

यथामवम् ॥ १५ ॥ ततः सोत्सवमत्रैत्य । तपस्यामि तवाऽन्तिकं ॥ भवोद्विग्नस्य मे चित्तं । राज्येऽपीपन्न रज्यते ॥ १६ ॥ इति
 चित्राप्याजसौ चान्तः-करणाभिमतं हितं ॥ राजेन्द्रस्त्वेतनुज्ञाव-स्तपस्यायै समुद्यतः ॥ १७ ॥ महेन महता गेहे । गत्वा दत्त्वा स्व-
 एतवे ॥ नवीनप्राभवप्राज्यं । राज्यं सप्ताहसहस्रम् ॥ १८ ॥ व्यतरत्सत्सां न्यक्षां । मुशिक्षामिति तं प्रति ॥ स्वसहोदर त्सर्वाः ।
 प्रजास्त्वं वत्स ! पालयेः ॥ १९ ॥ पालिताः सुखितार्थताः । सर्वकामफलप्रदाः ॥ मुदा सदाऽपि स्युरेताः । सौरभेय्य इवाऽखिलाः
 ॥ २० ॥ प्रजा एव प्रजापानां जंगमः कोद्य उच्यते ॥ अक्षयार्थस्ततस्ताः । पालनीयाः प्रयत्नतः ॥ २१ ॥ तासां भाग्यैरनिर्विण्णै-
 राशीर्गभिष्य लालिताः ॥ प्रवदन्ते नृपाः प्रायो । लताव्राता इवाऽम्बुभिः ॥ २२ ॥ नैव व्यभिचरन्त्यत्र । प्रजात्वं जातुचित्प्रजाः ॥
 सुखेऽपि वत्स ! दुःखेऽपि । श्रुयाने जागरेऽपि वा ॥ २३ ॥ प्रजानामुत्सर्वदानाद्यवदातैरेकशः ॥ लक्ष्मीभिः सुखसन्तान-कुटु-
 म्बप्रमद्विभिः ॥ २४ ॥ समृद्धिभिर्यशोभिधाऽपरंरपि परैर्गुणैः ॥ मेदिनीशदिनेशा ये । मोदन्ते ते जगत्प्रियाः ॥ २५ ॥ धन्या
 मान्याः सुकृतिनः । कृतार्थाश्चिरजीविनः ॥ चिराज्यस्थापिराज्याः स्यु-र्नयवित्ता यशस्विनः ॥ २६ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ प्राप्तेऽ-
 पि यत्न ! साम्राज्ये । यथा धर्मो न सीदति ॥ नयेषु विनयेषु द्राग् । वचितव्यं तथा त्वया ॥ २७ ॥ धर्मेष्वप्याहृतो धर्म-ध्विन्ता-
 मणिरियाञ्चसुतः ॥ उचमः सारसम्पत्तयः । सर्वोप्सितफलप्रदः ॥ २८ ॥ स एवाऽतः कृतघ्नेन । न्यग्रोधतल्लीजवत् ॥ यत्नतः प्राप-
 र्णीपोऽयं । त्वयाऽत्र शतशालताम् २९ ॥ दुर्वात्या इव दुस्तीर्थं । प्रार्थयशास्त्रगिरो यथा ॥ न दूषयन्ति तं किञ्चि-दभूयास्त्वं प्रय-
 तस्तथा ॥ ३० ॥ सप्ताऽपि व्यसनानीह । निवार्याणि प्रयत्नतः ॥ प्रागसन्त्यपि यत्तानि । पश्यन्तेऽत्र शृक्षवत् ॥ ३१ ॥ स्वजना-
 न्भिवजनाऽभिगाऽधिकारिनुपसंरक्षन् ॥ पत्नीपुत्रप्रजादीध ॥ प्रति प्रीतिरती क्रियाः ॥ ३२ ॥ तथ्यं पथ्यमुदित्वेति मोदयित्वा

तदादिकान् ॥ प्रत्यहंचत्यमानन्दा-न्निर्मायाऽष्टाहिकामहान् ॥ ३३ ॥ वस्त्राहारादिदानैश्च । विविधैर्विधिना मुदा ॥ साधर्मि-
कणां चात्सल्य-भतिपत्तीर्विधाप्य च ॥ ३४ ॥ अमारिं सर्वजीवानां । सदाऽपि प्राग् प्रवर्चितां ॥ स्वराज्य इव सर्वाऽन्य-राज्ये-
ष्वपि यशस्वरीम् ॥ ३५ ॥ विशिष्य च सदोद्घोष्य । पटहोद्घोषणादिभिः ॥ भृत्यादिविहितैश्चाऽमुत्राऽप्येतां हितावहाम् ॥ ३६ ॥
अन्यान्यपि प्रवचन-श्रीद्विद्रुमिदमन्यलं ॥ प्रभावनाङ्गकार्याणि । विरचय्य विशेषतः ॥ ३७ ॥ स्वपुत्रश्रीकुलानन्द-नरेन्द्ररचितां
मुदा ॥ दीर्घाभिप्रेक्तसामग्री-मपूर्वाभ्युत्सवोच्छिन्नाम् ॥ ३८ ॥ कृतार्थयित्वा विधिवत् । तदनन्तरकर्मभिः ॥ समं समङ्गलध्यानो-
द्घोषनाभिः सुखीश्रयाम् ॥ ३९ ॥ वासोऽलङ्कारमाह्वयादि-परिकर्मपुरस्सरं ॥ आरुह्य शिविकां दिव्यां । सिंहासनमधिष्ठितः ॥ ४० ॥
पृथापत्रस्तम्भितः प्रचलचारुचामरः ॥ ४१ ॥ सर्वाढम्बरसर्वोद्भि-सर्वातोद्यादिर्दोमिभिः ॥ ४१ ॥ गीतगानैर्महादानैः काम्यैर्धवलमङ्गलैः ॥
पार्श्वविचित्रनादयश्चा-सहस्रैर्मङ्गलपाठकैः ॥ ४२ ॥ छत्रचामरहस्त्यश्च-ध्वजकुम्भाऽष्टमङ्गलैः ॥ पुरश्चरद्विधत्तुरैः । पादातैश्च प्रमाऽ-
विर्गः ॥ ४३ ॥ चतुरङ्गचमूचक्रैः । सर्वतोऽपि प्रसृत्तैः ॥ कोटिसंख्यैः सुरैर्विद्या-धरैश्च परिचारितः ॥ ४४ ॥ तदा मुदाऽऽगताऽऽसन्न-
सुरकिन्नरनिर्मितः ॥ पुष्पवृष्टिगीतनाद्य-सङ्गीतप्रमुखैः शुभैः ॥ ४५ ॥ दुन्दुभिप्रमुखैर्वीर्यैर्दिव्यैर्ध्वनिभृताम्बरैः ॥ पौरादिसमुदा-
यैश्च । जातं शोभामरं भृशम् ॥ ४६ ॥ सर्वोत्सवैर्नवैः सर्व-सुषमामहिमावहैः ॥ राजधान्या विनिर्गत्य । मनोरमवनं गतः ॥ ४७ ॥
आगत्य गुरुपादान्तोऽथरुह्य शिविकान्तरात् ॥ विधिना नामयन्नङ्गं । वन्दित्वा तान् गुरुन्मुदा ॥ ४८ ॥ आपृच्छ्य स्वजनान् सर्वान्
परांगणं वरजितः ॥ नृपः श्रीश्रीजयानन्द-सम्राट् साहसिकाग्रणीः ॥ ४९ ॥ वस्त्रालङ्कारमुखं पञ्च-शृष्टिलोचपरः सुधीः ॥ आच-
वान् सत्तमो दीक्षां । श्रीगुरोर्मुनिसत्तमात् ॥ ५० ॥ सप्तदशवृत्तैः कुलकं ॥

त्रिरण्डमेदिनीभर्तु-र्दुतं तस्य तपस्यतः ॥ सार्थेशस्येव सार्थेन । लक्षशः प्राव्रजन् जनाः ॥ ५१ ॥ अन्तःपुरपुरन्द्योऽपि । सादं स्वस्वपरिच्छदः ॥ महिष्यो रतिमुन्दर्या-दिकाद्याऽऽदिरे व्रतम् ॥ ५२ ॥ पुत्रपौत्रादयोऽप्यस्य । सह तेन सहस्रशः ॥ सहस्रं च नरेन्द्राणां । सान्तःपुरपरिच्छदम् ॥ ५३ ॥ जने जनपदे राज-बुले च प्रमदोदयः ॥ प्रससार स संसार-समुच्छेदपरः परः ॥ ५४ ॥ उपाचसंयमप्राज्य-साम्राज्यं जनकं निजं ॥ श्रीमन्तं श्रीजयानन्द-राजार्पिं तद्गुरुनपि ॥ ५५ ॥ वन्दित्वाऽऽनन्दतः पश्चा-द्भगनाऽ-वसरं स्मरन् ॥ शेषयन्धुमुताऽम्रात्य-सामन्तपरिवारितः ॥ ५६ ॥ प्रजाभिध्वाऽन्वितः सर्व-चतुरङ्गचमूढतः ॥ प्रविश्य स्वपुरे राज्यं बुलानन्दनृपो व्यधात् ॥ ५७ ॥ आराधयन् जैनधर्मं । प्रजास्तत्र प्रवर्तयन् ॥ पदे पदे पितुः श्रीश्री-जयानन्दऋषेः स्मरन् ॥ ५८ ॥

अथ श्रीश्रीजयानन्द-राजार्पिः स्मरति ॥ प्रस्थायाऽऽशु ततः स्थानात् । संयमाऽऽराधनोद्यतः ॥ ५९ ॥ विनयेन गुरोः पार्थात् । सामाचारं यथास्थितां ॥ क्षित्वा विधिवत् कुर्व-जगर्वः सर्वसम्मतः ॥ ६० ॥ सर्वोद्यमेन सर्वं च । श्रुतमाघादिनादपि ॥ गृह्णन्त्येन कालेन । द्वादशाहधरोऽभवत् ॥ ६१ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ नि सङ्गचित्तः पञ्चापि । समितीः समुदीरयन् ॥ तिसृभिर्गु-प्तिभिर्गुप्त-ध्याऽप्रमत्तः प्रतिक्षणम् ॥ ६२ ॥ निर्ममो निष्कपायश्च । साधुसद्गुणसङ्गतः ॥ अशठस्तपसां पात्र-भमात्रयतनापरः ॥ ६३ ॥ योग्यत्वाद्गुरुभिः स्मरि-पदे न्यस्तः प्रशस्तधीः ॥ नानाऽतिशयसम्पन्नः । पट्त्रिंशत्सद्गुणाऽऽकरः ॥ ६४ ॥ निरतीचारचारित्रः । पाठयन् दामिनां श्रुतं ॥ श्रीगुरोर्दशतः पृथ्वी-तलं पावितवांश्चिरम् ॥ ६५ ॥

अन्यदा वन्दितुं प्राप्त-श्रीजयानन्दस्मरति ॥ ६६ ॥ लक्ष्मीपुरपुरादूराऽऽसन्ने-शाखापुरे क्वचित् ॥ चतुर्ज्ञानधरा ज्ञात्वा । प्रान्तकालं निजायुषः ॥ ६७ ॥ श्रीजयानन्दराजर्षेः । स्मरिराजस्य तत्क्षणात् ॥ गच्छ-

भारमदानेन । गणेशपदवीं ददुः ॥ ६८ ॥ त्रिभिर्विशेषकं ॥ स्थित्वा तीर्थे क्वचिन्मुक्त-शिष्योपधिपरिग्रहाः ॥ पादपोषणं युक्त्या
ऽनशनं ते प्रपदिरे ॥ ६९ ॥ त्रिशता च दिनेः क्षीण-सकलक्लेशबन्धनाः ॥ उत्पाद्य केवलज्ञानं । क्षणात्ते मुक्तिमाप्नुवन् ॥ ७० ॥
तन्निर्वाणोत्सवध्वके । देवरासन्नसंस्थितैः ॥ दिव्यातोयलक्षनाद-र्गितसङ्गीतसङ्गीतैः ॥ ७१ ॥ तदाकर्णनसञ्जात-दैराग्यादप्रपातुकात् ॥
धूपेन धूपकश्रेणि-मारोहन् गिरिदुर्गवत् ॥ ७२ ॥ विजित्य विश्वजैत्राणि । कर्माण्यष्टाऽपि सत्त्वरं ॥ सैन्यानीव रिपूणां श्री-श्रीज-
यानन्दसद्गुरुः ॥ ७३ ॥ राजर्षिषु महेन्द्रोऽसौ । केवलज्ञानमुज्ज्वलं ॥ लोकाऽलोकाऽग्रं सार-मिवाऽनन्तमवाप्तवान् ॥ ७४ ॥

तदा तन्माहिमाकृतैः । सुरैर्वैमानिकैरपि ॥ सम्भूय बहुभिध्वके । ज्ञानोत्पत्तिमहोत्सवः ॥ ७५ ॥ तत्र च प्रथमं दिव्यं ।
विदुर्वित्त्वाऽभ्युजं महत् ॥ सहस्रपत्रं सौवर्णं । तस्याऽग्रेऽध्यास्य तं मुदा ॥ ७६ ॥ नत्वा तेषु यथास्थान-भासीनेषु परेष्वपि ॥ पौ-
रोहित्ये पुरथाऽयं । केवलज्ञानवान् गुरुः ॥ ७७ ॥ धर्मं चतुर्विधं भव्याऽनुग्रहार्थमुपादिशत् ॥ सारं सरसदृष्टान्त-हेतुयुक्तिकदम्बकैः ॥ ७८ ॥
बुलानन्दय विज्ञात-पितृज्ञानोद्गमोत्सवः ॥ ससैन्यपरिवारस्तं । नन्तुं तत्राऽगमज्जवात् ॥ ७९ ॥ तं च केवलिनं दृष्ट्वा । गिरिं
विश्ववन्दितं ॥ पूज्यं प्रदक्षिणय्य त्रि-विधिपूर्वमवन्दत ॥ ८० ॥ सुत्वा चोपाविशत् स्थाने । विनयेन कृताञ्जलिः ॥ तस्मै तं पुन-
राख्यत् श्री-श्रीजयानन्दकेवली ॥ ८१ ॥ द्वादशग्रतरूपं च । श्राद्धधर्मं सविस्तरं ॥ सम्यक्त्वपाठबन्धेन । तमजिग्रहदादरात् ॥ ८२ ॥

कांश्चित् मुनिधर्मं च । काश्चिर्बैकानभिग्रहान् ॥ प्रतिपाद्य जनानां । व्यहरत्स ततोऽन्यतः ॥ ८३ ॥ ग्रामाऽऽरामाकरपुर-
प्रभृतिस्थानकोटिषु ॥ चिरं विदृत्य तज्जन्तून् । समन्तूनापि दुःकृतैः ॥ ८४ ॥ आलोचनाप्रदानादि-सुकृतौघैर्निरागसः ॥ कृत्वा कृतार्थ-
मन्यांस्तान् । व्यधाद्राजपिक्वली ॥ ८५ ॥ पद्महृद इव व्याख्या-चने हंसा इवोचमाः ॥ तस्य धर्मांमृते स्वरं । क्रीडाभिः सम-

वृत्तपत् ॥ ८६ ॥ तद्धर्मदेशनार्थाः । महानोन्मज्जनादिभिः ॥ चिरं भव्यमनोमीनाः । दुर्यतेस्म रतिसुखम् ॥ ८७ ॥ तत्पुण्यदेश-
 नागद्गा-प्रमाहमरसीदृताः ॥ भव्यास्तरुणौषध्या-द्याभाः स्युर्भस्वराः फलैः ॥ ८८ ॥ श्रीधर्मपत्नस्थाना-न्नानाश्रेयःक्रयाणकैः ॥
 विवर्तिर्नचदृभिर्मन्य-ल्लोरान् यः सुखितान् व्यधात् ॥ ८९ ॥ महासार्येशसङ्काशः । कारुण्याब्धिरनन्तन्ति ॥ तत्प्रसादादवापुर्ज्ञाः ।
 प्रचिन्तसार्थमम्पदम् ॥ ९० ॥ वैमानिकश्रियं केचिद् । परेऽनुत्तरसम्पदं ॥ सार्धभौमादिभूदर्थश्च । केऽपि केऽपि च निर्वृत्तिम् ॥ ९१ ॥
 तद्भवे वैरलज्ञान-दुज्ज्वलं केऽप्युपार्जयन् ॥ इत्याद्यैर्बहुभिः पुण्य-लभैः सार्धैर्निरन्तरैः ॥ ९२ ॥ चिरं सुखमयं पुण्य-मयं हर्षमयं
 तथा ॥ विधयप्रमप चक्रं । श्रीजयानन्दकेऽग्ली ॥ ९३ ॥ बलीयोऽतिशयश्रेणि-सम्प्रीणितजगत्त्रयः निर्वाणसमये प्राप्ते । श्रीशत्रु-
 जयमच्यगात् ॥ ९४ ॥ तत्र परमिरमक्तायैः । पादपोषणमाह्वयं ॥ सम्पूर्णाऽनश्ननं श्रीश्री-जयानन्दः स केऽग्ली ॥ ९५ ॥ वेदनीय-
 नामगोत्रा-युधतुष्टपसद्वयात् ॥ महानन्दपदं प्राप्ता-नन्तज्ञानो निरञ्जनः ॥ ९६ ॥ बुद्ध सिद्धः समृद्धश्चाऽनन्तैर्मुद्धीर्यदर्शनैः ॥
 परमाऽन्तमा परज्योतिः । परं ब्रह्म ततः स्मृतः ॥ ९७ ॥ तत्कालमिलिता देवाः । कोटिशोऽपि चतुर्विधाः ॥ सशोकाऽपि सम्भूय ।
 तन्मिराणोत्तरं व्यधुः ॥ ९८ ॥ तद्विस्तारश्च तस्याऽपि । तीर्थेशादेरिवाऽखिलः ॥ प्रायो व्यधायि सर्वोऽपि । मुदितैस्तैश्च तद्गुणैः
 ॥ ९९ ॥ यथागतमगुस्तेऽपि । स्वस्थस्थानेषु निर्जराः ॥ अष्टाऽहिकामहं कृत्वा । तीर्थे नन्दीश्वरादिके ॥ १०० ॥ इत्थं समग्रैः
 गुरुर्गोतिष्ठः श्रीश्रीजयानन्दगुरोः परो न ॥ इमामोक्षसाम्राज्ययुगं द्विधा द्विद्-जयश्रिया प्राप सुवृत्तवान् यः ॥ ९९ ॥ एवं नरा
 धर्मपरा दुरापाः । भौढा गुणाऽऽध्याः सुयशःप्रतापाः ॥ सौभाग्यभार्ग्यकधनाः सनाथाः । साम्राज्यलक्ष्म्या विजगत्यपाधाः ॥ ९२ ॥
 प्रष्टुष्टान्दर्यभृतः सदाऽपि । दानकशोण्डाः परमोदिताश्च ॥ परंजय्याः किल केऽप्यवाप्याः । श्रीश्रीजयानन्दवदत्र केचिद् ॥ ३ ॥

अहंन्मतौभत्यकराश्च भाव-द्रिपज्जयशार्जितकेवलायाः ॥ सिद्धयन्ति धन्यास्तादिह प्रयत्नः । कार्योऽत्र धर्मोऽस्य निदर्शनेन ॥ ४ ॥
त्रिभिर्विद्वेषकं॥यच्चरितं सुगुणाऽनुविद्ध-असिद्धतच्चद्विशदाज्यदातैः ॥मुक्ताफलोधैरिव शोभमान-हारायमाणं न मुदेऽत्र कैपाम् ॥५॥

इति तपागच्छनायक-पूज्यश्रीदेवेन्द्रसूरीश्रीज्ञानसागरसूरीशिर्यैः श्रीसोमसुन्दरसूरीपट्टप्रतिष्ठितैः श्री
मुनिसुन्दरसूरीभिर्विरचिते श्रीजयानन्दराजपिंकवलचरित्रे श्रीजयानन्दराजेन्द्रदीक्षा-केवलज्ञानादिव्यावर्णनो
नाम चतुर्दशः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ सम्पूर्णमभूत् श्रीजयानन्दचरित्रम् ॥

अथ प्रशस्तिः—

चन्द्रद्वले तपागच्छे ख्याताः श्रीसोमसुन्दरगुरूणां॥पट्टप्रतिष्ठिताः श्रीमुनिसुन्दरसूरिराजेन्द्राः॥१॥[भार्याद्युपद्रव]मारीत्यवमनिवारण-
शान्तिस्त्ववसहरक्षणप्रमुखैर्यै । गीयन्ते स्वर्गणैः-प्रगणैः प्रति भद्रबाहुगुरोः ॥ २ ॥ मरुदेशादिषु देशेष्वमारिपट्टहप्रघोषणैः प्रथिताः
भीहमचन्द्रसूरीन् स्मारितवन्दः स्वशक्त्या ये ॥ ३ ॥ तेषां गुरुत्वमानां । शिष्यवैश्वेन्द्ररत्नगणिविबुधैः ॥ शोधं शोधं स्वधिया ।
व्यथापि शुद्धं गुरुभक्त्या ॥४॥

॥ इति श्री जयानन्दचरित्रप्रशस्तिः ॥ ग्रन्थाग्रं ७५००

१ प्रत्यन्तरे प्रशस्तिरेव नास्ति अत्र तु या दृश्यते सा गतिलब्धी

॥ श्रीजयानन्दकेवलीचरित्रम् समाप्तम् ॥

